T.C.
MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

BAḤRÜ'D-DÜRER

(DİL ÖZELLİKLERİ - METİN - DİZİN)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Zhamila ARZYBAEVA

Danışman

Yrd. Doç. Dr. Cahit BAŞDAŞ

HAZİRAN, 2017
MUĞLA

T.C.
MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

BAḤRÜ'D-DÜRER (DİL ÖZELLİKLERİ - METİN - DİZİN)

ZHAMİLA ARZYBAEVA

Sosyal Bilimler Enstitüsünce
Tezli Yüksek Lisans
Diploması Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir.

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 11.07.2017
Tezin Sözlü Savunma Tarihi : 06.07.2017

Tez Danışmanı : Yrd. Doç. Dr. Cahit BAŞDAŞ
Jüri Üyesi : Prof. Dr. Mustafa UĞURLU
Jüri Üyesi : Prof. Dr. Şerif Ali BOZKAPLAN

Enstitü Müdürü : Prof. Dr. Mehmet MARANGOZ

TEMMUZ, 2017
MUĞLA

TUTANAK

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün 14/06/2017 tarih ve 788/1 sayılı toplantısında oluşturulan jüri, Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 24/6 maddesine göre, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Zhamila Arzybaeva'nın "*Baḥrü'd-Dürer (Dil Özellikleri - Metin - Dizin)*" adlı tezini incelemiş ve aday 06/07/2017 tarihinde saat 14.00'da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Adayın kişisel çalışmaya dayanan tezini savunmasından sonra 90 dakikalık süre içinde gerek tez konusu, gerekse tezin dayanağı olan anabilim dallarından sorulan sorulara verdiği cevaplar değerlendirilerek tezin kabul edildiğine oy birliği ile karar verildi.

Yrd. Doç. Dr. Cahit BAŞDAŞ
Tez Danışmanı

Prof. Dr. Mustafa UĞURLU
Üye

Prof. Dr. Şerif Ali BOZKAPLAN
Üye

YEMİN

Yüksek Lisans olarak sunduğum " Baḥrü'd-Dürer (Dil Özellikleri - Metin - Dizin)" adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Kaynakça'da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

11/07/2017

ADI SOYADI

İMZASI

ZHAMILA

ARZYBAEVA

YÜKSEKÖĞRETİM KURULU DOKÜMANTASYON MERKEZİ
TEZ VERİ GİRİŞ FORMU

YAZARIN

Soyadı : ARZYBAEVA
Adı : ZHAMILA **Referans No:** 10130665

TEZİN ADI BAHRÜ'D-DÜRER (Dil Özellikleri-Metin-Dizin)
Türkçe : BAHRÜD-DÜRER
Y. Dil : BAHRÜD-DÜRER

TEZİN TÜRÜ: Yüksek Lisans **Doktora** **Sanatta Yeterlilik**

Ø O O

TEZİN KABUL EDİLDİĞİ
Üniversite : Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
Fakülte : Edebiyat Fakültesi
Enstitü : Sosyal Bilimler Enstitüsü
Diğer Kuruluşlar :
Tarih : 06.07.2017

TEZ YAYINLANMIŞSA
Yayınlayan :
Basım Yeri :
Basım Tarihi :
ISBN :

TEZ YÖNETİCİSİNİN
Soyadı, Adı : BAŞDAŞ Cahit
Ünvanı : Yardımcı Doçent

TEZİN YAZILDIĞI DİL : TÜRKÇE **TEZİN SAYFA SAYISI:**

TEZİN KONUSU (KONULARI) :

1. BAḤRÜ'D-DÜRER (DİL ÖZELLİKLERİ - METİN - DİZİN)
2.
3.

TÜRKÇE ANAHTAR KELİMELER:

1. Çağatay Türkçesi
2. Tefsir
3. Baḥrü'd-Dürer

İNGİLİZCE ANAHTAR KELİMELER: Konunuzla ilgili yabancı indeks, abstract ve thesaurus'u kullanınız.

1. Baḥru'd-Dürer
2. Interpretation
3. Chagatai Turkish

Başka vereceğiniz anahtar kelimeler varsa lütfen yazınız.

1- Tezimden fotokopi yapılmasına izin vermiyorum O

2- Tezimden dipnot gösterilmek şartıyla bir bölümünün fotokopisi alınabilir ●

3- Kaynak gösterilmek şartıyla tezimin tamamının fotokopisi alınabilir O

Yazarın İmzası : **Tarih :** 11/07/2017

Özet

Bu çalışmada 1319 (M. 1902) Taşkent'te istinsah edilen, Çağatay Türkçesinin klasik sonrası dönemine ait "Muhtasar Tefsir" niteliğindeki Baḥrü'd-Dürer adlı eserin ilk on altı faslı (1b-30b / 60 s.) incelendi. Metnin çevriyazısı yapılarak dil özellikleri (ses ve şekil bilgisi) incelendi ve gramatikal dizini oluşturuldu.

Birinci Bölümde metnin fonetik özellikleri incelendi. Buna göre, eserde Türkçenin sekiz temel ünlüsünün yanında dokuzuncu ünlü olarak kapalı /e/ (ė)'nin varlığına işaret eden bazı göstergeler bulunmakla birlikte bu ünlü, metinde tespit edilememiştir. Diğer Çağatay dönemi eserlerinde olduğu gibi Baḥrü'd-Dürer'de de damak uyumu yer yer bozulmuştur. Dudak uyumu zayıftır.

Baḥrü'd-Dürer'de kelime başı *b-, k-, t-* ünsüzleri düzenli olarak korunmuştur. Isimden isim yapan eski +lIg ekinin son sesi çoğunlukla tonsuzlaşarak /-k/'ye; *-mAz* ekinin son sesi de düzenli olara */-s/*'ye dönüşmüştür. Süreksiz dudak ünsüzü */-p-/* nin kimi örneklerde süreklileşerek */-f-/* olduğu; kelime kökünde kalın ünlüler yanındaki */ḳ/* ünsüzünün bazı örneklerde süreklileşerek */ḫ/*'ya dönüştüğü görülür.

İkinci Bölümde morfolojik özellikler ele alınmıştır. Eserde ilgi hâli, *+nIng* ekinin yanında yükleme hâli eki *+nI* ile de ifade edilmiştir. Ayrılma hâli, Çağatay Türkçesi metinlerinde olduğu gibi *+dIn*'dır. Üçüncü şahıs iyelik eki ile hâl ekleri arasında "zamir n'si" olarak bilinen */n/*, birkaç istisna dışında kullanılmamıştır. İstek çekimi standart biçimi dışında *-mAkçI bol-* şekliyle de yapılır.

Anahtar Kelimeler: Baḥrü'd-Dürer, Tefsir, Çağatay Türkçesi.

Abstract

In this study, first sixteen pages (1b-30b / 60 s.) of Baḥru'd-Dürer which is a like "Brief Interpretation" was examined. It was copied in 1319 (A.D 1902) in Tashkent and epochal in postclassical term of Chagatai Turkish. The transcription of the text was created, characteristics of language (phonetic and morphology) were examined and created a grammatical index.

In the first section, the phonetic features of text were examined. Accordingly, beside eight main vowel of Turkish, there are some evidences that closed /e/ (ė) as a nineth vowel was existed. But this vowel was not determined in the text. Like in the other works of Chagatai term, palatal harmony was weakened in Baḥru'd-Dürer. Labial harmony was also weak.

In Baḥru'd-Dürer, the consonants b-, k-, t- in initial position were preserved regularly. Final voice of suffix of denominative verb +lIg was mostly devoicing and turning into /-k/; the final voice of suffix –mAz was also turning into /-s/ regularily. The kinetic labial consonant /-p-/ is getting durative and turning into /-f-/; in stem of word behind the back vowels /ķ/ was getting durative and turning into /ḫ/ in some examples.

In the second section morphological features were examined. In the text, beside genitive suffix +nIng, the accusative suffix +nI was also used. Ablative suffix was +dIn like in Chagatai textes. /n/ which is known as "pronominal n" between third person possessive suffix and case suffixes, wasn't used except from a few examples. Except from standart form of desiderative mood, it was also used as -mAkçI bol-.

Key words: Baḥru'd-Dürer, Interpretation , Chagatai Turkish.

ÖNSÖZ

Elimizde Çağatay Döneminde yazılmış olan onlarca eser olmasına rağmen, kurtarılmayı ve kayıt altına alınmayı bekleyen yazıların olması kesindir. Baḥrü'd-Dürer de bunun bir örneği. Üzerindeki kayıttan 1319 (M. 1902) yılında Taşkent'te istinsah edildiği anlaşılaneser bugün Kırgızistan'ın Leylek ilçesinin Özgörüş köyünün sakini İsmanali İSAEV'in torununabıraktığı özel kitaplıkda bulunmaktadır.
Baḥrü'd-Dürer kitabını dedesinden miras alan şahıs, kitabı vermediği için elde olan imkânlarla metnin tümünün fotoğrafları çekilmiş daha sonra bilgisayar ortamında Word dosya üzerine yerleştirilmiştir. Çıktısı alınarak transkripsiyon yazısı yapılmıştır.
Çalışmamız, *Giriş, Ses Bilgisi, Şekil Bilgisi, Çevriyazı Metni, Orijinal Metnin Kopyası* ve *dizinlerden* oluşmaktadır.
Giriş bölümünde Baḥrü'd-Dürer'in yazarı / müstensihi, yazıldığı dönem ve içeriğiyle ilgili bilgiler verildikten sonra Birinci ve İkinci Bölümlerde eserin ses ve şekil özellikleri incelendi. Çevriyazı Metni bölümünü orijinal metinden yaptığımız transkripsiyon oluşturur. Çalışmanın sonuna Gramatikal Dizin ve Özel Adlar Dizini eklenmiştir.
Bu çalışmayla Klāsik Sonrası Çağatay Döneminde yazılmış olan Baḥrü'd-Dürer'in bilim dünyasına kazandırılması, eserin dil özelliklerinin tespiti ile Çağatay Türkçesinin son dönemi ve Orta Asya Türk Lehçeleri araştırmalarına katkı sağlaması hedeflenmiştir.
Yüksek lisans eğitimim boyunca ve bu çalışmanın her aşamasında engin bilgilerinden istifade ettiğim hocalarım Prof. Dr Mustafa UĞURLU, Prof. Dr Ali AKAR, Yrd. Doç. Dr. Aydın KIRMAN, Yrd. Doç. Dr. Gülsine UZUN, Yrd. Doç. Dr. İsmail Turan KALLİMCİ, Yrd. Doç. Dr. Muhammed YAZICI ve Fahri KAPLAN'a, benden yardımlarını, zamanını, sabrını ve bilgisini esirgemeyen danışmanım Yrd. Doç. Dr. Cahit BAŞDAŞ'a ve yardımı dokunan tüm arkadaşlarıma, özellikle her zaman destekçim olan Mert ALKAN'a, metnin bulunması ve temin edilmesine vesile olan ağabeyim Ulanbek ARZIBAEV'e, aileme canı gönülden teşekkürü borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....i
İÇİNDEKİLER.....ii
KISALTMALAR.....iv
TABLOLAR LİSTESİ.....v
GİRİŞ.....1
Çağatay Türkçesi 1
Doğu Türkçesinde Kur'an Tercümeleri ve Tefsirler 3
Baḥrü'd-Dürer 4
Eserin İçeriği 6
BİRİNCİ BÖLÜMSES BİLGİSİ
İmlâ Özellikleri..... 8
Ünlülerin Yazılışı 8
Ünsüzlerin Yazılışı 12
1.ÜNLÜLER.....15
1.1. Ünlü Değişmeleri 15
1.1.1. Düz Ünlülerin Yuvarlaklaşması..... 15
1.1.2. Yuvarlak Ünlülerin Düzleşmesi..... 16
1.1.3. Geniş Ünlülerin Daralması..... 16
1.1.4. Dar Ünlülerin Genişlemesi..... 17
1.2. Ünlü Düşmesi 17
1.3. Ünlü Uyumu 17
1.3.1. Damak Uyumu..... 17
1.3.2. Dudak Uyumu..... 18
1.3.3. Ünlü Uyumunun Bozulması 18
2.ÜNSÜZLER.....19
2.1. Ünsüz Değişmeleri 19
2.1.1.Tonlulaşma..... 19
2.1.2. Tonsuzlaşma / Tonsuzluk 21
2.1.3. Süreklileşme..... 22

2.1.4. Süreksizleşme / Süreksizlik 24
2.2. Ünsüz Erimesi 25
2.3. Ünsüz Türemesi 25

İKİNCİ BÖLÜM ŞEKİL BİLGİSİ

1. YAPIM EKLERİ 26
1.1. İsimden İsim Yapma Ekler 26
1.2. İsimden Fiil Yapma Ekler 29
1.3. Fiilden İsim Yapma Ekler 29
1.4. Fiilden Fiil Yapma Ekler 34
2.ÇEKİM EKLERİ 37
2.1. İsim Çekim Ekleri 37
2.1.1. Çokluk Ekleri 37
2.1.2. İyelik Ekleri 37
2.1.3. Hâl Ekleri 40
2.1.4. Aitlik Eki 45
2.1.5. Soru Eki 45
2.2. Fiil Çekim Ekleri 46
2.2.1. Şahıs Ekleri 46
2.2.2. Şekil ve Zaman Ekleri 48
2.2.2.1. Bildirme Kipleri 48
2.2.2.2.Tasarlama Kipleri 55
2.2.2.3.Birleşik Çekimler 59
2.2.2.3.1. Hikâye 59
2.2.2.3.2. Rivayet 61
SONUÇ 63
ÇEVİRİYAZI METİN 66
DİZİN 125
ÖZEL ADLAR DİZİNİ 369
KAYNAKÇA 378
ORİJİNAL METNİN KOPYASI 384

KISALTMALAR

Kısaltmalar	Açıklama
Ar.	Arapça
BD	Baḥrü'd-Dürer
bk.	Bakınız
Far.	Farsça
Moğ.	Moğolca
T.	Türkçe

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: Ünlüler……14

Tablo 2: Ünsüzler……...19

Tablo 3: Birinci Tip Şahıs Ekleri……...46

Tablo 4: İkinci Tip Şahıs Ekleri……47

Tablo 5: Emir-İstek……55

GİRİŞ

Çağatay Türkçesi

Yazı dili olarak birbirinin devamı sayılan Köktürk, Uygur, Karahanlı ve Harezm dönemlerinden sonra oluşmaya başlayan ve Timurlular devrinde zengin bir edebiyat yaratan Çağatayca, Orta Asya Türk yazı dilinin üçüncü evresi olarak kabul edilmektedir (Şavk, 2011: 13). Karahanlı Devleti'nin dağılmasından sonra bir taraftan Harezm Türkçesi, diğer taraftan Kıpçak Türkçesi ortaya çıkmıştır. Bunlar birer geçiş dönemi dili idi. XIV.yy sonlarında Asya'da Timur'un Türk birliğini sağlamasıyla oluşan ortamda bu diller yerini tekrar ortak bir dile yani Çağatay Türkçesine bırakmışlardır (Argunşah, 2013: 15). Temür'ün Türkistan'a hâkim olması Orta Asya'daki Özbek, Kazak, Kırgız ve Türkmenlerin tarihleri için dönüm noktasını oluşturur (Akar, 2005: 183).

Önceleri, Çağatay ulusunda yaşayan halk için kullanılan "Çağatay" terimi, daha sonra yazarlar ve tarihçiler tarafından "Timurlular Devletinin Türk halkı, Timurlu Türkleri" için kullanılmıştır. Bu dönemde kullanılan resmi dili "Çağatay tili" terimi ile ifade etmişlerdir.

Hâlbuki Çağatay döneminin yazar ve şairleri kendi dilleri için çoklukla "*Türkî, Türk tili, Türk lafzı, Türk elfâzı, Türkçe, Türkçe til*" terimlerini kullanmışlardır (Argunşah, 2013: 17). XVII. yy ünlü tarihçisi Ebülgâzi Bahadır Han da, "Çağatay Türkçesi" terimi ile Arapça ve Farsça unsurlarla karışmış olan Timurlular Devri'ndeki edebî dili kastetmektedir (aktaran Karaağaç, 2017: 18). Ali Şîr Nevaî eserlerinde "Çağatay" ya da "Özbek" edebiyatından değil, Türk dili ve Türk edebiyatından bahsetmektedir. O şöyle diyor:

Türk nazmıda çü tartıpmen alem

Eyledim ol memleketni bir kalem

…..

Farisî il taptı çü hursendlik

Türkî dağı tapsa berümenlik

…..

Şiir san'atın ki kıldım iptida

Türk elfazı bile kıldım ede (İnan, 1998: 21).

Orta Asya Türk edebiyatı dilinin belli bir dönemi için kullanılan "Çağatayca" terimi Avrupa'da XIX. yyda H. Vámbery'nin *Čagataische Sparachstudien* (Leipzig, 1867) adlı ünlü eseriyle itibar kazandı ve kullanım alanı genişledi.

"Çağatayca" terimi bilim insanları arasında her zaman tartışmalı bir konu olagelmiştir. A. Krımskiy XIII-XVIII yüzyıllar Orta Asya edebî Türk dilinin Çağatayca olduğu kanaatindeyken (Krimskiy, 1902: 161), V.V. Radlov ve F. E. Korş Çağatayca terimi ile Uygurca sonrası Orta Asya edebiyatının yadigârlarına işaret etmişlerdir. M. A. Şerbak, Çağatay Türkçesini Özbek Türkçesinin bir dönemi olarak kabul eder (Eraslan, 1993: 168). Fuat Köprülü Çağatay Edebiyatını beş devire ayırmak doğru olacağını öne sürmektedir (Köprülü, 1945: 270). Köprülü, Çağatayca'yı şu devirlere ayırır:

1. Erken devir Çağataycası (13-14. yüzyıllar);
2. Klasik öncesi Çağataycası (15. yüzyılın ilk yarısı);
3. Klasik Çağatayca (15. yüzyılın ikinci yarısı);
4. Klasik Çağataycanın devamı (16. yüzyıl);
5. Çöküş Devri (17-19. yüzyıllar);

İkinci Dünya Savaş'ından beri Sovyet Türkologları, "Çağatayca" yerine, İslami Orta Asya edebî Türk dillerinin Çağatayca öncesi devirlerini de içine alan "Eski Özbekçe" terimini kullanmaya başlamışlardır (aktaran Karaağaç, 2017: 19).

Beş yüz yıl boyunca resmî ve edebî dil olan Çağatay Türkçesinde yüzlerce eseryazıldı. Dönemi temsil eden başlıca yazar ve eserleri şöyle özetleyebiliriz: Ali Şîr Nevaî "Muhakemetü'l-lugateyn", Baburşah "Babürnâme", Ebulgazi Bahadır Han

"Şecere-i Terâkime", "Şecere-i Türk", Mevlana Lütfî "Gül ü Nevruz", Sekkâkî "Divan" ve benzeri onlarca divanlar, tezkireler, tarihî ve biyografik eserler, belgeler.

Doğu Türkçesinde Kur'an Tercümeleri ve Tefsirler

TDK Büyük Türkçe Sözlükte *tefsir*: 1. Yorumlama. 2. Yorum. 3. din b. Kur'an'ın surelerinin açıklayarak görüşler ileri sürme ve bunları yazma, yorumlama. 4. din b. Kur'an'ın surelerini açıklayan eser (Türkçe Sözlük, 2011: 2299). Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisinde *tefsir*: Kur'an-ı Kerim âyetlerini açıklamayı ve yorumlamayı ifade eden terim; Kur'an âyetlerini yorumlama ilmi ve bu alandaki eserin ortak adı (Birışık, 2011: 281).

Birçok ilim dalında olduğu gibi tefsirde de metodik ve tematik çeşitlenmelerin ve farklılaşmanın gerçekleştiği görülmektedir (Birışık, 2011: 285). Tefsirler kaynak ve yöntem bakımından *Rivâyef Tefsiri, Dirâyet Tefsiri, İşârî Tefsir, Lugavî / Filolojik Tefsir ve Karma Yöntem* gibi türlere ayrılır. Yaklaşımları bakımından tefsirler: *Mezhebî Tefsir, İlmî Tefsir ve İçtimaî Tefsir* olmak üzere üçe ayrılır. Konu merkezli tefsirler ise: *Ahkâm Tefsiri, Konulu Tefsir* gibi türleri mevcuttur (Birışık, 2011: 281-290).

Kur'an-ı Kerim'in Türkçe tercümeleri, Türk lehçelerinin tarihî dönemini araştırmakta ve sözvarlığını tespit etmekte son derece önemli kaynaklardır. Türkler Karahanlı döneminde İslâm dinini kabul etmişlerdir. Ana dili Arapça olmayan Müslümanlar için dini, Kur'anı anlamak ve kavramak güçtür. Dolayısıyla tercüme ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Kur'an ilk kez Farsça'ya çevirilmiştir. Muhtemelen Türkçe'ye çevirilirken de bu Farsça çeviri ve yöntem esas alınmıştır.

Zeki Velidî Togan'a göre Kur'an'ın Türkçeye tercümesi de Farsçaya tercümesi ile aynı zamanda, belki de aynı komisyonun Türk üyeleri tarafından yapılmıştır (Togan, 1960: 135). Fuad Köprülü'ye dayanan Abdülkadir İnan'a göre ise Kur'an'ın Türkçe tercümesi, Farsçaya tercümesinden yaklaşık bir asır sonra, yani XI. Yüzyılın ilk yarısında yapılmış olmalıdır (İnan, 1961: 8). Maalesef Kur'an'ın Türkçeye ilk çevirisi ve çevirilerin tarihi ile ilgili elimizde yazılı bildiler olmadığı için bütün görüşler sadece tahminden ibarettir.

Tarih boyunca onlarca sayıda Kur'an'ın Türkçe tercümeleri ve tefsirleri yazılmıştır. Türk dilinin tarihini incelemekte bu tür çalışmalar en güvenilir kaynak olduğu tartışılmaz. Kur'an'ın tercümeleri ve tefsirlerinin kim tarafından, ne zaman ve nerede yazıldığı maalesef çoğu zaman bilinmemektedir.

Gülden Sağol, "*Kur'an'ın Türkçe Tercüme ve Tefsirleri Üzerine Yapılan Çalışmala*r" (Sağol, 1997: 380) adlı makalesinde Doğu Türkçesine ait Kur'an Tercümeleri ve Tefsirlerle ilgili yapılan çalışmaları şu şekilde sıralamıştır: W. Barthold. "Ein Denkmal aus der Zeit der Verbreitung des Islams in Mitteıasien" *Asia Major*, II (1925), 125-127. Türkçe çevirisi; Ahmed Cemal Köprülüzade. "Orta-Asyada İslamiyetin İntişar Ettiği Zamana Ait Bir Abide. *Türkiyat Mecmuası,* II I 926 (1928), 69-74. ("Anonim Kur'an Tefsiri" kısaca tahlil edilmiştir); A. K. Borovkov. "Oçerki istorii uzbekskogo yazıka II (Opıt grammatiçeskov harakteristiki yazıka sredneaziatskogo "tefsira" XIV-XV vv.). *Sovetskoe Vostokovedenie*, VI (1949), 24-51; A. K. Borovkov. "Tsennıy istoçnik dlya istorii uzbekskogo yazıka". *İzvestia Akademii Nauk SSSR Otd. lit. i yaz.*, VIII/l (1949), 67-76; Janos Eckmann. "Eine ostmitteltürkische interlineare Koranübersetzung" *Ural-Altaische Jahrbücher*, XXXI (1959), 72- 85; Abdülkadir İnan. "Şeybanlı Özbekler Çağına Ait Bir Çağatayca Kur'an Tefsiri" *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten* 1962 (1963), 61-66;Janos Eckmann. "Doğu Türkçesinde Bir Kur'an Çevirisi (Rylands Nüshası)" *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten* 1967 (1968), 51- 69;Hamza Zülfikar. "Çağatayca Kur'an Tefsiri: Dilbilgisi incelemesi, Metin, Dizin" Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Doktora Tezi, 1970; Gülden Sağol. "Harezm Türkçesi Satır Arası Kur'an Tercümesi: Giriş-Metin-Sözlük" I-II, Marmara Üniversitesi Türkiyat araştırmaları Enstitüsü Doktora Tezi, 1993 v.b

Baḥrü'd-Dürer

Çalışmamızın esasını, Kırgızistanlı İsmanali İSAEV'in torununa miras bıraktığı özel kitaplıktan temin edilen yazma eser oluşturmaktadır. Üzerindeki kayıttan 1319 (M. 1902) yılında Taşkent'te yazıldığı anlaşılan Baḥrü'd-Dürer adlı eserin müellifi/mütercimi ve müstensihi hakkında kesin bir bilgi yoktur. Eserin *Mollā Miskîn Muînüddîn Muhammed bin Abdillâh (İbrâhîm) el-Ferâhî el-Herevî'*nin *Baḥrü'd-Dürer fî't-Tefsîr* adlı eserinden doğrudan ya da tercümelerinden muhtasar

bir derleme olduğu düşünülmektedir. Baḥrü'd-Dürer fî't-Tefsîr'in Musul'da bulunan Türkçe bir Tercümesi, Mehmed bin Emir Ali tarafından 1003/1594 yılında istinsah edilmiştir. Millî Kütüphane - Mektebetü'l-Evkâfi'l-'Amme Türkçe Yazmalar Koleksiyonunda yer alan bu eser 260 yapraktır. Mollā Miskîn (öl. 954/1547) adıyla bilinen Muîneddîn Muhammed İbrāhîm, kendi döneminde İran'ın tanınmış hadis âlimlerindendir. Müellifin adı geçen tefsir dışında *Mearicu'n-Nübüvve* (Peygamberler Tarihi) ve Kırk Hadis Mecmuası niteliğindeki *Ravdatü'l-Vâizîn* adlı eserleri bulunmaktadır.

Baḥrü'd-Dürer güzel bir ta'likle yazılmış olup "Muhtasar Tefsir" niteliği taşır. Eser 62 yapraktan (123 s.) oluşmaktadır. Ayrı-ayrı numaralandırılan ve her sayfası 23 satırdan oluşan eser yirmi fasıldan ibarettir. Eserin on altı faslını kapsayan 30 yapraklık (60 s.) kısmı tez çalışmamıza esas alınmıştır.

Baḥrü'd-Dürer harekesiz bir metindir. Çok az yerde hareke kullanıldığı görülmektedir. Metinin transkripsiyonu yapılırken ayet, dua, hadis, bir şiir ve bir beyit olduğu gibi yazılmıştır. Ancak bu durum ayetler için geçerli değildir. Biz ayetlerin harekeli ve doğru biçimini yazdık ve metinle değişiklik gösteren yerleri de dipnotla gösterdik. Bazen bir ayetin veya hadisin son kelimesi veya kısmı başka satıra geçtiği durumlarda satır başına almadan bir önceki satırda tamamını vermeye çalıştık. Örneğin, 26a/3'de başlayan hadis 26a/5 satırın sonuna kadar devam ediyor. Bunu 26a/3-5 diye hadisin tamamını bir satırda gösterdik.

Sayfa sonundaki kelime veya kelime gruplarının bir sonraki sayfa başında tekrarlandığı görülmektedir. (Örneğin: 17a/23 *satır kilip ḳoygeyler* diye sona eriyorve 17b/1 de *kilip ḳoygeyler* diye satır başlıyor).

Çalışmamız, "Giriş", "Ses Bilgisi ve Şekil Bilgisi", "Sonuç", "Çevriyazı Metni", "Orijinal Metin", "Dizin", "Özel Adlar Dizini" bölümlerinden ve Kaynakçadan oluşmaktadır. Giriş bölümünde elimizde bulunan eser, müstensih/yazar, yazıldığı dönem ve içeriğiyle ilgili bilgiler verildikten sonra "Ses Bilgisi ve Şekil Bilgisi" bölümünde eserin yazıldığı dili incelenmiştir. "Sonuç" kısmında ise Geç Çağatay Dönemi Türkçesiyle ilgili bazı tespitler özetlenmiştir. "Çevriyazı Metni" bölümünü orijinal metinden yaptığımız transkripsiyon oluşturur. Devamında orijinal metin eklenir. Dizin bölümünde okunan metnin gramatikal dizini yapılmıştır. Bilgisayar

aracılığıyla elde ettiğimiz istatistiklere göre toplam kelime sayısı 16275, madde başı 2390, alt madde 5134'tür. Madde başı kelimelere tek tek bakıldığında ortalama aşağıdaki gibi veriler ortaya çıkmaktadır. Toplam madde başı kelime: 2390 ve bunun içinden Arapça: 1185, Farsça: 523, Türkçe: 620, Farsça-Türkçe: 29, Arapça-Türkçe: 21, Moğolca: 3, Moğolca-Türkçe: 2 ve doğru okunup okunmadığına emin olamadığımız 4 kelime mevcuttur. Burada gördüğümüz rakamlar, kelimeleri madde başı olarak değerlendirirdiğini vurgulamalıyız. Çünkü kelimelerin kullanım sıklığına baktığımızda Türkçe kelimelerin daha sık kullanıldığını (%69) tespit ettik.

Özel isimler ayrıca Özel Adlar Dizini kısmında yer almaktadır. Madde başı 121 kelimeden ibarettir.

Eserin İçeriği

Eser dua ile başlamıştır. Akabinde Fatiha suresinin her ayetinin yazılmasından bahseder ve fasıllar şeklinde devam eder. Bu kısmı şöyle özetleyebiliriz:

evvelġı faṣl sūre-i fātiḥanı s̲evābınıng beyānı (3a-3b/5-6);

ikinçi faṣl sūre-i fātiḥanı ḫāṣiyet ve işāretleri beyānı (3b-4b/6-8);

üçünçi faṣl sūre-i fātiḥanıng esrārınıng beyānı (4b-5b/8-10);

törtünçi faṣl sūre-i fātiḥanıng nuzūlı beyānı (5b/10);

beşinci faṣl sūre-i fātiḥanıng laṭīfeleri (5b-6a/10-11);

altınçı faṣl sūre-i fātiḥanıng esrārlarınıng beyānı (6a-6b/11-12);

yetinçi faṣl kelime-i āmīnni esrārını beyānı (6b-7a/12-13);

sekizinçi faṣl eʿuzu billahi mine'ş-şeyṭānirracīm (6b-7a/12-13);

toḳuzunçı faṣl eʿuzu billahi mine'ş-şeyṭānirracīm dimekni faẓiletleride ve fā'idesini beyānı (14a/27);

üçünçi faṣl (**onuncı faṣl ?**) bismillahi'r-raḥmāni'r-raḥīmni beyānı (14a-17a/27-33);

on birinçi faṣl raḥmāni'r-raḥīmning işāret ve laṭīfelerining beyānı (17a-18a/33-35);

on ikinçi faṣl bismillahi'r-raḥmāni'r-raḥīmni faẓīletlerni beyānı (18a-22b/35-44);

on üçünçi faṣl Allah teʿālāġa ḥamd u şükr aytmak faẓīletleri beyānı (22b/44);

on törtünçi faṣl rabning faẓīletining beyānı (22b-23a/44-45);

on beşinçi faṣl alāmet-i ḳıyāmetning beyānı (23a-29a/45-57);

on altınçı faṣl maʿrūf ve meşhūr olan on bir ʿalāmetni beyānı (29b-30b/57-60).

Sözü edilen beyanlar açıklanırken onları tamamlayan ayetlerden alıntılar yapılmış, çeşitli tefsir, rivayet ve hadislerden örnekler getirilmiştir. Nükte, nakl, latife, hükâyet alt başlıkları altında kısa ve uzun hikâyeler anlatılmıştır. Ara sıra dualara yer verilmiş, bir yerde şiir (13b/19), bir yerde de beyit (23b/19) geçmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM SES BİLGİSİ

İMLÂ ÖZELLİKLERİ

Baḥrü'd-Dürer'de Arap alfabesinin ta'lik karakteri kullanılmıştır. Birkaç örnek dışında (سۇنينك *suvnıng* "suyun" 23a/1, اوقوسَه *oḳusa* "okusa" 4a/21 gibi) metin harekesizdir. Alıntı kelimelerin imlâsı önemli ölçüde korunduğu için değerlendirme dışında tutulmuştur. Burada sadece Türkçe kelime ve eklerin özellikleri özetlenmiştir.

ÜNLÜLERİN YAZILIŞI

/*a*/ ünlüsü

Ön seslerde /a/ ünlüsü elif (ا) ve medli elifle (آ) yazılmıştır.

اندين *andın* "ondan" (2b/6)
انداغ *andaġ* "öyle" (2b/15)

اريق *arıḳ* "ark, su kanalı" (21a/15)
اناسيدور *anasıdur* "anasıdır" (3a/6)

آلدى *aldı* "aldı" (14b/15)

آلتى *altı* "altı" (12b/15)

آلغالى *alġalı* "almaya" (15a/16)

İç seslerde /a/ ünlüsü çoğunlukla elifle (ا) gösterilmiştir. Bazı örneklerde de herhangi bir işaret kullanılmamıştır.

آلغالى *alġalı* "almaya" (15a/16)

بار *bar* "var" (15a/15)

سورادى *soradı* "sordu"(15a/3)

بولمسه *bolmasa* "olmazsa" (12a/16)

سنكا *sanga* "sana" (13b/1)

يلغان *yalġan* "yalan" (9b/7)

Son seslerde /a/ ünlüsü elif (ا) ve güzel h (ه) ile gösterilmiştir.

انکا *anga* “ona” (15a/2)

سنکا *sanga* “sana” (13b/1)

انده *anda* “o zaman” (11a/21)

اورنومغه *ornumġa* “yerime” (11b/3)

بولمسه *bolmasa* “olmazsa” (12a/16)

/*e*/ ünlüsü

Ön seslerde /e/ ünlüsü elif (ا) ile yazılmıştır.

ای *ey* “hey” (14b/7)

ایلاب *eylep* “yapıp” (11a/19)

اوکوروب *evgürüp* “çevirip” (24a/8)

İç seslerde /e/ ünlüsü elif (ا) ile veya gösterilmemiştir.

کیراك *kirek* “gerek” (15a/8)

تفسیر لاریده *tefsirleride* “tefsirinde” (15a/11)

بیرسام *birsem* “versem” (15a/8)

من *men* “ben” (24a/3)

بولورسن *bolursen* “olursun” (14a/4)

Son seslerde /e/ ünlüsü elif (ا) ve güzel h (ه) ile gösterilmiştir.

ایچمککا *içmekke* “içmeye” (25a/3)

کیشیکا kişige “kişiye” (14a/16)

اوستیده *üstide* “üstünde” (14a/2)

تفسیر لاریده *tefsirleride* “tefsirinde” (15a/11)

اولسه *ölse* “ölse” (8a/11)

/ı, i/ ünlüleri

Ön seslerde /ı/ ünlüsü rastlanmamışken /i/ ünlüsü elif-ye (ا ی), nadiren tek başına ye (ی) ile yazılmıştır.

ایردی *irdi* “idi” (16a/21)

ایشی*işi* “işi” (24a/15)

ایلکاری *ilgeri* “ileri” (24a/16)

İç seslerde /ı/ ünlüsü ye (ی) ile yazılmıştır. /i/ ünlüsü de ye (ی) ile ve kimi örneklerde ise işaretsizdir. Bazı kelimeler ikili şekilde yazılmıştır.

کیم *kim* “kim” (24a/16)

کم *kim* “kim” (4a/21)

کیریب *kirip* “girip” (15b/8)

سکیز *sekiz* “sekiz” (3b/22)

ایدیلار *aydılar* “söylediler” (15b/22)

تارتیب *tartıp* “tartıp” (15b/17)

Son seslerde /ı, i/ ünlüleri ye (ی) ile yazılmıştır.

آلدی *aldı* “aldı” (15b/11)

تاشلادی *taşladı* “bıraktı” (16a/3)

بیردی *birdi* “verdi” (16a/19)

ایلکاری *ilgeri* “ileri” (24a/16)

/o, ö/ ünlüleri

Ön seslerde /o, ö/ ünlüleri elif-vav (ا و) ile yazılmıştır.

اوقوسه *oḳusa* “okusa” (4a/9)

اول *ol* “o” (3a/14)

اورون *orun* “yer” (5a/10)

اوتوب *ötüp* “geçip” (3a/14)

اولسه *ölse* “ölse” (8a/11)

اویکا *öyige* “evine” (14b/22)

İç seslerde /o, ö/ ünlüleri vav (و) ile yazılmıştır.

بولغان *bolġan* “olan” (5b/22)

یوقاری *yoḳarı* “yukarı” (6a/5)

توکولدیلار *töküldiler* “döküldüler” (3a/14)

تورت *tört* “dört” (4a/21)

Genel Türkçede olduğu gibi /o/ ünlüsü birinci hece dışında bulunmamaktadır.

/*u, ü*/ ünlüleri

Ön seslerde /u, ü/ ünlüleri elif-vav (ا و) ile yazılmıştır.

اوروشوب *uruşup* “kavga edip” (28b/20)

اوروغ توغکان *uruġ tuġgan* “akraba” (16a/19)

اورکاتسانك *ürgetseng* “öğretsen” (3a/6)

اوزولمسون *üzülmesün* “kopmasın” (5a/11)

İç seslerde /u, ü/ ünlüleri vav (و) ile yazılmıştır.

یاندوردی *yandurdı* “çevirdi” (15b/22)

تولدوروب *toldurup* “doldurup” (17b/18)

یوز *yüz* “yüz” (4a/21)

تورتونچی *törtünçi* “dörtünçü” (4b/4)

کونی *küni* “günü” (4b/14)

Son seslerde /u/ ünlüsü vav (و) ile yazılmıştır.

اوشبو *uşbu* “işte bu” (15b/21)

قیلکو دیك *ḳılgu dik* “yapana kadar” (19a/13)

ÜNSÜZLERİN YAZILIŞI

Arap yazısında *p, ç, g,*seslerini karşılayan özel işaretlerin bulunmaması nedeniyle bu sesler *b, c, k, ng* işaretleriyle karşılanmıştır. Bu genel durum dışında Fars imlâ geleneğinin etkisinde yer yer ç (چ) ve p (پ) işaretleri de kullanılmıştır. Art damak geniz ünsüzü ise نك işaretleri ile gösterilmiştir.

/ç/ ünsüzü

جاقتيلار *çaḳtılar* "çaktılar" (21b/5)

چيقارتوروب *çıḳarturup* "çıkartıp" (14b/14)

نچوكدور *neçükdür* "nasıldır" (16b/14)

مونچه *munça* "bu kadar" (17a/5)

قيلغوچيدور *ḳılġuçı* "kılan, yapan" (17a/17)

كيلغونچه *kilġunçe* "gelene kadar" (9b/10)

/p/ ünsüzü

پيشورغيل *pişürġıl* "pişir" (15b/11)

پيشيق *pışıḳ* "pişmiş" (15b/14)

توروبدور *turupdur* "duruyormuş" (15b/17)

تپارلار *taparlar* "bulurlar" (21a/18)

ديب *dip* "deyip" (15b/1)

ساتيب آليب *satıp alıp* "satın alıp" (15b/2)

ايشتيب *işitip* "işitip" (16b/20)

/g/ ünsüzü

Türkçe kelimelerde bulunan ince sıradan /*g*/ ünsüzü /ك/ ile kalın sıradan /ġ/ ise /غ/ işaretleriyle yazılmıştır.

Kelime başında sadece bir örnekte /ġ/ (غ) tespit edildi. Kelime başında ve kelime sonunda ince sıradan /g/ (ك) örneğine rastlanmadı.

غجك *ġıcek* "defe benzer çalgı türü" (26a/16)

اورکانمکنی *ürgenmekni* “öğrenmeyi” (26a/20)

اوزلاریغه *özlarıġa* “kendilerine” (26a/20)

ایکرکا *igerge* “eyere” (27a/5)

موندﻍ *mundaġ* “böyle” (26b/1)

قتیﻍ *ḳatıġ* “katı, sert” (28a/13)

انداﻍ *andaġ* “öyle” (28a/16)

/*ng*/ ünsüzü

Geniz n’si Doğu Türkçesi imlâ geleneğine uygun biçimde نك ile yazılmıştır.

ایدینکیز *aydıngız* “söyleyiniz” (23a/9)

کونکلیغه *köngliġa* “gönlüne” (23b/23)

مینك *ming* “bin” (22a/4)

سنینك *sening* “senin” (22b/9)

سونینك *suvnıng* “suyun” (23a/1)

/*s*/ ünsüzü

Türkçe kelimelerde düzenli olarak /س/ ile yazılmıştır.

ساتیب آلیب *satıp alıp* “satın alıp” (15b/2)

ساچر *saçar* “saçar” (17b/17)

ساقلاسا *saḳlasa* “korusa” (18b/8)

سیکیز *sikiz* “sekiz” (19a/18)

سن *sen* “sen” (18a/16)

کورماسلار *körmesler* “görmezler” (17b/4)

بتولماسه *bitülmese* “yazılmasa” (17b/15)

بولماسه *bolmasa* “olmazsa” (17b/16)

بولماس *bolmas* “olmaz” (18a/14)

قویماس *ḳoymas* “koymaz” (19b/18)

/*t*/ ünsüzü

Türkçe kelimelerde bütün /t/'ler /ت/ ile yazılmıştır.

تاغ *taġ* "dağ" (20a/23)

تاشکا تیکیب *taşga tigip* "taşa değip" (16b/8)

تامدی *tamdı* "damladı" (16b/8)

توش *tüş* "düş, rüya" (3a/9)

آتینکنی *atıngnı* "adını" (3a/1)

آچتیلار *açtılar* "açtılar" (3b/5)

تورتونچی *törtünçi* "dördüncü" (4b/4)

تورت *tört* "dört" (4b/1)

اوت *ot* "ateş"(10b/6)

سوت *süt* "süt" (21a/17)

1. ÜNLÜLER

BD'de Genel Türkçede olduğu gibi sekiz ünlü bulunmaktadır: *a, e (ا), ı, i (ى), o, ö, u, ü (و)*. Arapça ve Farsça alıntı kelimelerde uzun ünlüler (ā, ī, ō, ū) korunmuştur.

Çağatay Türkçesi dâhil olmak üzere tarihî metinlerde dokuzuncu ünlü olarak bazı çalışmalarda gösterilen kapalı */ė/* sesi (Eckmann 2013: 33), BD'de düzenli olarak takip edilememektedir.

	DÜZ		YUVARLAK	
	Geniş	Dar	Geniş	Dar
Kalın	a	ı	o	u
İnce	e	i	ö	ü

Tablo 1: Ünlüler.

1.1. Ünlü Değişmeleri

1.1.1. Düz Ünlülerin Yuvarlaklaşması

e >ö değişmesi

Birkaç örnekte dudak ünsüzleri *v, (b) > y* yanındaki /*e*/ ünlüsü yuvarlaklaşmıştır.

öy (< eb) "ev" (23b/14)

tövbe (<Ar. tevbe) "tövbe" (7a/19)

ı>u değişmesi

Fazla örneği yoktur.

oḳudı (< okı-) "okudı" (20b/16)

i>ü değişmesi

Sadece bir örneği tespit edilmiştir.

yürüp (< yorı-) “yürüyüp” (20b/22)

1.1.2. Yuvarlak Ünlülerin Düzleşmesi

o>a değişmesi

oşal (< uşol) “o” (10b/17)

u>a değişmesi

tola (<tolu) “dolu” (3a/12)

ortasıġa (< ortu) “ortasına” (3a/23)

u>ı değişmesi

ulı (<uluġ) “ulu”(29a/12)

taşḳarı (< taşḳaru) “dışarı”(27a/17)

ü>e değişmesi

kötergey (<kötür-) “kaldırsın” (6a/1)

tepesiġa (<töpü) “tepesine” (26b/11)

ü>i değişmesi

beri (<berü) “beri” (3a/3)

biyikraḳı (<beḍük) “bir az büyüğü” (29a/1)

ilgeri (<ilgerü) “ileri, önce, doğu” (8a/12)

1.1.3. Geniş Ünlülerin Daralması

e >i değişmesi

Pek çok örnekte ilk hecedeki ince düz-geniş /*e*/ ünlüsü daralmıştır.

biyikraḳı (<beḍük) “bir az büyüğü” (29a/1)

itegingni (<etek) "eteğini" (7b/19)

işitip (<eşit-) "işitip" (8a/5)

kiçip (<keç-) "geçip"(10a/14)

kistürdi (<kes-) "kestirdi" (15a/9)

1.1.4. Dar Ünlülerin Genişlemesi

ü >e değişmesi

kötergey (<kötür-) "kaldır" (6a/1)

tepesiġa (<töpü) "tepesine" (26b/11)

1.2. Ünlü Düşmesi

Ünlü düşmesi iç seste görülür. Çok heceli kelimeler iyelik eki aldığında akıcı ünsüzler (r, n, l, y) ve /z/ yanında vurgusuz kalan orta hecedeki dar ünlü düşer.

aġzıdur (<ağız) "ağzıdır" (6a/5)

boynı (<boyun) "boynı" (14b/13)

oġlıdınglar (<oğul) "oğlusunuz" (3a/17)

ḳarnıdın (<karın) "karnıdan" (22a/21)

1.3. Ünlü Uyumu

1.3.1.Damak Uyumu

Ünlülerin kelime içerisinde kalınlık-incelik bakımından gösterdiği uyumdur. Kök hecesinde ince ünlü bulunan kelimelerin sonraki hecelerinde ince, kök hecesinde kalın ünlü bulunan kelimelerin sonraki hecesinde kalın ünlüler bulunur.

BD'de damak uyumu önemli ölçüde korunmuştur.

ṣurlarını yarattı "surlarını yarattı" (2b/1)

kelimeni bitidim “kelimeyi yazdım” (2b/1)

duzaḫnıng direklerini “cehennemin direklerini” (2b/3)

hemmesi duzaḫġa töküldiler “hepsi cehenneme döküldüler ” (3a/14)

1.3.2. Dudak Uyumu

Küçük ünlü uyumu olarak da bilinen dudak uyumu, ünlülerin kelime içerisinde düzlük-yuvarlaklık bakımından gösterdiği uyumdur. Türk dilinde sonradan gelişen dudak uyumu BD’de zayıftır.

könglümde “gönlümde” (22b/16)
yolda “yolda” (22b/6)
şunça “bu kadar” (24b/4)
kiringler “giriniz” (3a/13)

urup “vurup” (15b/18)

ötüp “geçip” (14b/10)

1.3.3. Ünlü Uyumunun Bozulması

Çağatay Türkçesinde bozulmaya başlayan damak uyumu, günümüz Özbek Türkçesinde (Coşkun, 2000: 22) görülmektedir. BD’de kalın ünlü bulunduran bazı kök ya da gövdelere ince ünlülü ekler, ince ünlü bulunduran kelime tabanlarına ise kalın ünlülü ekler getirilmiştir. Böylece BD’de de damak uyumunun kısmen bozulduğu görülür.

diliġa “gönlüye” (2a/16)

bildürġıl “bildir” (21b/13)

vilāyetdeġı “vilayetdeki” (6a/3)

aytadurmiz “söylüyoruz” (8a/15)

kilġunça “gelene kadar” (9b/10)

ḳaytgeyler “geri dönsünler” (24a/8)

Dudak ünlü uyumunun bozulduğu örnekler aşağıdaki gibidir:

ulı “ulu”(29a/12)

boldı “oldu” (2a/8)

tökti “döktü” (15b/1)

oḳuġuçını aġzıdur “okuyucusunun ağzıdır” (6a/5)

2. ÜNSÜZLER

Türkçe kelimelerde kullanılan ünsüzler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

	SÜREKSİZ		SÜREKLİ			
			Sızıcı		Akıcı	
	Tonlu	Tonsuz	Tonlu	Tonsuz	Burun Akıcıları	Ağız Akıcıları
Dudak	b	p	v	f	m	
Damak	g, ġ	k, ḳ			ng	l, r, y
Diş	c, d	ç, t	z	s, ş	n	
Gırtlak				h		

Tablo 2: Ünsüzler

Ayrıca yabancı kökenli (Arapça, Farsça) kelimelerde ḥ, ḫ, j, ṭ, ḍ, ṣ, s̲, z̲, ẓ, ż, ünsüzleri de kullanılmıştır.

2.1. Ünsüz Değişmeleri

2.1.1.Tonlulaşma

-ḳ > -ġ değişmesi

Bu değişme kelime içinde ve kelime sonunda görülür.

Kelime içinde -ḳ- > -ġ-

evvelġı “evvelki” (10b/2)

almaġlıġ “almaklık” (7a/5)

ḳarangulıġıdın “karanlığından” (2a/17)

ḳılmaġıdın “yapmasından” (21b/3)

ḳulaġı “kulağı” (22b/6)

Kelime sonunda -ḳ > -ġ

yafraġ “yaprak” (21a/8)

ayaġ “ayak” (7a/22)

İsimden isim yapan +lIK eki kimi örneklerde +lIĠ olmuştur.

cudālıġ “ayrılık” (3b/16)

çaġlıġ “vakitlik” (14b/18)

ḫatınlıġ “hatunluk” (30a/4)

***Kelime başı* t- > d-**

BD’de kelime başı /*t-*/ çoğunlukla korunmuştur. Birkaç örnekte *t-* > *d-* değişmesi görülür.

didi (<ti-) “dedi” (3a/7)

davar (<tabar) “davar” (19b/20)

dik (<teg) “gibi, kadar” (24b/1)

durgan (<turgan) “duran” (22a/4)

***Kelime içi* -t- > -d-**

adınıng (<at) “adın” (11a/17)

2.1.2. Tonsuzlaşma / Tonsuzluk

Diğer Doğu Türkçesi metinlerinde olduğu gibi BD'de de tonsuzluk genel olarak korunmuştur.

Kelime başı *k*- korunması

körmes "görmez" (30a/11)
kirek "gerek" (30a/5)
közleri "gözleri" (30a/5)
kün "gün" (30b/6)

Kelime sonu g > k değişmesi

İsimden sıfat yapan +lIg ekininin son sesi (g) tonsuzlaşarak /k/ ünsüzüne dönüşmüştür.

ḳara yüzlik "kara yüzlü" (7b/4)
ābrūlık "şerefli, haysiyetli" (4a/7)
ālūdelik"kirli, suçlu" **(**7a/1)
bedheybetlıḳ "kötü heybetli" (9a/4)
bitgülik "yazılı"(18b/7)

Kelime başı *t*- korunması

töküldiler "döküldüler" (3a/14)
toḳuz "dokuz" (5a/4)
tört "dört" (5a/7)
tili "dili" (7a/3)

Kelime sonu –*t* korunması

ot "od, ateş" (2b/6)

-z > -s değişmesi

Çağatay Türkçesinde karakteristik olan - *mAz* > - *mAs* değişmesi BD'de standarttır.

bolmas "olmaz" (18a/14)

ḳorḳmaslar "korkmazlar" (23b/11)

körmes "görmez" (26b/14)

işitmesler "duymazlar" (24a/17)

2.1.3. Süreklileşme

b- > m- değişmesi

İçinde geniz ünsüzü (n, ng) bulunan kelimelerin başındaki */b-/* sesi gerileyici yarı benzeşme sebebiyle */m-/* olmuştur.

men"ben"(2a/8)

mendin "benden" (5a/10)

manga "bana" (2a/3)

bizārdurmen "bizarım" (3a/18)

tanutġaymen "tanıtayım" (5b/19)

ming "bin" (28a/10)

minerler "binerler" (27a/6)

"*bul*" işaret zamirinin başındaki /*b-*/ çekim esnasında /*m-*/ sesine dönüşmüştür.

munga "buna" (5b/4)

mundın "bundan" (16a/13)

munı "bunu" (16b/4)

mundaġ “böyle” (24b/14)

munda “buraya” (15a/19)

Fiil çekiminde birinci çokluk şahsı gösteren ekleşme sürecindeki zamir (biz) “*miz*” biçimiyle kullanılır.

aytadurmiz “söylüyoruz” (8a/1)

evgürmesmiz “çevirmeyiz” (11a/15)

bolurmiz “oluruz” (18a/7)

Kelime içinde -p- > -f- değişmesi

BD’de süreksiz dudak ünsüzü */-p-/* süreklileşerek */-f-/* dönüşmüştür.

ifardın “yıpardan” (30a/12)

tofraḳ “toprak” (9b/5)

yafraġ “yaprak” (21a/8)

tafıp (<tap-) “bulup” (2a/17)

Kelime kökünde - b > - v değişmesi

Sadece bir örneği tespit edildi.

suv(< sub) “su” (10a/14)

Kelime kökünde -b > -y değişmesi

öy (< eb) “ev” (23b/14)

Kelime kökünde -ḍ->-y- değişmesi

Eski Türkçedeki kök ünsüzü /*ḍ*/, Genel Türkçede olduğu gibi, BD’de de süreklileşerek /*y*/’ ye dönüşmüştür.

ayaġ (<aḍak) “ayak” (7a/22)

ayrılgay (<aḍrıl-) “ayrılsın” (17b/16)

biyikraḳı (<beḍük) “bir az büyüğü” (29a/1)

kiyin (<kiḍin) “sonra” (20b/16)

kiyip (<keḍ-) “giyip” (27a/18)

ḳoydı (<ḳoḍ-) “koydu” (2a/5)

Kelime kökünde g > y değişmesi

tiymedi (<teg-) “değmedi” (22a/7)

Aynı örneğin *teg-* şekli de vardır: *tegmes* “değmez” (5a/16)

Kelime içinde -ḳ- > -ḫ- değişmesi

Kelime kökünde kalın ünlüler yanındaki /*ḳ*/ ünsüzü, bazı Anadolu ağızlarında (Kars, Erzurum, Gümüşhane Kemah) (Karahan, 2014: 65) ve Azeri Türkçesinde olduğu gibi süreklileşerek /*ḫ*/’ya dönüşmüştür.

oḫşar (<oḳşa-) “benzer” (9b/12)

toḫtap (<toḳta-) “durup” (9a/5)

yaḫşı (<yaḳışı) “iyi” (15a/20)

uḫlamaḳ “uyumak” (12b/16)

aḫşam “akşam” (3a/8)

2.1.4. Süreksizleşme / Süreksizlik

Kelime başı *b-* korunması

Türkiye Türkçesinde birkaç kelime başında süreklileşip /*v*/’ye dönüşen ya da düşen /*b*/ ünsüzü, BD’de /*b*/ olarak kullanmaya devam etmiştir.

bar “var” (5a/7)

barıp “varıp” (5b/23)

birdi “verdi” (8b/2)

boldı “oldu” (8b/9)

2.2. Ünsüz Erimesi

/g/ erimesi

BD’de /*g*/ sesi birden fazla heceli kelimelerin sonunda korunur. Bir örnekte eriyip düştüğü görülür. Aynı örneğin ikili şekilleri vardır.

ulı (<uluġ) “ulu” (29a/12)

uluġ “ulu” (4b/19)

Köktürkçe ile Karahanlı Türkçesindeki söz içi ve sonu birçok g(k)’ler Türkiye Türkçesinde düştüğü (Dilâçar, 2016: 57) gibi BD’de de eriyip düştüğü görülür.

ḳulaḳlarıġa (<ḳulġaḳ) “kulaklarına” (20b/5)

kirek (<kergek) “gerek” (8b/1)

2.3. Ünsüz Türemesi

Kelime başında /h-/ türemesi

İki örnekte Türkçe kelime başında güzel /ʰ/ sesi türediği görülür.

höküzġaça “öküze kadar” (6a/14)

haydap “sürüp” (7a/16)

haydadılar “sürdüler” (9b/21)

Kelime başında /y-/ türemesi / korunması

yiplik “iplik” (25a/6)

yıġlar “ağlar” (2b/15)

yıraḳ “ırak, uzak” (13b/20)

İKİNCİ BÖLÜM ŞEKİL BİLGİSİ

1. YAPIM EKLERİ

Yeni sözler, mevcut bir söze, bir veya daha fazla yapım ekinin eklenmesiyle yapılır.

1.1. İsimden İsim Yapma Ekler

+a

Kelimenin anlamını pekiştir ve nadir kullanılır.

düzenesidin "düzeninden" (17a/18)

+en

Topluluk adları türeten eski çoğul ekidir (Taş, 2015: 26). Eski Türkçede sınırlı sayıda sözcüğe eklenen bu ek, BD'de sadece bir sözcükte geçmektedir.

irenler (24b/17)

+çI

Meslek ve mensubiyet isimleri yapan tarihî bir ektir. Fazla örneği yoktur.

kemiçi "gemici" (23a/2)

perverīşçi "doyurucu, besleyici (Allah)" (23a/6)

+çIlIk

+çI ve *+lIk* eklerinin kalıplaşmasından oluşan birleşik bir ektir.

ḳaḥtçılık "kıtlık" (26b/20)

+düz

Yalnız zaman zarfı türetir. Bir örneği vardır.

kündüz "gündüz" (4a/2)

+GA

başḳa “başka” (5a/22)

özge “özge” (4b/17)

+InçI

Eski Türkçedeki +Inç ekinden gelen bu ek sayı adlarına eklenerek sıra sayıları türetir.

altınçı “altıncı” (3b/16)

yetinçi “yedinci” (3b/16)

toḳuzunçı “dokuzunu” (14a/8)

onunçı “onuncu” (24a/17)

+ḳarı

Birkaç kelime üzerinde kalıplaşan tarihî yön gösterme hâli ekidir.

yoḳarı “yukarı” (6a/5)

taşḳarı “dışarı, hariç” (19a/15)

+lA

Çok eski ve ekseriya yüklem yahut cümle belirleyicidir, çok seyrektir (Gabain, 1988: 47).

tangla “tan ile, yarın, gelecekte” (17a/1)

+leyinçi

Genelde zaman zarfları yapan birleşik bir ektir. BD’de bir örnekte sayı adı üzerine gelmiştir.

seksenleyinçi “sekseninci” (27b/23)

+lIk

İsim tabanlarından isim türeten +lIk ve sıfat türeten tarihî +lIġ (> +lI / +lU) eklerinin BD’de kullanılan ortak biçimidir. BD’de bu ekin ünlüsü daima düzdür.

İsimden isim yapan *+lIk*göreviyle kullanılışı:

kiçelik “gecelik” (3a/20)

künlik “günlük” (4a/5)

yıllık “yıllık” (2b/5)

peyġamberlik “peygamberlik” (4b/22)

rūşenlik “temizlik, arılık” (5b/2)

dostlık “dostluk” (17b/9)

vezīrlik “vezirlik” (20a/5)

müslümānlık “müslümanlık” (26b/15)

yetgürmeklik “ulaştırmak” (22b/19)

İsimden sıfat türeten *+lI* göreviyle kullanılışı:

feṣāḥetlik “fesahatlı, etkileyici” (3a/8)

şüphelik “şüpheli” (9b/22)

ḳuvvetlik “kuvvetli” (28a/15)

+re

içre “içeri” (10b/9)

+raḳ

Sıfatlara gelerek karşılaştırma ve pekiştirme yapar.

bülendraḳ “daha yüksek” (16a/13)

uluġraḳ “daha ulu / büyük” (16b/16)

yaḫşıraḳ “daha iyi” (17a/21)

biyikraḳı “daha yükseği / büyüğü” (29a/1)

köpraḳı “daha çoğu” (29/9)

tolaraḳı “dolusu, daha dolusu / çoğu” (30b/19)

Bu ek bir tek örnekte zaman zarfına gelmiştir.

irteraḳ “daha erken, biran önce” (3b/10)

+sIz

Yokluk bildiren sıfatlar türetir.

fātiḥasız “fatihasız” (5a/23)

tövbesiz “tövbesiz” (24b/20)

nihāyetsiz “nihayetsiz, sonsuz” (19a/21)

1.2. İsimden Fiil Yapma Ekler

+A-

ḳanadı “kanadı” (9b/17)

tilep “dileyip” (20b/16)

+lA-

sözledim “söyledim” (22b/8)

ḫāhlasa “isterse” (2a/15)

zindānıġa taşlar “zindana bırakır” (7b/7)

1.3. Fiilden İsim Yapma Ekler

Yapım ekleri içinde sayısı en çok olan ekler bu fiilden isim yapma ekleridir. Kullanım alanı da oldukça geniştir.

1.3.1. İsim-Fiil Ekleri

-mAk

İstisnasız bütün fiil kök ve gövdelerine getirilen bu ek fiilden isim türeten eklerin başında gelir. İşlevi fiillerin hareket isimlerini yapmaktır.

urmaḳ“urmak” (4a/16)

ḳorḳmaḳ“korkmak” (3b/15)

bilmek“bilmek” (5b/14)

tüşmekni “düşmeyi” (9b/23)

BD’de *–mak, -mek* ekinden sonra iyelik ekinin getirildiği görülmektedir.

yād ḳılmaḳıngnı “hatırlamanı” (9a/12)

kemrāhlik ḳılmaḳımnı (10b/17)

-Iş / -Uş

Tarihî isim-fiil ekidir.

çıḳışıdın“çıkışından” (2b/21)

tabış“buluş” (6a/5)

köterişdin“ kaldırmakdan” (6b/15)

ḫahlayışıng “istemen”(10b/3)

küydürüşni “yandırmayı” (10a/15)

boluşıġa “olmasına” (10b/20)

uruşuġa “kavgasına” (12a/4)

1.3.2. Sıfat-Fiil Ekleri

Daha çok partisip ekleri olarak kullanılan sıfat-fiil ekleri, esas itibariyle geçici isimler yapar. M. Ergin bu ekler çekim eki ile yapım eki arasında bir ye işgal ettiğini belirtmiştir (Ergin, 1993: 188).

-ġAn

bolġanıdın “olduğundan” (2b/20)

toġulġandın “doğduğundan” (3a/3)

tilegenlerni “diledikleri” (8a/22)

ürgengen “öğrenen” (19b/8)

buyurgan “buyurgan” (24b/6)

-GUçI

-*GU*ve +*çI*ekleri birleşerek fiillerin yapanını gösteren isimler türetir.

oḳuġuçını “okuyanı” (4a/13)

bilgüçidür “bilendir” (12b/14)

işitgüçining “işitenin” (17a/1)

ötgüçidür“yol ötküçi, misafir” (17b/20)

ürgengüçi “öğrenen” (18a/21)

1.3.3. Zarf-Fiil Ekleri

+a

Zarf-fiil eki kalıplaşarak yapım eki görevinde kullanılmıştır.

tola“dolu, bütün” (3a/12)

-erde / -urda

-*ur* sıfat-fiil ekiyle +*dA* bulunma hâli ekinin birleşmesidir. “-*ken*” ekinin anlamını verir.

alurda “alırken” (26b/6)

saturda “satarken” (26b/7)

kirerde “girerken” (15b/2)

-ġalı

kinizek alġalı “cariye almaya” (15a/16)

ceng ḳılġalı “cenk yapmaya” (27a/8)

-GUnçA

kilgünçe “gelene kadar” (15b/9)

uḫlap turgünçe “uyuyup kalkana kadar” (15b/10)
bolġunça “olana kadar” (14b/12)

-GAndA

-*GAn* sıfat-fiil ekiyle –*dA* bulunma hâli ekinin birleşmesinden oluşur.

barġanda “vardığında” (3a/23)

kilġanda “yaptığında” (29a/21)

yetkende “yettiğinde, ulaştığında” (5a/17)

-GAndIn

-*GAn* sıfat-fiil ekiyle –*dIn* ayrılma hâli ekinin birleşmesinden meydana gelmiştir.

toġulġandın “doğduğundan” (3a/3)

-geç

Bu ek bir tek örnekte tespit edilmiştir.

Allah birdidigeç “Allah verdi dediği için / deyince” (15b/19)

-ken

Sadece *i-* fiilinden sonra gelmektedir.

iken “iken” (3b/13)

-küçe

Tarıhî -GInçA ekinin kısalmış biçimidir.

ötküçe “geçene kadar” (3a/10)

-mAy

-*mA* olumsuzluk eki ile zarf-fiil eki –*y*’den oluşur.

tınmay “durmadan” (7b/19)

körmeydür “görmiyor” (9b/23)

ötmey “geçmeden” (10b/22)

dimey “demeden” (15a/18)

-(I)p

dip “deyip” (15b/1)

satıp “satıp” (15b/2)

alıp “alıp” (15b/2)

üzüp “koparıp” (15b/20)

ötüp “geçip” (15b/23)

ḳorḳup “korkup” (16a/15)

bolup “olup” (16a/23)

1.3.4. Fiilden İsim Yapan Diğer Ekler

-ek

bölek (23b/1)

-(I)k / -(U)k

Ünlü ile biten fiil tabanlarına /-k/, ünsüzle bitenlere ise /-Ik/ veya /-Uk/ şeklinde gelir.

açuḳ “açık” (25a/10)

yaruḳ “parlak” (8b/20)

kiçik “küçük” (5a/6)

tirik “diri” (8a/21)

uzaḳ (8a/22)

yıraḳ “uzak” (13b/20)

-um

ölümġa “ölüme” (26b/19)

-l

tügelni “bütünü, tamı” (27b/18)

-mur

yaġmur “yağmur” (23b/3)

-vul

Moğolca kökenli bu ek Türkçe kelimelere de gelmiştir.

yasavul “bekçi, nöbetçi” (19b/19)

-ç

ḳorḳunçıdın “korkudan” (8b/21)

-I

yaḫşı <yaḳış-ı “iyi, güzel” (7a/21)

-ḳa

ḳısḳa “kısa” (27b/7)

1.4. Fiilden Fiil Yapma Ekler

-DUr-

Ettirgen fiiller türetir. Ekin ünlüsü daima yuvarlaktır.

kiltürüngler “getiriniz” (3b/1)

öldürdiler “öldürdüler” (14b/8)

kiydürgey “giydirecek” (17b/17)

küydürmesni “yakmamayı” (18a/4)

aldurup “aldırıp” (20a/6)

-GAr-

Geçişli fiil türetir.

ötgerürler “geçirirler” (28a/8)

-GUr-

azġurdı “azdırdı” (8a/14)

yügürdi “koştu” 16a/23

yetkürdiler “ulaştırdılar” (6b/14)

-GUz-

olturġuzup “oturtarak” (13a/9)

körgüzürmen “gösteririm” (17b/14)

yetküzürler “ulaştırdılar” (26a/3)

-(I)l- / -(U)l-

Edilgenlik ekidir.

açılıp “açılıp” (15b/20)

bitildi “yazıldı” (18b/3)

ataldı “adlandı” (14b/1)

töküldiler “döküldüler” (3a/11)

-mA-

Bütün fiillerde olumsuzluk yapar.

aytmadım “söylemedim” (10b/13)

barmay “gitmeyip” (27a/8)

işitmesler “duymazlar” (23b/9)

körmedim “görmedim” (22b/9)

-(ü)n-

Edilgenlik ekidir.

körünür “görünür” (27b/22)

-(U)r-

Geçişsiz fiillerden geçişli fiiller yapar. Ekin yardımcı ünlüsü yuvarlaktır.

bitürler "yazarlar" (26a/2)

köçürür "göçürür" (16a/1)

tapşurdılar "teslim ettiler" (6b/8)

-ış-

ḳılıştılar "kıldılar, yaptılar" (11a/17)

-t-

aytsa "söylerse" (3b/18)

tebretür "kıpırdatur" (15a/21)

2. ÇEKİM EKLERİ

2.1. İsim Çekim Ekleri

Bu bölümde BD'de tespit edilen *Çokluk ekleri, İyelik Ekleri ve Hâl Ekleri* incelenecektir.

2.1.1. Çokluk Ekleri

Genel Türkçede isim ve zamirlere gelen çokluk eki +lAr, incelediğimiz metinde de aynı şekilde kullanılmıştır.

bular "bunlar" (4b/19) *olar* "onlar" (2a/21)

sizler "siz, sizler" (10a/21) *bizler* "biz" (11b/1)

senler "siz" (17b/10) *anlardın* "onlardan" (11a/15)

ḳullar "kullar" (7a/17) *ḳanlar* "kanlar" (12a/20)

tilleride "dilleride" (20a/12) *işler* "işler" (24a/7)

+lAr çokluk eki, Türkçe yanında alıntı kelimelerde de kullanılmıştır.

ḥalāyıḳlar "halayıklar" (3a/10)

mü'minler "inançlı kullar, müslümanlar" (10a/1)

bendeler "bendeler, kullar" (17b/3)

2.1.2. İyelik Ekleri

İyelik ekleri, sadece isimlere eklenerek sahiplik/aitlik ve parça-bütün ilişkisini gösterir.

Çağatay Türkçesinde belirtili veya belirtisiz isim tamlamalarında tamlanan isim daima iyelik eki alır (Argunşah, 2013: 116). Metinde rastlanan iyelik ekleri Genel Türkçeyle aynıdır.

I. Teklik şahıs

+(I)m / +(U)m

Ünlü ile biten kelimelere +m, ünsüz ile biten kelimelere ise +ım, +im, +un, +üm şeklinde gelmektedir.

mening ʿişmetim "benim namusum" (12a/15)

işimni sorġıl “işimi sor” (12b/6)

könglümge cāy birip “gönlüme yer verip” (20b/20)

ḳolumdın yirġa tüşti “elimden yere düştü” (9b/14)

anamnı ümmet yolıda “anamı ümmet yolunda” (18a/10)

II. Teklik şahıs

+(I)ng / +(U)ng

seni atıngnı “senin adını, ismini” (3a/1)

nime maḳṣūdıng bolsa “ne maksadın varsa” (7b/5)

itegingni üzüp “eteğini koparıp” (7b/19)

nime suāling bolsa “ne sorun varsa” (9a/6)

öyüng bar iken “evin varmış” (20b/20)

ḳolungnı yıġ “elini çek” (9b/14)

III. Teklik şahıs

+(s)I

Genel Türkçede üçüncü şahıs iyelik ekinin özelliklerinden biri çekimde kendisinden sonra bir /n/ fonemi türetmesidir. Bu türeme /n/ fonemini 8. yüzyıl Orhun Türkçesinde görüyoruz: *töpü-si-n-te* “tepesinde”. Bu fonem ilk kez Harezm-Altınordu Türkçesinin (XIV.yüzyıl) devamı sayılan Çağataycada kalkmış ve günümüz Özbekçe ile Yeni Uygurcada görülmez (Tekin, 2013: 199)

Çekim esnasında Çağatay metinlerindeki genel teamüle uygun olarak iyelik eki ile hâl ekleri arasında “zamir n’si” (bk. Başdaş, 2014: 147-161) olarak adlandırılan ünsüz birkaç istisna dışında kullanılmamıştır.

BD’de üçüncü teklik şahıs iyelik ekinin sadece düz ünlülü şekli kullanılmıştır.

oḳuġuçını aġzıdur “okuyucusunun ağzıdır” (6a/5)

tili birle aytsa “dili ile söylerse” (3b/18)

anıng aġzı ve tili ve köngli “onun ağzı, dili ve gönlü” (7a/3)

hidāyetni deryāsını	"hidayetnin deryasını" (2a/15)
ḳur'ānnıng anasıdur	"kuranın anasıdır" (3a/6)
ḫalāyıḳnıng köngül ayīnesini	"halayıknın gönül aynasını" (27a/18)
ol ferişte̱lerni pīşānesige	"ol ferişte̱lerin alnına" (19a/11)
kenāre tepesiġa ḳaraġıl	"kenar tepesine bak" (26b/11)
miḥnetning öyide	"mihnetnin evinde" (28a/8)
ġamnıng kençide	"gamnın hazinesinde" (28a/8)
mü'minni başıda	"müminin başında" (13a/18)
ḫudā yolıda	"Allah yolunda" (16a/9)
ḳolıga birdi	"eline verdi" (15b/5)
anı taḫtıga çıḳıp	"onun tahtına çıkıp" (15a/7)
pādişāh taḫtıdın tüşüp	"padişah tahtından inip" (15a/8)
közidin yaş tökti	"gözünden yaş döktü" (15b/1)
ṣanduḳ içidin	"sandık içinden" (15b/8)

Birkaç örnekte üçüncü teklik şahıs iyelik eli ile bulunma hâli (+dA) arasında /n/ ünsüzü kullanılmıştır.

anıng içinde "onun içinde" (19a/6)

ḳabri içinde "mezarı içinde" (22a/22)

ol kenāre üzesinde "ol kenarın üzerinde" (26b/12)

yer yüzinde "yer yüzünde, dünyada" (21b/23)

diyen tefsīrinde "…adlı tefsirinde" (28a/21)

İki örnekte üçüncü teklik şahıs iyelik eki üst üste kullanılmıştır.

dervīşlerni sırrısını	"dervişlerin sırrını" (9b/8)
leşkerni tamāmısını	"askerlerin tamamı" (30b/8)

I. Çokluk Şahıs

+(ı)mız

bizlerni ḥayātımızda “bizlerin hayatımızda” (8a/13)

ikimizni aramızda “ikimizin aramızda” (10b/7)

II. Çokluk Şahıs

+(I)ngIz / +(u)nlar

sizni ʿömringizdin “sizin ömrünüzden” (24a/5)

günāhlarıngıznı kiçip “günahlarınızı affedip” (10a/14)

sizni ata ve analarıngız “sizin baba ve analarınız” (18a/7)

atangıznı şefāʿat ḳılsangız “babanıza şefaat etseniz” (18a/8)

sizlerning nūrunglar “sizin nurunuz” (8b/17)

III. Çokluk Şahıs

+lArI

başlarıdın “başlarıdın” (2a/21) *ṣurlarını* “surlarıdın” (2b/1)

ḳulaḳlarıġa “kulaklarına” (20b/5) *yüzlerini* “yüzlerini” (3a/20)

isimleridür “isimleridür” (6b/2) *tikenleri* “dikenleri” (7a/22)

2.1.3. Hâl Ekleri

Hâl ekleri, isim kök ve gövdeleriyle iyelik, çokluk ve sıfat-fiil eklerinden sonra gelmektedir.

Yalın Hâl

Genel Türkçede olduğu gibi eksizdir.

ḳadam ḳoygaylar “kadam koyacaklar” (2a/13)

kinizek aydı “cariye şöyle dedi” (15a/22)

İlgi Hâli

+(n)Ing, +(n)I

İlgi hâli, BD'de isimler üzerinde genel olarak *+nIng* ve *+nI* biçimleriyle kullanılmıştır. Zamirler üzerinde ise ilgi hâli *+Ing* ve *+I* biçimindedir.

+nIng

İlgi hâlinin Genel Türkçede kullanılan şeklidir.

ol otnıng ḥarāretidin "o ateşin sıcaklığından" (2b/8)

duzaḫnıng direklerini "cehennemin direklerini" (2b/3)

ol bendening diliġa"o bendenin gönlüne" (2a/16)

ḫācening öyide"hocanın evinde" (3a/4)

+Ing

İlgi hâl eki zamirlere *+ing / +üng* biçimiyle eklenmiştir.

mening ʿişmetim bardur	"benim dürüstlüğüm" (12a/15)
mening üçün	"benim için" (24a/7)
mening ḳavmımġa	"benim kavmime" (17b/23)
mening atım	"benim adım" (20a/17)
özüng bilürsiz	"kendin bilirsin" (10b/1)

+nI

BD'de ilgi hâli göreviyle kullanılan *+nı, +ni,* şekil bakımından yükleme hâli ekiyle aynıdır (bk. Karahan, 2011: 211-218; Pekaçar, 2012: 940; Günay, 2017: 58). Ek bu işleviyle *+nIng* ekine göre daha sık kullanılmıştır.

āyetlerni serveridür	"ayetlerin serveridir"	(5b/10)
bu kelimeni ş̲evābını	"bu kelimenin sevabını"	(2a/6)
ḫāce kinizekni bul sözidin	"hoca cariyenin bu sözleriden"	(3a/7)
ol taşnı keteligi	"o taşın büyüklüğü"	(2b/7)

tilāvet ḳılġannı ş̲evābını “tilavet kılanın sevabını” (4a/22)

+i

İlgi hâli birinci ve ikinci teklik şahıs zamirleri üzerinde bazen *+i* biçimindedir.

meni şerī̆atımga “benim şeriatıma” (8b/18)

meni bir ḫācem bar “benim bir hocam var” (15a/22)

seni nāle ḳılmaġıngnı “senin inilti yapmanı” (2b/20)

seni günāhlarıngnı “senin günahlarını” (3a/1)

Yükleme Hâli

+nI

BD’de yaygın kullanılan yükleme hâli eki *+nI*’dır.

taşnı yarattı “taşı yarattı” (2b/7)

āyetni oḳusa “ayeti okusa” (4a/21)

fātiḥanı oḳudılar “fatihayı okudılar” (3b/9)

Yükleme hâl eki daima düz ünlülüdür. Dolayısıyla dudak uyumuna aykırı örnekler de görülür.

özümni tanutġaymen “kendimi tanıtayım” (5b/19)

otıġa küydürüşni lāzım kördi “ateşe yakmayı uygun buldu” (10a/15)

Yükleme hâl eki fiilden isim yapma *–mAk* ekinden sonra gelmektedir.

salmaḳnı ḫāhlasa “salmayı isterse” (2a/16)

muḥkem bolmaḳnı tapar “sağlam olmayı bulur” (2b/13)

tilemekni “dilemeyi” (7a/11)

tüşmekni “düşmeyi” (9b/23)

Yönelme Hâli

+GA

Yönelme hâl eki +GA, genelde yerine göre غ, yerine göre ك ünsüzleri kullanılarak

yapılmıştır. Az örnekte ق kullanıldığı tespit edilmiştir.

āsmānġa “gökyüzüne” (2a/4)

oḳıġa “okuna” (2b/17)

ayaġınġa “ayağına” (9b/20)

sizge “size” (10a/14)

secdege “secdeye” (10a/23)

levḥke “levhaya” (2a/3)

cennetke “cennete” (3b/11)

taşḳa “taşa” (30a/17)

duzaḫḳa “cehenneme” (26b/8)

Bulunma Hâli

+dA

uyḳuda “uykuda” (3a/9)

arḳalarıda “arkalarıda” (5a/8)

Baġdād şehride “Bağdad şehride” (14b/6)

bir künde “bir günde” (15a/6)

yetgende “ulaştığında” (30b/19)

ortasıġa barġanda “ortasına geldiğinde” (3a/23)

kāfir bolmaġıda “kafir olmasında” (8b/6)

Ayrılma Hâli

+dIn

anadın toġulġandın beri “anadan doğduğundan beri” (3a/3)

tüşümdin oyġandım “tüşümden uyandım” (3b/10)

mundın ilgeri “bundan önce” (5a/13)

mendin kiyin “benden sonra” (5a/10)

+dIn ayrılma hâl eki sıfat-fiil, *-mAk* ve *-Iş* fiilden isim yapma eklerinden sonra da kullanılmıştır.

emānetlerni birişleridin	"emanetleri vermelerinden" (6b/11)
emānetni köterişdin	"emaneti kaldırmaktan" (6b/15)
zevāl bolmaḳıdın	"zeval olmasından" (2a/21)
nāzil bolġanıdın	"nazil olduğundan/ indiğinden" (2b/20)
kün çıḳışıdın	"güneşin çıkmasından" (2b/21)

Yön Gösterme Hâli

+ḳarı, +re

Eski Türkçede var olan, fakat az kullanılan ektir (Ergin 1993: 230).

yoḳarı "yukarı" (6a/5)

yoḳarıġı "yukarıdaki" (4a/7)

taşḳarı "dışarı, hariç" (19a/15)

duzaḫ içre "cehennem içine/içerisine" (20a/13)

Vasıta Hâli

Vasıta hâlinin görevini *bilen, birlen* edatları üstlenmiştir.

ḥarfler birlen "harflar ile" (4a/8)

ḳur'ān birlen "kuran ile" (6b/16)

sizler birlen "siz ile" (17b/9)

seni bilen "seninle" (11a/13)

Eşitlik Hâli

+çA

Genel Türkçenin eşitlik hâli eki +çA, BD'de de aynıdır.

kāfirçe "kafir gibi" (26b/16)

munça "bu kadar" (10a/6)

şunça “o kadar” (24b/4)

ança “o kadar” (29a/5)

2.1.4. Aitlik Eki

+GI

ilgerki “önceki” (4b/21)

evvelki “evvelki, önceki” (2b/5)

evvelġı faṣl “evvelki/birinci bölüm” (3a/1)

2.1.5. Soru Eki

mU

BD’de kullanılan soru eki daima yuvarlak ünlülüdür.

ḳıldıng mu “yaptın mı” (9a/9)

ḫabering bar mu “haberin var mı” (9b/2)

ẓafer tapar mu “zafer buldun mu” (9a/22)

yoḳ mu “yok mu” (13b/7)

beḥiştni körding mü “cenneti gördün mü” (13b/12)

saḥrānı kördüng mü “çölü gördün mü” (13b/12)

bilür müsizler “biliyor musunuz” (3b/8)

2.2. Fiil Çekim Ekleri

2.2.1. Şahıs Ekleri

Fiilin bildirdiği iş, oluş ya da hareketin hangi şahıs tarafından yapıldığının gösteren ektir.

2.2.1.1.Birinci Tip Şahıs Ekleri

Şahıs zamirlerinin ekleşmesiyle ortaya çıkan eklerdir. Ekleşme süreci tamamlanmadığından şahıs zamirleri bu işlemi doğrudan üstlenmiştir.

Şahıs	**Teklik**	**Çokluk**
I.	-men	-miz
II.	-sen	-siz
III.	-	-lAr

Tablo 3: Birinci Tip Şahıs Ekleri

*men özümni tanutġaymen "*Ben kendimi tanıtayım" (5b/19)

*meni dergāhımda çūnuçerā bolmassen "*Benim huzurumda nasıl olmazsın" (11a/4)

*sen ḫayāl ḳılursen "*Sen hayal edersin*"* (9a/16)

*ey Muḥammed sizni ata ve analarıngız bolurmiz dip cevāb birdiler "*Ey Muhammed biz senin ata ve anan oluruz diye cevap verdiler*" (18a/7)*

*yüz ming belaġa mübtelā ḳılurmız "*Yüz bin belaya tutuluruz" (11a/14)

sipāriş ḳıldılar "sipariş kıldılar" (6b/4)

ümmetlerige yetkürgeyler "ümmetlerine ulaştırsınlar" (6b/6)

2.2.1.2.İkinci Tip Şahıs Ekleri

Görülen geçmiş zaman (*-DI*) veşart kipinde *(-sA*) kullanılan ikinci tip şahıs ekleri, ikinci şahıs dışında Genel Türkçelerdekilerle aynıdır.

Şahıs	**Teklik**	**Çokluk**
I.	-m	-k
II.	-(I)ng	-(I)nglAr
III.	-	-lAr

Tablo 4: İkinci Tip Şahıs Ekleri

ārzūda irdim "arzuda idim" (9a/2)

aldıġa bardım "önüne vardım" (9a/7)

*binā ḳılsa**k** didiler* "Bina yapsak dediler" (24a/3)

*evvel mendin bir mes'ele işitip andın kiyin ḳılsa**nglar** didiler "*Önce bendenbir nükte dinleyin. Ondan sonra işinizi yapsanız dedi*" (*22b/22*)*

*nime üçün meni yarattı**ng*** "Beni ne için yarattın" (10b/5)

*nime üçün ʿadāvetni peydā ḳıldı**ng** "*Ne için husumet çıkardın" (10b/8)

*nime üçün yol birdi**ng** "*Ne için izin verdin" (10b/12)

2.2.2. Şekil ve Zaman Ekleri

2.2.2.1. Bildirme Kipleri

2.2.2.1.1. Görülen Geçmiş Zaman

BD'de kullanılan görülen geçmiş zaman eki *-DI / -DU*'dur. Tespit edilen örnekler aşağıda sıralanmıştır.

Birinci teklik şahıs

suʾāl ḳıldım "sordum" (1b/13)

meni ḳovalap haydadılarmen ḳaçtım "Beni kovaladılar, ben kaçtım" (9b/21)

men bu kelimeni levḥke bitidim "Ben bu kelimeyi levhaya yazdım" (2a/3)

*men bu kelimeni yazdum "*Ben bu kelimeyi yazdım" (2a/7)

*tolġan aydın ziyāde kördüm "*Dolun aydan dolayı gördüm" (3a/20)

İkinci teklik şahıs

baʿżılarını duzaḫġa nāmzed ḳıldıng "Bazılarını cehenneme aday yaptın" (10b/23)

beḥişt içre ārām birding "Cennete girmeme izin verdin" (10b/9)

saḥrānı kördüng mü "Çölü gördün mü" (13b/12)

meni behiştdin çıḳarmaḳga sebeb boldung didiler "Benim cennetten çıkmama sebep oldun dedi" (10a/12)

zehir şerbetlerni içting mü "Zehir şerbetinden içtin mi" (14a/3)

Üçüncü teklik şahıs

*ḥaḳ teʿālā emr ḳıldı "*Allah emir kıldı*"* (25a/19)

*köpraḳı vuḳūġa kildi "*Çoğu ortaya çıktı" (29a/9)

közidin yaş tökti “Gözünden yaş döktü” (15b/1)

İkinci çokluk şahıs

bu naṣiḥatnı ṣıdḳ-ı dil-i iḫlaṣlarıng birle ḳabul ḳıldınglar “Bu nasihati canı gönülden kabul ettiniz*”* (3b/2)

*rast aydıngız “*Doğru söylediniz” (23a/9)

sizler meni aytgan ve buyurgan işlerimni ḳılmap irdingler “Siz benim dediğim ve buyurduğum işleri yapmıyordunuz” (17b/12)

Üçüncü çokluk şahıs

müslümān boldılar “Müslüman oldular” (23a/9)

sūre-i fātiḥanı beyānı nimedür didiler “Fatiha suresinin beyanı nedir dediler” (1b/12)

ṣırāṭdın öttiler “Sırat köprüsünden geçtiler” (3b/3)

emānetlerni birişleridin ḳorḳtılar “Emanetleri vermekten korktular” (6b/11)

Görülen geçmiş zamanın olumsuz şekli, olumsuzluk eki *–mA* ile yapılır.

hīç vesvesedin söz aytmadım “Hiç vesvese söylemedim” (10b/13)

e’r-raḥmāni’r-raḥīmni bitimedim “Rahman-i rahimi yazmadım” (18a/2)

nime üçün secde ḳılmadıng “Ne için secde kılmadın” (13a/4)

nimege meni öldürmeding “Niye beni öldürmedin”(10b/18)

ḫalīfening köngli ḳarar tapmadı “Halifenin gönlü huzur bulmadı” (23a/21)

yaman ḳıldım dip hem bilmedi “Kötü yaptım demeyi de bilmedi” (13b/22)

firişteler anı kürsīdin tartalmadılar “Melekler onu kürsüden çekemediler” (13a/17)

icāzet birmediler “İzin vermediler” (13b/8)

2.2.2.1.2. Öğrenilen Geçmiş Zaman

Öğrenilen geçmiş zaman iki ayrı şekilde ifade edilmektedir.

1. Tip Öğrenilen Geçmiş Zaman

-(I)pdUr

-(I)p zarf-fiil ekiyle bildirme ekinin (-dUr) birleşip kalıplaşmasıyla oluşmuştur.

Sadece üçüncü teklik ve çokluk şahısla çekimlenmiş örnekler tespit edilmiştir.

ḫudāy tebāreke ve teʿālā aytıpdur ki "Allah şöyle demiş... *"* (17a/10)

ḫaber biripdür "Haber vermiş" (23a/15)

iki ḫusūfnı vaḳti taʿīn irmes dipdürler "İki kez olacak ay tutulmasının vakti belli değil demişler" (30b/9)

mundaġ rivāyet ḳılıpdur "Şöyle rivayet etmiş... *"* 3b/20

āyet ḳılıpdurlar "ayet söylemişler" 14a/17

imdi meni ʿömrim āḫırıġa yetipdür "Şimdi benim ömrüm sonuna gelmiş" 24a/6

Bir tek örnekte *-(I)pdUr* öğrenilen geçmiş zaman ekinin olumsuzunu görebiliriz.

yine bir kişige birmepdür "Yine başka bir kişiye vermemiş" 22b/11

2. Tip Öğrenilen Geçmiş Zaman

-gAndUr

-GAn sıfat-fiil ekiyle bildirme ekinin (-dUr) birleşmesiyle ortaya çıkmıştır.

Yalnızca üçüncü teklik şahıslarla çekimlenmiş örnekler görülmüştür.

mīrāṣ ḳalgandur "Miras kalmış" (5b/4)

nūr-ı ezeldin perverīş tapgandur "Ezelin nurundan beslenmiştir" (6a/7)

ḳur'ān hem ol yirdin kilgendür "Kuran hem o yerden gelmiş" (5b/17)

-gAndUr öğrenilen geçmiş zaman ekinin olumsuzu *irmes* ile yapılmıştır.

ʿarabî tilni bilgen irmes irdi "Arap dilini bilmemiş idi" (20b/14)

2.2.2.1.3. Geniş Zaman

BD'de geniş zaman eki olarak *-(A)r / -(U)r* ekleri kullanılmıştır.

Birinci teklik şahıs

*eʿuzu billahi mine'ş-şeyṭānirracīm digendin ḳorḳarmen didi "*Eʿuzu billahi mine'ş-şeyṭānirracîmden korkarım dedi*" (14a/19)*

ol deryādın firʿavn hem ötermen dip ġarḳ bolup öldi "O deryadan firavun hem geçerim diye boğularak öldü" (12a/19)

men sizler birlen dostlık ḳılurmen "Ben sizlerle dostluk kurarım" (17b/9)

az pul alıp tola göşt birürmen didi "Az para alıp çok et veririm dedi" (26b/13)

İkinci teklik şahıs

sen nime gümān ḳılursen "Sen niye şüphelenirsin" (18a/16)

tola pul alıp az māl birürsen "Çok para alıp az mal verirsin" (26b/17)

Üçüncü teklik şahıs

cebr ü ʿadāvetning otı şuʿle urar "Zorluk ve husumet ateşinden şule vurur"(27a/1)

Birinci çokluk şahıs

*ey Muḥammed sizni ata ve analarıngız bolurmiz dip cevāb birdiler "*Ey Muhammed biz senin ata ve anan oluruz diye cevap verdiler" (18a/7)

Üçüncü çokluk şahıs

ölümġa özlerini giriftār ḳılurlar "Ölüme kendilerini duçar kılarlar" (26b/20)

*dīn-i islāmnı altun ve kümüşni ḳolıġa kiltürmaḳ üçün ürgenürler "*İslam dinini mal mülk toplamak için öğrenirler" (27a/20)

öz mallarını bölek tutarlar "Kendi mallarını ayrı-ayrı tutarlar" (27a/3)

Geniş zamanın olumsuzluk eki *–mAs*'tır.

Birinci teklik şahıs

şeyṭān aydı men bu ʿaṣādın ḳorḳmasmen didi "Şeytan ben bu asadan korkmam dedi" (14a/18)

ilahī men peyġamberlerni ʿadedlerini ve atlarını bilmesmen "Allah'ım ben peygamberlerin isimlerini, alışkanlıklarını bilmem" (21b/6)

İkinci teklik şahıs

bu miḳdār bilmessen "Bu değeri bilmezsin" (11a/3)

Üçüncü teklik şahıs

hīç bir fāydası bolmas "Hiçbir faydası olmaz" (3b/19)

anıng köngliġa hergiz ġam u endūh yaḳın kilmes "Onun gönlüne asla gam ve keder yakın gelmez" (21a/20)

Üçüncü çokluk şahıs

şeyṭānnı ol kürsīdin üzüp alalmaslar "Şeytanı o kürsüden koparıp alamazlar" (13a/14)

ḳur'ān oḳuyalmaslar "Kuran okuyamazlar" (13b/3)

emrini işitmesler "Emiri işitmezler" (23b/9)

2.2.2.1.4. Şimdiki Zaman

-AdUr

Zarf-fiil eki (-A) ile bildirme ekinin (-dUr) birleşmesiyle meydana gelmiştir.

İkinci teklik şahıs

ḳaysı niʿmetge şükr aytadursen didim "Hangi nimet için şükür ediyorsun dedim"(22b/9)

Üçüncü teklik şahıs

ol pul ve māllar vārişler ḳolıda ḳaladur "O mal mülk varislere kalıyor" (25b/4)

ol kenāre üzesinde bir büt turadur "O kenar üzerinde bir put duruyor" (26b/12)

Allah teʿālānıng dergāhıġa yitedür "Allah'ın huzuruna ulaşıyor" (6b/23)

īcābet işitedür "Teklif işitiyor" (6b/23)

Birinci çokluk şahıs

cevāb aytadurmiz "cevap söylüyoruz" (8a/1)

Üçüncü çokluk şahıs

ʿaḳılġa ziyān boladurġan sözlerni ḳıladurlar "Akla uymayan lakırdı yapıyorlar" (25a/22)

Şimdiki zamanın olumsuzu *-mAydUr* ekiyle yapılır. BD'de sadece ikinci ve üçüncü teklik şahıslarla çekimlenmiş örneklere rastlandı.

bulardın ʿār ḳılmaysen "Bunlardan utanmıyorsun" (13a/6)

bendening can-ı ḳulaḳıġa āvāz-ı lebbeyk yetmeydür "Bendenin kulağına buyurgan sesle ulaşmıyor" (7a/2)

mundaġ uluġ imāmġa yeti iḳlīmdin kiçik mescid lāyık bolmaydur "Böylesi büyük imama yedi iklimden küçük mescit layık olmuyor" (5a/6)

2.2.2.1.5. Gelecek Zaman

-ġay / -gey

Birinci teklik şahıs

ʿarż ḳılġaymen "Sunacağım" (10a/21)

beḥiştġa kirgeymen "Cennete gireceğim" (10b/10)

İkinci teklik şahıs

aytġan sözini anglaġaysiz dip ruḫṣat birdiler "Söylediği sözi anlayacaksın diye ruhsat verdiler" (13b/9)

*ey ḫācem manga irteraḳ sūre-i fātiḥanı ürgetgeysiz "*Ey hoca bana bir an önce Fatiha suresini öğreteceksin" (3b/11)

Üçüncü teklik şahıs

nidā kilgey "Ses gelecek" (8b/18)

ilik ming yıllık ʿuḳubātlardın selāmet ötgergey "Elli bin yıllık cezadan sağ geçirecek" (4a/9)

ol bendening diliġa tamġay "O bendenin gönlüne damlayacak" (2a/16)

İkinci çokluk şahıs

sizler niçükdin meni öltürgeysizler didiler "Siz niçin beni öldüreceksiniz dedi" (23a/8)

Üçüncü çokluk şahıs

cümle ʿālem cemāʿt-ı cāmiʿġa kilgeyler "Cümle alem camiye gelsinler" (5a/18)

olar imānnıng zevāl bolmaḳıdın āmān bolġaylar "Onlar imamın zeval olmasından sağ olacaklar" (2a/21)

suāl ḳılġaylar "Soru sorurlar" (12b/5)

Gelecek zamanının olumsuz şekli standart olumsuzluk eki (-mA) ile yapılır.

Allah teʿālāġa ümmetning ʿözri ve naẓar ḳılmaġay "*yapmayacak*" (8b/11)

şeyṭān taṣarruf ḳılalmaġay didi "Şeytan taşarruf yapamayacak dedi" (21b/14)

ol otnıng ḥarāretidin āsmān ve zemīn küymegey"O ateşin sıcaklığından gökyüzü ve yer yanmayacak" (2b/9)

ol sunı berekātıdın dā'im ḥayātlik derecesіde bolup hergiz ölmeġaylar "O suyun bereketi bol olup asla ölmeyecekler" (21a/16)

2.2.2.2.Tasarlama Kipleri

2.2.2.2.1. Emir-İstek kipi

Emir ekleri, yalnız emir ifade etmezler, aynı zamanda istek de içerir. Bu nedenle emir ve isteğin iki ayrı kip yerine bir kip (emir-istek) olarak birlikte değerlendirilmesi kanaatimizce daha uygundur (Başdaş ve Kutlu 2016: 95). Bunun yanı sıra geleceğe yönelik istek, dilek ve temenni bildiren şekiller de vardır.

1.Tip Emir-İstek

BD'de kullanılan emir-istek ekleri, şekil ve kullanılış bakımından Genel Türkçeyle aynıdır.

Şahıs	**Teklik**	**Çokluk**
I.	*-AyIn, -(A)y*	*-alı*
II.	*-ġIl, -ġIn, -Ø*	*-(I)nglAr*
III.	*-sUn*	*-sUnlAr*

Tablo 5: Emir-İstek

men sūre-i ali ʿimrānnı oḳuyayın didi “Ben Ali İmran suresini okuyayım” dedi (20b/13)

seni Mekke-i muʿẓẓamaġa alıp baray “Seni Mekke’ye götüreyim” (20b/18)

meni adımga secde ḳıl “Benim adıma secde kıl” (13a/4)

fermān ḳılġıl ki ferzendlerimni çıḳarıp birġaylar “Ferman kıl ki evlatlarımı çıkarıp versinler” (14b/9)

ey ḫāce ḫāṭırıngnı cemīʿ tutġıl “Ey hoca gönlünü ferah tut” (15a/1)

öz ḫātunlarnı ṭalāḳ bolġun dip ant içerler “Kendi hatunlarına boş ol diye ant içerler” (24b/18)

vezīrlik mesnedide oltursun “Vezirlik makamında otursun” (20a/5)

namāznıng rişte̊si tā ḳıyāmetġaça üzülmesün dip vaṣiyyet ḳıldılar “Namazın bağı kıyamete kadar kopmasın diye vasiyet kıldılar” (5a/11)

ey pādişāh ol ḳızını manga körsetġıl tā ki bu ḫaṭırnı tedbīr ḳılalı didiler “Ey padişah o kızı bana göster ki tedbir alalım dedi” (20b/7)

şeyṭānnı duzaḫġa taşlanglar dip fermān ḳılur “Şeytanı cehenneme bırakınız diye ferman çıkarır” (13a/10)

Şiblîni irteraḳ öz cāyıġa alıp barınglar “Şiblî’yi biran önce kendi yerine götürün” (16b/4)

kürsī kiltürüngler “Kürsü getiriniz” (17a/23)

eger oḳusalar olar hem beḥişt kirsünler “Eğer okusalar onlar hem cennete girsinler” (3b/7)

Emir-İsteğin olumsuzu standart *–mA* ekiyle yapılır.

mening üçün ʿimāret ḳılmanglar didiler “Benim için bina yapmayınız dedi” (24a/7)

2.Tip İstek: -mAkçI bol-

Mastar eki (-mAk) ile isimden isim yapan +çI ekinin kalıplaşmasıyla meydana gelen bu kip, başta Kıpçak lehçeleri olmak üzere pek çok lehçede kullanılmaktadır (Ercilasun, 2006: 597). BD'de kullanılan bu ek, gelecek zaman ve istek işlevini birlikte taşımaktadır.

> *ol vaḳt men kemige bismillahi'r-raḥmāni'r-raḥīmni bitimekçi boldım "*O zaman ben gemiye bismillah rahmanir rahimi yazacak oldum*" (18a/1)*

> *nāgāh ol pādişāh vezīrni māl ve ecnāslarnı körmekçi bolup ḥazīnege kirdi "*Opadişah birden bire vezirin mal mülkünü görecek olup hazineye girdi" (19b/15)

2.2.2.2.2. Şart

Genel Türkçede olduğu gibi BD'de de şart kipi eki –s*A*'dır. Bu kip iyelik kökenli şahıs ekleriyle çekimlenir.

> *sūre-i fātiḥanı bilip cennetke dāḫil bolsam dip* "Fatiha suresini öğrenip cennete dahil olsam diye..." (3b/11)

> *şeyṭānnı bir körsem dip andın bir niçe suāl sorsam dip yürer irdim* "Şeytanı bir kez görsem de ona birkaç soru sorsam diyordum" (9a/3)

> *eger fātiḥanı manga ürgetseng* "Eğer fatihayı bana öğretsen" (3a/6)

> *bul sūreni üç mertebe ṣıdk-ı iḫlaṣ birle oḳusa* "Bu sureyi üç kez canı gönülden okusa" (2b/22)

> *bul dünyāda şarāb içse* "Bu dünyada şarap içse" (27b/6)

> *siz üçün bir sarāy ve baġ bostān binā ḳılsak didiler* "Sizin için saray, bahçe ve bina yapsak dediler" (24a/3)

> *evvel mendin bir mes'ele işitip andın kiyin ḳılsanglar didiler* "Önce benden bir nükte dinleyip sonra işinizi yapsanız dedi" (22b/22)

ḫudā ve resūlnı sözini aytıp naṣīḥat ḳılsalar “Allah’ın ve peygamberin sözünü iletip nasihat kılsalar” (24a/17)

eger icāzet birseler “Eğer izin verseler” (24a/2)

Şart kipinin olumsuzu *-sA* ekinin önüne olumsuzluk *–mA* eki getirilerek yapılır.

eger men bolmasam kibir meni işimġa ḥareket ḳılıp Ādem ferzendini yolıdın çıḳarsun didi “Eğer ben olmasam kibir benim işimi devam ettirip insanoğlunu yolundan çıkarsın dedi” (11b/3)

eger meni kemrāhlik ḳılmaḳımnı ḫahlamasang oşal vaḳtde nimege meni öldürmeding “Eğer benim kemrahlık yapmamı istemesen niye o zaman beni öldürmedin” (10b/17)

seni bedeningni körmese “Senin bedenini görmese” (18b/13)

ḫalāyıḳlar zekāt māl birmeseler ve ṣadaḳa ḳılmasalar “Halk zekat mal vermeseler ve sadaka kılmasalar” (27b/3)

2.2.2.2.3. Gereklilik

BD’de gereklilik kipi *–mAk / -sA kirek* biçiminde yapılmaktadır.

belki aḳıp hemmesi ġarḳ bolsa kirek didiler “Belki herkes boğulsa gerek” (23a/3)

dostnıng atı bularnıng tilleride bolmasa kirek irdi “Dostun adı bunların dilerlide olmasa gerek idi” (20a/12)

dā’im ḫaẕer ḳılmaḳ kirek “Her zaman sakınma yapmak gerek” (27b/13)

2.2.2.3.Birleşik Çekimler

2.2.2.3.1. Hikâye

2.2.2.3.1.1.Görülen Geçmiş Zamanın Hikâyesi

-dI irdi

ol şeyṭān ki düşman aydı irdi "O şeytan ki düşman söylediydi" (8a/4)

1. Tip Öğrenilen Geçmiş Zamanın Hikâyesi

-(I)p irdi

men levḥü'l-maḥfūżda körüp irdim "Ben gizli levhada görmüştüm" (2b/21)

pāk ḳılıp irdiler "Temiz yapmış idiler" (4b/23)

sizlerni zamānlarıngda şeyṭān ölüp irdi "Sizin zamanınızda şeytan ölmüş idi" (8a/14)

sizler meni aytgan ve buyurgan işlerimni ḳılmap irdingler "Siz benim söylediğim ve buyurduğum işleri yapmamıştınız" (17b/12)

2. Tip Öğrenilen Geçmiş Zamanın Hikâyesi

-gAn irdi

men sizlerni cuḥudnıng diniġa kiringler dip aytganım yoḳ irdi "Ben size Yahudi dinine girin diye söylememiştim" (3a/13)

birilgen irdi "verilmiş idi" (7b/14)

islām ve ḳur'ānnıng kelimelerni bilgen irmes irdi "İslam ve kuranda söylenenleri bilmiyordu / bilmemişti" (3a/4)

2.2.2.3.1.2. Geniş Zamanın Hikâyesi
-(A/U)r irdi

*bir beyhūde söz çıkar irdi "*Gereksiz bir söz çıkardı" (9b/3)

oḳur irdiler "okur idiler" (4b/23)

*meni bir körsem dip ārzū ḳılur irding "*Beni bir kez görsem diye arzu ederdin" (9a/6)

Geniş zamanın hikâyesinin olumsuzu *–mAs* ekiyle yapılır.

*türkī ve fārsī tilni hīç bir ḳısmını bilmes irding "*Türkçe ve Farsça hiçbilmezdin*" (3a/8)*

*baʿżılar kāhillikdin sünnetlerni tamām ḳılalmas irdiler "*Bazıları tembelliktensünnetlerini kılamaz idiler*" (8a/9)*

bu vaḳtġaça sanga fırṣat tapmas irdim "Bu zamana kadar senin için fırsat bulamaz idim" (9b/18)

Bir örnekte geniş zamanın hikâyesinin olumsuzu *irmes* ile yapılmıştır.

*rūy-ı zemīn hemmeside namāz oḳumaḳ revā irmes irdi "*Yer yüzünün her yerinde namaz kılmak uygun değil idi" (4b/22)

2.2.2.3.1.3. Şimdiki Zamanın Hikâyesi
-(I)p yürer irdi

andın bir niçe suāl sorsam dip yürer irdim "Ona birkaç soru sorsam diyordum" (9a/3)

2.2.2.3.1.4. Gelecek Zamanın Hikâyesi
-gey irdi

kinizekke ʿuḳūbat birgey irdi "Cariyeye ceza verecek idi" (15b/9)

2.2.2.3.1.5. Şartın Hikâyesi
-sA irdi

eger şeyṭān ölse irdi "Eğer şeytan ölseydi" (8a/11)

eger peyġamber ṣallallahu ʿaleyhi ve sellem āḫir dünyāġaça ḥayāt bolsalar irdi“Eğer peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ahir dünyaya kadar hayatta olsalar idi” (8a/7)

2.2.2.3.1.6. Gerekliliğin Hikâyesi
kirek irdi

ḳalsa kirek irdi “kalsa gerek idi” (8b/1)

2.2.2.3.2. Rivayet
Basit çekimlenmiş fiillerden sonra *iken* getirilerek birleşik rivayet kipleri oluşturulmuştur.

2.2.2.3.2.1. Öğrenilen Geçmiş Zamanın Rivayeti
-(I)p iken

mübārek başlarını tizleriġa ḳoyup ikenler “Mübarek başını dizine koymuşlar” (9b/6)

2.2.2.3.2.2. Geniş Zamanın Rivayeti
-(I)r iken

meni ʿazābımdın Allah seni niçük ḫalāṣ ḳılur iken “Benim azabımdan Allah seni nasıl kurtarırmış ” (15b/16)

Allah dimek birle tamām bolur iken didiler “Allah sözüyle tam olurmuş dedi” (16a/5)

şehīdlerge ferlerning tīġi birlen şehidlik tapar ikenler “Şehitler kılıçlarının şanıyla şehitlik bulurlarmış” (16b/16)

Geniş zamanın rivayetinin olumsuzu *–mAs iken* şeklinde bir örnekte rastlanır.

dostdın dostga āzār tapsa hem bīzār bolmas iken dip “Dostun dostu incinse de bizar olmazmış diye ” (20a/6)

SONUÇ

Geç Çağatay Döneminde 1319 (M. 1902) istinsah edilen Baḥrü'd-Dürer eserinin transkripsiyonu, dil incelemesi ve gramatikal dizini yapılırken tespit edilen ses ve şekil bilgisi özellikleri şu şekilde sıralanabilir:

- Türkçenin sekiz temel ünlüsü metinde tespit edildi. Dokuzuncu ünlü olarak kapalı /ė/ nin varlığına işaret eden bazı göstergeler bulunmakla birlikte kullanılan alfabe ve imlâdan kaynaklanan nedenlerle, pek çok tarihî metinde olduğu gibi, bu ünlü BD'de takip edilememiştir.
- Arap yazı geleneğinin etkisiyle bazen ünlülerin yazılmadığı örnekler bulunur. بولمسه *bolmasa* "olmazsa" (12a/16), سنكا *sanga* "sana" (13b/1).
- Damak uyumunun yer yer bozulduğu görülür. *diliġa* "gönlüye" (2a/16), *bildürġıl* "bildir" (21b/13).
- Diğer tarihî metinlerde olduğu gibi BD'de dudak uyumu zayıftır. *boldı* "oldu" (2a/8), *tökti* "döktü" (15b/1).
- Kelime başı /*b-*/ düzenli olarak korunmuştur: *barıp* "varıp" (5b/23), *birdi*"verdi" (8b/2), *boldı* "oldu" (8b/9).
- Kelime başı /*t-*/ çoğunlukla korunmuştur: *tili birle* "diliyle" (3b/18), *tüştiler* "düştüler" (5a/4).
- Kelime başı *k-* korunmuştur: *kilip* "gelip" (5a/1), *kiltürse* "getirse" (6a/2), *kiçe kündüz* "gece gündüz" (7a/9).
- Kelime kökünde kalın ünlüler yanındaki /*ḳ/* ünsüzü birkaç örnekte süreklileşerek /*ḫ*/'ya dönüşmüştür. *aḫşam* "akşam" (3a/8), *oḫşar* (<okşa-) "benzer" (9b/12).
- Kelime sonunda *-ḳ* > *-ġ* değişimi birkaç örnekte görülür. *yafraġ* "yaprak" (21a/8), *ayaġ* "ayak" (7a/22).
- Eski Türkçedeki kök ünsüzü /*ḍ*/, Genel Türkçede olduğu gibi, BD'de de süreklileşerek /*y*/' ye dönüşmüştür. *ayaġ* (<aḍak) "ayak" (7a/22), *kiyin* (<kiḍin) "sonra" (20b/16).
- BD'de süreksiz dudak ünsüzü */-p-/* süreklileşerek */-f-/* dönüşmüştür. *tofraḳ*

"toprak" (9b/5), *yafraġ* "yaprak" (21a/8).

- Çağatay Türkçesinde karakteristik olan - *mAz* > - *mAs* değişmesi BD'de standarttır. *bolmas* "olmaz" (18a/14), *körmes* "görmez" (26b/14).
- Birkaç örnekte önseste /h/ türemesi görülür. *höküzġaça* "öküze kadar" (6a/14), *haydap* "sürüp" (7a/16).
- BD'de iyelik ekleri Genel Türkçedeki gibidir. 2. teklik ve çokluk şahıslarda geniz /-ñ/'si korunmuş ve /-ng/ şeklinde yazılmıştır. *seni atıngnı* "senin adını" (3a/1).
- BD'de *-mak, -mek* ekinden sonra iyelik ekinin getirildiği görülmektedir. *yād ḳılmaḳıngnı* "hatırlamanı" (9a/12), *kemrāhlik ḳılmaḳımnı*"kötülük yapmamı" (10b/17).
- İlgi hâli, BD'de isimler üzerinde genel olarak *+nIng* ve *+nI* biçimleriyle (*otnıng* "ateşin" 2b/8); zamirler üzerinde ise *+Ing* ve *+I* biçiminde kullanılmıştır: *mening atım* "benim adım" (20a/17), *özüng bilürsiz* "kendin bilirsin" (10b/1), *seni günāhlarıngnı* "senin günahlarını" (3a/1), *meni bir ḫācem bar* "benim bir hocam var" (15a/22).
- BD'de yaygın kullanılan yükleme hâli eki *+nI*'dır. *taşnı yarattı* "taşı yarattı" (2b/7).
- Yönelme hâl eki *+GA*'dır. *oḳıġa* "okuna" (2b/17), *sizge* "size" (10a/14), *taşḳa* "taşa" (30a/17).
- Ayrılma hâli eki Çağatay Türkçesinde olduğu gibi *+dIn*'dır.
- Yön gösterme hâli *+ḳarı, +re* ekleriyle yapılmıştır: *taşḳarı* "dışarı, hariç" (19a/15), *duzaḫ içre* "cehennem içine/içerisine" (20a/13).
- Vasıta hâli *bilen, birlen* edatları ile ifade edilmiştir: *seni bilen* "seninle" (11a/13), *ḫarfler birlen* "harflar ile" (4a/8).
- BD'de kullanılan soru eki *+mU* daima yuvarlak ünlülüdür: *beḥiştni körding mü* "cenneti gördün mü" (13b/12), *ḫabering bar mu* "haberin var mı" (9b/2).
- BD'de kullanılan görülen geçmiş zaman eki *-DI / -DU*'dur. *su'āl ḳıldım*

"sordum" (1b/13), *men bu kelimeni yazdum "*Ben bu kelimeyi yazdım" (2a/7).

- Öğrenilen geçmiş zaman, *-(I)pdUr* (*ḫaber biripdür* "Haber vermiş" 23a/15) ve *-gAndUr* **(** *mīrāṣ ḳalgandur* "Miras kalmış" 5b/4) ekleriyle yapılmıştır.
- BD'de geniş zaman eki olarak standart *-(A)r / -(U)r* ekleri kullanılmıştır: *ölümġa özlerini giriftār ḳılurlar* "Ölüme kendilerini duçar kılırlar" (26b/20), *ḳorḳarmen didi "*korkarım dedi*"* (14a/19).
- Şimdiki zaman eki *–AdUr*. *ḳaysı niʿmetge şükr aytadursen didim* "Hangi nimet için şükür ediyorsun dedim" (22b/9).
- BD'de kullanılan gelecek zaman ekleri *-ġay / -gey*'dir. *ʿarż ḳılġaymen* "Sunacağım" (10a/21), *beḥiştġa kirgeymen* "Cennete gireceğim" (10b/10).
- BD'de rastlanan şart eki Genel Türkçedekiyle (-sA) aynıdır: *şarāb içse* "şarap içse" (27b/6).
- İstek kipi ayrıca *-mAkçI bol-* biçiminde de kullanılmıştır: *bitimekçi boldım*"yazacak oldum / yazmak istedim"(18a/1).
- BD'de gereklilik kipi *–mAk / -sA kirek* biçiminde yapılmıştır: *ġarḳ bolsa kirek* "boğulsa gerek" (23a/3), *dā'im ḥaẕer ḳılmaḳ kirek* "Her zaman sakınma yapmak gerek" (27b/13).
- Hikâye *irdi* ile (*oḳur irdiler* "okur idiler" 4b/23); rivayet *iken* ile (*mübārek başlarını tizleriġa ḳoyup ikenler* "Mübarek başını dizine koymuşlar" 9b/6) yapılmıştır.

Bilgisayar aracılığıyla elde ettiğimiz istatistiklere göre toplam kelime sayısı 16275, madde başı 2390, alt madde 5134'tür. Madde başı kelimelere tek tek baktığımızda ortalama aşağıdaki gibi veriler ortaya çıkmaktadır. Toplam madde başı kelime: 2390 ve bunun içiden Arapça: 1185, Farsça: 523, Türkçe: 620, Farsça-Türkçe: 29, Arapça-Türkçe: 21, Moğolca: 3, Moğolca-Türkçe: 2 ve doğru okunup okunmadığına emin olamadığımız 4 kelime mevcuttur.

Bu çalışma, tarihî dönemlerde yazılmış olan eseri kayıt altına alınmasına vesile olacaktır. Dil (ses bilgisi, şekil bilgisi) açısından incelenmesi ise Çağatay Türkçesinin devamı olan Lehçelerin tarihini araştırmaya katkı sağlayacaktır.

ÇEVİRİYAZI METİN

بسم الله الرحمن الرحيم[1b]

فتحت بالله وعلى الله توكلت و فودت امرى الى الله انّ الله يصير بالعباد الحمدلله نحمده (1)

و نستعينه و نؤمن به و نتوكل عليه ونشهد ان لا اله الّا الله و نشهد انّ محمداً عبده و رسوله (2) muḳaddime-i

ابىفى الكتاب الانوار منḥadīs̱ (3) evvel fātiḥatü’l-kitābnıng faẓīletleri beyānıda

هريرة رضى الله تعالى عنه ان رسول الله صلي الله عليه و سلم قال لابى هريرة رضى الله عنه (4)

الا اخبرك بسورة لم نزل فى التوراة و الانجيل و الزبور و الفرقان مثلها قال بلى يا رسول الله (5)

صلى الله عليه و سلم قال فاتحة الكتاب انها سبع المثانى القران العظيم الذى اوتيته حديث ا بى (6)

دردا رضى الله عنه قال رسول الله صلى الله عليه و سلم فاتحة الكتاب تجرى ما لا يجرى سورة (7)

البقرة و آل عمران الى ان قال لو وزن فاتحة الكتاب و وضع فى كف الميزان و وضع القران (8)

فى كفى لى محبت الفاتحة القران سبع مرات حديث قال رسول الله صلى الله عليه و سلم من قرء فاتحة (9)

الكتاب فكان ما قر٩ التورات و الانجيل و الزبور و الفرقان (10) **hiḳāyet** tefsīr-i imām Ebū Ṣucāʿ (11) Semerḳandîde kiltürüpdürler kim resūl ʿaleyhi’ṣ-ṣalātu ve’s-selāmdın ṣaḥabeler su’āl ḳıldılar ki sūre-i (12) fātiḥanı beyānı nimedür didiler ḥażret-i seyyidü’l-mürselīn aydılar ki men birāderim ḥażret-i Cebra’il-i emīn (13) din su’āl ḳıldım Cebra’il ʿaleyhi’s-selām ḥażret-i Mikā’ildin su’āl ḳıldılar ḥażret-i Mikā’il (14) ḥażret-i İsrāf’īldin sordılar ḥażret-i İsrāf’īl ʿaleyhi’s-selām ḥażret-i ʿAzrā’ildin su’āl ḳıldılar

[2a]

(1) ḥażret-i ʿAzrā’ilʿaleyhi’s-selām aydılar ki men ḳalemdin soradım aydım ki ey maḥrem-i esrār u ḥay ve ey mübīn (2) emr u nehy-i fātiḥanıng faẓīlet ve menāḳıbetleridin manga ḫaber birgil ḳalem aydı ki ol vaḳt ki Allah (3) teʿālā manga

emr ḳıldı ki الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ni bitigil dip men bu kelimeni levḥke bitidim ve bu kelimedin (4) nūrı peydā boldı ki ʿarş u kürsī ve hem ṭabaḳāt-ı āsmānġa ol nūr pür boldı ḥaḳ teʿālā ol nūrnı iki (5) ḳısm ḳıldı bir ḳısmıdın derece-i beḥiştni yarattı ve anga derecāt-ı ḥalıdān at ḳoydı yine bir ḳısmıdın (6) firiştelerni yarattı tā ki bu kelimeni şevābını bitigey ve yine Allah teʿālā manga الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ni bitigil dip (7) emr ḳıldı men bu kelimeni yazdum yine bir nūr ẓāhir boldı uluġı nūr ki oḫşar ʿarş u kürsī ve hemme āsmānġa (8) pür boldı yine fermān boldı ki مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ ni bitigil dip men bu kelimeni bitidim ve yine bir nūr ẓāhir boldı (9) ḥaḳ teʿālā ol nūrdın deryā-yı ʿadlnı yarattı ve yine emr boldı ki إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ ni bitigil dip (10) men bu kelimeni bitidim yine nūr ẓāhir boldı ki ilgerki nūrlardın bölek bul nūrnı iki ḳısm ḳıldı bir ḳısmını (11) Mīkā'il ʿaleyhi's-selāmġa birdi fermān ḳıldı ki bul nūr ḫalāyıḳlarnı rızḳının bereketi üçün dip (12) ḥażret-i Mīkā'il ni rızḳlarġa ḫazinedārlıġġa muḳarrir ḳıldı ve yine bir ḳısmıdın tevfīḳni deryāsını (13) yarattı tā ki bendeler ol tevfīḳ birlen ṭāʿatke ḳadam ḳoygaylar ve yine fermān kildi ki اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ (14) ni bitigil dip men bu kelimeni bitidim nūrı ẓāhir boldı kim ol nūrdın ḥaḳ teʿālā (15) hidāyetni deryāsını yarattı vaḳt ki ḫāhlasa kāfirge īmān kerāmāt ḳılmaġnı veya kemrāhını rāh-ı rastke (16) salmaḳnı ḫāhlasa ol deryāsını hidāyetidin ḳaṭre ol bendening diliġa tamġay anıng dili küfrni (17) ḳarangulıġıdın rūşen bolup īmān ve islām şerefidin behre tafıp anıng köngli münşeriḥ ve münfetiḥ (18) bolġay kim أَفَمَن شَرَحَ اللَّهُ صَدْرَهُ لِلْإِسْلَامِ فَهُوَ عَلَى نُورٍ مِّن[1] ve yine صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْni bitimekke (19) fermān boldı men evvel kelimeni bitidim andın nūrı ẓāhir boldı ol nūrnı ḥażret-i Cebrā'il ʿaleyhi's-selām (20) ni yirleride emānet ḳoydı fermān ḳıldı ki bul nūrnı ümmet-i Muḥammed ʿaleyhi's-selāmge saḳlaġıl tā ki ol (21) emānetlerni başlarıdın nişār ḳılġıl olar īmānnıng zevāl bolmaḳıdın āmān bolġaylar (22) ve yine fermān bu iki غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْni bitigil dip fermān boldı men bul kelimeni bitidim andın (23) bir nūrı bā-heybet ẓāhir boldı ḥaḳ teʿālā bul nūrdın ḥażret-i İsrāfil ʿaleyhi's-selāmnı ṣurlarını

[2b]

(1) ṣurlarını yarattı ve yine fermān boldı ki وَلَا الضَّالِّينَni bitigil dip men bu kelimeni bitidim bir ḳarangu (2) lıḳ ẓāhir boldı ḥaḳ teʿālā bul ḳarangulıḳdın bir firişteni yarattı

[1]ayette عَلَى eksik yazılmıştır.

andaġ kītī kim yeti ṭabaḳa āsmānnı (3) ve yirni bir loḳma ḳılġay bu firiştege fermān boldı ki duzaḫnıng direklerini köterip turġıl dip (4) ol firişte yetmiş ming yıl ḳavī yürüp taḥtu'ş-şerrige yetti ve yine bir firişteni yarattı uzunlıġı (5) yetmiş ming yıllıḳ yoldur ve yine bir firişteni yarattı evvelki firiştedin yetmiş derece ketedür (6) andın kiyin bir ot yarattı ol ot bul firişte ṭarafıge ḥamle ḳıldı ol firişte başını secdege ḳoyup (7) الامان الامانdidi ḥaḳ teʿālā bir taşnı yarattı ol taşnı keteligi yeti ḳat āsmān ve yeti ḳat yirni (8) niçe bir yiridedür bul taşnı ol otnı üstige ḳoydı tā ki ol otnıng ḥarāretidin (9) āsmān ve zemīn küymegey dip pes ey bende mü'min her kim الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَdise derecāt-ı ḥāmidān (10) nı tapar الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِdise raḥmet tapar ve eger مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِdise ḥaḳ teʿālānıng ʿadli birlen āmān (11) lıḳnı tapar ve eger إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُdise rızḳnıng bereketini ve ṭāʿat ve iḥsannıng tevfīḳını (12) tapar ve eger اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ dise rāh-ı rāstnı tapar ve eger صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِdise īmānnı (13) ṣābit ve muḥkem bolmaḳnı tapar ve eger غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْdise ṣurnıng ḳorḳunçı sebebidin ve ḳıyamet (14) heybetidin āmānlıḳnı tapar ve eger وَلَا الضَّالِّينَ dise duzaḫ ʿazābıdın ḫalāṣ tapar İbni ʿabbās (15) raḍiyallahu teʿālāʿanhu rivāyet ḳıldılar kim şeyṭān üç mertebe andaġ derd birle yıġlar kim āsmān (16) ve zemīndeki tamāmı melāikelerni anga raḥmi kildi evvelki ḥaḳ teʿālā şeyṭānnı meḥcūr ḳılıp hemme ehl-i (17) āsmān ve zemīn anı laʿnet oḳıġa nişāne ḳıldı ve yine biri bu kim ol kiçe ḥazret-i Muḥammed muṣṭafa (18) ṣallallahu ʿaleyhi ve sellem vücūdġa kildiler mübārek ḳadamlarınıng şerāfetidin bisāṭ-ı zemīn ārāsta (19) boldı ve yine biri ol kim vaḳt ki sūre-i fātiḥa nāzil boldı şeyṭāndın tabiʿleri soradı bul (20) süreni nāzil bolġanıdın seni nāle ḳılmaġıngnı vecḥi nimedür didi şeyṭān aydı men levḥü' (21) l-maḥfūżda körüp irdim ki eger her bende hemme ʿömride günāh ḳılġan bolsa kün çıḳışıdın (22) ilgeri ṭaḥāret ḳılıp ve bul süreni üç mertebe ṣıdk-ı iḫlaṣ birle oḳusa ḥaḳ teʿālā anıng (23) günāhlarını tamāmen ʿafv ḳılıp ʿarşdın ni vāsıṭa nidā kilür ki ey bendem müteḥaḳḳıḳ maġfiret ḳıldım

[3a]

(1) ḳıldım men seni günāhlarıngnı ve seni atıngnı ṣāliḥlerni defterlerige aldım digey **evvelġı** (2) **faṣl** süre-i fātiḥanı ṣevābınıng beyānıdur Vehb ibni müneyye raḍiyallahu ʿanhu aydılar ki başrada (3) bir kimse kinizek satıp aldı ol kinizek anadın toġulġandın beri ne islām ve ne ḳur'ānnıng (4) kelimelerni bilgen irmes irdi ol

kinizek kiçesi ḫācening öyide ḳondı irtesi ḫācening (5) aldıġa kilip essellemu ʿaleyküm ey ḫāce manga fātiḥatü'l kitabnı ürgetgil pes müteḥaḳḳıḳ-ı fātiḥa ḳur'ānnıng (6) anasıdur eger fātiḥanı manga ürgetseng anı şerāfetidin duzaḫ ʿazābıdın ḫalāṣ tafıp beḥişt-i (7) ʿanber-siriştke daḫil bolurmiz didi ḫāce kinizekni bul sözidin taʿaccüpge ḳaldı aydı ki ey kinizek (8) aḫşam vaḳtıda türkī ve fārsī tilni hīç bir ḳısmını bilmes irding ve bu feṣāḥetlik söz (9) lerni ḳaydın ürgending didi kinizek aydı kiçe uyḳuda ʿaraṣāt-ı ḳıyāmetni tüş kördim ki ṣırāṭ-ı (10) bārik duzaḫnı üzeside tartıġlıkdur ḥalāyıḳlar ṣırāṭdın ötküçe güya ki ḫazān faṣlıda (11) ki şimāl dıraḫtlarnıng yafraġını tökgen dik duzaḫġa töküldiler şol vaḳt ḥażret-i Mūsa (12) ʿaleyhi's-selām ṣırāṭ başıġa āsa tola ḫalḳ ol ẕāt-ı şerīf birle hemrāhdurlar Mūsa ʿaleyhi's-selām ḥalayıḳġa (13) baḳıp aydılar ki men sizlerni cuḥudnıng dīniġa kiringler dip aytganım yoḳ irdi imdi men siz (14) lerdin bizārdurmen dip ṣırāṭdın ötüp kittiler ol ḥalāyıḳ hemmesi duzaḫġa töküldiler andın (15) kiyin ḥażret-i ʿİsa ʿaleyhi's-selām gurūh-ı ʿaẓīm birle kildiler vaḳt ki ḥażreti ʿİsa ʿaleyhi's-selām ṣırāṭġa (16) ḳadam ḳoydılar ol gurūh hem mutābaʿat ḳılıp ḳadam ḳoydılar ḥażret-i ʿİsa ʿaleyhi's-selām aydılar ki men (17) ḳaçan sizlerni tersānıng dīniġa kiringler ve ḳaçan aydım ki meni sizler ḫudānı oġlıdınglar dip (18) imdi men sizlerdin bizārdurmen dip ṣırāṭdın ötüp kittiler hemme münāfiḳlar duzaḫġa töküldiler (19) andın kiyin ḥażret-i Muḥammed bin ʿabdullah yaʿnī ḥażret-i seyyide'l müslimīn ve ḫāteme'n-nebiyyīn ṣallallahu ʿaleyhi ve sellem (20) kildiler mübārek yüzlerini on tört kiçelik tolgan aydın ziyāde kördüm tāc-ı kerāmet yā (21) başlarıda ve ḫilʿat-ı şefāʿat üzeleride kördim ḥażret-i Cebra'il ʿaleyhi's-selām ong ḳollarıda (22) yüz ming ʿāli himmet-i ümmetleri hemrāhdurlar ḥażret-i ḫāce ʿaleyhi's-selām ṣırāṭġa ḳadam ḳoydılar (23) ṣırāṭnıng ortasıġa barġanda mübārek yüzlerini ümmetleri ṭarafıġa ḳılıp aydılar ki men sizlerni

[3b]

(1) ḫudāy teʿalaġa īmān kiltürüngler ve meni peyġamberligimġa taṣdīḳ ḳılınglar dip irdim sizler (2) bu naṣiḥatnı ṣıdḳ-ı dil-i iḫlaṣlarıng birle ḳabul ḳıldınglar imdi sizler أَلَّا وَأَبْشِرُوا بِالْجَنَّةِ الَّتِي كُنتُمْ تُوعَدُونَ[2](3) تَخَافُوا وَلَا تَحْزَنُوا il bolunglar ḫiştke dāḫmaẓmūnı birle be dip ṣırāṭdın öttiler (4) ol vaḳt münādi ḳılıp aydılar ki beḥiştning işigini açınglar dip

[2] وَأَبْشِ ibaresi hatalı yazılmıştır.

nidā ḳıldılar derbānlar (5) işik açtılar ḫāce ʿaleyhi’ṣ-ṣelātü ve’s-selām ümmetleri birle beḥiştke kirdiler ol yirde men yalġuz (6) ḳaldım ve yine on ḫātun hem ḳaldı rıḍvānġa nidā kildi ki ey rıḍvān ol ḫātunlarġa sūre-i fātiḥanı (7) oḳutkil eger oḳusalar olar hem beḥişt kirsünler ve eger oḳuyalmasalar duzaḫġa yiberġıl dip fermān (8) boldı ol rıḍvān bul ḫātunlardın sūre-i fātiḥanı bilür müsizler dip soradı her on ḫātun sūre-i (9) fātiḥanı oḳudılar rıḍvānlar ol ḫātunlarnı hemmesini beḥiştke alıp kirdiler men sūre-i fātiḥanı (10) bilmegenim sebebidin ġam u endūhda irdim ki tüşümdin oyġandım ey ḫācem manga irteraḳ sūre-i (11) fātiḥanı ürgetkeysiz ki men hem sūre-i fātiḥanı bilip cennetke dāḫil bolsam dip zār zār yıġlap (12) köp tevellālar ḳıldı ki her kim bul sūre-i fātiḥanı oḳusa iletse anıng cānı beḥişt-i ʿanber sirişt bolur (13) ikeni muḳarrer iken ve billahi’t-tevfīḳ **ikinçi faṣl** sūre-i fātiḥanı ḫāṣṣiyyet ve işāretleri (14) beyānıdur bilgil ki sūre-i fātiḥada yeti ḥarf yoḳtur evvel **ث** yoḳ buṣūr yaʿnī veyl-i cehenem yoḳ ikinçi (15) **خ** yoḳ yaʿnī ḫavf ḳorḳmaḳ yoḳ üçünçi **ش** yaʿnī şeḳāvet yoḳ beşinçi **ظ** yoḳ (16) yaʿnī ḳaranġulıḳ yoḳ altınçı **ف** yoḳ yaʿnī cudālıġ yoḳ yetinçi **ج** yoḳ yaʿnī cebr yoḳ her kim bul (17) süreni çın iḫlaṣ birle oḳusa ve taʿẓīm ve ikrāmlarnı ve şerā’iṭlerni kemākān barçā kiltürseler (18) ol kişige yeti nimerse ḥāṣl bolġay ve her kişi kim sūre-i fātiḥanı tili birle aytsa emmā dili öz ḥālide bolsa (19) hīç bir fāydası bolmas ve emmā ehl-i beşāretler bul süreni ḥarflarının yanaġıda mundaġ (20) rivāyet ḳılıpdur kim الْحَمْدُbiş ḥarfdur işāret biş vaḳt namāzġadur her kişi kim الْحَمْدُ لِلَّهِ (21) dise biş vaḳt namāzdaġı bolgen sehv ü taḳṣırātıġa defʿ bolġay ve yine الله üç ḥarfdur (22) biş birle sekiz bolur الْحَمْدُ لِلَّهِ dise mustaḥaḳ sekiz beḥişt bolur ve yine رَبِّ الْعَالَمِينَ on ḥarf (23) dur sekiz birle on sekiz bolur عالمhem on sekiz mingdür her kim bul kelimelerni aytsa ol

[4a]

(1) aytsa ol kişige on sekiz ming ʿālem ḫalḳını ṣevābını nām-ı aʿmālıġa dāḫil ḳılġay ve yine الرَّحْمَنِ (2) altı ḥarfdur on sekiz birle yigirmi tört bolur kiçe ve kündüz hem yigirmi tört sāʿatdur her kim (3) iʿtiḳād-ı dürüst birle bu kelimelerni aytsa kiçe ve kündüzde ḳılġan günāhıġa kefāret bolġay (4) ve yine الرَّحِيمِ altı ḥarfdur yigirmi tört birle otuz bolur ve bir ay hem otuz kündür her kim bu kelimelerni (5) aytsa otuz künlik günāhıġa kefāret bolup ḫudāy haşrda hezār ʿālem maġfiret ḳılġay ve yine (6) مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ on iki ḥarfdur bir yıl hem on iki aydur her kim bul āyetlerni iʿtiḳād birle (7) oḳusa on iki ay içinde selāmet ve ābrūlik bolġay ve yine إِيَّاكَ نَعْبُدُsekiz ḥarfdur

yoḳarıġı (8) ḥarfler birlen ilik bolur ḳıyāmetning küni hem miḳdārı ilik ming yıl bolur her kim (9) bu kelimelerni oḳusa ḥaḳ sübhānehü ve teʿālā ilik ming yıllik ʿuḳubātlardın selāmet ötgergey (10) ve yine إِيَّاكَ نَسْتَعِينُon bir ḥarfdur yoḳarıġı ḥarf birle atmış bir bolur deryālar hem atmış birdür (11) bu āyetlerni oḳuġuçılarnıng nām-ı aʿmālıġa bul deryālarnı suvını ḳaṭresini ʿadediçe yaḫşılikni (12) şebt ḳılġay اهْدِنَا الصِّرَاطَon bir ḥarfdur atmış bir birle yetmiş iki bolur bidʿat ve ḍelālet (13) ve kemrāhlar hem yetmiş iki fırḳa bolur bul āyetni oḳuġuçını ḥażret-i ḥaḳ sübḫānehu ve teʿālā bu bidʿat (14) fırḳalardın öz hıfẓ-ı ḥimāyetide saḳlaġay ve şerīʿat şeccādeside müstaḳīm ḳılıp ehl-i sünnet (15) ve cemāʿat fırḳasıda müşerref ḳılur الْمُسْتَقِيمَ sekiz ḥarfdur yetmiş iki birle seksen bolur (16) ḥad ḳırḳ hem seksen ḳamçı bolur bul āyetlerni oḳuġıçı ādamlarnı ḥaḳ sübḫānehu ve teʿālā taʿzīr urmaḳ (17) dın öz āmānıda saḳlap selāmet itgey صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْon tokuz ḥarfdur (18) seksen birle toḳsan tokuz ḥarf bolur ḥaḳ subḫānehu ve teʿālānıng ismi hem toḳsan tokuzdur bu āyet (19) lerni oḳuġuçılar ol ism-i şerīflerni şevābını tapgey ve ol ādamlarnı beḥiştke kirmaġını (20) vācib bolur غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْon biş ḥarfdur toḳsan toḳuz birle yüz on tört (21) bolur kelām-ı şerīfni sūreleri hem yüz on tört bolur her kim bu āyetni oḳusa yüz on tört (22) sūre-i kelāmullahnı tilāvet ḳılġannı şevābını tapgey وَلَا الضَّالِّينَ on ḥarfdur yüz on (23) tört birle yüz yigirmi tört bolur peyġamberler ʿadedi hem yüz yigirmi tört mingdür her kim bu āyetlerni

[4b]

(1) bu āyetlerni oḳusa yüz yigirmi tört ming peyġamberning şevābını tapgey ve alarnıng şefāʿat (2) larıge müşerref bolgey آمين tört ḥarfdur bu kelimeni oḳuġuçıge tört kerāmet maḫṣūṣ bolur (3) evvel olar vaḳtıda īmān birle barġay ikinçi sekerāt-ı mergdin āmān bolgey üçünçi Münker ve Nekīrdin (4) cevāb bā-ṣavāb birle selāmet ḳalġay törtünçi ḥesāb ḳıyāmet āsān bolur dāḫil-i cennet bolup (5) Allah teʿālā dīdārıġa müşerref ḳılġay ve الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ **üçünçi faṣl** sūre-i fātiḥa (6) nıng esrārınıng beyānıda bilġıl ey dervīş muṣḥaf-ı mecīd cāmiʿ-i ālīdür ḳur’ān bu cāmiʿ imām-ı (7) Aʿẓamdurlar ḳur’ān oḳumaḳ ezelning emride ve ebedning ḥükmidür ʿaḳl-ı evvel āḫir bu ḳur’ānġa (8) me’murdur bu ḳur’ānnıng āvāz-ı ebeddin ezelge yetedür إِلَيْهِ يَصْعَدُ الْكَلِمُ الطَّيِّبُ oḳuġuçınıng (9) pişānesining nūrı ḥādiṣdin ḳademge heyüne boladur فَهُوَ عَلَى نُورٍ مِّنol sen bu cāmiʿ-i (10) ilāhī ki ʿibādet-i muṣḥaf-ı mecīddindür

bu maʿnīning ḥaḳīḳatige vāḳf bol bilgil ki ciḥānnı ʿömri yeti (11) kündür mundın ziyādesi āḫiretdür zirā āḫiretni bir küni bu ʿālemning ilik ming yılı birle (12) berāberdür pes ol kün ki ḥażret-i ʿĀdem ṣalavātullahi ʿaleyh vücūdġa yaʿnī cennetdin bu dünyāġa (13) kildiler şenbih küni irdi ḥażret-i Nuḥ nebiyullah yekşenbih küni vücūdġa kildiler ḥażret-i İbrāhīm (14) ḫalīlullah düşenbih küni vücūdġa kildiler ḥażret-i Mūsā kelīmullah seşenbih küni vücūdġa (15) kildiler ḥażret-i Dāvud ḫalīfetu'llāh çihārşenbih küni vücūdġa kildiler ḥażret-i ʿİsa rūḥullah (16) pençşenbih küni vücūdġa kildiler ḥażret-i ḫāce-i kevneyn ṣallallahu ʿaleyhi ve sellem cumʿa küni vücūdġa (17) kildiler cumʿa küni mescid-i cāmiʿde imāmdın özge kişi sıġmaydur lācerem ḫāce-i ʿālem ṣallallahu (18) ʿaleyhi ve sellem yalġuz āzīne küni vücūdġa kildiler bularnı dīni āzīne namāzı küni maʿlūm boldı (19) vaḳt ki ḫāce-i ʿālem ṣallallahu ʿaleyhi ve sellem ciḥānnıng ḫaṭibi ve ʿālemning uluġ imāmı boldılar bular (20) üçün cümle ciḥān mescid boldı وجعلت فى الارض mescid öz yamannıng yüzini namāz pāk ḳıldı (21) lar ilgerki peyġamberler zamānlarıda ciḥān murdār ve nāpāk irdi rūy-ı zemīn hemmeside namāz oḳumaḳ (22) revā irmes irdi meger ol beriki peyġamberning mübārek ḳademgāhı bolsa peyġamberlik bulaḳının (23) suvı birle bir pāre yirni yuvup pāk ḳılıp irdiler baʿdehū ol yirde namāz oḳur irdiler baʿżı ādamlar

[5a]

(1) adamlar on fersaḫ ve yüz fersaḫlik yirdin kilip ol peyġamberni mescidleride namāz oḳur irdiler tā ol (2) vaḳt ki iki ciḥānnıng āftābı ḥażret-i seyyide'l-mürselīn ve ḫāteme'n-nebiyyīn-i ʿālem vücūdġa kildiler (3) ḳadem-i şerīflerini bereketidin tamāmı rūy-ı zemīn pāk boldı ve cümle zemīn mescid ḫükmide boldı bu ḫaṭīb-i (4) din ve imām-ı büzürk-i ciḥānnıng miḥrābıġa tüştiler vaḳt ki ḫuṭbe oḳur fırṣatı boldı toḳuz pāye (5) lik minber-i melekūtġa çıḳtılar ḳadem-i mübārekleri ḳabża-i ʿarşge yetti mundaġ uluġ ḫaṭibge āsmān ṭabaḳa (6) larıdın kim minber yaramaydur ve mundaġ uluġ imāmġa yeti iḳlīmdin kiçik mescid lāyıḳ bolmaydur yüz yigirmi (7) tört ming peyġamber ve imāmdın ve puşīde-yi ehl-i yakīnler ki bar irdiler āyīne küni hemmeleri ḫāce-i ʿālem (8) ṣallallahu ʿaleyhi ve sellemning arḳalarıda turup namāz oḳudılar ol zamān ki ḫāce-i ʿālem ṣallallahu ʿaleyhi ve sellem (9) bu ʿālem ḳatıdın ʿalem-i bāḳīġa rıḥlet ḳıldılar ol ḥīnde ḥażret-i Ebūbekir-i ṣıddıḳ raḍiyallahu ʿanhnıng

(10) öz orunlarıġa ḫalīfelikke taʿyīn ḳıldılar emr ḳıldılar ki yā Ebābekir mendin kiyin bu müsülmānlarġa (11) siz imām bolung tāīn ki namāznıng riştesi tā ḳıyāmetġaça üzülmesün dip vaṣiyyet ḳıldılar ey (12) dervīş bu maʿnīni ḥażret-i resūluʾs-ṣakaleyn ṣallallahu ʿaleyhi ve sellemning imāmetliklerni körgil ki (13) ḳurʾān imām-ı ʿāẓimdur yaʿnī uluġ imāmdur ve ʿilm-i ḥikmet ki seniyyeleride irdi mundın ilgeri niçe (14) ming yıl ilgeri ḥażret-i vācib teʿālā ʿiṭā ḳılıp irdi ey dervīş bilgil ki zamānening devri (15) bir heftening arasıdadur āẕīne namāzınıng faẓlı ve şerāfetlerni tapsam ol dünyādın āḫiri (16) dünyāġaça tamām teymes ve emmā āẕīne namāzıdın başḳa biş vaḳt namāznı bir imām öz mescidleride oḳur (17) lar tā āḫir namāz-ı āẕīneni vaḳtı yetkende ḥażret-i Cebraʾil ʿaleyhi ve sellem müeẕẕin-i mühīn bolup toḳuz pāye (18) lik minberdin āvāz ḳılurlar cümle ʿālem cemāʿt-ı cāmiʿġa kilgeyler ʿilm-i evvelīn ve āḫirīn könglining (19) cāmi-i ʿāẓimġa yüz kiltürüp āzīne namāzını oḳuġaylar وَلاَ رَطْبٍ وَلاَ يَابِسٍ إِلاَّ فِي كِتَابٍ مُّبِينٍ(20) yaʿnī fātiḥa muṣḥafda pādişāh (21) ṣıfat tartılıpdur āyāt-ı bünyāt her peyġamberning öz zamānlarıda nāzil bolupdur sūre-i elḥamd ki (22) nāzil boldı başḳa āyetler sūre-i fātiḥanıng arḳasıda ṣaf tartıp turmaḳġa meʾmūr boldılar (23) sūre-i fātiḥa miṣl-i imāmlarġa oḫşaş bu cāmiʿ-i āḫirde sūre-i fātiḥasız ḳıraat-ı namāzda revā irmes

[5b]

(1) lācerem sūre-i fātiḥa ḫulāṣa-ı ḳurʾāndur ki cümle ḳurʾānnıng nūrı anıng zemīni ki āḫtedür andaġ kim cemīʿ-i (2) enbiyā ʿaleyhiʾs-selāmnıng nūrları seyyid-i enbiyānıng ṣallallahu ʿaleyhi ve sellem nūrlarıdın rūşenlik (3) tapadur cemīʿ-i peyġamberlerning dānışları ve ʿilmleri el-ḥażret ṣallallahuʿaleyhi ve sellemdin mīrāṣ (4) ḳalgendür munga oḫşaş sūre-i fātiḥanıng faẓīleti ve şerāfeti cemīʿ-i sūre-i ḳurʾānge ḳalgendür (5) ḥażret-i resūl ṣallallahu ʿaleyhi ve sellem maʿnī-i cemīʿ peyġamberlerdin ilgeridürler sebeb oldur kim (6) on sekiz ming ʿālemni be-ṭufelān-ı sulṭān-ı enbiyā ʿaleyhiʾṣ-ṣelātü veʾs-selām ḫalḳ ḳıldı ḥatta ki (7) ḫudāy haşrde hezār ʿālem ḫudāylıġını āşkāre ḳıldı velīkin mebʿūṣları hemme peyġamberlerdin kiyin boldılar (8) كنت اول الانبيا خلفا و آخرhemīşeşunga oḫşar sūre-i fātiḥa hem hemme sūrelerdin ilgeridür (9) ve emmā kiyin nāzil boldı el-ḥamd aḥmeddinbir lām ziyāde kilipdür yaʿnī el-ḥamd cemīʿ peyġamberlerning seyyididür (10) el-ḥamd cemīʿ āyetlerni serveridür her āyet pādişāh-ı ezelī ve sulṭān-ı ebedīdür emmā sūre-i fātiḥa hemme

(11) pādişāhlarnı pādişāhıdur ve hemme āyetlerdin ilgeridür ve ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ **törtünçi** (12) **faṣl** sūre-i fātiḥanıng nuzūlı beyānıda ḥażret-i resūl-ı ekrem ṣallallahu ʿaleyhi ve sellem aydılar قال النبى (13)عليه السّلام نزلت فاتحة الكتاب بمكة كنز تحت العرش yaʿnī peyġamber ṣallallahu ʿaleyhi ve sellem aydılar ki nāzil (14) boldı sūre-i fātiḥa ki ʿarşnıng tübideki ḥazīnedin evvel bilmek lāzımdur ki ḳur'ān naḳdīdür (15) ezelī ve behişt mülki ebedīdür bu mülk-i ebedīni naḳd-ı ezelī birle almaḳ lāzımdur yaʿnī maʿnīsi ḳur'ān oḳumaḳdur (16) ol mülk-i ebedī yaʿnī behişt ʿarşnıng tübidedür bu naḳd-ı ezelī ki ḳur'ān irdi ḳur'ān hem ol yirdin (17) kilgendür sūre-i fātiḥa ʿarşnıng tübideki ḥazīnedin irdi pādişāh celle ve ʿalā özige özi (18) ḥazīnedār irdi ki كنت كنز الخفيا فاردتان اعرفyaʿnī bar idim men ḥazīne-i maḫfī pes ḫāhladım (19) men özümni tanutġaymen bu sūre-i fātiḥa kenc-i ilāḥīdin irdi el-ḳur'ān-ı kelāmullah bu kenc-i ilāh-i ezelī (20) yaʿnī ḳur'ān oḳumaḳ birle muḥteşem bolup pādişāh-ı ḥaḳıḳıġa yitgil **beşinci faṣl** sūre-i (21) fātiḥanıng laṭīfeleridür ḥadīṯ ḥażret-i Ḫuzeyfe raḍiyallahu teʿālā ʿanhu ḥażret-i resūl ṣallallahu (22) ʿaleyhi ve sellemdin **naḳl** ḳılıp aydılar kim bir ḳavmġa ʿazāb-ı ilāhī vācib bolġan bolsa bir kiçiklerni (23) mektebġa barıp sūre-i fātiḥanı oḳusa ḥażret-i ḥaḳ subḥānehu ve teʿālā bu sūrening bereketidin

[6a]

(1) ḳırḳ yıllıḳ ʿazābnı ol mecāʿadın kötergey **laṭīfe** ey dervīş bilgil ki sūre-i fātiḥa (2) sulṭānıdur kim büzürg pādişāhıdur kim ʿaẓīm ve kaysı vilāyetġa teşrīf kiltürse ol vilāyet (3) deġı bar ḥalāyıḳġa iltifāt eylep ḫilʿatları baḫşiş eylep yaʿnī günāhlarını ʿafv ḳılıp ḥikmet-i (4) ilāḥiġa müşerref ḳıldı **laṭīfe** ḳur'ān cānnıng ciḥānıda ezelning āftābıdur bu āftābnıng (5) çıḳadurġan yiri ḳur'ān oḳuġuçını aġzıdur ḳur'ānnıng āftābı melekūtdin yoḳarı tabış (6) ḳılur **laṭīfe** ey dervīş zemīn-i bedenning pūşākıdur ve ism-i ʿaḳl-ı maʿrifetning pūşākıdur maʿrifet (7) nūr-ı ezeldin perverīş tapgendür ve furūʿ-ı ḳademdin terbiyet tapgendür ḳur'ān bu hemme cümlesining (8) vāyesidür yaʿnī anasıdur oḳuġuçınıng maġzige perverīş ve pōstıġa terbiyet ḳılur yeti ṭabaḳa-i (9) āsmān ve zemīn ḳur'ānnıng silsilesi birle birbirige aşıġlıḳ turur tā ki ḳur'ānnıng ḥurūf ve kelimelerni (10) muṣḥafda barçā āsmān ve zemīn öz ḳarargāhıda berpādur emmā ol küni kim ḳur'ānnıng ḥurūfları (11) ve kelimeleri bir biridin cüdā bolup ḳur'āndın köterilür āsmān ve zemīn hem bir biridin cüdā bolup (12) vīrān bolur ve bu āyet maẓmūnı birle kim إِذَا السَّمَاء انفَطَرَتْ ve zemīn hem ḫarāb bolur bul āyet maẓmūnı

(13) birle kim وَإِذَا الْأَرْضُ مُدَّتْ ey dervīş ḳur’ān Allah teʿālānıng riştesidür ki el-ḳur’ān-ı ḥablallah (14) āsmān ve zemīnning ʿimāreti yirning astıdaki höküzġaça ḳur’ānnıng riştesıġa baġlıġdur ol (15) kevnī ki ḳur’ānnıng rişteleri tartılur āsmān ve zemīnni tā höküzġaça hemme ʿimāretleri vīrān bolur (16) **altıncı faṣl** sūre-i fātiḥanıng esrārlarınıng beyānıdadur ey dervīş ḳur’ānnıng uluġlıḳı (17) nıng taʿrifini bul vech birle anglaġıl kim ḳur’ān ḫazīnedür kim maḫfī anıng miftāḥı sūre-i fātiḥatü’l-kitāb (18) dur ve nāmedür ki ulı ḥamd u şenādur الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ cev ü ʿaṭādur الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ şefīʿ-i cemīʿ (19) kāndur مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ mü’minlerni bīyār yaʿnī bīhemrāh rāh-ı rāstġa başlaġuçıdur إِيَّاكَ نَعْبُدُ (20) mü’minlerning ḥazret-i kibrayāġa ṭāʿat ḳılmaḳġa tevfīḳ ṭarafıġa yol körsetġüçidür إِيَّاكَ نَسْتَعِينُ (21) sāliklerni hidāyet-i kāmil ḳıldurġuçıdur اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ mü’minlerġa ṣıdḳ u ṣafā yolıda (22) hemrāh bolġuçıdur صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ inkār u ġażab zengārınıng ṣayḳalı ve könglini (23) āyinesi mihr-i vefā birle pākīze ve rūşen ḳılġuçıdur غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ köngilning

[6b]

(1) cāmidin ḳarangġuluḳdaki dertlerni pāk u muṣaffā ḳılġuçıdur وَلَا الضَّالِّينَ dimeze rūşen-i cebīn (2) bā-ʿāybdur āmīn ol kişining isimleridür kim emānetke ḥıyānet ḳılmay ve diyānetni becā kiltürgey (3) iki cihānnı āftābı ve ḫācesi resūl ṣallallahu ʿaleyhi ve sellemni ol vechdin āmīn atadılar ki ezelde (4) ebedning emānetini ḥażret-i ṣallallahu ʿaleyhi ve sellemge sipāriş ḳıldılar tā ki ol emānetni mustaḥaḳlarıge (5) yetkürgeyler إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَن تُؤدُّواْ الأَمَانَاتِ إِلَى أَهْلِهَا ve ol emānet-i īmān ve ḳur’āndur mustaḥaḳ (6) ları ümmetleridür tā ki ol emānetlerni ümmetlerige yetkürgeyler emmā ḳur’ān ki ezel ve ebdning emāneti (7) dür ol ḥażreti Cebrā’il ʿaleyhi’s-selāmge emānet ḳoyuldı ḥażret-i Cebrā’il ʿaleyhi’s-selām ḥażret-i Muḥammed (8) emīn ṣallallahu ʿaleyhi ve sellemge kiltürüp emānetni tapşurdılar نَزَلَ بِهِ الرُّوحُ الْأَمِينُ ol (9) vaḳtda pürdür diger ʿālemdin ḫiṭāb kildi ki ey Muḥammed-i emīn bu ḫazīne-i rabbül ʿalemīnni ümmetleringizġa (10) teslīm ḳılġaysız dip fermān boldı بِمَا أَنزَلَ إِلَيْكَ peyġamber ṣallallahu ʿaleyhi ve sellem baʿżı ümmet (11) lerning ḫıyānetini bilip bu kenc-i ezelīni bir ümmetlerige emānetlerni birişleridin ḳorḳtılar (12) ḫiṭāb kildi ki ey Muḥammed ḥāṭırıngnı cemʿ tutġıl bu emānetni selāmet saḳlamaḳ emānet igesige (13) lāzım ve ḫāṣdur ki إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ ḥazret-i eḥadiyet bolunç nām-ı ḳur’ānġa (14) emīn birle mühr basıp tamām ḳıldı ve ol emānet-i ezelī yaʿnī ḳur’ānnı

āmīn birle ümmetlerige yetkür (15) diler āsmān ve zemīn bu emānetni köterişdin ʿāciz kildi bul āmīn ki sūre-i fātiḥanı āḫırıda (16) dur ḫudāy haşrda hezār ʿalemni bargāhıda eminidür namāz ki emānet-i mühīndür ḳur'ān birlen ol (17) naḳd-ı mühīn bu kelime āmīn bargāh-ı ḫudāy ʿazze ve cellege selāmet yetküredür ve dār-ı islāmġa iltedür (18) **yetinçi faṣl** kelime-i āmīnni esrārını beyānıda evvel sanga bilmek lāzımdur ki duʿā ḫudāy (19) teʿālānıng leşkeridür duʿā ḳażānıng ḳovalap yandurur القضا لايرد الا بالدعا duʿā-yı ḳażā (20) nıng perdelerining köterür ve kelime-i āmīn bendege vekīldür ve hem kelime-i āmīn ḫudānıng dergāhıda (21) yasāvuldur bendening duʿāsını ve maḳṣūdını ḫazret-i rabbü'l-ʿizzet-i cenābıġa yetküredür emmā duʿānı ki (22) niyāznıng yaʿnī ʿācīzlik ve şikestelikni aġzıdın bīniyāz yaʿnī Allah teʿālānıng dergāhıġa (23) yetedür ve bir duʿāġa yüzlik ḫazret-i celle ve ʿalādın īcābet işitedür bil ki her bende-i mü'min endüh

[7a]

(1) endüh ve alūdelik könglide barıp dise perverdigār-ı ʿālem dergāhıdın lebbeyk şevḳ-āmīz ḳulaġıġa (2) yetedür anıng üçün kim bendening cān-ı ḳulaḳıġa āvāz-ı lebbeyk yetmeydür sebeb oldur kim her bende (3) ki anıng aġzı ve tili ve köngli duʿā-yı ṣenāġa güyā aymasdur ḫaḳ teʿālā hīç vaḳt duʿāġa muḥtāç irmes (4) ve hemme ḫācātlarnı özi biledür ve hīç esrārı anga maḫfī ve pūşīde irmes emmā duʿādın maḳṣūd (5) oldur ki anıng ḫamd u ṣenāsını nefsge almaġlıġ yaʿnī ẕikr ve tespīḥ itmeḳlıḳ şunga oḫşaydur ki (6) misge kimyā urup altun ve cevāhir ḳılġan dik pākīze bolup anıng beraberinde ol ẕikr-i tesbīḥ (7) itküçilerni ḫaḳḳıge sekiz beḥişt ʿiṭā bolur ve yine ḫaḳ sübhānehu ve teʿālā ol bendelerni öz dīdārıġa (8) müşerref ḳılġay لِّلَّذِينَ أَحْسَنُواْ الْحُسْنَى وَزِيَادَةٌ **sekizinçi faṣl** اَعُوذُ بِاللهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ (9) yigirmi tört ḫarfdur her kişi kim irte ve aḫşam bu kelimelerni aytsa bir kiçe kündüz yigirmi tört sāʿatdur (10) kiçe ve kündüz āfetleridin Allah teʿālā öz ḫimāyetide saḳlaġay ve yine emr ḳıldı Allah teʿālā ḫazret-i (11) resūl-i ekrem ṣallallahu ʿaleyhi ve sellem ki penāh tilemekni ḳur'ānda biş cāyda ḫaber biripdür قوله تعالى (12) وَإِمَّا يَنزَغَنَّكَ مِنَ الشَّيْطَانِ نَزْغٌ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ[3] üçünçi وَقُل رَّبِّ أَعُوذُ بِكَ مِنْ هَمَزَاتِ الشَّيَاطِينِ(13) törtünçi قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ bişinçi قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ(14) ey dervīş bilgil kim mü'minlerge şeyṭān andaġdur kim yol ötküçi misāfir ādamlarge bīgāne (15) yaman it ḫarabe ḳılıp eger

[3]Müstensih bu ayette نَزْغٌ ibaresini eksik yazmıştır.

ḳuvveti yetse bedenlerini cerāḥatdār ḳılıp libāslarını pāre pāre ḳılıp (16) ötgeni ḳoymay ḳaytarur ve eger igesi ol yirde ḥażır bolsa itini urup haydap ol yol ötküçi (17) ning selāmet yolġa salıp ötkerür şunga oḫşaş bu ʿālemde müʾmin ḳullar hem miṣl-i yol ötküçi (18) misāfirdür ve şeyṭān Allah teʿālānı yaman itleridindür her vaḳta ki ol şeyṭān vesvese ḳılıp (19) ol it kibi müʾminlerni yolıdın azġursa ol müʾminler ḫudāy haşrde hezār ʿalem dergāhıġa tövbe ḳılıp (20) ilticā ḳılsa ve penāh tilese Allah teʿālā ol müʾmini Allah teʿālā şeyṭānnı şerrīdin selāmet saḳlasa (21) ni ʿaceb temṣilidür ki meṣela bir bostānı veya bir sarāyı yüz ming naḳş nekār birle ārāste ve yaḫşı meyvelik (22) dıraḫtlar birle pīrāste emmā bu sarāy ve bostānnıng astıda tikenleri bardur kim ayaġ (23) larnı ḫasta ve cigerlerni şikeste ḳılur līkin ol yirde bir ʿālim u kāmil-i ʿāḳil turup aytadur ki ey müʾmin

[7b]

(1) ey müʾmin bu tikenlerdin endīşe ḳılmaġıl ve bul baġ içige kirgil devlet sırrı ve ʿişret-i ebedī (2) birle bolġıl dir ve yine bu sarāynıng ve bu bostānnıng yanıda bir zindānı bardur kim anı işigini (3) mekr u firībni naḳşları birle zīnet bir yip yasaġan dilrubā ve ḫōş şurātlarnı anıng eyvānıġa (4) tartılġan bir ḳara yüzlik ḥabeşî cevlīde müy u bedbūy u bedḫūy ol yirde turup aytur ki (5) bu gülistānġa ḳadam ḳoyup kirġıl ve her nime maḳṣūdıng bolsa ḥāṣıl ḳılġıl dip aytur her kim (6) bu ḥabeşîni sözi birle ol gülistān-ı sarıġa ḳadam ḳoysa zindān maḳṣūdıġa giriftār bolup ḳol ayaġı (7) ve gerdanlarını baġlap şaḳāvetning ḳara zindānıġa taşlar yaʿnī maʿnīsi oldur kim ol (8) sarāy ve botsān işigideki tikenler faḳīrlerdür ve dād u bīdārlıḳlar ḳıladur ve ol ʿālim u kāmil (9) nidā ḳılġuçı ḥażreti risālet penāḥ ṣallallahu ʿaleyhi ve sellemdürler ki ümmetlerini ḥaḳ teʿālānıng emri (10) ve peyġāmı birle beḥiştgāhıda yürürler ve وَاللّٰهُ يَدْعُو إِلَى دَارِ السَّلاَمِ her kim ān-ḥażreti ṣallallahu (11) ʿaleyhi ve sellemning daʿvetlerini icābet tutsa devlet ve saʿādetni nihāyet ḥāṣıl bolur ذَلِكَ (12) فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَن يَشَاء ol zindānnıng işigi naḳş u nigār birle zīnetlik irdi duzaḫdın (13) bul dünyāda bolgan ʿimāretler ve ārzūlar ve ḥırṣ ve hevālar ve nefsāniyyetler irdi ve anıng (14) naḳşları duzaḫ otıdın renk birilgen irdi ve ol ḳara yüzlik ḥabeşî şeyṭān-ı laʿīn irdi (15) her kim munıng sözi birle ol naḳş-ı nigār ve ārzū heves ṭarafıġa ḳadam ḳoysa andaġ ādamnıng (16) yüziġa saʿādet işigini bend ḳılıp zincīr birle baġlap ol ḳara zindānġa taşlaġaylar ki حجبت النار بالشهوات(17) ve ذَلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ ḥāṣlı kelām bu maʿnīning

ḥaḳīḳi ʿāḳl kişige ẓāhir ve rūşen (18) bolġay ki bu ʿālemde seyyid-i ālem ṣallallahu ʿaleyhi ve sellemni mütābaʿatlarıda bolup senetlerni ḳolıdın (19) birmey şeyṭānnı emridin itegingni üzüp ān-ḥażreti ṣallallahu ʿaleyhi ve sellemge tınmay ṣalavāt (20) tuḥfesini yiberip اللهم صلى على محمد وعلى آل محمد و بارك و سلّم عليهم dip şeyṭān-ı laʿīnġa (21) nefrīn ve laʿnet ḳılġıl ki اَعُوذُ بِاللهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ ve الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ suāl pes eger kişi (22) baḫş ḳılsa ki hemme üçün bāḳī ḳaldı şeyṭān āḫir dünyāġaça bā-vücūd şeyṭān-ı laʿīn birlen hemme (23) üçün rıḥlet ḳıldılar ḥubāb-ı server-i ʿalem ṣallallahu ʿaleyhi ve sellem bā-vücūd ḫudānı dostı ve ḥabībi irdiler

[8a]

(1) irdiler cevāb aytadurmiz kim der-ḥaḳīḳat ḥażret-i resūl ṣallallahu ʿaleyhi ve sellem ḫudāy teʿālānı (2) dostı ve peyġamberi irdiler ve şeyṭān-ı laʿīn ḥaḳ teʿālānıng düşmanı ve laʿnet kerdesi irdi ve bu ʿālemni (3) bir zindān ḥükm ḳıldı dostnı zindānġa salmaḳ lāyıḳ ve sūz-āver irmes pes zindāndın dostnı (4) çıḳarıp behiştke kirgüzgey ve ol şeyṭān ki düşman ebedī irdi bu zindān dünyāda mādāmı ki (5) tirikdür tā devr-i ḳıyāmetġaça ḫalāyıḳdın laʿnet işitip bu zindān-ı dünyādın çıḳıp zindān-ı (6) āḫiretke bargey kim yaʿnī duzaḫda ebedü'l-ābād küygey ikinçi cevāb oldur kim eger peyġamber ṣallallahu ʿaleyhi ve sellem (7) āḫir dünyāġaça ḥayāt bolsalar irdi şerīʿatnıng aḥkāmı ve [دقالقduḳālıḳ]ları tola köp bolup baʿżılar (8) ümmetlarıġa müennetler köp bolup baʿżılar ʿācizlikdin ve baʿżılar kāhillikdin sünnetlerni (9) tamām ḳılalmas irdiler bul sebebdin ekşer ümmetler günāhkār bolup ʿazāb-ı āḫiratġa giriftār bolmaḳ (10) lāzım kilür irdi Allah teʿālā ḫaṣ raḥmeti üçün peyġamberni āḫiretġa yiberdi üçünçi cevāb oldur ki (11) eger şeyṭān ölse irdi ḥażret-i Muḥammed muṣṭafa ṣallallahu ʿaleyhi ve sellemning şerāfetleri ve ümmet (12) lerining şerāfeti ẓāhir ve rūşen bolmas irdi anıng üçün kim ilgeri ʿalemdin ötüp vefāt (13) ḳılġan ümmetler ḳıyāmet küni ṭaʿn ḳılıp aytur irdiler ki bizlerni ḥayātımızda şeyṭān bar irdi (14) bizlerni vesvese ḳılıp bu yoldın azġurdı sizlerni zamānlarıngda şeyṭān ölüp irdi şol (15) vech sizlerni günāhlarıng kem dip ayġaylar irdi şol vechdin Allah teʿālā resūl ʿaleyhi's-selāmnıng (16) şerāfetleridin şeyṭān-ı laʿīnni ʿömrini bāḳī ḳoydı ki āḫır dünyāġaça mü'minlerni vesvese ḳılıp (17) rāh-ı rastdın rāh-ı ḫaṭāge terġīp ḳılġan cihetlerni yevmü'l-cezā küni ḫudā kaḍı bolup hemme ümmet (18) lerni günāhlarnı şeyṭān-ı laʿīnni gerdanıġa ḳoyup sūz-āvār duzaḫ ḳılsa ni ʿaceb törtünçi

cevāb (19) oldur ki Muḥammed ʿaleyhi’s-selāmnı Allah teʿālādın ṭaleb ḳıldılar każāġa rıżā bolmaḳnı pes ʿitā ḳıldı (20) Allah teʿālā peyġamber ʿaleyhi’s-selāmnı ṭaleblerni şunga oḫşar āyet وَلَسَوْفَ يُعْطِيكَ رَبُّكَ فَتَرْضَى(21) ve şeyṭān bu ʿālemde tirik bolmaḳnı tiledi فانظر الى يوم يبعثون didi ḥaḳ teʿālā anga (22) الْمُنظَرِينَمِنَ dip fermān ḳıldı pes taptı her kim tilegenlerini bişinci cevāb oldur ki uzaḳ (23) ḳıldı Allah teʿālā şeyṭānnı ʿömrini eger ölse irdi şeyṭān mü’minlerni günāhları

[8b]

(1) özge dinleride ḳalsa kirek irdi bu ḥikmetler hemmesi mü’minlerni fā’ideleri ve Allah teʿālānı (2) iltifātı irür altınçı cevāb oldur ki ʿāṣī boldı şeyṭān mühlet birdi Allah teʿālā şeyṭānġa (3) tā ḳıyām kıyāmetġaça leşkeri birlen tā īn ki maʿlūm bolġay ḳoyunıda şeyṭān vesveseleridin (4) özlerini selāmet saḳlap ṭāʿat ve ʿibādetġaça ḳoyġay ve ḥālān ki Allah teʿālā bendening (5) ṭāʿat ve ʿibādetlarıġa muḥtāç irmes ve baʿżı mü’minler ʿibādet ḳılıp yaḫşı bolmaġı ve baʿżı (6) lar küfre ḍalālet yolıġa barıp kāfir bolmaġıda Allah teʿālānıng ḥikmeti köpdür bu yirlerge bendeni ʿaḳlı (7) kifāye ḳılmas özige bu işler maḫṣūṣdur yetinci cevāb oldur kim müḥlet birdi Allah teʿālā şeyṭānġa (8) tā īn ki bilgey bendeler bī-taḥḳīḳullahi teʿālā bāṭıl ḳılmaydur ṭāʿat ḳılġuçılarnıng ecrini şeyṭānça(9) ming yıl ṭāʿat ḳıldı vaḳt ki günāhkār boldı نظِرْنِي إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ didi ve icābet ḳıldı (10) Allah teʿālā şeyṭānnıng ʿamelining mükāfātıġa ʿömrini ḳıyāmetġaça bāḳī ḳoydı sekizinci cevāb (11) oldur kim tā īn ki ḳabūl bolġay Allah teʿālāġa ümmetning ʿöẕri ve naẓar ḳılmaġay ḳıyāmet küni (12) şeyṭānnıng duʿāsını ḥażret-i imām Cāʿfer-i Sādıḳ radiyallahu ʿanhu aydılar ki ḥażret-i Cebra’il ʿaleyhi’s-selām (13) peyġamber ṣallallahuʿaleyhi ve sellemġa aydılar yā resūl Allah ḳıyāmet küni ḥaḳ teʿālā bizlerni ʿaraṣātġa ḥāżır (14) ḳılur şeyṭānnı hem ḥāżır ḳılur şeyṭān aytadur kim bu ümmetler meni günāh ve maʿṣiyet libāsımnı (15) kiydiler bular hemmeleri meni fermānımda boldılar dip turġay anda sürūr-ıʿālem ṣallallahuʿaleyhi ve sellem (16) aytgeylar ki ḫudā ve nidā bu ümmetler hemmeleri meni şerīʿatım ḥükmide bir ḳarar u ārasta irdiler dip turġaylar (17) anda Allah teʿālādın fermān kilür ki sizlerning nūrunglar ki bendem meni raḥmetimge ṣayd irdiler dip (18) nidā kilgey şeyṭān aytur ki bende ġāfil irdi peyġamber ḫudā ayturlar ki meni şerīʿatımge māil irdi (19) ḥaḳ teʿālā aytur ki bende meni dergāhımda sā’il irdi şeyṭān aytur bendening bedeni günāh birlen (20) āğuşte irdi peyġamber ḥudā

ayturlar ki bendeni köngli maʿrifet birle yaruḳ ve rūşen irdi ḥaḳ (21) teʿālā fermān ḳılur ki bendening cānı meni firāḳımda irdi ḳorḳunçıdın küyüklik irdi ve ḫiṭāb (22) müsteṭāb kilür ki ey şeyṭān sen meni dergāhımdın ḳovalanġan ve laʿnet-kerdesin dip laʿnet (23) üstige laʿnet yüberdi yā Muḥammed siz mening dergāhımda köp yıġlap zārı ve tażarruʿ ḳılġanıngız

[9a]

(1) sebebli ümmetleringiz meni dergāhımda dostımnı dostları didār körmaḳ lāzımdur didi ḥażret-i (2) şeyḫ Cüneyd-i Baġdādî ḳuddise sırruhu aydılar ki men niçe müddetdin biri ārzūda irdim ki şeyṭānnı (3) bir körsem dip andın bir niçe suāl sorsam dip yürer irdim nāgāh bir küni namāz vaḳtından (4) ḳaytıp mescid işigide irdim bir bülent ḳāmetlıḳ ve bedheybetlıḳ kişi ḥāżır boldı anıng heybetidin (5) könglümġa bir vehmī peydā boldı toḫtap turdum ol ādam aydı ki ey şeyḫ men ol ādamıdur ki (6) bar ḥasen meni bir körsem dip ārzū ḳılur irding nime suāling bolsa sözleġıl didi men anı (7) aldıġa bardım şeyṭān aydı ki ey Cüneyd hemme vaḳt meni yād ḳılur irding bu yād ḳılmaḳlik iki (8) ḥāldin taşḳarı irmes ḥaḳ teʿālānı yādı birle ḳoşup meni yād ḳıldıng mu veyā ḥaḳ teʿālānı yādı (9) ḳılmaḳnı ferāmūş ḳılıp meni yād ḳıldıng mu eger ḥaḳ teʿālānı yādı birle meni ḳoşup yād ḳılġan (10) bolsang ṭarīḳat yolıda müşrik boldıng ve eger ḥaḳ teʿālānı yādını ferāmūş ḳılıp munīr yād ḳılġan (11) bolsang şerīʿat ḥükmide günāhkār boldıng didi bu sözdin manga bir ḥāleti peydā boldı tola yıġladım (12) şeyṭān aydı ki ey Cüneyd meni yād ḳılmaḳıngnı baʿs̱i nimedür didi anda şeyh Cüneyd aydırlar ki sendin (13) bir suālim bar irdi didiler suāl şoldur kim ḥaḳ teʿālā sanga andaġ merḥamet eylep yir yüzidin āsmānġa (14) çıḳarıp firiştelarġa üstād ḳıldı vaḳt ki ḥażret-i Ādem ṣalavātullāhi ʿaleyhġa secde ḳılġıl dip emr ḳıldı (15) nime üçün secde ḳılmadıng didiler anda şeyṭān aydı ki ey Cüneyd ḳażā-i ilāhî ve taḳdīr-i rabbānî (16) mundaġ iken ve sen ḫayāl ḳılursen ki Ādem ʿaleyhi’s-selāmġa şeyṭān buġdaynı birür dip mübtelā ḳıldı (17) dirsen mü ol hem taḳdīr-ilāhî irdi dip cevāb birdi yine şeyh Cüneyd aydılar ki nime üçün melʿūn boldıng (18) şeyṭān aydı ʿadlim birle boldım didi şeyḫ Cüneyd anda köp yıġladılar şeyṭān aydur nime (19) üçün yıġlarsen eger özing üçün yıġlasang köp yıġlamaġıl ki sen köp dostlar biridürsen eger (20) meni üçün yıġlar bolsang hem yıġlamaġıl ki manga yıġlamaḳlıḳnı cāyı yoḳ ni üçün kim men laʿnet (21) kerdedürmen laʿnet yivermekdin başḳa lāzım irmes didi

şeyḫ Cüneyd yine sordılar kim ey melʿūn bul (22) mescid işikiġa kilip sen dervīşlerdin ẓafer tapar mu sen şeyṭān yoḳ didi ni üçün kim eger bularnı (23) dünyā birle vesvese ḳılsam āḫiret ṭarafiġa baradurlar ve eger āḫiret birle vesvese ḳılsam ḥażret-i

[9b]

(1) ḥażret-i celle veʿalāġa ḳaçarlar ol yirġa barmaḳge manga yol yoḳdur bul vechdin ki yol tapalmaydur (2) men ve yine şeyḫ sordılar kim dervīşlerni esrārlarıdın hīç ḫabering bar mu didiler şeyṭān (3) bilmesmen didi ni üçün kim meger bular mest ve bīḫōd bolup ziyānlarıdın bir beyhūde söz çıkar irdi (4) fi'l-cümle olarnıng sırrıdın vāḳıf bolar irdim dip turup irdi ki nāgāh şol ḥīnde eẕān (5) muḥtedī āvāzları kildi ol vaḳt şeyṭān öz başıġa özi tofraḳ saçıp ḳaçtı (6) ve men mescidġa kirdim kördüm ki şeyḫ ḳuddise sırruhu mübārek başlarını tizleriġa ḳoyup ikenler (7) başlarını köterip aydılar ki ey ferzend ol ḫudānıng resmini şeyṭān yalġan aytadur bu dervīşler ḥażret-i (8) rabbu'-l ʿizzetge andaġ ʿazīzdürler ki ḥaḳ teʿālā bu dervīşlerni sırrısını ḥażret-i Cebra'il ʿaleyhi's-selāmġa (9) bildürmesdür şeyṭān-ı laʿīn ḳaçan bilgey didiler **naḳl** şeyḫ malik-i dünyā ḳuddise sırruhu aydılar (10) bir küni seḥer vaḳti ṭahāret ḳılmaḳ üçün taşḳarı çıḳtım ṭahāret ḳılıp yanıp kilġunça yolda (11) ayaġım bir taşġa tigip ḳan çıḳtı yine ḳaytıp barıp ṭahāret ḳılıp mescidge kirdim namāz oḳudum (12) bāmdāddın kiyin namāz çāşt okup mesciddin çıḳtım bir pirni kördüm ki gedāġa oḫşar ol (13) pirge bir pulnı alıp aydım ki بسم الله الرحمن الرحيم dip ol pirge sundım derḥāl ol pir nā-peydā boldı (14) pul ḳolumdın yirġa tüşti ol pulnı alay dip ḳol uzattım āvāz kildi ki ḳolungnı yıġ ol (15) pulnı tutmaġıl didi men ḳolumnı yıġdım kördüm ki ol pir yine peydā boldı aydım ki sen kimsen (16) ol aydı men şeyṭāndurmen didi aydım ki sen meni yolumda nime ḳılıp yürürsen şeyṭān aydı ki (17) seni ayaġıng taşḳa tigip ḳanadı hīç bilür mü sen ki sebeb nime irdi men bilmesmen didim şeyṭān (18) aydı men seni vesvese ḳılmaḳıng ḫahladım bu vaḳtġaça sanga fırṣat tapmas irdim bu kiçe (19) seḥer turup ḥāṭırıngġa kildi ki men bu kiçe hemmedin ilgeri turdum dip minnet ḳılġanıngdın (20) sanga ḳol uzatıp taşnı ayaġınge urup ḳanattım sen manga bir pul birey dip بسم الله الرحمن الرحيم (21) şerāfetidin meni ḳovalap haydadılarmen ḳaçtım ol pulnı sen alay dip yine ḳol uzatıp (22) irding ulı firişteler aydılar ki ol pulnı almaġıl

ki ol pul şüphelik boldı didiler **nükte** (23) aydılar ey dervīş Allah teʿālā öz nāmı bitülgen fulūsnı şeyṭān ḳolıġa tüşmekni revā körmeydür

[10a]

(1) revā körmeydür mü'minler köngliġa özini atını ʿilm-i ḳudret birle bitipdür kim أُوْلَئِكَ كَتَبَ فِي قُلُوبِهِمُ الْإِيمَانَ وَ(2) bul āyet mażmūnı birle āḫir demde şeyṭānnı vesvese ḳolını mü'minlerni yaḳasıdın ḳaytarıp (3) bende-i mü'minni öz ḥimāyetide saḳlap imānını şeyṭānnı şerrīdin selāmet ḳılsa ni ʿaceb şeyḫ (4) Zünnūn-ı Mışrî raḥmetullāhi ʿaleyh aydılar ki men ṣaḥrāda yürüp irdim kördüm ki şeyṭān ḳırḳ kiçe (5) ve kündüzdür ki başını secdedin kötermeydür men aydım ki yā miskīn ḫudāy teʿālā sendin bīzār boldı (6) ve laʿnet-kerde-i ebedī ḳıldı bā-vücūd munça ʿibādetler ḳılursen ve bu bī-fā'ide ʿibādetdin nime menfaʿat tapar (7) sen didim didiler anda şeyṭān cevāb birdi kim ey Zünnūn eger men bendelikdin maʿzūl bolsam hem ḫudāy (8) teʿālā ḫudāylıġıdın maʿzūl irmes didi **naḳl** ol vaḳt ki ḥażret-i Ādem ʿaleyhi'ṣ-ṣelavāt ve's-selāmnı (9) tövbeleri ḳabul bolup libās-ı maġfiret taptılar bir küni şeyṭān ḥażret-i Ādem ʿaleyhi's-selāmnı ḥürmet (10) leride ḥāżır boldı ḥażret-i Ādem ʿaleyhi's-selām şeyṭānġa melāmet tillerni açıp aydılar ki ey melʿūn (11) yā özingġa ḳılmadıng veya manga sen özüngni laʿīn ve raḥīm ḳıldıng ve meni behiştdin çıḳarmaḳge (12) sebeb boldung didiler şeyṭān aydı ki ey Ādem meni melāmet ḳılmaġıl eger sizge men şeyṭān bolup (13) vesvese ḳılıp yoldın çıḳarġan bolsam manga kim şeyṭān bolup vesvese ḳıldı bul hemmesi (14) ezelning ḫāhīşi irdi ki bar sizge nevā dimişler aylap günāhlarıngızını kiçip maġfiret suy birlen yuvup (15) pākīze ḳıldı ve meni bīçāreni ḫār u zār ḳılmaḳ birle duzaḫ otıġa küydürüşni lāzım kördi (16) يفعل الله ما يشأ و يحكم ما يريد ve bul şīveler hemmesi özining ḫāhiştıdur ve ḥükm anıng ḥükmidür (17) didi **naḳl** ol vaḳt ki iblīs merdūd boldı Allah teʿālānı dergāhıdın rānde boldı ḳahr u ġażab (18) dağını anı pīşānesıġa bastılar ve ḥażret-i Ādem ʿaleyhi's-selāmnı beḥiştdin yir yüziġa çıḳardılar (19) ol vaḳt şeyṭān āsmānġa çıḳar irdi bir küni āsmānġa çıḳıp ʿarş sāḳīġa çeng urdı ḫāmilān (20) ʿarşge aydı ey melekler meni yeti suālim bar ḫahlaymen kim ḥażret-i rabbü'l -ʿizzetge ʿarż (21) ḳılġaymen sizler ḥāżır bolunglar tā ol suālni ʿarżge kiltürermen ve cevābını Allah teʿālā (22) dın anglarmen didi melekler bu vaḥşetlikdin sözdin ḳaçıp sidretü'l-

müntehāġa kildiler ḥażret-i (23) Īsrāfīl ʿaleyhi’s-selām başlarını secdege ḳoyup aydılar ki ḫudā ve nidā ḥükmidin ḥikmetni sormaḳ

[10b]

(1) revādur velīkin men bu suāldin bizārdurmen özüng bilürsiz dip secde ḳıldılar Allah teʿālā (2) dın nidā kildi ki ey melʿūn suālni alġıl dip anda iblīs aydı ki evvelġı suālim oldur ki ḫudā ve nidā meni (3) yarattıng yā meni ḫahlaşıça yarattıng mu yā öz ḫahlayışıng birle yarattıng mu manga cevābda iḫtiyār (4) yoḳ irdi meni mevcūd bolmaḳım sening iḫtiyārıng birle irdi eger meni ḫahlamas bolsang nime üçün (5) meni yarattıng ikinçi suāl oldur ki ol vaḳt ki meni otdın yaratdıng andın kiyin ādemni tofraḳdın (6) ḫalḳ ḳıldıng ot birle tofraḳ arasıda hīç ʿadāvet yoḳ irdi ādemning mekānıda meni (7) hīç ḥaḳḳım yoḳ irdi ve meni mekānımda ādemni hem hīç ṭamaʿı yoḳ irdi ikimizni aramızda nime üçün (8) ʿadāvetni peydā ḳıldıng üçünçi suāl oldur kim ādam birle manga ʿadāvetni peydā ḳıldıng ādemge beḥişt (9) içre ārām birding ve meni dünyāda bir kervān ḳıldıng ve men behişt içiġa bardım ḳaşdım ol irdi ki (10) beḥiştġa kirgeymen ādemni vesvese ḳılıp kemrāh ḳılġaymen tā düşmanlıgımnı kārġa kiltürgeymen (11) bā-vücūdsın meni niyyetimni yamanlıgını bilür irding meni maḳṣūdumnı bilür irding meni behiştke (12) kirgeli nime üçün yol birding törtünçi suāl oldur kim ol vaḳt ki meni behiştke kirgüzdüng (13) men Ādemge rū be rū boldum ve hīç vesvesedin söz aytmadım ġāyibāne meni sözümġa ādamnı dilide (14) nime üçün cāy birding ve anı vesvesemge nime üçün ferīḳat ḳıldıng ādemni taḫtı her yirġa (15) barsa taḫtnıng astıda buġdaynı nime üçün nimege ḥāżır ḳıldıng bişinçi suāl oldur ki (16) sening ḥażretingdin zamān tilep dip فَأَنظِرْنِي إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَdidim sen anı cevābıġa (17) مِنَ الْمُنظَرِينَdip zamān ve mühlet birding eger meni kemrāhlik ḳılmaḳımnı ḫahlamasang oşal vaḳtde nimege (18) meni öldürmeding tā īn ki ferzend-i Ādem meni vesveselerimdin āmān bolur irdiler ve menim olarnı (19) żaʿn u laʿnlarıdın ḫalāṣ bolur irdim altınçi suāl oldur kim vaḳt ki manga mühlet birding (20) ve meni ferzend-i Ādemni günāhkār boluşıġa cedd-i cehd körgüzdim alarnı kebīre ü ṣaġīre günāhlarıġa mübtelā ḳıldım (21) ve imtiḥān ḳıldım ki olarnıng günāhlarıdın sanga hīç ziyān yoḳ ve ṭāʿatlarıdın hīç (22) bir fā’ide yoḳ nime üçün hemmeni

günāhını ötmey baʿżını behiştke ve baʿżılarını duzaḫġa nāmzed (23) ḳıldıng yetinçi suāl oldur kim günāhkārlarnı günāhlarıdın seni uluġ bārgāhıngġa hīç

[11a]

(1) bārgāhıngge hīç żarar timeydür duzaḫnı yaratmaḳda ḥikmet nime irdi ve Ādemni edna-yı duzaḫda esīr ḳılıp (2) ʿazāb ḳılmaḳda maḳṣūd nimedür vaḳt ki şeyṭān suālni tamāmı ʿarż ḳıldı Allah teʿālādın fermān kildi (3) ki ey melʿūn imdi suāllarıng tamām boldı mu bu miḳdār bilmessen kim mening ḫudāvendlıġım (4) nıng ve meni dergāhımda çūnuçerā bolmassen meni ḫudālıġımnı ḥaḳḳını ve bīḥācetligimni (5) taḳı bilmessen her ḥükm ki men ḳılsam muhkīmde mecāl yoḳdur ki [ança]ḫaṭā ḳıldıng veya nime üçün (6) mundaġ ḳıldıng digeyler لَا يُسْأَلُ عَمَّا يَفْعَلُ meni ṣıfāt-ı ber-kemālimdür يفعل الله ما يشأ و يحكم ما يريد(7) ḥükmide irāde manga ḥāṣdur **naḳl** vaḳt ki iblīs-i laʿīn merdūd boldı laʿnet taşını anı başıġa (8) yaġdurdı āsmāndın yir yüziġa taşladı kemrāh ve ḍelālet ʿālemni anı başıġa tigtiler dünyā şeyṭānnı (9) laʿnetıġa kildi şeyṭān-ı laʿīnni ḫār u ḫacil kördi ḫudā teʿālānı ḳahr u ḍarbını yigen derdmendlik (10) zehrini ve şerbetini içgen firişte ismi şeyṭānġa mübeddel bolġan āsmānnı yoḳarısıdın yirning (11) pāygāhıġa tüşgen şeyṭānġa dünyā birle hevā dildarlıḳ birgen dünyā birle hevā ikisi şeyṭānġa aydı ki (12) ey iblīs eger sen ādemning baḥtıdın āzürde bolup yir yüziġa tüştüng emmā bul işlerġa sen (13) zinḥār könglüngni aġırtmaġıl ki biz seni bilen ittifāḳ bolsaḳ evlād-ı Ādemni kāfir ve nifāḳ birle yüz (14) ming belaġa mübtelā ḳılurmız ve sanga muvāffaḳ işlerge hemrāh bolalük her kişidin yüz evgürmes (15) miz dip dünyā birle hevā vaʿde birdi anlardın şeyṭān bu vaʿdeni körüp ḫāṭırı cemʿ boldı el-ḳıṣṣa (16) şeyṭān ve dünyā ve hevā her üçülen birbiriġa dost bīʿat birip vaʿde ḳıldılar ki ferzend-i Ādemni (17) yoldın azġurup günāhkār ḳılmaḳġa vaʿde ve ittifāḳ ḳılıştılar iblīs ʿaleyhi'l-laʿne men Ādemni dīnning (18) ṭāʿatdın maʿṣiyyetge ʿībādetdin ṣalāletge delālet ḳılurmen didi anda dünyā aydur men (19) özümni alarnı naẓarlarıġa yasatıp ve ara birip özimġa alarnı ḫōştār ḳılıp ve ʿāşıḳ eylep (20) āḫiret işlerini alar naẓarıġa sehl körsetip dünyā işleridin ġāfil ḳılıp ẕevḳ şevḳ birle (21) dünyā işiġa meşġūl ḳılurmen didi anda hevā aydı ki men alarġa şevhetni ziyāde ḳılıp

bir niçe (22) ārzu ve heveslerni köngliġa cāy ḳılıp ʿayş u ʿişretlerni tiriklikġa lāzım bildürüp ṭāʿat ve ʿibādet (23) din toḫtatup kāhil ḳılġaymen didi andın kiyin her üçülen aydılar ki imdi

[11b]

(1) aydılar ki imdi bizlerġa bir niçe ʿaded ḳā'im-i maḳām bolġu dik ḫalīfe kirek ni üçün ki bizler bolmaġan (2) cāyda Ādem evlādını terġīb ḳılıp yoldın azġurġu dik bolsalar didi anda şeyṭān aydı ki men (3) öz ornumġa kibirni ḫalīfe ḳıldım eger men bolmasam kibir meni işimġa ḥareket ḳılıp Ādem ferzendini (4) yoldın çıḳarsun didi anda dünyā aydı ki men öz ornumġa ḥırṣnı ḫalīfe ḳıldım eger men (5) bolmasam olarnı ḥırṣ ḳoymay özigа meşġūl ḳılur didi anda hevā aydı men öz ornumġa ḥasedni (6) ḫalīfe ḳıldım eger men bolmasam ḥased Ādem ferzendini helāk ḳılsa kirek didi ve yine her üçülen ittifāḳ (7) bolup aydılar ki imdi bizlerge köp leşker kirek didi anda şeyṭān aydı ki kāfirler meni leşkerimdür dünyā (8) aydı meni leşkerim şehevātdur didi anda hevā aydı rāḥat ve ʿizzet meni leşkerimdür didi ve yine (9) her üçülen aydılar ki imdi bizlerġa bir niçe ʿalem yaʿnī beydāḳ kirekdür didi şeyṭān aydı küfr meni (10) ʿalemimdür dip küfr ʿalemni köterdi anda dünya ʿalem ġafletni köterdi ve hevā maʿṣiyyet ʿalemni köterdi (11) ve yine üçülen aydılar kim imdi bizlerġa bir niçe naḳḳāre kirek bolġay derḥāl şeyṭān aydı ʿadāvet (12) din naḳḳāre ḳıldı dünyā ġıybetdin naḳḳāre ḳıldı hevā ḫaṭādın naḳḳāre ḳıldı andın kiyin (13) şeyṭān ʿaceb naḳḳāreni cevābını ʿadāvetni naḳḳāresige urdı ki tamāmı şekk ü şübhe ve şirk ü nifāḳ (14) anı avāzesi cihānġa toldı ḫaḳ teʿālā fermān ḳıldı ki إِنَّمَا يُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَن يُوقِعَ بَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاء (15) dünyā ṭalebning naḳḳāre cevābını raġbet neḳḳāresige urdı ki baḫīllik ve mānīʿlik ve ṭamaʿnı (16) dervāzası ʿālemge yayıldı ḫaḳ teʿālā fermān ḳıldı ki فَلَا تَغُرَّنَّكُمُ الْحَيَاةُ الدُّنْيَاhevā ve ḍelāletni (17) naḳḳāresini cevābını ḫaṭā naḳḳāresige urdı lezzet ve rāḥat ve murād ve şeḥvetning āvāzı (18) dünyāġa toldı ḫaḳ teʿālā fermān ḳıldı ki [ولا قطع الهوى] her küni bu üç leşker üç ḫalīfe birle ʿalem (19) lerni köterip ve naḳḳārelerni çalıp ṣaḥrā-yı bāṭında bende-i mü'minlerni vilāyetining ḳaṣrıda yürür (20) ler bende hem könglini pādişāh ḳılıp īmān ʿalemini ḳolıġa alıp maʿrifetdin siyāh

yasap tevḥīd (21) ve tevfīḳ leşkerni ong ve songga nikāhbān ḳılıp ve ʿaḳlnı vezīr ḳılıp ve ʿalem ʿamelni leşker begi ḳılıp vefā (22) ve ḥilm ve zühd ve taḳvā ve şerʿ ve fetvā ve raġbet ve tevekkül ve şefḳat ve naṣiḥat ve emānet ve istiḳāmet (23) ve cür'et ve ḳanāʿat ve ḫayr ve seḫāvet ve ḫavf ve ricā bularnıng her biri şecāʿāt-ı ṣaydīde yegāne

[12a]

(1) yegānedür bu bahādur pehlivānlar birle انّهم لهم المنصورون ve ḳuvvet ve nuṣretni ḳolıġa alıp ve tīġ-i cevherdār (2) وَإِنَّ جُندَنَا لَهُمُ الْغَالِبُونَ ḥamāīl ḳılıp sāvut وَكَانَ حَقًّا عَلَيْنَا ve [başıġa] (3) kiyip لا حول و لا قوة الا بالله siperni yüzige tutup ançanan ārāste ve pīrāste ʿalem-i īmānnıng (4) tübide şeyṭān uruşıge revān boldılar iki leşker rū be rū bolup ṣafā tozarlar bularnıng (5) meydānıġa ḳarasang miṣl-i seniyedür ki يُوَسْوِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِvaḳt ki bendening ʿömri āḫiriġa yetti (6) bu iki leşker birbiriġa muḳābil bolup andaġ cenk ḳılġaylar ki eger ḥażret-i celle veʿalānıng merdi leşker-i (7) īmānġa yüzlense fürūḫdur sübḥāne ve cennet-i naʿīm mażmūnı birle şeyṭān laʿīnni leşkeri ḳaçadur (8) ve eger neʿūzübillāh ki ḫızlān-ı ḥaḳ subḥānehu ve teʿālā yetip kilse leşker-i küfr īmān leşkerini berhem birür فَنُزُلٌ مِّنْ حَمِيمٍ (9) وَتَصْلِيَةُ جَحِيمٍher bende mü'min şeyṭān leşkerini ḳaçurmaḳnı ve īmān leşkeri ġālib bolmaḳnı (10) ārzu ḳılsa kiçe ve kündüz vücūdınıng şehride kelime-i اَعُوذُ بِاللهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِnıngordasını (11) tilāvet birlen toldurġay **naḳl** ol vaḳt ki ḥażret-i Mūsā ʿaleyhi's-selāmnı İsrā'iller birle (12) firʿavndın ḳaçıp deryānıng lebige kilip irdiler ol ḥālde şeyṭān nihāyeti ḫōş ḥāl (13) lıḳdın bir naʿre-i şadlıḳ tarttı ḫudāy haşrde hezār ʿālemdin fermān yetti ki ey melʿūn bu nime şādlıḳ (14) dur şeyṭān aydı anı üçün şādlıḳ ḳılur men ki Mūsānı aldıda deryā barar ḳāsīde-i şemşīr bar (15) Mūsānıng ili birle helāk bolmaġı bar fermān yetti ki bularge mening ʿişmetim bardur eger ʿişmet ve nuṣretim (16) bolmasa bu āfetler bardur velīkin nuṣretim ve merḥametim Mūsāġadur didi bularnı vücūdı yoḳ ey Mūsā (17) ʿaṣānı deryāġa sal فَأَنجَيْنَاهُ وَالَّذِينَ مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِّنَّا وَقَطَعْنَا دَابِرَ الَّذِينَ كَذَّبُواْ بِآيَاتِنَا[4]) ke(18 pesz birlen selāmet deryā (19) dın öttiler ol deryādın firʿavn hem ötermen dip ġarḳ bolup öldi ol vaḳt şeyṭān ʿaleyhi'l (20) lāʿne ġam u ġuṣṣa birle ḳaralıḳ bolup ḳanlar yuttı avmleri ḳselām -deryānı suvı bölünüp yol birdi Mūsā ʿaleyhi's ālik

[4]Bu ayete القوم ifadesi eklemiştir.

naḳlidür ki ḳaysı bir bende mü’minning ʿömri āḫiriġa (21) yetse iblīs şādlıḳdın naʿra tartur ḫudādın fermān kilür ki bu nime şādlıḳ şeyṭān aytur ki şād (22) lıḳ anı üçün kim bu bendeni günāhı bar aġırlıḳnı şiddeti bar ve bu derdni belāsı ve külfeti bar zen u ferzend (23) leri ve ḫōş aḳrabalarıdın cüdā bolmaḳı bar ve yine melekü’l-mevtni heybeti bar kebīre ve ṣaġīre günāhları

[12b]

(1) bar bende nā-ümīd bolup kāfir bolmaḳı bar ol vaḳt ḫudāy haşrde hezār ʿālem aydı ki bu aytgenler (2) ing hemmesi bar velīkin meni naẓarıma yetīm hem bar ayturmen ki ey ʿAzrā’il bendeni cānını dā’imā anıng (3) nūrı birle ve ʿirfān serveri birle alġıl ki يُبَشِّرُهُمْ رَبُّهُم بِرَحْمَةٍ مِّنْهُ وَرِضْوَانٍ(4) ḥażret-i Ḫızır ʿaleyhi’s-selām bir küni iblīs ʿaleyhi’l lāʿneġa mülāḳāt boldılar iblīsni murādı (5) bul irdi ki tā Ḫızır ʿaleyhi’s-selām anı bilgeyler ve suāl ḳılġaylar anda iblīs aydı ey merd-i (6) ġarīb atıng nimedür ḥażret-i Ḫızır ʿaleyhi’s-selām aydılar nime üçün atımnı sorarsın işimni sorġıl (7) didiler iblīs aydı işing nimedür ḥażret-i Ḫızır ʿaleyhi’s-selām didiler yirning emri birlen yalġuz (8) yorımaḳ didiler iblīs aydı yirning mekānı bar mu Ḫızır aydılar yoḳ mudur aydı mekānı bolmasa ni yirdin (9) taparsen ḥażret-i Ḫızır ʿaleyhi’s-selām didiler ki Dāvud ʿaleyhi’s-selāmnı münācātıda angladım ki ilāhīsini ni yirdin (10) taparsen fermān kildi yā Dāvud mendin ḳorḳup sekte bolgen köngillerdin meni tapġıl didi (11) iblīs aydı ol yirni neçük tanursen ḥażret-i Ḫızır aydılar altı nimerseni [iningde] iṣbāt ḳılurmen (12) ve altı nimerseni yoḳ ḳılurmen ol altı nimerse şol kim iṣbāt ḳılur irdi biri bul ki cemīʿ-i evvelning (13) evvelidür ikinçi oldur ki cemīʿ-i āḫirning āḫiridür üçünci cemīʿ-i pādişālarnıng pādişāsıdur (14) törtünçi oldur ki her işiġa bīesbāb uzar irādesi birle ḳādirdür beşinçi her esrārını özi bilgüçidür (15) altınçı oldur ki cemīʿ-i ġanīlerni ġanīsidür ve yine ol altı nimerse ki anda yoḳdur evvel yimek ve içmek (16) yoḳ ikinçi uḫlamaḳ üçünçi kesel bolmaḳ yoḳ törtünçi toġulmaḳ ve toġmaḳ yoḳ beşinçi (17) şerīklik yoḳ ve maşlaḥāt yoḳ altınçı şüphe ve ḫaṭā yoḳdur bu altı nimerse Allah teʿālānı ẕātıda (18) yoḳdur didiler anda şeyṭān aydı ḫudāy teʿālā nime ḳıladur ḥażret-i Ḫızır ʿaleyhi’s-selām aydılar (19) كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ yaʿnī ʿazīzḳılur ve baʿżını ġarīz ḳılur vaḳt ki (20) Allah teʿālā her nimerseni ḫahlarsa ki bol dip fermān ḳılsa şol sāʿat peydā bolur ḫahlarsa birini (21) ġanī ve birini nāmurād ve bīkiflve birini

günāhkār ḳılıp ʿazāb ʿuḳūbatge giriftār ḳıladur didiler yine (22) şeyṭān aydı ki Allah teʿālānı atı nimedür ḥażret-i Ḫıżır ʿaleyhi’s-selām aydılar هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَالِمُ (23) ānṭudılar yine şeyḳırıġıça oḫdip sūreni ā[5]الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ

[13a]

(1) aydı ṣıfatı nimedür Ḫıżır ʿaleyhi’s-selām aydılar وَلَمْ يَكُن لَّهُ كُفُوًا أَحَدٌ لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ اللَّهُ الصَّمَدُ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ (2) şeyṭān aydı men hem uşbu ṣıfat birle bilürmen līkin günāhım bar sen eger şafīʿ bolup şefāʿat (3) tilingni açġıl tā ki Allah teʿālā meni günāhımnı üngey didi ḥażret-i Ḫıżır ʿaleyhi’s-selām vaḳt ki Allah teʿālā (4) meni adımge secde ḳıl dip fermān ḳıldı nime üçün secde ḳılmadıng şeyṭān aydı niçe ming yıl (5) öziki secde ḳılıp irdim özidin bölekke secde ḳılmaḳge ʿār ḳıldım didi Ḫıżır ʿaleyhi’s-selām aydılar (6) ey melʿūn her kim tā ḳıyāmetġaça nāfir nāfermānlıḳ ḳılsa seni bed-kirdārlıġıng birle boladur bulardın ʿār ḳılmay (7) sen Allah teʿālānı emrini tutarge niçük ʿār ḳılursen dip şeyṭānnı başıġa urdılar şeyṭān (8) vāveylā dip ḳaçtı **zühretü’r-riyāḍ’da** peyġamber ṣallallahu ʿaleyhi ve sellemdin rivāyet ḳılur (9) lar kim ḳıyāmet küni otdın kürsī ḳılıp anı üstıġa şeyṭānnı olturġuzup ve ṭavḳ-ı laʿnet (10) ni gerdānıġa ḳoyup emr ḳılur Allah teʿālā ʿazāb ḳılġuçı firiştelerġa ki şeyṭānnı duzaḫġa taşlanglar (11) dip fermān ḳılur tamāmı firiştelerni küçleri yetmes andın kiyin Cebra’īl ʿaleyhi’s-selām seksen (12) ming firişte birlen küçleri yetmes andın kiyin ḥażret-i İsrāf’īl ʿaleyhi’s-selām ve ḥażret-i Mīkā’il (13) ʿaleyhi’s-selām ve ḥażret-i ʿAzrā’il ʿaleyhi’s-selām her ḳayıları seksen ming firişte birle kilip (14) şeyṭānnı ol kürsīdin üzüp alalmaslar ol vaḳt Allah teʿālā öz ḳudreti birle şeyṭānnı (15) gerdānıdaġı ṭavḳ-ı laʿnetni köterür andın kiyin yalġuz firişte kilip kürsīdin köterip alur (16) ve duzaḫġa taşlar yine ol ṭavḳ-ı laʿnetni şeyṭānnı gerdānıġa ḳoyġaylar **nükte** ey dervīş ṭavḳ-ı (17) laʿnet şeyṭānnı gerdānıda turġan cihetdin firişteler anı kürsīdin tartalmadılar bende-i mü’minni (18) başıda tāc-ı īmān bolsa bedenide libas-ı maʿrifet bolsa ol bendeni şeyṭān-ı laʿīn maʿrifet taḫtı (19) dın tartalmasa ni ʿaceb **nükte** ey dervīş şeyṭān laʿīn

[5]Bu ayette الله kelimesi eksik yazılmıştır.

kildi وَإِنَّ عَلَيْكَ لَعْنَتِيsanga yaḳın kildi (20) ve sünneti ilahî[6] وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ celle ve ʿalāhergīz tükelmeydür ki وَلَن تَجِدَ لِسُنَّةِ اللَّهِ تَبْدِيلًا(21) naçar ḳıyāmetġaça şeyṭānda ḳaldı وَإِنَّ عَلَيْكَ اللَّعْنَةَ إِلَى يَوْمِ الدِّينِeger sen hem ḳıyāmetġaça ḳaçsang(22) ni ʿaceb اللَّهِ قَرِيبٌ فَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ(23)dip āyet nāzil evvel vaḳti ki مِّنَ الْمُحْسِنِينَ boldı şeyṭān naʿrā-i hāy hu tartıp maşrıḳdın maġribġaça

[13b]

(1) maġribdin maşrıḳge barıp şādlıḳ ḳıldı sordılar ki ey melʿūn bu nime şādlıġdur sanga didiler anda (2) şeyṭān cevāb birdi kim egerçi bul āyet hemmesi ḳahr u ġażabdur velīkin manga şerefdür didi ni üçün kim (3) tā ḳıyāmetġaça ḳur'ān oḳuġuçılar meni atımnı ilgeri aytmay ḳur'ān oḳuyalmaslar şol manga pesdür didi (4) **naḳl** bir küni irdi ki şeyṭān-ı laʿīn ḥażret-i resūl-ı ekrem ṣallallahu ʿaleyhi ve sellemni işikleriġa kildi (5) Süleymān raḍiyallahu ʿanhnı kördi aydı ki Süleymān ḥażret-i risālet-penāhīʿaleyhi's-selāmgeāyet bilgil (6) ki meni kirmaġımġa icāzet bar mu ya yoḳ mu didi ḥażret-i resūlʿaleyhi's-selām icāzet birdiler (7) birdiler andın kiyin ḥażret-i ʿali kerimullahġa ʿarż ḳıldı ḥażret-i ʿali raḍiyallahu ʿanh kirip ʿarż (8) ḳıldılar icāzet birmediler ol vaḳt ḥażret-i Cebra'il ʿaleyhi's-selām kildiler aydılar yā Muḥammed ḥaḳ teʿālā (9) fermān ḳıldı ki ol şeyṭānġa yol birip aytgen sözini anglaġaysiz dip ruḫṣat birdiler (10) andın kiyin şeyṭānġa icāzet boldı kirdi aydı ki yā Muḥammed ḥaḳ teʿālā sening ḥaḳḳıngda وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ(11) didi yine aydı ki yā Muḥammed kiçe āsmānġa çıḳtıng mu resūl ʿaleyhi's-selām aydılar çıḳdım (12) didiler beḥiştni körding mü kördüm didiler aydı ey Muḥammed ʿarşnı sāḳīde saḥrānı kördüng mü (13) kördüm didiler ol ṣaḥrādaki sınuḳ minberni körding mü kördim didiler ol sernigūn bolġan ʿalemni (14) körding mü kördüm didiler aydı ki yā Muḥammed ol ṣaḥrā meni maḳāmım irdi ol minber hem meni minberim irdi ol (15) ʿalem hem meni ʿalemim irdi yetmiş ming yıl ol ṣaḥrāda ve ol minber üzeside ve ol ʿalemni tübide firişte (16) lerge ders ayttım bu kelime ki lüġatı biş ḥarfdür bu ṭavḳnı öz gerdanıda körermen ve kelime le-amrük hem biş ḥarf (17) dur bu tāçnı seni

[6]Bu ayette عَنِّيeksik yazılmıştır.

humāyūn başıngda müşāhede ḳılamen didi anda ḫāce-iʿālem ṣallallahu ʿaleyhi ve sellem (18) aydılar ey iblīs devletning kemālini andaġ zevāli bardur nime üçün tilingġa kiltürersin didiler (19) şeyṭān aydı ki yā seyyide'l-mürselīn **şi**ʿ**r**اريد وصاله ويريد بحري فاترك اريد لما يريد yaʿnī (20) irāde ḳıldım Allah teʿālāġa vaṣl bolmaḳnı ḫahlaydur Allah teʿālā meni yıraḳ bolmaġımnı ve muḳaddimler (21) aytupdurlar kim şeyṭānnıng boluşıġa sebeb oldur ki şeyṭān yaman işidin her ki peşīmān (22) ḳılmadı yaman ḳıldım dip hem bilmedi bu sebebdin ebedü'l-ābād-ı şaḳī ve bedbaḫt boldı **ḫaberde** (23) andaġ kiltürüpdürler kim vaḳti ki ehl-i behişt behiştde ārām aladurlar ve ehl-i duzaḫ duzaḫda

[14a]

(1) duzaḫda sākin boladurlar yüz ming yıldın kiyin ḥażret-i Ādem ʿaleyhi's-selāmnı beḥiştdin alıp (2) çıḳıp bir taḫt üstide olturġuzup andın kiyin şeyṭānnı alıp çıḳıp ayturlar ki duzaḫnı (3) ʿazābını körding mü ve zehir şerbetlerni içting mü bu ʿazāblar hemmesi ḥażret-i Ādem ʿaleyhi's-selāmġa (4) secde ḳılmaġanıngdın irdi imdi Ādemge secde ḳılġıl bu ʿazābdın ḫalāṣ bolursen dirler (5) anda şeyṭān aytur ki manga bul ʿazāb yahşıdur ki ḫudādın bölek nimersege secde ḳılġaydın dip (6) ḳabūl ḳılmas irdi ve ḥażret-i Ādem ʿaleyhi's-selāmge secde ḳılġalı unāmās yine iblīsni duzaḫġa alıp (7) barıp taşlarlar ve her yüz ming yılda bu vāḳıʿanı körsetürler şeyṭān bu sözidin hergiz ḳaytmas (8) yine duzaḫġa taşlarlar ʿala hazel-ḳıyās**tokuzunçı faşl** اَعُوذُ بِاللهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ(9) dimekni faẓiletleride ve fā'idesini beyānıda ḥażret-i peyġamber ṣallallahu ʿaleyhi ve sellem aydılar bir küni kördüm (10) men şeyṭān ni ʿaceb ġamlik ve żaīf u lāġar bolupdur andın kiyin men suāl ḳıldım ki nime üçün munça (11) lāġar boldıng ol aydı ki her kişi اَعُوذُ بِاللهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ dise ve yine biri ezān ve iḳāmet āvāzını (12) işitsem ve yine biri ġāzilerni atlarnı tuyaḳını āvāzını işitsem ve yine biri mü'minler (13) namāz bāmdāddın kiyin namāz çāştnı oḳusalar yine biri kāsibler ḥarāmdın perhīz ḳılıp ḥelāl (14) dın māl tapıp bīçārelarġa ṣıla-yı raḥm ve şefḳat ḳılıp yürgenleridin köp ġamlik bolurmen (15) didi şeyḫ Ḥasan Baṣrî rahmetullāhi ʿaleyh aydılar ki her kişi kim اَعُوذُ بِاللهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ ni vaẓīfe (16) ḳılsa Allah teʿālā ol kişige duzaḫnı arasıda üç yüz ḥicāb biretür her ḥicābnı arası āsmān ve zemīnni (17) arasıcadur ve āyet ḳılıpdurlar Ebi Saʿīd bir kiçe tüşleride şeyṭānnı ʿaṣāları birlen (18) urdılar şeyṭān aydı men bu ʿaṣādın ḳorḳmasmen didi Ebu Saʿīd aydılar ey laʿīn

nimedin (19) ḳorḳarsen didiler şeyṭān-ı laʿīn aydı اَعُوذُ بِاللهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيم digendin ḳorḳarmen didi andın (20) kiyin Ebu Saʿīd hemme vaḳt اَعُوذُ بِاللهِ ni tilleridin ḳoymadılar **üçünçi faṣl** (21) bismillahi'r-raḥmāni'r-raḥīmni beyānıdadur ey dervīş bilgil ki yeti sebʿa muṣḥaf Allah teʿālānı yeti iḳlīmidür (22) اَلْحَمْدُ لِلَّهِ bu yine eḳālīm-i ḳur'ānnıng evvelidür ve Mekke bu ciḥānnıng yeti iḳlīmini evvelidür ki (23) إِنَّ أَوَّلَ بَيْتٍ وُضِعَ لِلنَّاسِ لَلَّذِي بِبَكَّةَ elḥamdulillah ki ḳur'ānnı evveli irdi Mekkeke nāzil boldı ol mā ünzilet

[14b]

(1) bi-Mekkefātiḥatü'l-kitāb Mekke bu cihānda yeti iḳlīmning evveli irdi ki ümmü'l-ḳurā ataldı اَلْحَمْدُ لِلَّهِ yeti iḳlīm-i ḳur'ān (2) nıng evveli irdi ki ümmü'l-kitāb ataldı bu cihānnıng yeti iḳlīmi Mekkening nūrıdın rūşen boldı (3) bu yeti sebʿa-yı ḳur'ān اَلْحَمْدُ لِلَّهِ birle münevver boldı Mekke ki ümmü'l-ḳurā irdi Kaʿbe binā boldı اَلْحَمْدُ لِلَّهِ ki ümmü'l-kitāb (4) irdi bismillah bünyād boldı bu cihānda yeti iḳlīmni evvelige Kaʿbe muṣavver boldı ve ʿālem-i rūḥānîde (5) yeti iḳlīm ḳur'ānnıng evvelige بسم الله الرحمن الرحيم muḳarrer boldı **naḳl** ḫalīfe Manṣūr bir küni Baġdād (6) şehride ʿaẓīmeti tamām şevket-i bālā-yı kelām birle reste-i bāzārda ötüp barur irdi nāgāh bir żaʿīfe-i seyyide (7) pādişāhġa ʿarż ḳıldı ki ey pādişāh bilgil ki men Ḥüseyn ibn-i ʿAlini evlādlarıdındurmen meni irim (8) ning iki birāderi ḥālim veʿammülerimni öldürdiler ve ferzend-i ciğer-güşlarımnı hem alıp kittiler ferzendlerimni (9) cudālıḳıġa ṭāḳatım ḳalmadı fermān ḳılġıl ki ferzendlerimni çıḳarıp birġaylar Manṣūr pādişāh (10) ol żaʿīfe-i seyyideġa ġażab birle ḳatıġ söz aytıp ötüp kittiler ol żaʿīfe-i seyyide nāümīd bolup (11) cenāb-ı ilāhiġa nāle ḳılıp aydı ki ḫudāvende ol kişige feryād ḳıldım meni nāümīd ḳıldı sen ilāhi meni (12) feryādımġa yitgil nāümīd ḳılmaġıl dip henüz sözi tamām bolġunça yoḳ irdi kim Manṣūr pādişāhnı (13) mücrialıp yirge urdı boynı sınıp üzülmekge kildi derḥāl ol resīde żaʿīfe-i seyyideni (14) ferzendlerini benddin çıḳarturup birdi ve yine on ming tenge ol żaʿīfeġa hediyye birip duʿā (15) larnı aldı ḥażret-i Kaʿbu'l-aḫbār raḍiyallahu ʿanhu aydılar bir pādişāhı bar irdi mesned-i salṭanatda (16) mütemekkin irdi ve anıng bir vezīri bar irdi beġāyet zīrek ve

dānişmend irdi her vaḳt ki pādişāhġa (17) bir müşkili dirse vezīr ʿāklınıng maṣlaḥatı birle ol müşkil āsān bolur irdi bir küni pādişāh vezīr (18) din üç suāl soradı biri bul ki meni ḳāşımdın ḫudā teʿālānı dergāhıġa ni çaġlıġ yol bar (19) dur ve yine biri bul ki maşrikdin maġribġaça ḳança yoldur ve yine biri bul ki ḫudā teʿālā ḥāla nime (20) iş ḳıladur iken didi vezīr egerçi dānā ve ʿāḳil irdi bu suālni cevābıġa ʿāciz bolup (21) teveḳḳuf ḳıldı pādişāh her çend mübālaġa ḳıldı vezīr mütehayyir boldı āḫiru'l-emr vezīr mühlet tilep (22) ġamgīn bolup öyige ḳildi vezīrning bir ġulāmı bar irdi her işni tedbīride nihāyeti zīrek (23) irdi vezīrni ġam u endūhda körüp nime vechdin ġamgīn boldıng didi vezīr ṣūret-i ḥālini

[15a]

(1) ġulāmġa taḳrīr ḳıldı ġulām aydı ey ḫāce ḫāṭırıngnı cemīʿ tutġıl ki meni bu üç suāldin ḫaberim (2) bar cevābıġa ḳādirmen pādişāh ḳaşıġa meni alıp barġıl özüm anga cevāb birgeymen didi elḳıṣṣa (3) vezīr ġulāmnı pādişāh ḳaşıġa alıp bardı pādişāh ġulāmdın bu üç suālnı soradı ġulām (4) aydı ki ey pādişāh bul yirdin ḫudā teʿālānı dergāhıġaça kelime-i la ilahe illallahnı aytḳuçalik yoldur (5)انچنیçe يَصْعَدُ الْكَلِمُ الطَّيِّبُ ve yine maşrikdin maġribġaça bir künlik yoldur andaġ kim āftāb maşrik (6) din çıḳıp bir künde maġribge batar ve emmā üçünçi suālingni cevābını mevḳūfdur ne üçün kim bul (7) özi uluġ suāldur tā īn ki pādişāh taḫtıdın yirge tüşüp suāl ḳılsa ve men anı taḫtıga çıḳıp (8) cevāb birsem kirek didi derḥāl pādişāh taḫtıdın tüşüp ġulāmnı çıḳardı ġulām cellād çaḳırıp (9) pādişāhnı başını kistürdi andın kiyin aydı ki ḫudāy haşrde hezār ʿālem bu işni ḳıladur ki gedānıng (10) pādişāh ḳıladur ve pādişāhnı başıdın cüdā ḳılıp mundaġ cezāġa mübtela ḳıladur dip ol (11) ġulām ol memleketge pādişāh-ıʿādil boldı İmām Zāhid öz tefsīrleride kiltürüpdürler kim ḫudā (12) teʿālānı ismini içide hīç isim Allah digen isimdin uluġ irmes ve bende-i mü'minni atlarını içide (13) hīç at mü'min digendin uluġ irmes **hisse** kim Allah teʿālānı Allah ismi birle yād ḳılsa andaġdur ki cemīʿ (14) ismi birle yād ḳılġan dik bolġay her kim bendeni mü'min atı birle yād ḳılsa hemme isim birle çaḳırġan dik (15) bolġay **riyāżü'l-muḳaddes** tefsīride kiltürüpdür kim Baġdād şehride bir kebīr zunnārdār bar irdi (16) kinizek alġalı naḫḫās yaʿnī bende satḳuçını öyige bardı bir niçe kinizeklerni körsetti hīç bir ḳaysı (17) pesend bolmadı naḫḫās aydı bir kinizekim

bar bulardın pākīze ve ḫōş-rūy ve bā-edebdür velīkin Allah (18) dimey hīç iş ḳılmaydur ve söz hem aytmaydur Allah dimey bir ḳadam hem ḳoymaydur her nefes algende(19) bīyād-ı Allah nefes ḳoymaydur didi anda kebir zunnārdār aydı munda kiltürġıl körey naḫḫās kinizekni (20) alıp kildi kinizek köp ḫōş-rūy irdi ve ṣāḥib-i cemāl ol kebir ol kinizekni yaḫşı kördi (21) ol kinizek her zamān lebini tebretür irdi ol kebir soradı ki ey kinizek ne üçün lebingni tebretürsen (22) didi kinizek aydı meni bir ḫācem bar ki men anı hemīşe dost tutarmen dāim anı atını ẕikr ḳılarmen (23) hemīşe anı yādı birle ḫōşdurmen didi kebir aydı ḫāceng kimdür didi kinizek aydı ḫācem Allah

[15b]

(1) dip derd-i ʿaşḳ birle közidin yaş tökti anda ol kebir aydı ki munga bir ḳatıġ ʿazāb birsem Allah (2) dimekni terk ḳılsa kirek dip satıp alıp öyige alıp kildi kinizek öyige kirerde bismillahi'r-raḥmāni'r (3) -raḥīm dip ḳadam ḳoydı kebir zunnārdār aydı ki bir tedbīr birle munga bir ʿazāb ḳılay ki Allah dimek yādıdın (4) köterilgey dip barıp cevāhir-fürūşdın bir ḳıymet bahā gevherni satıp alıp öyige kildi (5) ol gevherni kinizek ḳolıge birdi aydı ki munı iḫtiyāṭ ḳoyaġıl her vaḳta ki men yoḳlasam birürsen (6) didi kinizek Allah dip ol gevherni ḳolıġa aldı Allah dip ḫazīnege kirdi Allah dip ol gevherni (7) ṣanduḳġa saldı Allah dip ḳaytıp çıḳıp öz işige meşġūl boldı ol kebir zunnārdār maḫfī (8) kirip ṣanduḳ içidin ol gevherni alıp çıḳıp deryā-yı Diclege taşladı tā bu bahāne birle (9) kinizekke ʿuḳūbat birgey irdi yanıp öyige kilgünçe ol kebirge yolda bir balıḳ uçradı anıng (10) satıp alıp öyige kildi ol balıḳnı kinizek ḳolıge birdi ki men uḫlap turgünçe bu balıḳnı ḫūb (11) pākīze pişürġıl dip kinizek balıḳnı aldı Allah dip aşḫānege kirip Allah dip balıḳnı içini yardı (12) kördi ki ol gevher ol balıḳnı içidin çıḳtı taʿaccüb ḳalıp yine Allah dip ol gevherni ḫazīnege alıp (13) kirip ṣanduḳnı kördi ki evvelki gevher ṣanduḳda yoḳdur Allah dip ol gevherni ornıġa ḳoydı (14) ol vaḳt ki kebir zunnārdār ornıdın turdı kinizek Allah dip ol pışıḳ balıḳnı kebirni aldıġa ḳoydı (15) kebir zunnārdār küldi ve könglide aydı ki elḥāl körgil ki meni ʿazābımdın Allah seni niçük ḫalāṣ ḳılur (16) iken dip ol gevherni ṭaleb ḳıldı ol kinizek Allah dip ol ṣanduḳnı alıp çıḳıp kebirni aldıda ḳoydı (17) kebir ṣanduḳnı açtı kördi ki gevher turupdur derḥāl ol kebir naʿra tartıp bīhūş bolup özidin

kitti (18) kinizek kebirni yüziġa suv urup hūşiġa kiltürdi ol kebir aydı ey kinizek men bul gevherni alıp (19) deryā-yı dicleġa taşlap irdim sanga munı kim birdi kinizek aydı Allah birdi digeç ol kebir zunnār (20) dārnı ḳufl dili açılıp zunnārlarını üzüp taşladı kelime-i müşerrefni tiliġa cārī ḳılıp ez-taḥt-ı dil (21) müslümān bolup aydı ey kinizek uşbu töhmet birle seni Allahdın yanduray dip irdim Allah meni (22) özige yandurdı dip kinizek ḳolını başını secdege ḳoydı neʿam er-rabbullahdidi **naḳl** sulṭānu' (23) l-ʿārifīn Bayazid-i Bestāmî ḳudduse sırrıhu'l-ʿazīz bir küni köçedin ötüp barur irdiler ki bir tamçı tam

[16a]

(1) irdiler ki bir tamçı tam köçürür merdigār Allah dip ḫışt taşlaydur Bayazidge ḥāleti peydā boldı renk (2) ü rūyları müteġayyir boldı yine Allah dip ḫışt taşladı Bayazid-i Bestāmî yıḳıldılar üçünçi mertebe (3) Allah dip ḫışt taşladı bīhūş boldılar yine hūşlarıġa kildiler aydılar ki ilāhî men ol īmāret (4) bināsını Allah dimek birle maʿmūr bolur dip irdim kördim ki tamnıng ʿimāreti hem Allah dimek birle tamām bolur (5) iken didiler nidā kildi ki ey Bayazid nām-ı Allah bir isimdür ki ġamnı ḳarangulıġıda ḳalġan dost ve düşmān ve (6) āşinā ve bīgāneler andın rūşenlıḳ tapadur **naḳl** şeyḫ Şiblî ḳuddisallahu ve rūḥu devletide eṣḥāb-ı ṭarīḳat (7) ve erbāb-ı ḥaḳīḳatlar birle olturup irdiler vaḳtı şeyḫ Şiblî nefs-i kerim birle Allah didi anda bir (8) civan-ı pākīze aydı ki ey şeyḫ nime üçünلا اله الا اللهdimeysen didi şeyḫ aydı taḥḳīḳ ḥażret-i (9) Ebābekir-i ṣıddıḳ raḍiyallahu ʿanhu cemīʿ māllarnı ḫudā yolıda taṣarruf ḳıldılar hīç nime ferzendlarıġa ḳalmadı (10) ḥażret-i resūl ʿaleyhi's-selām aydılar ya Ebābekir ehl u ʿıyālingizġa nime ḳaldı Ebābekir-i ṣıddıḳ aydı (11) lar Allah manga besdür didiler şunga men hem Allah dirmen didiler ol civān bu cevābdın bülend (12) raḳ cevāb ḫahlarmen didi şeyḫ aydılar ḥayā ḳılurmen Allah teʿālānıng ḥażretide kelimeler ki neferdür (13) yaʿnī yoḳ dimeḳdin ḥayā ḳılurmen didiler ol civān mundın hem bülendraḳ cevāb ḫahlarmen (14) didi Şiblî aydılar ḳorḳarmen uyalgaymen inkār ḥāletide vāṣl bolmay iḳrārġa yaʿnī lā digen ḥāletde (15) ḳażā yetip ölsem illallahnı aytmay ḳalurmen dip ḳorḳup Allah dirmen didiler civān aydı (16) mundın hem

bülendraḳ cevāb ḫahlaydurmen didi Şiblî aydı Allah teʿālā fermān ḳıldı peyġamber ṣallallahu (17) ʿaleyhi ve sellemge ḳul yaʿnī aytġıl ey Muḥammed Allah ثم ذرهم فيخوضهم يلعبون bu āyet ol civānġa eşer ḳıldı naʿra (18) tarttı Şiblî yine Allah didi civān yine naʿra urdı Şiblî yine Allah didi civān yine naʿra tarttı cān (19) birdi ol civānnı uruġ tuġgenleri Şiblîġa daʿvā-yı ḫūn ḳıldı Şiblî mest ve mustaġraḳ (20) lık ḥāletida pādişāhġa alıp bardı pādişāh daʿvānı cevābını soradı anda şeyḫ aydı bu bir (21)ʿāşıḳ irdi maʿşūḳnıng otıda küygen şevḳning tīġi birle ölgen vaḳt ki dostnı (22) atını āşinādın işitti nālān boldı muḥabbet meydānıda mest boldı ve iştiyāḳ alemide büryān (23) boldı ṭābib bādiyeside cirān bolup yügürdi nāgāh maḳṣūd-ı kaʿbesige yetti vaḥdetning

[16b]

(1) vaḥdetning sarāyıda seni ve niçe ḥicābnı anıng aldıdın köterdiler ve anı maʿşūḳı öz dīdārıġa (2) müşerref ḳıldı bu ʿāşıḳ bīçāre dostnıng cemālini kördi ṭāḳtī ṭāḳ boldı taḥammül ḳılalmadı (3) ʿazīz cānını dostnıng cemāliġa niṣār ḳıldı öldi bīçāre Şiblîning nime günāhı bardur didi pādişāh (4) bu sözni anglap Şiblîni irteraḳ öz cāyıġa alıp barınglar kim munı kelāmıdın manga bir ḥāleti ẓāhir (5) boldı ḳorḳarmen taḫt u baḫtımdın yıḳılġaymen dip şeyḫni öz cāyıġa ḳaytardı naḳl bir pīr-i ṭarīḳat (6) aydılar ki men bir bādiyede barur irdim bir pīr-i ḫibre-pūşnı kördüm anga selām ḳıldım ol dervīş Allah (7) didi men aydım ḳıyan barurlar didim yine Allah didi her suāl ki ḳıldım anı cevābıġa Allah didi (8) nāgāh bu dervīşni ayaġı taşge tigip yıḳıldı başı yarılıp ḳan aḳtı niçe ḳaṭre ḳan yirge tamdı (9) hemmesi kelime-i Allahnıng ḫaṭṭı tartıldı men ol ḥāldin ḥayrān ḳaldım hātifdin āvāz kildi ki eger ol (10) bendening yeti āʿżāsını pāre pāre ḳılsa her pāredin Allah Allah dip āvāz çıḳar ḥażret-i Ḫıżır (11) ʿaleyhi's-selām aydılar ki men bir küni ḫāceʿammār ḳuddisallahu rūḥehu meclislerige kirdim kördim ki bir civān (12) mürdesi yatadur ḫāce ʿammārdın munı aḥvālini soradım aydılar ki bu civān meslisge kirip kildi bu (13) meclisdeki dervīşler Allah didi bu civān Allah ismini işitip cān birdi didiler ol kice közim (14) uyḳuġa bardı tüşümde ol civānnı kördüm ḥāling neçükdür dip suāl ḳıldım civān aydı (15) yā Ḫıżır Allah teʿālā manga şehīdlerni derecesidin uluġraḳ derece birdi didi yine suāl ḳıldım nime (16) sebeb birlen didim civān aydı ki şehīdlerge ferlerning tīġi birlen

şehīdlik tapar ikenler (17) men ḫudāy-ı haşrde hezār ʿālemni ve cebbār-ı aʿẓamnı tīġi birle şehīd boldum dip cevāb birdi ḥażret-i (18) Ḫızır ʿaleyhi’s-selām aydılar men bir küni ḥażret-i Dāvud ʿaleyhi’s-selāmnıng meclislarıġa kirdim ḥażret-i (19) Dāvud ʿaleyhi’s-selām minber üstide vʿaẓ aytıp turgan ḥāletleride ẕevḳ-i şeydā bolup naʿra (20) tartıp Allah didiler bir civān munı işitip naʿra tarttı cān birdi ḥażret-i Dāvud ʿaleyhi’s-selām (21) ol mürdeni alıp barıp deryāġa taşlang didiler derḥāl ol deryāda bir ḳaṭre suv eşeridin ḳalmadı (22) ol adamlar bul ḥādiṣeni körüp ḳorḳup kilip ḥażret-i Dāvud ʿaleyhi’s-selāmġa beyān ḳıldılar ḥażret-i (23) Dāvud ʿaleyhi’s-selām naʿra tartıp özlerini minberdin yirge taşladılar aydılar ki bul dünyāda nām-ı

[17a]

(1) nām-ı Allahnı işitgüçining aldıda deryānıng suvı ḳalmasa tangla ḳıyāmet küni bu nām-ı mübārekni (2) aytḳuçınıng aldıda duzaḫ otı yoḳ bolmaḳı ni ʿaceb **naḳl** ḥażret-i ḫızır ʿaleyhi’s-selām aydılar ki (3) bir küni Mūsa ʿaleyhi’s-selām ḫudāy-ı haşrde hezār ʿālem dergāhıġa münācāt ḳıldılar ki ey bārḫudāya meni hem (4) Muḥammed ʿaleyhi’s-selāmġa ümmet ḳılseng dip duʿā ḳıldılar men Mūsa ʿaleyhi’s-selāmdın suāl ḳıldım ki (5) Muḥammed ʿaleyhi’s-selāmnıng ḥaḳḳıda ve ümmetleri ḥaḳḳıda nime kördüngiz ki munça ārzu-yı ümmetlik ḳılur (6) siz didim ḥażret-i Mūsa ʿaleyhi’s-selām aydılar tevrāt içide Muḥammed ʿaleyhi’s-selāmnıng naʿtlarını (7) ve ümmetlerini faẓīletini bīʿadet ve bīḥesāb kördim didiler ol ḫāṣṣiyetleridin birini aytıng (8) didiler anda ḥażret-i Mūsa ʿaleyhi’s-selām aydılar ki tevrāt içinde kördim ki özge peyġamberlerni ümmet (9) leridin her kim tevrāt ve incīl ve zebūr ve muṣḥafnı oḳusa ve peyġamber mürselni ʿamelini ḳılsa ve eger Muḥammed ʿaleyhi’s-selām (10) nı ümmetleridin bir ümmet yarim aḫşāmda oyġanıp bir mertebe Allah dise ḫudāy tebāreke ve teʿālā aytıpdur ki (11) men ki ḫudā-yı haşrde hezār ʿālemdürmen hemmesidin meni dergāhımġa bul efḍaldur **on birinçi faşl** (12) raḥmāni’r-raḥīmning işāret ve laṭīfelerining beyānıda kelime-i raḥmanda bir noḳṭa bar kelime-i raḥīmde iki noḳṭa (13) bardur anıng üçün kim ḥaḳ teʿālānıng raḥmeti iki ḥiṣṣesi aḫiretge muḳarrir boldı bir ḥiṣṣesi bu dünyāġa (14) muḳarrir boldı raḥman

dünyānı terbiyyet ḳılġuçıdur ve ism-i raḥīm cānnı perverīş ḳılġuçıdur beden ḳız (15) mertebesidedür mirāṣdın bir ḥışṣe alur ve cān oġul mertebesidedür ki iki ḥışṣe alur pes raḥmetni (16) bir ḥışṣesini bedenge ve iki ḥışṣesini cānġa taḳsīm ḳılunadur إِنَّ فِي هَٰذَا لَبَلَاغًا لِّقَوْمٍ عَابِدِينَ işāret (17) bu iki kelimede altı ḥarf bā-muʿcemdür yaʿnī noḳṭası yoḳdur anıng üçün kim bu āyet perverīş ḳılġuçıdur (18) ʿālemning altı ṭarafını ve raḥmeti birle vüsʿat-ı gülşen Allah teʿālānıng raḥmeti bul altı ḥarfning düzene (19) sidin cihānnıng altı ṭarafıge ḳoyuldı ve anıng luṭfı bu altı ḥarfning vāsıṭası birle cihān (20) nıng altı ṭarafıge iḥāṭa boldı tā bilgil ki ḥaḳ teʿālānıng luṭfınıng nihāyeti yoḳ ve raḥmetining nihāyeti (21) yoḳ **naḳl** ey dervīş bu naḳlni hemmedin yaḫşıraḳ işitgil ki tangla ḳıyāmet küni cemīʿ ḫalāyıḳnı bir meydānda (22) ḥāżır ḳılurlar fermān yeter ki beḥiştdin ḳubbe kiltürüngler dip firişteler nūrdın ḳubbe kiltürgeyler (23) yine fermān kilür ki kürsī kiltürüngler ḳubbeni içinde ḳoyunglar digey firişteler alıp kilip ḳoygeyler

[17b]

(1) kilip ḳoygeyler ḫiṭāb kilür ki ey bende bu ḳubbege kirip kürsīde olturġıl dip fermān berdār (2) bolup kürsī üzere çıḳıp olturġaylar ve yine ḫiṭāb kilür ki ey bende-i mü'min nā'me-i aʿmālıngnı körgil (3) dip nā'meni birgey bendeler nā'melerige naẓar ḳılurlar ki evveldin tā āḫiretġaça hemme günāhdur ve maʿṣiyyetdin (4) başḳanı körmesler bendeler yıġlap zārı ḳılurlar fermān kilür ki ey bende nime üçün yıġlarsın bīgāne (5) lerni ve münāfıḳlarnı ve kāfirlerni ʿazābġa meşġul ḳıldım peyġamberlerni şefāʿatġa meşġul ḳıldım ve firişte (6) lerni bendelerning ḥesābı üçün yandurdım ve sizlerni bu ḳubbe-i nūrda kürsī üzesige iʿzāz-ı ikrām birle ötküz (7) dim sen mendin ḳorḳarsen ey bende ḳorḳmaġıl ki men rahīmkār-sāz ve kerīm bende-nevāzdurmen bende ḫacālet (8) yüzidin başlarını ḳoysa leb ve közleridin yaş revān ḳılıp yıġlageyler ḫiṭāb kilür ki (9) ey bende başıngnı köterġıl ki men sizler birlen dostlik ḳılurmen bende yine şermsār bolup yirge (10) ḳarap başlarını köteralmaslar yine ḫiṭāb kilür ki ey bende başıngnı köterġıl dünyāda senler meni (11) birle āşinā bolmap irdingler bu kün bu sarāy ʿaḳabide men sizlerge āşinā bolarmen eger çındik (12) dünyāda sizler meni aytgen ve buyurgen işlerimni ḳılmap irdingler imdi raḥīm ismimni ḥāṣiyyeti ve fażīleti (13) birlen senler manga buyurġıl ki men anı ḳılarmen egerçi senler dünyāda cefā ḳıldınglar men anı manga fātīġa (14) vefā körgüzürmen

bende bu yanġlıġ ʿitāb-ı dostane ve kerem-i luṭf-ı ḫudā ve nidānı müşāhade ḳılur aytur ki ey (15) keşkī nāme-i āʿmālıda günāhdın bölek nimerse bitülmese irdi bir bir günāh ḫiṭābnıng lezzetige ve ʿitāb (16) nıng devletige ayrılgay irdi yine ḫiṭāb kilür ki ey bende eger seni günāhıng bolmasa irdi bu raḥmet (17) ḫilʿātını kimge kiydürgey irdim ve bu luṭf-ı ʿināyet niṣārnı kimge saçar irdim dip kemāl-i luṭf (18) ve keremi birlen ol vaḳt şarāb-ı ḳudsīdin bir cām toldurup ḳolıġa birürler tā bu şarāb-ı ḳudsīni (19) içip sermest bolup ʿaraṣāt-ı ḳıyāmetdin çıḳıp bu inbaṭda terennüm körgeyler **laṭīfe** raḥman (20) mü'minlerge ve kāfirlerge rızḳ birgüçidür raḥīm günāhkārlarnı günāhını ötgüçidür pes bāvücūd (21) kāfirni küfrini tevallālıġı birle ol kāfirni rızḳını toḫtatmaydur şunga oḫşar günāhkārlarnı günāhlarını (22) köplüġı birlen ol günāhkārlarġa hem raḥmetini toḫtatmaydur raḥmet deryāsıġa yuvup günāhlarıdın pākīze (23) ḳılur **laṭīfe** ḥażret-i Nūḥ ʿaleyhi's-selām aydılar ki Allah teʿālā mening ḳavmımġa ġarḳ bolup

[18a]

(1) bolup ölmekni irāde ḳıldı ol vaḳt men kemige بسم الله الرحمن الرحيم ni bitimekçi boldım ittfāḳā (2) bismillahnı yazdım e'r-raḥmāni'r-raḥīmni bitimedim eger e'r-raḥmāni'r-raḥīmni bitisem irdi ḳavmlerim hemmesi helāk (3) bolup ölmes irdiler pes şunga oḫşaş bende-i mü'minni bismillahi'r-raḥmāni'r-raḥīmni ḫāṣṣiyyeti birle (4) otge küymegidür teḳāżā ḳılmasa küydürmese ni ʿaceb **laṭīfe** ʿāriflerning ve rivāyetleri taḥḳīḳ (5) Allah teʿālā peyġamber ṣallallahu ʿaleyhi ve sellemni raḥmā atadı miʿrāc kiçesi duzaḫ seriġa barıp kördiler ki iki (6) nefer ademni ʿazāb ḳılurlar peyġamber ṣallallahu ʿaleyhi ve sellem soradılar ki sizler duzaḫ içide körüp turgan (7) kimsizler alar aydılar ki ey Muḥammed sizni ata ve analarıngız bolurmiz dip cevāb birdiler cenāb-ı (8) peyġamber ṣallallahu ʿaleyhi ve sellem maḥzūn boldılar nidā kildi ki yā Muḥammed eger ana birle atangızını şefāʿat ḳılsangız (9) ḳabūl ḳılurmen velīkin ḳıyāmet küni ümmetleringiz bāreside şefāʿat ḳabul bolmaydur didi (10) anda peyġamber ṣallallahu ʿaleyhi ve sellem aydılar ki ḫudā ve nidā ata birle anamnı ümmet yolıda fedā ḳıldım ümmetlerimni (11) günāhlarını bağışlaġıl dip münācāt ḳıldılar derḥāl ḥażret-i Cebra'il ʿaleyhi's-selām ḫaber birdiler ki (12) yā resūlullah yaḳındur ki evlādlarıngnı ümmetleringni vechdin şehīdlik derecesiġa yetgüzürler (13) eger evlādlarıngnı ḫūnlarını bağışlasang ḫalāṣ bolurlar velīkin ʿāṣī

ümmetler üçün ḳabul (14) bolmas didiler anda peyġamber ʿaleyhi’s-selām yıġladılar aydılar ki ḫudā ve nidā ʿāṣī ümmetlerni şefāʿat ḳılmaḳnı (15) iḫtiyār ḳıldım didiler ey dervīş āgāh bolġıl ki resūl ʿaleyh sellem raḥīmā atandılar ümmetlerge (16) neçük merḥametler ḳıldılar sen nime gümān ḳılursen ẕātı ki raḥmān ve raḥīmdür Muḥammedʿaleyh sellemni ʿāṣī ümmet (17) lerini günāhı maġfiret ḳılsa ni ʿaceb **on ikinçi faṣl** bismillahi’r-raḥmāni’r-raḥīmni fażīlet (18) lerni beyānıda ḥadīṯ وعن ابن اذا قال للصبى قل بسم الله ارحمن (19) عباس رضى الله عنه عن النى صل الله عليه وسّلم انه قال ان المعلم yaʿnī و براة لا بويه و براة للمعلم (20) ارحيم فقال الصبى بسم الله ارحمن ارحيم كتب الله تعا لى براة للصبى İbnü ʿAbbās raḍiyallahu ʿanh rivāyet ḳıldılar peyġamber ṣallallahu ʿaleyh ve sellem aydılar (21) be-taḥḳīḳ-i muʿallimlıġı ʿilm ürgengüçi mekteb oḳuġuçılarġa bismillahi’r-raḥmāni’r-raḥīm dise ol ki ata ve anasını (22) ve ustādnı ve [bece]ni duzaḫ otıdın āzād ḳılıp kitābet ḳılġaylar ḥadīṯ ḥażret-i resūl ṣallallahu (23) ʿaleyh ve sellem aydılar kiانه قال اول ما جرى به القلم فى الا و ح المحغوظ بسم الله ارحمن ارحيم و انه اولى

[18b]

(1) rivāyet ḳıldılar peyġamberما انزل على آدم عليه اسّلام و انه امان اهل السموات والارضين ṣallallahu ʿaleyhi ve sellem (2) din aydılar ki ol nimerse ki cārī boldı ol nimerse birle ḳalem irdi levḥü’l-maḥfūzda bismillahi’r-raḥmāni’r (3) raḥīm bitildi ve ol nimerse ki nāzil ḳıldı Allah teʿālā Ādem ʿaleyhi’s-selāmġa bismillahi’r-raḥmāni’r-raḥīm aydı (4) āsmān ve zemīnni ḫalḳını āmān bolmaḳı bismillahi’r-raḥmāni’r-raḥīmni bereketidin irdi ḥadīṯ ẕikrini tefsīrü’ (5) l-kebīr قال رسول الله صلى الله عليه و سّلم من رفع عنه الله من الصيه لقين و خققت عن و اله (6)فرطاث من الا رض فيه بسم الله ارحمن ارحيم اجلالا كتب يالعزاب و انكا نا مشركين yaʿnī peyġamber ṣallallahu ʿaleyhi ve sellem aydılar (7) her kişi ki bir kāġaẕ pāreni yirdin alsa ol kāġaẕġa bismillahi’r-raḥmāni’r-raḥīm bitgülik bolsa ve ol kaġaẕnı (8) iʿzāz u ḥürmet ḳılıp saḳlasa ḫudāy teʿālā ol bendeni ṣadıḳlar ḳatarıda körgey duzaḫ otıdın (9) özini ve ata anasını āzād ḳılġay eger çendi ki müşrik hem bolsa ḥadīṯ انه قال قال رسول الله عليه الصلوة و اسّلام فتر (10) عن انس ابن مالك رضى الله عنه يقول بسم الله ارحمن ارحيم (11) ما بين اعين الجن و حوراث بنى آدم اذانز عوا ثيا بحم ان yaʿnī Enes ibnüMālik raḍiyallahu ʿanh aydılar ḥicāb bolur cinni közi birle ādem (12) zādnıng ʿavretini arasıda vaḳtı ki libāsını yaşıp bürehne bolgen maḥalde bismillahi’r-raḥmāni’r-raḥīm dise (13) **nükte** ey dervīş seni birle cinni arasıda bu isim fażīleti birle ḥicāb bolsa cin seni bedeningni körmese tangla (14) ḳıyāmet küni seni birle

duzaḫnı arasıda bu isimni şerāfeti birle ḥicāb bolsa ni ʿaceb ḥadīṯ فی ریاض المز کرین قال رسول الله صلی الله علیه و سّلم ان المومن اذا امر الله تعالی برالی النار قاذا رفع قدمه لیر حل النار (15) ya ʿnī peyġamber ʿaleyi'ṣ-ṣelātü ve's-selām aydılar ki (16) فیقول بسم الله ارحمن ارحیم یتمبا عر عنه مسبرة سعین الفه سنته (17) vaḳt ki emr ḳılur Allah teʿālā mü'minlarġa ki otġa kiringler dip derḥāl ol mü'minler aytgeyler ki bismillahi'r (18) raḥmāni'r-raḥīm dip duzaḫ seri ḳadam ḳoygeyler ol ot bismillahi'r-raḥmāni'r-raḥīmdin yetmiş ming yıl (19) lıḳ ol bendedin uzaḳ ḳaçġay ḥadīṯ قال رسول الله صلی الله علیه و سّلم من قرا بسم الله ارحمن غفر الله له ماتقرم من ذنبه ان الله تعالی ذین السمأ با لکو اکب و زین املا ءکته جبرأیل علیه اسّلام (20) ارحیم الجنته با لحور و القصور و زین الا بنیا الحمد علیه الصلوة و اسّلام و زین الکتب با لقرآن و زین (21) و زین القر آن بسم الله ارحمن ارحیم (22)ya ʿnī peyġamber ṣallallahu ʿaleyhi ve sellem aydılar her kişi ki bismillahi'r-raḥmāni'r-raḥīm dise maġfiret ḳılur (23) Allah teʿālā andaġ adamnı günāhlarını taḥḳīḳ-i zīnet birdi Allah teʿālā āsmānġa yulduzlar birlen ve zīnet

[19a]

(1) ve zīnet birdi firiştelerge Cebra'il ʿaleyhi's-selām birlen ve zīnet birdi behiştke ḥūr u ḳuṣurlar (2) birlen ve zīnet birdi kitāblarge ḳur'ān birlen ve zīnet birdi ḳur'ānge bismillahi'r-raḥmāni'r-raḥīm birlen (3) ḥadīṯ روی عن انس عن المنی صلی الله علیه وسّلم اما نی فیه قرطاس من النور مکتوب علیه بسم الله ارحمن (4) جبرأیل علیه اسّلام برالحفته فظرة حر بر من الجنت ارحیم ya ʿnī peyġamber ṣallallahu ʿaleyhi ve sellem aydılar ki kildiler (5) manga Cebra'il ʿaleyhi's-selām tuḥfe birlen pes naẓar ḳıldım men ol tuḥfege beḥiştning ḥarīridin ve anıng (6) içinde kāġaẕı bar ki nūrdın bitilipdür ol kāġaẕge bismillahi'r-raḥmāni'r-raḥīm ḥadīṯ (7) ya ʿnī ḥaḳ فرس اسیتجی ان اعزب با لنار من قال بسم الله ارحمن ارحیم subḥānı ve teʿālā aydı ki taḥḳīḳ-i ḥayā ḳılurmen (8) āteş ve duzaḫġa küydürmaḳġa her kişi kim bismillahi'r-raḥmāni'r-raḥīmni oḳusa رسال ملك (9) و فی الخبر انّ ما لکا اذا اراد علی قلبه (10) الی درکات جهنم یکتب الی جبهته بسم الله ارحمن ارحیم لا تضره النار فکیق المؤمن المکتوب ya ʿnī vaḳt ki mālik-i duzaḫ irāde ḳılsa cüdā بسم الله ارحمن ارحیم الا یکون سالما علی النار (11) ḳılmaḳge firiştelerni duzaḫnı derekelerige batıpdur mālik-i duzaḫ ol firiştelerni pīşānesige bismillahi'r (12) raḥmāni'r-raḥīmni ḥazır ḳılmaydur ol firiştege ot pes her mü'minning könglige bismillahi'r-raḥmāni'r-raḥīm (13) bitülgen bolsa ol mü'min her dā'im bu ism-i şerīfni vaẓīfe ḳılgu dik bolsa ol neçükdin küydürgey (14) ḥadīṯ vaḳtı Züleyḫā ḥażret-i Yūsuf ʿaleyhi's-selām birle ṣoḥbet ḳılmaḳnı irāde ḳıldılar yeti

ṭabaḳa öydin (15) içkeri Yūsuf ʿaleyhi’s-selāmnı kirgüzdi Züleyḫā Yūsuf ʿaleyhi’s-selāmnı arḳalarıdın kirip her bir işikni (16) muḥkem ḳılıp ḳufl salur irdiler vaḳt ki Yūsuf ʿaleyhi’s-selām ḳaçmaḳnı irāde ḳıldılar her bir işikge (17) kilip bismillahi’r-raḥmāni’r-raḥīm oḳudılar her yeti işik birdin açıldı **nükte** ey dervīş bende-i (18) mü’min ol ʿömridin āḫir ʿömriġaça bismillahi’r-raḥmāni’r-raḥīm tilidin ḳoymay oḳusalar sekiz beḥiştning (19) işiki anı yüzige açılsa ni ʿaceb ḫaberde kiltürübdürler ki كل نفس نخرج من اله نيا عطثان الا من قال بسم الله ارحمن (20) اوحى الله تعالى الى موسى عليه اسّلام ارحيم yaʿnī her cān çıḳadurġan ḥāletde (21) nihāyetsiz teşnelik birle cān birür meger kişi kim bismillahi’r-raḥmāni’r-raḥīmni vaẓīfe ḳılġan bolsa ol (22) hergiz teşne bolmay sīrāblik birle cān biredür ḫaberde andaġ kiltürüpdürler kim ḥudāy haşrde hezār (23) ʿālemni tört ming ism-i mübārek bardur bu cümledin bir ming ismini özidin başḳa maḫlūḳ bilmes

[19b]

(1) ve yine mingni firişteler bilürler ve yine mingni hemme maḫlūḳlarnıng arasıda maʿlūm ḳılıpdur yine (2) üç yüzi tevrāt kitābıda ve üç yüzi incīl kitābıda ve üç yüzi zebūr kitabıdadur ve bir yüzi furḳān (3) kitābıda velīkin toḳsan toḳuzı żāhirdür ve bir ismi pūşīdedür vaḳti ki bende-i mü’min bismillahi’r-raḥmāni’r (4) raḥīm dise güyā ki ḫudāy teʿālānıng tört ming ismini tamām itkendik bolġay ḥikāyet bir kişi üstād (5) sāḥirdin siḥirni ürgendi anda üstādı aydı bu siḥirni ürgenmekni şartı buldur kim ḳırḳ künġaça ḥaḳ (6) teʿālānı atı aytmaġıl tā īn ki siḥir ḳolungġa kirġay didi ol kişi andaġ ḳıldı siḥirni ḫūp ürgendi (7) ittifāḳā bir küni ötüp barur irdi mektebdin bir kūdekni bismillahi’r-raḥmāni’r-raḥīm digen āvāzını işitti (8) bu āyet ki hemmeni işitmek birle tamāmı ürgengen siḥri bāṭıl bolup isidin çıḳıp ġāyib boldı **nükte** (9) ey dervīş kişi ki mektebdeki balalarnıng bismillahi’r-raḥmāni’r-raḥīm digen āvāzını işitmek birle hemme (10) siḥirleri bāṭıl bolsa eger bende-i mü’min cān ve dili ve ṣādıḳ iḫlaṣ birle niçe yıllar bu kelimeni cān dilde aytıp (11) vaẓīfe ḳılġan bolsa eger şeyṭān-ı laʿīnni vesvesesini ve nefsining hevāsını bu kelime-i şerīf şerāfeti (12) birle bāṭıl ḳılsa ni ʿaceb **ḥikāyet** bir pādişāh bar irdi anıng ḥizmetide bir nīgügār ve şevāb (13) kirdār ve ḫūb dānişmend vezīri bar irdi ġammāzlar ol vezīr dānişmendini bühtān birle pādişāhġa yaman (14) ḳıldılar pādişāh ġażab birle ol vezīrni zindānġa salġıl didi ve

tamāmı māl ve emvāllarını aldurup (15) kilip öz ḥazīnesige saldı nāgāh ol pādişāh vezīrni māl ve ecnāslarnı körmekçi bolup ḥazīnege (16) kirdi pādişāh kördi ki vezīrni her niçük yaḫşı ve ḳıymet bahāmāl ve metāʿlarnı üzesige ol pādişāh (17) nı ismini bitülgen irdi pādişāh munı körüp taʿaccübke ḳaldı aydı ki bu māl ve ecnāslar hemmesi manga (18) taʿalluḳ bolsa irdi vezīr öz ḥazīnesige ḳoymas irdi eger vezīrni öz mālı bolsa irdi munı atımnı (19) bitmekni sebebi neçükdür dip bir yasāvulnı vezīrni aldıġa yiberdi anda yasāvul kilip ṣūret-i vaḳıʿa (20) nı vezīrdin suāl ḳıldı vezīr aydı meni ʿarżımnı pādişāhġa yetkürġıl ayġıl ki ey sulṭān-ı dār-ı (21) keşr ve ey pādişāh-ı raʿiyyet perversening merḥamet ve terbiyeting vāsıṭası birle memnūʿ bolup niʿamıng deryāsıda (22) ġarḳ boldum hemīşe seni mübārek ism-i şerīfing ol vechdin māl ve metāʿlarımġa yettüm ki her māl (23) ve metāʿlarımġa naẓīm tüşse güyā ki sendin özgeni körgen bolmaġaymen dā'im seni ḥüccetingdin uzaḳ

[20a]

(1) bolmaġan bolġaymen her dā'im seni atıngnı körüp yādıng birle ārām alġaymen didi anda yasāvul (2) barıp bu ḳıṣṣanı tamāmen barıp pādişāhġa ʿarż ḳıldı pādişāh aydı bu vaḳʿadın muḥabbetning (3) yolı kiledür ki men من احب شیا اکثر ذکره yaʿnī kişi ki dost tutsa şey'i tola ẕikr ḳılur ol şey anıng (4) imdi dostnı zindānda ḳoymaḳ dostdın revā irmes barıp īʿzāz ve ikrām birle ʿöẕr ve tevāżuʿ (5) lar ḳılıp zindāndın çıḳarıp alıp kilingler didi vezīrlik mesnedide oltursun tā īn ki ḫalāyıḳlar (6) bilgeyler ki dostdın dostge āzār tapsa hem bīzār bolmas iken dip aldurup kilip (7) māl ve emvāllarını tamāmen birip yine niçe derece inʿām ve iḥsānlar ḳılıp ʿöẕr aytıp yine vezīrlik mesnedide (8) olturġuzup bir ḳarār ḳıldı evvelgi ḥālidin ziyāde muḳarreb boldı **nükte** ey dervīş ḳıyāmet küni (9) cemīʿ mü'minlerni şeyṭān vesvesesidin ve nefs-i hevānı şūmlıġını duzaḫġa mübtelā bolġan (10) irdiler mālik-i duzaḫ bu ḫalḳnı tilleride ḥaḳ teʿālānıng ism-i mübārekini körür ve köngilleride ʿaşḳ-ı muḥabbetni (11) dağınıkörer anda malik-i duzaḫ müteḥayyir bolup aytadurlar ki ḫudā ve nidā bul ʿacebkārıdur ki eger bul ḫalḳ sanga (12) düşman bolsa irdi dostnıng atı bularnıng tilleride bolmasa kirek irdi ve eger dostlardın (13) bolsalar irdi nime üçün duzaḫ içre küyedürler digen āsmān ḫudāy haşrda hezār ʿālem fermān ḳılur ki (14) ey mālik bular hemmesi dostlarnıng ḥimayesidin irdi bularnı niçe kündür ki bir duzaḫnı

zāviyeside (15) ʿitāb ḳılmaḳ üçün yiberip irdim emmā bular mundın ziyāde ʿitābnı köteralmaslar pādişāh mecāzī (16) öz atını vezīrning emvālide körüp zindāndın ḫalāṣ ḳıldı men ki pādişāh-ı ḥaḳīḳidürmen bismillahi'r-raḥmāni'r (17) raḥīm ki mening atım bolsa meni ol isim birle yād ḳıladurlar belki cānıdın hem ziyāde iʿzāz ḳıladurlar olarnı (18) duzaḫ ʿazābıdın emīn ḳılġaymen ey malik-i duzaḫ her kim ʿömri içinde bir mertebe ming atımnıaz taḥt-ı dil-i ṣıdḳ-ı (19) iḫlās birle tiliġa kiltürgen bolsa anı duzaḫ içidin çıḳarġıl ve beḥişt-iʿanber siriştim içre dāḫil (20) ḳılġıl dip fermān bolġay **naḳl** Türkistān şehride bir pādişāhnıng ḳızı bar irdi ve gāyet (21) ḫōş rūy irdi ol ḳızġa esrār-ı ġaybdın bir sırrı mekşūf bolup irdi ḳuds-ı envārdın bir şuʿle (22) anıng baṭınını rūş ve tābān ḳılġan irdi ḫalāyıḳdın bīgāne bolup ḫalḳġa āşinā bolġan (23) irdi muḥabbet otıda küyüp dīvānedār köçe ve bāzārlarda taġ beyābānlarda yürür irdi emmā ol

[20b]

(1) pādişāh her vilāyet ve her şehirlerġa şöhret birdi ki her vilāyet bir ṭabib-i ḥikmet bābıda bāhir bolsa (2) uşbu ferzendiġa devā ḳılıp ṣıḥat ḳılsa men anı enʿām ve iḥsānım birlen ol ḥekimni ḳursand (3) ḳılıp ḳızımnı anga ʿaḳd ḳılıp birür irdim dip tamāmı ʿālemge şöhret birdi her cāyda ḥükemā (4) lardın bolsalar kilip muʿāleceler ḳıldılar sūd ḳılmadı hemmeleri muʿāleceler ḳılmaḳdın ʿāciz kildiler (5) şol ḫīnde şeyḫ Ḥasan yüzi ḳuddisallahu rūḥu bu şehirġa kildiler vāḳıʿanı şeyḫni mübārek ḳulaḳlarıġa (6) yetkürdiler şeyḫ pādişāh ḳaşıġa kildiler pādişāh ḳızını muʿālecesi ẕikr ḳıldı anda şeyḫ aydılar ki (7) ey pādişāh ol ḳızni manga körsetġıl tā ki bu ḫaṭırnı tedbīr ḳılalı didiler pādişāh aydı niçe kündür kim (8) ol ḳız bu memleketlerni ʿizzet ü ḥükūmetlerini taşlap terk-i dünyā ḳılıp kūh beyābānlarda yürür irdi (9) anda şeyḫ ṣaḥrā ṭarafıġa yüz kiltürüp bir bīşezārġa āvāz-ı bülend birle aydılar kim bismillahi'r-raḥmāni'r-raḥīm (10) ve bu āvāz dil-i nevāz ol maḥrem-i ḫalvet sarāyda ol ḳızning ḳulaḳıġa yetti derḥāl bir naʿra tarttı şeyḫ sūre-i (11) baḳaranı oḳudı bir niçe āyet oḳup irdi ki ḳız ol bīşedin çıḳıp şeyḫ ṭarafıga revān boldı (12) şeyḫge yaḳın kildi ʿarabî til birle aydı ki ey Ebu'l-ḥasan sen sūre-i baḳaranı oḳuġıl men sūre-i ali (13) ʿimrānnı oḳuyayın didi anda şeyḫ ḥayrān bolup aydı ki bu Türkistān yurtıda tā ḥālā şeyḫ kişi (14) ʿarabî tilni bilgen irmes irdi sen neçükdin bilürsen didiler bu sūrelerni atını

kaydın ürgending (15) didiler ḳız aydı ki ey Ebu'l-ḥasan eger bul bīşelerde ḥaḳ teʿālā öz atıġa ve kelāmıġa āşinā ḳılmasa men kim (16) ler birlen ārām alurmen didi andın kiyin şeyḫ Ebu'l-ḥasan sūre-i baḳaranı oḳudı ol ḳız sūre-i ali (17) ʿimrānnı oḳudı şeyḫ aydı ey duḫter-i pākīze-manẓar imdi bu bīşedin çıḳġıl tā seni Mekke-i muʿẓẓamaġa (18) alıp baray ki ol cāy dostnıng öyidür cihānnıng ḳıblesidür didi derḥāl ol (19) ḳız yüzini āsmān ṭarafıġa ḳılıp aydı ki ḫudā ve nidā meni ata ve anadın ve ḫōş āḳrabālarımdın cüdā ḳıldıng (20) ve ʿaşḳ muḥabbetni könglümge cāy birip özüngġa şeydā ḳıldıng sening rūy-ı zemīnde öyüng (21) bar iken men andın ġāfil iken men tā ḥālā körmeydürmen dip kaʿbe yolıġa revān boldı bir niçe kün (22) yol yürüp bir uluġ deryāġa kildi ol ḳız bismillahi'r-raḥmāni'r-raḥīm dip suvnıng yüziġa ḳadem (23) ḳoyup ötüp kitti şeyḫ bul ṭarafda ötelmey ḳaldı suvnıng ol ṭarafıda ḫāne-i kaʿbe kilip ol

[21a]

(1) ḳıznı ṭavāf ḳıldı **nükte** ey dervīş āgāh bolġıl ki bismillahi'r-raḥmāni'r-raḥīm tört kelimedür ki ḫudāvend (2) ʿazze ve cellening nezdidin kildiler behiştning tamāmı zīnetleri bu tört kelimedin peydā boldı (3) behiştning tört arıḳları bu kelimeni dairesidin ḥāṣıl boldı bu kelime-i şerīfni bereketidin ol ḳızni (4) ayaġı nem bolmay deryādın ötüp kitti nime gümān ḳılursen kim bu kelimeni dā'im oḳuġuçını ḫāne-i Kaʿbe (5) kilip ṭavāf ḳıldı tangla ḳıyāmet küni pül-i ṣırāṭ kim otnı üzesidedür bu nām-ı mübārekni (6) berekātıdın ol ṣırāṭdın selāmet ötüp murādnıng Kaʿbesiġa ve maḳṣūdınıng ḳıblesıġa yaʿnī pādişāh (7) maʿbūdnıng bārgāhıġa menẓūr-ı ḥaḳ celle ve ʿalā bolsa ni ʿaceb **ḥikāyet** vaḳt ki ḥażret-i Ādem (8) ʿaleyhi's-selām behiştdin tört yafraġ alıp çıḳıp irdiler birini gāv-ı deştî yedi andın ʿanber peydā (9) boldı yine birini keyik yedi andın ifār peydā boldı yine birini arı yedi andın ʿasel peydā boldı (10) yine birini ḳurt yedi andın ibrīşim peydā boldı el-ḳıṣṣa dünyānıng tamāmı yemek ve içmekleri ve zīnet (11) leri ve ḫōşbūy bolmaḳları andın ḥāṣıl boldı nükte ey dervīş āgāh bolġıl ki bismillahi'r-raḥmāni'r (12) raḥīmni tört ḥarfdin peydā bolgan şerāfetleridin ş̲ümme beyān bolup otı vaḳti ki bende (13) mü'minler kördin başlarını köterürler ʿaraṣāt ṣaḥrāsıda āftābnı ḥarāretidin olarnıng bāṭın (14) larıda şenelik ḥaddidin aşa ziyāde bolur evvel olarġa bismillahi'r-raḥmāni'r-raḥīmni mīm

çeşmesidin (15) bir arıḳ suv peydā bolur ol bendege oşal arıḳdın suv birür tā īn ki sīrāb u āʿżāları tāze (16) bolġaylar ol suvnı berekātıdın dā'im ḥayātlik derecesiде bolup hergiz ölmeġaylar ve bul āyet (17) mażmūnı birle kim وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاء كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ andın kiyin Allah teʿālānıng çeşmesidin süt birür (18) ler tā īn ki birle perverīş taparlar ki hergiz żaʿīf ve nātüvān ve beḳuvvet bolmaslar andın kiyin raḥmannı (19) mīm çeşmesidin behişt şarābıdın suv birürler ki anıng köngliġa hergiz ġam u endūh yaḳın (20) kilmes andın kiyin raḥīm mīmini çeşmesidin ʿasel-i muṣaffā birürler ki hergiz aġrıḳ bolmaslar (21) behiştning zīnet ve arayışları bu maʿnī birle rūşen boldı ki bul nimerseler hemmesi ḥaḳ teʿālā (22) nıng ism-i mübārek bismillahi'r-raḥmāni'r-raḥīmni bereketidin ḥāṣıl boldı ḫaberde andaġ kiltürüp (23) dürler kim ol incirning yafraġı irdi behiştdin ḥażret-i Ādem ʿaleyhi's-selāmnı ḳollarıda

[21b]

(1) çıḳıp irdi anı civān yemek birle ḳıyāmetġaça ol civānlerge ki bu ḥāṣṣiyyetler ki tamamı nime gümān (2) ḳılursen ki ḥaḳ teʿālānı nazarıdın bu kelime kilipdür hemme enbiyā ve evliyālarnıng tilleride ve dilleride (3) ança meretebe bolupdur şeyṭānnı taṣarruf ḳılmaġıdın ḫudāy teʿālā öz ḥıfẓ-ı ḥimāyetide āmān saḳlasa (4) ni ʿaceb **ḥikāyet** ol vaḳt ki ḥażret-i Nūḥ ʿaleyhi's-selām fermān tili birle kemi itkeli taḫta (5) çaḳtılar ḥażret-i ilahīdin fermān boldı ki her bir taḫtage her peyġamberlerni ism-i mübāreklerini bitigil dip ḥażret-i (6) Nūḥ ʿaleyhi's-selām aydılar ilahī men peyġamberlerni ʿadedlerini ve atlarını bilmesmen yine fermān kildi ki (7) sen taḫtalarnı rāst ḳılġıl peyġamberlerni atlarını taʿyīn ḳılmaḳ mendin didi el-ḳıṣṣa ḥażret-i Nūḥ (8) ʿaleyhi's-selām niçe kün içide bir niçe taḫta rāst ḳıldılar ve her bir taḫtalarġa fermān-ı ilahī birle peyġamberni nām-ı mübārek (9) lerini yazdılar irte birlen körseler ol taḫtalardaki ḫaṭlar yoḳdur yine bittiler irtesi yine yoḳ (10) boldı yine bittiler irtesi yine yoḳ boldı andın kiyin Nūḥ ʿaleyhi's-selām ḫudāy tebāreke ve teʿālāġa münācāt (11) ḳıldılar ḥaḳ teʿālādın fermān boldı ki ey Nūḥ ol şeyṭān-ı laʿīndür ki peyġamberlerni atlarını uġurlap (12) taḫtalardın öçürür didi anda ḥażret-i Nūḥ ʿaleyhi's-selām aydılar ḫudā ve nidā bul işni tedbīri ve ʿilācını (13) manga

bildürġıl dip münācāt ḳıldılar ḥaḳ teʿālādın fermān boldı ki ey Nūḥ taḫtalarġa evvel meni (14) ismimni bitigil andın kiyin peyġamberlerni atlarını bitigil tā īn ki şeyṭān taṣarruf ḳılalmaġay didi (15) ḥażret-i Nūḥ ʿaleyhi's-selām andaġ ḳıldılar andın kiyin ol ḫaṭlar cāyıdın ḳayb bolmadı **nükte** ey dervīş maḫlūḳ (16) ḳılġan taḫtaġa ḫudā teʿālānıng ismini peyġamberlerning atları birle bitülgen ḫaṭnı şeyṭān-ı laʿīn alalmasa (17) nime gümān ḳılursen kim ḥaḳ teʿālā özi bende mü'minlerning diliġa أُوْلَئِكَ كَتَبَ فِي i -mning bereketidin bendeīḥra-māni'rḥra-nı bitübdür (18) bismillahi'r[7] قُلُوبِهِمُ الْإِيمَانَ mü'mindin bu īmānnı iblīs ʿaleyhi'l-laʿne alalmasa kirek (19) **ḥikāyet** vaḳt ki ḥażret-i İbrāhimʿaleyhi's-selāmnı mancınıḳdın havāġa taşladılar otġa tüşüp (20) kilür ḥāletde ḥażret-i İbrāhimʿaleyhi's-selām bismillahi'r-raḥmāni'r-raḥīm didiler bu isimni uluġlıḳlarıdın (21) Nemrūd ʿaleyhi'l-laʿneni yanıp turgan otı tārāc bolup duzaḫ ṭarafıge ḳaçıp ve bülend küymekdin (22) şerāresi mest bolup kül arasıġa kiripḳırḳ kiçe ve kündüz yir astıda çile olturdı uşbu (23) ḳırḳ kiçe ve kündüz içinde tamāmı cihānda yer yüzinde bir ẕerre ot ḳalmadı ṭaʿām bişürmaḳdın

[22a]

(1) cemīʿ ḫalāyıḳ ot yoḳlıġıdın ʿāciz boldılar bu isim-i şerīf uluġluḳını şerāfeti ve siyāsetidin ḳorḳup (2) duzaḫnıng otı yir yüzige çıḳalmadı rıḍvān-ı behiştdin alıp kilip Nemrūdnı otıda ḳoydı (3) bu hemme devlet ve şerāfetler bismillahi'r-raḥmāni'r-raḥīmning ḫāṣṣiyyetleridin boldı **ḥikāyet** (4) Belḳısnıng on iki ming tīrāndāzları bar irdi ve her biri havadaki uçup bara durgan çāturlar (5) nı atıp alur irdiler vaḳti ki ḥażret-i Süleymān ʿaleyhi's-selāmnı hüdhüdleri havā uçup barur (6) irdi bu on iki ming tīrāndāzlar hemmeleri yekpāre oḳ attılar ḥaḳ teʿālā bu isimni bir kātibdin ol (7) hüdhüdni on iki ming oḳdın selāmet saḳladı aşla yaḳınıġa oḳ tiymedi ümmet-i Muḥammed (8) ʿaleyhi's-selāmnı hem ḳıyāmet künide duzaḫnı üstide tartılgen ṣırāṭdın selāmet ötkerip (9) behişt-i ʿanber-sirişţge yitgürse ni ʿaceb **nükte** ey dervīş āgāh bolġıl kim yeti peyġamber yeti kelimeni aydılar (10) her birleri bu kelimeni şerāfetidin bir saʿādet taptılar ḥaḳ teʿālā munı ümmetlerige kerāmet ḳıldı (11) ol ḥażret-i Ādem ʿaleyhi's-selām elḥamdullah didiler derḥāl fermān kildi yer ḥemuke rabbüke her bende mü'min (12) elḥamdullah dise müsteḥaḳ-ı raḥmet bolur ikinçi ḥażret-i Nūḥ ʿaleyhi's-selām bismillahi'r-raḥmāni'r-raḥīm didiler ḥaḳ teʿālā (13)

[7] كَتَبَ eksik yazılmıştır.

ṭūfān belāsıdın selāmet saḳladı her bende-i mü’min bismillahi’r-raḥmāni’r-raḥīm dise ḥaḳ teʿālā (14) ol bendening ḳıyāmet küni ṭūfānıdın saḳlaġay üçünçi ḥażret-i İbrāhim aleyhi’s-selām ḥabībullah (15) didiler ḥaḳ teʿālā Nemrūdnıng otıdın selāmet tuttı her bende mü’min bu kelimeni aytsa ḥaḳ teʿālā ol bende (16) ni duzaḫ otıdın selāmet tutġay törtünçi ḥażret-i İsmāil aleyhi’s-selām inşaʿallāh didiler ḥaḳ (17) teʿālā ölümdin āmān saḳladı her bende mü’min bu kelimeni aytsa merk-i müfācātdın ḥaḳ teʿālā āmān ḳılġay (18) bişinçi ḥażret-i Mūsa aleyhi’s-selām لا حول ولا قوة الا بالله didiler ḥaḳ teʿālā firʿavnnıng (19) şerrīdin necāt birdi her bende mü’min bu kelimeni aytsa nefsning ve şeyṭānnıng şerrīdin ḥaḳ teʿālā (20) āmān birgey altınçı ḥażret-i Yūnus aleyhi’s-selām لا اله انتسبحانك اني كنت من الظالمين didiler (21) ḥaḳ teʿālā balıḳnı ḳarnıdın rūşenlik birle selāmet çıḳardı her bende mü’min bu kelimeni aytsa ḳabri (22) içinde ḥaḳ teʿālānı maġfiret ve raḥmetining rūşenlıġını tapgey yetinçi ḥażret-i Muḥammed Muṣṭafa ṣallallahu (23) ʿaleyhi ve sellem التحيات لله والصلوات والطيبات didiler ḥaḳ teʿālādın raḥmetining bereketini tattılar her bende

[22b]

(1) her bende-i mü’min bu kelimeni aytsa cān birür vaḳtda ḥaḳ teʿālānıng raḥmetini tapġay ey dervīş bilgil ki bu yeti (2) kelime ki peyġamberdin yādigār ḳaldı her bende mü’min dā’im el-evḳāt derd ḳılsa tangla ḳıyāmet küni bu yeti (3) peyġamberni şefāʿatları birle bu yeti kelimeni bir kātibidin ḥaḳ teʿālā yeti duzaḫdın āzād ḳılıp sekiz behiştke (4) dāḫil ḳılsa ni ʿaceb **on üçünçi faṣl** Allah teʿālāġa ḥamd u şükr aytmak fażīletleri (5) beyānıda riyāżu’l-muḳḳaddes tefsīride kiltürüpdürler kim ʿAbdullah ibn-i zāhid didiler ki bir küni bir yol birle (6) ötüp barur irdim bir faḳīrni kördüm ki yolda yatadur iki közi de ve iki ayaġı ve iki ḳulaġı muṭlaḳa yoḳ (7) bā-vücūd zeban-ı faṣīḥ birle aytadur ki elḥamdulillah dip şükr aytadur ki Allah teʿālā manga köp niʿmetlerni ʿīṭā (8) ḳıldı didürmen anı ḳaşıġa barıp sözledim āvāz-ı bülend birle aydım ki ey şeyḫ seni vücūdıngda şükr (9) itgü dik aʿżā-yı selīmni körmedim ḳaysı niʿmetge şükr aytadursen didim ol aydı ki ey bāṭıl men sening (10) çaġlarıng kim ḥaḳīḳatda ḫudāy teʿālā men seni hīç ḫabering yoḳ iken ey kemrāh āgāh bolġıl ki ḥaḳ teʿālā (11) niʿmetlerige manga ʿitā ḳılıpdur yine bir kişige birmepdürher işine Allah teʿālā manga ḳol birse irdi (12) harām ve şüphelik nimerselerni alur irdim ve eger iki ayaġım bolsa irdi şehvet ṭarafıge yürür irdim ve eger közim (13) bolsa irdi

nāmaḥremler serige ḳarar irdim ve eger ḳulaġım bolsa irdi ġıybet ve şikāyet-balā yaʿnī söz işitür (14) irdim her ṭarīḳ günāh ḳılmaḳġa bular sebeb bolur irdiler ol āʿżālarnı Allah teʿālā luṭf-ı keremi birle (15) mendin alıpdur dil ki ḫudāy teʿālānı mühr-i muḥabbetni cāyıdur ve til ki Allah teʿālāġa ẕikr aytġuçılardur (16) bul ikisini manga ʿitā ḳılıpdur tā könglümde anıng mührüni saḳlarmen ve tilimde anıng ẕikrini ayturmen (17) ḳıyāmet küni hem ẕākirlerni cümlesidin ve şākirlerni zümresidin bolġaymen inşallahu teʿālā (18) didi **on törtünçi faṣl** rabning faẕīletining beyān ḳılur yaʿnī rabning (19) luġat maʿnīsi perverīş-i iṣṭılāḥ maʿnīsi yetgürmeklik bolur her şey' anı kemālıġa derece-i nevbet birle **ḥikāyet** (20) bir küni ḥażret-i İmām-ı Aʿẓam Ebu Ḥanīfe Kūfî ṣūfī raḥmetullahi ʿaleyh mescid içre olturup irdiler bir cemāʿa-yı (21) zındıḳlar ḥażret-i İmām-ı Aʿẓam Ebu Ḥanīfe raḥmetullahi ʿaleyhni öltürmekge ḳaṣd ḳılıp mescidge kirdiler (22) ḥażret-i İmām aydılar ki ey zındıḳlar evvel mendin bir mes'ele işitip andın kiyin ḳılsanglar didiler (23) ol zındıḳlar aydı mes'eleni aytıng didi ḥażret-i İmām aydılar ki men bir kemini kördüm ki içinde

[23a]

(1) tola aġır yük bar ol kemi deryā içinde rāst yürüpdür suvnıng yoḳarı ḳuyısıge hergiz meyl (2) ḳılmaydur lakin ol kemi içindeki kemiçi yoḳ didiler zındıḳlar aydı ey İmām bu muḥāldür eger kemiçi (3) bolmasa kemi rāst yürümeydür belki aḳıp hemmesi ġarḳ bolsa kirek didiler ḥażret-i İmām-ı Aʿẓam aydılar ki (4) sübḥanallah bu hemme ṣıfāt-ı āsmān ve kevākiblerni yürümekligi ve bu kemini yürümekligidin ʿacebraḳdur (5) ʿaḳıllarıng ḳabul ḳılmaydur ki kemiçi bolmasa kemi rāst yürümeydür dirsiz ṭabaḳāt-ı āsmānlarnıng (6) ḥareketi ve ʿasnā ṣırnıng terbiyeti bu ʿālemning bir ḳarār bolmaḳı anıngdın bolur eger perverīşçi bolmasa (7) neçükdin berpā bolġay şunga oḫşar ḥażret-i ḫallāḳʿalelıṭlāḳ meni perverīş ḳılıp saḳlaġuçı (8) özi bolsa sizler niçükdin meni öltürgeysizler didiler andın kiyin zındıḳlar hemmesi rāst (9) aydıngız yā imāmü'l-müslimīn dip kelime ʿarż ḳılıp tamāmen müslümān boldılar **on bişinçi faṣl** (10)ʿalāmet-i ḳıyāmetning beyānıda Muḳātil ibn-i Süleymān radiyallahu ʿanhu aydılar ki bir küni ḳıdve-i evtād (11) ʿālem ve ḳıble-i evlād-ı ādem yaʿnī ḥażret-i Muḥammed Muṣṭafa ṣallallahu ʿaleyhi ve ʿalā ālihi zürriyetihi vesellemdin ṣaḥābe-i kirām (12) rıḍvānullahi teʿālā ʿaleyhim ecmaʿīn hemmeleri ittifāḳ birlen ḳıyāmet ḳaçan ḳā'im bolur dip ʿarż (13) ḳıldılar anda ol dürr-i deryā-yı nübüvvet ve dürr-i

āsmān-ı fütüvvet aydılar ki ḳıyāmetning ḳā’im boladur (14) ġan vaḳtini ḥażret-i ʿālimu’l ġayb celle ve ʿalādın özge kişi bilmes ḥaḳ teʿālā ḳur’ān-ı mübīnde (15) ḫaber biripdür kim يَسْأَلُكَ النَّاسُ عَنِ السَّاعَةِ قُلْ إِنَّمَا عِلْمُهَا عِندَ اللَّهِ ḳıyāmetning ḳā’im boladurġan (16) vaḳtini bilmek Allah teʿālāġa ḫāṣdur **naḳl** ḫulefā-yı rāşidīnleridin bir ḫalīfe tüşide ḥażret-i ʿAzrāil (17) ʿaleyhi’s-selāmnı körüp meni ʿömrimdin ḳança ḳaldı dip soradılar ḥażret-i ʿAzrāil ʿaleyhi’s-selām biş (18) ḳollarını körsettiler ḫalīfe heybet birlen oyġandılar derḥāl teng-i dil bolup muʿabbirlerini ḥāżır (19) ḳılıp taʿbīr ḫābnı soradılar muʿabbirlerning baʿżıları bir ḳol onġa işāretdür ilik yıl (20) ʿömrleri bolġay didiler ve baʿżıları bir ḳol ḳırḳġa işāretdür didiler biş ḳırḳ ʿömrleri (21) bolur didiler bu taʿbīr birle ḫalīfening köngli ḳarar tapmadı āḫirü’l-emr ḥażret-i İmām-ı Āʿẓamnıng (22) ḫizmetleriġa bardılar ve bu vāḳʿanı suāl ḳıldılar ḥażret-i İmām-ı Āʿẓam raḥmetullahi ʿaleyh derḥāl (23) cevāb birdiler ki bul nimerse işāreti biş ḳol oldur ki yaʿnī dünya yüzide biş nimerseni Allah teʿālā

[23b]

(1) Allah teʿālādın bölek şey’ bilmes digenleri bolur چنا neçeḳur’ānda ḫudāy teʿālā ḫaber biripdür kim (2) إِنَّ اللَّهَ عِندَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ yaʿnī maʿnīsi oldur ki ḳıyāmet ḳā’im bola durgan vaḳtını Allah teʿālā özi (3) bilür ikinçi وَيُنَزِّلُ الْغَيْثَ yaʿnī maʿnīsi yaġmur ni yirdin yaġadur anı ḫudāy teʿālādin bölek kişi (4) bilmes üçünci وَيَعْلَمُ مَا فِي الْأَرْحَامِ yaʿnī maẓlūmlarnı ḳarnıdaġı oġul veya ḳız ikenlıġını ḫudāy teʿālā (5) dın bölek kişi bilmes törtinçi وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ مَّاذَا yaʿnī ḳıyāmetde behişti veya duzaḫlikini (6) hīç kişi bilmes bişinci وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ بِأَيِّ أَرْضٍ تَمُوتُ yaʿnī öle durġan yirni hīç kişi bilmes (7) bu biş nimerseni Allah teʿālāġa ḫāṣdur didiler ʿ**alāmāt** e’imme-i dīn ve pişvāyān-ı ehl-i yaḳīn (8) andaġ rivāyet ḳılıpdurlar kim ḳıyāmetning ʿalāmetleridin evvel bola durġan ʿalāmet ol (9) dur ki ādemler emānetġa ḫıyānet ḳılurlar ان الله يامركم ان تؤدوا الامانات الى اهلها emrini işitmesler (10) ikinçi ʿalāmet oldur ki suvdaki alġuçı ve satḳuçı ġabin-i fāḫişni lāzım tutarlar ḫudāy teʿālādın (11) ḳorḳmaslar üçünçi ʿalāmet oldur ki ḳāḍılar ve ḥākimler daʿvāda rüşvet alıp ʿarż sorarlar yetimlerni (12) ḥaḳḳıdın ḳorḳmaslar إِنَّ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ أَمْوَالَ الْيَتَامَى ظُلْمًا إِنَّمَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ نَارًا وَسَيَصْلَوْنَ سَعِيرًا (13) yaʿnī yetimlerning mālını yigen kişining ḳarnıda ḳıyāmet küni ot bolur dip ḥaḳ teʿālā ḫaber birgenidin (14) perhīz ḳılmaslar törtünçi ʿalāmet oldur ki ʿimāret ḳılmaḳda öy eyvānlarnı naḳş u nigār birle renk (15) birip bülend ḳılurlar bu maʿnīdin vāḳıf bolmaslar ki eyvan-ı ṭāḳ-

ı ʿimāretler riyā bolup bülend ḳılġuçı (16) larnı Allah teʿālā duzaḫġa emr ḳılur neʿūẕübillāh bul āyet mażmūnı birle ki (17) ومن بني بنا ورياء وسمعة يوضع الرحمن يوم القيامة **ḥikāyet** vaḳti ki Selemü'l-aḥmer (18) من سبعين ارضين طوقا يوقد في غفلة ثم يؤمر بالنار ʿaleyhi'r-raḥme Harūnu'r-reşīd ḫalīfening ḳaşıġa bardılar bārgāhnı ṭāḳ u revāḳlarnı körüp (19) bu beytni oḳudılar بيت اما موتك في الدنيا فوسعته فليت قبرك بعد الموت فاوسعه(20) yaʿnī maʿnīsi oldur ki ey ḫalīfe seni bul dünyādaki öy-i eyvānlarıng ve ṭāḳ u revāḳlarıng ḫūb (21) yaḫşı ve küngüredür keşki sen ölgeningdin kiyin ḳabring hem yaḫşı ve küngürelik bolġay irdi didiler (22) Harūnu'r-reşīd bu beytni mażmūnıdın āgāh bolup zār zār yıġlap tövbe ve istiġfārlar ḳılıp (23) men baʿde tā aḫīr ʿömriġaça ol ʿimāratlarġa ve ṭāḳ u revāḳlarġa hergīz ḳaramadı ve köngliġa kiltürmedi

[24a]

(1) **ḥikāyet** ḥażret-i Nūḥʿaleyhi's-selām ṭūfāndın çıḳtılar ferzentlarıġa didiler ki ey ferzend ey (2) enbiyā ve ey yegāne aṣfīyā ve ey peder-i büzürkvār eger icāzet birseler siz üçün bir sarāy ve baġ (3) bostān binā ḳılsek didiler Nūḥ ʿaleyhi's-selām aydılar evvel men ʿömrimni ḥażret-i Cebra'il-i emīn (4) din sorap andın kiyin sizlerġa cevāb birey didiler vaḳt ki ḥażret-i Cebra'il ʿaleyhi's-selāmdın (5) soradılar ḥażret-i Cebra'il ʿaleyhi's-selām aydılar sizni ʿömringizdin yine üç yüz yıl bardur didiler (6) ḥażret-i Nūḥʿaleyhi's-selām işitip ferzendlarıġa aydılar ki imdi meni ʿömrim āḫirıġa yetipdür mening (7) üçün ʿimāret ḳılmanglar didiler bişinçi ʿalāmāt ḫalāyıḳlar rāst sözdin ve şevāb işler (8) din yüz evgürüp yalġan sözġa ve ḫaṭā işlerġa ḳaytgeyler inṣāfdın yüz evgürüp cebr ve sitemge (9) mā'il bolġaylar ve bu āyet birle kim وَيْلٌ لِّكُلِّ أَفَّاكٍ hemmeleri ġāfil ve kemrāh bolup duzaḫġa giriftār boluş (10) larıdın bīḫaberdürler altınçı ʿalāmāt ādemlerning tolaraḳı ḥażret-i seyyid ins ü cān peygamber-i āḫirü'l-zamān (11) ṣallallahu ʿaleyhi ve sellemning sünnetleridin ḳaçıp nefs ve hevānıng mütābaʿatlarıdın (12) ʿat īabṭ[8] وَلَا تَتَّبِعِ الْهَوَى فَيُضِلَّكَ عَن سَبِيلِ اللَّهِ ḳılmanglar hevāy-ı nefsge tabīʿ bolmanglar tā īn ki kemrāh (13) ḳılur sizlerni Allah teʿālā yolıdın yetinçi ʿalāmāt oldur ki zerdārlarnıng nefs-i cevher ve zer-i zīver (14) lerige naʿt-ı ḥażret-i Muḥammed muṣṭafa ṣallallahu ʿaleyhi ve sellemni necis diremlerige saturlar sekizinçi ʿalāmāt (15) oldur ki cāhil ādamlar fāżıllardın yoḳarı

[8] تَتَّبِعِ yerine تَتَّبِعوا yazılmıştır.

oltururlar cāhil ve ʿazāzīl ṣıfat ādamlarnı işi (16) ilgeri bolur toḳuzunçı ʿalāmāt oldur kim ʿulemā bā-ʿameller āyet ve ḥadīṯ birle ḫudā ve resūlnı (17) sözini aytıp naṣīḥat ḳılsalar ḫalāyıḳlar işitmesler onunçı ʿalāmāt oldur kim müsülmān müsülmännı (18) öltürmekġa küşīş ḳılurlar her yirde nāḥaḳ ḳan tökülse ol yir ḥaḳ teʿālādın ṭaleb ḳılur (19) ol cāhil ve cābir ḳan tökküçini ḳarunġa oḫşar taḥte'ṣ-ṣerāġaça yir yutar (20) وَمَن يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُتَعَمِّدًا فَجَزَآؤُهُ جَهَنَّمُ خَالِدًا فِيهَا وَغَضِبَ اللّٰهُ عَلَيْهِ وَلَعَنَهُ وَأَعَدَّ لَهُ عَذَابًا عَظِيمًا[9] āyetni mażmūnıdın ḳorḳmaslar (21) on birinçi ʿalāmāt oldur kim وللوالدين والاقربين حقا على المتقين yaʿnī ata ve analarnı uruġ (22) ve tuġḳanlarını ḥaḳḳını saḳlamaḳ ve ṣıla-yı raḥm ḳılmaḳ ḫuda ve resūlnı āyet ve ḥadīṯlarıġa (23) ḳaraġanda lāzım irdi munı ḳılmaslar her vaḳt ki uruġ tuġḳanını körse güyā mār-ı efiʿning

[24b]

(1) ve çiyannı körgen dik bolur on ikinçiʿalāmāt oldur kim ḳavmi bardur ki pul ve mālı köpdür (2) anıngdın birmekin teng-dest veya merd-i ḫudā-firistler bir nimerse ṭaleb ḳılsalar birmesler (3) وَأَحْسِن كَمَا أَحْسَنَ اللّٰهُ إِلَيْكَ yaʿnī maʿnīsi oldur ki iḥsān ḳılġıl sen şunga oḫşar ki iḥsān ḳıldı (4) Allah teʿālā sanga şunça dünyānı ḥaḳ teʿālānı bu emrini işitmesler on üçünçi ʿalāmāt ol (5) dur kim bu rūşen cihān ẓālimlerni ẓālimidin ve yamanlarnı fiʿil-i ḫūyıdın ḳaranġuluḳ bolur ve fāsidlerni (6) cebridin ʿālem ḫarāb bolur ve şāhlar ve ḥākimler şerīʿat buyurgen işni ḳoyup bidʿat iş (7) lerni cāri ḳılġay hemme vaḳt dünyā tapmaḳ üçün ḫalḳullahġa āzār birürler on törtünçi ʿalāmāt (8) oldur kim ḳur'ānnı āvāz-ı bülend birle oḳurlar velīkin ḫudānı emr ü nehy ḳılġanıdın āgāh bolmaslar (9) on bişinçi ʿalāmāt oldur kim cāhil ve ʿālimler ʿālimning destārlarıġa oḫşaş destār orarlar (10) ve libāslarıġa oḫşaş libās kiyerler andaġ ādamlarnı ẓāhiri pāk ve bāṭını fısḳ u fesād birle bolur (11) hemīşe on altınçı ʿalāmāt oldur kim mescidlerde dünyā işidin almaḳ ve satmaḳnı ve beyhūde sözlerni (12) cāri ḳılurlar [neçe] ḫudāy teʿālā ḳur'ān-ı mecīdde ḫaber biripdür ki وَأَنَّ الْمَسَاجِدَ لِلّٰهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللّٰهِ أَحَدًا(13) bu āyetning mażmūnıġa ḳarap reʿāya-ı mescidni barça kiltürmesler on yetinçi ʿalāmāt oldur kim ir kişi (14) ve maẓlūm kişiler rengāreng ibrişim libāslarnı kiyerler ḥaḳ subḥāne ve teʿālā mundaġ libāslarnı irenlerġa (15) ḥarām ḳılġanıdın endīşe ḳılmaslar on sekizinçi ʿalāmāt oldur kim ʿadil ve inṣāf ve rāst (16) kūylik il arasıdın köterilgey cebr ve ẓulm ḳılmaḳ ve kemrāhlık birle ḫudādın

[9]Bu ayette اللّٰهُ kelimesi eksik yazılmıştır.

ḳorḳmaġaylar (17) on toḳuzunçı ʿalāmāt oldur kim irenler her neçük işler üçün öz ḫātunlarnı ṭalāḳ (18) bolġun dip ant içerler ol maẓlūmeleri ṭalāḳ bolmaġı tola vuḳuʿġa kilġey bul ṭarīḳa (19) yaman fiʿllerni kündin künge ziyāde ḳılġanıdın bolur yigirminçi ʿalāmāt oldur kim ḫalḳ arasıda (20) merk-i müfācāt peydā bolġay köp ḫalāyıḳlar tövbesiz ölġaylar ey mü'minler rast yoldın (21) ḫaṭāġa kitmey merk-i müfācātdın ḫaberdār bolup tövbe birle bolunglar kim bītövbe ölgen ḫudā (22) teʿālānı ḳatıġ ġażabıdur yigirmi birinçi ʿalāmāt oldur kim ḫalāyıḳ ḫizānege küşīş ḳılġaylar yaʿnī (23) pulnı ve māl metāʿlarnı fā'ideġa birürler أَحَلَّ اللّٰهُ الْبَيْعَ وَحَرَّمَ الرِّبَا yaʿnī ḥarām ḳıldı Allah teʿālā

[25a]

(1) Allah teʿālā ziyāde almaḳnı ve ḫizāneni mundaġ ḥarāmlardın perhīz ḳılmaslar andaġ ādamlarġa (2) ḫudāy teʿālānı luġatı nāzil bolur yigirmi ikinçi ʿalāmāt oldur kim ḫalāyıḳlar pis esbāblarda ṭāʿam (3) yemek ve içmekke ʿādet ḳılurlar yigirmi üçünçi ʿalāmāt oldur kim ḫalāyıḳlar sefer ḳılsalar yolda birbirlerige (4) muvāfıḳ-ı sünnet hemrāh bolmaslar الرفيق ثمالطريق şarṭnı ḫāṭırlarıda saḳlamaslar ve hemīşelerige (5) āzār birürler ve yārānlarıġa īzā ve külfet birürler من اوفى جاره ورث الله تعالى داره maʿnīsidin (6) āgāh bolmaslar yigirmi törtünçi ʿalāmāt oldur kim mü'minler ve müsülmanlarġa yiplik ve ḫārlikni (7) tartıp ve kāfirlerni ḳolıda esīr ve zebūn bolġaylar yigirmi bişinçi ʿalāmāt oldur kim ḫalāyıḳ birbirleriġa (8) beyhūde sitem ḳılmaḳ ve düşnām barmaḳ ve bī-ābrū ḳılmaḳke ḥaddin aşa ḥarīş bolurlar yigirmi altınçı (9) ʿalāmāt oldur kim ādamlar emānet işlerġa ḫiyānet ḳılġuçı bolurlar ḫıyānet ḳılġuçının yüzi (10) ḫalḳ arasıda açuḳ bolur ḳıyāmet küni ḥaḳ teʿālānı nezdide şermende ve şermsār bolur yigirmi yetinçi (11) ʿalāmāt oldur kim bārān bīmaḥal yaġar dıraḫtlarnı berki öşüp kiter yigirmi sekizinçi ʿalāmāt (12) oldur ki ḫalāyıḳlarnı ferzendleri ata analarıġa ferman-ı berdār bolmaslar ve buyurgen ḫizmet (13) lerni cān-ı dil ḳılmaslar ve tevellā bāverlik ḳılıp müsülmānlarnı tutmaslar ve bu sebebdin (14) ata analarıdın duʿā-yı bed alıp iki dünyāda şermende bolup ḥaḳ teʿālāġa ʿāṣī bolġaylar yigirmi (15) toḳuzunçı ʿalāmāt oldur kim pādişāh ve ḥākim ve ehl-i

ḥükūmetler ẓālīm ve cāhil bolġaylar ve fāsıḳ (16) ve füccār kişilerni özige hem ṣoḥbet ḳılġaylar ve ādam-ı ṣāliḥlerni özidin yıraḳ ḳılıp andaġ ādamlarnı (17) özige düşman bilgeyler otuzınçı ʿalāmāt oldur kim ḫalḳ arasıdın ḥayā ve diyānet kitgey (18) قال النبيعليه السلام اول ما يرفع من بين امتي الحياء والامانة otuz birinci ʿalāmāt oldur kim irenler (19) maẓlūmlar ḳolıda zebūn ve ḫār bolġaylar ḥaḳ teʿālā emr ḳıldı ki وشاورهم ومن وخالفوهمyaʿnī (20) maẓlūmlar ni ḳıl digenini ḳılmanglar ḳılma digenlerini ḳılınglar her işni maẓlūmelerning ḫilāfıda (21) bolsa anı ḳılınglar digen ḥaḳnı emrini tutmaslar ve irenler hem maẓlūmeler dik dīn-i islāmġa (22) noḳṣān ve ʿaḳlġa ziyān boladurġan sözlerni ḳıladurlar her nimerse ki maẓlūmeler dise anı sözidin (23) çıḳmaslar otuz ikinçi ʿalāmāt oldur kim ʿulemālar ḫīle-āmūz ve fitne-engīz bolġaylar müsteḥaklarnıng

[25b]

(1) ḥaḳḳını toḫtaturlar otuz üçünçi ʿalāmāt oldur kim söz taşuġuçı ġammāzlar tola bolġay gül-i raʿnā (2) ve gül-i sūsenge oḫşaş iki yüzlik bolġaylar otuz törtünçi ʿalāmāt oldur kim ḫalāyıḳ māl ve metāʿ (3) altun ve kümüşlerni ḫazīne ve defīne ḳılurlar pul ve māllarnı köp yıġıp ol māl ve pullarıge faḫr-ı dünyā ḳılur (4) lar كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِḥükmi birle ölürler ve ol pul ve māllar vārişler ḳolıda ḳaladur ol bīçāre ʿazāb (5) ve ʿuḳūbatge giriftār bolur الَّذِينَ يَكْنِزُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَلاَ يُنفِقُونَهَا فِي سَبِيلِ اللّهِ فَبَشِّرْهُم بِعَذَابٍ أَلِيمٍ (6) bu āyetning mażmūnıdın tola ḳatıġ ʿazābġa giriftār boluşıdın endīşe ḳılmay (7) ḳorḳmaslar otuz bişinçi ʿalāmet oldur kim ʿālim ve mes’ele-gūylar fāsıḳ u füccār bolurlar otuz (8) altıncı ʿalāmāt oldur kim ḫalāyıḳlar kimlerni māl ve pulları köp bolsa anı ʿizzet ü ḥürmetlik bilip (9) dost tutarlar dervīş ve faḳīrlerni ḫār u raḥman tutarlar otuz yetinçi ʿalāmet oldur kim ʿālim-i (10) ʿazīzu’l-vücūd ve fāżıl-ı perhīzgār cihānda kem bolur şerīʿatnıng kārı islāmnıng resmi nāpeydā (11) bolur munıngdın ʿibret almaslar otuz sekizinçi ʿalāmet oldur kim ḫırḳa kiygen ādamlar tola (12) bolur bu dünyānı ḳā’idesi üçün ṣuratlarını yasarlar velīkin sīretleri müfsiddür emmā olarnı (13) ẓāhirleri pāk ve bāṭınları temāmen pür necāsetdür otuz toḳuzunçı ʿalāmet oldur kim baʿżı ḫalāyıḳ (14) özlerini ḫūb zāhid ve ʿābid baġlarlar ve ʿibādetleriġa ḫūb binā ḳılġaylar hemmesi riyā birlen (15) özlerige hīç sūd ḳılmas ḳırḳınçı ʿalāmet oldur kim ʿālimler ve hākimler ve mü’minler hemmeleri (16) ḳur’ān

oḳumaḳnı ve zühd ü taḳvānı taşlap yaḫşı libās kiymekni iḫtiyār ḳılurlar kimlerni libāsı (17) yaḫşı bolsa anı zühd ü taḳvā bilürler ve libās وَلِبَاسُ التَّقْوَىٰ ذَٰلِكَ خَيْرٌbu maʿnīdin hergīz endīşe ḳılmaslar (18) ḳırḳ birinçi ʿalāmet oldur kim ṣabr şekībā ādamzād ḫazīnesidür il arasıda ṣabr u teḥammül muṭlaḳā (19) yoḳ bolur ḫalāyıḳ hemmeleri miḥnetdin ḳaçarlar hemme vaḳt şādlıḳnı ve oyun külküni iterler (20) ḳırḳ ikinçi ʿalāmet oldur kim yurt içinde oġrı ve ḳaraḳçı ve ḫıyānet ḳılġuçılar il arasıda (21) köp bolġay ol gürūhlar ḫudādın ḳorḳmaslar ve müsülmānlardın şerm tutmaslar ḥażret-i (22) resūl-ı ekrem ṣallallahu ʿaleyhi ve sellem aydılar ki (23) من خان امانة في الدنيا ولم يؤدي الى اربابها مات على غير دين الاسلام والقى الله تعالى عليه وهو غضبان bu ḥadīṯ-i şerīfni maʿnīsidin

[26a]

(1) āgāh bolmaslar ḳırḳ üçünçi ʿalāmet oldur kim ḳur'ānnıng varaḳlarını kümüşdin ve ḥarf (2) lerini altundın bitürler ve iʿrāblarıġa zīb u zīnet birürler ve levḥ baġlap ve cüzūl ve nuḳūşlar (3-5) nı tekellüf birle mübālaġāġa yetküzürler emmā maʿnī ve aḥkāmları birle işleri bolmaslar قال رسول الله عليه السلام من القلم القران ولم يعمل اثر حطام الدنيا و زينتها استوجب سخطه الله تعالى وكان في دركة اليهودي والنصارى الذي نبذوا كتاب الله تعالى وراظوهم واشتروا به ثمنا قليلا (4) hadis (5) hadisḳırḳ (6) törtünçi ʿalāmet oldur kim ḳur'ānnıng āyāt-ı bünyāt ve muḥkemātlarnı ḳoyup āyāt-ı müteşābihāt (7) birle ʿamel ḳılurlar إِنَّ قَوْمِي اتَّخَذُوا هَذَا الْقُرْآنَ مَهْجُورًاmunıng maʿnīsidin endīşe ḳılmaslar (8) ḳırḳ bişinçi alāmet oldur kim medrese ve mescidler binā ḳılmaḳda ve taʿmīr ḳılmaḳda küşīş ve mübālaġā (9) ḳılġay ḳırḳ altınçı alāmet oldur kim ḫalāyıḳlar muḥṣ-ı ez-berā-yı riyā üçün bülend ve ekber mināre ḳılur (10) lar mü'ezzinānı mü'ezziniyān her ikisi bir ṣūretde ḫaṭ bolur ol müezzin ḥarām loḳma yemekdin özlerini (11) saḳlamaslar وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلًا مِّمَّن دَعَا إِلَى اللَّهِ وَعَمِلَ صَالِحًا وانه özini bu şevābdın ʿārī ve ʿāṭl (12) ḳılurlar ve رفعت منزلة المؤذنون اطول الناس اعناقا يوم القيامة ryaʿnī ḳıyāmetde mundaġ bülend menzilġa (13) yetmey ḳalurlar ḳırḳ yetinçi alāmet oldur kim irenler ve maẓlūmlar hemmeleri naʿme işitmekni ḫāhlarlar ve nāmaḥrem (14) ler arasıda olturġaylar ḳırk sekizinçi ʿalāmet oldur kim ġanīler ve ehl-i devletler ḫizmetkār (15) larnı tola ḳılıp ʿimāret

basamaḳġa köp saʿy u küşīşler ḳılıp munıng meşġūlı birlen ḳur’ān (16) oḳumaḳdın ve farż u nevāfildin ġāfil bolup ḳalurlar ḳırḳ toḳuzunçı alāmāt oldur kim def ve ġıcek (17) çaladurġan ve naʿme ḳılıp naḳş aytadurġan maẓlūmlar ḫalḳ arasıda köp peydā bolur ol ṭā’īfe (18) ḫalḳlar hemmesi şeyṭān-ı laʿīnni şikāridür perverdigār ʿālemning düşmanıdur ve hemme vaḳt laʿnet oḳıġa (19) nişānedür ilikinçi alāmet oldur kim yurt arasıda ḳumārbāzlar tola bolġay nerd u şaṭrançnı (20) ürgenmekni özleriġa lāzım ve vācib bilgeyler ḳımār u şaṭranç hemmesi iblīs-i laʿīnni (21) ʿamalıdur her kim bu ṭaʿrīḳāt işleriġa saʿy ḳılsalar şeytānġa mütābaʿat ḳılġan bolġaylar ḫudāy (22) teʿālā ḳur’ān-ı mecīd içre ḫaber biripdür ki إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالأَنصَابُ وَالأَزْلاَمُ رِجْسٌ مِّنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ[10] digen āyetni mażmūnıdın āgāh bolmaslar ey dervīş (23) hūşyār bolġıl

[26b]

(1) bolġıl mundaġ yaman fiʿillerdin yıraḳ bolġıl ki munıng ʿazābı ve ḫesābı hemme ʿazāblardın (2) tola ḳatıġdur ki sehl-i şümārīda ḳılmanglar ilik birinçi ʿalāmet oldur kim ḫalāyıḳlar Allah teʿālā (3) nıng birgen niʿmetlerige ez-taḫt-ı dil şükr ḳılmaslar وإن تعدوا نعمت الله لا تحصوها ḫaḳ teʿālā (4) bendelerige toladın tola baʿīr ve niʿmet biripdür mingdin biriġa hem şükr ḳılmaslar her niʿmeti ki (5) anda şükr-i ḫudāvendi yoḳdur ey dervīş her niʿmeti ki ḫaḳ teʿālā ʿitā ḳılsa cān diling birle şükrini (6) aytıp yürmekni ʿādet ḳılġıl ilik ikinçi ʿalāmet oldur kim alurda terāzū ve peymānede ziyāde (7) alurlar ve saturda kem birürler الَّذِينَ إِذَا اكْتَالُواْ عَلَى النَّاسِ يَسْتَوْفُونَ وَإِذَا كَالُوهُمْ أَو وَّزَنُوهُمْ يُخْسِرُونَ أَلاَ يَظُنُّ أُوْلَئِكَ أَنَّهُم مَّبْعُوثُونَ لِيَوْمٍ عَظِيمٍ يَوْمَ يَقُومُ النَّاسُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ وَيْلٌ لِّلْمُطَفِّفِينَ bu āyet mażmūnı birle (8) dil digen duzaḫḳa giriftār boluşıdın ḳorḳmaslar ve bu ṭā’ife ḫalḳ kāfir bütperestler (9) din hem yamanraḳdur **naḳl** bir kāfir ḳaṣāb bar irdi az pul alıp tola göşt birür irdi bir kimerse (10) bul hāldin vāḳıf bolup taʿaccübge ḳalıp bul işni başını bilmek üçün ol ḳaṣābdın (11) suāl ḳıldı ḳaṣāb ol kimersini uşlap kenāre tepesiġa ḳarağıl didi ol kimerse ḳarap kördi ki (12) ol kenāre üzesinde bir büt turadur ḳaṣāb aydı ki bul büt körüp turġan cehtidin az (13) pul alıp tola göşt birürmen didi ey dervīş āgāh bolġıl ki kāfir özi yasaġan közi (14) körmes ve kulaġı işitmes ve hīç fā’ide ve żarar andın ḥāṣıl bolmas ol bütdin ḳorḳup az pul (15) alıp tola göşt birür bolsa sen ki müslümānlık daʿvāsını ḳılursen ḫudāy haşrda hezār ʿālem ḫāżr (16) ve

[10] وَالأَنصَابُ kısmı eksik yazılmıştır.

nāẓırdur ol bütperest kāfirçe inṣāf ḳılmaysen dā’im şeyṭān-ı laʿīnni sözidin çıḳmay (17) tola pul alıp az māl birürsen ve ʿazāb-ı āḫiretni ḳatıġ tartıp āteş-i duzaḫġa giriftār boluşıdın endīşe (18) ḳılmaysen ilik üçünçi ʿalāmet oldur kim irkek ve maẓlūmeler zināġa mübtelā bolurlar özlerini (19) varṭa-i mühlikġa yaʿnī ḳatıġlıḳ birle āfet ve külfetlerini tartıp öledurġan ölümġa özlerini (20) giriftār ḳılurlar ḥaḳ teʿālā andaġ adamlarnı ḳaḥtçılık belāsıġa mübtelā ḳılġay ilik törtünçi (21) ʿalāmet oldur kim maẓlūmlarnıng közleri ve köngülleridin şerm u ḥayā köterilür alarda şefḳat (22) ve mihr ü muḥabbet ḳalmas ilik bişinçi ʿalāmet oldur kim ḫalāyıḳnıng könglidin mihr ü şefḳat (23) köterilgey yār birāderlerge mürüvvet ḳılmaslar ilik altınçı ʿalāmet oldur kim ḫalāyıḳnı sīneleride

[27a]

(1) cebr ü ʿadāvetning otı şuʿle urar merḥametning suvı ḳavīdür anıngdın penāh tilengler (2) ilik yitinçi ʿalāmet oldur kim ir ve ḫātunlar birbirleri birle sevdā ve satuḳ ḳılurlar her ḳaysıları (3) öz māllarını bölek tutarlar ilik sekizinçi ʿalāmāt oldur kim bir müsülmānnı ṣeyyid ḳılmaḳ üçün (4) mekir ve tuzaḳını ḳoyarlar tā bir mü’minni cānuvarġa oḫşaş ḥīle birle ilidurġaylarilik toḳuzunçı ʿalāmāt (5) oldur kim maẓlūmlar irenlerge oḫşaş üzengüġa ayaġlarını ḳoyup zırhlarını igerge ḳoyup atge (6) minerler لعن الله القروج على السروجyaʿnī laʿnet ḳılur Allah teʿālā ol maẓlūmlarge ki fercini igerġa (7) ḳoyup at minerler bu laʿnetdin özlerini yıraḳ tutmaslar atmışınçı ʿalāmet oldur ki ekşeri irenler (8) ceng ḳılġalı küçi ve ḳuvveti bar turup ʿāciz ve maẓlūmeler dik ġaẕātge barmay öyleride olturur (9) atmış birinçi ʿalāmāt oldur kim ehl-i bāzārlar sevdā üstide ḫudāy teʿālādın bizār bolay dip ant (10) içerler rāst turup yalġanġa güvāhlik birürler atmış ikinçi ʿalāmet oldur kim ḥaḳ subḥānehu (11) ve teʿālānı nāḥaḳ ve bühtān işlerġa şefīʿ kiltürüp güvāh tartarlar atmış üçünçi ʿalāmet oldur ki (12) ḫātunlar köçe ve bāzārlarda yürürler bu işni şerīʿat-ı muṣṭafa ṣallallahu ʿaleyhi ve sellem ḥarām ḳılġanı (13) dın ḳorḳmaslar atmış törtünçi ʿalāmet oldur ki irenler ḥarīr metāʿlardın libās ḳılıp kiyip (14) özlerige ara birip men filān kişi men dip bīnā ve temennā ḳılurlar atmış bişinçi ʿalāmet oldur ki (15) ādamı bolġay kim anıng ʿahdı

ve ḳolı rast bolġay anga hīç kişi iʿtimād ve iʿtiḳād ḳılmaġay ve ol (16) ādamı rāst ḳol hem bul ṭā'ifelerġa iʿtimād ḳılmaġay atmış altınçı ʿalāmāt oldur ki ḫalāyıḳ şerīʿāt (17) dın taşḳarı yaman fiʿil nā-pesendlerni tola ḳılurlar mü'minlerġa raḥm ve müsülmānlarġa şefḳat ḳılmas (18) lar atmış yetinçi ʿalāmet oldur kim andaġ fısḳ u fücūr birle ḫalāyıḳnıng köngül ayīnesini tīre ve ḳara ḳılurlar (19) ve ḳara taşdın hem ḳatıġraḳ bolur atmış sekizinçi ʿalāmet oldur kim ʿālimler ʿilmni dünyā üçün (20) üçün oḳurlar ve dīn-i islāmnı altun ve kümüşni ḳolıġa kiltürmaḳ üçün ürgenürler atmış (21) toḳuzunçı ʿalāmet oldur kim ādamlar baḫīl bolurlar saḫāvetning penç-i bünyādı ol cemaʿadın kiter (22) yetmişinçi ʿalāmet oldur ki ḥākim ve ḳāḍılar rāst ḥükmdin yüz evgürüp rüşvet alıp ḥükm ḳılġay (23) yetmiş birinçi ʿalāmet oldur kim zirāʿatlarda bereket bolmas dıraḫtlarnıng meyvesige

[27b]

(1) ḳuşūr yiter mundaġ bolmaġnı sebebi oldur ki zekāt birmek ve ṣadaḳa ḳılmaḳ zirāʿatnıng yaḫşı bolmaġı (2) ve māl pulnıng ḥelāl bolup tola bolmaġıġa sebeb irdi ḫalāyıḳlar zekāt māl birmeseler ve ṣadaḳa (3) ḳılmasalar nāçār olardın zirāʿat ve meyve ve māl-ı dünyā ve metāʿlarıdın bereket köterilġey yetmiş (4) ikinçi ʿalāmet oldur kim hemme ḫalāyıḳ şarāb içmekge meyl bolgaylar öz fehm ḳuşūrlarıda ol şarābnı (5) defʿ-i ġam u endūh bolur dip çaġlarlar قال النبي عليه السلام من شرب الخمر لم يبشر به الجنة yaʿnī kişi ki (6) bul dünyāda şarāb içse ḳıyāmet küni behişt şarābıdın içe almas digen ḥadīṯni ḫaber birgenidin (7) āgāh bolmaslar yetmiş üçünçi ʿalāmet oldur kim kiçe ve kündüz ançanan ḳısḳa bolur ki yıl ayġa (8) oḫşar ay heftege oḫşar ve hefte bir künge oḫşar bī-bereket bolur yetmiş törtünçi ʿalāmet ol (9) dur ki sevdāgerlerni bāzārı ḳesād bolur almaḳ ve satmaḳda bereket ḳalmas ve bul işler hemmesi حرلنه [ḥrlne]ni (10) şūmlıġıdın peydā bolur yetmiş bişinçi ʿalāmet oldur ki irenler livāṭa ḳılmaḳge rāġıb bolurlar yaʿnī (11) livāṭa irkek yine bir irkek kişi birlen cimāʿ ḳılġan bolur eger irkek birle irkek mücāmaʿat ḳılsa neʿūẕu (12) bi'llāh ki ʿarş-ı aʿẓam ve ṭabaḳāt-ı rū-yı zemīn korḳup lerzeġa kilġay Allah Allah ey ʿazīz bu yaman işdin (13) dā'im ḫaẕer ḳılmaḳ kirek her türlük belā ve āfet şol sebebdin āsmāndın nāzil bolur

yetmiş altınçı ʿalāmet (14) oldur kim ḫātūnlar bī-şerm ü bī-hayā bolur hemme vaḳt ṭabiʿ-i zināġa māyil bolur eger özining iri her ḳança (15) yaḫşı ve hōş-rūy ve ḫōş-fiʿil bolsalar hem öz iridin ḳaçıp nāmaḥremler birle zinā ḳılurlar yetmiş (16) yetinçi ʿalāmet oldur ki ḫalāyıḳ emr-i maʿrūf ve nehy-i münkerdin ḳaçarlar ṣāliḥ ve perhīzkār adamlarġa bāverlik (17) ḳılmaslar belki şundaġ yaḫşılarnı ḫār körerler yetmiş sekizinçi ʿalāmet oldur kim ʿālem ḫalḳını tolaraġı (18) tügelni yolını bend ḳılurlar ni üçün kim ḫasāset libāsını üstlerige kiyip ve mekkārlik ʿaṣāsını (19) ḳollarıġa alıp miṯl-i mā'iller dik ṭamaʿ ḳılurlar ḥaẕret-i rabbuʿl-ʿizzetdin şerm tutmaslar ve ḥaḳīḳatdın (20) endīşe ḳılmaslar yetmiş toḳuzunçı ʿalāmet oldur ki yaş adamlar hemmesi mekkār bolur özidin kette mūy-ı (21) sefīdke pend ü firīb birgeyler ve ḳarı adamlar ekṯeri fāsık u füccār adamlarnıng ṣoḥbetlerini iḫtiyār (22) ḳılġaylar yaman söz ve yaman fiʿil olarġa maʿḳūl körünür olarnıng bostānı merḥametni gülidin (23) ḫālī bolur olarnıng könglide merḥametni āftābı bolmas seksenleyinçi ʿalāmet oldur kim her yirde

[28a]

(1) her yirde ġarīb ve müsāfirlerni ḫār körerler meṯelā eger bir ġarīb rāstlik ṣandūḳıdın ḫaḳīḳatnıng (2) ḥaḳḳasıdın قل الحق وان كان مرا birle gevherġa oḫşaş rāst sözni aytsa ol (3) ġarībni rencür ḳılurlar açıġlıḳdın zehr-i ḳātilni āzārnıng ḳadeḥıġa ḳoyup ol ġarībge içürürler (4) seksen birinçi ʿalāmet oldur kim ḫalāyıḳlar ġıybet ḳılmaḳnı ve yaḫşıġa āzār birmekni ve kişini ʿaybını (5) aytmaḳnı ʿādet ḳılurlar Allah teʿālā nehy ḳılıpdur ki وَلَا يَغْتَب بَّعْضُكُم بَعْضًا yaʿnī ġıybet ḳılmanglar (6) baʿżılarıng baʿżılarıngnı digen bolur bu nehyni işitip ʿamel ḳılmaslar seksen ikinçi ʿalāmet (7) oldur kim merdum günāhnı tola ḳılurlar ṭāʿatnı az ḳılurlar her yirde fāsıḳ u füccārlar ʿömrlerni ḫōşluḳ (8) birle ferāġatda ötgerürler ve her yirde faḳīr mü'minler miḥnetning öyide ġamnıng kençide başını tiziġa (9) ḳoyup ḥasret ve teffekür birle ʿömr ötgerürler fulāsdın özge libās kiymesler darudın özge nimerse yimesler (10) yüz ming ġam ġuṣṣa birle ağızlarıġa bir loḳma nān salurlar seksen üçünçi ʿalāmet oldur kim günāhnı āşkāre (11) ḳılurlar yalġan ve bühtān sözlerni bī-āyā ayturlar bu sebebdin Allah teʿālānıʿazābıġa giriftār bolurlar (12) seksen törtünçi ʿalāmet oldur kim ḫalāyıḳlarnıng ʿömrleri günāh bolur ādam dānā ve fāżıllarınıng (13) tirikligi ḳatıġ bolur rāḫatnı ḫōş körmesler kāfirler ve münāfiḳlar ve fācirler devletde ve

raḫatda bolurlar (14) rāstlik birle yürgen ādamlarnı arḳası żaʿīf ve ḳolı ḳısḳa bolur ve bāṭıllarnı ḳolı uzun bolur (15) ve özi ḳuvvetlik bolur seksen bişinçi ʿalāmāt oldur kim irenler az ve maẓlūmlar köp bolġay (16) andaġ ki bir irge ilik ḫātūn ṭālib ve ṭalibkār bolur irning azlıḳıdın ḫātūnlar irlerini istep (17) yürürler irkekler ḳaçıp taġ ve beyābānlarda yürürler seksen altınçı ʿalāmet oldur kim ḳavmi peydā (18) bolur ki ötgen ādamlarnı ḳılgen işlerini pesend ḳılmaslar olarġa laʿnet u nefrīn yüberürler (19) ve ḥālān ki özlerining işleri şerīʿatke muvāfıḳ irmes seksen yetinçiʿalāmet oldur kim (20) namāz ve rūzeni kāhillik birle edā ḳılurlar güyā ki kemyāb bolur ve ḫalāyıḳda mihr vefā ḳalmas seksen (21) sekizinçi ʿalāmet oldur kim şehirler ḫarāb bolur Saʿdu's-Sādāt digen tefsīrinde kiltürüpdür (22) ler kim bir küni nūr-ı dīde-i āṣfiyā ve ber-güzīde-i zumre-i evliyā yaʿnī ḥażret-i ʿAli şīr-i ḫudā tilavet-i ḳur'ān ḳılıp (23) olturup irdiler ḳıraat bul cāyge yetti ki وَإِن مَّن قَرْيَةٍ إِلاَّ نَحْنُ مُهْلِكُوهَا قَبْلَ يَوْمِ الْقِيَامَةِ أَوْ مُعَذِّبُوهَا عَذَابًا شَدِيدًا

[28b]

(1) ol mescidde ṣaḥabeler bul āyetni tefsīrni ḥażret-i şīr-i ḫudādın iltimās ḳılurlar ḥażret-i ʿAli (2) şīr-i ḫudā aydılar ki Mekke-i muʿẓzama ki tamāmı şehirlerni şerāfetligidür Ḥabeşning leşkeri ḫarāb ḳılur ve yine (3) münevvere ki mü'minlerning ḫazīnesidür ve müsülmān ḫalḳını defīnesi irdi ḳaḥṭlik birle ḫarāb bolur (4) vilāyet-i Bedaḫşānnı mīʿdeleride ḳurt peydā bolup ḫarāb ve helāk bolurlar yā īn ki ḳavm-i bīgāneler (5) ning şemmidin helāk bolur vilāyet-i Şāmnı Rūm Ermenileri ḫarāb ḳılur vilāyet-i ʿIrāḳnı Süfyānnı (6) evlādıdın atı Ḥabeş bolġay anıng şerridin ḫarāb bolup memleket-i Rāynı aġrıḳ ʿārıż bolup vīrān (7) bolġay vilāyet-i Fārsnı ḳaḥṭçılik vīrān ḳılur vilāyet-i Āzerbeycānnı merk-i müfācāt ḫarāb ḳılur (8) yine bir rivāyetde birbiri birle cenk ḳılıp şimşirbāzlik birle ḫarāb ḳılur vilāyet-i Ermenini ṣāʿiḳa (9) yaʿnī berḳ ḫarāb ḳılur vilāyet-i Baṣranı suv vīrān ḳılur vilāyet-i Mışırnı derya-yı Nīl vīrān ḳılur vilāyet-i (10) Deylemni açlıḳ vīrān ḳılur vilāyet-i Rūmnı ṣāʿīḳa ḫarāb ḳılur vilāyet-i Ḫorāsānnı muḥtelif renç (11) ler vīrān ḳılur vilāyet-i Mervni kāfirler ve füccārlar ḫarāb ḳılur vilāyet-i Kāşġarnı Hind vilāyetining kāfir (12) leri ḫarāb ḳılur vilāyet-i Saʿdnı jāle ḫarāb ḳılur vilāyet-i [Kümüş]ni ḫūrları ḫarāb ḳılur vilāyet-i Nişābūr (13) nıng isiġ şimāl ḫarāb ḳılur ve yine bir rivāyetde bārān ḫarāb ḳılur vilāyet-i Mūṣulnı

isiġ şimāl vīrān (14) ḳılur vilāyet-i Medā'inni nekbet vīrān ḳılur vilāyet-i Kirmānnı merk-i müfācāt ḫarāb ḳılur vilāyet-i Ṭaberistān (15) nıng ḳaḥṭı vīrān ḳılur vilāyet-i Sistānnı bir ḳatıġ borān peydā bolur ki taġlar samān dik uçar ol (16) mevżīʿdeki ḫalāyıḳ borānnıng vaḥşetidin neziʿ-cān bolup hemmesi cānlarını ḥażret-i ʿAzrā'īl (17) ʿaleyhi's-selāmġa teslīm ḳılurlar vilāyet-i Belḫni renç ḫarāb ḳılur yine bir rivāyetde bir mevc urup helāk (18) ḳılur vilāyet-i Herātnı ḥażret-i perverdigārnıng fermānı birle āsmāndın yılan yaġıp ḫarāb ḳılur vilāyet-i (19) İṣfahānnı merk-i müfācāt ḫarāb ḳılur vilāyet-i Yemenni çekirtge helāk ḳılur yine bir rivāyetde ḥabeşīler (20) ḫarāb ḳılur vilāyet-i Hindūstānnı ābile ḫarāb ḳılur yine bir rivāyetde birbirini uruşup (21) helāk ḳılurlar baʿżıları deryāda aḳıp ölürler vilāyet-i Ḫarezm ve Taşkend ve Sayrām ve Şemerḳand ve Ferġāna (22) larnı vilāyet-i Çinni Türkleri helāk ḳılur vilāyet-i Serḫasnı hem Çin vilāyetini Türkleri ḫarāb (23) ḳılur vilāyet-i Buḫāra-yı şerīfni kibirler ḫarāb ḳılur yine bir rivāyetde ḳaḥṭlik ḫarāb ḳılur vilāyet-i

[29a]

(1) vilāyet-i Tīrmīz ve Ḥoḳānyānnı ṭāʿūn helāk ḳılur vilāyet-i Ḳosṭanṭiniyye ki hemme şehirlerning biyikraḳı (2) ve hemme mekānlarnıng yaḫşıraḳıdur bir merdīning ḳolıda küşāde bolur ki ḥażret-i risālet penāhī (3) ṣallallahu ʿaleyhi ve sellemning ehl-i beytleridin Ḥasan ibn-i ʿAli raḍiyallahu ʿanhnıng evlādlarıdındur (4) mübārek ism-i şerīfleri imām Muḥammed bāḳī Mehdi āḫiru'z-zamāndurlar rıḍvānullahi teʿālā ʿaleyhim ecmaʿīn (5) çün ança bularnıng evṣāflarıdın hemme beyān ḳılsek kirek inşāallahu Rabbü'l-ʿalemīn tefsīr-i riyāżu'l (6) muḳaddes'de aytıpdurlar kim bularnıng sipehsālarları Ṣalāḥ ibn-i Şuʿayb'dur Belḫning nevāḥiyesidin (7) bolur ança ki ʿālemning ḫarāb bolmaḳı ḳıdvetü'l-aḳṭābü'l-evtād ḥażret-i ʿAli şāh-ı merdān ve şīr-i (8) Yezdān raḍiyallahu teʿālā ʿanhdın beyān boldı uşbu irdi taḥḳīḳu'l-ḥāl-i evliyā merciʿu'l-ḥāl-i ḳıyāmet (9) ning ʿalāmetleri ki beyān bolup irdi köpraḳı vuḳūġa kildi ve ḳalġanları hem yaḳındur ki tayyār (10) ḫudā tebāreke ve teʿālā ḳur'ānda ḫaber biripdür ki **on** [11]اقْتَرَبَ لِلنَّاسِ حِسَابُهُمْ وَهُمْ فِي غَفْلَةٍ مُّعْرِضُونَ **altınçı** (11) **faṣl** maʿrūf ve meşhūr olan on bir ʿalāmetnibeyānı ötgen seksen toḳuz birle yüz ʿalāmet kāmil (12) bolur ve ol on bir ʿalāmetning ulı imām Muḥammed

[11]لِلنَّاسِ eksik yazılmıştır.

bāḳī Mehdining ḫurūclarıdur ʿibn-i ʿAbbās (13) raḍiyallah ʿanh rivāyet ḳılıpdurlar kim ḥażret-i peyġamber ṣallallahu ʿaleyhi ve sellem aydılar ki (14) كيف امته مراولها عيسى في اخرها والمهدي من امل بيتي في وسطها evvelġı ʿalāmet ḫurūc imān Mehdi āḫiru'z-zamāndur (15) raḍiyallahu teʿālā ʿanhu ve ança ol ṣāḥib-i zamān ve manẓūr-ı naẓar-ı raḥman ḥażret-i imām Mehdining ʿalāmet (16) leri muʿīn ve muḳarrirdür otuz yeti ʿalāmet birlen evvelġı ʿalāmetleri ḥażret-i peyġamber ṣallallahu (17) ʿaleyhi ve sellemning ehl-i beytleridindürler yine bir rivāyetde taḥṣīṣ-i Ḥasan ibn-i ʿAli raḍiyallahu ʿanhumā (18) durlar ki nām-ı mübārekleri Muḥammed bāḳīdür ataları ʿAbdullahdur ve künyetleri ebū'l-Ḳāsımdur ikinçi (19) ʿalāmātları buldur kim Mekke-i muʿẓẓamada ẓuhūr ḳılurlar ʿadāletlerini nūrını eşeri Mekkedin eṭrāf-ı (20) ʿālemġa intişār tapar üçünçi ʿalāmātları buldur ki Şām ṭarafıdın bular birle cenk ḳılġalı leşker-i (21) bisyār cemʿ bolup tīġ tartıp kilgey mebīt digen yirge kilġanda ol cemāʿatnı tamāmen hemmesini (22) yir yutgey törtünçi ʿalāmāt buldur ki Ḳonsṭanṭiniyyeni feṭḥ ḳılurlar andaġ ki yetmiş ming müsülmān (23) ve merd-i kāmil anda ḥāżır bolurlar tekbīr-i ilahī birle tīġ u teber birle ol Ḳonsṭanṭiniyyeni müsaḫḫar ḳılurlar cebel-i rīmemni

[29b]

(1) rīmemmni hem feṭḥ ḳılurlar ve ol bir taġdur ki ol ʿalāḥide zındıḳlarnı zındıḳalarnı cāyıdur bişinçi (2) ʿalāmāt buldur ki Yemenning ṣaḥrāsıdın bir kintde tola bolurlar ol kintni Yemen atarlar altınçı (3) ʿalāmāt oldur ki ḥażret-i imāmnıng başlarıġa bir bulut hemme vaḳt sayā ḳılıp yürürler ol bulut (4) içinde bir firişte nidā ḳılur ki اولى الله المهدى فاتبعوه yaʿnī bu Mehdi Allah teʿālānıng velīsidür (5) pes tabīʿat ḳılınglar ol Mehdiġa yetinçi ʿalāmāt oldur ki ol ẕāt-ı şerīfning pīşāneleride (6) bir nişāne bolġay ki miṣl-i sitāre-i dıraḫşānġa oḫşar olarnıng beddu'āsını taḥḳīḳ ve rāstlıḳġa (7) delālet ḳılur sekizinçi ʿalāmet oldur ki faṣlu'l-ḫiṭāb tefsīride kiltürüpdürler ki ol maḫdūmzāde-i (8) ʿālimān yaʿnī imām Mehdi āḫiru'l-zamānnıng ṣūretleri ol ṣadr-ı bedr-i kāināt ḥażret-i resūl-ı (9) ekrem ṣallallahu ʿaleyhi ve sellemning mübārek ṣūretlerige nihāyetsiz oḫşar ki mübārek yüzleri rūşen (10) u tābān وعلى هذا ما ذكرنا في المعارج النبوتصلى الله عليه وسلمṣallallahu ʿaleyhi ve sellem toḳuzunçı ʿalāmāt oldur ki (11) hergīz iḫtilām bolmaslar otuzınçı ʿalāmet oldur kim kūfī ḫalḳı bularġa yār bolurlar dīn-i islāmnı bülend (12) ḳılmaḳġa ve ġuẕāt ḳılmaḳġa tola saʿy ve küşīş ḳılurlar on birinçi

ʿalāmāt oldur kim köp cāhil (13) ādamlar ḥażret-i imāmnıng mülāẕmetleride bir kiçede ʿālim ve fāżıllarnıng ḳatarıda bolurlar baḫīller (14) saḫī ve kerīm bolurlar ʿāciz ve nātuvānlar şecāʿatlik bolurlar islām ḳavmi bolġay andın kiyin yine (15) islāmġa ol imāmdın perver ḥāṣıl bolur ölgendin kiyin yine tirilür mütemerridlerni şimşīr birle rāh-ı rāstġa (16) terġīb ḳılurlar ibā ḳılġanlarnı öldürürler dīn-i islāmġa andaġ rāst u rūşen ḥükm ḳılurlar ki (17) eger peyġamber ṣallallahu ʿaleyhi ve sellem güyā ki ḥayāt bolsalar biʿaynihi şundaġ bolur irdi ḫalāṣ-ı kelam-ı rāstdın (18) özgedin ʿālemde ḳalmas ehl-i islāmnıng hemmesi ḥażret-i imāmnıng vücūd-ı şerīfleri birle ḫōş (19) ḥāl ve ḫōş vaḳt bolup emīn ve āmān bolurlar on ikinçi ʿalāmet ʿārifler ve ehl-i ḥaḳayıḳlar (20) ve erbāb-ı keşifler hemmeleri ol Mehdi-i āḫirü'l-zamānnı tanurlar on üçünçi ʿalāmet oldur ki ḥażret-i (21) imām Mehdi il arasıda ḫilāfet müsnedide oltururlar ol vaḳtda deccāl-ı laʿīn çıḳar deccāl birle (22) cenk ḳılurlar andın kiyin ḥażret-i ʿİsa ʿaleyhi's-selāmnıng mülāzemet-i şerīfleriġa müşerref bolurlar (23) ve bu vāḳıʿanı öz cāyıda beyān ḳılur inşāallahu teʿālā on törtünçi ʿalāmet oldur ki faṣlu'l-ḫiṭāb

[30a]

(1) faṣlu'l-ḫiṭāb tefsīride kiltürüpdürler kim imām ʿAli ibn-i Mūsa Riża raḍiyallahu ʿanhu aydılar ki ḥażret-i imām (2) Mehdi hemme ildin perhīzkār ʿābidīn ve şecāʿatlik bolurlar on bişinçi ʿalāmāt oldur ki ana (3) larıdın toġulġanlarıda olturup bülend āvāz birle kelime ayturlar ve oḳurlar on altınçı ʿalāmet (4) oldur ki analarıdın ḫaṭınlıġ toġuldılar on yetinçi ʿalāmet oldur ki arḳalarıdaki turgan (5) her nimerseni aldılarıda kirek körerler on sekizinçi ʿalāmet oldur ki közleri uyḳuda bolsa (6) lar hem dilleri hemme vaḳt bīdārdur on toḳuzunçı ʿalāmet oldur ki ḥażret-i resūl-i ekrem (7) ṣallallahu ʿaleyhi ve sellemni silāḥları yaʿnī şimşīrẕū'l-fiḳār ve cebeleri olar birle hemrāh bolur yigirmençi (8) ʿalāmet oldur ki peyġamber ṣallallahu ʿaleyhi ve sellemni sādetleri ḥażret-i imāmnıng mübārek ḳadduḳāmet (9) larıġa rāst kilür yigirmi birinçi ʿalāmet oldur ki iki defterleri bolur biride olarnıng mütābaʿatlarıġa (10) kire durġan ṭā'ifelerni atı bitüklik bolur yine biride olarġa muḫālif işlerni atı bitüklik bolur (11) yigirmi üçünçi ʿalāmet oldur kim hīç kişi yolġa yaṭlarını körmes yir yutar yigirmi törtünçi ʿalāmet (12) oldur kim ḥażret-i imāmda bir ḫōş būylik bolur ki ifardın hem ḫōş būyrāḳdur yigirmi bişinçi (13) ʿalāmet oldur kim mü'minlerni ata

anasıdın mihribānraḳ belki öz cānlarıdın olarġa dost (14) ve müşfiḳraḳ bolurlar yigirmi altınçı ʿalāmet oldur kim hemme kişidin mütevāżiʿlıġ bolurlar yigirmi yetinçi (15) ʿalāmet oldur ki ḫudāy teʿālānı emr u fermānını hemme ḫalḳdın artuḳ ve muḥkem tutarlar ḫudāy teʿālānı nehyidin (16) hemme ildin ziyāde ictināb ḳılurlar yigirmi sekizinçi ʿalāmet oldur ki mustecābu'd-daʿve bolurlar eger (17) taşḳa duʿā ḳılsalar derḥāl ol taş yarılur yigirmi toḳuzunçı ʿalāmet oldur kim ḥaddin aşa danişmend (18) durlar otuzunçı ʿalāmet oldur ki Allah teʿālānıng ve ḥażret-i imāmnıng arasıda nūrdın bir ʿamūd (19) bolur bendelerning her nime bar ʿamelini ol ʿamūdda köredürler otuz birinçi ʿalāmet oldur ki cemiʿ ḥayvānāt (20) larnı tilini bilürler otuz ikinçi ʿalāmet oldur kim olarnıng ʿadāletleridin ādamlarge ve cinlerġa (21) ḫōş vaḳtlik tayar otuz üçünçi ʿalāmet oldur ki ḥażret-i imām [tehāmedın] çıḳarlar ḥaḳ teʿālā (22) üç yüz evliyānı ol ẕāt-ı bā-berekātġa lāzım ḳılurlar otuz törtünçi ʿalāmet oldur ki ḥażret-i (23) imāmnıng pür ʿilmleri bolur ḫurūc vaḳtıda münteşīr bolur ḥaḳ teʿālā ol ʿilmni sözletür ol ʿilm aytur ki

[30b]

(1) uḫruc ya veliyullah yaʿnī ḫurūc ḳıl ey ḫudānıng evliyāsı dirler otuz bişinçi ʿalāmet oldur kim ḥażret-i (2) imāmnıng bir şimşīrleri bolur ki ḫurūc vaḳtıda ġılāfıdın çıḳıp uḫruc ya veliyullah dir otuz altınçı (3) ʿalāmet oldur kim ḥażret-i Cebra'īl ʿaleyhi's-selām ong ḳollarıda ḥażret-i Mikā'īl ʿaleyhi's-selām ong (4) ḳollarıda bolurlar otuz yetinçi ʿalāmet oldur kim ḥażret-i imāmnıng zamānlarıda hergīz fesād bolmaġay (5) şerīʿat ḳāʿidesi revāc tapġay ḳıyāmetning ʿalāmetleridin ikinçi ve üçünçi ve törtünçi ʿalāmet (6) üç mertebe kün tutulur bir mertebe maşriḳ zemīnde yine bir mertebe maġribde yine bir mertebe ʿArabistānnıng (7) cezīreside andaġ ki üçünçi mertebe kün tutulmaġı ḥażret-i imām Mehdīning ḫurūclarıdın kiyin (8) vāḳıʿa bolur Şām leşkeri ḥażret-i imām birle cenk ḳılġalı kilür ol leşkerni tamāmısını yir yutar yine iki (9) ḫusūfnı vaḳti taʿīn irmes dipdürler törtünçi ʿalāmet deccāl-ı laʿīndür bilgil ki deccālnıng çıḳmaġı (10) ḥażret-i imām Muḥammed Baḳī Mehdi ẓuhūr ḳılıp vilāyet-i Ḳonsṭanṭiniyyeni feṭḥ ḳılġanlarıdın kiyin bu ʿalāmāt-ı (11) ġarībe ve ʿacībeler peydā bolur **rivāyet** ḳılıpdurlar ki deccāl-ı laʿīnni çıḳışıdın üç yıl (12) ilgeri ḳahṭlik bolur andaġ ki evvelġı yılda āsmāndın her yıl yaġadurġan bārānnı üç ḥiṣṣesidin (13) iki ḥiṣṣesi yaġar yirdeki kiyāhlar hem üç ḥiṣṣesidin iki

ḥiṣṣesi öner ikinçi yılda āsmāndın üç ḥiṣṣe (14) sidin iki ḥiṣṣesi kem bolup bir ḥiṣṣe bārān yaġar yirdeki zirāʿat hem bir ḥiṣṣe öner üçünçi (15) yılda ḥaḳ teʿālānı emri birle āsmāndın bir ḳaṭre bārān tüşmes yirdin hem birerzerre kiyāh önmes illa māşā (16) allah ādamlar miḥnet ve meşaḳḳatnı yolıda muʿtekif bolup ġam u ġuṣṣa birle açlıḳnı şiddetide başlarını (17) ḥasret ve tefekkürning tiziġa ḳoyarlar iflāsnıng felāsıdın bölek nimerse kiymeslerdür ve endūh (18) dın bölek nimerse yimesler ḳaḥṭlik derecesi şundaġ bolur ki tamāmı ḥayvānātlar helāk bolur adamlarnı (19) tolaraḳı ölürler açlıḳ cihetidin uşbu ḥālġa yetgende deccal-ı bā-iżlāl çıḳar ol bedbaḫt laʿīnni (20) ṭaʿmı ve şarābı ve ʿaşıve ālātı ve maʿnīleri ḥaddin aşa tola bolur ḫalāyıḳnı ekşerleri açlıḳ ve ḫārlıḳ (21) toġrısıdın ol laʿīnġa tabīʿ bolup kiterler yine vaḳıʿası öz maḥalıda beyān tapılur ḥikāyet deccālnı (22) tevellüd tapkeni peyġamber ʿaleyhi's-selām anga düçār bolup ol melʿūnnı yoḳ bolmaḳıġa duʿā ḳılġanlarını (23) ve vāḳıʿasını beyān ḳılur ḫaberde andaġ rivāyet ḳılıpdur kim seyyid-iʿālem ṣallallahu ʿaleyhi ve sellemning

DİZİN

A

ʿābid Ar.ibadet eden, kulluk eden kimse

a. 25b/14, 30a/2

ābile Far. deri üzerinde meydana gelen kabarcık, sivilce

a. 28b/20

ābrūlık Far.+T.yüz suyu; şerefli, haysiyetli

a. 4a/7

ʿaceb Ar. acayib, tuhaf, garib

ʿa. 10a/3, 11b/13, 13a/19, 13a/22, 14a/10, 17a/2, 18a/17, 18a/4, 18b/14, 19a/19, 19b/12, 21a/7, 21b/4, 22a/9, 22b/4, 7a/21, 8a/18

ʿacebkār Ar.+Far**.** tuhaf, tuhaflık

ʿa. +ıdur 20a/11

ʿacebraḳ Ar.+T. çok tuhaf

ʿa. +dur 23a/4

ʿacībe Ar**.** şaşılacak, hayret edilecek şey veya kimse

a.+ler 30b/11

ʿāciz Ar. güçsüz, kudretsiz, zayıf

a. 14b/20, 20b/4, 22a/1, 29b/14, 6b/1527a/8

ʿācizlik Ar**.** acizlik, zavallılık, güçsüzlük

a. 6b/22

a.+din 8a/8

aç- açmak

a.-ġıl 13a/3
a.-ınglar 3b/4
a.-ıp 10a/10
a.-tı 15b/17
a.-tılar 3b/5
açığlıḳ acı, zorluk, güçlük
a.+dın 28a/3
açıl- açılmak,
a.-dı 19a/17
a.-ıp 15b/20
a.-sa 19a/19
açlıḳ açlık, karnı aç, kıtlık
a. 28b/10, 30b/19, 30b/20
a.+nı 30b/16
açuḳ açık, kapalı olmayan
a. 25a/10
ad ad, isim bk. **at**
a.+ımge 13a/4
a.+ınıng 11a/17
ʿ**adālet** Ar. adalet
a.+leridin 30a/20
a.+lerini 29a/19
ʿ**adāvet** Ar. düşmanlık, hasımlık, husumet
a. 10b/6
a.+din 11b/11
a.+ni 10b/8, 10b/8, 11b/13
a.+ning 27a/1
ʿ**aded** Ar. sayı, tane
a.+i 4a/23
a.+içe 4a/11
a.+lerini 21b/6
ādem Ar. insan, kişi

a. 10b/18, 11b/2, 11b/3, 11b/6, 18b/3, 23a/11,10b/8, 25a/16, 28a/12, 9a/5

a.+ge 10b/13, 10b/8

a.+i 27a/15, 27a/16

a.+idür 9a/5

a.+ler 16b/22, 23b/9, 24a/15, 25a/9, 25b/11, 27a/21, 27b/20, 27b/21, 29b/13, 30b/16, 4b/23, 5a/1

a.+larġa 25a/1, 27b/16, 7a/14, 30a/20

a.+lerni 24a/15, 24b/10, 25a/16, 26b/20, 28a/14, 28a/18, 30b/18, 4a/16, 4a/19

a.+lerning 24a/10, 27b/21

a.+ni 10b/10, 10b/14, 10b/20, 10b/5, 10b/7, 11a/1, 11a/13, 11a/16, 11a/17, 18a/6, 18b/23, 10b/13

a.+ning 10b/6, 11a/12, 7b/15

ādemzād Ar. insanoğlu, kişi

a. 25b/18

a.+ nıng 18b/11

ʿ**ādet** Ar. adet, töre, alışkanlık, huy

a. 25a/3, 26b/6, 28a/5

ʿ**ādil** Ar. adil, adaletli

a. 14b/11, 24b/15

ʿ**adl** Ar. adalet

a.+ida 17a/1

a.+i 2b/10

a.+im 9a/18

a.+ni 2a/9

āfet Ar. afet, felaket, bela

a. 26b/19, 27b/13

a.+ler 12a/16

a.+leridin 7a/10

āftāb Far. güneş

a. 14b/5

a.+ı 27b/23, 5a/2, 6a/5, 6b/3

a.+ıdur 6a/4

a.+nı 21a/13

a.+nıng 6a/4

ʿ**afv** Ar. suç, kusur ve hatayı cezalandırmama, bağışlama, af

a. 2b/23, 6a/3

āgāh Far. haberdar, bilgili

a. 18a/15, 21a/1, 21a/11, 22a/9, 22b/10, 23b/22, 24b/8, 25a/6, 26a/1, 26a/23, 26b/13, 27b/7

aġır ağır

a. 23a/1

aġırlıḳ ağrılı, hasta

a.+nı 12a/22

aġırt- ağrıtmak

a.-maġıl 11a/13

aġız ağız

a.+ı 7a/3

a.+ıdın 6b/22

a.+ıdur 6a/5

a.+larıġa 28a/10

aġrıḳ hasta, ağrı

a. 21a/20, 28b/6

āgūşte Far. kucak

a. 8b/20

ʿ**ahd** Ar. yemin, ant, söz

a.+ı 27a/15

āḫir Ar. son, sonuncu, en sonra olan

a. 10a/2, 19a/18, 23b/23, 4b/7, 5a/17, 7b/22

a.+de 5a/23

a.+ıġa 24a/6, 12a/20, 12a/5

a.+ıdadur 6b/15

a.+ıġaça 12b/23

a.+i 5a/15

a.+idür 12b/13

a.+ning 12b/13

āḫir dünya Ar. ahir dünya

a.+ġaça 8a/7, 8a/16

āḫirīn Ar. ahir zaman insanları, sonraki insanlar

a. 5a/18

āḫiret Ar. ahiret

a. 11a/20, 9a/23, 9a/23

a.+dür 4b/11

a.+ġa 8a/10

a.+ġaça 17b/3

a.+ke 8a/6, 17a/13

a.+ni 26b/17, 4b/11

aḥkām Ar. hükümler, kanunlar, emirler, buyruklar

a.+ı 8a/7

a.+ları 26a/3

aḫşam akşam, güneşin batma zamanı, günün sonu

a. 7a/9

a. vaktıda 3a/8

aḫte açık, dışarı çıkarılmış

a.+dür 5b/1

aḥvāl Ar. durum, vaziyet, hal

a.+ini 16b/12

aḳ- ak-

a.-ıp 23a/3, 28b/21

a.-tı 16b/8

ʿ**aḳabide** arkasında, ardından

a. 17b/11

ʿ**aḳd** Ar. nikah kıyma, evlenme muamelesi

a. 20b/3

ʿ**āḳil** akıllı kimse

a. 14b/20, 7b/17

ʿ**aḳl** Ar. akıl

a. 4b/7, 6a/6, 7a/23
a.+ġa 25a/22
a.+ı 8b/6
a.+ıdur 12b/13
a.+ınıng 14b/17
a.+larıng 23a/5
a.+nı 11b/21

aḳrabā Ar. akraba
a.+larıdın 12a/23
a.+larımdın 20b/19

***ald** ön, ön taraf
a.+ıda 12a/14, 15b/16, 17a/2
a.+ıdın 16b/1
a.+ıġa 15b/14, 19b/19, 3a/5, 9a/7
a.+ılarıda 30a/5

al- almak
a.-adurlar 13b/23
a.-ay 9b/14, 9b/21
a.-dı 14b/15, 15b/11, 15b/6, 3a/3
a.-dım 3a/1
a.-ġalı 15a/16
a.-ġanda 15a/18
a.-ġanı 8b/2
a.-ġay-men 20a/1
a.-ġıl 10b/2, 12b/3
a.-ġuçı 23b/10
a.-ıp 11b/20, 12a/1, 14a/1, 14a/2, 14a/6, 14b/13, 14b/2, 14b/20, 14b/3, 14b/8, 15b/10, 15b/12, 15b/16, 15b/18, 15b/2, 15b/2, 15b/4, 15b/8, 16a/20, 16b/21, 16b/4, 17a/23, 20a/5, 20b/18, 21a/8, 22a/2, 23b/11, 25a/14, 26b/13, 26b/15, 26b/17, 26b/9, 27a/22, 27b/19, 3b/9, 9b/13
a.-ıpdur 22b/15
a.-mağıl 9b/22

a.-maġlıġ 7a/5

a.-maḳ 24b/11, 27b/9, 5b/15

a.-maḳnı 25a/1

a.-mas 27b/6

a.-maslar 25b/11

a.-sa 18b/7

a.-ur 13a/15, 17a/15, 17a/15, 22a/5, 22b/12

a.-urda 26b/6

a.-urlar 26b/7

a.-ur-men 20b/16

alal- ala bilmek

a.-masa 21b/16, 21b/18

a.-maslar 13a/14

ʿ**alāmāt** Ar. alametler

a. 24a/10, 24a/13, 24a/14, 24a/16, 24a/17, 24a/21, 24a/7, 24b/1, 24b/11, 24b/13, 24b/15, 24b/17, 24b/19, 24b/22, 24b/4, 24b/7, 24b/9, 25a/11, 25a/11, 25a/15, 25a/17, 25a/18, 25a/2, 25a/23, 25a/3, 25a/6, 25a/7, 25a/9, 25b/1, 25b/11, 25b/13, 25b/15, 25b/18, 25b/2, 25b/20, 25b/7, 25b/8, 25b/9, 26a/1, 26a/13, 26a/14, 26a/16, 26a/19, 26a/6, 26a/8, 26a/9, 26b/18, 26b/2, 26b/6, 27a/16, 27a/23, 27a/3, 27a/4, 27a/9, 27b/4, 28a/15, 29a/22, 29b/10, 29b/12, 29b/2, 29b/3, 29b/5, 30a/2, 30a/3, 30a/8, 30a/9, 30b/10

a.+ları 29a/19, 29a/20

ʿ**alāmet** Ar. alamet, nişan, belirti, işaret

a. 23b/10, 23b/11, 23b/14, 23b/8, 26b/21, 26b/22, 26b/23, 27a/10, 27a/11, 27a/13, 27a/14, 27a/18, 27a/19, 27a/2, 27a/21, 27a/22, 27a/7, 27b/10, 27b/13, 27b/16, 27b/17, 27b/20, 27b/23, 27b/7, 27b/8, 28a/10, 28a/12, 28a/17, 28a/19, 28a/21, 28a/4, 28a/6, 29a/11, 29a/14, 29a/16, 29b/11, 29b/19, 29b/20, 29b/23, 29b/7, 30a/11, 30a/11, 30a/13, 30a/14, 30a/15, 30a/16, 30a/17, 30a/18, 30a/19, 30a/20, 30a/21, 30a/22, 30a/4, 30a/5, 30a/6, 30b/1, 30b/3, 30b/4, 30b/5, 30b/9

a.+leri 29a/15, 29a/16, 29a/9

a.+leridin 23b/8, 30b/5

a.+ni 29a/11

a.+ning 29a/12

ālāt Ar. aletler

a.+ı 30b/20

aldur- aldırmak

a.-up 19b/14, 20a/6

ʿ**ālem** Ar. alem, dünya

a. 10a/1, 11b/10, 11b/21, 11b/9, 12a/3, 12b/1, 13b/15, 13b/17, 14b/4, 14b/9, 17a/3, 20a/13, 23a/11, 24b/6, 26b/15, 27b/17, 3b/23, 4a/5, 5a/18, 5a/9, 5b/7, 7a/1, 7a/19, 8b/15

a.+de 29b/18, 7a/17, 8a/21

a.+din 12a/13, 6b/9, 8a/12

a.+dürmen 17a/11

a.+ġa 29a/20

a.+ge 11b/16, 20b/3

a.+i 5a/9

a.+im 13b/15

a.+imdür 11b/10

a.+ini 11b/20

a.+lerni 11b/18

a.+ni 11a/8, 11b/10, 11b/10, 13b/13, 13b/15, 16b/17, 5b/6, 6b/16, 8a/2, 19a/23

a.+ning 17a/18, 23a/6, 26a/18, 29a/7, 4b/11, 4b/19

ʿ**Ali İmran** Kuran-i Kerim'de üçüncü süre

a. 20b/16

a.+nı 20b/12

ʿ**ālim** Ar**.** ilim sahibi olan kimse, bilici, bilen

a. 25b/7, 29b/13, 7a/23, 7b/8

a.+ler 24b/9, 25b/15, 27a/19

a.+ning 24b/9

Allah Allah

a. 14b/12, 14b/13, 14b/17, 14b/18, 14b/19, 14b/23, 15b/1, 15b/11, 15b/11, 15b/12, 15b/13, 15b/14, 15b/15, 15b/16, 15b/19, 15b/21, 15b/3, 15b/6, 15b/6, 15b/6, 15b/7, 16a/1, 16a/11, 16a/11, 16a/15, 16a/18, 16a/18, 16a/2, 16a/3, 16a/4, 16a/4, 16a/5, 16a/7, 16b/10, 16b/10, 16b/13, 16b/13, 16b/20, 16b/6, 16b/7, 16b/7, 17a/10, 27b/12, 27b/12, 8b/13

a.+dın 15b/21

a.+nı 17a/1

a.+nıng 16b/9

Allah Teala Allah Teala

a. 12b/20, 13a/10, 13a/14, 13a/3, 13a/3, 13b/20, 14a/16, 16a/16, 16b/15, 17b/23, 18a/5, 18b/17, 18b/23, 18b/23, 18b/3, 22b/11, 22b/14, 22b/7, 23a/23, 23b/16, 23b/2, 24a/13, 24b/23, 24b/4, 25a/1, 27a/6, 28a/5, 7a/10, 7a/10, 7a/20, 7a/20, 8a/10, 8a/15, 8a/20, 8a/23, 8b/10, 8b/2, 8b/4, 8b/7, 9b/23

a.+dın 10a/21, 10b/1, 11a/2, 23b/1, 8b/17

a.+ġa 13b/20, 22b/15, 22b/4, 23a/16, 23b/7, 8b/11

a.+nı 10a/17, 12b/17, 12b/22, 13a/7, 14a/21, 14b/13, 28a/11, 7a/18, 8b/1

a.+nıng 16a/12, 17a/18, 21a/17, 26b/2, 29b/4, 30a/18, 6b/22, 8b/6

altı altı, sayı adı

a. 12b/11, 12b/12, 12b/12, 12b/15, 12b/17, 17a/17, 17a/18, 17a/18, 17a/19, 17a/19, 17a/20, 4a/2, 4a/4

a. +ınçı12b/15, 12b/17, 22a/20, 24a/10, 29b/2, 3b/16, 6a/16, 8b/2

altun altın

a. 25b/3, 27a/20, 7a/6

a.+dın 26a/2

ālūdelik Far. kirli, suçlu

a. 7a/1

aʿmāl Ar. ameller, işler

a.+ıda 17b/15

a.+ıdur 26a/21

a.+ıġa 4a/1, 4a/11

a.+ıngnı 17b/2

amān Ar. kötülük ve tehlikeden uzak olma durumu

a. 10b/18, 18b/4, 21b/3, 22a/17, 22a/17, 22a/20, 29b/19, 2a/21, 4b/3

a.+ıda 4a/17

amānlıḳ Ar+T.amanlık, kötülük ve tehlikeden uzak olma durumu

a.+nı 2b/10, 2b/14

ʿ**amel** Ar. amel, davranış, iş

a. 26a/7, 28a/6

a.+ini 17a/9, 30a/19

a.+ining 8b/10

a.+ni 11b/21

ʿ**amīn** Ar. amin, ya Rab duamızı kabul eyle!

a. 6b/14, 6b/15, 6b/17, 6b/20, 6b/20, 6b/3

a.+ni 6b/18

ʿ**amm** Ar. amca

a.+larımnı 14b/8

ʿ**amūd** Ar. sutün, direk

a. 30a/18

a.+da 30a/19

ana ana, anne

a. 18a/8

a.+dın 20b/19, 3a/3

a.+larıdın 25a/14, 30a/4

a.+larıġa 25a/12

a.+larıngız 18a/7

a.+larnı 24a/21

a.+mnı 18a/10

a.+sıdın 30a/13

a.+sıdur 3a/6, 6a/8

a.+sını 18a/21, 18b/9

ʿ**anber** Ar. anber, misk

a. 21a/8, 22a/9, 3a/7, 3b/12

ança bk. ol

ançanan bk. ol

anda bk. ol

andaġ öyle

a. 12a/6, 13b/18, 13b/23, 14b/5, 18b/23, 19a/22, 19b/6, 21a/22, 21b/15, 23b/8, 24b/10, 25a/1, 25a/16, 26b/20, 27a/18, 28a/16, 29a/22, 29b/16, 2b/15, 2b/2, 30b/12, 30b/23, 30b/7, 5b/1, 7b/15, 9a/13, 9b/8

a.+dur 14b/13, 7a/14

angla- anlamak, fark etmek, idrak etmek

a.-dım 12b/9

a.-ġaysiz 13b/9

a.-ġıl 6a/17

a.-p 16b/4

a.-r-men 10a/22

ant ant, yemin

a.içerler 24b/18, 27a/9

ʿār Ar. utanma, utanç, haya, hicap

a. 13a/5, 13a/6, 13a/7

ara ara

a. 11a/19, 27a/14

a.+da 13b/20

a.+mızda 10b/7

a.+sı 14a/16

a.+sıcadur 14a/17

a.+sıda 10b/6, 14a/16, 18b/12, 18b/13, 18b/14, 19b/1, 24b/19, 25a/10, 25b/18, 25b/20, 26a/14, 26a/17, 26a/19, 29b/21, 30a/18

a.+sıdadur 5a/15

a.+sıdın 24b/16, 25a/17

a.+sıġa 21b/22

ārām Far. rahat, huzur, istirahat

a. 10b/9, 13b/23, 20a/1, 20b/16

ʿaraşāt Ar. mahşer yeri

a. 17b/19, 21a/13, 3a/9

a.+ġa 8b/13

ārāste Far**.** süslü, süslenmiş, bezenmiş

a. 12a/3, 2b/18, 7a/21, 8b/16

arayış arama durumunda olma

a.+ları 21a/21

arı arı

a. 21a/9

arıḳ ark, arık, su kanalı

a. 21a/15

a.+dın 21a/15

a.+ları 21a/3

ʿārıż Ar. sonradan ortaya çıkan

a. 28b/6

ʿārī Ar. yoksun bulunan, (-den) uzak

a. 26a/11

ʿarīf Ar. arif, ilim irfan sahibi

a.+ler 29b/19

a.+lerning 18a/4

arka arka

a.+larıda 5a/8

a.+larıdaki 30a/4

a.+larıdın 19a/15

a.+sı 28a/14

a.+sıda 5a/22

ʿarş arş

a. 10a/19, 27b/12, 2a/4, 2a/7

a.+dın 2b/23

a.+ge 10a/20, 5a/5

a.+nı 13b/12

a.+nıng 5b/14, 5b/16, 5b/17

artuḳ artık

a. 30a/15

ʿarż Ar. sunma, bir büyüğe takdim etme

a. 10a/20, 11a/2, 14b/7, 20a/2, 23a/12, 23a/9, 23b/11

a.+ge 10a/21

a.+ımnı 19b/20

a. kıldı 13b/7

a. kıldılar 13b/7

ārzū Far. arzu, istek

a. 11a/22, 12a/10, 17a/5, 7b/15, 9a/6

a.+da 9a/2

a.+lar 7b/13

ʿaṣā Ar. baston, değnek

a. 3a/12

a.+dın 14a/18

a.+ları 14a/17

a.+nı 12a/17

a.+sını 27b/18

āsān Far. kolay

a. 14b/17, 4b/4

ʿasel Ar.bal

a. 21a/20, 21a/9

aṣfiyā Ar**.** saf ve temiz, halis, her türlü kötülükten arınmış kimseler, ermişler

a. 24a/2, 28a/22

ʿāṣī̄ Ar. baş kaldıran kimse, isyankar, serkeş

a. 18a/13, 18a/14, 18a/16, 25a/14, 8b/2

aṣlā Ar. hiçbir zaman,kesinlikle, katiyen

a. 22a/7

āsmān Far. gök, gökyüzü, sema, felek

a. 14a/16, 18b/4, 20a/13, 20b/19, 23a/4, 2b/15, 2b/17, 2b/7, 2b/9, 5a/5, 6a/10, 6a/11, 6a/14, 6a/15, 6a/9, 6b/15

a.+dın 11a/8, 27b/13, 28b/18, 30b/12, 30b/13, 30b/15

a.+ġa 10a/19, 10a/19, 13b/11, 18b/23, 2a/4, 2a/7, 9a/13

a.+larnıng 23a/5

a.+nı 11a/10, 2b/2

ast alt, aşağı

a.+ıda 10b/15, 21b/22, 7a/22

a.+ıdaki 6a/14

aş aş, yemek

a.+ı 30b/20

aş- aşmak

a.-a 21a/14, 25a/8, 30a/17, 30b/20

aşḫāne T.+Far. yemek pişirilen yer, aş ocağı, mutfak

a.+ge 15b/11

ʿ**āşıġlıḳ** Ar+T. aşıklık

a. 6a/9

ʿ**āşıḳ** Ar. aşık

a. 11a/19, 16a/21, 16b/2

āşinā Far. yakın, yakın gelen, munis, dost

a. 16a/6, 17b/11, 17b/11, 20a/22, 20b/15

a.+dın 16a/22

ʿ**aşk** Ar. aşk

a. 15b/1, 20a/10, 20b/20

āşkāre ilan etme, belli etme

a. 28a/10, 5b/7

at ad, isim

a. 14b/13, 27a/7, 2a/5

a.+ge 27a/5

a.+ı 12b/22, 14b/14, 19b/6, 20a/12, 28b/6, 30a/10, 30a/10

a.+ıġa 20b/15

a.+ım 20a/17

a.+ımnı 12b/6, 13b/3, 19b/18, 20a/18

a.+ıng 12b/6

a.+ıngnı 20a/1, 3a/1

a.+ını 10a/1, 16a/22, 20a/16, 20b/14

a.+ları 21b/16

a.+larını 14b/12, 21b/11, 21b/14, 21b/6, 21b/7

a.+larnı 14a/12

at- atmak

a.-ını 14b/22

a.-ıp 22a/5

a.-tılar 22a/6

ata baba, ata

a. 18a/10, 18a/21, 18a/7, 18b/9, 20b/19, 24a/21, 25a/12, 25a/14, 30a/13

a.+ları 29a/18

a.+larıdın 30a/2

a.+ngızını 18a/8

ata- atamak

a.-dı 18a/5

a.-dılar 6b/3

a.-rlar 29b/2

atal- adlandırılmak

a.-dı 14b/1, 14b/2

atan- atanmak

a.-dılar 18a/15

āteş Far. ateş

a. 19a/8, 26b/17

ʿāṭıl Ar. boş, faydasız

a. 26a/11

atmış altmış

a.+ınçı

a. 27a/7

atmış altı altmış altı

a.+nçı 27a/16

atmış bir altmış bir

a. 4a/10, 4a/12

a.+dür 4a/10

a.+inçi 27a/9

atmış biş altmış beş

a.+inçi 27a/14

atmış iki altmış iki

a.+nçi 27a/10

atmış sekiz altmış sekiz

a.+inçi 27a/19

atmış toḳuz altmış dokuz

a.+unçı 27a/20

atmış tört altmış dört

a.+ünçi 27a/13

atmış üç altmış üç

a.+ünçi 27a/11

atmış yeti altmış yedi

a.+nçi 27a/18

āvāz Ar.avaz, ses, seda

a. 16b/10, 16b/9, 20b/10, 20b/9, 22b/8, 24b/8, 30a/3, 4b/8, 5a/18, 7a/2, 9b/14

a.+ı 11b/17

a.+ını 14a/11, 14a/12, 19b/7, 19b/9

a.+ları 9b/5

a.+si 11b/14

āvāze bk. avaz

ʿ**avret** Ar**.** avrat, kadın, zevce

a.+ini 18b/12

ay ay

a. 27b/8, 4a/4, 4a/7

a.+dın 3a/20

a.+dur 4a/6

a.+ġa 27b/7

ay- söylemek

a.-dı 10a/12, 10a/20, 10b/2, 11a/11, 11a/21, 11b/11, 11b/2, 11b/4, 11b/5, 11b/7, 11b/8, 11b/8, 11b/9, 12a/14, 12b/1, 12b/11, 12b/18, 12b/22, 12b/5, 12b/7, 12b/8, 12b/8, 13a/1, 13a/2, 13a/4, 13b/10, 13b/11, 13b/12, 13b/14,

13b/19, 13b/5, 14a/11, 14a/18, 14a/19, 14b/11, 14b/17, 14b/19, 14b/22, 14b/23, 14b/23, 14b/4, 14b/9, 15a/1, 15b/1, 15b/15, 15b/18, 15b/19, 15b/21, 15b/3, 15b/5, 16a/15, 16a/16, 16a/20, 16a/8, 16a/8, 16b/14, 16b/16, 18b/3, 19a/7, 19b/17, 19b/20, 19b/5, 20a/2, 20b/12, 20b/13, 20b/15, 20b/17, 20b/19, 20b/7, 22b/23, 22b/9, 23a/2, 26b/12, 2a/2, 2b/20, 3a/7, 3a/9, 8a/4, 9a/12, 9a/15, 9a/18, 9a/5, 9a/7, 9b/16, 9b/16, 9b/18

a.-dılar 10a/10, 10a/23, 10a/4, 11a/23, 11b/1, 11b/11, 11b/7, 11b/9, 12b/11, 12b/18, 12b/22, 12b/6, 12b/8, 13a/1, 13a/5, 13b/11, 13b/18, 13b/8, 14a/15, 14a/18, 14a/9, 14b/15, 16a/10, 16a/10, 16a/12, 16a/14, 16a/3, 16b/11, 16b/12, 16b/18, 16b/23, 16b/6, 17a/2, 17a/6, 17a/8, 17b/23, 18a/10, 18a/14, 18a/20, 18a/23, 18a/7, 18b/11, 18b/16, 18b/2, 18b/22, 18b/6, 19a/4, 1b/12, 20b/6, 20b/9, 21b/12, 21b/6, 22a/9, 22b/22, 22b/23, 23a/10, 23a/13, 23a/3, 24a/3, 24a/5, 24a/6, 25b/22, 28b/2, 29a/13, 2a/1, 30a/1, 3a/13, 3a/16, 3a/2, 3a/23, 3b/4, 5b/12, 5b/13, 5b/22, 8b/12, 8b/13, 9a/17, 9a/2, 9b/22, 9b/23, 9b/7, 9b/9

a.-dım 10a/5, 16b/7, 22b/8, 2a/1, 3a/17, 9b/13, 9b/15, 9b/16

a.-dıngız 23a/9

a.-dırlar 9a/12

a.-dur 11a/18, 8b/2, 9a/18

a.-geni 3b/13

a.-ġaylar 8a/15

a.-ġıl 19b/20

a.-masdur 7a/3

a.-tıp 16b/19, 20a/7, 24a/17, 26b/6

ayaġ ayak

a.+ı 16b/8, 21a/4, 22b/6, 7b/6

a.+ım 22b/12, 9b/11

a.+ıng 9b/17

a.+ınge 9b/20

a.+larını 27a/5

a.+larnı 7a/22

āyāt Ar. ayetler

a. 26a/6, 26a/6, 5a/21

ʿ**ayb** Ar. utanılacak hal ve davranış

a.+dur 6b/2

a.+ını 28a/4

āyet Ar. ayet

a. 10a/2, 13a/23, 13b/2, 13b/5, 14a/17, 16a/17, 17a/17, 19b/8, 20b/11, 21a/16, 21a/17, 21b/17, 23b/16, 24a/16, 24a/22, 24a/9, 26b/7, 5b/10, 6a/12, 6a/12

a.+ler 5a/22

a.+lerdin 5b/11

a.+lerni 4a/11, 4a/16, 4a/18, 4a/23, 4a/6, 4b/1, 5b/10

a.+ni 24a/20, 26a/23, 28b/1, 4a/13, 4a/21

a.+ning 24b/13, 25b/6

āyīne Far. ayna

a.+si 6a/23

a.+sini 27a/18

ayrıl- ayrılmak

a.-gey 17b/16

ʿ**ayş** Ar. yiyip içme, zevk ve safa

a. 11a/22

ayt- söylemek

a.-adur 22b/7, 22b/7, 7a/23, 8b/14, 9b/7

a.-adurġan 26a/17

a.-adurlar 20a/11

a.-adurmiz 8a/1

a.-adur-sen 22b/9

a.-gen 13b/9, 17b/12, 19b/4

a.-genım 3a/13

a.-genlering 12b/1

a.-ġaylar 18b/17, 8b/16

a.-ġıl 16a/17

a.-ġuçılardur 22b/15

a.-ıng 17a/7, 22b/23

a.-ıp 14b/10, 19b/10

a.-ıpdur 17a/10

a.-ıpdurlar 29a/6

a.-ḳuçalıḳ 14b/4

a.-ḳuçınıng 17a/2

a.-madım 10b/13

a.-maġıl 19b/6

a.-maḳ 22b/4

a.-maḳnı 28a/5

a.-may 13b/3, 16a/15

a.-maydur 14b/18

a.-sa 22a/15, 22a/17, 22a/19, 22a/21, 22b/1, 28a/2, 3b/18, 3b/23, 4a/1, 4a/3, 4a/5, 7a/9

a.-tım 13b/16

a.-updurlar 13b/21

a.-ur 12a/21, 14a/5, 17b/14, 30a/23, 7b/4, 7b/5, 8a/13, 8b/18, 8b/19, 8b/19

a.-urlar 14a/2, 28a/11, 30a/3, 8b/18, 8b/20

a.-ur-men 12b/2, 22b/16

az az

a. 26b/12, 26b/14, 26b/17, 26b/9, 28a/15, 28a/7

aʿżā Ar. vücut uzuvları, organlar

a. 22b/9

a.+ları 21a/15

a.+larnı 22b/14

a.+sını 16b/10

ʿaẕāb Ar. azap, işkence, eziyet

a. 11a/2, 12b/21, 13a/10, 14a/5, 15b/1, 15b/3, 18a/6, 25b/4, 26b/17, 5b/22, 8a/9

a.+dın 14a/4

a.+ġa 17b/5, 25b/6

a.+ı 26b/1

a.+ıdın 20a/18, 2b/14, 3a/6

a.+ıġa 28a/11

a.+ımdın 15b/15

a.+lar 14a/3

a.+lardın 26b/1

a.+larnı 14a/3

a.+nı 6a/1

āzād Far. hür, serbest

a. 18a/22, 18b/9, 22b/3

aʿẓam Ar. çok büyük

a. 27b/12

āzār Far. incitme

a. 20a/6, 24b/7, 25a/5, 28a/4

a.+nıng 28a/3

azġur- azdırmak, hak yoldan çıkarmak

a.-dı 8a/14

a.-ġu 11b/2

a.-sa 7a/19

a.-up 11a/17

ʿāẓim Ar. büyük, ulu

a. 3a/15, 6a/2

a.+ġa 5a/19

ʿaẓīmet Ar. sebat, kararlılık

a.+i 14b/6

āẕīne Far. cuma günü

a.+ni 5a/17

a. küni 4b/18

āẕīne namāzı cuma namazı

a. 4b/18

a.+dın 5a/16

a.+nı 5a/19

a.+nıng 5a/15

ʿazīz Ar. yüce, kıymetli, mukaddes

a. 15b/23, 16b/3, 27b/12

a.+dürler 9b/8

azlıḳ az, az olma durumu

a.+ıdın 28a/16

āzürde Far. incinmiş, kırılmış, gücenmiş

a. 11a/12

ʿ**azze ve celle** Ar. Allah isminden sonra "aziz ve şanı yüce olsun" anlamında kullanılır

a.+ge 6b/17

a.+ning 21a/2

B

bāʿamel Far.+Ar. amel ile

b.+ler 24a/16

bāb Ar. kapı

b.+ıda 20b/1

bāberekāt Ar. bereketler

b.+ġa 30a/22

baʿdehū Ar. ondan sonra, daha sonra

b. 4b/23

baʿde Far. sonra

b. 23b/23

bādiye Ar. çöl, sahra, beyaban

b.+de 16b/6

b.+side 16a/23

bāedeb Far.+Ar. edep ile

b.+dür 14b/17

baġ Far. bahçe

b. 24a/2, 7b/1

bağışla- Far.bağışlamak

b.-ġıl 18a/11

b.-sang 18a/13

bağla- bağlamak

b.-p 26a/2, 7b/16, 7b/7

b.-rlar 25b/14

baġlıġ bağlı

b.+dur 6a/14

bahā Far. paha

b. 15b/4

bahādur Far. bahadır, yiğit

b. 12a/1

bahāmāl Far. kumaş türü

b. 19b/16

bahāne Far. bahane

b. 15b/8

bāheybet Ar. heybet ile

b. 2a/23

baḫīl Ar. cimri, eli sıkı, pinti, nekes

b. 27a/21

b.+lar 29b/13

baḫīllikcimrilik

b. 11b/15

bāhir Ar. açık, apaçık, besbelli

b. 20b/1

baḥṣ Ar. söz, konuşma

b. 7b/22

baḫşīş Far. bağış, lütüf, ihsan

b. 6a/3

baḫt Far. baht

b.+ıdın 11a/12

b.+ımdın 16b/5

baʿīr Ar. erkek deve

b. 26b/4

bāiẓlālFar.+Ar. küçültmek ile, alçaltmak ile

b. 30b/19

baḳ- bakmak

b.-ıp 3a/13

baḳara Ar. Kuran-ı Kerim'in en uzun süresi olup, 286 ayettir

b.+nı 20b/11, 20b/12, 20b/16

bāḳī Ar. ebedî, ölümsüz

b. 7b/22, 8a/16, 8b/10

b.+ġa 5a/9

bālā Far. bir şeyin yüksek yeri, yukarı, üst

b. 14b/6, 22b/13

b.+larnıng 19b/9

balıḳ balık

b. 15b/9

b.+nı 15b/10, 15b/10, 15b/11, 15b/11, 15b/12, 15b/14, 22a/21

bāmdād Far. sabah, sabah vakti

b.+dın 14a/13, 9b/12

bāmuʿcem Ar. noktası bulunan

b.+dür 17a/17

bar var

b. 10a/14, 10a/20, 12a/14, 12a/15, 12a/22, 12a/22, 12a/22, 12a/23, 12a/23, 12b/1, 12b/1, 12b/2, 12b/2, 12b/8, 13a/2, 13b/6, 14b/15, 14b/15, 14b/16, 14b/17, 14b/2, 14b/22, 14b/22, 17a/12, 19a/6, 19b/12, 19b/13, 20a/20, 22a/4, 23a/1, 26b/9, 27a/8, 30a/19, 5a/7, 5b/18, 6a/3, 8a/13, 9a/13, 9a/6

b.+dur 12a/15, 12a/16, 13b/18, 14b/18, 16b/3, 17a/13, 19a/23, 24a/5, 24b/1, 7a/22, 7b/2, 9b/2

bar- varmak

b.-adurġan 22a/4

b.-adurlar 9a/23

b.-ar 12a/14

b.-ay 20b/18

b.-dı 14b/16, 14b/3, 16a/20, 16b/14

b.-dılar 23a/22, 23b/18

b.-dım 10b/9, 9a/7

b.-ġanda 3a/23

b.-ġay 4b/3, 8a/6

b.-ġıl 15a/2

b.-ınglar 16b/4

b.-ıp 13b/1, 14a/7, 15b/4, 16b/21, 18a/5, 20a/2, 20a/2, 20a/4, 22b/8, 5b/23, 7a/1, 8b/6, 9b/11

b.-maḳ 25a/8

b.-maḳge 9b/1

b.-may 27a/8

b.-sa 10b/15

b.-ur 14b/6, 15b/23, 16b/6, 19b/7, 22a/5, 22b/6

b.-urlar 16b/7

bārān Far. yağmur

b. 25a/11, 28b/13, 30b/14, 30b/15

b.+nı 30b/12

barça hep, bütün

b. 24b/13, 3b/17, 6a/10

bāre Far. kere

b.+side 18a/9

bārgāh Far. izinle girilebilecek makam, huzur

b. 6b/17

b.+ıda 6b/16

b.+ıġa 21a/7

b.+ınggġa 10b/23, 11a/1

b.+nı 23b/18

Bār-ḫudāyā Far. Allahım!

b. 17a/3

bārīk Far. ince

b. 3a/9

bas- basmak

b.-ıp 6b/14

b.-tılar 10a/18

basamaḳ basamak

b.+ġa 26a/15

bāṣavāb Ar. doğruluk, doğru olan şey

b. 4b/4

baʿs̱ Ar. yollama, gönderme

b.+i 9a/12

baş baş

b.+ı 16b/8

b.+ıda 13a/18

b.+ıdın 14b/10

b.+ıġa 11a/7, 11a/8, 13a/7, 9b/5

b.+ıngda 13b/17

b.+ıngnı 17b/10, 17b/9

b.+ını 10a/5, 14b/9, 15b/22, 26b/10, 28a/8, 2b/6

b.+larıda 3a/21

b.+larıdın 2a/21

b.+larıġa 29b/3

b.+larını 10a/23, 17b/10, 17b/8, 21a/13, 30b/16, 9b/6, 9b/7

başḳa başka

b. 19a/23, 5a/16, 5a/22, 9a/21

b.+nı 17b/4

başla- başlamak

b.-ġuçıdur 6a/19

bat- sığmak

b.-ar 14b/6

b.-ıpdur 19a/11

bāṭıl Ar. batıl, boş, beyhude

b. 19b/10, 19b/12, 19b/8, 22b/9, 8b/8

b.+larnı 28a/14

bāṭın Ar. iç görünüş, iç hal

b.+da 11b/19

b.+ı 24b/10

b.+ını 20a/22

b.+ları 25b/13

b.+larıda 21a/13

bāverlik Far.+T. inanma, doğru bulma

b. 25a/13, 27b/16

bāvücud Far.+Ar. vücut ile

b. 10a/6, 17b/20, 22b/7, 7b/22, 7b/23

b.+sın 10b/11

bāzār Far. çarşı, pazar

b.+da 14b/6

b.+ı 27b/9

b.+larda 20a/23, 27a/12

baʿżı Ar. bazı, bir kısmı

b. 25b/13, 4b/23, 6b/10, 8b/5

b.+lar 8a/7, 8a/8, 8a/8, 8b/5

b.+ları 23a/19, 23a/20, 28b/21

b.+larıng 28a/6

b.+larıngnı 28a/6

b.+larını 10b/22

b.+nı 10b/22, 12b/19

becā Far. uygun, yerinde, münasip

b. 6b/2

bed-baḫt Far. bedbaht, bahtsız, talihsiz

b. 13b/22, 30b/19

bed-buy Far. kötü koku

b. 7b/4

bed-duʿā Far.+Ar. beddua

b.+sını 29b/6

beden Ar. vücut, gövde

b. 17a/14

b.+ge 17a/16

b.+i 8b/19

b.+ide 13a/18

b.+ingni 18b/13

b.+lerini 7a/15

b.+ning 6a/6

bed-heybetlıḳ Far.+Ar.+T. kötü heybetli

b. 9a/4

bed-ḫūy Far.+Far. kötü huy

b. 7b/4

bed-kirdārlıġ Far.+Far.+T. kötü davranışlı

b.+ıng 13a/6

beg bey

b.+i 11b/21

beġāyet Far.+Ar. son derece, pek çok, fazlasıyla

b. 14b/16

behişt Far. cennet, uçmak

b. 10b/8, 10b/9, 20a/19, 21a/19, 22a/9, 27b/6, 3b/12, 3b/22, 3b/7, 5b/15, 5b/16, 7a/7

b.+de 13b/23

b.+din 10a/11, 10a/18, 14a/1, 17a/22, 21a/23, 21a/8, 22a/2

b.+ġa 10b/10

b.+i 23b/5, 3a/6

b.+ke 3b/3, 4a/19, 8a/4, 10b/11, 10b/12, 10b/22, 19a/1, 22b/3, 3b/5, 3b/9

b.+ni 13b/12, 2a/5

b.+ning 19a/18, 19a/5, 21a/2, 21a/21, 21a/3, 3b/4

behişтgāh Far.+Far. cennet yeri

b.+ıda 7b/10

behre Far. kısmet, nasip

b. 2a/17

belā Ar. bela

b. 27b/13

b.+ġa 11a/14

b.+sı 12a/22

b.+sıdın 22a/13

b.+sıġa 26b/20

belki Ar.+Far. belki, olabilir

b. 20a/17, 23a/3, 27b/17, 30a/13

bend Far. bağ, boğum, halka

b. 27b/18, 7b/16

b.+din 14b/14

bende Far. bende, kul

b. 10a/3, 11b/19, 11b/20, 12a/20, 12a/9, 12b/1, 13a/17, 14b/12, 14b/16, 17b/1, 17b/10, 17b/14, 17b/16, 17b/2, 17b/4, 17b/7, 17b/7, 17b/7, 17b/9, 17b/9, 18a/3, 19a/17, 19b/10, 19b/3, 21a/12, 21b/17, 21b/18, 22a/11, 22a/13, 22a/15, 22a/17, 22a/19, 22a/21, 22a/23, 22b/1, 22b/2, 2b/21, 2b/9, 6b/23, 7a/2, 8b/18, 8b/19

b.+din 18b/19

b.+ge 21a/15, 6b/20

b.+ler 17b/3, 17b/4, 2a/13, 8b/8

b.+lerige 26b/4

b.+lerni 7a/7

b.+lerning 17b/6, 30a/19

b.+m 2b/23, 8b/17

b.+ni 12a/22, 12b/2, 13a/18, 14b/14, 18b/8, 22a/15, 8b/20, 8b/6

b.+ning 12a/5, 16b/10, 22a/14, 2a/16, 6b/21, 7a/2, 8b/19, 8b/21, 8b/4

bendelik Far.+T. bendelik

b.+din 10a/7

berāber Far. beraber, birlikte

b.+dür 4b/12

b.+inde 7a/6

berdār Far. dar ağacı

b. 17b/1, 25a/12

berekāt Ar.bereketler

b.+ıdın 21a/16, 21a/6

bereket Ar. bereket

b. 27a/23, 27b/3, 27b/9

b.+idin 21a/22, 21a/3, 21b/18, 5a/3

b.+ini 22a/23, 2b/11

berhem Far. karışık

b. 12a/8

beri beri

b. 3a/3

beriki beri, berideki bk. **beri**

b. 4b/22

berḳ Ar. şimşek

b. 28b/9

berik Far. yaprak, ağaç yaprağı

c. 25a/11

berpā Far. ayakta, yıkılmamış

b. 23a/7

b.+dur 6a/10

bes bk. **pes**

beş bk. biş

beşāret Ar. müjde, iyi haber

b.+ler 3b/19

betahḳīḳ Far.+Ar. tahkik ile

b. 18a/21

beyābān Far. çöl, sahra

b.+larda 20a/23, 20b/8, 28a/17

beyān Ar. beyan

b. 16b/22, 21a/12, 22b/18, 29a/5, 29a/8, 29a/9, 29b/23, 30b/21, 30b/23

b.+ı 1b/12, 29a/11

b.+ıda 14a/9, 17a/12, 18a/18, 22b/5, 23a/10, 4b/6, 5b/12, 6b/18

b.+ıdadur 14a/21, 6a/16

b.+ıdur 3a/2, 3b/14

beydaḳ Ar. piyade, paytak, piyon

b. 11b/9

beyhūde Far. boş, faydasız

b. 24b/11, 25a/8, 9b/3

beyt Ar. beyit

b. 23b/19

b.+ni 23b/19, 23b/22

bī-ābrū Far. haysiyetsiz, şerefsiz

b. 25a/8

bīʿadet Far.+Ar. sayısız, hesapsız

b.17a/7

bīʿat Ar. biat

b. 11a/16

bī-āyā Far. şaşırmama

b. 28a/11

bī-bereket Far.+Ar. bereketsiz

b. 27b/8

bī-çāre Far.+Far. çaresiz

b. 16b/2, 16b/3, 25b/4

b.+largа 14a/14

b.+ni 10a/15

bīdār Far. uyanık

b.+dur 30a/6

bī-dārlık Far.+T. uyanıklık

b.+lar 7b/8

bidʿat Ar. sonradan türeyen şey, yedi adet

b. 24b/6, 4a/12, 4a/13

bī-esbāb Far.+Ar. sebepsiz

b. 12b/14

bī-fā'ide Far.+Ar. faydasız

b. 10a/6

bī̆gāne Far. yabancı, aşina olmayan

b. 20a/22, 7a/14

b.+ler 16a/6

b.+lerni 17b/4

b.+lerning 28b/4

bī̆-ḫaber Far.+Ar. habersiz

b.+dürler 24a/10

bī̆-ḫācetlig Far.+Ar.+T. hacetsizlik

b.+imni 11a/4

bī̆-ḫayā Far.+Ar. arsız, edepsiz

b. 27b/14

bī̆-hemrāh Far.+Far. arkadaşsız, yoldaşsız

b. 6a/19

bī̆-hod Far.+Far. kendinden geçmiş, medhuş

b. 9b/3

bī̆-hūş Far.+Far. aklı başından olmayan, kendinden geçmiş, baygın, şaşkın, sersem

b. 15b/17, 16a/3

bī̆-kifl Far.+Ar. nasipsiz, kısmetsiz

b. 12b/21

bil- bilmek

b. 6b/23

b.-edür 7a/4

b.-gen 20b/14, 3a/4,11a/13

b.-gey 8b/8, 9b/9

b.-geyler 12b/5, 20a/6, 25a/17, 26a/20

b.-gil 13b/5, 14a/21, 14b/7, 17a/20, 22b/1, 30b/9, 3b/14, 4b/10, 4b/6, 5a/14, 6a/1, 7a/14

b.-güçidür 12b/14

b.-ip 25b/8, 3b/11, 6b/11

b.-medi 13b/22

b.-megenim 3b/10

b.-mek 23a/16, 26b/10, 5b/14, 6b/18

b.-mes 19a/23, 23a/14, 23b/1, 23b/4, 23b/5, 23b/6, 23b/6, 3a/8

b.-mes-men 21b/6, 9b/17, 9b/3

b.-mes-sen 11a/3, 11a/5

b.-ür 10b/11, 10b/11, 23b/3, 9b/17, 3b/8, 20b/14, 13a/2

b.-ürler 19b/1, 25b/17, 30a/20

b.-ürsiz 10b/1

bildür-bildirmek

b.-ġıl 21b/13

b.-mesdür 9b/9

b.-üp 11a/22

bī-maḥal Far.+Ar. yersiz, zamansız

b. 25a/11

binā Ar. bina

b. 14b/3, 24a/3, 25b/14, 26a/8

b.+sını 16a/4

bī-niyāz Far.+Far. niyazsız

b. 6b/22

bir bir

b. 10a/19, 10a/9, 10b/22, 10b/9, 11a/21, 11b/1, 11b/11, 11b/9, 12a/13, 12a/20, 12b/4, 13b/4, 14a/17, 14a/2, 14a/9, 14b/15, 14b/15, 14b/16, 14b/16, 14b/16, 14b/17, 14b/17, 14b/17, 14b/18, 14b/22, 14b/22, 14b/5, 14b/5, 14b/6, 14b/6, 15b/1, 15b/23, 15b/23, 15b/3, 15b/3, 15b/4, 15b/9, 16a/1, 16a/20, 16a/5, 16a/7, 16b/11, 16b/11, 16b/18, 16b/20, 16b/21, 16b/4, 16b/5, 16b/6, 16b/6, 17a/10, 17a/10, 17a/12, 17a/13, 17a/15, 17a/16, 17a/21, 17a/3, 17b/15, 17b/15, 17b/18, 18b/7, 19a/15, 19a/16, 19a/23, 19b/12, 19b/12, 19b/19, 19b/2, 19b/3, 19b/4, 19b/7, 19b/7, 20a/14, 20a/18, 20a/20, 20a/21, 20a/21, 20a/8, 20b/1, 20b/10, 20b/11, 20b/21, 20b/22, 20b/9, 21a/15, 21b/23, 21b/5, 21b/8, 21b/8, 22a/10, 22a/6, 22b/11, 22b/20, 22b/20, 22b/22, 22b/23, 22b/3, 22b/5, 22b/5, 22b/6, 23a/10, 23a/16, 23a/19, 23a/20, 23a/6, 24a/2, 24b/2, 26a/10, 26b/12, 26b/9, 27a/3, 27a/4, 27b/11, 27b/8, 28a/1, 28a/10, 28a/16, 28a/22, 28b/13, 28b/15, 28b/17, 28b/17, 28b/19, 28b/20, 28b/23, 28b/8, 29a/17, 29a/2, 29b/1, 29b/13, 29b/2, 29b/3, 29b/4, 29b/6, 2a/10, 2a/11, 2a/12,

2a/5, 2a/5, 2a/7, 2a/8, 2b/1, 2b/2, 2b/3, 2b/4, 2b/5, 2b/6, 2b/7, 2b/8, 30a/12, 30a/18, 30b/14, 30b/14, 30b/15, 30b/2, 30b/6, 30b/6, 30b/6, 3a/3, 3a/8, 3b/19, 4a/4, 4a/6, 4b/11, 4b/23, 5a/15, 5a/16, 5b/22, 5b/22, 6b/11, 6b/23, 7a/21, 7a/21, 7a/23, 7a/9, 7b/2, 7b/3, 7b/4, 8a/3, 8b/16, 9a/11, 9a/13, 9a/3, 9a/3, 9a/3, 9a/4, 9a/5, 9a/6, 9b/10, 9b/11, 9b/12, 9b/13, 9b/20, 9b/3

b.biri 28b/8

b.biridin 6a/11, 6a/11

b.biriġa 12a/6, 11a/16

b.birige 6a/9

b.birini 28b/20

b.birleri 27a/2

b.birleriġa 25a/7

b.birlerige 25a/3

b.+din 19a/17

b.+er 30b/15

b.+i 11b/23, 14a/11, 14a/12, 14a/12, 14a/13, 14b/18, 14b/19, 14b/19, 22a/4, 2b/17, 2b/19

b.+ide 30a/10, 30a/9

b.+idürsen 9a/19

b.+iġa 26b/4

b.+inçi 17a/11

b.+ini 12b/20, 12b/21, 12b/21, 17a/7, 21a/10, 21a/8, 21a/9, 21a/9

b.+leri 22a/10

bir- vermek

b.-di 10a/7, 11a/15, 12a/18, 13b/2, 14b/14, 15b/10, 15b/19, 15b/19, 15b/5, 16a/19, 16b/13, 16b/15, 16b/17, 16b/20, 18b/23, 19a/1, 19a/1, 19a/2, 19a/2, 20b/1, 20b/3, 22a/19, 2a/11, 8b/2, 8b/7, 9a/17

b.-diler 13b/6, 13b/7, 13b/9, 18a/11, 18a/7, 23a/23

b.-ding 10b/12, 10b/14, 10b/17, 10b/19, 10b/9

b.-edür 19a/22

b.-etür 14a/16

b.-ey 24a/4, 9b/20

b.-ġaylar 14b/9

b.-gen 11a/11, 26b/3

b.-genidin 18b/4, 23b/13, 27b/6

b.-gey 15b/9, 17b/3, 22a/20

b.-geyler 27b/21

b.-gey-men 14b/2

b.-gil 2a/2

b.-güçidür 17b/20

b.-ip 11a/16, 11a/19, 13b/9, 14b/14, 20a/7, 20b/20, 23b/15, 27a/14

b.-ipdür 23a/15, 23b/1, 24b/12, 26a/22, 26b/4, 29a/10, 7a/11

b.-mediler 13b/8

b.-mek 27b/1

b.-mekin 24b/2

b.-mekni 28a/4

b.-mepdür 22b/11

b.-meseler 27b/2

b.-mesler 24b/2

b.-mey 7b/19

b.-se 22b/11

b.-seler 24a/2

b.-sem 14b/8, 15b/1

b.-ür 12a/8, 19a/21, 20b/3, 21a/15, 22b/1, 26b/15, 26b/9, 9a/16

b.-ürler 17b/18, 21a/17, 21a/19, 21a/20, 24b/23, 24b/7, 25a/5, 25a/5, 26a/2, 26b/7, 27a/10

b.-ür-men 26b/13

b.-ür-sen 15b/5, 26b/17

birāder Far. birader, kardeş

b.+i 14b/8

b.+im 1b/12

b.+lerge 26b/23

biril- verilmek

b.-gen 7b/14

birle birlikte, beraber, ile

b. 10a/1, 10a/15, 10a/2, 10b/3, 10b/4, 10b/6, 10b/8, 11a/11, 11a/11, 11a/13, 11a/15, 11a/20, 11b/18, 12a/1, 12a/11, 12a/15, 12a/20, 12a/7, 12b/14, 12b/3, 12b/3, 13a/13, 13a/14, 13a/2, 13a/6, 14b/10, 14b/13, 14b/14, 14b/14, 14b/14, 14b/17, 14b/23, 14b/3, 14b/6, 15b/1, 15b/21, 15b/3, 15b/8, 16a/21, 16a/4, 16a/4, 16a/7, 16a/7, 16b/17, 17a/18, 17a/19, 17b/11, 17b/21, 17b/6, 18a/10, 18a/3, 18a/8, 18b/11, 18b/13, 18b/13, 18b/14, 18b/14, 18b/2, 19a/14, 19a/21, 19a/22, 19b/10, 19b/12, 19b/13, 19b/14, 19b/21, 19b/8, 19b/9, 20a/1, 20a/17, 20a/19, 20a/4, 20b/12, 20b/9, 21a/17, 21a/18, 21a/21, 21b/1, 21b/16, 21b/4, 21b/8, 22a/21, 22b/14, 22b/19, 22b/3, 22b/5, 22b/7, 22b/8, 23a/21, 23b/14, 23b/16, 24a/16, 24a/9, 24b/10, 24b/16, 24b/21, 24b/8, 25b/4, 26a/3, 26a/3, 26a/7, 26b/19, 26b/5, 26b/7, 27a/18, 27a/2, 27a/4, 27b/11, 27b/15, 28a/10, 28a/14, 28a/2, 28a/20, 28a/8, 28a/9, 28b/18, 28b/3, 28b/8, 28b/8, 29a/11, 29a/20, 29a/23, 29a/23, 29b/15, 29b/18, 29b/21, 2b/15, 2b/22, 30a/3, 30a/7, 30b/15, 30b/16, 30b/8, 3a/12, 3a/15, 3b/17, 3b/18, 3b/2, 3b/22, 3b/23, 3b/3, 3b/5, 4a/10, 4a/12, 4a/15, 4a/18, 4a/2, 4a/20, 4a/23, 4a/3, 4a/4, 4a/6, 4b/11, 4b/23, 4b/3, 4b/4, 5b/15, 5b/20, 6a/12, 6a/13, 6a/17, 6a/23, 6a/9, 6b/14, 6b/14, 7a/21, 7a/22, 7b/10, 7b/12, 7b/15, 7b/16, 7b/2, 7b/3, 7b/6, 8b/20, 9a/18, 9a/23, 9a/23, 9a/8, 9a/9

birlen birlikte, ile

b. 10a/14, 12a/11, 12a/18, 12b/7, 13a/12, 14a/17, 16b/16, 16b/16, 17b/13, 17b/18, 17b/22, 17b/9, 18b/23, 19a/1, 19a/2, 19a/2, 19a/2, 19a/5, 20b/16, 20b/2, 23a/12, 23a/18, 25b/14, 26a/15, 27b/11, 29a/16, 2a/13, 2b/10, 4a/8, 6b/16, 7b/22, 8b/19, 8b/3

bisāṭ Ar. yaygı, minder; yeşillik; dünya

b.+ı 2b/18

bismillāh Ar. Allah'ın ismi ile

b. 14b/4

b.+nı 18a/2

bisyār Far. çok

b. 29a/21

biş beş

b. 13b/16, 13b/16, 23a/17, 23a/20, 23a/23, 23a/23, 23b/7, 3b/20, 3b/20, 3b/21, 3b/22, 5a/16, 7a/11

b.+inci 12b/14, 3b/15, 23b/6, 5b/20, 8a/22 b, 10b/15, 12b/16, 22a/18, 23a/9, 24a/7, 29b/1, 7a/13

bīşe Far. orman, ağaçlık, meşe ormanı

b.+din 20b/11, 20b/17

b.+lerde 20b/15

bī-şerm Far.+Far. utanmasız

b. 27b/14

bişur- pişirmek

b.-maḳdın 21b/23

bitgülik yazılı, yazılmış

b. 18b/7, 30a/10, 30a/10

biti- yazmak

b.-dim 2a/10, 2a/14, 2a/19, 2a/22, 2a/3, 2a/8, 2b/1

b.-gey 2a/6

b.-gil 21b/14, 21b/14, 21b/5, 2a/14, 2a/22, 2a/3, 2a/6, 2a/8, 2a/9, 2b/1

b.-ler 21b/10, 21b/9

b.-medim 18a/2

b.-mekçi 18a/1

b.-mekke 2a/18

b.-mekni 19b/19

b.-pdür 10a/1

b.-sem 18a/2

bitil- yazılmak

b.-di 18b/3

b.-ipdür 19a/6

bī-tövbe Far.+Ar. tövbesiz

b. 24b/21

bitü- bk. **biti-**

b.-ürler 26a/2

b.-bdür 21b/17

bitüklik bk. **bitgülik**

bitül- bk. **bitil-**

b.-gen 19a/13, 19b/17, 21b/16

b.-mese 17b/15

bīyād Far.+Ar. hatırlamamak, anmamak

b. 15a/19

bīyār Far.+Far. sevgilisiz, dostsuz

b. 6a/19

biyikraḳ daha yüksek, daha büyük

b.+ı 29a/1

biz biz

b. 11a/13

b.+ler 11b/1

b.+lerġa 11b/1, 11b/11, 11b/9

b.+lerge 11b/7

b.+lerni 8a/13, 8a/14, 8b/13

bīzār Far. bıkmış, usanmış, bezmiş

b. 10a/5, 20a/6, 27a/9

b.+durmen 10b/1, 3a/14, 3a/18

bol- b.12b/20, 4b/10

b.-a 23b/2, 23b/8

b.-dı 14b/11

b.-adur 13a/6, 4b/9

b.-adurġan 23a/13, 23a/15, 25a/22

b.-adurlar 14a/1

b.-alük 11a/14

b.-ar 9b/4

b.-ar-men 17b/11

b.-ay 27a/9

b.-dı 10a/10, 10a/17, 10a/17, 10a/5, 11a/15, 11a/3, 11a/7, 13a/23, 13b/10, 13b/22, 14a/23, 14b/2, 14b/21, 14b/3, 14b/3, 14b/4, 14b/4, 14b/5, 15b/7,

16a/1, 16a/2, 16a/22, 16a/22, 16a/23, 16b/2, 16b/5, 17a/13, 17a/14, 17a/20, 18b/2, 19b/8, 20a/8, 20b/11, 20b/21, 21a/10, 21a/11, 21a/2, 21a/21, 21a/22, 21a/3, 21a/9, 21a/9, 21a/9, 21b/10, 21b/10, 21b/11, 21b/13, 21b/5, 22a/3, 29a/8, 2a/10, 2a/14, 2a/19, 2a/19, 2a/22, 2a/23, 2a/4, 2a/4, 2a/7, 2a/8, 2a/8, 2a/8, 2a/9, 2b/1, 2b/19, 2b/19, 2b/2, 2b/3, 3b/8, 4b/18, 4b/20, 5a/22, 5a/3, 5a/3, 5a/4, 5b/14, 5b/9, 6b/10, 8b/2, 8b/9, 9a/11, 9a/4, 9a/5, 9b/13, 9b/15, 9b/22
b.-dılar 12a/4, 12b/4, 16a/3, 18a/8, 22a/1, 23a/9, 4b/19, 5a/22, 5b/7, 8b/15
b.-dım 18a/1, 9a/18
b.-dıng 14a/11, 14b/23, 9a/10, 9a/11, 9a/17
b.-dum 10b/13, 16b/17, 19b/22
b.-dung 10a/12
b.-ġan 11a/10, 12b/10, 13b/13, 18b/12, 20a/22, 20a/9, 21a/12, 3b/21, 5b/22, 7b/13
b.-ġança 14b/12
b.-ġanıdın 2b/20
b.-ġay 11b/11, 14b/14, 14b/15, 19b/4, 20a/20, 22b/17, 23a/20, 23a/7, 23b/21, 24b/20, 25b/1, 25b/21, 26a/19, 27a/15, 27a/15, 28a/15, 28b/6, 28b/7, 29b/14, 29b/6, 2a/18, 3b/18, 3b/21, 4a/3, 4a/7, 4b/2, 4b/3, 7b/18, 8b/11, 8b/3
b.-ġaylar 24a/9, 25a/14, 25a/15, 25a/19, 25a/23, 25a/7, 25b/2, 26a/21, 27b/4, 2a/21, 21a/16
b.-ġaylarnı 30a/11
b.-ġay-men 20a/1
b.-ġıl 18a/15, 21a/1, 21a/11, 22a/9, 22b/10, 26a/23, 26b/1, 26b/1, 26b/13, 7b/2
b.-ġu 11b/1
b.-ġuçıdur 6a/22
b.-ġun 24b/18
b.-madı 14b/17, 21b/15
b.-maġan 11b/1, 20a/1
b.-maġay 30b/4
b.-maġay-men 19b/23

b.-maġı 12a/15, 24b/18, 27b/1, 8b/5
b.-maġıda 8b/6
b.-maġıġa 27b/2
b.-maġımnı 13b/20
b.-maġnı 27b/1
b.-maḳ 12b/16, 8a/9
b.-maḳı 12a/23, 12b/1, 17a/2, 18b/4, 23a/6, 29a/7
b.-maḳıdın 2a/21
b.-maḳıġa 30b/22
b.-maḳım 10b/4
b.-maḳları 21a/11
b.-maḳnı 12a/9, 13b/20, 2b/13, 8a/19, 8a/21
b.-manglar 24a/12
b.-map 17b/11
b.-mas 18a/14, 26b/14, 27a/23, 27b/23, 3b/19, 8a/12, 20a/6
b.-masa 12a/16, 17b/16, 20a/12, 23a/3, 23a/5, 23a/6
b.-masam 11b/3, 11b/5, 11b/6
b.-maslar 21a/18, 21a/20, 23b/15, 24b/8, 25a/12, 25a/4, 25a/6, 26a/23, 26a/3, 27b/7, 29b/11, 26a/1
b.-mas-sen 11a/4
b.-may 16a/14, 19a/22, 21a/4
b.-maydur 18a/9, 5a/6
b.-sa 11a/13, 12b/8, 13a/18, 13a/18, 18b/13, 18b/7, 18b/9, 19a/13, 19a/13, 19a/21, 19b/10, 19b/11, 19b/18, 19b/18, 20a/12, 20a/17, 20a/19, 20b/1, 21a/7, 22b/12, 22b/13, 22b/13, 23a/3, 23a/8, 25a/21, 25b/17, 25b/8, 26b/15, 2b/21, 3b/18, 5b/22, 7a/16, 7b/5, 9a/6, 18b/14, 4b/22
b.-salar 11b/2, 20a/13, 20b/4, 27b/15, 29b/17, 30a/5, 8a/7
b.-sam 10a/13, 10a/7, 3b/11
b.-sang 10b/4, 9a/10, 9a/11, 9a/20
b.-ung 5a/11
b.-unglar 10a/21, 24b/21, 3b/3

b.-up 10a/12, 10a/13, 10a/9, 11a/12, 11b/7, 12a/19, 12a/20, 12a/4, 12a/6, 12b/1, 13a/2, 14b/10, 14b/20, 14b/22, 15b/17, 15b/21, 16a/23, 16b/19, 17b/19, 17b/2, 17b/23, 17b/9, 18a/1, 18a/3, 19b/15, 19b/21, 19b/8, 20a/11, 20a/21, 20a/22, 20b/13, 21a/12, 21a/16, 21b/21, 21b/22, 23a/18, 23b/15, 23b/22, 24a/9, 25a/14, 26a/16, 26b/10, 27b/2, 28b/16, 28b/4, 28b/6, 28b/6, 29a/21, 29a/9, 29b/19, 2a/17, 30b/14, 30b/16, 30b/21, 30b/22, 4a/5, 4b/4, 5a/17, 5b/20, 6a/11, 6a/11, 7a/6, 7b/18, 7b/6, 8a/17, 8a/7, 8a/8, 8a/9, 9b/3

b.-updur 14a/10, 21b/3, 5a/21

b.-ur 10b/18, 10b/19, 12b/20, 14b/17, 16a/4, 18b/11, 21a/14, 21a/15, 22a/12, 22b/14, 22b/19, 23a/12, 23a/21, 23a/6, 23b/1, 23b/13, 24a/16, 24b/1, 24b/10, 24b/19, 24b/5, 24b/6, 25a/10, 25a/10, 25a/2, 25b/10, 25b/11, 25b/12, 25b/19, 25b/5, 26a/10, 26a/17, 27a/19, 27b/10, 27b/11, 27b/13, 27b/14, 27b/14, 27b/20, 27b/23, 27b/5, 27b/7, 27b/8, 27b/9, 28a/12, 28a/13, 28a/14, 28a/14, 28a/16, 28a/18, 28a/20, 28a/21, 28a/6, 28b/15, 28b/3, 28b/5, 29a/12, 29a/2, 29a/7, 29b/15, 29b/17, 30a/10, 30a/10, 30a/12, 30a/19, 30a/23, 30a/23, 30a/7, 30a/9, 30b/11, 30b/12, 30b/18, 30b/18, 30b/2, 30b/20, 30b/8, 3b/12, 3b/22, 3b/22, 3b/23, 4a/12, 4a/13, 4a/15, 4a/16, 4a/18, 4a/2, 4a/20, 4a/21, 4a/21, 4a/23, 4a/4, 4a/8, 4b/2, 4b/4, 6a/12, 6a/12, 6a/15, 7a/7, 7b/11, 28a/15, 4a/10, 4a/8, 16a/4

b.-urlar 18a/13, 25a/8, 25a/9, 25b/7, 26b/18, 27a/21, 27b/10, 28a/11, 28a/13, 28b/4, 29a/23, 29b/11, 29b/13, 29b/14, 29b/14, 29b/19, 29b/2, 29b/22, 30a/14, 30a/14, 30a/16, 30a/2, 30b/4

b.-ur-men 14a/14

b.-urmiz 18a/7, 3a/7

b.-ur-sen 14a/4

b.-uşıdın 25b/6, 26b/17, 26b/8

b.-uşıġa 10b/20, 13b/21

b.-uşlarıdın 24a/9

boran Moğ. boran, fırtına

b. 28b/15

b.+nıng 28b/16

bostān Far. bostan, sebze bahçesi

b. 24a/3, 7b/8

b.+ı 27b/22, 7a/21

b.+nıng 7a/22, 7b/2

boyun boyun

b.+ı 14b/13

bölek başka

b. 14a/5, 17b/15, 23b/1, 23b/3, 23b/5, 27a/3, 2a/10, 30b/17, 30b/18

b.+ke 13a/5

bölün- bölünmek

b.-üp 12a/18

bu bu

b. 10a/22, 10a/6, 10b/1, 11a/15, 11a/3, 12a/1, 12a/13, 12a/16, 12a/21, 12a/22, 12a/22, 12a/6, 12b/1, 12b/17, 13b/1, 13b/16, 13b/16, 13b/17, 13b/22, 14a/18, 14a/22, 14a/22, 14a/3, 14a/4, 14a/7, 14a/7, 14b/1, 14b/2, 14b/20, 14b/3, 14b/3, 14b/4, 14b/9, 15a/1, 15b/10, 15b/8, 16a/11, 16a/17, 16a/20, 16b/12, 16b/12, 16b/13, 16b/2, 16b/4, 16b/8, 17a/1, 17a/13, 17a/17, 17a/17, 17a/19, 17a/21, 17b/1, 17b/11, 17b/11, 17b/14, 17b/16, 17b/17, 17b/18, 17b/19, 17b/6, 18b/13, 18b/14, 19a/13, 19a/23, 19b/10, 19b/11, 19b/17, 19b/5, 19b/8, 20a/10, 20a/2, 20a/2, 20b/10, 20b/13, 20b/14, 20b/17, 20b/5, 20b/7, 20b/8, 21a/2, 21a/21, 21a/3, 21a/3, 21a/4, 21a/5, 21b/1, 21b/18, 21b/2, 21b/20, 22a/1, 22a/10, 22a/15, 22a/17, 22a/19, 22a/21, 22a/3, 22a/6, 22a/6, 22b/1, 22b/1, 22b/2, 22b/3, 23a/2, 23a/21, 23a/22, 23a/4, 23a/4, 23a/6, 23b/15, 23b/19, 23b/22, 23b/7, 24a/9, 24b/13, 24b/4, 24b/5, 25a/13, 25b/12, 25b/17, 25b/23, 25b/6, 26a/11, 26a/21, 26b/7, 26b/8, 27a/12, 27a/7, 28a/11, 28a/6, 29b/23, 29b/4, 2a/10, 2a/14, 2a/22, 2a/23, 2a/3, 2a/3, 2a/6, 2a/7, 2a/8, 2b/1, 2b/17, 2b/3, 30b/10, 3a/8, 3b/2, 4a/11, 4a/13, 4a/18, 4a/21, 4a/23, 4a/3, 4a/4, 4a/9, 4b/1, 4b/10, 4b/11, 4b/12, 4b/2, 4b/6, 4b/7, 4b/8, 4b/9, 5a/10, 5a/12, 5a/23, 5a/3, 5a/9, 5b/15, 5b/16, 5b/19, 5b/19, 5b/23, 6a/12, 6a/4, 6a/7, 6b/11, 6b/12, 6b/15, 6b/17, 6b/9, 7a/17, 7a/22, 7a/9, 7b/1, 7b/17, 7b/18, 7b/2, 7b/2, 7b/5, 7b/6, 8a/14, 8a/2, 8a/21, 8a/4, 8a/5, 8b/1, 8b/14, 8b/16, 8b/6, 8b/7, 9a/11, 9a/7, 9b/18, 9b/18, 9b/19, 9b/7, 9b/8

b.+lar 22b/14, 29a/20

b.+lardın 14b/17

b.+largȧ 29b/11

b.+larnı 20a/14

b.+larnıng 20a/12

munda 14b/19

mundın 16a/13, 16a/16, 20a/15, 4b/11, 5a/13

munga 15b/1, 15b/3, 5b/4

munı 15b/19, 15b/5, 16b/12, 16b/20, 16b/4, 19b/17, 19b/18, 22a/10, 24a/23

munıng 26a/15, 26a/7, 26b/1, 7b/15

munıngdın 25b/11

buġday buğday

b.+nı 10b/15, 9a/16

bul bul (işaret sıfatı)

b. 10a/13, 10a/16, 10a/2, 11a/12, 11b/18, 12b/12, 12b/5, 13b/2, 14a/5, 14b/18, 14b/19, 14b/19, 14b/4, 14b/6, 15b/18, 16b/22, 16b/23, 17a/11, 17a/18, 20a/11, 20a/11, 20b/15, 20b/23, 21a/16, 21a/21, 21b/12, 22b/16, 23a/23, 23b/16, 23b/20, 24b/18, 26b/10, 26b/10, 26b/12, 27a/16, 27b/6, 27b/9, 28a/23, 28b/1, 2a/10, 2a/11, 2a/20, 2a/22, 2a/23, 2b/19, 2b/2, 2b/22, 2b/6, 2b/8, 3a/7, 3b/12, 3b/16, 3b/19, 3b/23, 3b/8, 4a/11, 4a/13, 4a/16, 4a/6, 6a/12, 6a/17, 6b/15, 7b/1, 7b/13, 8a/9, 9a/21, 9b/1

b.+dur 19b/5

bul bu (işaret zamiri)

b.+dur 29a/19, 29a/20, 29a/22, 29b/2

bulaḳ kaynak, pınar

b.+ınıng 4b/22

bular bunlar

b. 20a/14, 20a/15, 4b/19, 8b/15, 9b/3

b.+dın 13a/6

b.+ge 12a/15

b.+nı 12a/16, 4b/18, 9a/22

b.+nıng 11b/23, 12a/4, 29a/5, 29a/6

bulut bulut

b. 29b/3, 29b/3

busūr kabarcık, sivilce

b. 3b/14

būy Far. koku

b. 21a/11

būyraḳ Far.+T. daha kokulu

b.+ dur 30a/12

būylik Far+T. kokulu

b. 30a/12

buyur-buyurmak

b.-gen 17b/12, 24b/6, 25a/12

b.-ġıl 17b/13

bühtān Ar. buhtan, iftira, kara çalma

b. 19b/13, 27a/11, 28a/11

bülendFar. bülent, yüksek

b. 20b/9, 21b/21, 22b/8, 23b/15, 23b/15, 24b/8, 26a/12, 26a/9, 29b/11, 30a/3

bülendraḳ Far.+T. daha bülent

b.16a/11, 16a/13, 16a/16, 9a/4

bülent bk. bülend

bünyād Far. esas, temel, yapı

b. 14b/4, 26a/6, 5a/21

b.+ı 27a/21

bünyāt bk. bünyad

bürehne Far. çıplak, açık, yalın

b. 18b/12

büryān Far. kebab olmak, kavrulmak, yanmak

b. 16a/22

büt Far. put

b. 26b/12, 26b/12

b.+din 26b/14

bütperest Far. putperest, puta tapan kimse

b. 26b/16

b.+lerdin 26b/8

büzürk Far.büyük, ulu

b. 5a/4, 6a/2

büzürk-vār Far.+Far. büyük gibi, büyükçe

b. 24a/2

C

cābir Ar. cebreden, zorlayan, mücbir

c. 24a/19

cāhil Ar. cahil

c. 24a/15, 24a/15, 24a/19, 24b/9, 25a/15, 29b/12

cām Far. kadeh

c. 17b/18

cāmiʿ Ar. cami

c. 4b/6, 4b/6, 4b/9, 5a/19, 5a/23

c.+de 4b/17

c.+din 6b/1

c.+ġa 5a/18

cān Far. can

c. 16a/18, 16b/13, 16b/20, 16b/3, 17a/15, 19a/20, 19a/21, 19a/22, 19b/10, 19b/10, 22b/1, 7a/2, 26b/5

c.+ġa 17a/16

c.+ı 3b/12, 8b/21

c.+ıdın 20a/17

c.+ını 12b/2

c.+larıdın 30a/13

c.+larını 28b/16

c.+nı 17a/14

c.+nıng 6a/4

cānuvar Far. canavar

c.+ġa 27a/4

cārī̄ Ar. yürürlükte olan, geçerli

c. 15b/20, 18b/2, 24b/12, 24b/7

cāy Far. yer, mahal, mevki

c. 10b/14, 11a/22, 20b/18, 20b/20

c.+da 11b/2, 20b/3, 7a/11

c.+ge 28a/23

c.+ıda 29b/23

c.+ıdın 21b/15

c.+ıdur 22b/15, 29b/1

c.+ıġa 16b/4, 16b/5

cebe Moğ. ok

c.+leri 30a/7

cebel Ar. dağ

c. 29a/23

cebī̄n Ar. alın

c. 6b/1

cebr Ar. zorlama, zor kullanma, zor

c. 24a/8, 24b/16, 27a/1, 3b/16

c.+idin 24b/6

cedd Ar. ced

c. 10b/20

cefā Ar. cefa, eziyet, sıkıntı

c. 17b/13

cehd Ar. çalışıp çabalama, uğraşma

c. 10b/20

c.+idin 26b/12

cehenem Ar. cehennem

c. 3b/14

ceht bk. **cehd**

cellad Ar. cellat

c. 14b/8

celle ve ʿalā Ar. yüce ve ulu

c. 21a/7, 5b/17

c.+dın 6b/23

c.+ġa 9b/1

c.+nıng 12a/6

cemʿ Ar. topluluk, cemiyet, meclis

c. 11a/15, 29a/21, 6b/12

cemāʿa bk**. cemāʿat**

c. 22b/20

c.+dın 27a/21

cemāʿat Ar. cemaat

c. 4a/15, 5a/18

c.+nı 29a/21

cemāl Ar. cemal, güzellik

c. 14b/20

c.+iġa 16b/3

c.+ini 16b/2

cemī̄ Ar. bütün, hep, cümle

c. 12b/12, 12b/13, 12b/13, 12b/15, 14b/13, 15a/1, 16a/9, 17a/21, 20a/9, 22a/1, 5b/1, 5b/10, 5b/3, 5b/4, 5b/5, 5b/9, 6a/18, 30a/19

cenāb Ar. cenap; saygı, onur ve büyüklük anlamıyla kullanılan söz

c. 18a/7

cenāb-ı ilahi Ar. Yüce Tanrı

c.+ġa 14b/11

cenk Far. cenk, savaş, harp

c. 12a/6, 27a/8, 28b/8, 29a/20, 29b/22, 30b/8

cennet Ar. cennet

c. 12a/7, 4b/4

c.+ke 3b/11

c.+din 4b/12

cerāḥatdār Ar+Far. yaralı, yaralanmış kimse

c. 7a/15

cevāb Ar. cevap

c. 10a/7, 13b/2, 14b/2, 14b/8, 16a/12, 16a/13, 16a/16, 16b/17, 18a/7, 23a/23, 24a/4, 4b/4, 8a/1, 8a/10, 8a/18, 8a/22, 8a/6, 8b/10, 8b/2, 8b/7, 9a/17

c.+da 10b/3

c.+dın 16a/11

c.+ıġa 10b/16, 14b/20, 16b/7

c.+ını 10a/21, 11b/15, 11b/17, 14b/6, 16a/20

c.+nı 11b/13

cevāhir Ar. cevherler

c. 15b/4, 7a/6

cevher Ar. cevher

c. 24a/13

cevherdār Ar.+Far. cevher sahibi

c. 12a/1

cezā Ar. ceza

c.+ga 14b/10

cezīre Ar. ada

c.+side 30b/7

ciger Far. ciğer

c. 14b/8

c.+lerni 7a/23

cihān Far. cihan, dünya, yer yüzi

c. 24b/5, 4b/20, 4b/21

c.+da 14b/1, 14b/4, 21b/23, 25b/10, 6a/4

c.+ġa 11b/14

c.+nı 4b/10, 6b/3

c.+nıng 14a/22, 14b/2, 17a/19, 17a/19, 20b/18, 4b/19, 5a/2, 5a/4

cihet Ar sebep, vesile

c.+din 13a/17

c.+idin 30b/19

c.+lerni 8a/17

cimā Ar. cima

c. 27b/11

cin Ar. cin

c. 18b/13

c.+lerġa 30a/20

c.+nı 18b/11

cīrān Ar. komşular

c. 16a/23

civān Far. civan, yakşıklı genç erkek veya güzel genç kadın

c. 16a/11, 16a/13, 16a/15, 16a/18, 16a/18, 16a/8, 16b/11, 16b/12, 16b/13, 16b/14, 16b/16, 16b/20, 21b/1

c.+ġa 16a/17

c.+lerge 21b/1

c.+nı 16a/19, 16b/14

cuhūd Ar. Yahudi, çıvıt

c.+nıng 3a/13

cumʿa Ar. cuma

c. 4b/16, 4b/17

cüdā Far. ayrı düşmüş, uzak kalmış

c. 12a/23, 14b/10, 19a/10, 20b/19, 6a/11, 6a/11

cüdālıḳ Far. ayrı düşme, ayrılık

c. 3b/16

c.+ıġa 14b/9

cülīde Far. karmakarşık, dağınık, şaşkın

c. 7b/4

cümle Ar. cümle

c. 4b/20, 5a/18, 5a/3, 5b/1, 9b/4

c.+din 19a/23

c.+sidin 22b/17

c.+sining 6a/7

cür'et Ar. cüret

c. 11b/23

Ç

çaġ Moğ. zaman, vakit, mevsim

ç.+larıng 22b/10

***çaġla-** içmek

ç.-rlar 27b/5

çaġlıġ vakitlik, zamanlık

ç. 14b/18

çak- çakmak, sokmak

ç.-tılar 21b/5

çakır- çağırmak

ç.-ġan 15a/14

ç.-ıp 14b/8

çal- çalmak

ç.-adurġan 26a/17

ç.-ıp 11b/19

çāşt Far. öğlen

ç. 9b/12

ç.+nı 14a/13

***çātur** bir kuş adı

ç.+larnı 22a/4

çekirtge çekirge

ç. 28b/19

çend Far. birkaç

ç. 14b/21, 18b/9

çeng Far. pençe, el

ç. 10a/19

çeşme Far. çeşme

ç.+sidin 21a/14, 21a/17, 21a/19, 21a/20

çık- çıkmak

ç.-adurġan 19a/20, 6a/5

ç.-almadı 22a/2

ç.-ar 10a/19, 16b/10, 29b/21, 30b/19, 9b/3

ç.-ardı 22a/21

ç.-arlar 30a/21

ç.-armaḳge 10a/11

ç.-dım 13b/11

ç.-ġıl 20b/17

ç.-ıp 10a/19, 14a/2, 14a/2, 14b/6, 14b/7, 15b/16, 15b/7, 15b/8, 17b/19, 17b/2, 19b/8, 20b/11, 21a/8, 21b/1, 30b/2, 8a/5

ç.-ışıdın 30b/11

ç.-maġı 30b/9

ç.-maslar 25a/23

ç.-may 26b/16

ç.-tı 15b/12, 9b/11

ç.-tılar 24a/1, 5a/5

ç.-tım 9b/10, 9b/12

ç.-tıng 13b/11

çıkar- çıkarmak

ç.-dı 14b/8

ç.-dılar 10a/18

ç.-ġan 10a/13

ç.-ġıl 20a/19

ç.-ıp 14b/9, 20a/5, 8a/4, 9a/14

ç.-sun 11b/4

çıkart- çıkartmak

ç.-urup 14b/14

çın doğru, gerçek

ç. 3b/17

çındik gerçek, gerçeklik

ç. 17b/11

çiharşenbih Far. çarşamba

ç. 4b/15

çile Far. çile, eziyet

ç. 21b/22

çiyan çıyan

ç.+nı 24b/1

çūn u çerā Far. nasıl, niçin

ç. 11a/4

çün çünkü

ç. 29a/5

D

dād Far. adalet, doğruluk; bağış, yardım

d. 7b/8

dāḫil Ar. dahil

d. 20a/19, 3a/7, 3b/11, 3b/3, 4b/4

d. ḳılġay 4a/1

d. ḳılsa 22b/4

dā'im Ar. daima, devam eden

d. 14b/22, 20a/1, 21a/16, 21a/4, 22b/2, 26b/16, 27b/13, 19a/13, 19b/23

dā'ima Ar. daima, her zaman

d. 12b/2

dāire Ar. daire

d.+sidin 21a/3

ḍalālet Ar. doğru yoldan ayrılmak, sapıtma

d. 8b/6

dānā Far. alim, bilgin

d. 14b/20, 28a/12

dānış bilgi, bilim

d.+ları 5b/3

dānişmend Far. bilge, akıl hocası

d. 14b/16, 19b/13

d.+durlar 30a/17

d.+ini 19b/13

dıraḫt Far. ağaç

d.+lar 7a/22

d.+larnı 25a/11

d.+larnıng 27a/23, 3a/11

ḍarb Ar. vurma, vuruş

d.+ını 11a/9

dār-ı keşr mutluluk diyarı

d. 19b/20

dārū Far. ilaç, darı

d.+dın 28a/9

daʿvā Ar. dava

d. 16a/19, 30a/16

d.+da 23b/11

d.+nı 16a/20

d.+sını 26b/15

davet Ar. davet, çağrı

d.+lerni 7b/11

deccāl Ar. deccal, yalancı, fesat

d. 29b/21, 30b/19, 29b/21, 30b/9, 30b/11

d.+nı 30b/21

d.+nıng 30b/9

defʿ Ar. savma, savuşturma, kovma

d. 26a/16, 27b/5, 3b/21

defīne Ar. define, hazine

d. 25b/3

d.+si 28b/3

defter Far. defter

d.+leri 30a/9

d.+lerige 3a/1

delālet Ar. yol gösterme, rehperlik, aracılık

d. 11a/18, 11a/8, 29b/7, 4a/12

d.+ni 11b/16

dem Far. nefes, soluk; zaman

d. 10a/2

derbān Far. kapıcı

d.+lar 3b/4

derd Far. dert

d. 22b/2, 2b/15

d.+i 15b/1

d.+ni 12a/22

d.+lerni 6b/1

derdmendlik Far.+Far.+T. dertli

d. 11a/9

derecāt Ar. dereceler

d. 2a/5

d.+ı 2b/9

derece Ar. derece

d. 16b/15, 20a/7, 22b/19, 2b/5

d.+i 2a/5

d.+si 30b/18

d.+side 21a/16

d.+sidin 16b/15

d.+siġa 18a/12

dereke Ar. aşağı derece, aşağı seviye

d.+lerige 19a/11

dergāh Far dergah

d.+ıda 6b/20

d.+ıdın 10a/17, 7a/1

d.+ıġa 14b/18, 17a/3, 6b/22, 7a/19

d.+ıġaça 14b/4

d.+ımda 11a/4, 8b/19, 8b/23, 9a/1

d.+ımdın 8b/22

d.+ımġa 17a/11

derḥāl Far.+Ar. derhal, hemen

d. 11b/11, 14b/13, 14b/8, 15b/17, 16b/21, 18a/11, 18b/17, 20b/10, 20b/18, 22a/11, 23a/18, 23a/22, 30a/17, 9b/13

ders Ar. ders

d. 13b/16

dert bk. **derd**

dervāza Far. giriş kapısı

d.+sı 11b/16

dervīş Far. derviş

d. 13a/16, 13a/19, 14a/21, 16b/6, 17a/21, 18a/15, 18b/13, 19a/17, 19b/9, 20a/8, 21a/1, 21a/11, 21b/15, 22a/9, 22b/1, 25b/9, 26a/23, 26b/13, 26b/5, 4b/6, 5a/12, 5a/14, 6a/1, 6a/13, 6a/16, 6a/6, 7a/14, 9b/23

d.+ler 16b/13, 9b/7

d.+lerdin 9a/22

d.+lerni 9b/2, 9b/8

d.+ni 16b/8

deryā Far. derya

d. 12a/14, 15b/19, 15b/8, 23a/1, 2a/9

d.+da 16b/21, 28b/21

d.+dın 12a/18, 12a/19, 21a/4

d.+ġa 12a/17, 16b/21, 20b/22

d.+lar 4a/10

d.+larnı 4a/11

d.+nı 12a/18

d.+nıng 12a/12, 17a/1

d.+sıda 19b/21

d.+sıġa 17b/22

d.+sını 2a/12, 2a/15, 2a/16

dest Far. el

d. 24b/2

destār Far. sarık

d. 24b/9

d.+larıġa 24b/9

devāʿ Ar. ilaç, derman, şifa

d. 20b/2

devlet Ar. devlet

d. 22a/3, 7b/1, 7b/11

d.+de 28a/13

d.+ide 16a/6

d.+ige 17b/16

d.+ning 13b/18

devr Ar. devir, dönem

d. 8a/5

d.+i 5a/14

dıraḫşān Far. parlayan, parlak, ışıklı

d.+ga 29b/6

di- demek

d. 16a/18, 19b/7

d.-di 10a/17, 10a/22, 10a/8, 11a/18, 11a/21, 11a/23, 11b/2, 11b/4, 11b/5, 11b/6, 11b/7, 11b/8, 11b/8, 11b/9, 12a/16, 12b/10, 13a/3, 13a/5, 13b/11, 13b/17, 13b/2, 13b/3, 13b/6, 14a/15, 14a/18, 14a/19, 14b/19, 14b/2, 14b/20, 14b/22, 14b/23, 14b/23, 14b/23, 14b/8, 15b/22, 15b/6, 16a/12, 16a/14, 16a/16, 16a/18, 16a/7, 16a/8, 16b/13, 16b/15, 16b/3, 16b/7, 16b/7, 16b/7, 18a/9, 19b/14, 19b/6, 20a/1, 20a/5, 20b/13, 20b/16, 20b/18, 21b/12, 21b/14, 21b/7, 22b/18, 22b/23, 26b/11, 26b/13, 2b/20, 2b/7, 3a/7, 3a/9, 8a/21, 8b/9, 9a/1, 9a/11, 9a/12, 9a/18, 9a/21, 9a/22, 9a/6, 9b/15, 9b/16, 9b/3,

d.-diler 10a/12, 10a/7, 12b/18, 12b/21, 12b/7, 12b/7, 12b/8, 12b/9, 13b/1, 13b/12, 13b/12, 13b/13, 13b/13, 13b/14, 13b/18, 14a/19, 16a/11, 16a/11, 16a/13, 16a/15, 16a/5, 16b/13, 16b/20, 16b/21, 17a/7, 17a/8, 18a/14, 18a/15, 1b/12, 20b/14, 20b/15, 20b/7, 21b/20, 22a/11, 22a/12, 22a/15, 22a/16, 22a/18, 22a/20, 22a/23, 22b/22, 22b/5, 23a/2, 23a/20, 23a/20, 23a/21, 23a/3, 23a/8, 23b/21, 23b/7, 24a/1, 24a/3, 24a/4, 24a/5, 24a/7, 9a/13, 9a/15, 9b/2, 9b/22

d.-dim 10a/7, 10b/16, 16b/16, 16b/7, 17a/6, 22b/9, 9b/17

d.-dür-men 22b/8

d.-geç 15b/19

d.-gen 14b/12, 16a/14, 19b/9, 20a/13, 25a/21, 26a/23, 26b/8, 27b/6, 28a/21, 28a/6, 29a/21

d.-gendin 14b/13

d.-genleri 23b/1

d.-genlerini 25a/20

d.-genni 25a/20

d.-gey 17a/23, 3a/1

d.-geyler 11a/6

d.-mek 15b/3, 16a/4, 16a/4

d.-mekdin 16a/13

d.-mekni 14a/9, 15b/2

d.-mey 14b/18, 14b/18

d.-mey-sen 16a/8

d.-meze 6b/1

d.-mişler 10a/14

d.-p 10b/1, 10b/16, 10b/17, 10b/2, 11a/15, 11b/10, 12a/19, 12b/20, 12b/23, 13a/11, 13a/23, 13a/4, 13a/7, 13a/8, 13b/22, 13b/9, 14a/5, 14b/10, 14b/12, 15b/1, 15b/11, 15b/11, 15b/11, 15b/12, 15b/13, 15b/14, 15b/16, 15b/16, 15b/2, 15b/21, 15b/22, 15b/3, 15b/4, 15b/6, 15b/6, 15b/6, 15b/7, 16a/1, 16a/15, 16a/2, 16a/3, 16a/4, 16b/10, 16b/14, 16b/17, 16b/5, 17a/22, 17a/4, 17b/1, 17b/17, 17b/3, 18a/11, 18a/7, 18b/17, 18b/18, 19b/19, 20a/20, 20a/6, 20b/21, 20b/22, 20b/3, 21b/13, 21b/5, 22b/7, 23a/12, 23a/17, 23a/9, 23b/13, 24b/18, 27a/14, 27a/9, 27b/5, 2a/11, 2a/14, 2a/22, 2a/3, 2a/6, 2a/8, 2a/9, 2b/1, 2b/3, 2b/9, 3a/13, 3a/14, 3a/17, 3a/18, 3b/1, 3b/11, 3b/3, 3b/4, 3b/7, 3b/8, 5a/11, 6b/10, 7b/20, 7b/5, 8a/15, 8a/22, 8b/15, 8b/16, 8b/17, 8b/22, 9a/14, 9a/16, 9a/17, 9a/3, 9a/3, 9a/6, 9b/13, 9b/14, 9b/19, 9b/20, 9b/21, 9b/4

d.-pdürler 30b/9

d.-r 30b/2, 7b/2

d.-rler 14a/4, 30b/1, 9b/9

d.-r-men 16a/11, 16a/15

d.-rse 14b/17

d.-r-sen 9a/17

d.-r-siz 23a/5

d.-se 17a/10, 18a/21, 18b/12, 18b/22, 19b/4, 22a/12, 22a/13, 25a/22, 2b/10, 2b/10, 2b/11, 2b/12, 2b/12, 2b/13, 2b/14, 2b/9, 3b/21, 3b/22, 7a/1, 14a/11

dīdār Far. yüz, çehre

d. 9a/1

d.+ıġa 16b/1, 4b/5, 7a/7

dīde Far. göz

d. 28a/22

dīger Far. diğer, başka

d. 6b/9

dik <tegdek, kadar

d. 11b/1, 11b/2, 14b/14, 14b/14, 19a/13, 24b/1, 25a/21, 27a/8, 27b/19, 28b/15, 3a/11, 7a/6

dil Far. gönül, kalp

d. 20a/18, 20b/10, 22b/15, 25a/13, 26b/8, 3b/2

d.+de 19b/10

d.+i 15b/20, 19b/10, 2a/16, 3b/18

d.+ide 10b/13

d.+iġa 21b/17, 2a/16

d.+leri 30a/6

d.+leride 21b/2

dildārlıḳ Far.+Far.+T. gönlü kendine bağlamış olan kimse, sevgili

d. 11a/11

dilrubā Far. gönül kapan, herkesi kendine bağlayan, aşık olunan

d. 7b/3

dīn Ar. din

d. 25a/21, 27a/20, 29b/11, 29b/16

d.+i 4b/18

d.+iġa 3a/13, 3a/17

d.+leride 8b/1

direk direk

d.+lerini 2b/3

direm Far. dirhem, gümüş para, akçe

d.+lerige 24a/14

dīvānedār Far. deli, çılgın

d. 20a/23

diyānet Ar. diyanet

d. 25a/17

d.+ni 6b/2

dost Far. dost

d. 11a/16, 14b/22, 16a/5, 20a/3, 25b/9, 30a/13

d.+dın 20a/4, 20a/6

d.+ge 20a/6

d.+ı 7b/23, 8a/2

d.+ımnı 9a/1

d.+lar 9a/19

d.+lardın 20a/12

d.+ları 9a/1

d.+larnıng 20a/14

d.+nı 16a/21, 20a/4, 8a/3, 8a/3

d.+nıng 16b/2, 16b/3, 20a/12, 20b/18

dostāne Far. dosta yakışır şekilde, dostça

d. 17b/14

dostlıḳ Far.+T. dostluk

d. 17b/9

duʿā Ar. dua

d. 17a/4, 30a/17, 30b/22, 6b/18, 6b/19, 6b/19

d.+dın 7a/4

d.+ġa 6b/23, 7a/3

d.+larnı 14b/14

d.+nı 6b/21

d.+sını 6b/21, 8b/12

d.+yı 7a/3

duḫter Far. kız çocuk, kız

d. 20b/17

dur- durmak

d.-gan 23b/2, 23b/6, 23b/8

dūzaḫ Far. cehennem

d. 10a/15, 13b/23, 17a/2, 18a/22, 18a/5, 18a/6, 18b/18, 18b/8, 19a/10, 19a/11, 20a/10, 20a/11, 20a/13, 20a/18, 20a/18, 20a/19, 21b/21, 22a/16, 2b/14, 3a/6, 7b/14, 8a/18

d.+da 11a/1, 13b/23, 14a/1, 8a/6

d.+dın 22b/3, 7b/12

d.+ġa 10b/22, 13a/10, 13a/16, 14a/6, 14a/8, 19a/8, 20a/9, 23b/16, 24a/9, 26b/17, 3a/11, 3a/14, 3a/18, 3b/7

d.+ḳa 26b/8

d.+nı 11a/1, 14a/16, 14a/2, 18b/14, 19a/11, 20a/14, 22a/8, 3a/10

d.+nıng 22a/2, 2b/3

dūzaḫlik Far.+T. cehennemlik

d.+ini 23b/5

düçar Far. uğramış

d. 30b/22

dünyā Ar. dünya

d. 11a/11, 11a/11, 11a/15, 11a/16, 11a/18, 11a/20, 11a/21, 11a/8, 11b/10, 11b/12, 11b/15, 11b/4, 11b/7, 20b/8, 24b/11, 24b/7, 25b/3, 27a/19, 27b/3, 9a/23, 9b/9, 23a/23

d.+da 10b/9, 16b/23, 17b/10, 17b/12, 17b/13, 25a/14, 27b/6, 7b/13, 8a/4

d.+daki 23b/20

d.+dın 5a/15, 8a/5

d.+ġa 11b/18, 17a/13, 4b/12, 8a/18

d.+ġaça 5a/16, 7b/22

d.+nı 17a/14, 24b/4, 25b/12

d.+nıng 21a/10

dürüst Far. dürüst, doğru

d. 4a/3

düşenbih Far. pazartesi

d. 4b/14

düşmān Far. düşman

d. 16a/5, 20a/12, 25a/17, 8a/4

d.+ı 8a/2

d.+ıdur 26a/18

düşmānlıġ Far.+T. düşmanlık

d.+ımnı 10b/10

düşnām Far. sövme, sövüp sayma, taʿn

d. 25a/8

düzene düzen

d.+sidin 17a/18

E

ebed Ar. sonu olmayan gelecek zaman

e.+din 4b/8

e.+idür 5b/10

e.+ning 4b/7, 6b/4, 6b/6

ebedī Ar. sonsuz, bāḳī

e. 10a/6, 5b/16, 7b/1

e.+dür 5b/15

e.+ni 5b/15

ecnās Ar. cinsler, çeşitler, türler

e.+lar 19b/17

e.+larnı 19b/15

ecr Ar. manevi karşılık, sevap; bir iş karşılığında verilen ücret

e.+ini 8b/8

edā Ar. ödemek, vermek

e. 28a/20

ednā Ar. çok aşağı, adi

e. 11a/1

efḍal Ar. çok faziletli, çok üstün

e.+dur 17a/11

efʿī Ar. engerek yılanı

e.+ning 24a/23

eger eğer

e. 10a/12, 10a/7, 10b/17, 10b/4, 11a/12, 11b/3, 11b/4, 11b/6, 12a/15, 12a/6, 12a/8, 13a/2, 13a/21, 16b/9, 17a/9, 17b/11, 17b/16, 18a/13, 18a/2, 18a/8, 18b/9, 19b/10, 19b/11, 19b/18, 20a/11, 20a/12, 20b/15, 22b/12, 22b/12, 22b/13, 23a/2, 23a/6, 24a/2, 27b/11, 27b/14, 28a/1, 29b/17, 2b/10, 2b/11, 2b/12, 2b/12, 2b/13, 2b/14, 2b/21, 30a/16, 3a/6, 3b/7, 3b/7, 7a/15, 7a/16, 7b/21, 8a/11, 8a/23, 8a/6, 9a/10, 9a/19, 9a/19, 9a/22, 9a/23, 9a/9

egerçi eğer

e. 13b/2, 14b/20, 17b/13

ehl Ar. ehil, sahip, malik

e. 25a/15, 3b/19, 5a/7, 27a/9, 26a/14, 29b/19, 13b/23, 2b/16, 29b/18, 4a/14

ehl-i behişt Ar.+Far. cennet ehli

e. 13b/23

ekber Ar. çok büyük

e. 26a/9

ekser Ar. çok fazla

e. 8a/9

e.+leri 30b/20

ekserī Ar. çok fazla, çok defa, çok zaman

e. 27a/7, 27b/21

elamān aman dileme

e. 2b/7, 2b/7

elem Ar. ızdırap, keder, acı

e.+ide 16a/22

elḥāl böyle, öyle

e. 15b/15

elḥamd Ar. hamd, şükür

e. 5a/21

elḥamdu li'llāhi Ar. Allah'a hamd olsun

e. 14b/3, 14b/3, 22b/7, 22a/11, 22a/12

elḳıṣṣa Ar. hikaye, fıkra, rivayet

e. 11a/15, 14b/2, 21a/10, 21b/7

emānet Ar. emanet

e. 11b/22, 25a/9, 2a/20, 6b/12, 6b/14, 6b/16, 6b/5, 6b/7

e.+ġa 23b/9

e.+ge 6b/2

e.+idür 6b/6

e.+ini 6b/4

e.+lerni 2a/21, 6b/11, 6b/6

e.+ni 6b/12, 6b/15, 6b/4, 6b/8

emīn Ar. emin, güvenilir

e. 20a/18, 29b/19

e.+idür 6b/16

emmā Ar. ama

e. 11a/12, 14b/6, 20a/15, 20a/23, 25b/12, 26a/3, 3b/18, 3b/19, 5a/16, 5b/10, 5b/9, 6a/10, 6b/21, 6b/6, 7a/22, 7a/4

emr Ar. emir

e. 13a/10, 18b/17, 23b/16, 24b/8, 25a/19, 27b/16, 2a/2, 2a/3, 2a/7, 2a/9, 30a/15, 5a/10, 7a/10, 9a/14, 9b/2

e.+i 12b/7, 30b/15, 7b/9

e.+ide 4b/7

e.+idin 7b/19

e.+ini 13a/7, 23b/9, 24b/4, 25a/21

emvāl Ar. mallar, mülkler

e.+ide 20a/16

e.+larını 19b/14, 20a/7

enʿām Ar. nimetler

e. 20b/2

enbiyā' Ar. nebiler, peygamberler

e. 21b/2, 24a/2, 5b/2, 5b/6

endīşe Far. endişe

e. 24b/15, 25b/17, 25b/6, 26a/7, 26b/17, 27b/20, 7b/1

endūh Far. gam, keder, tasa

e. 21a/19, 27b/5, 6b/23, 7a/1

e.+da 14b/23, 3b/10

e.+dın 30b/17

erbāb Ar. sahipler; bir işten iyi anlayan kimse, usta

e. 16a/7, 29b/20

esbāb Ar. sebepler

e.+larda 25a/2

eṣer Ar. eser

e. 16a/17

e.+i 29a/19

e.+idin 16b/21

esḥāb Ar. sahipler, mensup olanlar

e. 16a/6

esīr Ar. esir

e. 11a/1, 25a/7

esrār Ar. sırlar

e. 20a/21, 2a/1

e.+ı 7a/4

e.+ını 12b/14, 6b/18

e.+ınıng 4b/6

e.+larınıng 6a/16

eṭrāf taraflar, yanlar

e. 29a/19

evgür- çevirmek, değiştirmek

e.-üp 24a/8, 24a/8, 27a/22

evḳāt Ar. vakitler, zamanlar

e. 22b/2

evlād Ar. çocuk, çocuklar

e. 23a/11

e.+ıdın 28b/6

e.+ını 11b/2

e.+larıdındurmen 14b/7

e.+larıngnı 18a/12, 18a/13

evliyā Ar. evliya

e.+larnıng 21b/2

e.+nı 30a/22

e.+sı 30b/1

evṣāf Ar. nitelikler, vasıflar

e.+larıdın 29a/5

evtād Ar. Allah tarafından alemi manen idare etmekte görevlendirilmiş ve kendilerine olaylara hükmetme izni verilmiş olan velilerin belli bir mertebede olanlarına verilen isim

e. 23a/10

evvel Ar. evvel, önce

e. 12b/15, 21a/14, 21b/13, 22b/22, 23b/8, 24a/3, 2a/19, 3b/14, 4b/3, 4b/7, 5b/14, 6b/18

e.+din 17b/3

e.+ġı 10b/2, 29a/14, 29a/16, 30b/12, 3a/1

e.+i 14a/23, 14b/1, 14b/2

e.+idür 14a/22, 14a/22

e.+ige 14b/4, 14b/5

e.+ki 15b/13, 2b/16, 2b/5, 20a/8

e.+ning 12b/12

evvelīn Ar. eski zaman insanları, eskiler

e. 5a/18

ey ey

e. 10a/10, 10a/12, 10a/20, 10a/7, 10b/2, 11a/12, 11a/3, 12a/13, 12a/16, 12b/2, 12b/5, 13a/16, 13a/19, 13a/6, 13b/1, 13b/12, 13b/18, 14a/18, 14a/21, 14b/21, 14b/7, 15a/1, 15b/18, 15b/21, 16a/17, 16a/5, 16a/8, 17a/21, 17a/3, 17b/1, 17b/10, 17b/14, 17b/16, 17b/2, 17b/4, 17b/7, 17b/9, 18a/15, 18a/7, 18b/13, 19a/17, 19b/20, 19b/21, 19b/9, 20a/14, 20a/18, 20a/8, 20b/12, 20b/15, 20b/17, 20b/7, 21a/1, 21a/11, 21b/11, 21b/13, 21b/15, 22a/9, 22b/1, 22b/10, 22b/22, 22b/8, 22b/9, 23a/2, 23b/20, 24a/1, 24a/1, 24a/2, 24b/20, 26a/23, 26b/13, 26b/5, 27b/12, 2a/1, 2a/1, 2b/23, 2b/9, 30b/1, 3a/5, 3a/7, 3b/10, 3b/6, 4b/6, 5a/11, 5a/14, 6a/1, 6a/13, 6a/16, 6a/6, 7a/14, 7a/23, 7b/1, 8b/22, 9a/12, 9a/15, 9a/21, 9a/5, 9a/7, 9b/23, 9b/7, 24a/2

eyle- yapmak

e.-p 6a/3, 6a/3, 11a/19, 9a/13

eyvān Far. köşk, kasır, çardak

e. 23b/15

e.+ıġa 7b/3

e.+larıng 23b/20

e.+larnı 23b/14

eẕān Ar. ezan

e. 14a/11, 9b/4

ezel Ar. ezel

e. 6b/6

e.+de 6b/3

e.+din 6a/7

e.+ge 4b/8

e.+i 5b/10

e.+ning 10a/14, 4b/7, 6a/4

ezelī Ar. ezeli

e. 5b/15, 5b/15, 5b/16, 5b/19, 6b/14

e.+ni 6b/11

F

fācir Ar. kötü işler yapan, zina ve işrete düşkün olan, fısk u fücür sahibi

f.+ler 28a/13

fāḥiş Far. ahlaka aykırı, çok çirkin, kötü

f.+ni 23b/10

faḫr Ar. övünme, iftihar, gururlanma

f. 25b/3

fā'ide Ar. fayda

f. 10b/22, 26b/14

f.+ġa 24b/23

f.+leri 8b/1

f.+sı 3b/19

f.+sini 14a/9

faḳīr Ar. fakir, yoksul, fukara, dilenci

f. 28a/8

f.+lerdür 7b/8

f.+lerni 25b/9

f.+ni 22b/6

Farsî Farsça

f. 3a/8

farż Ar. farz

f. 26a/16

fāsıḳ Ar. fısk ve fücür sahibi, şeriat hükümlerine uymayan günahkar kimse

f. 25a/15, 25b/7, 27b/21, 28a/7

fāsid Ar. fesada uğramış, bozulmuş

f.+lerni 24b/5

faṣīḥ Ar. güzel, ahenkli, açık ve anlaşılır şekilde düzgün söylenen söz

f. 22b/7

faṣl Ar. fasl, kısım

f. 14a/20, 14a/8, 17a/11, 18a/17, 22b/18, 22b/4, 23a/9, 29a/11, 3a/2, 3b/13, 4b/5, 5b/12, 5b/20, 6a/16, 6b/18, 7a/8

f.+ıda 3a/10

fātiḥa Ar. Kur'an-ı Kerim'in ilk süresinin adı

f. 3a/5, 3a/5, 5a/20, 5a/23, 5b/1, 5b/10, 5b/14, 5b/17, 5b/19, 5b/8, 6a/1

f.+da 3b/14

f.+nı 1b/11, 3a/6, 3b/11, 3b/11, 3b/12, 3b/13, 3b/18, 3b/6, 3b/8, 3b/9, 3b/9, 5b/23, 6b/15

f.+nıng 2a/2, 4b/5, 5a/22, 5b/12, 5b/21, 5b/4, 6a/16

f.+sız 5a/23

fāżıl Ar. fazıl sahibi olan

f. 25b/10

f.+ı 5a/15

f.+lardın 24a/15

f.+larınıng 28a/12

f.+larnıng 29b/13

faẓīlet Ar. fazilet, erdem

f. 2a/2

f.+i 17b/12, 18b/13, 5b/4

f.+ini 17a/7

f.+ining 22b/18

f.+leri 22b/4

f.+leride 14a/9

f.+lerni 18a/17

fedā' Ar. feda, bir amaç uğrunda bir değer veya varlıktan vazgeçme, uğruna verme

f. 18a/10

fehm Ar. anlama, anlayış, idrak

f. 27b/4

felās Ar. iflas

f.+ıdın 30b/17

fer Far. süs, ziynet; şan, şeref, iktidar

f.+lerning 16b/16

ferāġat Ar. feragat, hakkından kendi isteğiyle vazgeçme

f.+da 28a/8

ferāmūş Far. unutma, hatırdan çıkarma

f. 9a/10, 9a/9

ferc Ar. dişilerde üreme organının dış kısmı, vulva

f.+ini 27a/6

ferīḳat ayrı, yoksun

f. 10b/14

firişte Far. melek

f. 11a/10, 13a/12, 13a/13, 13a/15, 29b/4, 2b/4, 2b/6, 2b/6

f.+ge 19a/12, 2b/3

f.+larġa 9a/14

f.+ler 13a/17, 17a/22, 17a/23, 19b/1, 9b/22

f.+lerdin 2b/5

f.+lerġa 13a/10

f.+lerge 13b/15, 19a/1

f.+lerni 13a/11, 17b/5, 19a/11, 19a/11, 2a/6

f.+ni 2b/2, 2b/4, 2b/5

fermān Far. ferman, emir, buyruk

f. 11a/2, 11b/14, 11b/16, 11b/18, 12a/13, 12a/15, 12a/21, 12b/10, 12b/20, 13a/11, 13a/4, 13b/9, 14b/9, 16a/16, 17a/22, 17a/23, 17b/1, 17b/4, 20a/13, 20a/20, 21b/11, 21b/13, 21b/4, 21b/5, 21b/6, 21b/8, 22a/11, 25a/12, 2a/11, 2a/13, 2a/19, 2a/20, 2a/22, 2a/22, 2a/8, 2b/1, 2b/3, 3b/7, 6b/10, 8a/22, 8b/17, 8b/21

f.+ı 28b/18

f.+ımda 8b/15

f.+ını 30a/15

fersaḫ Far. fersah, üç millik uzaklık ölçüsü

f. 5a/1

feryād Far. feryad, imdat isteme

f. 14b/11

f.+ımġa 14b/12

ferzend Far. oğul, erkek çocuk

f. 10b/18, 10b/20, 11a/16, 14b/8, 24a/1, 9b/7

f.+iġa 20b/2

f.+ini 11b/3, 11b/6

f.+larıġa 16a/9, 24a/6, 24a/1

f.+leri 12a/22, 25a/12

f.+lerimni 14b/8, 14b/9

f.+lerini 14b/14

ferzent bk. **ferzend**

fesād Ar. fesat, fenalık, kötülük

f. 24b/10, 30b/4

feṣāḥetlik Ar.+T. fesahetli, etkileyici

f. sözlerni 3a/8

fetḥ Ar. fetih

f. 29a/22, 29b/1, 30b/10

fetvā Ar. fetva, islam hukuku ile ilgili bir sorunun dini hukuk kurallarına göre çözümünü açıklayan, şeyhülislam veya müftü tarafından verilebilen belge
f. 11b/22

fırḳa Ar. insan topluluğu, bölük, cemaat, taife
f. 4a/13
f.+lardın 4a/14
f.+sıda 4a/15

fırṣat Ar. fırsat
f. 9b/18
f.+ı 5a/4

fısḳ Ar. hak yoldan çıkıp her türlü günahlı işlemeyi huy haline getirme, fenalık, ahlaksızlık
f. 24b/10, 27a/18

fiil Ar. hareket, davranış
f. 24b/5, 27a/17, 27b/15, 27b/22
f.+erni 24b/19
f.+lerdin 26b/1

filān Ar. falan, filan
f. 27a/14

firāḳ Ar. ayrılık, ayrılma, ayrı düşme, hicran, firkat
f.+ımda 8b/21

firʿavn Ar. firavun
f. 12a/19
f.+dın 12a/12
f.+nıng 22a/18

firīb Far. aldatma, kandırma, hile, iğfal
f. 27b/21
f.+ni 7b/3

firist Far. resul, peygamber, elçi
f.+ler 24b/2

fitne Ar. fitne
f. engīz 25a/23

fulās kumaş türü

f.+dın 28a/9

fülūs Ar. bakır para

f.+nı 9b/23

furḳān Ar. Kur'an-ı Kerim

f. 19b/2

füccār Ar. facir olanlar, günahkar ve sefih kimseler, fecere

f. 25a/16, 25b/7, 27b/21

f.+lar 28a/7, 28b/11

fücūr Ar. günahkarlık, ahlaka aykırı durum

f. 27a/18

füruş Far. satış, satan

f.+dın 15b/4

G

gābin Ar. alış verişte hile yapan, aldatan kimse

g. 23b/10

gāfil Ar. gafil, aymaz

g. 11a/20, 24a/9, 26a/16, 8b/18, 20b/21

ġaflet Ar. gaflet

g.+ni 11b/10

ġālib Ar. galip, yenen kimse

g. 12a/9

gam Ar. gam, keder, tasa

g. 12a/20, 14b/23, 21a/19, 27b/5, 28a/10, 30b/16, 3b/10

g.+nı 16a/5

g.+nıng 28a/8

gamgın bk. **gamlıḳ**

g. 14b/22, 14b/23

gamlıḳ Ar.+T. gamlı, tasalı, kederli

g. 14a/10, 14a/14

gamlik bk. **gamlıḳ**

ġammāz Ar. söz taşıyan, ispiyoncu

g.+lar 19b/13, 25b/1

ġanī Ar. zengin; bol, fazla

g. 12b/21

g.+ler 26a/14

g.+lerni 12b/15

g.+sidür 12b/15

ġarīb Ar. kimsesiz, zavallı, biçare

g. 12b/6, 28a/1, 28a/1

g.+ge 28a/3

g.+ni 28a/3

ġarībe Ar. işitilmemiş, görülmemiş, hayret edilecek şey veya durum

g. 30b/11

garīz Ar. yaratılıştan var olan, hilkatten gelen, tabiî

g. 12b/19

ġarḳ Ar. suya batma, boğulma

g. 12a/19, 17b/23, 19b/22, 23a/3

gāv-ı deştî Far.+Far. bozkır sığırı, yaban sığırı

g. 21a/8

ġayb Ar. gözle görünmeyen manevi alem, gayp alemi

g. 19b/8

g.+dın 20a/21

ġāyet Ar. pek çok, son derece

g. 20a/20

ġāyibāne bilmeden, gayipten

g. 10b/13

ġażab Ar. gazap, öfke, aşırı hiddet, kızgınlık, hışım

g. 10a/17, 14b/10, 19b/14, 6a/22

g.+dur 13b/2

g.+ıdur 24b/22

ġazāt Ar. savaş, din uğuruna yapılan savaş

g.+ge 27a/8

ġāzī̄ Ar. gazi

g.+lerni 14a/12

gedā Far. dilenci, yoksul, fakir

g.+ga 9b/12

g.+nıng 14b/9

gerdān Far. gerdan

g.+ıda 13a/17, 13b/16

g.+ıdaġı 13a/15

g.+ıġa 13a/10, 13a/16

g.+larını 7b/7

gevher Far. cevher, elmas, inci

g. 15b/12, 15b/13, 15b/17

g.+ġa 28a/2

g.+ni 15b/12, 15b/13, 15b/16, 15b/18, 15b/4, 15b/5, 15b/6, 15b/6, 15b/8

ġıcek Doğu Türkistan'dan Anadolu'ya kadar olan bölgelerde kullanılan kemaneye benzer çalgı

g. 26a/16

gilāf Ar. kılıf, kın, zarf

g.+ıdın 30b/2

ġıybet Ar. gıybet

g. 22b/13, 28a/4, 28a/5

g.+din 11b/12

giriftār Far. tutulmak; düşürmek, uğratmak, düçar etmek

g. 12b/21, 24a/9, 25b/5, 25b/6, 26b/17, 26b/20, 26b/8, 28a/11, 7b/6, 8a/9

göşt Far. et

g. 26b/13, 26b/15, 26b/9

ġulām Ar. delikanlı; kul, köle, esir

g. 14b/11, 14b/3, 14b/8, 15a/1

g.+dın 14b/3

g.+ġa 15a/1

g.+ı 14b/22

g.+nı 14b/3, 14b/8

gurūh Far. topluluk, cemaat, bölük

g. 3a/15, 3a/16

ġuṣṣa Ar. gam, keder, hüzün, tasa

g. 12a/20, 28a/10, 30b/16

gūş Far. kulak

g.+larımnı 14b/8

mes'ele-gūy Far. mesele söyleyen

g.+lar 25b/7

ġuzāt Ar. gaziler

g. 29b/12

gül Far. gül

g. 25b/1, 25b/2

g.+ıdin 27b/22

gülistān Far. gül bahçesi, gülü çok olan yer, gülşen, gülzar

g. 7b/6

g.+ġa 7b/5

gülşen Far. gül bahçesi, gülistan

g. 17a/18

gümān Far. zan, şüphe

g. 18a/16, 21a/4, 21b/1, 21b/17

günāh Far. günah

g. 17b/15, 22b/14, 28a/12, 2b/21, 8b/14, 8b/19

g.+dın 17b/15

g.+dur 17b/3

g.+ı 12a/22, 16b/3, 18a/17

g.+ıġa 4a/3, 4a/5

g.+ım 13a/2

g.+ımnı 13a/3

g.+ıng 17b/16

g.+ını 10b/22, 17b/20

g.+ları 12a/23, 8a/23

g.+larıdın 10b/21, 10b/23, 17b/22

g.+larıġa 10b/20

g.+larıng 8a/15

g.+larıngızını 10a/14

g.+larıngnı 3a/1

g.+larını 17b/21, 18a/11, 18b/23, 2b/23, 6a/3

g.+larnı 8a/18

g.+nı 28a/10, 28a/7

günāhkār Far. günahkar, günah işleyen kimse

g. 10b/20, 11a/17, 12b/21, 8a/9, 8b/9, 9a/11

g.+larġa 17b/22

g.+larnı 10b/23, 17b/20, 17b/21

gürūh Far. topluluk, bölük

g.+lar 25b/21

güvāh Far. şahit, delil, tanık

g. 27a/11

güvāhlik Far.+T. şahitlik,tanıklık

g. 27a/10

gūyā Far. sözde, sanki

g. 19b/23, 19b/4, 24a/23, 28a/20, 29b/17, 3a/10, 7a/3

H

ḫaber Ar. haber

h. 18a/11, 23a/15, 23b/1, 23b/13, 24b/12, 26a/22, 27b/6, 29a/10, 2a/2, 7a/11

h.+de 13b/22, 19a/19, 19a/22, 21a/22, 30b/23

h.+im 15a/1

h.+ing 22b/10, 9b/2

ḫaberdār Ar.+Far. haberdar, haberi olan, vakıf

h.+bolup 24b/21

ḫabeş Habeşistan halkından olan kimse

h. 7b/14, 7b/4

h.+ni 7b/6

habībi Ar. dost, sevgili

h. 7b/23

habībullah Ar**.** Allah'ın dostu

h. 22a/14

ḫacālet Ar. utanma, mahcup oma, utanç

h. 17b/7

ḫācāt Ar. hacetler

h.+larnı 7a/4

ḫāce Far. hoca, muallim, müderris

h. 13b/17, 15a/1, 3a/5, 3a/7

h.+m 14b/22, 14b/23, 3b/10

h.+ng 14b/23

h.+ning 3a/4, 3a/4

h.+si 6b/3

ḫacīl Ar. utancından kimsenin yüzüne bakamayacak duruma düşmüş olan, küçük düşüp utanmış, mahcup olmuş kimse

h. 11a/9

ḫadd Ar. Cenabıhakk'ın Kur'an-ı Kerim'de insanların hareket ve davranışları için belirlediği sınır; derece, mertebe

h. 4a/16

h.+din 25a/8, 30a/17, 30b/20

ḫadīṯ Ar. hadis

h. 18a/18, 18a/22, 18b/14, 18b/19, 18b/9, 19a/14, 19a/3, 19a/6, 24a/16, 25b/22, 25b/23, 26a/3, 29a/13, 5b/21

h.+din 4b/9

h.+ini 18b/4

h.+larıġa 24a/22

h.+ni 27b/6

ḫadīṯe Ar. hadise, olan, ortaya çıkan

h.+ni 16b/22

ḫāhiş Far. istek, arzu

h.+i 10a/14

ḫāhla- Far+T. istemek

h.-dım 5b/18, 9b/18

h.-lay-men 10a/20

h.-mas 10b/4

h.-masang 10b/17

h.-rlar 26a/13

h.-r-men 16a/12, 16a/13

h.-rsa 12b/20, 12b/20

h.-sa 2a/15, 2a/16

h.-şıça 10b/3

h.-ydur 13b/20

h.-ydur-men 16a/16

h.-yışıng 10b/3

ḥaḳ(ḳ) (1) Ar. Allah, Huda, Tanrı

h. 21a/7

h.+nı 25a/21

ḥaḳīḳ Ar. haklı, layık, hak kazanmış

h. 7b/17

h.+ıga 5b/20

ḥaḳīḳat Ar. hakikat

h. 8a/1

h.+da 22b/10

h.+dın 27b/19

h.+ıġa 4b/10

h.+lar 16a/7

h.+nıng 28a/1

ḥaḳīḳī Ar. inkar edilmeyecek şekilde var olan, var olmuş bulunan, gerçek

h.+dür-men 20a/16

ḥākim Ar. hakim, hüküm veren, buyruğu yürüten

h. 25a/15, 27a/22

h.+ler 23b/11, 24b/6, 25b/15

haḳḳ (2) Ar. doğru, gerçek, hak

h.+ıda 17a/5, 17a/5

h.+ıdın 23b/12

h.+ıge 7a/7

h.+ım 10b/7

h.+ıngda 13b/10

h.+ını 11a/4, 24a/22, 25b/1

ḥaḳḳā Ar. gerçekten, doğrusu, elhak

h.+sıdın 28a/2

ḥaḳ subhane ve teʿālā Ar**.** namı büyük Allah

h. 24b/14

ḥaḳ teʿālā Ar. yüce Allah

h. 11b/14, 11b/16, 11b/18, 13b/10, 13b/8, 20b/15, 21b/17, 22a/10, 22a/12, 22a/13, 22a/15, 22a/15, 22a/16, 22a/17, 22a/18, 22a/19, 22a/21, 22a/6, 22b/10, 22b/3, 23a/14, 23b/13, 25a/19, 26b/20, 26b/3, 26b/5, 30a/21, 30a/23, 7a/3, 8a/21, 8b/13, 8b/19, 8b/20, 9a/13, 9b/8

h.+dın 21b/11, 22a/23, 21b/13, 24a/18

h.+ġa 25a/14

h.+nı 22a/22, 24b/4, 25a/10, 30b/15, 9a/10, 9a/8, 9a/8, 9a/9, 19b/5, 21b/2

h.+nıng 22b/1, 7b/9, 8a/2, 17a/13, 17a/20, 20a/10, 21a/21

ḥāl Ar. hal, durum

h. 29b/19

h.+de 12a/12

h.+din 16b/9, 26b/10, 9a/8

h.+ġa 30b/19

h.+ide 3b/18

h.+idin 20a/8

h.+ing 16b/14

h.+ini 14b/23

ḥālā Ar. bu zamana kadar, daha, henüz, şimdi bile, halen

h. 14b/19, 20b/13

ḥālān Ar. bu zamana kadar, daha, henüz, şimdi bile

h. 28a/19, 8b/4

ḫalāṣ Ar. kurtulma, kurtuluş

h. 10b/19, 14a/4, 15b/15, 18a/13, 20a/16, 2b/14, 3a/6

h.+ı 29b/17

ḫalāyıḳ Ar. halayık

h. 22a/1, 24b/22, 25a/7, 25b/13, 25b/19, 25b/2, 27a/16, 27b/16, 27b/4, 28b/16, 3a/14

h.+da 28a/20

h.+dın 20a/22, 8a/5

h.+ġa 3a/12, 6a/3

h.+lar 20a/5, 24a/17, 24a/7, 24b/20, 25a/2, 25a/3, 25b/8, 26a/9, 26b/2, 27b/2, 28a/4, 3a/10

h.+larnı 25a/12, 2a/11

h.+larnıng 28a/12

h.+nı 17a/21, 26b/23, 30b/20

h.+nıng 26b/22, 27a/18

ḫāle Ar. annenin kız kardeşi, teyze

h. 14b/8

ḫālet Ar. hal, nitelik

h.+de 16a/14, 19a/20, 21b/20

h.+i 16b/4, 9a/11

h.+ida 16a/20

h.+ide 16a/14

h.+leride 16b/19

ḫālī Ar. boş, tenha, ıssız

h. 27b/23

ḫalīfe Ar. halife, Hz. Muhammed'in vekili olarak Müslümanların imamlığını ve din koruyuculuğunu yapmakla görevli kimse.

h. 11b/1, 11b/18, 11b/3, 11b/4, 11b/6, 14b/5, 23a/16, 23a/18, 23b/20

h.+ning 23a/21

ḫalīfelik Ar. halifelik

h.+ge 5a/10

ḫalḳ Ar. halk

h. 10b/6, 20a/11, 24b/19, 25a/10, 25a/17, 26a/17, 26b/8, 3a/12, 5b/6

h.+dın 30a/15

h.+ġa 20a/22

h.+ı 29b/11

h.+ını 18b/4, 27b/17, 28b/3, 4a/1

h.+lar 26a/18

h.+nı 20a/10

ḫalvet Ar. ıssız ve kapalı yer

h. 20b/10

ḥamā'il Ar. muska, tılsım

h. 12a/2

ḥamd Ar. hamd, minnet ve şükran

h. 22b/4, 7a/5

ḥamīd Ar. övülmeye layık, methedilecek sıfatlara sahip olan

h.+annı 2b/9

ḥamīlan Ar. hamidler

h.+ı 10a/19

ḥamle Ar. ileriye doğru atılmış, atılış

h. 2b/6

ḫāne Far. ev

h. 20b/23, 21a/4

ḫār Far. değersiz, itibarsız, hakir

h. 10a/15, 25a/19, 25b/9, 27b/17, 28a/1

ḫarāb Ar. harap, yıkık dökük, viran

h. 24b/6, 28a/21, 28b/10, 28b/11, 28b/12, 28b/12, 28b/12, 28b/13, 28b/13, 28b/14, 28b/17, 28b/18, 28b/19, 28b/2, 28b/20, 28b/20, 28b/22, 28b/23, 28b/23, 28b/3, 28b/4, 28b/5, 28b/6, 28b/7, 28b/8, 28b/9, 29a/7, 6a/12

ḫarābe Ar. harap, yıkılmaya yüz tutmuş bina, çok harap ev

h. 7a/15

ḥarām Ar. haram

h. 22b/12, 24b/15, 24b/23, 26a/10, 27a/12

h.+dın 14a/13

h.+lardın 25a/1

ḥarāret Ar. hararet, sıcaklık

h.+idin 21a/13, 2b/8

ḥareket Ar. hareket

h. 11b/3

h.+i 23a/6

ḥarf Ar. harf

h. 17a/17, 3b/14, 4a/10, 4a/18

h.+din 21a/12

h.+dur 13b/16, 3b/20, 3b/21, 3b/22, 4a/10, 4a/12, 4a/15, 4a/17, 4a/2, 4a/20, 4a/22, 4a/4, 4a/6, 4a/7, 4b/2, 7a/9, 13b/16

h.+larınıng 3b/19

h.+ler 4a/8

h.+lerni 26a/1

h.+ning 17a/18, 17a/19

ḥarīr Ar. ipek

h. 27a/13

h.+idin 19a/5

ḥarīṣ Ar. hırslı

h. 25a/8

ḫārlıḳ Far.+T. değersizlik, itibarsızlık

h. 30b/20

h.+ni 25a/6

ḫārlik bk. **ḫārlıḳ**

ḫāṣ Ar. has, özgün, mahsus

h. 8a/10

h.+dur 11a/7, 23a/16, 23b/7, 6b/13

ḫasāset Ar. hasislik, cimrilik, pintilik

h. 27b/18

ḥased Ar. haset

h. 11b/6

h.+ni 11b/5

ḥasen Ar. güzel

h. 9a/6

ḥāṣıl Ar. meydana çıkan, ortaya çıkan

h. 3b/18, 21a/11, 21a/22, 21a/3, 26b/14, 29b/15, 7b/11, 7b/5

h.+ı 7b/17

ḥasret Ar. hasret

h. 28a/9, 30b/17

ḫāṣṣiyyet Ar. bir şeye has nitelik, o nesnede bulunan meziyet, kuvvet, tesir, hassa

h. 3b/13

h.+i 17b/12,18a/3

h.+ler 21b/1

h.+leridin 17a/7, 22a/3

ḫasta Far. hasta

h. 7a/23

ḫaṭ Ar. hat, yazı

h. 26a/10

h.+ı 16b/9

h.+lar 21b/15, 21b/9

h.+nı 21b/16,

ḫaṭā' Ar. hata, yanlış

h. 11a/5, 11b/17, 12b/17, 24a/8

h.+dın 11b/12

h.+ge 24b/21, 8a/17

hatınlıġ Far.+T. hatunluk

h. 30a/4

ḫāṭır Ar. harır, hafıza

h.+ı 11a/15

h.+ıngġa 9b/19

h.+ıngnı 15a/1, 6b/12

h.+larıda 25a/4

h.+nı 20b/7

ḫaṭīb Ar. hatip, konuşmacı

h.+din 5a/3

h.+ge 5a/5

h.+i 4b/19

hātif Ar. gözle görülmeyen manevi alem, gayb

h.+din 16b/9

ḫattā Ar. hatta, bile, dahi, üstelik

h. 5b/6

ḫātūn Far. kadın

h. 28a/16, 3b/6, 3b/8

h.+lar 27a/12, 27a/2, 27b/14, 28a/16

h.+lardın 3b/8

h.+larġa 3b/6

h.+larnı 24b/17, 3b/9

havā Ar. hava

h. 22a/5

h.+daki 22a/4

h.+ġa 21b/19

ḫavf Ar. korku

h. 11b/23, 3b/15

ḫay Ar. diri, canlı kimse

h. 2a/1

ḫayhu ses taklidi

h. 13a/23

ḫayā Ar. haya, utanma

h. 16a/12, 16a/13, 19a/7, 25a/17, 26b/21

ḫayāl Ar. hayal, düş

h. 9a/16

ḫayāt Ar. hayat, yaşam

h. 29b/17, 8a/7

h.+ımızda 8a/13

ḫayātlik Ar. hayatlık

h. 21a/16

hayda-sürmek, göndermek, kovmak

h.-dılar 9b/21

h.-p 7a/16

ḫayr Ar. hayır

h. 11b/23

ḫayrān Ar. hayran, şaşkın

h. 20b/13

h. ḳaldım 16b/9

ḫayvānāt Ar. hayvanlar

h.+lar 30b/18

h.+larnı 30a/19

ḫazān Far. güz, sonbahar

h. 3a/10

ḫaẕer Ar. sakınma, çekinme

h. 27b/13

ḫāżır Ar. hazır

h. 10a/10, 10a/21, 10b/15, 17a/22, 19a/12, 23a/18, 29a/23, 7a/16, 8b/13, 8b/14, 9a/4, 26b/15

ḫazīne Ar. hazine

h. 25b/3, 5b/18

h.+din 5b/14, 5b/17

h.+dür 6a/17

h.+ge 15b/12, 15b/6, 19b/15

h.+sidür 25b/18, 28b/3

h.+sige 19b/15, 19b/18

ḫazīnedār Ar.+Far. hazinedar

h. 5b/18

ḫazīnedārlıḳ Ar.+Far.+T. hazinedarlık

h.+ġa 2a/12

ḥażret Ar. bir büyük zattan bahsedilirken isim yerine kullanılır; şahıs veya kutsal sayılan varlık isimlerinin başına getirilip Farsça isim tamlaması şeklinde kullanılır ve saygı ifade eder

h. 28b/18, 29b/13, 29b/18, 29b/3, 30a/12, 30a/18, 30a/21, 30a/22, 30a/8, 30b/1, 30b/4, 30b/8

h.+ide 16a/12

h.+ingdin 10b/16

hediyye Ar. hediye, armağan

h. 14b/14

hefte Far. hafta

h. 27b/8

h.+ge 27b/8

h.+nıng 5a/15

ḥekim Ar. hekim

h.+ni 20b/2

helāk Ar. helak, maholma, perişan olma

h. 11b/6, 12a/15, 18a/2, 28b/17, 28b/19, 28b/21, 28b/22, 28b/4, 28b/5, 29a/1, 30b/18

ḥelāl Ar. helal

h. 27b/2

h.+dın 14a/13

hem Far. hem

h. 10a/7, 10b/7, 11b/20, 12a/19, 12b/2, 13a/2, 13a/21, 13b/14, 13b/15, 13b/16, 13b/22, 14b/18, 14b/18, 14b/8, 16a/11, 16a/13, 16a/16, 16a/4, 17a/3, 17b/22, 18b/9, 20a/17, 20a/6, 22a/8, 22b/17, 23b/21, 25a/21, 26b/4, 26b/9, 27a/16, 27a/19, 27b/15, 28b/22, 29a/9, 29b/1, 2a/4, 30a/12, 30a/6, 30b/13, 30b/14, 30b/15, 3a/16, 3b/11, 3b/23, 3b/6, 3b/7, 4a/10, 4a/13, 4a/16, 4a/18, 4a/2, 4a/21, 4a/23, 4a/4, 4a/6, 4a/8, 5b/16, 5b/8, 6a/11, 6a/12, 6b/20, 7a/17, 8b/14, 9a/17, 9a/20

hemīşe Far. her zaman, daima

h. 14b/22, 14b/23, 19b/22, 24b/11

h.+lerige 25a/4

hemme Far. hepsi, herkes, bütün

h. 14a/20, 14b/14, 17b/3, 19b/1, 19b/9, 21b/2, 22a/3, 23a/4, 24b/7, 25b/19, 26a/18, 26b/1, 27b/14, 27b/4, 29a/1, 29a/2, 29a/5, 29b/3, 2a/7, 2b/16, 2b/21, 30a/14, 30a/15, 30a/16, 30a/2, 30a/6, 3a/18, 5b/10, 5b/11, 5b/7, 5b/8, 6a/15, 6a/7, 7a/4, 7b/22, 7b/22, 8a/17, 9a/7

h.+din 17a/21, 9b/19

h.+leri 20b/4, 22a/6, 23a/12, 24a/9, 25b/15, 25b/19, 26a/13, 29b/20, 5a/7, 8b/15, 8b/16

h.+ni 10b/22, 19b/8

h.+si 10a/13, 10a/16, 12b/2, 13b/2, 14a/3, 16b/9, 18a/2, 19b/17, 20a/14, 21a/21, 23a/3, 23a/8, 25b/14, 26a/18, 26a/20, 27b/20, 27b/9, 28b/16, 29b/18, 3a/14, 8b/1

h.+side 4b/21

h.+sidin 17a/11

h.+sini 29a/21, 3b/9

hemrāh Far. yol arkadaşı, yoldaş

h. 11a/14, 25a/4, 30a/7, 6a/22

h.+durlar 3a/12, 3a/22

henüz Far. henüz

h. 14b/12

her Far. her

h. 10b/14, 11a/14, 11a/16, 11a/23, 11a/5, 11b/18, 11b/23, 11b/6, 11b/9, 12a/9, 12b/14, 12b/14, 12b/20, 13a/6, 13b/21, 14a/11, 14a/15, 14a/16, 14a/7, 14b/14, 14b/16, 14b/18, 14b/21, 14b/21, 14b/22, 15b/5, 16b/10, 16b/7, 17a/9, 18b/22, 18b/7, 19a/12, 19a/13, 19a/15, 19a/16, 19a/17, 19a/20, 19a/8, 19b/16, 19b/22, 20a/1, 20a/18, 20b/1, 20b/1, 20b/1, 20b/3, 21b/5, 21b/5, 21b/8, 22a/10, 22a/11, 22a/13, 22a/15, 22a/17, 22a/19, 22a/21, 22a/23, 22a/4, 22b/1, 22b/11, 22b/14, 22b/19, 22b/2, 24a/18, 24a/23, 24b/17, 25a/20, 25a/22, 26a/10, 26a/21, 26b/4, 26b/5, 27a/2, 27b/13, 27b/14, 27b/23, 28a/1, 28a/7, 28a/8, 2b/21, 2b/9, 30a/19, 30a/5, 30b/12, 3b/12, 3b/16, 3b/18, 3b/20, 3b/23, 3b/8,

4a/2, 4a/21, 4a/23, 4a/4, 4a/6, 4a/8, 5a/21, 5b/10, 6b/23, 7a/18, 7a/2, 7a/9, 7b/10, 7b/15, 7b/5, 7b/5, 8a/22

hergiz Far. katiyen, asla, hiçbir vakt, hiçbir şekilde

h. 13a/20, 14a/7, 19a/22, 21a/16, 21a/18, 21a/19, 21a/20, 23a/1, 23b/23, 25b/17, 29b/11, 30b/4

ḥesāb Ar. hesap

h. 17a/7, 4b/4

h.+ı 17b/6, 26b/1

hevā Ar. heva, arzu, istek

h. 11a/11, 11a/11, 11a/15, 11a/16, 11a/21, 11b/10, 11b/12, 11b/16, 11b/5, 11b/8, 24a/12

h.+lar 7b/13

h.+nı 20a/9

h.+nıng 24a/11

h.+sını 19b/11

heves Ar. arzu, istek, meyil

h. 7b/15

h.+lerni 11a/22

heybet Ar. heybet

h. 23a/18

h.+i 12a/23

h.+idin 2b/14, 9a/4

hezār Far. bin

h. 12a/13, 12b/1, 14b/9, 16b/17, 17a/11, 17a/3, 19a/22, 20a/13, 26b/15, 4a/5, 5b/7, 6b/16, 7a/19

ḥıfẓ Ar. koruma, saklama

h. 21b/3, 4a/14

ḫırḳa Ar. hırka

h. 25b/11

ḥırṣ Ar. hırs

h. 11b/5, 7b/13

h.+nı 11b/4

ḫışt Far. kerpiç, tuğla

h. 16a/1, 16a/2, 16a/3

ḫiyānet Ar. hıyanet

h. 23b/9, 25a/9, 25b/20, 6b/2, 25a/9

h.+ini 6b/11

ḫibre Ar. bir şey hakkındaki sağlam ve tam bilgi

h. 16b/6

ḥicāb Ar. perde, örtü

h. 14a/16, 18b/11, 18b/13, 18b/14

h.+nı 14a/16, 16b/1

hīç Far. hiç

h. 10b/13, 10b/21, 10b/21, 10b/23, 10b/6, 10b/7, 10b/7, 11a/1, 14b/12, 14b/13, 14b/16, 14b/18, 16a/9, 22b/10, 23b/6, 23b/6, 25b/15, 26b/14, 27a/15, 30a/11, 3b/19, 7a/3, 7a/4, 9b/17, 9b/2, 3a/8

hidāyet Ar. hidayet, doğru yol

h. 6a/21

h.+idin 2a/16

h.+ni 2a/15

ḥikāyet Ar. hikaye

h. 19b/12, 19b/4, 1b/10, 21a/7, 21b/19, 21b/4, 22a/3, 22b/19, 23b/17, 24a/1, 30b/21

ḥikmet Ar. hikmet

h. 11a/1, 20b/1, 5a/13, 6a/3

h.+i 8b/6

h.+ler 8b/1

h.+ni 10a/23

ḫilāf Ar. hilaf, aykırı, ters

h.+ıda 25a/20

ḫilāfet Ar. hilafet

h. 29b/21

ḫilʿat Ar. kaftan

h.+ı 3a/21

h.+ını 17b/17

h.+ları 6a/3

ḥīle Ar. hile

h. 27a/4

h.āmūz 25a/23

ḥilm Ar. yumşak huyluluk

h. 11b/22

ḥimāye Ar. koruma, esirgeme, sahip çıkma

h.+sidin 20a/14

ḥimāyet Ar. himaye

h.+ide 10a/3, 21b/3, 4a/14, 7a/10

ḥīn Ar. zaman, vakt

h.+de 20b/5, 5a/9, 9b/4

ḥişşe Ar. hisse

h. 14b/13, 17a/15, 17a/15, 30b/14, 30b/14

h.+si 17a/13, 17a/13, 30b/13, 30b/13, 30b/14

h.+sidin 30b/12, 30b/13, 30b/13

h.+sini 17a/16, 17a/16

ḫiṭāb Ar. hitap

h. 17b/1, 17b/10, 17b/16, 17b/2, 17b/8, 6b/12, 6b/9, 8b/21

h.+nıng 17b/15

ḫizāne Ar. hazine

h.+ge 24b/22

h.+ni 25a/1

ḫizmet Ar. hizmet

h.+ide 19b/12

h.+leriġa 23a/22

h.+lerni 25a/12

ḫizmetkār Ar.+Far. hizmetkar

h.+larnı 26a/14

ḫōş Far. hoş, iyi, güzel

h. 12a/12, 12a/23, 14b/17, 14b/20, 20a/21, 20b/19, 21a/11, 27b/15, 27b/15, 28a/13, 29b/18, 29b/19, 30a/12, 30a/12, 30a/21, 7b/3

h.+durmen 14b/23

ḫōşluḳ Far+T. hoşluk, güzellik

h. 28a/7

ḫōştār Far. mutlu, neşeli

h. 11a/19

höküz öküz

h.+ġaça 6a/14, 6a/15

ḫūb Far. güzel

h. 15b/10, 19b/13, 23b/20, 25b/14, 25b/14, 19b/6

ḫubāb Ar. sevgili

h. 7b/23

ḫudā Far. Allah, Tanrı

h. 10a/23, 10b/2, 16a/9, 17b/14, 18a/10, 18a/14, 20a/11, 20b/19, 21b/12, 24a/16, 24a/22, 24b/2, 28a/22, 28b/2, 8a/17, 8b/16, 8b/18, 8b/20

h.+dın 12a/21, 14a/5, 24b/16, 25b/21, 28b/1

h. haşrde 17a/11

h.+nı 24b/8, 3a/17, 7b/23

h.+nıng 30b/1, 6b/20, 9b/7

ḫudālıġ Far.+T. Allahlık, sahiplik

h.+ımnı 11a/4

ḫudā teʿālā Ar. Allah Teala

h. 14b/11, 14b/19, 29a/10

h.+nı 11a/9, 14b/18, 14b/4, 24b/21

h.+nıng 21b/16

ḫudāvend Far. Allah

h. 21a/1, 26b/5

h. de 14b/11

ḫudāvendlıġ bk. **ḫudālıġ**

h.+ımnıng 11a/3

ḫudāy Far. Allah

h. 6b/17

h.tebareke ve teala 17a/10

h.tebareke ve teala+ga 21b/10

ḫudāy ḫaşr Allah, Tanrı (hesap gününün sahibi)

h.+de 12a/13, 12b/1, 14b/9, 5b/7, 7a/19, 20a/13, 26b/15, 16b/17, 17a/3, 19a/22, 4a/5, 6b/16

ḫudāylıġ bk. **ḫudālıġ**

h.+ıdın 10a/8

h.+ını 5b/7

ḫudāy teʿālā bk. **ḫudā teʿālā**

h. 10a/5, 10a/7, 12b/18, 18b/8, 21b/3, 22b/10, 23b/1, 24b/12, 26a/21, 8a/1

h.+dın 23b/10, 27a/9

h.+din 23b/3, 23b/4

h.+ġa 3b/1

h.+nı 22b/15, 25a/2, 30a/15, 30a/15

h.+nıng 19b/4, 6b/18

ḫulāṣa Ar. sözün kısası, sonuç olarak

h. 5b/1

humāyūn Far. kutlu, mübarek

h. 13b/17

ḫūn Far. kan

h. 16a/19

h.+larını 18a/13

ḥūr Ar. cennet kızı, çok güzel kız

h. 19a/1

h.+ları 28b/12

ḫurūc Ar. çıkış; isyan, ayaklanma

h. 29a/14, 30a/23, 30b/1, 30b/2

h.+larıdın 30b/7

ḥurūf Ar. harfler

h. 6a/9

h.+ları 6a/10

ḫusūf Ar. ay tutulması

h.+nı 30b/9

hūş Far. akıl, şuur

h.+ıġa 15b/18

h.+larıġa 16a/3

hūşyār Far. aklı başında olan, ayık; akıllı, uyanık

h. 26a/23

ḫuṭbe Ar. hutbe

h. 5a/4

ḫūy Far. huy

h.+ıdın 24b/5

ḥüccet Ar. delil, vesika, senet

h.+ingdin 19b/23

hüdhüd Ar. Hazret-i Süleyman ile Saba Melikesi Belkıs arasında haber götürüp getiren kuş

h.+leri 22a/5

h.+ni 22a/7

ḥükemā Ar. hakimler, ilim adamları, filosoflar

h.+lardın 20b/3

ḥükm Ar. hüküm

h. 10a/16, 11a/5, 27a/22, 29b/16, 8a/3

h.+din 27a/22

h.+i 25b/4

h.+ide 11a/7, 5a/3, 8b/16, 9a/11

h.+idin 10a/23

h.+idür 10a/16, 4b/7

ḥükūmet Ar. hükümet

h.+ler 25a/15

h.+lerni 20b/8

ḥürmet Ar. hürmet, saygı

h. 18b/8

h.+leride 10a/9

ḥürmetlik Ar. hürmetli

h. 25b/8

İ

i- imek (cevherî fiil) bk. **ir-**

i.-dim 5b/18

i.-ken 14b/20, 15b/16, 16a/5, 20a/6, 20b/21, 9a/16

i.-kenler 16b/16, 9b/6

i.-ken-men 20b/21

ʿitāb Ar. azarlama, paylama

i. 20a/15

i.+nı 20a/15

ibā Ar. çekinme, kaçınma

i. 29b/16

ʿibādet Ar. ibadet

i. 4b/10, 8b/5

i.+din 10a/6, 11a/18, 11a/22

i.+ġaça 8b/4

i.+larıġa 8b/5, 25b/14

i.+ler 10a/6

iblīs Ar. şeytan

i. 10a/17, 10b/2, 11a/12, 11a/7, 12a/21, 26a/20, ı. 12b/11, 12b/5, 12b/7, 12b/8, 13b/18

i. ʿaleyhi'l-laʿne 11a/17, 21b/18, 12b/4

i.+ni 12b/4, 14a/6

ʿibret Ar. ibret

i. 25b/11

ibrīşim Far. bükülmüş ipekten iplik

i. 21a/10, 24b/14

icābet Ar. icabet, kabul etme, uyma

i. 6b/23, 8b/9, 7b/11

icāzet Ar. izin, müsaade, ruhsat

i. 24a/2, 13b/10, 13b/6, 13b/6, 13b/8

ictināb Ar. kaçınma, çekinme, sakınma

i. 30a/16

iç iç

i.+ide 14b/12, 14b/12, 17a/6, 18a/6, 21b/8

i.+idin 15b/12, 15b/8, 20a/19

i.+iġa 10b/9

i.+ige 7b/1

i.+inde 11a/5, 17a/23, 17a/8, 19a/6, 20a/18, 21b/23, 22a/22, 22b/23, 23a/1, 25b/20, 29b/4, 4a/7

i.+indeki 23a/2

i.+ini 15b/11

i.+re 10b/9, 20a/13, 20a/19, 22b/20, 26a/22

iç- içmek

i.-e 27b/6

i.-gen 11a/10

i.-ip 17b/19

i.-mek 12b/15

i.-mekke 25a/3, 27b/4

i.-se 27b/6

i.-ting 14a/3

i.+leri 21a/10

içkeri içeri

i. 19a/15

içür- içirmek

i.-ürler 28a/3

ifar mis koku, güzel koku

i. 21a/9

i.+dın 30a/12

iflās Ar. iflas

i.+nıng 30b/17

ige sahip

i.+si 7a/16

i.+sige 6b/12

iger eyer

i.+ġa 27a/6

i.+ge 27a/5

iḥāṭa Ar. çevreleme, kuşatma, sarma

i. 17a/20

iḫlāṣ Ar. ihlas, çok samimi bağlılık

i. 2b/22, 3b/17, 19b/10, 20a/19

i.+larıng 3b/2

iḥsān Ar. bağışlama, bağışta bulunma

i. 24b/3, 24b/3

i.+lar 20a/7

ı.+nıng 2b/11

i.+ım 20b/2

iḫtilām Ar. düş görme

i. 29b/11

iḫtiyār yaşlı, kocamış kimse

i. 10b/3, 25b/16, 27b/21, 18a/15

i.+ıng 10b/4

iḫtiyāṭ Ar. ehtiyat

i.15b/5

iḳāmet Ar. ikamet

i. 14a/11

iki iki

i. 12a/4, 12a/6, 14b/8, 17a/12, 17a/13, 17a/15, 17a/16, 17a/17, 18a/5, 22b/12, 22b/6, 22b/6, 22b/6, 25a/14, 2a/10, 2a/22, 2a/4, 30a/9, 30b/13, 30b/13, 30b/14, 30b/8, 5a/2, 6b/3, 9a/7

i.+mizni 10b/7

i.+nçi 10b/5, 12b/13, 12b/16, 18a/17, 22a/12, 23b/10, 23b/3, 29a/18, 30b/13, 30b/5, 3b/13, 3b/14, 4b/3, 8a/6

i.+si 11a/11, 26a/10

i.+sini 22b/16

iki yüzlikiki yüzlü

i. 25b/2

iḳlīm Ar. iklim

i. 14b/1, 14b/5

i.+din 5a/6

i.+i 14b/2

i.+idür 14a/21

i.+ini 14a/22

i.+ni 14b/4

i.+ning 14b/1

ikrām Ar. ikram

i. 17b/6, 20a/4

i.+larnı 3b/17

iḳrār Ar. ikrar,

i.+ġa 16a/14

il halk

i. 24b/16, 25b/18, 25b/20, 29b/21

i.+din 30a/16, 30a/2

i.+i 12a/15

ʿilāç Ar. ilaç

i.+ını 21b/12

ilāhī Ar. “Ey benim Allah’ım” anlamında Allah’a hitap sözü

i. 14b/11, 16a/3, 21b/6, 21b/8, 29a/23, 4b/10, 5b/19, 5b/22, 9a/15, 9a/17

i.+din 21b/5, 5b/19

i.+ġa 6a/4

i.+sini 12b/9

ilet- iletmek

i.-se 3b/12

ilgeri ilgeri, önceden, eskiden

i. 13b/3, 24a/16, 2b/22, 30b/12, 5a/13, 5a/14, 8a/12, 9b/19

i.+dür 5b/11, 5b/8

i.+dürler 5b/5

ilgerki önceki, eski

i. 2a/10, 4b/21

il- ilmek

i.-idurġaylar 27a/4

ilik elli

i. 23a/19, 28a/16, 4a/8

i.+inçi 26a/19

ilik altı elli altı

i.+nçı 26b/23

ilik bir elli bir

i.+inçi 26b/2

ilik biş elli beş

i.+inçi 26b/22

ilik iki elli iki

i.+nçi 26b/6

ilik ming elli bin

i. 4a/8, 4a/9, 4b/11

ilik sekiz elli sekiz

i.+inçi 27a/3

ilik toḳuz elli dokuz

i.+unçı 27a/4

ilik tört elli dört

i.+ünçi 26b/20

ilik üç elli üç

i.+ünçi 26b/18

ilik yeti elli yedi

i.+nçi 27a/2

illā Ar. illa, mutlaka, ille

i. 30b/15

ʿilm Ar. ilim

i. 18a/21, 30a/23, 5a/13, 5a/18

i.+leri 30a/23

i.+ni 27a/19, 30a/23

ilt- iletmek**,** götürmek, ulaştırmak

i.-edür 6b/17

ilticā' Ar. sığınma, himayesi altına girmeyi isteme

i. 7a/20

iltifāt Ar. meyil, önem verme

i. 6a/3

iltimās Ar. yapılmasını isteme

i. 28b/1

imām Ar. imam

i. 29b/8, 30a/1, 30a/21, 30b/8, 5a/11, 5a/16, 5a/4

i.+da 30a/12

i.+dın 29b/15, 4b/17, 5a/7

i.+dur 5a/13

i.+ġa 5a/6

i.+ı 4b/19

i.+larga 5a/23

i.+nıng 29b/13, 29b/18, 29b/3, 30a/18, 30a/23, 30a/8, 30b/2, 30b/4

imāmetlik Ar.+T. imamlık

i.+lerni 5a/12

īmān Ar. iman

i. 11b/20, 12a/8, 12a/9, 13a/18, 29a/12, 2a/15, 2a/17, 4b/3, 6b/5

i.+ġa 12a/7

i.+ını 10a/3

i.+nı 21b/18, 2b/12

i.+nıng 12a/3, 2a/21

īmān kiltürüngler 3b/1

ʿ**imāret** Ar. imaret

i. 16a/3, 23b/14, 24a/7, 26a/15

i.+i 16a/4, 6a/14

i.+larġa 23b/23

i.+ler 23b/15, 7b/13

i.+leri 6a/15

imdi şimdi

i. 11a/23, 11a/3, 11b/1, 11b/11, 11b/7, 11b/9, 14a/4, 17b/12, 20a/4, 20b/17, 24a/6, 3a/13, 3a/18, 3b/2

imtiḥān Ar. sınama, deneme

i.10b/21

īn Far. bu

i. 10b/18, 14b/7, 19b/6, 20a/5, 21a/15, 21a/18, 21b/14, 24a/12, 28b/4, 5a/11, 8b/11, 8b/3, 8b/8

inʿām Ar. lutuf, ihsan

i. 20a/7

ʿ**ināyet**Ar. lutuf, ihsan, iyilik; dikkat, gayret

i. 17b/17

inbāt Ar. büyümesini, bitmesini sağlama

i.+da 17b/19

incīr Far. incir

i.+ning 21a/23

incīl Ar. Dört kutsal kitaptan Hz.İsa'ya indirileni

i. 17a/9, 19b/2

inkār Ar. inkar, kabul ve tasdik etmeme

i. 16a/14, 6a/22

inṣāf Ar. insaf

i. 24b/15, 26b/16

i.+dın 24a/8

inşaallah Ar.

i. 22a/16

i.teala 29b/23

intişār Ar. yayılma

i. 29a/20

ir- imek (cevherî fiil) bk. **i-**

i.-di 10a/14, 3a/13, 7b/14, 7b/14, 8b/1, 10a/19, 10b/4, 10b/6, 10b/7, 10b/7, 10b/9, 11a/1, 12b/12, 13b/14, 13b/14, 13b/15, 13b/4, 14a/23, 14a/4, 14a/6, 14b/1, 14b/12, 14b/16, 14b/16, 14b/16, 14b/17, 14b/22, 14b/23, 14b/3, 14b/4, 14b/6, 15a/15, 15b/9, 18b/2, 19b/12, 19b/13, 19b/17, 19b/18, 19b/18, 19b/18, 19b/7, 20a/12, 20a/12, 20a/13, 20a/14, 20a/20, 20a/21, 20a/22, 20a/23, 20a/23, 20b/11, 20b/14, 21a/23, 21b/1, 22a/6, 22b/11, 22b/12, 22b/13, 22b/13, 23b/21, 24a/23, 26b/9, 26b/9, 27b/2, 29a/9, 3a/4, 4b/13, 4b/21, 4b/22, 5a/13, 5a/14, 5b/16, 5b/17, 5b/18, 5b/19, 7b/12, 7b/13, 8a/10, 8a/11, 8a/12, 8a/13, 8a/14, 8a/15, 8a/2, 8a/23, 8a/4, 8a/7, 8b/18, 8b/20, 8b/20, 8b/21, 8b/21, 9a/13, 9b/3, 9b/4

i.-diler 12a/12, 15b/23, 16a/1, 16a/7, 18a/3, 21a/8, 22a/5, 22b/14, 22b/20, 4b/23, 4b/23, 5a/1, 5a/7, 7b/23, 8a/1, 8a/13, 8a/2, 8a/9, 8b/17

i.-dim 10a/4, 13a/5, 16b/6, 20a/15, 20b/3, 22b/12, 22b/12, 22b/13, 22b/14, 22b/6, 3b/1, 9a/3, 9a/4, 9b/18, 9b/4

i.-ding 10b/11, 10b/11, 3a/8, 9a/6, 9a/7, 9b/22

i.-mes 10a/8, 15a/12, 15a/13, 20b/14, 3a/4, 4b/22, 5a/23, 7a/3, 7a/4, 8b/5, 9a/21, 9a/8

ir er, yiğit

i. 27a/2

i.+di 4b/21

i.+ge 28a/16

i.+i 27b/14

i.+idin 27b/15

i.+imning 14b/7

i. kişi 24b/13

i.+lerini 28a/16

i.+ning 28a/16

iʿrāb Ar. irap, hiçbir önemi ve değeri yok

i.+larıġa 26a/2

irāde Ar. irade

i. 18a/1, 19a/10, 19a/14, 19a/16, 11a/7

i.+si 12b/14

iren eren, erkekler

i.+ler 24b/17, 25a/18, 25a/21, 26a/13, 27a/13, 27a/7, 27b/10, 28a/15

i.+lerġa 24b/14

i.+lerge 27a/5

ʿirfān Ar. irfan, biliş, anlayış

i. 12b/3

irkek erkek

i. 26b/18, 27b/11, 27b/11, 27b/11, 27b/11

i.+ler 28a/17

irte erkesi gün, yarın

i. 7a/9

i.birlen 21b/9

i.+si 21b/10, 21b/9, 3a/4

irteraḳ daha erken

i.16b/4, 3b/10

is es, hatır

i.+idin 19b/8

iṣbāt Ar. ispat

i. 12b/11, 12b/12

isiġ sıcak

i. 28b/13, 28b/13

islām Ar. Allah'ın Kur'an ile vahyettiği ve esasları Hz.Muhammed tarafından bildirilen din, Müslümanlık

i. 29b/14, 2a/17

i.+ġa 25a/21, 29b/15, 29b/16, 6b/17

i.+nı 27a/20, 29b/11

i.+nıng 25b/10

ism Ar. isim, ad

i. 14b/12, 6a/6, 14b/14, 17a/14,19a/13, 19a/23, 19b/22, 20a/10, 20a/17, 21a/22, 21b/5, 22a/1, 4a/19, 18b/13

i.+din 14b/12

i.+dür 16a/5, 6b/2

i.+i 4a/18,11a/10, 14b/13, 14b/14, 19b/3

i.+imni 17b/12, 21b/14

i.+ini 19b/17, 19b/4, 14b/12, 16b/13, 19a/23, 21b/16

i.+ni 18b/14, 21b/20, 22a/6

ʿişmet Ar. ismet, namuslu olma, ahlak kurallarına uyma

i. 12a/15

i.+im 12a/15

iste- istemek

i.-p 28a/16

işṭilāḥ Ar. herkesin bildiği anlamı dışında belli bir meslekten olanların belirli bir manada kullandıkları kelime

i. 22b/19

istiġfār Ar. Allah'tan günahlarını bağışlamasını isteme, tövbe etme

i.+lar 23b/22

istiḳāmet Ar. istikamet, yön, cihet

i. 11b/22

iş iş

i. 14b/18, 14b/20

i.+din 27b/12

i.+i 24a/15

i.+idin 13b/21, 24b/11

i.+iġa 11a/21, 12b/14

i.+ige 15b/7

i.+imġa 11b/3

i.+imni 12b/6

i.+ine 22b/11

i.+ing 12b/7

i.+ler 24b/17, 27b/9, 8b/7

i.+lerdin 24a/7

i.+lerġa 11a/12, 24a/8, 25a/9, 27a/11

i.+lerge 11a/14

i.+leri 26a/3, 28a/19

i.+leridin 11a/20

i.+leriġa 26a/21

i.+lerimni 17b/12

i.+lerini 11a/20

i.+lerni 24b/6, 28a/18, 30a/10

i.+ni 14b/22, 14b/9, 21b/12, 24b/6, 25a/20, 26b/10, 27a/12

işāret Ar. işaret

i. 17a/12, 17a/16, 3b/20, 7b/1

i.+dür 23a/19, 23a/20

i.+i 23a/23

i.+leri 3b/13

işik kapı

i. 19a/17, 3b/5

i.+ge 19a/16

i.+i 19a/19, 7b/12

i.+ide 9a/4

i.+ideki 7b/8

i.+iġa 9a/22

i.+ini 3b/4, 7b/16, 7b/2

i.+leriġa 13b/4

i.+ni 19a/15

işit- işitmek, duymak

i.-edür 6b/23

i.-gil 17a/21

i.-güçining 17a/1

i.-ip 16b/13, 16b/20, 22b/22, 24a/6, 28a/6, 8a/5

i.-mek 19b/8, 19b/9

i.-mekni 26a/13

i.-mes 26b/14

i.-mesler 23b/9, 24a/17, 24b/4

i.-sem 14a/12, 14a/12

i.-ti 16a/22, 19b/7

i.-ür 22b/13

ʿ**işret** Ar. içki içme, içki

i.+lerni 11a/22

iştiyāḳ Ar. büyük arzu duyma, özleme, özleyiş

i. 16a/22

it it, köpek

i. 7a/15, 7a/19

i.+ini 7a/16

i.+leridindür 7a/18

it- etmek, yapmak

i.-erler 25b/19

i.-gey 4a/17

i.-güdik 22b/9

i.-keli 21b/4

i.-meklik 7a/5

iʿṭā' Ar. verme, ödeme

i. 22b/11, 22b/16, 22b/7, 26b/5, 5a/14, 7a/7, 8a/19

ʿ**itāb** Ar. azarlama, paylama

i. 17b/14, 20a/15

i.+nı 20a/15

i.+nıng 17b/15

itek etek

i.+ingni üz- 7b/19

iʿtiḳād Ar. inanç, inanma, istek, meyil

i. 27a/15, 4a/3, 4a/6

iʿtimād Ar. itimat, güven

i. 27a/15, 27a/16

ittifāḳ Ar. ittifak, uyuşma, anlaşma

i. 11a/13, 23a/12, 11a/17, 11b/6, 19b/7, 18a/1

īẕā Ar. eza, cefa

i. 25a/5

iʿzāz Ar. saygı gösterme, ağırlama

i. 17b/6, 18b/8, 20a/17, 20a/4

ʿizzet Ar. hürmet, saygı, ikram

i. 11b/8, 20b/8, 25b/8

J

jāle Far. sabahları yaprak ve çiçeklerde görülen su damlaları, çiy, şebnem

j. 28b/12

K

ḳabr Ar. mezar

k.+ing 23b/21

k.+i 22a/21

ḳabūl Ar. kabul

k. 10a/9, 14a/6, 18a/13, 18a/9, 18a/9, 23a/5, 8b/11

k. kıldınglar 3b/2

ḳabża Ar. avuç, tutam; tutulacak yer

k. 5a/5

ḳaç- kaçmak

ḳ.-adur 12a/7

ḳ.-arlar 25b/19, 27b/16, 9b/1

ḳ.-ġay 18b/19

ḳ.-ıp 10a/22, 12a/12, 21b/21, 24a/11, 27b/15, 28a/17

ḳ.-maḳnı 19a/16

ḳ.-sang 13a/21

ḳ.-tı 13a/8, 9b/5

ḳ.-tım 9b/21

ḳaçan ne zaman

k. 23a/12, 3a/17, 3a/17, 9b/9

ḳaçur- kaçırmak

k.-maḳnı 12a/9

ḳadambk. **ḳadem**

ḳadd Ar. boy

k. 30a/8

ḳadeḥ Ar. kadeh

k.+ıġa 28a/3

ḳadem Ar. kadem, adım

k. 20b/22, 5a/3, 5a/5, 14b/18, 15b/3, 18b/18, 2a/13, 3a/16, 3a/16, 3a/22, 7b/15, 7b/5, 7b/6

k.+din 6a/7

k.+ge 4b/9

k.+larınıng 2b/18

ḳademgāh Ar.+Far. kademgah

k.+ı 4b/22

ḳāḍī Ar. kadı

k. 8a/17

k.+lar 23b/11, 27a/22

ḳadīr Ar. kadir

k.+dür 12b/14

k.+men 14b/2

kāfir Ar. kafir

k. 11a/13, 12b/1, 26b/13, 26b/8, 26b/9, 8b/6

k.+çe 26b/16

k.+ge 2a/15

k.+ler 11b/7, 28a/13, 28b/11

k.+lerge 17b/20

k.+leri 28b/11

k.+lerni 17b/5, 25a/7

k.+ni 17b/21, 17b/21

kāġaẕ Far. kağıt

k. 18b/7

k.+ġa 18b/7, 19a/6

k.+ı 19a/6

k.+nı 18b/7

kāhil Ar. olgun, yetişkin; gayretsiz, tembel

k. 11a/23

kāhilik Ar.+T. olgunluk; tembellik

k. 28a/20

k.+din 8a/8

ḳahr Ar. kahr, üzüntü, sıkıntı

ḳ. 10a/17, 11a/9, 13b/2

ḳaḥṭ Ar. kuraklık, kıtlık, açlık

ḳ.+ı 28b/15

ḳaḥṭçılık Ar.+T. kuraklık, kıtlık

ḳ. 26b/20, 28b/7

ḳaḥṭlıḳ Ar.+T. bk. **ḳaḥṭçılık**

ḳ. 28b/23, 28b/3

ḳ. 30b/12, 30b/18

ḳāʿide Ar. kaide

ḳ.+si 25b/12, 30b/5

ḳā'im Ar. ayakta duran, ayağa kalkmış durumda olan

ḳ. 23a/12, 23a/13, 23a/15, 23b/2

ḳā'im-maḳām Ar. kaymakam

ḳ. 11b/1

ḳal- kalmak

ḳ.-adur 25b/4

ḳ.-dı 13a/21, 19b/17, 20b/23, 22b/2, 23a/17, 3a/7, 3b/6, 7b/22

ḳ.-dım 13b/20, 3b/6

ḳ.-ġan 16a/5

ḳ.-gendür 5b/4, 5b/4

ḳ.-ġanları 29a/9

ḳ.-ġay 4b/4

ḳ.-ıp 15b/12, 26b/10

ḳ.-madı 14b/9, 16a/9, 16b/21, 21b/23

ḳ.-mas 26b/22, 27b/9, 28a/20, 29b/18

ḳ.-masa 17a/1

ḳ.-sa 8b/1

ḳ.-urlar 26a/13, 26a/16

ḳ.-ur-men 16a/15

ḳalem Ar. kalem

ḳ. 18b/2, 2a/2

ḳ.+din 2a/1

ḳamçı kamçı, kırbaç

ḳ. 4a/16

ḳāmet Ar. boy, endam; namaza durmak, namaza başlamak

ḳ.+larıġa 30a/8

ḳāmetlıḳ Ar+T. namaza başlamak

ḳ. 9a/4

kāmil Ar. kamil, ilim, fazilet ve hüner sahibi

k. 29a/11, 29a/23, 7a/23, 7b/8

ḳan kan

ḳ. 16b/8, 16b/8, 24a/18, 24a/19, 9b/11

ḳ.+dur 6a/19

ḳ.+lar 12a/20

ḳana- kanamak

ḳ.-dı 9b/17

ḳanāʿat Ar. kanaat

ḳ. 11b/23

ḳanat- kanatmak

ḳ.-tım 9b/20

ḳança kaç

ḳ. 14b/19, 23a/17, 27b/14

kār Far. kar

k.+ga 10b/10

ḳara kara, sıyah

ḳ. 27a/18, 27a/19, 7b/16, 7b/4, 7b/7

ḳara- bakmak

ḳ.-ġanda 24a/23

ḳ.-ġıl 26b/11

ḳ.-madı 23b/23

ḳ.-p 17b/10, 24b/13, 26b/11

ḳ.-r 22b/13

ḳ.-sang 12a/5

ḳaraḳçı haydut

ḳ. 25b/20

ḳaralıḳ karalı

ḳ. 12a/20

ḳaranġulıḳ karangılık

ḳ. 2b/1, 3b/16, 24b/5

ḳ.+daki 6b/1

ḳ.+dın 2b/2

ḳ.+ıda 16a/5

ḳ.+ıdın 2a/17

karanguluḳ bk. **ḳaranġulıḳ**

ḳarār Ar. karar

ḳ. 20a/8, 23a/21, 23a/6, 8b/16

ḳarārgāh Ar.+Far. karargah

ḳ.+ıda 6a/10

ḳara yüzlikkara yüzli

ḳ. 7b/14

ḳarı yaşlı

ḳ. 25b/10, 27b/21

ḳarın karın

ḳ.+ġa 24a/19

ḳ.+ıda 23b/13

ḳ.+ıdağı 23b/4

ḳ.+ıdın 22a/21

ḳarun bk. **ḳarın**

ḳaṣab Ar. kasap

ḳ. 26b/11, 26b/12, 26b/9

ḳ.+dın 26b/10

ḳaṣd Ar. kasıt, niyet, amaç

ḳ. 22b/21

ḳ.+ım 10b/9

kāsib Ar. kazanan, elde eden, geçimini sağlamak için çalışan kimse

k.+ler 14a/13

ḳaṣīde Ar. birini veya bir şeyi övmek için yazılan manzume

ḳ. 12a/14

ḳaṣr Ar. köşk, saray

ḳ.+ıda 11b/19

ḳaş kaş

ḳ.+ıġa 15a/2, 15a/3, 20b/6, 22b/8, 23b/18

ḳ.+ımdın 14b/18

ḳat kat

ḳ. 2b/7, 2b/7

ḳatar sıra

ḳ.+ıda 18b/8, 29b/13

ḳatı katı, sert

ḳ.+dın 5a/9

ḳatıġ ḳatı, sert

ḳ. 14b/10, 15b/1, 24b/22, 25b/6, 26b/17, 28a/13, 28b/15

ḳ.+dur 26b/2

ḳatıġraḳ daha sert

ḳ.27a/19

ḳatıġlıḳ katılık, sertlik; zorluk, sıkıntı

ḳ. 26b/19

kātib Ar. katip

k.+din 22a/6

k.+idin 22b/3

ḳatīl Ar. katil

ḳ.+ni 28a/3

ḳaṭre Ar. damla

ḳ. 16b/21, 16b/8, 2a/16, 30b/15

ḳ.+sini 4a/11

ḳavī Ar. güçlü, kuvvetli, sağlam, güvenilir

ḳ. 2b/4

ḳ.+dür 27a/1

ḳavm Ar. kavim

ḳ. 28b/4

ḳ.+ġa 5b/22

ḳ.+ımġa 17b/23

ḳ.+i 24b/1, 28a/17, 29b/14

ḳ.+leri 12a/18

ḳ.+lerim 18a/2

ḳayb kayıp

ḳ. 21b/15

ḳayı hangi

ḳ.+ları 13a/13

ḳaydınnereden

ḳ. 20b/14, 3a/9

ḳaysı hangi

ḳ. 12a/20, 14b/16, 22b/9, 6a/2

ḳ.+ları 27a/2

ḳayt- geri dönmek

ḳ.-geyler 24a/8

ḳ.-ıp 15b/7, 9a/4, 9b/11

ḳ.-mas 14a/7

ḳaytar- gütmek;geri çevirmek

ḳ.-dı 16b/5

ḳ.-ıp 10a/2

ḳ.-ur 7a/16

ḳażā Ar. kaza

ḳ. 16a/15, 9a/15

ḳ.+ġa 8a/19

ḳ.+nıng 6b/19, 6b/19

kebīr Ar. büyük, ulu

k. 14b/19, 14b/20, 14b/21, 14b/23, 15b/1, 15b/14, 15b/15, 15b/17, 15b/17, 15b/18, 14b/15, 15b/3, 18b/15b/19, 15b/7

k.+ge 15b/9

k.+ni 15b/14, 15b/16, 15b/18

kebīre Ar. İslam dininde adam öldürme, zina gibi haram olduğuna dair hakkında açık hüküm bulunan, dünya ve ahretteki cezası açıkça belirtilen büyük günah

k. 10b/20, 12a/23

keffāret Ar. bir günahın bağışlanması amacı ile yapılan veya tutulan şey

k. 4a/3, 4a/5

kelām Ar. Allah kelami, Kur'an-ı Kerim

k. 14b/6, 4a/21, 7b/17

k.+ı 29b/17

k.+ıdın 16b/4

k.+ıġa 20b/15

kelime Ar. kelime

k. 13b/16, 13b/16, 14b/4, 15b/20, 16b/9, 17a/12, 17a/12, 19b/11, 21a/3, 21b/2, 22b/2, 23a/9, 30a/3, 6b/17, 6b/18, 6b/20, 6b/20

k.+de 17a/17

k.+din 21a/2, 2a/3

k.+dür 21a/1

k.+ler 16a/12

k.+leri 6a/11

k.+lerni 3a/4, 3b/23, 4a/3, 4a/4, 4a/9, 6a/9, 7a/9

k.+ni 19b/10, 21a/3, 21a/4, 22a/10, 22a/15, 22a/17, 22a/19, 22a/21, 22a/9, 22b/1, 22b/3, 2a/10, 2a/14, 2a/19, 2a/22, 2a/3, 2a/6, 2a/7, 2a/8, 2b/1, 4b/2

kem Far. az, eksik

k. 25b/10, 26b/7, 30b/14, 8a/15

kemākān Ar. eskisi gibi, eskiden olduğu gibi, evvelki gibi

k. 3b/17

kemāl Ar. olğunluk, en olgun

k. 17b/17

k.+ıġa 22b/19

k.+ini 13b/18

kemi gemi

k. 21b/4, 23a/1, 23a/2, 23a/3, 23a/5

k.+ge 18a/1

k.+ni 22b/23, 23a/4

kemiçi gemici

k. 23a/2, 23a/2, 23a/5

kemrāh Ar. kötü

k. 10b/10, 11a/8, 22b/10, 24a/12, 24a/9

k.+lar 4a/13

kemrāhlik Ar.+T. kötülük

k. 24b/16

k. 10b/17

kemyb Far. az, nadir bulunan

k. 28a/20

kenāre Far. kenar; kenar halısı

k. 26b/11, 26b/12

kenc Far. hazine

k. 5b/19, 5b/19, 6b/11

k.+ide 28a/8

kerāmat Ar. kerametler

k. 2a/15

k.+ını 2a/15

kerāmet Ar. keramet

k. 22a/10, 3a/20, 4b/2

kerde Far. sonuna geldiği kelimelere "yapılmış" anlamı katarak Farsça usulüyle birleşik sıfatlar yapar

k.+si 8a/2

kerem Ar. lutuf, iyilik, merhamet, ihsan

k. 17b/14

k.+i 17b/18, 22b/14

kerīm Ar. kerem sahibi, cömert

k. 16a/7, 17b/7, 29b/14

kervān Far. kervan

k. 10b/9

kesād Ar. kesat, alışverişte durgunluk

k. 27b/9

kesel Ar. gevşeklik, tembellik; hastalık

k. 12b/16

keşf Ar. keşif

k.+ler 29b/20

keşki Far. keşke

k. 17b/15, 23b/21

kette büyük

k. 27b/20

k.+dür 2b/5

ketelig büyüklük

k.+i 2b/7

kevākib Ar. yıldızlar

k.+lerni 23a/4

kevn Ar. olma, ortaya çıkma

k.+i 6a/15

keyik geyik

k. 21a/9

ḳıble Ar. kıble

ḳ. 23a/11

ḳ.+sıġa 21a/6

ḳ.+sidür 20b/18

ḳidve Ar. kendisine uyulacak, arkasından gidilecek kimse, bir sınıf veya topluluğun kendisine uyduğu, tabi olduğu şahıs

ḳ. 23a/10

ḳıl- kılmak, yapmak

ḳ. 25a/20, 30b/1, 13a/4

ḳ.-adur 12b/18, 12b/21, 14b/10, 14b/10, 14b/20, 14b/9, 7b/8

ḳ.-adurlar 20a/17, 20a/17, 25a/22

ḳ.-alı 20b/7

ḳ.-almadı 16b/2

ḳ.-almaġay 21b/14

ḳ.-amas 8a/9

ḳ.-a-men 13b/17

ḳ.-ar-men 14b/22, 17b/13

ḳ.-ay 15b/3

ḳ.-dı 10a/13, 10a/15, 11a/2, 11b/12, 11b/12, 11b/12, 11b/14, 11b/16, 11b/18, 13a/4, 13b/1, 13b/9, 14b/11, 14b/21, 14b/21, 14b/7, 15a/1, 15b/16, 16a/16, 16a/17, 16a/19, 16b/2, 16b/3, 18a/1, 18b/3, 19b/20, 19b/6, 20a/16, 20a/2, 20a/8, 20b/6, 21a/1, 21a/5, 22a/10, 22b/8, 24b/23, 24b/3, 25a/19, 26b/11, 2a/10, 2a/11, 2a/12, 2a/20, 2a/3, 2a/5, 2a/7, 2b/17, 2b/6, 3b/12, 5b/6, 5b/7, 6a/4, 6b/14, 7a/10, 8a/19, 8a/22, 8a/23, 8a/3, 8b/9, 8b/9, 9a/14, 9a/14, 9a/16, 10a/6

ḳ.-dılar 10b/1, 11a/16, 16a/9, 16b/22, 17a/3, 17a/4, 18a/11, 18a/16, 18a/20, 18b/1, 19a/14, 19a/16, 19b/14, 1b/11, 1b/13, 1b/14, 20b/4, 21b/11, 21b/13, 21b/15, 21b/8, 23a/13, 23a/22, 2b/15, 3b/4, 4b/20, 5a/10, 5a/10, 5a/11, 5a/9, 6b/4, 7b/23, 8a/19

ḳ.-dım 10b/20, 10b/21, 11b/3, 11b/4, 11b/6, 13a/5, 13b/22, 14a/10, 14b/11, 16b/14, 16b/15, 16b/6, 16b/7, 17a/4, 17b/5, 17b/5, 18a/10, 18a/15, 19a/5, 1b/13, 2b/23, 3a/1

ķ.-dıng 10a/11, 10b/14, 10b/15, 10b/23, 10b/6, 10b/8, 10b/8, 10b/9, 11a/5, 11a/6, 20b/19, 20b/20, 9a/8, 9a/9
ķ.-dınglar 17b/13
ķ.-ġalı 27a/8, 29a/20, 30b/8
ķ.-ġan 14b/14, 19a/21, 19b/11, 20a/22, 21b/16, 26a/21, 27b/11, 28a/18, 2b/21, 4a/3, 7a/6, 8a/13, 9a/10, 9a/9
ķ.-ġanı 14a/6
k.-ġanıdın 24b/15, 24b/19, 24b/8, 27a/12
k.-ġanıngdın 9b/19
ķ.-ġanıngız 8b/23
ķ.-ġanlarıdın 30b/10
ķ.-ġanlarını 30b/22
ķ.-ġanlarnı 29b/16
ķ.-ġannı 4a/22
ķ.-ġay 18b/9, 22a/17, 24b/7, 26a/9, 26b/20, 27a/22, 2b/3, 4a/12, 4a/5, 4b/5, 7a/8
ķ.-ġaydın 14a/5
ķ.-ġaylar 12a/6, 12b/5, 18a/22, 24b/22, 25a/16, 25b/14, 27b/22
ķ.-ġay-men 10a/21, 10b/10, 11a/23, 20a/18
ķ.-ġaysız 6b/10
ķ.-ġıl 14a/4, 14b/9, 20a/20, 21b/7, 24b/3, 26b/6, 2a/21, 7b/21, 7b/5, 9a/14
ķ.-ġu 19a/13
ķ.-ġuçı 13a/10, 25a/9, 7b/9
ķ.-ġuçıdur 17a/14, 17a/14, 17a/17, 6b/1
ķ.-ġuçılar 25b/20
ķ.-ġuçılarnı 23b/15
ķ.-ġuçılarnıng 8b/8
ķ.-ġuçınıng 25a/9
ķ.-ıng 17a/4
ķ.-ınglar 25a/20, 25a/21, 29b/5
ķ.-ıp 10a/13, 10b/10, 11a/1, 11a/19, 11a/20, 11a/21, 11a/22, 11b/2, 11b/20, 11b/21, 11b/21, 11b/21, 11b/3, 12a/2, 12b/21, 13a/5, 13a/9, 14a/13, 14a/14,

14b/10, 14b/11, 15b/20, 17b/8, 18a/22, 18b/8, 19a/16, 20a/5, 20b/19, 20b/2, 20b/3, 20b/3, 20b/8, 22b/21, 22b/3, 23a/19, 23a/7, 23a/9, 23b/22, 25a/13, 25a/16, 26a/15, 26a/17, 27a/13, 28a/22, 28b/8, 29b/3, 2b/16, 2b/22, 2b/23, 30b/10, 3a/16, 3a/23, 3b/4, 4a/14, 4b/23, 5a/14, 5b/22, 6a/3, 7a/15, 7a/15, 7a/15, 7a/18, 7a/19, 7b/16, 8a/13, 8a/14, 8a/16, 8b/5, 9a/10, 9a/9, 9b/10, 9b/11, 9b/16, 20a/7, 26a/15
ķ.-ıpdur 19b/1, 22b/11, 22b/16, 28a/5, 30b/23, 3b/20
ķ.-ıpdurlar 14a/17, 23b/8, 29a/13, 30b/11
ķ.-ıştılar 11a/17
ķ.-ma 25a/20
ķ.-madı 13b/22, 20b/4
ķ.-madıng 10a/11, 13a/4, 9a/15
ķ.-maġanıngdın 14a/4
ķ.-maġay 27a/15, 27a/16, 8b/11
ķ.-maġıdın 21b/3
ķ.-maġıl 10a/12, 14b/12, 7b/1
ķ.-maġıngnı 2b/20
ķ.-maġnı 2a/15
ķ.-maķ 10a/15, 20a/15, 21b/7, 24a/22, 24b/16, 25a/8, 27a/3, 27b/13, 9b/10
ķ.-maķda 11a/2, 23b/14, 26a/8, 26a/8
ķ.-maķdın 20b/4
ķ.-maķġa 11a/17, 13a/5, 19a/11, 22b/14, 29b/12, 29b/12
ķ.-maķge 27b/10
ķ.-maķımnı 10b/17
ķ.-maķıngnı 9a/12
ķ.-maķke 25a/8
ķ.-maķlıķ 9a/7
ķ.-maķnı 18a/14, 19a/14, 28a/4, 9a/9
ķ.-maķnıng 9b/18
ķ.-manglar 24a/12, 24a/7, 25a/20, 26b/2, 28a/5
ķ.-map 17b/12
ķ.-mas 14a/6, 25b/15, 8b/7

ḳ.-masa 18a/4, 20b/15

ḳ.-masalar 27b/3

ḳ.-maslar 23b/14, 24a/23, 24b/15, 25a/1, 25a/13, 25b/17, 26a/7, 26b/23, 26b/3, 26b/4, 27a/17, 27b/17, 27b/20, 28a/18, 28a/6

ḳ.-may 25b/6, 6b/2, 13a/6

ḳ.-maydur 14b/18, 19a/12, 23a/2, 23a/5, 8b/8

ḳ.-may-sen 26b/16, 26b/18

ḳ.-sa 10a/3, 11b/6, 12a/10, 12b/20, 13a/6, 14a/16, 14b/13, 14b/14, 14b/7, 16b/10, 17a/9, 18a/17, 19a/10, 19b/12, 20b/2, 22b/2, 26b/5, 27b/11, 7a/20, 7b/22, 8a/18

ḳ.-saḳ 24a/3

ḳ.-salar 24a/17, 24b/2, 25a/3, 26a/21, 30a/17

ḳ.-sam 11a/5, 9a/23, 9a/23

ḳ.-sangız 18a/8

ḳ.-sanglar 22b/22

ḳ.-sek 29a/5

ḳ.-unadur 17a/16

ḳ.-ur 11b/5, 12a/14, 12b/12, 12b/19, 12b/19, 13a/10, 13a/11, 17b/14, 17b/23, 18b/17, 18b/22, 20a/13, 20a/3, 22b/18, 23b/16, 24a/13, 24a/18, 27a/6, 28b/10, 28b/10, 28b/11, 28b/11, 28b/12, 28b/12, 28b/13, 28b/13, 28b/14, 28b/14, 28b/14, 28b/15, 28b/17, 28b/18, 28b/18, 28b/19, 28b/19, 28b/2, 28b/20, 28b/20, 28b/22, 28b/23, 28b/23, 28b/23, 28b/5, 28b/7, 28b/7, 28b/8, 28b/9, 28b/9, 28b/9, 29a/1, 29b/23, 29b/4, 29b/7, 30b/23, 4a/15, 6a/6, 6a/8, 7a/23, 8b/14, 8b/14, 8b/21, 9a/6, 9a/7, 28b/12, 15b/15

ḳ.-urlar 13a/8, 17a/22, 17b/3, 18a/6, 23b/15, 23b/9, 24a/18, 24b/12, 25a/3, 25b/16, 25b/3, 25b/3, 26a/12, 26a/7, 26a/9, 26b/20, 27a/14, 27a/17, 27a/18, 27a/2, 27b/15, 27b/18, 27b/19, 28a/11, 28a/20, 28a/3, 28a/5, 28a/7, 28a/7, 28b/1, 28b/21, 29a/19, 29a/22, 29a/23, 29b/1, 29b/16, 29b/16, 29b/22, 30a/16, 30a/22, 5a/18, 29b/12

ḳ.-ur-men 11a/18, 11a/21, 12b/11, 12b/12, 16a/12, 16a/13, 17b/9, 18a/9, 19a/7

ḳ.-urmiz 11a/14

ḳ.-ur-sen 10a/6, 13a/7, 18a/16, 21a/4, 21b/17, 21b/2, 26b/15, 9a/16

ḳ.-ur-siz 17a/5

ḳımar Ar. kumar

ḳ. 26a/20

ḳırā'at Ar. okuma işi

ḳ. 28a/23, 5a/23

ḳırḳ kırk

ḳ. 10a/4, 19b/5, 21b/22, 21b/23, 23a/20, 4a/16, 6a/1

ḳ.+ġa 23a/20

ḳ.+ınçı 25b/15

ḳırḳ altı kırk altı

ḳ. +nçı 26a/9

ḳırḳ bir kırk bir

ḳ. +inçi 25b/18

ḳırḳ biş kırk beş

ḳ. +inçi 26a/8

ḳırḳ iki kırk iki

ḳ. +nçi 25b/20

ḳırḳ sekiz kırk sekiz

ḳ. +inçi 26a/14

ḳırḳ toḳuz kırk dokuz

ḳ.+unçı 26a/16

ḳırḳ tört kırk dört

ḳ.+ünçi 26a/5

ḳırḳ üç kırk üç

ḳ. +ünçi 26a/1

ḳırḳ yeti kırk yedi

ḳ. +nçi 26a/13

ḳısḳa kısa

ḳ. 27b/7, 28a/14

ḳısm Ar. bir bütünün bir bölümü

ḳ. 2a/10, 2a/5

ḳ.+dın 2a/12

ḳ.+ıdın 2a/5, 2a/5

ḳ.+ını 3a/8

ḳ.+nı 2a/10

ḳıṣṣa Ar. kısa hikaye, fıkra

ḳ.+nı 20a/2

ḳıyāmet Ar. kıyamet

ḳ. 23a/12, 23b/2, 2b/13, 4b/4

ḳ.+de 23b/5, 26a/12

ḳ.+din 17b/19

ḳ.+ġaça 13a/21, 13a/21, 13a/6, 13b/3, 21b/1, 5a/11, 8a/5, 8b/10

ḳ.+ni 3a/9

ḳ.+ning 23a/13, 23a/15, 23b/8, 29a/8, 30b/5, 4a/8

ḳ.küni 13a/9, 17a/1, 17a/21, 18a/9, 18b/14, 20a/8, 21a/5, 22b/17, 22b/2, 23b/13, 25a/10, 27b/6, 8a/13, 8b/11, 8b/13, 22a/14, 22a/8

ḳıyām ḳıyāmet bk. **ḳıyāmet**

k.+ġaça 8b/3

ḳıyan nereye

k. 16b/7

ḳıymetAr. kıymet, değer

k. 15b/4, 19b/16

ḳız kız

ḳ. 17a/14, 20b/11, 20b/15, 20b/16, 20b/19, 20b/22, 20b/8, 23b/4

ḳ.+ġa 20a/21

ḳ.+ı 20a/20

ḳ.+ımnı 20b/3

ḳ.+ını 20b/6

ḳ.+nı 20b/7, 21a/1, 21a/3

ḳ.+nıng 20b/10

ki Far. iki cümleyi bağlayan bağlaç, özneyi, bazen de bir tümleci kuvvetlendirerek cümlenin temel bölümüne bağlar

k. 10a/10, 10a/12, 10a/14, 10a/17, 10a/23, 10a/4, 10a/4, 10a/5, 10a/5, 10a/8, 10b/12, 10b/15, 10b/18, 10b/19, 10b/2, 10b/2, 10b/2, 10b/21, 10b/5, 10b/5, 10b/9, 11a/11, 11a/13, 11a/16, 11a/2, 11a/21, 11a/23, 11a/3, 11a/5, 11a/5, 11a/7, 11b/1, 11b/1, 11b/13, 11b/14, 11b/15, 11b/16, 11b/18, 11b/2, 11b/4, 11b/7, 11b/7, 11b/9, 12a/11, 12a/13, 12a/14, 12a/15, 12a/20, 12a/21, 12a/21, 12a/5, 12a/5, 12a/6, 12a/8, 12b/1, 12b/12, 12b/13, 12b/14, 12b/15, 12b/15, 12b/19, 12b/2, 12b/20, 12b/22, 12b/3, 12b/5, 12b/9, 12b/9, 13a/10, 13a/20, 13a/3, 13a/3, 13a/5, 13b/1, 13b/10, 13b/11, 13b/14, 13b/16, 13b/19, 13b/21, 13b/21, 13b/23, 13b/4, 13b/5, 13b/6, 13b/9, 14a/10, 14a/11, 14a/15, 14a/2, 14a/21, 14a/22, 14a/23, 14a/5, 14a/5, 14b/1, 14b/11, 14b/13, 14b/16, 14b/18, 14b/19, 14b/19, 14b/2, 14b/21, 14b/22, 14b/3, 14b/3, 14b/4, 14b/7, 14b/7, 14b/7, 14b/9, 14b/9, 14b/9, 15a/1, 15b/1, 15b/10, 15b/12, 15b/13, 15b/14, 15b/15, 15b/15, 15b/17, 15b/23, 15b/3, 15b/3, 15b/5, 15b/5, 16a/1, 16a/12, 16a/21, 16a/3, 16a/4, 16a/5, 16a/5, 16a/8, 16b/11, 16b/11, 16b/12, 16b/16, 16b/23, 16b/6, 16b/7, 16b/9, 17a/10, 17a/11, 17a/15, 17a/2, 17a/20, 17a/21, 17a/22, 17a/23, 17a/3, 17a/4, 17a/5, 17a/8, 17a/8, 17b/1, 17b/10, 17b/13, 17b/14, 17b/16, 17b/2, 17b/23, 17b/3, 17b/4, 17b/7, 17b/8, 17b/9, 18a/10, 18a/11, 18a/12, 18a/14, 18a/15, 18a/16, 18a/21, 18a/23, 18a/5, 18a/6, 18a/7, 18a/8, 18b/12, 18b/16, 18b/17, 18b/17, 18b/17, 18b/2, 18b/2, 18b/22, 18b/3, 18b/7, 18b/9, 19a/10, 19a/16, 19a/19, 19a/4, 19a/6, 19a/7, 19b/16, 19b/17, 19b/20, 19b/22, 19b/23, 19b/3, 19b/4, 19b/6, 19b/8, 19b/9, 1b/11, 1b/12, 20a/11, 20a/11, 20a/13, 20a/14, 20a/16, 20a/17, 20a/3, 20a/3, 20a/5, 20a/6, 20b/1, 20b/11, 20b/12, 20b/13, 20b/15, 20b/18, 20b/19, 20b/6, 20b/7, 21a/1, 21a/1, 21a/11, 21a/12, 21a/15, 21a/18, 21a/18, 21a/19, 21a/20, 21a/21, 21a/7, 21b/1, 21b/1, 21b/11, 21b/11, 21b/13, 21b/14, 21b/19, 21b/2, 21b/4, 21b/5, 21b/6, 22a/5, 22b/1, 22b/10, 22b/15, 22b/15, 22b/2, 22b/22, 22b/23, 22b/23, 22b/5, 22b/6, 22b/7, 22b/7, 22b/8, 22b/9, 23a/10, 23a/13, 23a/23, 23a/23, 23a/3, 23a/5, 23b/10, 23b/11, 23b/14, 23b/15, 23b/16, 23b/17, 23b/2, 23b/20, 23b/9, 24a/1, 24a/12, 24a/13, 24a/15, 24a/23, 24a/4, 24a/6, 24b/1, 24b/12, 24b/3, 24b/3, 25a/19, 25a/22, 25b/22, 26a/22, 26b/1, 26b/11, 26b/12, 26b/13, 26b/15, 26b/2, 26b/4, 26b/5, 27a/11, 27a/13, 27a/14, 27a/16, 27a/22, 27a/6, 27a/7, 27b/1, 27b/10, 27b/12, 27b/16, 27b/20, 27b/5, 27b/7, 27b/9, 28a/16,

28a/18, 28a/19, 28a/20, 28a/23, 28a/5, 28b/15, 28b/2, 28b/2, 28b/3, 28b/4, 29a/1, 29a/10, 29a/13, 29a/18, 29a/2, 29a/20, 29a/22, 29a/22, 29a/7, 29a/9, 29a/9, 29b/1, 29b/10, 29b/16, 29b/17, 29b/2, 29b/20, 29b/23, 29b/3, 29b/4, 29b/5, 29b/6, 29b/7, 29b/7, 29b/9, 2a/1, 2a/1, 2a/10, 2a/11, 2a/13, 2a/13, 2a/15, 2a/2, 2a/2, 2a/20, 2a/20, 2a/3, 2a/4, 2a/6, 2a/7, 2a/8, 2a/9, 2b/1, 2b/19, 2b/21, 2b/23, 2b/3, 2b/8, 30a/1, 30a/12, 30a/15, 30a/16, 30a/18, 30a/19, 30a/2, 30a/21, 30a/22, 30a/23, 30a/4, 30a/4, 30a/5, 30a/6, 30a/8, 30a/9, 30b/11, 30b/12, 30b/18, 30b/2, 30b/7, 30b/9, 3a/10, 3a/11, 3a/13, 3a/15, 3a/16, 3a/17, 3a/2, 3a/23, 3a/7, 3a/9, 3b/10, 3b/11, 3b/12, 3b/14, 3b/4, 3b/6, 4b/10, 4b/10, 4b/12, 4b/19, 5a/10, 5a/11, 5a/12, 5a/13, 5a/14, 5a/16, 5a/2, 5a/21, 5a/4, 5a/7, 5a/8, 5b/1, 5b/1, 5b/13, 5b/14, 5b/14, 5b/16, 5b/18, 5b/6, 6a/1, 6a/13, 6a/15, 6a/18, 6a/9, 6b/12, 6b/13, 6b/15, 6b/16, 6b/18, 6b/21, 6b/23, 6b/3, 6b/4, 6b/6, 6b/6, 6b/9, 7a/11, 7a/18, 7a/21, 7a/23, 7a/3, 7a/5, 7a/5, 7b/16, 7b/18, 7b/21, 7b/22, 7b/4, 7b/9, 8a/10, 8a/13, 8a/16, 8a/18, 8a/19, 8a/22, 8a/4, 8b/11, 8b/12, 8b/16, 8b/17, 8b/17, 8b/18, 8b/18, 8b/19, 8b/2, 8b/20, 8b/21, 8b/22, 8b/3, 8b/4, 8b/8, 8b/9, 9a/12, 9a/12, 9a/14, 9a/15, 9a/16, 9a/17, 9a/19, 9a/2, 9a/2, 9a/20, 9a/5, 9a/5, 9a/7, 9b/1, 9b/12, 9b/13, 9b/14, 9b/15, 9b/15, 9b/16, 9b/17, 9b/19, 9b/22, 9b/22, 9b/22, 9b/4, 9b/6, 9b/7, 9b/8

kibi gibi

k. 7a/19

kibr Ar. büyüklük taslama, kendini herkesten üstün görme

k. 11b/3

k.+ler 28b/23

k.+ni 11b/3

kiç- geçmek

k.-ip 10a/14

kiçe gece

k. 10a/4, 11a/21, 12a/10, 13b/11, 14a/17, 16b/13, 21b/22, 21b/23, 27b/7, 2b/17, 3a/9, 4a/2, 4a/3, 7a/10, 7a/9, 9b/18, 9b/19

k.+de 29b/13

k.+si 3a/4

kiçelik gecelik

k. 3a/20

kiçik küçük

k. 5a/6

k.+lerni 5b/22

kifāye Ar. kifaye

k. 8b/7

kil- gelmek

k.-di 10b/2, 11a/2, 11a/9, 12b/10, 13a/19, 13a/19, 13b/4, 14b/13, 14b/20, 14b/22, 15b/10, 15b/2, 15b/4, 16a/5, 16b/12, 16b/9, 18a/8, 20b/12, 20b/22, 21b/6, 22a/11, 29a/9, 2a/13, 2b/16, 3b/6, 6b/15, 6b/9, 9b/14, 9b/19, 9b/5, 6b/12

k.-diler 13b/8, 16a/3, 19a/4, 20b/4, 20b/5, 20b/6, 21a/2, 2b/18, 3a/15, 3a/20, 4b/13, 4b/13, 4b/14, 4b/15, 4b/15, 4b/16, 4b/17, 4b/18, 5a/2

k.-edür 20a/3

k.-ġanda 29a/21

k.-ġay 27b/12

k.-gendür 5b/17

k.-gey 24b/18, 29a/21, 8b/18

k.-geyler 5a/18

k.-ġunça 9b/10

k.-günçe 15b/9

k.-ingler 20a/5

k.-ip 12a/12, 13a/13, 13a/15, 16b/22, 17a/23, 17b/1, 19a/17, 19b/15, 19b/19, 20a/6, 20b/23, 20b/4, 21a/5, 3a/5, 5a/1, 9a/22, 22a/2

k.-ipdür 21b/2, 5b/9

k.-mes 21a/20

k.-se 12a/8

k.-ür 12a/21, 17a/23, 17b/1, 17b/10, 17b/16, 17b/2, 17b/4, 17b/8, 21b/20, 2b/23, 30a/9, 30b/8, 8a/10, 8b/17, 8b/22

kiltür- getirmek

k.-di 15b/18

k.-er-men 10a/21

k.-er-sen 13b/18

k.-gen 20a/19

k.-gey 6b/2

k.-geyler 17a/22

k.-gey-men 10b/10

k.-gil 14b/19

k.-maḳ27a/20

k.-medi 23b/23

k.-mesler 24b/13

k.-se 6a/2

k.-seler 3b/17

k.-üdürler 19a/19

k.-üngler 17a/22, 17a/23

k.-üp 20b/9, 27a/11, 6b/8

k.-üpdür 14b/15

k.-üpdürler 13b/23, 14b/11, 19a/22, 1b/11, 21a/22, 22b/5, 28a/21, 29b/7, 30a/1

kim (1) ki

k. 10a/1, 10a/13, 10a/20, 10a/7, 10b/12, 10b/19, 10b/23, 10b/8, 11a/3, 11b/11, 12a/22, 12b/12, 13a/6, 13a/9, 13b/2, 13b/2, 13b/21, 13b/23, 14a/15, 14b/11, 14b/12, 14b/13, 14b/14, 14b/15, 14b/5, 14b/6, 15b/19, 16b/4, 17a/13, 17a/17, 17a/9, 19a/21, 19a/22, 19a/8, 19b/5, 1b/11, 20a/18, 20b/7, 20b/9, 21a/17, 21a/23, 21a/4, 21a/5, 21b/17, 22a/9, 22b/10, 22b/5, 23a/15, 23b/1, 23b/8, 24a/16, 24a/17, 24a/21, 24a/9, 24b/1, 24b/11, 24b/13, 24b/15, 24b/17, 24b/19, 24b/21, 24b/22, 24b/5, 24b/8, 24b/9, 25a/11, 25a/12, 25a/15, 25a/17, 25a/18, 25a/2, 25a/23, 25a/3, 25a/6, 25a/7, 25a/9, 25b/1, 25b/11, 25b/13, 25b/15, 25b/18, 25b/2, 25b/20, 25b/7, 25b/8, 25b/9, 26a/1, 26a/13, 26a/14, 26a/16, 26a/19, 26a/21, 26a/6, 26a/8, 26a/9, 26b/18, 26b/2, 26b/21, 26b/22, 26b/23, 26b/6, 27a/10, 27a/15, 27a/18, 27a/19, 27a/2, 27a/21, 27a/23, 27a/3, 27a/5, 27a/9, 27b/14, 27b/17, 27b/18, 27b/23, 27b/4, 27b/7, 28a/10, 28a/12, 28a/15, 28a/17, 28a/19, 28a/21, 28a/22, 28a/4, 28a/7, 29a/13, 29a/19, 29a/6,

29b/11, 29b/12, 2a/14, 2a/18, 2b/15, 2b/15, 2b/17, 2b/19, 2b/2, 2b/9, 30a/1, 30a/11, 30a/12, 30a/13, 30a/14, 30a/17, 30a/20, 30b/1, 30b/23, 30b/3, 30b/4, 3b/12, 3b/16, 3b/18, 3b/20, 3b/20, 3b/23, 4a/2, 4a/21, 4a/23, 4a/4, 4a/6, 4a/8, 5a/6, 5b/1, 5b/22, 5b/5, 6a/10, 6a/12, 6a/13, 6a/17, 6a/17, 6a/2, 6a/2, 6b/2, 7a/14, 7a/14, 7a/2, 7a/2, 7a/22, 7a/9, 7b/10, 7b/15, 7b/2, 7b/5, 7b/7, 8a/1, 8a/12, 8a/15, 8a/22, 8a/6, 8a/6, 8b/11, 8b/14, 8b/7, 9a/13, 9a/20, 9a/21, 9a/22, 9b/2, 9b/3

kim (2) kim, kimse, kişi

k.+dür 14b/23

k.+ge 17b/17, 17b/17

k.+ler 20b/15

k.+lerni 25b/16, 25b/8

k.+sin 9b/15

k.+sizler 18a/7

kimerse kimse, kişi

k. 26b/11

k.+ni 26b/11

kimse kimse

k. 3a/3

kīmyā Ar. kimya

k. 7a/6

kinizek Far. cariye, küçük cariye

k. 14b/16, 14b/20, 14b/21, 14b/21, 14b/22, 14b/23, 15b/10, 15b/11, 15b/14, 15b/16, 15b/18, 15b/18, 15b/19, 15b/2, 15b/21, 15b/22, 15b/5, 15b/6, 3a/3, 3a/3, 3a/4, 3a/7, 3a/9

k.+im 14b/17

k.+ke 15b/9

k.+lerni 14b/16

k.+ni 14b/19, 14b/20, 3a/7

kint Far. şehir, kent

k.+de 29b/2

k.+ni 29b/2

kir- girmek
k.-di 13b/10, 15b/6, 19b/16
k.-diler 22b/21, 3b/5, 3b/9
k.-dim 16b/11, 16b/18, 9b/11, 9b/6
k.-edurġan 30a/10
k.-erde 15b/2
k.-geni 10b/12
k.-gey 19b/6
k.-gey-men 10b/10
k.-gil 7b/1, 7b/5
k.-ingler 18b/17, 3a/13, 3a/17
k.-ip 13b/7, 15b/11, 15b/13, 15b/8, 16b/12, 17b/1, 19a/15, 21b/22
k.-mağımġa 13b/6
k.-mağını 4a/19
k.-sünler 3b/7
kirek gerek, lazım
k. 11b/1, 11b/11, 11b/6, 11b/7, 14b/8, 15b/2, 20a/12, 23a/3, 27b/13, 29a/5, 30a/5, 8b/1, 21b/18
k.+dür 11b/9
kirgüz-girdirmek
k.-di 19a/15
k.-düng 10b/12
k.-gey 8a/4
kistür- kestürmek
k.-di 14b/9
kişi kişi
k. 14a/11, 14a/15, 18b/22, 18b/7, 19a/21, 19a/8, 19b/4, 19b/6, 19b/9, 20a/3, 20b/13, 23a/14, 23b/3, 23b/5, 23b/6, 23b/6, 27a/14, 27a/15, 27b/11, 27b/5, 2a/11, 30a/11, 3b/18, 3b/20, 4b/17, 7a/9, 7b/21, 9a/4
k.+din 11a/14, 30a/14
k.+ge 14a/16, 14b/11, 22b/11, 3b/18, 4a/1, 7b/17
k.+ler 24b/14

k.+lerni 25a/16

k.+ni 28a/4

k.+ning 23b/13, 6b/2

kit- gitmek

k.-er 25a/11, 27a/21

k.-erler 30b/21

k.-gey 25a/17

k.-mey 24b/21

k.-ti 15b/17, 20b/23, 21a/4, 2b/2

k.-tiler 10a/22, 14b/10, 14b/8, 3a/14, 3a/18

kitāb Ar. kitap

k.+ıda 19b/2, 19b/2, 19b/3

k.+ıdadur 19b/2

k.+large 19a/2

kitābet Ar. katiplik, yazı yazma

k. 18a/22

kiy- giymek

k.-diler 8b/15

k.-erler 24b/10, 24b/14

k.-gen 25b/11

k.-ip 27a/13, 27b/18

k.-mekni 25b/16

k.-mesler 28a/9

k.-meslerdür 30b/17

kiyāh Far. ot

k. 30b/15

k.+lar 30b/13

kiydür-giydirmek

k.-gey 17b/17

kiyin sonra

k. 14a/1, 14a/13, 14a/20, 23b/21, 29b/15, 30b/10, 30b/7, 5a/10, 5b/7, 5b/9, 9b/12

ḳol kol, el

ḳ. 22b/11, 23a/19, 23a/20, 23a/23, 27a/16, 7b/6, 9b/14, 9b/20, 9b/21

ḳ.+ı 27a/15, 28a/14, 28a/14

ḳ.+ıda 25a/19, 25a/7, 25b/4, 29a/2

ḳ.+ıdın 7b/18

ḳ.+ıġa 11b/20, 12a/1, 15b/10, 15b/5, 15b/6, 17b/18, 27a/20, 9b/23

ḳ.+ını 10a/2, 15b/22

ḳ.+lar 11a/13

ḳ.+larıda 21a/23, 30b/3, 30b/4, 3a/21

ḳ.+larıġa 27b/19

ḳ.+larını 23a/18

ḳ.+umdın 9b/14

ḳ.+umnı 9b/15

ḳ.+ungġa 19b/6

ḳ.+ungnı 9b/14

ḳon- konmak, gecelemek

ḳ.-dı 3a/4

ḳorḳ- korkmak

ḳ.-ar-men 14a/19, 16a/14, 16b/5

ḳ.-ar-sen 17b/7, 14a/19

ḳ.-maġaylar 24b/16

ḳ.-maġıl 17b/7

ḳ.-maḳ 3b/15

ḳ.-maslar 23b/11, 23b/12, 24a/20, 25b/21, 25b/7, 26b/8, 27a/13

ḳ.-mas-men 14a/18

ḳ.-tılar 6b/11

ḳ.-up 12b/10, 16a/15, 16b/22, 22a/1, 26b/14, 27b/12

ḳorḳunç korkunç

ḳ.+ı 2b/13

ḳ.+ıdın 8b/21

ḳoş- eklemek

ḳ.-up 9a/8, 9a/9

ḳovala- kovalamak

ḳ.-p 9b/21

ḳovalan- kovalanmak

ḳ.-ġan 8b/22

ḳoy- koymak

ḳ.-aġıl 15b/5

ḳ.-arlar 27a/4, 30b/17

ḳ.-dı 15b/13, 15b/14, 15b/16, 15b/22, 15b/3, 22a/2, 2a/20, 2a/5, 2b/8, 8a/16, 8b/10

ḳ.-dılar 3a/16, 3a/16, 3a/22

ḳ.-ġay 8b/4

ḳ.-ġaylar 13a/16, 17a/23, 17b/1, 18b/18, 2a/13

ḳ.-madılar 14a/20

ḳ.-maḳ 20a/4

ḳ.-mas 19b/18

ḳ.-may 11b/5, 19a/18, 7a/16

ḳ.-maydur 14b/19, 14b/18

ḳ.-sa 17b/8, 7b/15, 7b/6

ḳ.-uldı 6b/7

ḳ.-unglar 17a/23

ḳ.-up 10a/23, 13a/10, 20b/23, 24b/6, 26a/6, 27a/5, 27a/5, 27a/7, 28a/3, 28a/9, 2b/6, 7b/5, 8a/18, 9b/6

ḳoyul- konulmak

ḳ.-dı 17a/19

ḳoyun koyun, kucak

ḳ.+uda 8b/3

köçe Far. sokak

k. 20a/23, 27a/12

k.+din 15b/23

köçür- göçürmek, yer değiştirmek

k.-ür 16a/1

köngül gönül

k. 27a/18

k.+i 23a/21, 2a/17, 7a/3, 8b/20

k.+ide 15b/15, 27b/23, 7a/1

k.+idin 26b/22

k.+iġa 10a/1, 11a/22, 21a/19, 23b/23

k.+ige 19a/12

k.+imge 20b/20

k.+ini 11b/20, 6a/22

k.+ining 5a/18

k.+lerdin 12b/10

k.+leride 20a/10

k.+leridin 26b/21

k.+ning 6a/23

k.+ümde 22b/16

k.+ümġa 9a/5

k.+üngni 11a/13

köp çok

k. 11b/7, 14a/14, 14b/20, 22b/7, 24b/20, 25b/21, 25b/3, 25b/8, 26a/15, 26a/17, 28a/15, 29b/12, 3b/12, 8a/7, 8a/8, 8b/23, 9a/18, 9a/19, 9a/19

k.+dür 24b/1, 8b/6

k.+lüġı 17b/22

köpraḳ daha çok

k.+ı 29a/9

kör gör

k.+din 21a/13

kör- görmek

k.-di 10a/15, 11a/9, 13b/5, 14b/20, 15b/12, 15b/13, 15b/17, 16b/2, 19b/16, 26b/11

k.-diler 18a/5

k.-dim 13b/13, 16a/4, 16b/11, 17a/7, 17a/8, 3a/21, 3a/9

k.-ding 13b/12, 13b/13, 13b/14, 14a/3

k.-düm 10a/4, 13b/12, 13b/13, 13b/14, 14a/9, 16b/14, 16b/6, 22b/23, 22b/6, 3a/20, 9b/12, 9b/15, 9b/6

k.-düng 13b/12

k.-düngiz 17a/5

k.-edürler 30a/19

k.-er 20a/11

k.-erler 27b/17, 28a/1, 30a/5

k.-er-men 13b/16

k.-ey 14b/19

k.-gen 19b/23, 24b/1, 28a/14

k.-gey 18b/8

k.-geyler 17b/19

k.-gil 15b/15, 17b/2

k.-gül 5a/12

k.-medim 22b/9

k.-mek 9a/1

k.-mekçi 19b/15

k.-mes 26b/14, 30a/11

k.-mese 18b/13

k.-mesler 17b/4, 28a/13

k.-meydür 10a/1, 9b/23

k.-meydür-men 20b/21

k.-se 24a/23

k.-seler 21b/9

k.-sem 9a/3, 9a/6

k.-üp 11a/15, 14b/23, 16b/22, 18a/6, 19b/17, 20a/1, 20a/16, 23a/17, 23b/18, 26b/12, 2b/21

k.-ür 20a/10

körgüz- göstermek

k.-dim 10b/20

k.-ür-men 17b/14

körset- göstermek

k.-gil 20b/7

k.-ip 11a/20

k.-ti 15a/16

k.-tiler 23a/18

k.-ürler 14a/7

körün- görünmek

k.-ür 27b/22

köter- kaldırmak

k.-almaslar 17b/10, 20a/15

k.-di 11b/10, 11b/10, 11b/10

k.-diler 16b/1

k.-gey 6a/1

k.-gil 17b/10, 17b/9

k.-ip 11b/19, 13a/15, 2b/3, 9b/7

k.-işdin 6b/15

k.-meydür 10a/5

k.-ür 13a/15, 6b/20

k.-ürler 21a/13

köteril- kaldırılmak

k.-gey 15b/4, 24b/16, 26b/23, 27b/3

k.-ür 26b/21, 6a/11

köz göz

k.+i 18b/11, 26b/13

k.+ide 22b/6

k.+idin 15b/1

k.+im 22b/12

k.+lerdin 17b/8

k.+leri 26b/21, 30a/5

k.+üm 16b/13

ḳubbe Ar. yarım küre biçiminde olan ve yapıyı örten dam, kümbet

k. 17a/22, 17a/22, 17b/6

k.+ge 17b/1

k.+ni 17a/23

ḳuddise sırruhu Ar. "Allah onun sırrını mukaddes etsin, kutlu kılsın" anlamında bir hürmet ifadesidir.

k. 9a/2, 9b/6, 9b/9, 15b/23

kūdek Far. çocuk

k.+ni 19b/7

ḳudret Ar. kudret, güç

k. 10a/1

k.+i 13a/14

ḳuds Ar. mukaddes ve mübarek olma, mukaddeslik, kutsallık

k.+dın 20a/21

ḳudsī Ar. mukaddes, kutsal

k.+din 17b/18

k.+ni 17b/18

kūfī Ar. kūfe'ye mensup

k. 29b/11

ḳufl Ar. kilit

ḳ. 15b/20, 19a/16

kūh Far. dağ

ḳ. 20b/8

ḳul kul, köle

ḳ. 16a/17

ḳ.+lar 7a/17

ḳulaḳ kulak

ḳ.+ı 22b/6, 26b/14

ḳ.+ıġa 20b/10, 7a/1, 7a/2

ḳ.+ım 22b/13

ḳ.+larıġa 20b/5

ḳumārbāz Ar+Far. kumarbaz, kumara düşkün

ḳ.+lar 26a/19

ḳur'ān Ar. Kur'an-ı Kerim

ḳ. 13b/3, 13b/3, 14b/3, 19a/2, 23a/14, 24b/12, 25b/16, 26a/15, 26a/22, 28a/22, 4b/6, 4b/7, 5a/13, 5b/14, 5b/15, 5b/16, 5b/16, 5b/19, 5b/20, 6a/13, 6a/17, 6a/4, 6a/5, 6a/7, 6b/16, 6b/6

ḳ.+da 23b/1, 29a/10, 7a/11

ḳ.+dın 6a/11

ḳ.+dur 5b/1, 6b/5

ḳ.+ġa 4b/7, 5b/4, 6b/13

ḳ.+ı 6a/13

ḳ.+nı 14a/23, 24b/8, 6b/14

ḳ.+nıng 14a/22, 14b/1, 14b/5, 26a/1, 26a/6, 3a/3, 3a/5, 4b/8, 5b/1, 6a/10, 6a/14, 6a/15, 6a/16, 6a/5, 6a/9, 6a/9

ḳursand neşeli, hoş

ḳ. 20b/2

ḳurt kurt

ḳ. 21a/10, 28b/4

ḳuṣūr Ar. kusur, eksiklik, noksan

ḳ. 27b/1

ḳ.+lar 19a/1

ḳ.+larıda 27b/4

ḳuvvetAr. kuvvet, güç, kudret

ḳ. 12a/1

ḳ.+i 27a/8, 7a/15

ḳuvvetlik Ar.+T. kuvvetli, güçlü

ḳ. 28a/15

küç güç

k.+i 27a/8

k.+leri 13a/11, 13a/12

küfr Ar. küfür, sövme

k. 11b/10, 11b/9, 12a/8

k.+e 8b/6

k.+ini 17b/21

k.+ni 2a/16

kül kül

k. 21b/22

kül- gülmek

k.-di 15b/15

külfet Ar. sıkıntı, zahmet, meşakket

k. 25a/5

k.+i 12a/22

k.+lerini 26b/19

kümüş gümüş

k.+din 26a/1

k.+lerni 25b/3

k.+ni 27a/20

kün gün

k. 17b/11, 20b/21, 21b/8, 30b/6, 30b/7, 4b/12, 2b/21

k.+de 14b/6

k.+din 24b/19

k.+dür 20a/14, 20b/7, 4a/4, 4b/11

k.+ġaça 19b/5

k.+ge 24b/19, 27b/8

k.+i 10a/19, 10a/9, 11b/18, 12b/4, 13b/4, 14a/9, 14b/17, 14b/5, 15b/23, 16b/11, 16b/18, 17a/3, 19b/7, 22b/20, 22b/5, 23a/10, 28a/22, 4a/8, 4b/11, 4b/13, 4b/13, 4b/14, 4b/14, 4b/15, 4b/16, 4b/16, 4b/17, 4b/18, 6a/10, 8a/17, 9a/3, 9b/10

kündüz gündüz

k. 12a/10, 21b/22, 21b/23, 27b/7, 4a/2, 7a/10, 7a/9

k.+de 4a/3

k.+dür 10a/5

küngüre Far. kubbenin en yüksek yeri, her şeyin tabaka tabaka yüksek olan tepesi

k.+dür 23b/21

küngürelik Far+T. kubbeli

k. 23b/21

künlik günlük

k. 14b/5, 4a/5

künyet Ar. künye

k.+leri 29a/18

kürsī Ar. kürsi

k. 13a/9, 17a/23, 17b/2, 17b/6, 2a/4, 2a/7

k.+de 17b/1

k.+din 13a/14, 13a/15, 13a/17

küşāde Far. açık, ferah, açılmış

k. 29a/2

küşīş Far. çalışma, uğraşma, çabalama

k. 24a/18, 24b/22, 26a/8, 29b/12

k.+ler 26a/15

küy- yanmak

k.-dürmes 18a/4

k.-edürler 20a/13

k.-gen 16a/21

k.-gey 8a/6

k.-megey 2b/9

k.-megidür 18a/4

k.-mekdin 21b/21

k.-üp 20a/23

küydür- yandırmak

k.-gey 19a/13

k.-maḳġa 19a/8

k.-üşni 10a/15

küyüklik yanık

k. 8b/21

L

lācerem Ar şüphesiz

l. 4b/17, 5b/1

lāġar Far. arık, zayıf

l. 14a/10, 14a/11

laʿīn Ar. lanetlenmiş, mel'un

l. 10a/11, 11a/7, 11a/9, 13a/18, 13a/19, 13b/4, 14a/18, 14a/19, 21b/16, 7b/14, 7b/22, 8a/18, 8a/2, 9b/9

l.+dür 21b/11

l.+ġa 30b/21, 7b/20

l.+ni 12a/7, 19b/11, 26a/18, 26a/20, 26b/16, 30b/19, 8a/16

lākin Ar. lekin, ama, fakat

l. 23a/2

laʿn Ar. lanet etme, beddua etme

l.+larıdın 10b/19

laʿnet Ar. lanet, Allah'ın mağfiretinden yoksunluk

l. 11a/7, 13a/17, 26a/18, 27a/6, 28a/18, 2b/17, 7b/21, 8a/2, 8a/5, 8b/22, 8b/23, 9a/21

l.+din 27a/7

l.+ıġa 11a/9

l.+ni 13a/15, 13a/16, 13a/9

laʿnet kerde Ar.+Far. lanetlenmiş

l. 10a/6

l.+dür-men 9a/20

l.+sin8b/22

laṭīfe Ar. latife

l. 17b/19, 17b/23, 18a/4, 6a/1, 6a/4, 6a/6

l.+leridür 5b/21

l.+lerining 17a/12

lāyıḳ Ar. layık, uygun, münasip

l. 5a/6, 8a/3

lāzım Ar. gerekli, lüzumlu

l. 10a/15, 11a/22, 23b/10, 24a/23, 26a/20, 30a/22, 6b/13, 8a/10, 9a/21

l.+dur 5b/14, 5b/15, 6b/18, 9a/1

leb Far. dudak

l. 17b/8

l.+ige 12a/12

l.+ingni 14b/21

l.+ini 14b/21

lebbeyk Ar. buyurunuz, emir sizindir efendimiz!

l. 7a/1, 7a/2

lerze Far. titreyiş, titreme

l.+ga 27b/12

leşker Far. asker

l. 11b/18, 11b/21, 11b/7, 12a/4, 12a/6, 12a/8, 29a/20

l.+i 12a/6, 12a/7, 12a/9, 28b/2, 30b/8, 8b/3

l.+idür 6b/19

l.+im 11b/8

l.+imdür 11b/7, 11b/8

l.+ini 12a/9

l.+ni 11b/21, 12a/8, 30b/8

levḥ Ar. levha

l. 18b/2, 26a/2, 2b/20

l.+ke 2a/3

leẕẕet Ar. lezzet, tad

l. 11b/17

l.+ige 17b/15

libās Ar. elbise, giyilecek şey

l. 10a/9, 13a/18, 24b/10, 25b/16, 25b/17, 27a/13, 28a/9

l.+ı 25b/16

l.+ımnı 8b/14

l.+ını 18b/12, 27b/18

l.+larıġa 24b/10

l.+larını 7a/15

l.+larnı 24b/14, 24b/14

likin Ar. lakin

l. 13a/2, 7a/23

livāṭa Ar. erkekler arasındaki cinsel ilişki, oğlancılık

l. 27b/10, 27b/11

loḳma Ar. lokma

l. 26a/10, 28a/10, 2b/3

luṭf Ar. bağış, bağışlama, ihsan, kerem, cömertlik

l. 17b/14, 17b/17, 17b/17, 22b/14

l.+ı 17a/19

l.+ınıng 17a/20

lügat Ar. kelime

l. 22b/19

l.+ı 13b/16, 25a/2

M

maʿbūd Ar. kayıtsız şartsız kulluk edilmeye layık olan, kendisine ibadet olunan varlık

m.+ınıng 21a/7

mādām Ar. madem

m. 8a/4

maġfiret Ar. Allah'ın kullarını bağışlaması

m. 10a/14, 10a/9, 18a/17, 18b/22, 22a/22, 2b/23, 4a/5

maġrib Ar. batı

m.+de 30b/6

m.+din 13b/1

m.+ġaça 13a/23, 14b/19, 14b/5

m.+ge 14b/6

maġz Far. ilik; akıl, düşünce

m.+ıge 6a/8

maḥal Ar. yer, mekan, zaman

m.+de 18b/12

m.+ıda 30b/21

maḫdūmzāde Ar+Far. erkek evlad, oğul

m. 29b/7

maḫfī Ar. gizlenmiş, saklanmış

m. 15b/7, 5b/18, 6a/17, 7a/4

maḫfūẓ Ar. gizlenmiş, saklanmış

m.+da 18b/2, 2b/21

maḫlūḳ Ar. yaratılmış şey, insan, hayvan, yaratık

m. 19a/23, 21b/15

m.+larnıng 19b/1

maḥrem Ar. mahrem

m. 20b/10

m.+i 2a/1

maḫṣūṣ Ar. mahsus, özgü

m. 4b/2

m.+dur 8b/7

maḥzūn Ar. üzüntülü, gamlı, kederli, tasalı

m. 18a/8

mā'il Ar. istekli, hevesli, arzulu

m. 24a/9, 8b/18, 27b/14

m.+ler 27b/19

maḳām Ar. makam

m.+ım 13b/14

maḳṣūd Ar. maksat, amaç

m. 11a/2, 16a/23, 7a/4

m.+ıga 7b/6

m.+ıng 7b/5

m.+ını 6b/21

m.+ınıng 21a/6

m.+umnı 10b/11

maʿḳūl Ar. makul, akla uygun

m. 27b/22

māl Ar. mal

m. 14a/14, 19b/14, 19b/15, 19b/17, 19b/22, 19b/22, 20a/7, 24b/23, 25b/2, 25b/3, 25b/8, 26b/17, 27b/2, 27b/2, 27b/3

m.+ı 19b/18, 24b/1

m.+ını 23b/13

m.+lar 25b/4

m.+larını 27a/3

m.+larnı 16a/9, 25b/3

mālik Ar. cehennemi muhafaza ve idare etmekte görevli melek

m. 19a/10, 19a/11, 20a/10, 20a/11, 20a/14, 20a/18, 9b/9

maʿlūm Ar. malum

m. 19b/1, 4b/18, 8b/3

maʿmūr Ar. gelişip güzelleşmiş, bayındır duruma gelmiş, şenlikli

m. 16a/4

mancınık Ar. iri taşları uzağa atabilecek şekilde yapılmış ve kale duvarlarını dövmek için kullanılmış olan eski bir savaş aleti

m.+dın 21b/19

maʿnī Ar. mana

m. 21a/21, 26a/3, 5b/5

m.+din 23b/15, 25b/17

m.+leri 30b/20

m.+ni 5a/12

m.+ning 4b/10, 7b/17

m.+si 22b/19, 22b/19, 23b/2, 23b/20, 23b/3, 24b/3, 5b/15, 7b/7

m.+sidin 25a/5, 25b/23, 26a/7

maʿnīlik Ar. manalı

m. 11b/15

manẓar Ar. yüz, çehre; göz, göz önü

m. 20b/17

manẓūr Ar. bakılan, görülen

m. 29a/15

mār Far. yılan

m. 24a/23

māʿrifet Ar. marifet

m. 13a/18, 13a/18, 6a/6, 8b/20

m.+din 11b/20

m.+ning 6a/6

maʿrūf Ar. bilinen, belli, malum

m. 27b/16, 29a/11

maʿṣiyet Ar. günah; asilik, itaatsızlık

m. 11b/10, 17b/3, 8b/14

m.+ge 11a/18

maṣlaḥat Ar. uygun, beğenilen, takdir edilen hal

m. 12b/17

m.+ı 14b/17

maşriḳ Ar. doğu

m. 30b/6

m.+dın 13a/23

m.+din 14b/19, 14b/5, 14b/5

m.+ge 13b/1

maʿşūḳ Ar. aşkla sevilen, aşık olunan kimse

m.+ı 16b/1

m.+nıng 16a/21

maẓlūm Ar. mazlum, haksızlığa uğramış, kadın

m. 24b/14

m.+lar 25a/19, 25a/20, 26a/13, 26a/17, 27a/5, 28a/15

m.+large 27a/6

m.+larnı 23b/4

m.+larnıng 26b/21

maẓlūme Ar. mazlum kadın

m.+ler 25a/21, 25a/22, 26b/18, 27a/8

m.+leri 24b/18

m.+lerning 25a/20

mażmūn Ar. mazmun

m.+ı 10a/2, 12a/7, 21a/17, 23b/16, 26b/7, 3b/3, 6a/12, 6a/12

m.+ıdın 23b/22, 24a/20, 25b/6, 26a/23

m.+ıġa 24b/13

maʿzūl Ar. işten çıkarılmış, işine son verilmiş, azledilmiş

m. 10a/7, 10a/8

mebīt Ar. yatılacak, gece geçirilecek yer

m. 29a/21

mebʿūṣAr. gönderilmiş, gönderilen, yollanan

m.+ları 5b/7

mecāʿa Ar.açlık

m.+dın 6a/1

mecāl Ar. güç, derman; fırsat, imkan

m. 11a/5

mecāzīAr. mecazla ilgili olan, asıl anlamda kullanılmayan, gerçek olmadığı halde gerçekle arasında benzerlik veya daha başka bir ilgi bulunan

m.+i 20a/15

mecīd Ar. şanlı, şerefli, ulu

m. 26a/22, 4b/6

m.+de 24b/12

m.+dindür 4b/10

meclis Ar. meclis

m.+deki 16b/13

m.+ge 16b/12

m.+larıġa 16b/18

m.+lerige 16b/11

medrese Ar. medrese

m. 26a/8

meger Far. meğer, oysa ki

m. 19a/21, 4b/22, 9b/16, 9b/3

mehcūr Ar. uzaklaşmış, ayrı düşmüş; bırakılmış

m. 2b/16

mekān Ar. mekan

m.+ı 12b/8, 12b/8

m.+ıda 10b/6

m.+ımda 10b/7

m.+larnıng 29a/2

mekr Ar. aldatmak, hile yapmak

m. 7b/3, 27a/4

mekkār Ar. hilekar, düzenbaz, çok hile yapan

m. 27b/20

mekkārlik Ar.+T. hilekarlık, düzenbazlık

m. 27b/18

mekşūf Ar. açığa çıkarılmış, aşikar

m. 20a/21

mekteb Ar. mektep, okul

m. 18a/21

m.+deki 19b/9

m.+din 19b/7

m.+ġa 5b/23

melāike Ar. melekler

m.+lerni 2b/16

melāmet Ar. azarlama, kınama, ayıplama

m. 10a/10, 10a/12

melek Ar. melek

m.+ler 10a/20, 10a/22

melekūt Ar. melekler alemi

m.+din 6a/5

m.+ġa 5a/5

melʿūn Ar. lanetlenmiş, lanetli

m. 10a/10, 10b/2, 11a/3, 12a/13, 13a/6, 13b/1, 9a/17, 9a/21

m.+nı 30b/22

memleket Ar. memleket, il, şehir

m.+ge 14b/11

m.+lerni 20b/8

memnū Ar. yasaklanmış, yasak, menedilmiş

m. 19b/21

me'mūr Ar. memur

m. 5a/22

m.+dur 4b/8

men ben

m. 10a/12, 10a/4, 10a/5, 10a/7, 10b/1, 10b/13, 10b/9, 11a/17, 11a/18, 11a/21, 11a/5, 11b/2, 11b/3, 11b/4, 11b/4, 11b/5, 11b/6, 12a/14, 13a/2, 14a/10, 14a/10, 14a/18, 14b/22, 14b/7, 14b/7, 15b/10, 15b/18, 15b/5, 16a/11, 16a/3, 16b/11, 16b/17, 16b/18, 16b/6, 16b/7, 16b/9, 17a/11, 17a/4, 17b/11, 17b/13, 17b/13, 17b/7, 17b/9, 18a/1, 19a/5, 1b/12, 20a/16, 20a/3, 20b/12, 20b/15, 20b/2, 20b/21, 20b/21, 21b/6, 22b/10, 22b/17, 22b/9, 23b/23, 24a/3, 27a/14, 27a/14, 2a/1, 2a/10, 2a/14, 2a/19, 2a/22, 2a/3, 2a/7, 2a/8, 2b/1, 2b/20, 3a/1, 3a/13, 3a/13, 3a/16, 3a/18, 3a/23, 3b/11, 3b/5, 3b/9, 5b/18, 5b/19, 8a/21, 9a/2, 9a/20, 9a/5, 9a/6, 9b/15, 9b/16, 9b/17, 9b/18, 9b/19, 9b/2, 9b/21, 9b/6

m.+din 12b/10, 17b/7, 21b/7, 22b/15, 22b/22, 5a/10

m.+ga 10a/11, 10a/13, 10b/19, 10b/3, 10b/8, 11a/7, 13b/2, 13b/3, 14a/5, 16a/11, 16b/15, 16b/4, 17b/13, 17b/13, 19a/5, 19b/17, 20b/7, 21b/13, 22b/11, 22b/11, 22b/16, 22b/7, 2a/2, 2a/3, 2a/6, 3a/5, 3a/6, 3b/10, 9a/11, 9a/20, 9b/1, 9b/20

m.+i 10a/11, 10a/12, 10a/15, 10a/20, 10b/11, 10b/11, 10b/4, 8b/17 10b/11, 10b/12, 10b/13, 10b/17, 10b/18, 10b/18, 10b/2, 10b/20, 10b/3, 10b/4, 10b/5, 10b/5, 10b/6, 10b/7, 10b/9, 11a/4, 11a/4, 11a/6, 11b/3, 11b/7, 11b/8, 11b/8, 11b/9, 12b/10, 12b/2, 13a/3, 13a/4, 13b/14, 13b/14, 13b/15, 13b/20, 13b/3, 13b/6, 14b/11, 14b/11, 14b/18, 14b/2, 14b/22, 14b/7, 15a/1, 15b/15, 15b/21, 17a/11, 17a/3, 17b/10, 17b/12, 19b/20, 20a/17, 20b/19, 21b/13, 23a/17, 23a/7, 23a/8, 24a/6, 3a/17, 3b/1, 8b/14, 8b/15, 8b/16, 8b/18, 8b/19, 8b/21, 8b/22, 9a/1, 9a/12, 9a/20, 9a/6, 9a/7, 9a/8, 9a/9, 9a/9, 9b/16, 9b/21

m.+im 10b/18

m.+ing 11a/3, 12a/15, 17b/23, 20a/17, 24a/6, 8b/23

menāḳıbet Ar. menkıbeler, din büyükleri

m.+leridin 2a/2

menfaʿat Ar. fayda, yarar, çıkar, kar

m. 10a/6

menzil Ar. menzil

m.+ġa 26a/12

menẕūr Ar. adak olarak belirtilmiş, adanmış

m. 21a/7

merd Far. mert, yiğit, sözünün eri

m. 12b/5, 24b/2, 29a/23

m.+ıning 29a/2

m.+i 12a/6

merdigar Far. uşak, hizmetçi

m. 16a/1

merdūd Ar. kovulmuş, devedilmiş

m. 10a/17, 11a/7

merdum Far. adam, insan

m. 28a/7

merḥamet Ar. merhamet

m. 19b/21, 9a/13

m.+im 12a/16

m.+ler 18a/16

m.+ni 27b/22, 27b/23

m.+ning 27a/1

merk Far. ölüm, vefat, mevt

m. 22a/17, 24b/20, 24b/21, 28b/14, 28b/19, 28b/7

m.+din 4b/3

mert bk. **merd**

mertebe Ar. kademe, derece, basamak, sıra

m. 16a/2, 17a/10, 20a/18, 2b/15, 2b/22, 21b/3, 30b/6, 30b/6, 30b/6, 30b/6, 30b/7

m.+sidedür 17a/15, 17a/15

mescid Ar. mescid, cami

m. 22b/20, 4b/17, 4b/20, 4b/20, 5a/3, 5a/6, 9a/22, 9a/4

m.+de 28b/1

m.+din 9b/12

m.+ġa 9b/6

m.+ge 22b/21, 9b/11

m.+ler 26a/8

m.+lerde 24b/11

m.+leride 5a/1, 5a/16

m.+ni 24b/13

meṣelā Ar. misal olarak, örnek olarak, söz gelişi

m. 28a/1, 7a/21

mes'ele Ar. mesele

m. 22b/22, 25b/7

m.+ni 22b/23

mesned Ar. dayanılan, güç ve destek alınan şey; büyük mevki, makam, rütbe

m. 14b/15

m.+ide 20a/5, 20a/7

mest Far. sarhoş

m. 16a/22, 21b/22, 9b/3

meşaḳḳat Ar. güçlük, zorluk, sıkıntı, eziyet

m.+nı 30b/16

meşġūl Ar. meşgul

m. 11a/21, 11b/5, 15b/7, 17b/5, 17b/5

m.+ı 26a/15

meşhūr Ar. meşhur, ünlü, şöhretli

m. 29a/11

metāʿ Ar. kumaş, eşya, mal

m. 25b/2

m.+lardın 27a/13

m.+larıdın 27b/3

m.+larımga 19b/22, 19b/23

m.+larnı 19b/16, 24b/23

mevc Ar. dalga

m. 28b/17

mevcūd Ar. mevcut, var olan

m. 10b/4

mevḳūf Ar. tutuklu, alıkonmuş, durdurulmuş

m.+dur 14b/6

mevt Ar. ölüm

m.+ni 12a/23

mevżiʿ Ar. yer, mekan

m.+deki 28b/16

meydān Ar. meydan

m.+da 17a/21

m.+ıda 16a/22

m.+ıġa 12a/5

meyl Ar. meyl

m. 23a/1, 27b/4

meyve Far. meyve

m. 27b/3

m.+sige 27a/23

meyvelik Far+T. meyveli

m. 7a/21

miʿde Ar. mide

m.+leride 28b/4

miftāḥ Ar. anahtar

m.+ıdur 6a/17

miḥnet Ar. sıkıntı, zorluk, eziyet

m. 30b/16

m.+din 25b/19

m.+ning 28a/8

mihr Far. sevgi, dostluk

m. 26b/22, 26b/22, 28a/20, 6a/23

miḥrāb Ar. cami, mescit gibi ibadet yerlerinde kıble duvarında bulunan zeminden biraz yüksek girintili yer

m.+ıġa 5a/4

mihribānraḳ Far.+T. daha şefkatlı, güler yüzlü dost

m. 30a/13

miḳdār Ar. miktar

m. 11a/3

m.+ı 4a/8

mīmAr. Arap alfabesinin yirmi dördüncu harfi

m. 21a/14, 21a/19

m.+ini 21a/20

min- binmek

m.-erler 27a/6, 27a/7

mināre Ar. minare

m. 26a/9

minber Ar. minber

m. 13b/14, 13b/15, 16b/19, 5a/5, 5a/6

m.+din 16b/23, 5a/18

m.+im 13b/14

m.+ni 13b/13

ming bin

m. 13a/4, 19a/23, 20a/18, 5a/14, 8b/9

m.+din 26b/4

m.+ni 19b/1, 19b/1

minnet Ar. minnet

m. 9b/19

miʿrāc Ar. miraç, göğe çıkma

m. kiçesi 18a/5

mīrāṣAr. miras

m. 5b/3

m.+dın 17a/15

mis Ar. misk, koku

m.+ge 7a/6

misāfir Ar. misafir

m. 7a/14

m.+dür 7a/18

m.+lerni 28a/1

miskīn Ar. miskin, tembel

m. 10a/5

miṣl Ar. kat

m. 12a/5, 27b/19, 29b/6, 5a/23

m.+i 7a/17

mu soru edatı bk. **mü**

m. 10b/3, 10b/3, 11a/3, 12b/8, 13b/11, 13b/6, 13b/6, 9a/8, 9a/9

m.+dur 12b/8

muʿālece Ar. tedavi uygulama, ilaç verme

m.+ler 20b/4, 20b/4

m.+si 20b/6

muʿabbir Ar.tabir eden, yorunlayan

m.+lerini 23a/18

m.+lerning 23a/19

muʿallim Ar. mualim, öğretmen

m.+lıgı 18a/21

muḥabbet Ar. sevgi, aşk, sevda

m. 16a/22, 20a/23, 26b/22

m.+ni 20a/10, 20b/20, 22b/15

m.+ning 20a/2

muḥāl Ar. muhal, imkansız, olanaksız

m.+dür 23a/2

muḫālif Ar. muhalif, aykırı

m. 30a/10

muḥkem Ar. sağlam, kuvvetli, dayanıklı; anlamı keskin ve açık olan, başka türlü manalandırılmasına imkan bulunmayan

m. 19a/16, 2b/13, 30a/15

muḥkemāt Ar. anlamı keskin ve açık olan, başka türlü manalandırılmasına imkan bulunmayan ayetler

m.+larnı 26a/6

muḥtāç Ar. muhtac

m. 7a/3, 8b/5

muhtedī Ar. mensup olduğu dinden dönüp İslamiyet'i kabul eden, Müslüman olan, hidayete eren kimse

m. 9b/5

muḫtelif Ar. farklı, çeşitli, türlü; birbirine uymayan, birbirinden farklı olan, aykırı

m. 28b/10

muḥteşem Ar. muhteşem, görkemli

m. 5b/20

muʿīn Ar. yardım eden, yardımda bulunan, destek olan kimse

m. 29a/16

muḳābil Ar. karşılık, karşı karşıya olan

m. 12a/6

muḳaddim Ar. sunan, arz ve takdim eden

m.+ler 13b/20

muḳarrer Ar. kararlaştırılmış

m. 3b/13, 14b/5

muḳarreb Ar. yaklaşmış, dost kabul edilmiş, yakın

m. 20a/8

muḳarrir Ar. medreselerde müderris yardımcısı

m. 17a/13, 17a/14, 2a/12

m.+dür 29a/16

munça bu kadar

m. 10a/6, 14a/10, 17a/5

mundaġ böyle

m. 11a/6, 14b/10, 24b/14, 25a/1, 26a/12, 26b/1, 27b/1, 3b/19, 5a/5, 5a/6, 9a/16

munīr Ar. aydınlatan, ışık veren

m. 9a/10

murād Ar. erişilmek istenen, arzu edilen şey, amaç

m. 11b/17

m.+ı 12b/4

m.+ınıng 21a/6

murdār Far. kir, pisli, iğrenç

m. 4b/21

muṣaffā Ar. arı duru ve saf duruma getirilmiş, arıtılmış, tasfiye edilmiş

m. 21a/20, 6b/1

muṣavver Ar. bir şekle, bir biçime konulmuş, şekil ve suret verilmiş

m. 14b/4

muṣḥaf Ar. mushaf, Kur'an-ı Kerim

m. 14a/21, 4b/10, 4b/6

m.+da 5a/20, 6a/10

m.+nı 17a/9

mustaġraḳlıḳ Ar. dalgınlık

m. 16a/19

mustaḥaḳḳ Ar. hak etmiş, hak kazanmış

m. 3b/22

m.+ları 6b/5

m.+larıge 6b/4

mustecābu'd-daʿve Ar. Cenabıhak katında duası makbul olan, geri çevirilmeyen

m. 30a/16

mutābaʿat Ar. birine uyup arkasından, izinden gitme, ona tabi olma

m. 3a/16

mūʿtekif Ar. cami, tekke vb. bir yere kapanarak ibadetle vakit geçiren

m. 30b/16

muṭlaḳā Ar. mutlaka, kesin olarak

m. 22b/6, 25b/18

muvaffaḳ Ar. başarı kazanmış, başarılı

m. 11a/14

muvaffıḳ Ar. kuluna yardım edip başarılı olmasını sağlayan, başarı kazandıran, muvaffakıyet ihsan eden (Allah)

m. 25a/4, 28a/19

mūy Far. kıl, saç teli

m. 27b/20, 7b/4

muʿzzama Ar. çok büyük, yüce, ulu

m.+ġa 20b/17

mü soru edatı bk. **mu**

m. 13b/12, 13b/12, 13b/13, 13b/14, 14a/3, 14a/3, 9a/17

mübālaġa Ar. mübalağa, abartma

m. 14b/21, 26a/8

m.+ġa 26a/3

mübārek Ar. mübarek, muhterem

m. 19a/23, 19b/22, 20b/5, 29b/9, 29b/9, 2b/18, 30a/8, 3a/20, 3a/23, 4b/22, 9b/6

m.+i 21a/22

m.+ini 20a/10

m.+leri 29a/18, 5a/5

m.+lerini 21b/5

m.+lerni 21b/8

m.+ni 17a/1, 21a/5

mübeddel Ar. başka bir şekilde konulmuş, değiştirilmiş, tebdil ve tağyir edilmiş

m. 11a/10

mübīn Ar. açık, belli, aşikâr

m. 2a/1

m.+de 23a/14

mübtelā Ar. bir şeye kendini kapırmış olan, tutulmuş, düşkün

m. 10b/20, 11a/14, 14b/10, 20a/9, 26b/18, 26b/20, 9a/16

mücāmaʿat Ar. cinsi münasebette bulunma

m. 27b/11

müʿezzin Ar. müezzin, ezan okuyan

m. 26a/10, 5a/17

müʿez̲z̲inān Ar. müezzinler

m.+nı 26a/10

müʿez̲z̲iniyān Ar. bk. **müʿez̲z̲inān**

m. 26a/10

müfācāt Ar. ansızın gelme, aniden olma

m. 24b/20, 28b/14, 28b/19, 28b/7

m.+dın 22a/17, 24b/21

müfsid Ar. ara bozan, fesat, fitneci

m.+dür 25b/12

mühīn Ar. aşağılayan, hor ve hakir gören

m. 5a/17, 6b/17

m.+dür 6b/16

mühlet Ar. bir işin yapılması veya borcun ödenmesi için verilen belirli süre, vade, mehil

m. 10b/17, 10b/19, 14b/21, 8b/2, 8b/7

mühlik Ar. öldürücü, helak edici

m.+ġa 26b/19

mühr Far. muhr, damga

m. 22b/15, 6b/14

m.+üni 22b/16

mükāfāt Ar. bir başarının, iyi ve güzel bir davranışın karşılığı olan şey; ödül

m.+ıġa 8b/10

mülāḳāt Ar. mülakat

m. 12b/4

mülazemet Ar. bir kimseye, bir şeye veya yere hiç ayrılmak istemeyecek şekilde bağlanma; bir yere devamlı gidip gelme

m. 29b/22

m.+leride 29b/13

mülk Ar. mülk

m. 5b/15, 5b/16

m.+i 5b/15

mü’min Ar. mümin

m. 12a/9, 14b/13, 14b/14, 17b/2, 19a/13, 19a/18, 19b/10, 19b/3, 22a/11, 22a/13, 22a/15, 22a/17, 22a/19, 22a/21, 22b/1, 22b/2, 2b/9, 6b/23, 7a/17, 7a/23, 7b/1

m.+din 21b/18

m.+i 7a/20

m.+ler 10a/1, 14a/12, 18b/17, 21a/13, 24b/20, 25a/6, 25b/15, 28a/8, 7a/19, 8b/5

m.+lerġa 27a/17, 6a/21, 18b/17

m.+lerge 17b/20, 7a/14

m.+lerni 10a/2, 11b/19, 20a/9, 30a/13, 6a/19, 7a/19, 8a/16, 8a/23, 8b/1

m.+lerning 21b/17, 28b/3, 6a/20

m.+ni 10a/3, 13a/17, 14b/12, 18a/3, 27a/4

m.+ning 12a/20, 19a/12

münācāt Ar. Allah’a yalvarıp yakarma, dua ve niyazda bulunma

m. 17a/3, 18a/11, 21b/10, 21b/13

m.+ıda 12b/9

münādīAr. çağıran, davet eden kimse; bir haberi yüksek seste duyuran, ilan eden kimse

m. 3b/4

münāfıḳ Ar. içi başka, dışı başka olan, özü sözüne uymayan, iki yüzlü

m.+lar 28a/13, 3a/18

m.+larnı 17b/5

münevver Ar. aydınlatılmış, aydın, ışıklı, nurlu

m. 14b/3

m. 28b/3

münfetiḥ Ar. açık, açılmış, açılan

m. 2a/17

münker Ar. insanı ölümünden sonra sorguya çeken iki melekten biri

m. 4b/3

m.+din 27b/16

münşeriḥ Ar. gönlü ferah olan, şen, şadan

m. 2a/17

münteşir Ar. yayılmış, yaygın

m. 30a/23

mürde Far. ölü, ölmüş kimse

m.+ni 16b/21

m.+si 16b/12

mürsel Ar. gönderilmiş, yollanmış

m.+ni 17a/9

mürüvvet Ar. insanlık, mertlik, cömertlik

m. 26b/23

müsāfir bk. **misāfir**

müsaḫḫar Ar. zapedilmiş, boyun eğdirilmiş, ele geçirilmiş

m. 29a/23

müslümān Ar. Müslüman

m. 15b/21, 23a/9, 24a/17, 28b/3, 29a/22

m.+lardın 25b/21

m.+larġa 25a/6, 27a/17, 5a/10

m.+larnı 25a/13

m.+nı 24a/17, 27a/3

müslümānlıḳ Ar.+T. müslümanlık

m. 26b/15

müsned Ar. yüklenen, isnat olunan

m.+ide 29b/21

müstaḳīm Ar. doğru, düz; dürüst, namuslu

m. 4a/14

müsteḥaḳ Ar. hak etmiş, hak kazanmış, laik

m. 22a/12

m.+larnıng 25a/23

müsteṭāb Ar. hoşa giden, benilen, iyi, güzel

m. 8b/22

müşāhede Ar. gözle görme, gözlem

m. 13b/17, 17b/14

müşerref Ar. şeref kazanmış, şereflendirilmiş

m. 16b/2, 29b/22, 4a/15, 4b/2, 4b/5, 6a/4, 7a/8

m.+ni 15b/20

müşfiḳ Ar. şefkat gösteren, şefkatlı

m.+raḳ 30a/14

müşīrşezār Ar.+Far. yol gösteren, öncü

m.+ġa 20b/9

müşkil Ar. zor, güç, çetin

m. 14b/17

m.+i 14b/17

müşrik Ar. Allah'a ortak koşan, birden fazla tanrıya inanan kimse

m. 18b/9, 9a/10

mütābaʿat Ar. birine uyup arkasından, izinden gitme, ona tabi olma

m. 26a/21

m.+larıda 7b/18

m.+larıdın 24a/11

m.+larıġa 30a/9

müteġayyir Ar. başka bir şekle giren, başka bir hal alan, değişen, başkalaşan

m. 16a/2

müteḥaḳḳıḳ Ar. gerçek olduğu anlaşılan, ispatlanan, doğruluğu ortaya çıkan;

m. 2b/23, 3a/5

müteḥayyir Ar. şaşmış, şaşırmış, hayrete düşmüş

m. 14b/21, 20a/11

mütemekkin Ar. yerleşmiş, yerleşik

m. 14b/16

mütemerrid Ar. kötülükte veya kötü yolda gitmekte ısrar eden, inatçı, dik kafalı

m.+lerni 29b/15

müteşābihāt Ar. Kur'an-ı Kerim'de manası açık ve kesin olmayan, tefsir ve tevile ihtiyaç gösteren ayetler, müteşabih ayetler

m. 26a/6

mütevāżiʿlıġ Ar+T. mütevazilik

m. 30a/14

N

nāçār Far. çaresiz; içinde bulunduğu durumu kabul etme zorunda kalarak, ister istemez

n. 13a/21, 27b/3

nāfermānlıḳ Far+Far+T. fermansızlık

n. 13a/6

nāfir Ar. galip olan

n. 13a/6

nāgah Far. zamansız, vakitsiz

n. 14b/6, 16a/23, 16b/8, 19b/15, 9a/3, 9b/4

nāḥaḳḳ Far+Ar. haksız

n. 24a/18, 27a/11

naḥḥās Ar. bakır işleyen kimse, bakırcı

n. 14b/16, 14b/17, 14b/19

naʿīm Ar. cennetlerden birinin adı

n. 12a/7

naḳd Ar. kusurlu sözle kusursuz sözü ayrt etme, tenkid

n. 5b/16, 5b/15, 6b/17

n.+idür 5b/14

naḳş Ar. nakış

n. 23b/14, 26a/17, 7a/21, 7b/12, 7b/15

n.+ları 7b/14, 7b/3

naḳḳāre Ar. saz, küçük davul

n. 11b/11, 11b/12, 11b/12, 11b/12, 11b/15

n.+lerni 11b/19

n.+ni 11b/13

n.+sige 11b/13, 11b/17,11b/15

n.+sini 11b/17

naḳl nakl söz, rivayet

n. 10a/17, 10a/8, 11a/7, 12a/11, 13b/4, 14b/5, 15b/22, 16a/6, 16b/5, 17a/2, 17a/21, 20a/20, 23a/16, 26b/9, 5b/22, 9b/9

n.+idür 12a/20

n.+ni 17a/21

nālān Far. inleyen

n. 16a/22

nāle Far. inleme, inilti

n. 14b/11, 2b/20

nām Far. nam, isim, ad

n. 16b/23, 17a/1, 17a/1, 21a/5, 21b/8, 29a/18, 4a/1, 4a/11, 6b/13

n.+ı 9b/23

nāmaḥrem Far.+Ar. İslam hukukuna göre kendisiyle evlenmesine müsaade edilen, nikah düşen

n.+ler 22b/13, 26a/13, 27b/15

namāz Far. namaz

n. 14a/13, 14a/13, 28a/20, 4b/20, 4b/21, 4b/23, 5a/1, 5a/8, 6b/16, 9a/3, 9b/11, 9b/12

n.+da 5a/23

n.+dağı 3b/21

n.+ġadur 3b/20

n.+ı 5a/17

n.+nı 5a/16

n.+nıng 5a/11

nāme Far. mektup

n. 17b/15, 17b/2, 26a/13, 26a/17

n.+dür 6a/18

n.+lerige 17b/3

n.+ni 17b/3

nāmurād Far.+Ar. muratsız

n. 12b/21

nāmzed Far. aday

n. 10b/22

nān Far. ekmek

n. 28a/10

nāpāk Far.+Far. temiz olmayan

n. 4b/21

nāpesend Far.+Far. beğenmemek

n.+lerni 27a/17

nāpeydā Far.+Far. görünmez

n. 25b/10, 9b/13

naʿra Ar. na'ra, yüksek seste haykırmak, bağırmak

n. 12a/21, 12a/13, 13a/23, 15b/17, 16a/17, 16a/18, 16a/18, 16b/19, 16b/20, 16b/23, 20b/10

naṣīhat Ar. nasihat, öğüt

n. 11b/22, 24a/17

n.+nı 3b/2

naʿt Ar. övgü, Hz. Peygamberi öven şiir

n. 24a/14

n.+larını 17a/6

nātuvān Far.+Far. güçsüz, kuvvetsiz

n. 21a/18

n.+lar 29b/14

nāümīd Far.+Far. ümitsiz

n. 14b/10, 14b/11, 14b/12

naẓar Ar. bakış, bakma, göz atma

n. 17b/3, 19a/5, 29a/15, 8b/11

n.+ıdın 21b/2

n.+ıġa 11a/20

n.+ıma 12b/2

nāẓır Ar. bakan, nazar eden

n.+dur 26b/16

n.+larıġa 11a/19

nāzil Ar. inmek, nüzul etmek

n. 13a/23, 14a/23, 18b/3, 25a/2, 27b/13, 2b/19, 2b/20, 5a/21, 5a/22, 5b/13, 5b/9

naẓīm Ar. inci gibi sıra sıra dizilmiş

n. 19b/23

necāset Ar. pislik, murdarlık

n.+dür 25b/13

necāt Ar. kurtulma, kurtuluş, halas

n. 22a/19

necis Ar.pis, murdar

n. 24a/14

neçük niçin, nasıl

n. 12b/11, 18a/16, 24b/17, n. 13a/7, 15b/15, 19b/16

n.+dın 23a/7

n.+din 19a/13, 20b/14, 23a/8

n.+dür 16b/14, 19b/19

nefer Ar. asker, er, kişi, kimse

n. 18a/6

n.+dür 16a/12

nefes Ar. nefes

n. 14b/18, 14b/19

nefrīn Far. lanet okuma, beddua okuma, ilenme, lanet

n. 28a/18, 7b/21

nefsī Ar. nefsiyle ilgili; kişinin kendiyle ilgili, zatına ait

n. 16a/7, 20a/9, 24a/11, 24a/13, 7b/13

n.+ge 24a/12, 7a/5

n.+ining 19b/11

n.+ning 22a/19

nehy Ar. birini bir şeyden alıkoyma, bir şeyin yapılmasını yasak etme, menetme, engelleme

n. 24b/8, 27b/16, 28a/5, 2a/2

n.+idin 30a/15

n.+ni 28a/6

nekār Ar. nakş

n. 7a/21

nekbet Ar. talihsizlik, uğursuzluk, felaket

n. 28b/14

nekir Ar. insanları ölümden sonra sorguya çeken iki melekten biri

n.+din 4b/3

nekḳare bk. **naḳḳāre**

nem Far. nem

n. 21a/4

nerd Far. tavla oyunu

n. 26a/19

nevā Far. nağme, ahenk, ses

n. 10a/14

nevāfil Ar. farz ve vacip olanlar dışında sırf Allah rızasını kazanmak için yapılan ibadetler

n.+din 26a/16

nevahiye Ar. menedilen, yasaklanan şeyler

n.+sidin 29a/6

nevāz Far. sonuna geldiği kelimelere "okşayan, okşayıcı" anlamı katarak, Farsça usülüyle birleşik sıfatlar yapar

n. 20b/10

n.+durmen 17b/7

nevbet Far. nöbet

n. 22b/19

nezd Far. yan, kat, huzur

n.+ide 25a/10

n.+idin 21a/2

ni ne, hangi, nasıl, niçin

n. 10a/3, 11b/1, 12b/9, 13a/19, 13a/22, 13b/2, 14a/10, 14b/18, 17a/2, 18a/17, 18a/4, 18b/14, 19a/19, 19b/12, 21a/7, 21b/4, 21b/17, 22a/9, 22b/4, 25a/20, 27b/18, 2b/23, 7a/21, 8a/18, 8a/18, 9a/20, 9a/22, 9b/3, 14b/21, 14b/6, 23b/3

niʿām Ar. nimetler

n.+ıng 19b/21

niçe nice, ne kadar, çok

n. 11b/1, 11b/11, 11b/9, 13a/4, 14b/16, 16b/1, 16b/8, 19b/10, 20a/14, 20a/7, 20b/11, 20b/21, 20b/7, 21b/8, 21b/8, 2b/8, 5a/13, 9a/2, 9a/3

nidā' Ar. nida, ses, seslenme

n. 10a/23, 10b/2, 10b/2, 16a/5, 18a/10, 18a/14, 18a/8, 20a/11, 20b/19, 21b/12, 29b/4, 2b/23, 3b/4, 3b/6, 7b/9, 8b/16, 8b/18

n.+nı 17b/14

nifāḳ Ar. iki yüzlülük, ayrılık ve fesat çıkarma

n. 11a/13, 11b/13

nigār Far. resim, nakıl; put

n. 23b/14, 7b/12, 7b/15

nīgugār Far. iyi eden, hoş eden

n. 19b/12

nihāyet Ar. nihayet, sonunda

n. 7b/11

n.+i 12a/12, 14b/22, 17a/20, 17a/20

n.+siz 19a/21, 29b/9

nikāḥbān Ar.+Far. nikahı gözetleyen

n. 11b/21

nime ne, nedir, ne için

n. 10a/6, 10b/12, 10b/14, 10b/14, 10b/15, 10b/22, 10b/4, 10b/7, 11a/1, 11a/5, 12a/13, 12a/21, 12b/18, 12b/6, 13a/4, 13b/1, 13b/18, 14a/10, 14b/19, 14b/23, 16a/8, 16a/9, 16b/15, 16b/3, 17a/5, 17b/4, 18a/16, 20a/13, 21a/4, 21b/1, 21b/17, 30a/19, 7b/5, 9a/15, 9a/17, 9a/18, 9a/6, 9b/16, 9b/17

n.+din 14a/18

n.+dür 11a/2, 12b/22, 12b/6, 12b/7, 13a/1, 1b/12, 2b/20, 9a/12

n.+ge 10b/15, 10b/17

nimerse bir şey

n. 12b/12, 12b/15, 12b/17, 17b/15, 18b/2, 18b/2, 18b/3, 23a/23, 24b/2, 25a/22, 28a/9, 30b/17, 30b/18, 3b/18

n.+ge 14a/5

n.+ler 21a/21

n.+lerni 22b/12

n.+ni 12b/11, 12b/12, 12b/20, 23a/23, 23b/7, 30a/5

niʿmet Ar. nimet, lütuf, ihsan

n. 26b/4

n.+ge 22b/9

n.+i 26b/4, 26b/5

n.+lerige 22b/11, 26b/3

n.+lerni 22b/7

niṣār Ar. düğün, alay gibi merasimlerde saçılan para vb; serpme, saçılan bir şey

n. 16b/3

n.+nı 17b/17

nişāne Far. işaret, belirti

n. 29b/6, 2b/17

n.+dür 26a/19

nişār neşir, yayma

n. 2a/21

niyāz Far. niyaz

n.+nıng 6b/22

niyyet Ar. niyet

n.+imni 10b/11

n.+ler 7b/13

noḳṣān Ar. eksik, kusur

n. 25a/22

noḳṭa Ar. nokta

n. 17a/12, 17a/12

n.+sı 17a/17

nuḳūş Ar. nakışlar, resimler

n.+larnı 26a/2

nūr Ar. nur, ışık

n. 28a/22, 2a/10, 2a/11, 2a/4, 2a/7, 2a/8, 6a/7

n.+da 17b/6

n.+dın 17a/22, 19a/6, 2a/14, 2a/23, 2a/9, 30a/18

n.+ı 12b/3, 2a/14, 2a/19, 2a/23, 2a/4, 4b/9, 5b/1

n.+ıdın 14b/2

n.+ını 29a/19

n.+lardın 2a/10

n.+ları 5b/2

n.+larıdın 5b/2

n.+nı 2a/10, 2a/19, 2a/20, 2a/4, 2a/7

n.+unglar 8b/17

nuṣret Ar. yardım, (özellikle) Allah'ın yardımı

n.+im 12a/15, 12a/16

n.+ni 12a/1

nuzūl Ar. yukarıdan aşağıya inme

n. 6b/8

n.+ı 5b/12

nükte Ar. nükte

n. 13a/16, 13a/19, 18b/13, 19a/17, 19b/8, 20a/8, 21a/1, 21a/11, 21b/15, 22a/9

O

oġrı hırsız

o. 25b/20

oġurla- çalmak

u.-p 21b/11

oġul oğul, erkek evlad

o. 17a/15, 23b/4

o.+dınglar 3a/17

oḫşa- benzemek, andırmak

o.-r 17b/21, 18a/3, 24a/19, 24b/3, 25b/2, 27a/4, 27a/5, 27b/8, 27b/8, 27b/8, 28a/2, 29b/6, 29b/9, 2a/7, 5a/23, 5b/4, 5b/8, 7a/17, 8a/20, 9b/12

o.-sa 23a/7

o.-ş 24b/10, 24b/9

o.-ydur 7a/5

oḳ ok

o. 22a/6, 22a/7

o.+dın 22a/7

o.+ıġa 26a/18, 2b/17

oḳu- okumak

o.-dı 20b/11, 20b/16, 20b/17

o.-dılar 12b/23, 19a/17, 23b/19, 3b/9, 5a/8

o.-dum 9b/11

o.-ġaylar 5a/19

o.-ġıçı 4a/16

o.-ġıl 20b/12

o.-ġuçıge 4b/2

o.-ġuçılar 13b/3, 4a/19

o.-ġuçılarġa 18a/21

o.-ġuçılarnıng 4a/11

o.-ġuçını 21a/4, 4a/13, 6a/5

o.-ġuçınıng 4b/8, 6a/8

o.-maḳ 4b/21, 4b/7, 5b/20

o.-maḳdın 26a/16

o.-maḳdur 5b/15

o.-maḳnı 25b/16

o.-p 20b/11, 9b/12

o.-r 4b/23, 5a/1, 5a/4

o.-rlar 24b/8, 27a/20, 30a/3, 5a/16

o.-sa 17a/9, 19a/8, 2b/22, 3b/12, 3b/17, 4a/21, 4a/7, 4a/9, 4b/1, 5b/23

o.-salar 14a/13, 19a/18, 3b/7

o.-yalmaslar 13b/3

o.-yamasalar 3b/7

o.-yayın 20b/13

oḳut- okutmak

o.-ġıl 3b/7

ol o (işaret sıfatı)

o. 10a/17, 10a/19, 10a/21, 10a/8, 10b/12, 10b/5, 10b/9, 12a/11, 12a/12, 12a/19, 12a/19, 12b/1, 12b/11, 12b/12, 12b/15, 13a/14, 13a/14, 13a/16, 13a/18, 13b/13, 13b/13, 13b/14, 13b/14, 13b/14, 13b/15, 13b/15, 13b/15,

13b/8, 13b/9, 14a/11, 14a/16, 14a/23, 14b/10, 14b/10, 14b/10, 14b/11, 14b/11, 14b/13, 14b/14, 14b/17, 14b/20, 14b/20, 14b/21, 14b/21, 15b/1, 15b/10, 15b/12, 15b/12, 15b/12, 15b/13, 15b/14, 15b/14, 15b/16, 15b/16, 15b/16, 15b/17, 15b/18, 15b/19, 15b/5, 15b/6, 15b/6, 15b/7, 15b/8, 15b/9, 16a/11, 16a/13, 16a/17, 16a/19, 16a/3, 16b/13, 16b/14, 16b/21, 16b/21, 16b/22, 16b/6, 16b/9, 16b/9, 17a/7, 17b/18, 17b/21, 17b/22, 18a/1, 18a/21, 18b/17, 18b/18, 18b/19, 18b/2, 18b/2, 18b/3, 18b/7, 18b/7, 18b/8, 19a/11, 19a/12, 19a/13, 19a/13, 19a/18, 19a/21, 19a/5, 19a/6, 19b/13, 19b/14, 19b/15, 19b/16, 19b/22, 19b/6, 20a/17, 20a/21, 20a/23, 20a/3, 20b/10, 20b/10, 20b/11, 20b/16, 20b/18, 20b/18, 20b/2, 20b/22, 20b/23, 20b/23, 20b/7, 20b/8, 21a/15, 21a/16, 21a/23, 21a/3, 21a/6, 21b/1, 21b/11, 21b/15, 21b/4, 21b/9, 22a/11, 22a/14, 22a/15, 22a/6, 22b/14, 22b/23, 22b/9, 23a/1, 23a/13, 23a/2, 23b/23, 24a/18, 24a/19, 24b/18, 25b/21, 25b/3, 25b/4, 25b/4, 26a/10, 26a/17, 26b/10, 26b/11, 26b/11, 26b/12, 26b/14, 26b/16, 27a/15, 27a/21, 27a/6, 27b/4, 28a/2, 28a/3, 28b/1, 28b/15, 29a/12, 29a/15, 29a/21, 29a/23, 29b/1, 29b/1, 29b/15, 29b/2, 29b/20, 29b/21, 29b/3, 29b/5, 29b/5, 29b/7, 29b/8, 2a/13, 2a/14, 2a/16, 2a/16, 2a/19, 2a/2, 2a/20, 2a/4, 2a/4, 2a/9, 2b/17, 2b/19, 2b/4, 2b/6, 2b/6, 2b/7, 2b/8, 2b/8, 30a/17, 30a/19, 30a/22, 30a/23, 30a/23, 30b/19, 30b/21, 30b/22, 30b/8, 3a/12, 3a/14, 3a/16, 3a/3, 3a/4, 3b/18, 3b/23, 3b/4, 3b/5, 3b/6, 3b/8, 3b/9, 4a/1, 4a/19, 4a/19, 4b/12, 4b/22, 4b/23, 4b/9, 5a/1, 5a/1, 5a/15, 5a/8, 5a/9, 5b/16, 5b/16, 6a/1, 6a/10, 6a/14, 6a/2, 6b/14, 6b/16, 6b/2, 6b/3, 6b/4, 6b/5, 6b/6, 6b/7, 6b/8, 7a/16, 7a/16, 7a/18, 7a/19, 7a/19, 7a/20, 7a/23, 7a/6, 7a/7, 7b/12, 7b/14, 7b/15, 7b/16, 7b/4, 7b/6, 7b/7, 7b/8, 8a/4, 9a/17, 9a/5, 9a/5, 9b/1, 9b/12, 9b/13, 9b/13, 9b/14, 9b/14, 9b/15, 9b/16, 9b/21, 9b/22, 9b/22, 9b/5, 9b/7

alar 11a/20, 18a/7

alarġa 11a/21

alarnı 10b/20, 11a/19, 11a/19

alarnıng 4b/1

anda 10a/7, 10b/2, 12b/15, 12b/5, 14b/19, 15b/1, 16a/20, 16a/7, 17a/8, 18a/10, 18a/14, 19b/19, 19b/5, 20a/1, 20a/11, 20b/13, 20b/6, 20b/9, 21b/12, 23a/13, 26b/5, 29a/23, 8b/15, 8b/17, 9a/12, 9a/15, 9a/18

anda “o zaman”
a. 11a/18, 11a/21, 11b/10, 11b/2, 11b/4, 11b/5, 11b/7, 11b/8, 12b/18, 13b/1, 13b/17, 14a/5
andın “ondan” 16a/6, 20b/21, 21a/10, 21a/11, 21a/8, 21a/9, 21a/9, 26b/14, 2a/19, 2a/22, 9a/3
andın kiyin “ondan sonra”10b/5, 11a/23, 11b/12, 13a/11, 13a/12, 13a/15, 13b/10, 13b/7, 14a/10, 14a/19, 14a/2, 14b/9, 20b/16, 21a/17, 21a/18, 21a/20, 21b/10, 21b/14, 21b/15, 22b/22, 23a/8, 24a/4, 29b/14, 29b/22, 2b/6, 3a/14, 3a/19
ança “çok, o kadar” 21b/3, 29a/15, 29a/5, 29a/7
ançanan 12a/3, 27b/7
anga 14b/2, 16b/6, 20b/3, 2a/5, 2b/16, 30b/22, 7a/4, 8a/21, 27a/15
anı 10a/18, 10b/14, 10b/16, 11a/7, 11a/8, 11b/14, 12a/14, 12a/22, 12b/5, 13a/17, 13a/9, 14b/22, 14b/22, 14b/23, 14b/7, 16b/1, 16b/7, 17b/13, 17b/13, 19a/19, 20a/19, 20b/2, 21b/1, 22b/19, 22b/8, 23b/3, 25a/21, 25a/22, 25b/17, 25b/8, 2b/17, 3a/6, 7b/2, 9a/6
anıng 10a/16, 12b/2, 14b/16, 15b/9, 16b/1, 17a/13, 17a/17, 17a/19, 19a/5, 19b/12, 20a/22, 20a/3, 21a/19, 22b/16, 22b/16, 27a/15, 28b/6, 2a/16, 2a/17, 2b/22, 3b/12, 5b/1, 6a/17, 7a/2, 7a/3, 7a/5, 7a/6, 7b/13, 7b/3, 8a/12, 9a/4
anıngdın 23a/6, 24b/2, 27a/1
anlardın 11a/15
olar 30a/7
olardın 27b/3
olarġa 27b/22, 28a/18, 30a/10, 30a/13
olarnıng 27b/22, 27b/23, 29b/6, 30a/20, 30a/9
oldur 10b/12, 10b/15, 10b/19, 10b/23, 10b/5, 10b/2, 30a/22, 30b/3, 30b/4, 5b/5, 7a/5, 7b/7, 8a/10, 8a/19,10b/8, 12b/13, 12b/14, 12b/15, 13b/21, 23a/23, 23b/10, 23b/11, 26b/18, 23b/14, 23b/2, 23b/20, 23b/8, 24a/13, 24a/15, 24a/16, 24a/17, 24a/21, 24b/1, 24b/11, 24b/13, 24b/15, 24b/17, 24b/19, 24b/22, 24b/3, 24b/4, 24b/8, 24b/9, 25a/11, 25a/12, 25a/15, 25a/17, 25a/18, 25a/2, 25a/23, 25a/3, 25a/6, 25a/7, 25a/9, 25b/1, 25b/11, 25b/13, 25b/15, 25b/18, 25b/2, 25b/20, 25b/7, 25b/8, 25b/9, 26a/1, 26a/13, 26a/14, 26a/16,

26a/19, 26a/6, 26a/8, 26a/9, 26b/2, 26b/21, 26b/22, 26b/23, 26b/6, 27a/10, 27a/11, 27a/13, 27a/14, 27a/16, 27a/18, 27a/19, 27a/2, 27a/21, 27a/22, 27a/23, 27a/3, 27a/5, 27a/7, 27a/9, 27b/1, 27b/10, 27b/14, 27b/16, 27b/17, 27b/20, 27b/23, 27b/4, 27b/7, 27b/8, 28a/10, 28a/12, 28a/15, 28a/17, 28a/21, 28a/4, 28a/7, 29b/10, 29b/11, 29b/12, 29b/20, 29b/23, 29b/3, 29b/5, 29b/7, 30a/11, 30a/12, 30a/13, 30a/14, 30a/15, 30a/16, 30a/17, 30a/18, 30a/19, 30a/2, 30a/20, 30a/21, 30a/4, 30a/4, 30a/5, 30a/6, 30a/8, 30a/9, 30b/1, 7a/2, 8a/22, 8a/6, 8b/11, 8b/2, 8b/7

olan 29a/11

olar onlar

o. 3b/7, 4b/3, 2a/21

o.+ġa 21a/14

o.+nı 10b/18, 11b/5, 20a/17, 25b/12

o.+nıng 10b/21, 21a/13, 9b/4

oltur- oturmak

o.-dı 21b/22

o.-ġaylar 17b/2, 26a/14

o.-ġıl 17b/1

o.-sun 20a/5

o.-up 22b/20, 28a/23, 30a/3

o.-ur 27a/8

o.-urlar 24a/15, 29b/21

olturguz- oturtmak

o.-up 13a/9, 14a/2, 20a/8

on on

o. 17a/11, 18a/17, 22b/18, 22b/4, 23a/9, 3b/22, 3b/6, 3b/8, 4a/22, 5a/1

o.+ġa 23a/19

o.+unçı 24a/17

on altı on altı

o.+nçı 24b/11, 29a/10, 30a/3

on bir on bir

o. 29a/11, 29a/12, 4a/10, 4a/12

o.+inçi 24a/21, 29b/12

on biş on beş

o. 4a/20

o.+inçi 24b/9, 30a/2

ong sağ

o. 11b/21, 30b/3, 30b/3, 3a/21

on iki on iki

o. 4a/6, 4a/6, 4a/7

o.+nçi 24b/1, 29b/19

on iki ming on iki bin

o. 22a/4, 22a/6, 22a/7

on ming on bin

o. 14b/14

on sekiz on sekiz

o. 3b/23, 4a/2

o.+inçi 24b/15, 30a/5

on sekiz ming on sekiz bin

o. 5b/6, 4a/1

o.+dür 3b/23

on toḳuz on dokuz

o. 4a/17

o.+unçı 24b/17, 30a/6

on tört on dört

o. 3a/20

o.+ünçi 24b/7, 29b/23

on üç on üç

o.+ünçi 24b/4, 29b/20

on yeti on yedi

o.+nçi 24b/13, 30a/4

ora- sarmak

o.-rlar 24b/9

orta orta

o.+sıġa 3a/23

orun yer

o.+ıdın 15b/14

o.+ıġa 15b/13

o.+larıġa 5a/10

o.+umġa 11b/3, 11b/4, 11b/5

oşal o (işaret zamiri)

o. 10b/17, 21a/15

ot od, ateş

o. 10b/6, 18b/18, 19a/12, 21b/23, 22a/1, 23b/13, 2b/6, 2b/6

o.+dın 10b/5, 13a/9

o.+ġa 18b/17, 21b/19, 18a/4

o.+ı 17a/2, 21a/12, 21b/21, 22a/2, 27a/1

o.+ıda 16a/21, 20a/23, 22a/2

o.+ıdın 18a/22, 18b/8, 22a/15, 22a/16, 7b/14

o.+ıġa 10a/15

o.+nı 21a/5, 2b/8

o.+nıng 2b/8

otuz otuz

o. 4a/4, 4a/4, 4a/5

o.+ınçı 25a/17, 29b/11

o.+unçı 30a/18

otuz altı otuz altı

o.+ınçı 25b/7, 30b/2

otuz bir otuz bir

o.+inçi 30a/19, 25a/18

otuz biş otuz beş

o.+inçi 25b/7, 30b/1

otuz iki otuz iki

o.+nçi 25a/23, 30a/20

otuz sekiz otuz sekiz

o.+inçi 25b/11

otuz toḳuz otuz dokuz

o.+unçı 25b/13

otuz tört otuz dört

o.+ünçi 25b/2, 30a/22

otuz üç otuz üç

o.+ünçi 25b/1, 30a/21

otuz yeti otuz yedi

o. 29a/16

o.+nçi 25b/9, 30b/4

oyġan-uyanmak

o.-dılar 23a/18

o.-dım 3b/10

o.-ıp 17a/10

oyun külkü eğlence, şenlik

o.+ni 25b/19

Ö

öçür- söndürmek, silmek

ö.-ür 21b/12

öl- ölmek

ö.-di 12a/19, 16b/3

ö.-e 23b/6

ö.-edurġan 26b/19

ö.-ġaylar 24b/20

ö.-gen 16a/21, 24b/21

ö.-gendin 29b/15

ö.-genningdin 23b/21

ö.-meġaylar 21a/16

ö.-mekni 18a/1

ö.-mes 18a/3

ö.-se 8a/11, 8a/23

ö.-sem 16a/15

ö.-üp 8a/14

ö.-ürler 25b/4, 28b/21, 30b/19

öldür- öldürmek

ö.-diler 14b/8

ö.-meding 10b/18

ö.-ürler 29b/16

öltür- öldürmek bk. **öldür-**

ö.-geysizler 23a/8

ö.-mekġa 24a/18

ö.-mekge 22b/21

ö.-üp 16a/7

ölüm ölüm

ö.+ġa 26b/19

ö.+din 22a/17

ʿ**ömr** Ar. ömür

ö. 28a/9

ö.+i 12a/20, 12a/5, 20a/18, 4b/10

ö.+ide 2b/21

ö.+idin 19a/18

ö.+iġaça 19a/18, 23b/23

ö.+im 24a/6

ö.+imdin 23a/17

ö.+imni 24a/3

ö.+ingizdin 24a/5

ö.+ini 8a/16, 8a/23, 8b/10

ö.+leri 23a/20, 23a/20, 28a/12

ö.+lerni 28a/7

ön- yeşermek

ö.-er 30b/13, 30b/14

ö.-mes 30b/15

ös- uzamak, yeşermek

ö.-üp 25a/11

öt- geçmek

ö.-elmey 20b/23

ö.-ermen 12a/19

ö.-gen 28a/18, 29a/11

ö.-geni 7a/16

ö.-gergey 4a/9

ö.-güçidür 17b/20

ö.-küçe 3a/10

ö.-mey 10b/22

ö.-tiler 12a/19, 3b/3

ö.-üp 14b/10, 14b/6, 15b/23, 19b/7, 20b/23, 21a/4, 21a/6, 22b/6, 3a/14, 3a/18, 8a/12

ötger- geçirmek

ö.-ürler 28a/8, 28a/9

ö.-ip 22a/8

ö.-ür 7a/17

ötküz- geçirmek bk. **ötger-**

ö.+dim 17b/6

öy ev

ö. 23b/14, 23b/20

ö.+din 19a/14

ö.+ge 14b/16, 15b/2

ö.+ide 28a/8

ö.+idür 20b/18

ö.+ige 14b/22, 15b/10, 15b/2, 15b/4, 15b/9

ö.+leride 27a/8

ö.+üng 20b/20

öz kendi

ö. 10a/3, 10b/3, 11b/3, 11b/4, 11b/5, 13a/14, 13b/16, 14b/11, 15b/7, 16b/1, 16b/4, 16b/5, 19b/15, 19b/18, 19b/18, 20a/16, 20b/15, 21b/3, 24b/17, 27a/3, 27b/15, 27b/4, 29b/23, 30a/13, 30b/21, 3a/21, 3b/18, 4a/14, 4a/17, 4b/20, 5a/10, 5a/16, 5a/21, 6a/10, 7a/10, 7a/7, 9b/23, 9b/5

ö.+i 12b/14, 13a/5, 14b/7, 21b/17, 23a/8, 23b/2, 26b/13, 28a/15, 5b/17, 7a/4, 9b/5

ö.+idin 13a/5, 15b/17, 19a/23, 25a/16, 27b/20

ö.+iġa 11b/5

ö.+ige 15b/22, 25a/16, 25a/17, 5b/17, 8b/7

ö.+imga 11a/19

ö.+ing 9a/19

ö.+ingga 10a/11

ö.+ini 10a/1, 18b/9, 26a/11

ö.+ining 10a/16, 27b/14

ö.+leriġa 26a/20

ö.+lerige 25b/15, 27a/14

ö.+lerini 16b/23, 25b/14, 26a/10, 26b/18, 26b/19, 27a/7, 8b/4

ö.+lerining 28a/19

ö.+üm 14b/2

ö.+ümni 11a/19, 5b/19

ö.+üng 10b/1

ö.+üngġa 20b/20

ö.+üngni 10a/11

özge özge, başka, diğer

ö. 17a/8, 23a/14, 28a/9, 28a/9, 4b/17, 8b/1

ö.+din 29b/18

ö.+ni 19b/23

ʿözr Ar. özür

ö. 20a/4, 20a/7

ö.+i 8b/11

P

pādişāh Far. padişah, hükümdar

p. 11b/20, 14b/10, 14b/21, 14b/11, 14b/17, 14b/2, 14b/3, 14b/3, 14b/4, 14b/7, 14b/7, 14b/8, 14b/9, 16a/20, 16b/3, 19b/12, 19b/14, 19b/15, 19b/16, 19b/17, 19b/21, 20a/15, 20a/16, 20a/2, 20b/1, 20b/6, 20b/6, 20b/7, 20b/7, 21a/6, 25a/15, 5a/20, 5b/10, 5b/17, 5b/20

p.+ġa 14b/16, 14b/7, 16a/20, 19b/13, 19b/20, 20a/2

p.+ı 14b/15

p.+ıdur 5b/11, 6a/2

p.+larnı 5b/11

p.+larnıng 12b/13

p.+nı 14b/10, 14b/12, 14b/9

p.+nıng 20a/20

p.+ni 19b/16

p.+sıdur 12b/13

pāk Far. temiz

p. 24b/10, 25b/13, 4b/20, 4b/23, 5a/3, 6b/1

pākīze Far. temiz, pak

p. 10a/15, 14b/17, 15b/11, 16a/8, 17b/22, 20b/17, 6a/23, 7a/6

pāre Far. parça

p. 16b/10, 16b/10, 4b/23, 7a/15, 7a/15

p.+din 16b/10

p.+ni 18b/7

pāye Far. rütbe, mertebe, derece

p.+lik 5a/17

pāyelik Far.+T. rütbeli, dereceli

p. 5a/4

pāygāh Far.derece, rütbe

p.+ıga 11a/11

peder Far. baba

p. 24a/2

pehlivān Far. yiğit, kahraman

p.+lar 12a/1

penāh Far. sığıncak yer, melce

p. 27a/1, 7a/11, 7a/20

penç Far. beş

p. 27a/21

pençşenbih Far. perşembe

p. 4b/16

pend Far. öğüt, nasihat

p. 27b/21

per Far. kanat

p. 21a/18

perde Far. perde

p.+lerining 6b/20

perhīz Far. bazı dinlerde nefsi köreltmek için yiyecek ve içeceklerde belli bir süre için yapılan kısıtlama

p. 14a/13, 23b/14, 25a/1

perhīzkār Far.+Far. haram ve yasak olan şeylerden kaçınan, bunlara karşı kendini tutan (kimse)

p. 27b/16, 25b/10, 30a/2

perver Far. sonuna geldiği kelimelere "besleyen, yetiştiren, koruyan, seven" anlamı katarak Farsça usulüyle birleşik sıfatlar yapar

p. 19b/21, 29b/15

perverdigār Far.+Far. bütün yaratıkları besleyen ve yetiştiren, Allah

p. 26a/18, 7a/1

p.+nıng 28b/18

perveriş Far. besleme, beslenme

p. 17a/14, 17a/17, 22b/19, 23a/7, 6a/7, 6a/8

perverişçi Far.+T. besleyen, beslendiren, Allah

p. 23a/6

pes Far. yeter, kafi; o halde, öyleyse bk. **bes**

p. 12a/18, 17a/15, 17b/20, 18a/3, 19a/12, 19a/5, 29b/5, 2b/9, 3a/5, 4b/12, 5b/18, 7b/21, 8a/19, 8a/22, 8a/3

p.+dür 13b/3

pesend Far. beğenme, seçme, takdir

p. 14b/17, 28a/18

peşīmān Far. pişman

p. 13b/21

peydā Far. peyda olmak, ortaya çıkmak

p. 10b/8, 10b/8, 12b/20, 16a/1, 21a/10, 21a/12, 21a/15, 21a/2, 21a/8, 21a/9, 21a/9, 24b/20, 26a/17, 27b/10, 28a/17, 28b/15, 28b/4, 2a/4, 30b/11, 9a/11, 9a/5, 9b/15

peyġām Far. haber, peyam

p.+ı 7b/10

peyġāmber Far. peygamber, elçi, resul

p. 13a/8, 16a/16, 17a/9, 18a/10, 18a/20, 18a/5, 18a/6, 18a/8, 18b/1, 18b/16, 18b/22, 18b/6, 19a/4, 22a/9, 29b/17, 30a/8, 30b/22, 5a/7, 5b/13, 6b/10, 8a/20, 8a/6, 8b/13, 8b/18, 8b/20

p.+din 22b/2

p.+erning 5b/9

p.+i 8a/2

p.+ler 4a/23, 4b/21

p.+lerdin 5b/5, 5b/7

p.+lerni 17a/8, 17b/5, 21b/11, 21b/14, 21b/5, 21b/6, 21b/7

p.+lerning 21b/16, 5b/3

p.+ni 21b/8, 22b/3, 5a/1, 8a/10

p.+ning 4b/1, 4b/22, 5a/21

peyġāmberlik Far.+T. peygamberlik

p. 4b/22

p.+imġa 3b/1

peymāne Far. içki kadehi, özellikle şarap kadehi, şarap

p.+de 26b/6

pışıḳ pişmiş

p. 15b/14

pīr Far. pir, yaşlı kimse

p. 16b/5, 16b/6, 9b/13, 9b/15

p.+ge 9b/13, 9b/13

p.+ni 9b/12

pīrāste Far. süslenmiş, donatılmış

p. 12a/3, 7a/22

pis pis, leke, temiz olmayan

p. 25a/2

pīşanī Far. ön taraf, alın

p.+leride 29b/5

p.+sıġa 10a/18

p.+sige 19a/11

p.+sining 4b/9

pişür- pişirmek

p.-ġıl 15b/11

pōst Far. post

p.+ıġa 6a/8

pul para, akçe

p. 24b/1, 25b/3, 25b/4, 26b/13, 26b/14, 26b/17, 26b/9, 9b/14, 9b/20, 9b/22

p.+larıge 25b/3

p.+larnı 25b/8

p.+nı 24b/23, 9b/13, 9b/14, 9b/15, 9b/21, 9b/22

p.+nıng 27b/2

pūş Far. sonuna geldiği kelimeye "giyen, örten" anlamı katar

p.+nı 16b/6

pūşāk elbise, giysi

p.+dur 6a/6, 6a/6

pūşīde Far. örtü, örtülen, örtülü

p. 5a/7, 7a/4

p.+dür 19b/3

pül Far. köprü

p. 21a/5

pür Far. dolu

p. 25b/13, 2a/4, 2a/7, 2a/8, 30a/23

p.+dür 6b/9

R

Rabb Ar. Allah

r.+ning 22b/18, 22b/18

rabbānī Ar. ilahi

r. 9a/15

Rabbü'l-ʿizzet Ar. yüce Allah

r.+ge 9b/8, 10a/20

raġbet Ar. istek, arzu

r. 11b/15, 11b/22

rāġib Ar. istekli, isteyen kimse

r. 27b/10

rāh Far. yol

r. 29b/15, 6a/19, 8a/17, 8a/17

r.+ı 2a/15, 2b/12

rāḥat Ar. rahat, tasasız, huzur

r. 11b/17, 11b/8

r.+da 28a/13

r.+nı 28a/13

raḥīm Ar. merhametli, acıyan, affedici

r. 10a/11, 17a/14, 17b/12, 17b/20, 21a/20, 14a/14, 24a/22, 27a/17

r.+de 17a/12

r.+dür 18a/16

r.+i 2b/16

raḥīma Ar. çok merhametli kimse

r. 18a/15, 18a/5

raḥīmkār Ar.+Far. merhametli, merhametli olan

r. 17b/7

raḥmān Ar. rahman

r. 17a/14, 17b/19, 18a/16, 25b/9, 29a/15

r.+da 17a/12

r.+ı 21a/18

raḥmet Ar. rahmet, merhamet

r. 17b/16, 17b/22, 22a/12, 2b/10

r.+i 17a/13, 17a/18, 17a/18, 8a/10

r.+imge 8b/17

r.+ini 17b/22, 22b/1

r.+ining 17a/20, 22a/22, 22a/23

r.+ni 17a/15

raʿnā Far. yarısı sarı, yarısı kırmızı çok güzel gül

r. 25b/1

rāst Far. doğru, gerçek, düzgün

r. 21b/7, 21b/8, 23a/1, 23a/3, 23a/5, 23a/8, 24a/7, 27a/10, 27a/15, 27a/16, 27a/22, 28a/2, 29b/16, 30a/9

r.+dın 29b/17, 8a/17

r.+ġa 29b/15, 2a/15, 6a/19

r.+nı 2b/12

r. yoldın 24b/20

rāstkuylik Far.+Far.+T. doğruluk, dürüştlük

r. 24b/15

rāstlıḳ Far.+T. doğruluk, dürüştlük

r. 28a/1, 28a/14

r.+ġa 29b/6

rāstlik bk**. rāstlıḳ**

reʿāyā Ar. bir hükümdarın yönetimi altında vergi veren halk

r. 24b/13

rencūr Far. incinmiş, sıkıntılı, dertli, rahatsız

r. 28a/3

renç Far. ağrı, sızı, eziyet, zahmet

r. 28b/17

r.+ler 28b/10

rengā reng Far. rengarenk

r. 24b/14

renk Far. renk

r. 16a/1, 23b/14, 7b/14

resīde Far. erişmiş, yetişmiş, olgunlaşmış

r. 14b/13

resm Ar. resim

r.+i 25b/10

r.+ini 9b/7

reste Far. kurtulmuş

r. 14b/6

resūl Ar. peygamber, nebi, elçi

r. 18a/15, 8b/13

r.+nı 24a/16, 24a/22

revā Far. layik, uygun, münasip

r. 10a/1, 20a/4, 4b/22, 5a/23, 9b/23

r.+dur 10b/1

revāc Ar. itibar, değer, kıymet

r. 30b/5

revāḳ Ar. bir yapının ön kısmındaki üstü örtülü, önü açık yer

r.+larġa 23b/23

r.+larıng 23b/20

r.+larnı 23b/18

revān Far. yürüyen, giden, akan

r. 12a/4, 17b/8, 20b/11, 20b/21

rıḍvān Ar. cennetin kapıcısı olan melek

r. 22a/2, 3b/6, 3b/8

r.+ġa 3b/6

r.+lar 3b/9

riḥlet Ar. göç, sefer, dünyadan ahirete göçme

r. 5a/9, 7b/23

rıżā' Ar. razı olma, memnunluk

r. 8a/19

rızḳ Ar. Allah tarafından herkese takdir edilen nimet

r. 17b/20

r.+ını 17b/21

r.+larġa 2a/12

r.+nıng 2a/11, 2b/11

ricā' Ar. rica, dilek, istek

r. 11b/23

rīş Ar. kuş tüyü

r. 21a/18

rişte Far. ip, iplik

r.+leri 6a/15

r.+sıġa 6a/14

r.+si 5a/11

r.+sidür 6a/13

rivāyet Ar. nakledilen haber veya söz

r. 13a/8, 18a/20, 18b/1, 23b/8, 29a/13, 2b/15, 30b/11, 30b/23, 3b/20

r.+de 28b/13, 28b/17, 28b/19, 28b/20, 28b/23, 28b/8, 29a/17

r.+leri 18a/4

riyā' Ar. olduğundan başka türlü görünme, özü sözü bir olmama, iki yüzlülük

r. 23b/15, 25b/14, 26a/9

rū be rū Far. yüzeyüz

r. 10b/13, 12a/4

rūḥ Ar. ruh

r.+u 16a/6

rūḥānī Ar. ruhla ilgili

r.+de 14b/4

ruḫṣat Ar. izin, müsade

r. 13b/9

rūşen Far. parlak, aydınlık

r. 14b/2, 21a/21, 24b/5, 29b/16, 29b/9, 2a/17, 6b/1, 6a/23, 7b/17, 8a/12, 8b/20

rūşenlıḳ Far.+T. aydınlık

r. 16a/6, 22a/21, 5b/2

r.+ını 22a/22

ruşenlik bk. **rūşenlıḳ**

rūy Far. yüz, çehre

r. 14b/17, 14b/20, 20a/21, 20b/20, 27b/12, 27b/15, 4b/21, 5a/3

r.+ları16a/2

rūze Far. oruç

r.+ni 28a/20

rüşvet Ar. rüşvet

r. 23b/11, 27a/22

S

saʿādet Ar. mutlu olma, mutlu ve mesut yaşama

s. 22a/10, 7b/16

s.+ni 7b/11

sāʿat Ar. saat

s. 12b/20

s.+dur 4a/2, 7a/9

ṣabr Ar. sabır

s. 25b/18, 25b/18

ṣābit Ar. sabit

s. 2b/13

saç- saçmak

s.-ar 17b/17

s.-ıp 9b/5

ṣadaḳa Ar. sadaka

s. 27b/2

s. kılmak 27b/1

ṣadet Ar. kasıt, niyet, meram

s.+leri 30a/8

ṣādıḳ Ar. sadık; doğru, gerçek

s. 19b/10

s.+lar 18b/8

ṣaff Ar. saf, sıra, dizi,bölük

s. tartıp 5a/22

ṣafā' Ar. gönül şenliği, rahat, huzur

s. 12a/4, 6a/21

ṣaġīre Ar. islam dininde haram olduğuna dair hakkında açık hüküm bulunan günahların dışında kalan küçük günahlardan her biri

s. 10b/20, 12a/23

ṣaḥābeAr. sahabe

s. 23a/11

s.+ler 1b/11, 28b/1

saḫāvet Ar. cömertlik, el açıklığı

s.+ning 27a/21

saḫī Ar.cömertlik, el açıklığı

s. 29b/14

ṣāḥib Ar. sahip

s. 14b/20, 29a/15

sāḥir Ar. büyü yapan, büyücü

s.+din 19b/5

ṣaḥrā Ar. çöl, kır, ova

s. 11b/19, 13b/14, 20b/9

s.+da 10a/4, 13b/15

s.+daki 13b/13

s.+nı 13b/12

s.+sıda 21a/13

s.+sıdın 29b/2

ṣāʿiḳa Ar. yıldırım

s. 28b/10, 28b/8

sā'il Ar. soru soran kimse; dilenen kimse, dilenci

s. 8b/19

sāḳī Ar. saki, içki dağıtan kimse

s.+de 13b/12

s.+ġa 10a/19

sākin Ar. sakin

s. 14a/1

saḳla- saklamak, korumak, gizlemek

s.-dı 22a/13, 22a/17, 22a/7

s.-ġay 22a/14, 4a/14, 7a/10

s.-ġıl 2a/20

s.-ġuçı 23a/7

s.-maḳ 24a/22, 6b/12

s.-maslar 25a/4, 26a/11

s.-p 10a/3, 4a/17, 8b/4

s.-r-men 22b/16

s.-sa 18b/8, 21b/3, 7a/20

sal- salmak

s. 12a/17

s.-dı 15b/7, 19b/15

s.-ġıl 19b/14

s.-ıp 7a/17

s.-maḳ 8a/3

s.-maḳnı 2a/16

s.-ur 19a/16

s.-urlar 28a/10

ṣalavāt Ar. namazlar

s. 7b/19

ṣāliḥ Ar. sahil, dinin emrettiği hususlara uygun davranan, iyi amel sahibi, günah işlemekten kaçınan kimse

s. 27b/16

s.+lerni 25a/16, 3a/1

sālik Ar. bir yola girmiş olan, bir yolu tutup onu takip eden kimse

s.+lerni 6a/21

salṭanat Ar. saltanat

s.+da 14b/15

saman saman

s. 28b/15

ṣandūḳ Ar. sandık

s. 15b/8

s.+da 15b/13

s.+ġa 15b/7

s.+ıdın 28a/1

s.+nı 15b/13, 15b/16, 15b/17

sarāy Far. saray

s. 17b/11, 24a/2, 7a/22, 7b/8

s.+da 20b/10

s.+ı 7a/21

s.+ıda 16b/1

s.+nıng 7b/2

sarı sarı

s.+ġa 7b/6

sat- satmak

s.-ıp 15b/10, 15b/2, 15b/4, 3a/3

s.-ḳuçı 23b/10

s.-ḳuçını 14b/16

s.-maḳda 27b/9

s.-maḳnı 24b/11

s.-urda 26b/7

s.-urlar 24a/14

saʿy Ar. çabalama, çalışma, emek sarfetme

s. 26a/15, 26a/21, 29b/12

sāye Far. gölge

s. 29b/3

ṣayd Ar. av, şikar, avlanma

s. 8b/17

s.+ide 11b/23

ṣayḳal Ar. cila

s.+ı 6a/22

sāz Far. saz, çalgı

s. 17b/7

sebʿa Ar. yedi

s. 14a/21, 14b/3

sebeb Ar. sebep

s. 10a/12, 13b/21, 16b/16, 22b/14, 27b/2, 5b/5, 7a/2, 9b/17

s.+din 13b/22, 25a/13, 27b/13, 28a/11, 8a/9

s.+i 19b/19, 27b/1

s.+idin 2b/13, 3b/10

s.+li 9a/1

s̱ebt Ar. yazma, kaydetme

s. 4a/12

seccāde Ar. seccade

s.+side 4a/14

secde Ar. secde

s. 10b/1, 13a/4, 13a/4, 13a/5, 13a/5, 14a/4, 14a/4, 14a/5, 14a/6, 9a/14, 9a/15

s.+din 10a/5

s.+ge 10a/23, 15b/22, 2b/6

sefer Ar. sefer

s. 25a/3

sefīd Far. ak, beyaz

s.+ke 27b/21

seḫāvet Ar. cömertlik, el açıklığı

s. 11b/23

seḥer Ar. sabahleyin

s. 9b/10, 9b/19

sehl Ar. kolay

s. 11a/20

s. şümarida 26b/2

sehv Ar. kasten yapılmayan, yanılmaktan doğan yanlış, hata

s. 3b/21

sekerāt Ar. sarhoşuk, insanı kendinden geçiren haller

s. 4b/3

sekiz sekiz

s. 19a/18, 22b/3, 3b/22, 3b/22, 3b/23, 4a/15, 4a/7, 7a/7

s.+inçi 8b/10, 24a/14, 29b/7, 7a/8

seksen seksen

s. 4a/15, 4a/16, 4a/18

s.+leyinçi 27b/23

seksen altı seksen altı

s.+nçı 28a/17

seksen bir seksen bir

s.+inçi 28a/4

seksen biş seksen beş

s.+inçi 28a/15

seksen iki seksen iki

s.+nçi 28a/6

seksen ming seksen bin

s. 13a/11, 13a/13

seksen sekiz seksen sekiz

s.+inçi 28a/20

seksen toḳuz seksen dokuz

s. 29a/11

seksen tört seksen dört

s.+ünçi 28a/12

seksen üç seksen üç

s.+ünçi 28a/10

seksen yeti seksen yedi

s.+nçi 28a/19

sekte Ar. bozgunluk, boşulma, zarar

s. 12b/10

selām Ar. selam

s. 16b/6

selāmet Ar. selamet, esenlik

s. 10a/3, 12a/18, 21a/6, 22a/13, 22a/15, 22a/16, 22a/21, 22a/7, 22a/8, 4a/17, 4a/7, 4a/9, 4b/4, 6b/12, 6b/17, 7a/17, 7a/20, 8b/4

selīm Ar. selim

s.+ni 22b/9

sen sen

s. 10a/11, 10b/16, 11a/12, 11a/12, 13a/2, 13a/21, 13a/7, 14b/11, 17b/7, 18a/16, 20b/12, 20b/14, 21b/7, 23b/21, 24b/3, 26b/15, 3a/1, 4b/9, 8b/22, 9a/16, 9a/19, 9a/22, 9a/22, 9b/15, 9b/16, 9b/20, 9b/21

s.+din 10a/5, 19b/23, 9a/12

s.+ga 10b/21, 11a/14, 13a/19, 13b/1, 15b/19, 20a/11, 24b/4, 6b/18, 9a/13, 9b/18, 9b/20

s.+i 10b/23, 11a/13, 13a/6, 13b/17, 15b/15, 15b/21, 17b/16, 18b/13, 18b/13, 18b/14, 19b/22, 19b/23, 20a/1, 20b/17, 22b/10, 22b/8, 23b/20, 2b/20, 3a/1, 9b/17, 9b/18

s.+ing 10b/16, 10b/4, 13b/10, 19b/21, 20b/20, 22b/9

s.+ler 17b/10, 17b/13, 17b/13

ş̲enā Ar. övme, övüş, medih

s.+ġa 7a/3

s.+sını 7a/5

senet Ar. senet

s.+lerni 7b/18

seniy Ar. yüksek, ulu, büyük

s.+dür 12a/5

s.+leride 5a/13

ser Far. baş, kafa; önder, reis

s.+iġa 18a/5, 22b/13

ş̲erā Ar. toprak

s.+ġaça 24a/19

serīʿ Ar. hızlı, çabuk, tez

s. 18b/18

sermest Far. sarhoş

s. 17b/19

sernigūn Far. ters dönmüş; talihsiz, bahtsız

s. 13b/13

server Far. başkan, rei önder

s. 7b/23

s.+i 12b/3

s.+idür 5b/10

seşenbih Far. salı

s. 4b/14

s̱evāb Ar. sevap

s.+dın 26a/11

s.+ını 2a/6, 4a/1, 4a/19, 4a/22, 4b/1

s.+ınıng 3a/2

s̱evābkirdār Ar.+Far. sevap işleyen

s. 19b/12

sevdā Far. alış veriş

s. 27a/9

sevdāger Far. satıcı

s.+lerni 27b/9

sevdā ve satuḳ Far. alış veriş

s. 27a/2

seyyid Ar. seyit, seyit olma durumu

s. 27a/3

s.+idür 5b/9

seyyide Ar. seyit olan kimsenin hanımı

s. 14b/10, 14b/6

s.+ġa 14b/10

s.+ni 14b/13

ṣidḳ Ar.doğruluk, gerçeklik

s. 20a/18, 2b/22, 3b/2, 6a/21

ṣıfat Ar. sıfat

s. 13a/2, 23a/4, 24a/15, 5a/21

s.+ı 13a/1

sığ- sığmak

s.-maydur 4b/17

ṣıḥḥat Ar. sağlık, esenlik, afiyet

s. 20b/2

ṣıla Ar. sıla

s. 14a/14, 24a/22

sın- kırılmak

s.-ıp 14b/13

sınuḳ kırık

s. 13b/13

ṣırāṭ Ar. Sırat köprüsü

s. 21a/5, 3a/9

s.+dın 21a/6, 22a/8, 3a/10, 3a/14, 3a/18, 3b/3

s.+ġa 3a/15, 3a/22

s.+nıng 3a/23

s. başıġa 3a/12

ṣırr Ar. sır

s.+ı 20a/21, 7b/1

s.+ıdın 9b/4

s.+ısını 9b/8

siḥir Ar. büyü, efsun

s. 19b/6

s.+i 19b/8

s.+leri 19b/10

s.+ni 19b/5, 19b/5, 19b/6

silāḥ Ar. silah

s.+ları 30a/7

silsile Ar. silsile

s.+si 6a/9

sīne Far. göğüş, bağır, kalp, gönül

s.+leride 26b/23

sipāriş Far. sipariş

s. 6b/4

sipehsālār Far. başkomutan, seasker

s.+ları 29a/6

siper Far. siper, kalkan

s.+ni 12a/3

sīrāb Far. suya kanmış, suya doymuş

s. 21a/15

sīrāblik Far.+T. suya doymuşluk

s. 19a/22

sīret Ar. bir kimsenin ahlaki, seciyesi, karakteri, dışa akseden davranışı

s.+leri 25b/12

sirişt Far. yaratılış, maya, tabiat, mizaç

s. 3b/12

s.+ke 3a/7, 22a/9

sitāre Far. yıldız

s. 29b/6

sitem Far. sitem

s. 25a/8

s.+ge 24a/8

siyāh Far. siyah, kara

s. 11b/20

siyāset Ar. siyaset

s.+idin 22a/1

siz siz

s. 24a/2, 5a/11, 8b/23

s.+ge 10a/12, 10a/14

s.+ler 10a/21, 17b/9, 18a/6, 23a/8, 3b/1, 3b/2, 3a/17, 17b/12

s.+lerdin 3a/13, 3a/18

s.+lerġa 24a/4

s.+lerge 17b/11

s.+lerni 17b/6, 24a/13, 3a/13, 3a/17, 3a/23, 8a/14, 8a/15

s.+lerning 8b/17

s.+ni 18a/7, 24a/5

ṣoḥbet Ar. sohbet

ṣ. 19a/14, 25a/16

ṣ.+lerni 27b/21

song sol

s.+ga 11b/21

sor- sormak

s.-arlar 23b/11

s.-arsın 12b/6

s.-dılar 13b/1, 1b/14, 9a/21, 9b/2

s.-ġıl 12b/6

s.-maḳ 10a/23

s.-sam 9a/3

sora- sormak bk. **sor-**

s.-adı 14b/18, 14b/21, 14b/3, 16a/20, 2b/19, 3b/8

s.-adılar 18a/6, 23a/17, 23a/19, 24a/5

s.-adım 16b/12, 2a/1

s.-ap 24a/4

söz söz

s. 10b/13, 14b/10, 14b/18, 22b/13, 27b/22, 9b/3

s.+din 10a/22, 24a/7, 9a/11

s.+ġa 24a/8

s.+i 14b/12, 7b/15, 7b/6

s.+idin 14a/7, 25a/22, 26b/16, 3a/7

s.+ini 13b/9, 24a/17

s.+lerni 24b/11, 25a/22, 28a/11

s.+ni 16b/4, 28a/2

s. taşuġuçı 25b/1

s.+ümġa 10b/13

sözle- söylemek, konuşmak

s.-dim 22b/8

s.-gil 9a/6

sözlet- söyletmek, konuşturmak

s.-ür 30a/23

suv su

s. 10a/14, 15b/18, 16b/21, 21a/15, 21a/15, 21a/19, 28b/9

s.+daki 23b/10

s.+ı 12a/18, 17a/1, 27a/, 4b/23

s.+ını 4a/11

s.+nıng 20b/22

s.+nı 21a/16

s.+nıng 20b/23, 23a/1

su'āl Ar. soru

s. 10b/12, 10b/15, 10b/19, 10b/23, 10b/5, 10b/8, 12b/5, 14a/10, 14b/18, 14b/7, 16b/14, 16b/15, 16b/7, 17a/4, 19b/20, 1b/11, 1b/13, 1b/13, 1b/14, 23a/22, 26b/11, 7b/21, 9a/13, 9a/3

s.+din 10b/1, 15a/1

s.+dur 14b/7

s.+im 10a/20, 10b/2, 9a/13

s.+ing 9a/6

s.+ingni 14b/6

s.+larıng 11a/3

s.+nı 14b/3

s.+ni 10a/21, 10b/2, 11a/2, 14b/20

sūd Far. fayda, kar

s. 20b/4, 25b/15

sulṭān Ar. sultan, hükümdar

s. 15b/22, 19b/20, 5b/10, 5b/6

s.+ıdur 6a/2

sun- sunmak, takdim etmek, uzatmak

s.-dım 9b/13

sūr Ar. sur

s.+larını 2a/23, 2b/1

s.+nıng 2b/13

ṣūrat Ar. yüz, çehre

ṣ.+larını 25b/12

ṣ.+larnı 7b/3

sūre Ar. sure

s. 1b/11, 20b/10, 20b/12, 20b/12, 20b/16, 20b/16, 3b/10, 3b/11, 3b/12, 3b/13, 3b/14, 3b/18, 3b/6, 3b/8, 3b/8, 3b/9, 4b/5, 5a/21, 5a/22, 5a/23, 5a/23, 5b/1, 5b/10, 5b/12, 5b/14, 5b/17, 5b/19, 5b/20, 5b/23, 5b/4, 5b/4, 5b/8, 6a/1, 6a/16, 6b/15

s.+lerdin 5b/8

s.+leri 4a/21

s.+lerni 20b/14

s.+ni 12b/23, 2b/20, 2b/22, 3b/17, 3b/19

s.+ning 5b/23

ṣūret Ar. gözün ilk bakışta gördüğü şey, dış görünüş, şekil

ṣ. 14b/23, 19b/19

ṣ.+de 26a/10

ṣ.+leri 29b/8

ṣ.+lerige 29b/9

sūsen Far. susam, zambak

s.+ge 25b/2

sūz Far. yanma, yanık, ateş

s. 8a/18, 8a/3

ş̲ümme Ar. sonra

ş̲. 21a/12

sünnet Ar. sünnet

s. 25a/4

s.+leridin 24a/11

s.+lerni 8a/8

süt süt

s. 21a/17

Ş

şādlıḳ Far.+T. sevinçli, neşeli

ş. 12a/13, 12a/14, 12a/21, 12a/21, 13b/1

ş.+dın 12a/21

ş.+dur 12a/13, 13b/1

ş.+nı 25b/19

şafī‘ Ar. birinin affı için araya giren, şefaatçi olan, şefaat eden kimse

ş. 13a/2

şāh Far. padişah, hükümdar

ş.+lar 24b/6

şaḳāvet Ar. eşkiyalık, haydutluk, kötü davranışlı

ş. 3b/15

ş.+ning 7b/7

şaḳī Ar. bahtsız, nasipsiz

ş. 13b/22

şākir Ar. şükreden kimse, şükredici

ş.+lerni 22b/17

şarāb Ar. şarap

ş. 17b/18, 17b/18, 27b/4, 27b/5, 27b/6

ş.+ı 30b/20

ş.+ıdın 21a/19, 27b/6

ş.+nı 27b/4

şarṭ Ar. şart, koşul

ş.+ı 19b/5

ş.+nı 25a/4

şaṭranç Ar. satranç

ş. 26a/20

ş.+nı 26a/19

şecā‘at Ar. yiğitlik, cesaret

ş. 11b/23

şecā‘atlik Ar. cesaretli, yürekli

ş. 29b/14, 30a/2

şefā‘at Ar. bir suçun bağışlanması veya bir isteğin yerine getirilmesi için aracı olma

ş. 13a/2, 18a/14, 18a/8, 18a/9, 3a/21

ş.+ġa 17b/5

ş.+ları 22b/3

ş.+larıge 4b/1

şefī‘ Ar. şefaat eden kimse

ş. 27a/11, 6a/18

şefḳat Ar. şefkat

ş. 11b/22, 14a/14, 26b/21, 26b/22, 27a/17

şehevāt Ar. şehvetler, nefsin aşırı istekleri

ş.+dur 11b/8

şehīd Ar. şehit

ş. 16b/17

ş.+lerge 16b/16

ş.+lerni 16b/15

şehīdlik Ar şehitlik

ş. 16b/16, 18a/12

şehr Far. şehir

ş.+ġa 20b/5

ş.+ide 14b/6, 20a/20, 12a/10, 14b/15

ş.+ler 28a/21

ş.+lerġa 20b/1

ş.+lerni 28b/2

ş.+lerning 29a/1

şehvet Ar. aşırı istek, arzu

ş. 22b/12

ş.+ni 11a/21

ş.+ning 11b/17

şeḳāvet bk. **şaḳāvet**

şekībā Far. sabırlı

ş. 25b/18

şekk Ar. şüphe, zan

ş. 11b/13

şemm Ar. koku alma, koku duyma

ş.+idin 28b/5

şenbih Far. gün

ş. 4b/13

şerāfet Ar. şerefli olma, şereflilik, soyluluk

ş.+i 18b/14, 19b/11, 22a/1, 8a/12

ş.+idin 22a/10, 2b/18, 3a/6, 9b/21

ş.+ler 22a/3

ş.+leri 8a/11

ş.+leridin 21a/12, 8a/16

ş.+lerni 5a/15

şerāfetlik Ar. şereflilik

ş.+idür 28b/2

şerā'iṭ Ar. şartlar, koşullar

ş.+lerni 3b/17

şerāre Ar. kıvılcım

ş.+si 21b/22

şerbet Ar. şerbet

ş.+ini 11a/10

ş.+lerni 14a/3

şeref Ar. şeref

ş.+idin 2a/17

ş.+ini 5b/4

ş.+dür13b/2

şerī'at Ar. açık, doğru, düz yol

ş. 24b/6, 27a/12, 30b/5, 4a/14, 9a/11

ş.+dın 27a/16

ş.+ım 8b/16

ş.+ımge 8b/18

ş.+ke 28a/19

ş.+nıng 25b/10, 8a/7

şerīf Ar. şerefli, kutsal, mübarek

ş. 19b/11, 22a/1, 3a/12

ş.+ing 19b/22

ş.+leri 29b/18

ş.+leriğa 29b/22

ş.+lerini 5a/3

ş.+lerni 4a/19

ş.+ni 19a/13, 21a/3, 25b/23, 28b/23, 4a/21

ş.+ning 29b/5

şerīklik Ar. ortaklık

ş. 12b/17

şerm Far. utanma, utanç

ş. 25b/21, 26b/21, 27b/19

şermende Far. utanılacak iş yapmış, mahcup olmuş

ş. 25a/10, 25a/14

şermsār Far.+Far. utangaç

ş. 17b/9, 25a/10

şerr Ar. şer, kötü

ş. 11b/22

ş.+idin 10a/3, 22a/19, 22a/19, 28b/6, 7a/20

ş.+ige 2b/4

şevḳāmīz Ar.+Far. şevkli, arzulu, istekli

ş. 11a/20, 7a/1

ş.+ning 16a/21

şevket Ar. büyüklük, ululuk, heybet, haşmet

ş. 14b/6

şey Ar. şey

ş. 20a/3, 20a/3, 22b/19, 23b/1

şeydā Far. çılgın, divane

ş. 16b/19, 20b/20

şeyḫ Ar. şeyh

ş. 10a/3, 16a/12, 16a/20, 16a/6, 16a/7, 16a/8, 16a/8, 20b/10, 20b/11, 20b/13, 20b/13, 20b/16, 20b/17, 20b/23, 20b/5, 20b/6, 20b/6, 20b/9, 22b/8, 9a/12, 9a/17, 9a/18, 9a/21, 9a/5, 9b/2, 9b/6, 9b/9

ş.+ge 20b/12

ş.+ni 16b/5, 20b/5

şeyṭān Ar. şeytan

ş. 10a/12, 10a/12, 10a/13, 10a/19, 10a/4, 10a/7, 10a/9, 11a/15, 11a/16, 11a/2, 11a/9, 11b/11, 11b/13, 11b/2, 11b/7, 11b/9, 12a/12, 12a/14, 12a/21, 12a/4, 12a/7, 12a/9, 12b/18, 12b/22, 12b/23, 13a/18, 13a/19, 13a/2, 13a/23, 13a/4, 13a/7, 13b/19, 13b/2, 13b/21, 13b/4, 14a/10, 14a/18, 14a/19, 14a/5, 14a/7, 19b/11, 20a/9, 21b/11, 21b/14, 21b/16, 26a/18, 26b/16, 2b/15, 2b/20, 7a/14, 7a/18, 7a/18, 7b/14, 7b/20, 7b/22, 7b/22, 8a/11, 8a/13, 8a/14, 8a/16, 8a/18, 8a/2, 8a/21, 8a/23, 8a/4, 8b/14, 8b/18, 8b/19, 8b/2, 8b/22, 8b/3, 9a/12, 9a/15, 9a/16, 9a/18, 9a/18, 9a/22, 9a/7, 9b/16, 9b/17, 9b/2, 9b/23, 9b/5, 9b/7, 9b/9

ş. aleyhi'l-lane 12a/19

ş.+da 13a/21

ş.+dın 2b/19

ş.+durmen 9b/16

ş.+ġa 10a/10, 11a/10, 11a/11, 11a/11, 13b/10, 13b/9, 26a/21, 8b/2, 8b/7, 8b/8

ş.+nı 10a/2, 10a/3, 11a/8, 13a/10, 13a/14, 13a/14, 13a/16, 13a/17, 13a/7, 13a/9, 14a/17, 14a/2, 21b/3, 2b/16, 7a/20, 7b/19, 8a/23, 8b/14, 9a/2

ş.+nıng 13b/21, 22a/19, 8b/10, 8b/12

şiddet Ar. şiddet

ş.+i 12a/22

ş.+ide 30b/16

şikār Far. av, düşmandan ele geçirilen mal, ganimet

ş.+idür 26a/18

şikāyet Ar. şikayet

ş. 22b/13

şikeste Far. kırık, kırılmış, kırgın, incinmiş, kederli

ş. 7a/23

şikestelik Far.+T. kırgınlık

ş.+ni 6b/22

şimāl Ar. kuzey, kuzeyden esen rüzgar

ş. 28b/13, 28b/13, 3a/11

şimşīr Far. kılıç

ş. 12a/14, 29b/15, 30a/7

ş.+leri 30b/2

şimşīrbāzlik Far.+Far+T. kılıç kullanma ustalığı

ş. 28b/8

şirk Ar. şirk, ortak

ş. 11b/13

şīve Far. şive

ş.+ler 10a/16

şol o (işaret zamiri)

ş. 12b/12, 12b/20, 13b/3, 20b/5, 27b/13, 3a/11, 8a/14, 8a/15, 9b/4

ş.+dur 9a/13

şöhret Ar. şöhret

ş. 20b/1, 20b/3

şunġa ona, onun için

ş. 16a/11, 18a/3, 23a/7, 24b/3, 5b/8, 7a/17, 17b/21, 7a/5, 8a/20

şunça o kadar, bu kadar

ş. 24b/4

şuʿle Ar. şüle

ş. 20a/21, 27a/1

şūmlıġ Ar+T. uğursuz, şom bk. **şūmluġ**

ş.+lıġıdın 27b/10

şūmluġ Ar.+T. uğursuzluk

ş.+ını 20a/9

şundaġ böyle, şöyle

ş. 27b/17, 29b/17, 30b/18

şübhe Ar. şüphe

ş. 11b/13, 12b/17

şükr Ar. şükür

ş. 22b/4, 22b/7, 22b/8, 22b/9, 26b/3, 26b/4, 26b/5

ş.+ini 26b/5

şüphelik Ar.+T. şüpheli

ş. 22b/12, 9b/22

T

tā Far. ta, kadar, değin

t. 10a/21, 10b/10, 10b/18, 12b/5, 13a/3, 13a/6, 13b/3, 14b/7, 15b/8, 17a/20, 17b/18, 17b/3, 19b/6, 20a/5, 20b/13, 20b/17, 20b/7, 21a/15, 21a/18, 21b/14, 22b/16, 24a/12, 27a/4, 2a/13, 2a/20, 2a/6, 2b/8, 5a/1, 5a/11, 5a/11, 5a/17, 6a/15, 6a/9, 6b/4, 6b/6, 8a/5, 8b/11, 8b/3, 8b/3, 8b/8

taʿaccüb Ar. hayrete düşme, şaşakalma

t. 15b/12, 3a/7

t.+ke 19b/17, 26b/10

taʿalluḳ Ar. ilgili, bağlı, ait

t. 19b/18

ṭāʿam Ar. yemek, yiyecek

ṭ. 21b/23, 25a/2

ṭāʿat Ar. taat, ibadet

ṭ. 11a/22, 2b/11, 8b/4, 8b/5, 8b/8, 8b/9

ṭ.+dın 11a/18

ṭ.+ge 2a/13

ṭ. kılmaḳġa 6a/20

ṭ.+larıdın 10b/21

ṭ.+nı 28a/7

ṭabaḳa Ar. tabaka

ṭ. 19a/14, 2b/2, 6a/8

ṭ.+larıdın 5a/5

ṭabaḳāt Ar. tabakalar

ṭ. 23a/5, 27b/12

ṭ.+ı 2a/4

tābān Far. parlak, ışıklı

t. 20a/22, 29b/10

tābiʿ Ar. birine veya bir şeye uyan ve onun arkasından giden

t. 24a/12, 27b/14, 30b/21

t.+leri 2b/19

ṭabīat Ar. tabiat, doğa

ṭ. 24a/12, 29b/5

ṭabīb Ar. hekim, doktor

ṭ. 16a/23, 20b/1

taʿbīr Ar. tabir, ifade

t. 23a/19, 23a/21

tāc Far. taç

t. 13a/18, 3a/20

t.+nı 13b/17

taf- bulmak

t.-ıp 2a/17, 3a/6

taġ dağ

t. 20a/23, 28a/17

t.+dur 29b/1

t.+lar 28b/15

taḥammül Ar. tahammül

t. 16b/2

taḥāret Ar. temiz olma, temizlik, abdest alma

t. 2b/22, 9b/10, 9b/10, 9b/11

taḥḳīḳ Ar. tahkik

t. 16a/8, 18a/4, 18b/23, 19a/7, 29b/6

taḫt Far. taht

t. 14a/2, 16b/5, 20a/18, 2b/4

t.+dın 14b/7

t.+ı 10b/14

t.+ıdın 13a/18, 14b/8

t.+ıge 15a/7

t.+ınıng 10b/15

taḫta Far. tahta

t. 21b/4, 21b/8, 24a/19

t.+ġa 21b/16, 21b/5

t.+lardaki 21b/9

t.+lardın 21b/12

t.+larġa 21b/13, 21b/8

t.+larnı 21b/7

ṭā'ife Ar. tayfa

ṭ. 26a/17, 26b/8

ṭ.+lerġa 27a/16

ṭ.+lerni 30a/10

taʿyīn Ar. tain

t. 30b/9, 21b/7, 5a/10

ṭāḳ Ar. kubbe, kümbet

ṭ. 23b/15, 23b/18, 23b/20, 23b/23

ṭāḳat Ar. güç, kuvvet, derman

ṭ.+ım 14b/9

taḳdīr Ar. takdir

t. 9a/15, 9a/17

taḳı daha,da/de, ve

t. 11a/5

ṭakrīr Ar. sözle anlatma, anlatış, önerge

ṭ. 15a/1

taḳṣīrāt Ar. kusurlar, kabahatlar, suçlar

t.+ıġa 3b/21

taḳsīm Ar. parçalara ayırıp bölme, pay etme

t. 17a/16

ṭāḳtī ṭāḳ Far**.** ters düz

t. 16b/2

taḳvā Ar. takva, Allah'tan korkma

t. 11b/22, 25b/17

t.+nı 25b/16

ṭalāḳ Ar. boşanma, nikahın sona ermesi

ṭ. 24b/17, 24b/18

ṭaleb Ar. talep

ṭ. 15b/16, 24a/18, 24b/2, 8a/19

ṭ.+lerni 8a/20

ṭ.+ning 11b/15

ṭālib Ar. talip, istekli olan kimse

ṭ. 28a/16

ṭālibkār Ar.+Far. talipli, talibi olan

ṭ. 28a/16

tam dam, köy evi

t. 15b/23, 16a/1

t.+ı 30b/20

t.+nıng 16a/4

tam- dammak, damlamak

t.-dı 16b/8

t.-ġay 2a/16

ṭamaʿ Ar. aç gözlülük

ṭ. 27b/19

ṭ. 10b/7

ṭ.+nı 11b/15

tamām Ar. tamam

t. 11a/3, 14b/12, 14b/6, 16a/4, 19b/4, 5a/16, 6b/14, 8a/9

t.+en 2b/23

t.+ı 11a/2, 11b/13, 13a/11, 19b/14, 19b/8, 20b/3, 21a/10, 21a/2, 21b/1, 21b/23, 28b/2, 2b/16, 30b/18, 5a/3

t.+ısını 30b/8

tamāmen Ar. tamamen, hepsi

t. 20a/2, 20a/7, 23a/9, 25b/13, 29a/21

tamçı ev yapan, usta

t. 15b/23, 16a/1

taʿmīr Ar. tamir

t. 26a/8

ṭaʿn Ar. kınama, ayıplama, yerme

ṭ. 8a/13

tangla tan ile, yarın, gelecekte

t. 17a/1, 17a/21, 18b/13, 21a/5, 22b/2

tanu- tanımak

t.-rlar 29b/20

t.-rsın 12b/11

tanut- tanıtmak

t.-ġay-men 5b/19

tap- bulmak bk. **taf-**

t.-adur 16a/6, 5b/3

t.-almaydur 9b/1

t.-ar 29a/20, 2b/10, 2b/10, 2b/11, 2b/12, 2b/12, 2b/13, 2b/14, 2b/14

t.-ar ikenler 16b/16

t.-arlar 21a/18

t.-ar mu 9a/22

t.-ar-sen 10a/6, 12b/10, 12b/9

t.-gendür 6a/7, 6a/7

t.-gey 22a/22, 22b/1, 30b/5, 4a/19, 4a/22, 4b/1

t.-ġıl 12b/10

t.-ılur 30b/21

t.-ıp 14a/14

t.-ış 6a/5

t.-keni 30b/22

t.-madı 23a/21

t.-maḳ 24b/7

t.-mas 9b/18

t.-sa 20a/6

t.-sam 5a/15

t.-tı 8a/22

t.-tılar 10a/9, 22a/10

tapşur- teslim etmek, vermek

t.-dılar 6b/8

tārāc Far. yağma, çapul

t. 21b/21

ṭaraf Ar. taraf, yön

ṭ.+da 20b/23

ṭ.+ıda 20b/23

ṭ.+ıdın 29a/20

ṭ.+ıġa 17a/19, 17a/20, 20b/11, 20b/19, 20b/9, 21b/21, 22b/12, 2b/6, 3a/23, 6a/20, 7b/15, 9a/23

ṭ.+ını 17a/18

ṭarīḳ Ar. yol

ṭ. 22b/14

taʿrif Ar. tarif

t.+ini 6a/17

ṭarīḳa Ar. yol, tarik

ṭ. 24b/18

ṭarīḳāt Ar.yol, tarik

ṭ. 16a/6, 16b/5, 26a/21, 9a/10

tart- çekmek, tartmak

t.-almadılar 13a/17

t.-almasa 13a/19

t.-arlar 27a/11

t.-ıġlıkdur 3a/10

t.-ılgen 22a/8

t.-ıp 13a/23, 15b/17, 16b/20, 16b/23, 25a/7, 26b/17, 26b/19, 29a/21

t.-tı 12a/13, 16a/18, 16a/18, 16b/20, 20b/10

t.-ur 12a/21

tartıl- tartılmak

t.-dı 16b/9

t.-ġan 7b/4

t.-ıpdur 5a/21

t.-ur 6a/15

taṣarruf Ar. tasarruf

t. 16a/9, 21b/14, 21b/3

taṣdīḳ Ar. tasdik, doğrulama, doğru olduğunu söyleme

t. kılınglar 3b/1

taş taş

t. 30a/17

t.+dın 27a/19

t.+ġa 16b/8, 9b/11, 9b/17

t.+ını 11a/7

t.+ḳa 30a/17

t.+nı 2b/7, 2b/7, 2b/8, 9b/20

taşḳarı dışarı

t. 27a/17, 9a/8, 9b/10

taşla- bırakmak

t.-dı 11a/8, 15b/20, 15b/8, 16a/2, 16a/3

t.-dılar 16b/23, 21b/19

t.-ġaylar 7b/16

t.-ng 16b/21

t.-nglar 13a/10

t.-p 15b/19, 25b/16

t.-ptır 20b/8

t.-r 13a/16, 7b/7

t.-rlar 14a/7, 14a/8

t.-ydur 16a/1

tat- tatmak, duymak, hisetmek

t.-tılar 22a/23

ṭāʿūn Ar. veba

ṭ. 29a/1

ṭavāf Ar. tavaf, kutsal sayıp etrafını dolaşma, ziyaret etme

ṭ. 21a/1, 21a/5

ṭavḳ Ar. gerdanlık, tasma, halka

ṭ. 13a/15, 13a/16, 13a/16, 13a/9

ṭ.+nı 13b/16

tayyār hazır

t. 29a/9, 30a/21

tażarruʿ Ar. yalvarma, yakarma

t. 8b/23

tāze Far. taze

t. 21a/15

taʿẓīm Ar.hürmet etme, saygı gösterme

t. 3b/17

taʿzīr Ar. azarlama

t. 4a/16

teber Ar. balta

t. 29a/23

tedbīr Ar. tedbir

t. 15b/3, 20b/7

t.+i 21b/12

t.+ide 14b/22

tefekkür Ar. düşünme

t. 28a/9

t.+ning 30b/17

tefsīr Ar. tefsir

t. 18b/4

t.+i 1b/10

t.+ide 14b/15, 22b/5, 29b/7, 30a/1

t.+inde 28a/21

t.+leride 14b/11

t.+ni 28b/1

teġ- değmek, ulaşmak bk. **tiy-**

t.-mes 5a/16

teḥammül Ar. tahammül, katlanma

t. 25b/18

teḳāżā Far. azarlama, zorlama, zorla talep etme, isteme

t. 18a/4

tekbīr Ar. İslam dininde Allah'ın büyüklüğünü belirtmek için söylenen "Allâhu ekber" sözü

t. 29a/23

tekellüf Ar güçlüğe, zahmetli işe katlama

t. 26a/3

temennā Ar. arzu, istek, temenni

t. 27a/14

temṣīl Ar. temsil

t.+idür 7a/21

teng Far. dar

t. 24b/2

t. 23a/18

tenge para, akçe

t. 14b/14

tepe tepe

t.+siġa 26b/11

terāzū Far. terazi

t. 26b/6

terbiyet Ar. terbiye

t. 6a/7, 6a/8, 17a/14

t.+i 23a/6

t.+ing 19b/21

terennüm Ar. kulağa hoş gelen nağme veya mağmeler dizisi

t. 17b/19

terġīb Ar. isteklendirme, arzu ettirme

t. 11b/2, 29b/16

t. ḳılġan 8a/17

terk Ar. terk, terk etme, bırakma

t. 20b/8

t. ḳılsa 15b/2

tersā Far. hiristiyan

t.+nıng 3a/17

tesbīḥ Ar. tesbih

t. 7a/6, 7a/5

teslīm Ar. teslim

t. 6b/10

t. ḳılurlar 28b/17

teşne Far. susamış

t. 19a/22

teşnelik Far.+T. susamışlık

t. 19a/21

teşrīf Ar. şeref verme, şereflendirme

t. 6a/2

tevellālıġ Ar.+T. dostluk

t.+ı17b/21

tevāżuʿ Ar. akçak gönüllülük, kibirli olmamak

t.+lar 20a/4

tevaḳḳuf bekleme, durma

t. 14b/21

tevekkül Ar. her türlü gerekli sebebe başvurduktan sonra kadere razı olup sonucu Allah'tan bekleme, işlerini Allah'a bırakma

t. 11b/22

tevellā Far. dost olma, birisine severek yaklaşma

t. 20a/3, 24b/18, 25a/13, 25b/6, 8a/7

t.+dın 26b/4

t.+lar 3b/12

tevellüd Ar. doğma, dünyaya gelme, ortaya çıkma

t. 30b/22

tevfīḳ Ar. Allah'ın yardımı; uygun duruma geltirme

t. 11b/21, 2a/13, 3b/13, 6a/20

t.+ını 2b/11

t.+ni 2a/12

tevḥīd Ar. Allah'ın birliğine inanma, bir ve tek olduğunu kabul edip söyleme

t. 11b/20

Tevrāt Ar. dört kutsal kitaptan Hz.Musa'ya indirileni, Musevilerin mukaddes kitabı

t. 17a/6, 17a/8, 17a/9, 19b/2, 26a/19

tın- dinmek

t.-may 7b/19

tibret- kımıldamak, hareket ettirmek

t.-ür 14b/21

t.-ürsen 14b/21

tīg Far. kılıç

t. 12a/1, 29a/21, 29a/23

t.+i 16a/21, 16b/16, 16b/17

tig- değmek bk. **teġ-**

t.-ip 16b/8, 9b/11, 9b/17

t.-tiler 11a/8

tiken diken

t.+ler 7b/8

t.+lerdin 7b/1

t.+leri 7a/22

til dil

t. 20b/12, 22b/15

t.+i 21b/4, 3b/18, 7a/3

t.+idin 19a/18

t.+iġa 15b/20, 20a/19

t.+imde 22b/16

t.+ingġa 13b/18

t.+ingni 13a/3

t.+ini 30a/20

t.+leride 20a/10, 20a/12, 21b/2

t.+leridin 14a/20

t.+lerni 10a/10

t.+ni 20b/14, 3a/8

tilāvet Ar. Kur'an'ı güzel sesle ve kurallara göre okuma

t. 12a/11, 28a/22, 4a/22

tile- dilemek

t.-di 8a/21

t.-genlerni 8a/22

t.-mekni 7a/11

t.-ngler 27a/1

t.-p 10b/16, 14b/21

t.-se 7a/20

tīrāndāzFar. asker, leşker

t.+lar 22a/6

t.+ları 22a/4

tīre Far. kara, karanlık

t. 27a/18

tirik diri, canlı, yaşayan

t. 8a/21

t.+dür 8a/5

tiriklig canlılık, hayat, yaşam

t.+ġa 11a/22

t.+i 28a/13

tiril- dirilmek, hayata geçmek

t.-ür 29b/15

tiy- bk. **tig-**

t.-medi 22a/7

t.-meydür 11a/1

tiz diz

t.+iġa 28a/8, 30b/17

t.+leriġa 9b/6

tofraḳ toprak

t. 10b/6, 9b/5

t.+dın 10b/5

toġ- doğmak

t.-maḳ 12b/16

toġrı doğru

t.+sıdın 30b/21

toġul- doğmak

t.-dılar 30a/4

t.-ġandın 3a/3

t.-ġanlarıda 30a/3

t.-maḳ 12b/16

toḫta- durmak

t.-p 9a/5

toḫtat- durdurmak

t.-maydur 17b/21, 17b/22

t.-up 11a/23

t.-urlar 25b/1

toḳsan toḳuz doksan dokuz

t. 4a/18, 4a/20

t.+dur 4a/18

t.+ı 19b/3

toḳuz dokuz

t. 5a/17, 5a/4

t.+unçı 14a/8, 24a/16, 29b/10

tol- dolmak

t.-dı 11b/14, 11b/18

t.-gan 3a/20

tola dolu, hepsi, bütün

t. 23a/1, 25b/1, 25b/11, 26a/15, 26a/19, 26b/13, 26b/15, 26b/17, 26b/2, 26b/4, 26b/9, 27a/17, 27b/2, 28a/7, 29b/12, 29b/2, 30b/20, 3a/12, 9a/11

t.+raġı 27b/17

t.+raḳı 24a/10, 30b/19

toldur- doldurmak

t.-ġay 12a/11

t.-up 17b/18

toz- tozmak, dağılmak

t.-arlar 12a/4

töhmet Ar. kesin olarak ispat edilmediği halde bile birine suç yükleme, suçlama

t. 15b/21

tök- dökmek

t.-gen 3a/11

t.-küçini 24a/19

t.-ti 15b/1

t.-üldiler 3a/11

tökül- dökülmek

t.-diler 3a/14, 3a/18

t.-se 24a/18

tört dört

t. 21a/1, 21a/12, 21a/2, 21a/3, 21a/8, 4b/2, 4b/2

t.+inçi 23b/5

t.+ünçi 10b/12, 12b/14, 12b/16, 22a/16, 22b/18, 23b/14, 29a/22, 30b/5, 30b/9, 4b/4, 5b/11, 7a/13, 8a/18

tört ming dört bin

t. 19a/23, 19b/4

tövbe Ar. tövbe

t. 23b/22, 24b/21, 7a/19

t.+leri 10a/9

t.+siz 24b/20

ṭūfān Ar. tufan

ṭ. 22a/13

ṭ.+dın 24a/1

ṭ.+ıdın 22a/14

tuḥfe Ar. hediye

t. 19a/5

t.+ge 19a/5

t.+sini 7b/20

tur- durmak, kalkmak

t.-adur 26b/12

t.-dı 15b/14

t.-dum 9a/5, 9b/19

t.-ġan 13a/17, 16b/19, 18a/6, 21b/21, 26b/12, 30a/4

t.-ġay 8b/15

t.-ġaylar 8b/16

t.-ġıl 2b/3

t.-günçe 15b/10

t.-maḳġa 5a/22

t.-up 27a/10, 27a/8, 5a/8, 7a/23, 7b/4, 9b/19, 9b/4

t.-updur 15b/17

t.-ur 6a/9

tut- tutmak

t.-arge 13a/7

t.-arlar 23b/10, 25b/9, 25b/9, 27a/3, 30a/15

t.-ar-men 14b/22

t.-ġay 22a/16

t.-ġıl 15a/1, 6b/12

t.-maġıl 9b/15

t.-maslar 25a/13, 25a/21, 25b/21, 27a/7, 27b/19

t.-sa 20a/3, 7b/11

t.-tı 22a/15

t.-up 12a/3

tutul- tutulmak

t.-maġı 30b/7

t.-ur 30b/6

tuyaḳ toynak

t.+ını 14a/12

tuzaḳ tuzak

t.+ını 27a/4

tüp dip

t.+ide 12a/4, 13b/15

t.+idedür 5b/16

t.+ideki 5b/14, 5b/17

tügel hepsi, tam

t.+ni 27b/18

tükel- tükemek, bitmek

t.-meydür 13a/20

Türkî Türk Dili

t. 3a/8

türlük türlü, çeşitli

t. 27b/13

tüş düş, rüya

t. 3a/9

t.+leride 14a/17

t.+üde 23a/16

t.+ümde 16b/14

t.+ümdin 3b/10

tüş- düşmek

t.-gen 11a/11

t.-mekni 9b/23

t.-mes 30b/15

t.-se 19b/23

t.-ti 9b/14

t.-tiler 5a/4

t.-tüng 11a/12

t.-üp 14b/7, 14b/8, 21b/19

U

u Far. ve bk. **ü**

u. 10a/15, 10a/17, 10b/19, 11a/22, 11a/9, 11a/9, 12a/20, 12a/22, 13b/2, 14a/10, 14b/23, 16a/19, 16b/5, 18b/8, 19a/1, 19b/14, 19b/22, 21a/15, 21a/18, 21a/19, 22b/4, 23b/14, 23b/18, 23b/20, 23b/23, 24b/10, 25b/18, 25b/7, 25b/9, 26a/15, 26a/16, 26a/19, 26a/2, 26a/20, 26b/21, 27a/18, 27b/21, 27b/5, 28a/18, 28a/7, 29a/23, 29b/10, 29b/16, 2b/4, 30a/15, 30a/8, 30b/16, 3b/10, 6a/21, 6a/22, 6b/1, 7a/21, 7a/23, 7a/5, 7b/12, 7b/13, 7b/3, 7b/4, 7b/4, 7b/8, 7b/8, 8b/16

uç- uçmak

u.-up 22a/4, 22a/5

u.-ar 28b/15

uçra- karşılaşmak

u.-dı 15b/9

uḫla- uyumak

u.-mak 12b/16

u.-p 15b/10

uḫruc Ar. çık!

u. 30b/1, 30b/2

ʿ**uḳūbāt** Ar. ukubetler, cezalar

u. 15b/9

u.+ge 12b/21, 25b/5

u.+lardın 4a/9

ʿ**ulemā'** Ar. alimler, bilginler

u. 24a/16

u.+lar 25a/23

ulı ulu, büyük, yüce bk. **uluġ**

u. 29a/12, 6a/18, 9b/22

uluġ ulu, büyük, yüce

u. 10b/23, 14b/12, 14b/13, 14b/7, 20b/22, 4b/19, 5a/13, 5a/5, 5a/6

u.+ı 2a/7

uluġraḳ daha yüce, daha büyük

u.16b/15

uluġlıḳ büyüklük, yücelik

u.+ını 22a/1

u.+ınıng 6a/16

u.+larıdın 21b/20

uluġluḳ bk. **uluġlıḳ**

una- inanmak, anlamak, onaylamak

u.-mas 14a/6

ur- vurmak

u.-ar 27a/1

u.-dı 10a/19, 11b/13, 11b/15, 11b/17, 14b/13, 16a/18

u.-dılar 13a/7, 14a/18

u.-maḳdın 4a/16

u.-up 15b/18, 28b/17, 7a/16, 7a/6, 9b/20

uruġ tuġḳan akraba

u.+ları 16a/19

u.+larnı 24a/21

u.+ını 24a/23

uruş kavga

u.+uġa 12a/4

uruş- kavga etme

u.-up 28b/20

ustād Far. üstat

ü. 19b/4, 9a/14

ü.+ı 19b/5

ü.+nı 18a/22

uşbu işte bu

u. 13a/2, 15b/21, 20b/2, 21b/22, 29a/8, 30b/19

uşla- tutmak

u.-p 26b/11

uyal- utanmak

u.-gey-men 16a/14

uyḳu uyku

u.+da 30a/5, 3a/9

u.+ġa 16b/14

uza- uzamak

u.-r 12b/14

uzaḳ uzak

u. 18b/19, 19b/23, 8a/22

uzat- uzatmak

u.-ıp 9b/20, 9b/21

u.-tım 9b/14

uzun uzun

u. 28a/14

uzunlıġ uzunluk

u.+ı 2b/4

Ü

ü Far. ve bk. **u**

ü. 11b/13, 11b/13, 11b/23, 16a/2, 20b/8, 24b/8, 25b/16, 25b/17, 25b/8, 26b/22, 26b/22, 27a/1, 27b/14, 27b/21, 3b/21

üç üç

ü. 11b/18, 11b/18, 14b/18, 14b/3, 15a/1, 2b/15, 2b/22, 30b/11, 30b/12, 30b/13, 30b/13, 30b/6, 3b/21

ü.+ülen 11a/16, 11a/23, 11b/11, 11b/6, 11b/9

ü.+ünçi 14a/20, 12b/16, 14b/6, 16a/2, 22a/14, 22b/4, 23b/11, 29a/20, 30b/14, 30b/5, 30b/7, 3b/15, 4b/3, 4b/5, 7a/13, 8a/10, 12b/13, 23b/4, 10b/8

üçün için

ü. 10b/12, 10b/14, 10b/14, 10b/15, 10b/22, 10b/4, 10b/7, 11a/5, 11b/1, 12a/14, 12a/22, 12b/6, 13a/4, 13b/18, 13b/2, 14a/10, 14b/21, 14b/6, 16a/8, 17a/13, 17a/17, 17b/4, 17b/6, 18a/13, 20a/13, 20a/15, 24a/2, 24a/7, 24b/17, 24b/7, 25b/12, 26a/9, 26b/10, 27a/19, 27a/20, 27a/20, 27a/3, 27b/18, 2a/11, 4b/20, 7a/2, 7b/22, 7b/23, 8a/10, 8a/12, 9a/15, 9a/17, 9a/19, 9a/19, 9a/20, 9a/20, 9a/22, 9b/10, 9b/3

üç yüz üç yüz

ü. 14a/16, 24a/5, 30a/22

ü.+i 19b/2, 19b/2, 19b/2

ümīd Far. ümit

ü. 12b/1

ümmet Ar. ümmet

ü. 17a/10, 17a/4, 18a/10, 22a/7

ü.+larıġa 8a/8

ü.+ler 8a/9, 18a/13, 8a/13, 8b/14, 8b/16

ü.+lerdin 17a/10

ü.+lerge 18a/15

ü.+leri 17a/5, 3a/22, 3a/23, 3b/5

ü.+leridin 17a/8

ü.+leridür 6b/6

ü.+lerige 22a/10, 6b/11, 6b/14, 6b/6

ü.+lerimni 18a/10

ü.+leringiz 18a/9, 9a/1

ü.+leringizġa 6b/9

ü.+leringni 18a/12

ü.+lerini 17a/7, 18a/16, 7b/9

ü.+lerining 8a/11

ü.+lerni 18a/14, 8a/17

ü.+lerning 6b/10

ü.+ning 8b/11

ümmetlik Ar.+T. ümmetlik

ü. 17a/5

***ün-** bağışlamak

ü.-gey 13a/3

ürgen- öğrenmek

ü.-di 19b/5, 19b/6

ü.-ding 20b/14, 3a/9

ü.-gen 19b/8

ü.-güçi 18a/21

ü.-mekni 19b/5, 26a/20

ü.-ürler 27a/20

ürget- öğretmek

ü.-geysiz 3b/11

ü.-gil 3a/5

ü.-seng 3a/6

üst üst

ü.+ıġa 13a/9

ü.+ide 14a/2, 16b/19, 22a/8, 27a/9

ü.+ige 2b/8, 8b/23

ü.+lerige 27b/18

üz- koparmak

ü.-üp 13a/14, 15b/20, 7b/19

üze üzeri, üst, üstünde

ü.+re 17b/2

ü.+side 13b/15, 3a/10

ü.+sidedür 21a/5

ü.+sige 17b/6, 19b/16

ü.+sinde 26b/12

üzengü üzengü

ü.+ġa 27a/5

üzül- koparmak

ü.-mekge 14b/13

ü.-mesün 5a/11

V

vācib Ar. vacip

v. 4a/20, 5b/22, 26a/20

vaʿde Ar. vade, süre

v. 11a/15, 11a/16, 11a/17

v.+ni 11a/15

vaḥdet Ar.vahdet, birlik

v.+ning 16a/23, 16b/1

vaḥşet Ar. vahşet

v.+idin 28b/16

vaḥşetlik Ar.+T. vahşetli

v.+din 10a/22

vaḳʿa Ar. vaka, olay, hadise

v.+dın 20a/2

v.+nı 23a/22

vāḳf Ar. vakıf olan, haberdar, bilgisi olan

v. 4b/10, 23b/15, 26b/10, 9b/4

vāḳıʿa Ar. olmuş olan şey, olay

v. 30b/8

v.+nı 14a/7, 19b/19, 20b/5, 29b/23

v.+sı 30b/21

v.+sını 30b/23

vaḳt Ar. zaman, vakit

v. 10a/17, 10a/19, 10a/8, 10b/12, 10b/19, 10b/5, 11a/2, 11a/7, 12a/11, 12a/19, 12a/5, 12b/1, 12b/19, 13a/14, 13a/3, 13b/8, 14a/20, 14b/16, 15b/14, 16a/21, 17b/18, 18a/1, 18b/17, 19a/10, 19a/16, 21a/7, 21b/19, 21b/4, 24a/23, 24a/4, 24b/7, 25b/19, 26a/18, 27b/14, 29b/19, 29b/3, 2a/15, 2a/2, 2b/19, 30a/6, 3a/11, 3a/15, 3b/20, 3b/21, 3b/4, 4b/19, 5a/16, 5a/2, 5a/4, 7a/3, 8b/9, 9a/14, 9a/7, 9b/5

v.+a 15b/5

v.+da 22b/1, 6b/9, 10b/17

v.+ġaça 9b/18

v.+ı 16a/7, 18b/12, 19a/14, 5a/17, 19b/3, 21a/12, 22a/5, 23b/17, 30b/9, 9b/10, 13b/23

v.+ıda 30a/23, 30b/2, 4b/3

v.+ındın 9a/3

v.+ını 23b/2, 23a/14, 23a/16

v.+ta 7a/18

vaḳtlik Ar.+T. vaktli

v. 30a/21

varaḳ Ar. varak, yaprak

v.+larını 26a/1

vāriṣ Ar. varis, mirasçı

v.+ler 25b/4

varṭa Ar. uçurum, kuyu gibi çukur, tehlikeli durum

v. 26b/19

vaṣl Ar. ulaşma, birleşme, kavuşma

v. 13b/20, 16a/14

vāsıṭa Ar. vasıta, araç, alet

v. 2b/23

v.+sı 17a/19, 19b/21

vaṣiyyet Ar. vasiyet

v. 5a/11

vāveylā Ar. çığlık, feryad, yaygara

v. 13a/8

vāye Far. nasip, kısmet

v.+sidür 6a/8

vʿaẓ Ar. vaaz etmek, öğüt, nasihat

v. 16b/19

vaẓīfe Ar. vazife, görev

v. 14a/15, 19a/13, 19a/21, 19b/11

ve Ar. ve

v. 10a/11, 10a/11, 10a/15, 10a/16, 10a/16, 10a/18, 10a/2, 10a/21, 10a/23, 10a/5, 10a/6, 10a/6, 10b/13, 10b/14, 10b/17, 10b/18, 10b/2, 10b/20, 10b/21, 10b/21, 10b/22, 10b/7, 10b/9, 10b/9, 11a/1, 11a/10, 11a/13, 11a/14, 11a/16, 11a/16, 11a/17, 11a/19, 11a/19, 11a/22, 11a/22, 11a/4, 11a/4, 11a/8, 11b/10, 11b/11, 11b/13, 11b/15, 11b/15, 11b/16, 11b/17, 11b/17, 11b/17, 11b/19, 11b/21, 11b/21, 11b/21, 11b/21, 11b/22, 11b/22, 11b/22, 11b/22, 11b/22, 11b/22, 11b/22, 11b/22, 11b/22, 11b/22, 11b/22, 11b/22, 11b/22, 11b/23, 11b/23, 11b/23, 11b/23, 11b/23, 11b/23, 11b/6, 11b/8, 11b/8, 12a/1, 12a/1, 12a/10, 12a/15, 12a/16, 12a/22, 12a/22, 12a/23, 12a/23, 12a/23, 12a/3, 12a/7, 12a/8, 12a/9, 12b/12, 12b/15, 12b/15, 12b/16, 12b/17, 12b/17, 12b/19, 12b/21, 12b/21, 12b/21, 12b/3, 12b/5, 13a/16, 13a/9, 13b/15, 13b/15, 13b/16, 13b/20, 13b/22, 13b/23, 14a/10, 14a/11, 14a/11, 14a/12, 14a/12, 14a/14, 14a/16, 14a/17, 14a/22, 14a/3, 14a/6, 14a/7, 14a/9, 14b/10, 14b/12, 14b/14, 14b/16, 14b/16, 14b/17, 14b/17, 14b/18, 14b/19, 14b/19, 14b/20, 14b/20, 14b/4, 14b/5, 14b/6, 14b/7, 14b/8, 14b/8, 15b/15, 16a/22, 16a/5, 16a/5, 16a/6, 16a/7, 16b/1, 16b/1, 16b/17, 17a/12, 17a/14, 17a/15, 17a/16, 17a/18, 17a/19, 17a/20, 17a/5, 17a/7, 17a/9, 17a/9, 17a/9, 17a/9, 17a/9, 17b/12, 17b/12, 17b/14, 17b/14, 17b/15,

17b/17, 17b/18, 17b/2, 17b/20, 17b/3, 17b/5, 17b/5, 17b/5, 17b/6, 17b/7, 17b/8, 18a/10, 18a/14, 18a/16, 18a/21, 18a/22, 18a/22, 18a/4, 18a/7, 18b/23, 18b/3, 18b/4, 18b/7, 18b/9, 19a/1, 19a/1, 19a/2, 19a/2, 19a/5, 19a/8, 19a/8, 19b/1, 19b/1, 19b/10, 19b/10, 19b/11, 19b/12, 19b/13, 19b/14, 19b/15, 19b/16, 19b/16, 19b/17, 19b/2, 19b/2, 19b/2, 19b/21, 19b/21, 19b/23, 19b/3, 20a/10, 20a/11, 20a/12, 20a/19, 20a/20, 20a/22, 20a/23, 20a/4, 20a/4, 20a/7, 20a/7, 20a/9, 20b/1, 20b/10, 20b/15, 20b/19, 20b/19, 20b/19, 20b/2, 20b/20, 21a/10, 21a/10, 21a/11, 21a/16, 21a/18, 21a/21, 21a/6, 21b/12, 21b/12, 21b/2, 21b/2, 21b/21, 21b/22, 21b/23, 21b/6, 21b/8, 22a/1, 22a/19, 22a/22, 22a/3, 22a/4, 22b/12, 22b/12, 22b/12, 22b/13, 22b/13, 22b/15, 22b/16, 22b/17, 22b/6, 22b/6, 23a/11, 23a/20, 23a/22, 23a/4, 23a/4, 23a/6, 23b/10, 23b/11, 23b/20, 23b/21, 23b/21, 23b/22, 23b/23, 23b/23, 23b/7, 24a/11, 24a/13, 24a/15, 24a/16, 24a/16, 24a/19, 24a/2, 24a/2, 24a/2, 24a/21, 24a/22, 24a/22, 24a/22, 24a/8, 24a/8, 24a/9, 24a/9, 24b/1, 24b/1, 24b/10, 24b/10, 24b/11, 24b/11, 24b/14, 24b/15, 24b/15, 24b/16, 24b/16, 24b/23, 24b/5, 24b/5, 24b/6, 24b/6, 24b/9, 25a/1, 25a/10, 25a/12, 25a/13, 25a/13, 25a/15, 25a/15, 25a/15, 25a/15, 25a/16, 25a/16, 25a/17, 25a/19, 25a/21, 25a/22, 25a/23, 25a/3, 25a/4, 25a/5, 25a/5, 25a/6, 25a/6, 25a/7, 25a/7, 25a/8, 25a/8, 25b/10, 25b/13, 25b/14, 25b/14, 25b/15, 25b/15, 25b/16, 25b/17, 25b/19, 25b/2, 25b/2, 25b/20, 25b/20, 25b/21, 25b/3, 25b/3, 25b/3, 25b/3, 25b/4, 25b/4, 25b/5, 25b/7, 25b/8, 25b/9, 26a/1, 26a/11, 26a/12, 26a/13, 26a/13, 26a/14, 26a/16, 26a/16, 26a/17, 26a/18, 26a/2, 26a/2, 26a/2, 26a/2, 26a/20, 26a/3, 26a/6, 26a/8, 26a/8, 26a/8, 26a/9, 26b/1, 26b/14, 26b/14, 26b/14, 26b/16, 26b/17, 26b/18, 26b/19, 26b/21, 26b/22, 26b/4, 26b/6, 26b/7, 26b/8, 27a/11, 27a/12, 27a/14, 27a/15, 27a/15, 27a/15, 27a/17, 27a/18, 27a/19, 27a/2, 27a/20, 27a/20, 27a/22, 27a/4, 27a/8, 27a/8, 27b/1, 27b/12, 27b/13, 27b/15, 27b/15, 27b/16, 27b/16, 27b/18, 27b/19, 27b/2, 27b/2, 27b/21, 27b/22, 27b/3, 27b/3, 27b/3, 27b/7, 27b/8, 27b/9, 27b/9, 28a/1, 28a/11, 28a/12, 28a/13, 28a/13, 28a/13, 28a/14, 28a/14, 28a/15, 28a/15, 28a/16, 28a/17, 28a/19, 28a/20, 28a/20, 28a/22, 28a/4, 28a/4, 28a/8, 28a/9, 28b/11, 28b/13, 28b/2, 28b/3, 28b/4, 29a/11, 29a/12, 29a/15, 29a/15, 29a/16, 29a/18, 29a/2, 29a/23, 29a/9, 29b/1, 29b/12, 29b/12, 29b/13, 29b/14, 29b/14, 29b/19, 29b/19, 29b/19,

29b/20, 29b/23, 29b/6, 2a/1, 2a/12, 2a/13, 2a/17, 2a/17, 2a/18, 2a/2, 2a/22, 2a/3, 2a/4, 2a/5, 2a/6, 2a/7, 2a/8, 2a/9, 2b/1, 2b/10, 2b/11, 2b/11, 2b/11, 2b/12, 2b/12, 2b/13, 2b/13, 2b/13, 2b/14, 2b/16, 2b/17, 2b/17, 2b/19, 2b/22, 2b/3, 2b/4, 2b/5, 2b/7, 2b/9, 30a/14, 30a/15, 30a/18, 30a/2, 30a/20, 30a/3, 30a/7, 30b/11, 30b/16, 30b/17, 30b/17, 30b/20, 30b/20, 30b/20, 30b/20, 30b/20, 30b/23, 30b/5, 30b/5, 3a/1, 3a/17, 3a/21, 3a/3, 3a/8, 3a/8, 3b/1, 3b/13, 3b/13, 3b/17, 3b/17, 3b/17, 3b/18, 3b/19, 3b/21, 3b/22, 3b/6, 3b/7, 4a/1, 4a/10, 4a/12, 4a/13, 4a/14, 4a/15, 4a/19, 4a/2, 4a/3, 4a/4, 4a/4, 4a/5, 4a/7, 4a/7, 4b/1, 4b/19, 4b/21, 4b/5, 4b/7, 5a/1, 5a/13, 5a/15, 5a/16, 5a/18, 5a/3, 5a/4, 5a/6, 5a/7, 5a/7, 5b/10, 5b/11, 5b/15, 5b/3, 5b/4, 5b/9, 6a/10, 6a/11, 6a/11, 6a/12, 6a/12, 6a/14, 6a/15, 6a/18, 6a/2, 6a/22, 6a/23, 6a/6, 6a/7, 6a/8, 6a/9, 6a/9, 6b/13, 6b/14, 6b/15, 6b/17, 6b/2, 6b/20, 6b/20, 6b/21, 6b/22, 6b/23, 6b/3, 6b/5, 6b/5, 6b/6, 7a/1, 7a/10, 7a/10, 7a/16, 7a/18, 7a/20, 7a/21, 7a/22, 7a/23, 7a/3, 7a/3, 7a/4, 7a/4, 7a/4, 7a/5, 7a/6, 7a/7, 7a/8, 7a/9, 7b/1, 7b/1, 7b/10, 7b/10, 7b/11, 7b/13, 7b/13, 7b/13, 7b/13, 7b/14, 7b/15, 7b/17, 7b/2, 7b/2, 7b/21, 7b/23, 7b/3, 7b/5, 7b/7, 7b/8, 7b/8, 7b/8, 8a/11, 8a/12, 8a/2, 8a/2, 8a/2, 8a/2, 8a/21, 8a/3, 8a/4, 8a/7, 8a/8, 8b/1, 8b/11, 8b/14, 8b/16, 8b/20, 8b/21, 8b/22, 8b/23, 8b/4, 8b/4, 8b/5, 8b/5, 8b/5, 8b/9, 9a/10, 9a/15, 9a/16, 9a/23, 9a/4, 9b/2, 9b/3, 9b/6

vech Ar. yüz, çehre

v. 6a/17, 8a/15

v.+din 14b/23, 18a/12, 19b/22, 6b/3, 8a/15, 9b/1

v.+i 2b/20

vefā' Ar. bağlılık, sedakat

v. 11b/21, 17b/14, 28a/20, 6a/23

vefāt Ar. ölüm, ölme

v. 8a/12

vehm Ar. gerçekte var olmayan, fakat var olduğu sanılan, varmış gibi tasarlanan düşünce ve zan

v.+i 9a/5

vekīl Ar. vekil

v.+dür 6b/20

velī Ar. Allah'ın dostu ve sevgili kulu

v.+sidür 29b/4

velīkin Ar.+Far. ve lekin

v. 10b/1, 12a/16, 12b/2, 18a/9, 13b/2, 14b/17, 18a/13, 19b/3, 24b/8, 25b/12, 5b/7

vesvese Ar. vesvese

v. 10a/13, 10a/13, 10a/2, 10b/10, 7a/18, 8a/14, 8a/16, 9a/23, 9a/23, 9b/18

v.+din 10b/13

v.+leridin 8b/3

v.+lerimdin 10b/18

v.+mge 10b/14

v.+sidin 20a/9

v.+sini 19b/11

veyā Ar.+Far. veya, yada

v. 10a/11, 11a/5, 23b/4, 23b/5, 24b/2, 2a/15, 7a/21, 9a/8

veyl Ar. cehennemde bir vadinin adı

v. 3b/14

vezīr Ar. vezir

v. 11b/21, 14b/17, 14b/20, 14b/21, 14b/21, 14b/23, 14b/3, 19b/13, 19b/18, 19b/20

v.+din 14b/17, 19b/20

v.+i 14b/16, 19b/13

v.+ni 14b/23, 19b/14, 19b/15, 19b/16, 19b/18, 19b/19

v.+ning 14b/22, 20a/16

vezīrlik Ar.+T. vezirlik

v. 20a/5, 20a/7

vilāyet Ar. vilayet

v. 20b/1, 20b/1

v.+dağı 6a/2

v.+ġa 6a/2

v.+ining 11b/19

vīrān Far. viran, yıkık

v. 28b/10, 28b/11, 28b/13, 28b/14, 28b/15, 28b/6, 28b/7, 28b/9, 28b/9, 6a/12, 6a/15

vuḳūʿ Ar. olma, meydana gelme

v.+ġa 24b/18, 29a/9

vücūd Ar. vücut

v. 29b/18

v.+ġa 2b/18, 4b/12, 4b/13, 4b/14, 4b/14, 4b/15, 4b/16, 4b/16, 4b/18, 5a/2

v.+ı 12a/16

v.+ıngda 22b/8

v.+nıng 12a/10

vüsʿat Ar. geniş, bolluk, güç

v. 17a/18

Y

yā Ar. ey

y. 10a/11, 10a/5, 10b/3, 10b/3, 12b/10, 13b/10, 13b/11, 13b/14, 13b/19, 13b/6, 13b/8, 16a/10, 16b/15, 18a/12, 18a/8, 23a/9, 28b/4, 30b/1, 30b/2, 3a/20, 5a/10, 8b/13, 8b/23

yād Far. anma, hatırlama

y. 14b/13, 14b/14, 14b/14, 20a/17, 9a/10, 9a/12, 9a/7, 9a/7, 9a/8, 9a/9, 9a/9

y.+ı 14b/23, 9a/8, 9a/8, 9a/9

y.+ıdın 15b/3

y.+ıng 20a/1

y.+ını 9a/10

yādigār Far. yadigar

y. 22b/2

yafraġ yaprak

y. 21a/8

y.+ı 21a/23

y.+ını 3a/11

yaġ- yağmak

y.-adur 23b/3

y.-adurġan 30b/12

y.-ar 25a/11, 30b/13, 30b/14

y.-durdı 11a/8

y.-ıp 28b/18

yaġmur yağmur

y. 23b/3

yaḫşı iyi, güzel

y. 14b/20, 19b/16, 23b/21, 23b/21, 25b/17, 27b/1, 27b/15, 7a/21, 8b/5, 25b/16

y.+dur 14a/5

y.+ġa 28a/4

y.+larnı 27b/17

yaḫşıraḳ daha iyi, daha güzel

y.17a/21

y.+ıdur 29a/2

yaḫşılıḳ iyilik, güzellik

y.+nı 4a/11

yaḳa yaka, kenar

y.+sıdın 10a/2

yaḳın yakın

y. 13a/19, 20b/12, 21a/19

y.+dur 18a/12, 29a/9

y.+ıġa 22a/7

y.+ler 5a/7

yalġan yalan

y. 24a/8, 28a/11, 9b/7

y.+ġa 27a/10

yalġuz yalnız, tek

y. 12b/7, 13a/15, 3b/5, 4b/18

yaman kötü

y. 13b/21, 13b/22, 19b/13, 24b/19, 26b/1, 27a/17, 27b/22, 27b/22, 7a/15, 7a/18, 27b/12

y.+larnı 24b/5

y.+nıng 4b/20

yamanraḳ daha kötü

y.+dur 26b/9

yamanlıġ kötülük

y.+ını 10b/11

yan yan

y.+ıda 7b/2

yan- dönmek, çözülmek

y.-ıp 15b/9, 21b/21, 9b/10

yandur- yandırmak, ateşe vermek

y.-ay 15b/21

y.-dı 15b/22

y.-rdım 17b/6

y.-rur 6b/19

yanġlıġ gibi, benzer

y. 17b/14

yaʿnī Ar. yani

y. 11b/9, 14b/16, 16a/13, 16a/14, 16a/17, 17a/17, 18a/20, 18b/11, 18b/16, 18b/22, 18b/6, 19a/10, 19a/20, 19a/4, 19a/7, 20a/3, 21a/6, 22b/13, 22b/18, 23a/11, 23a/23, 23b/13, 23b/2, 23b/20, 23b/3, 23b/4, 23b/5, 23b/6, 24a/21, 24b/22, 24b/23, 24b/3, 25a/19, 26a/12, 26b/19, 27a/6, 27b/10, 27b/5, 28a/22, 28a/5, 28b/9, 29b/4, 29b/8, 30a/7, 30b/1, 3b/14, 3b/15, 3b/15, 3b/16, 3b/16, 3b/16, 4b/12, 5a/13, 5a/20, 5b/13, 5b/15, 5b/16, 5b/18, 5b/20, 5b/9, 6a/19, 6a/3, 6a/8, 6b/14, 6b/22, 6b/22, 7a/5, 7b/7, 8a/6

yār Far. sevgili, dost

y. 26b/23, 29b/11

yar- yarmak

y.-dı 15b/11

yara- yaramak

y.-maydur 5a/6

yārān Far. dostlar, insanlar

y.+larıġa 25a/5

yarat- yaratmak

y.-dıng 10b/5

y.-ıng 10b/3

y.-maḳda 11a/1

y.-tı 2a/13, 2a/15, 2a/5, 2a/6, 2a/9, 2b/1, 2b/2, 2b/4, 2b/5, 2b/6, 2b/7

y.-tıng 10b/3, 10b/3, 10b/5

yarıl- yarılmak

y.-ıp 16b/8

y.-ur 30a/17

yarım ahşam gece yarısı

y. da 17a/10

yaruḳ aydınlık

y. 8b/20

yasa- yapmak

y.-ġan 26b/13, 7b/3

y.-p 11b/20

y.-rlar 25b/12

yasat- yaptırmak

y.-ıp 11a/19

yasavul nöbetçi, koruyucu

y. 19b/19, 20a/1

y.+dur 6b/21

y.+nı 19b/19

yaş genç

y. 15b/1, 17b/8, 27b/20

yaş- örtmek, giymek

y.-ıp 18b/12

yat- yatmak

y.-adur 16b/12, 22b/6

yayıl- yayılmak, dağılmak

y.-dı 11b/16

yaz- yazmak

y.-dılar 21b/9

y.-dım 18a/2

y.-dum 2a/7

yegāne Far. yegane, tek, biricik

y. 11b/23, 24a/2

y.+dür 12a/1

yekpāre Far. bir parçadan ibaret, tek parça

y. 22a/6

yekşenbih Far. pazar günü

y. 4b/13

yemek yemek

y. 21a/10, 21b/1

yet- yetmek, ulaşmak

y.-edür 4b/8, 7a/2, 6b/23

y.-er 17a/22, 27b/1

y.-gil 14b/12, 5b/20

y.-gende 30b/19

y.-ip 12a/8, 16a/15

y.-ipdür 24a/6

y.-kende 5a/17

y.-kürdiler 6b/14

y.-küredür 6b/17

y.-mes 13a/11, 13a/12

y.-mey 26a/13

y.-meydür 7a/2

y.-se 12a/21, 7a/15

y.-ti 12a/13, 12a/15, 12a/5, 16a/23, 20b/10, 28a/23, 2b/4, 5a/5

y.-tüm 19b/22

yeti yedi

y. 10a/20, 14a/21, 14a/21, 14a/22, 14b/1, 14b/1, 14b/2, 14b/3, 14b/4, 14b/5, 16b/10, 19a/14, 19a/17, 22a/9, 22a/9, 22b/1, 22b/2, 22b/3, 22b/3, 2b/2, 2b/7, 2b/7, 3b/14, 3b/18, 4b/10, 5a/6, 6a/8

y.+nçi 10b/19, 10b/23, 22a/22, 24a/13, 29b/5, 3b/16, 6b/18, 8b/7

yetīm Ar. yetim, öksüz

y. 12b/2

y.+lerni 23b/11

y.+lerning 23b/13

yetkür- ulaştırmak

y.-edür 6b/21

y.-geyler 6b/5, 6b/6

y.-gil 19b/20

y.-diler 20b/6

y.-meklik 22b/19

y.-se 22a/9

yetküz- ulaştırmak bk. **yetkür-**

y.-ürler 26a/3, 18a/12

yetmiş yetmiş

y. 2b/5

y.+inçi 27a/22

yetmiş altı yetmiş altı

y.+nçı 27b/13

yetmiş bir yetmiş bir

y.+inçi 27a/23

yetmiş biş yetmiş beş

y.+inçi 27b/10

yetmiş iki yetmiş iki

y. 4a/12, 4a/13, 4a/15

y.+nçi 27b/3

yetmiş ming yetmiş bin

y. 13b/15, 18b/18, 29a/22, 2b/4, 2b/5

yetmiş sekiz yetmiş sekiz
y.+inçi 27b/17
yetmiş toḳuz yetmiş dokuz
y.+unçı 27b/20
yetmiş tört yetmiş dört
y.+ünçi 27b/8
yetmiş üç yetmiş üç
y.+ünçi 27b/7
yetmiş yeti yetmiş yedi
y.+nçi 27b/15
yıġ- yığmak, çekmek
y.- 9b/14
y.-dım 9b/15
y.-ıp 25b/3
yıġla- yığlamak
y.-dılar 18a/14, 9a/18
y.-dım 9a/11
y.-geyler 17b/8
y.-maġıl 9a/19, 9a/20
y.-maḳlıḳnı 9a/20
y.-p 17b/4, 3b/11, 8b/23
y.-r 2b/15, 9a/20
y.-rsen 9a/19
y.-rsın 17b/4
y.-sang 9a/19
yıḳıl- yıkılmak
y.-dılar 16a/2
y.-ġay-men 16b/5
yıl yıl
y. 13a/4, 13b/15, 23a/19, 24a/5, 27b/7, 2b/4, 30b/11, 30b/12, 4a/6, 4a/8, 5a/14, 8b/9
y.+da 14a/7, 30b/12, 30b/13, 30b/15

y.+dın 14a/1

y.+ı 4b/11

y.+lar 19b/10

yılan yılan

y. 28b/18

yıllıḳ yıllık

y. 6a/1, 4a/9, 18b/18, 2b/5

yıraḳ uzak

y. 13b/20, 26b/1, 27a/7, 25a/16

yi- yemek

y.-di 21a/10, 21a/8, 21a/9, 21a/9

y.-gen 11a/9, 23b/13

y.-mek 12b/15, 25a/3

y.-mekdin 26a/10

y.-mesler 28a/9, 30b/18

yiber- göndermek

y.-di 19b/19, 8a/10

y.-gil 3b/7

y.-ip 20a/15, 7b/20

y.-irdi 8b/23

y.-mekdin 9a/21

yigirmi yigirmi

y.+nçi 24b/19, 30a/7

yigirmi altı yigirmi altı

y.+nçı 25a/8, 30a/14

yigirmi bir yigirmiş bir

y.+inçi 24b/22, 30a/9

yigirmi biş yigirmi beş

y.+inçi 25a/7, 30a/12

yigirmi iki yigirmi iki

y.+nçi 25a/2

yigirmi sekiz yigirmi sekiz

y.+inçi 25a/11, 30a/16

yigirmi toḳuz yigirmi dokuz

y.+unçı 25a/14, 30a/17

yigirmi tört yigirmi dört

y. 4a/2, 4a/2, 4a/4, 7a/9, 7a/9

y.+ünçi 25a/6, 30a/11

yigirmi üç yigirmi üç

y.+ünçi 25a/3, 30a/11

yigirmi yeti yigirmi yedi

y.+nçi 25a/10, 30a/14

yine yine, gene, bir daha

y. 11b/11, 11b/6, 11b/8, 12a/23, 12b/15, 12b/21, 12b/23, 13a/16, 13b/11, 14a/11, 14a/12, 14a/12, 14a/13, 14a/22, 14a/6, 14a/8, 14b/14, 14b/19, 14b/19, 14b/5, 15b/12, 16a/18, 16a/18, 16a/18, 16a/18, 16a/2, 16a/3, 16b/15, 16b/7, 17a/23, 17b/10, 17b/16, 17b/2, 17b/9, 19b/1, 19b/1, 19b/1, 20a/7, 20a/7, 21a/10, 21a/9, 21a/9, 21b/10, 21b/10, 21b/6, 21b/9, 21b/9, 22b/11, 24a/5, 27b/11, 28b/13, 28b/17, 28b/19, 28b/2, 28b/20, 28b/23, 28b/8, 29a/17, 29b/14, 29b/15, 2a/10, 2a/12, 2a/13, 2a/18, 2a/22, 2a/5, 2a/6, 2a/7, 2a/8, 2a/8, 2a/9, 2b/1, 2b/17, 2b/19, 2b/4, 2b/5, 30a/10, 30b/21, 30b/6, 30b/6, 30b/8, 3b/21, 3b/22, 3b/6, 4a/1, 4a/10, 4a/4, 4a/5, 4a/7, 7a/10, 7a/7, 7b/2, 9a/17, 9a/21, 9b/11, 9b/15, 9b/2, 9b/21

yip ip

y. 7b/3

yiplik iplik

y. 25a/6

yir yer, mekan

y. 21b/22, 22a/11, 24a/18, 24a/19, 29a/22, 30a/11, 30b/8

y.+de 24a/18, 27b/23, 28a/1, 28a/7, 28a/8, 3b/5, 4b/23, 7a/16, 7a/23, 7b/4

y.+deki 30b/13, 30b/14

y.+din 12b/8, 12b/9, 14b/4, 18b/7, 23b/3, 30b/15, 5a/1, 5b/16

y.+ġa 10b/14, 9b/1, 9b/14

y.+ge 14b/13, 14b/7, 16b/23, 16b/8, 17b/9, 29a/21

y.+i 12b/12, 6a/5, 9a/2

y.+idedür 2b/8

y.+lerge 8b/6

y.+leride 2a/20

y.+ni 12b/11, 23b/6, 2b/3, 2b/7, 4b/23

y.+ning 11a/10, 12b/7, 12b/8, 6a/14

yir yüzi yer yüzi, dünya

y.+din 9a/13

y.+ga 10a/18, 11a/12, 11a/8

y.+ge 22a/2

y.+nde 21b/23

yiver- bk. **yiber-**

yoḳ yok

y. 10b/21, 10b/22, 10b/4, 10b/6, 10b/7, 10b/7, 12a/16, 12b/12, 12b/16, 12b/16, 12b/16, 12b/17, 12b/17, 12b/8, 13b/6, 14b/12, 16a/13, 17a/2, 17a/20, 17a/21, 21b/10, 21b/9, 22b/6, 23a/2, 25b/19, 30b/22, 3a/13, 3b/14, 3b/14, 3b/15, 3b/15, 3b/15, 3b/15, 3b/16, 3b/16, 3b/16, 3b/16, 3b/16, 9a/20, 9a/22, 22b/10

y.+dur 11a/5, 12b/15, 12b/17, 12b/18, 15b/13, 17a/17, 21b/9, 26b/5, 9b/1

y.+tur 3b/14

yoḳarı yukarı

y. 23a/1, 24a/15, 6a/5

y.+ġı 4a/7, 4a/10

y.+sıdın 11a/10

yoḳla- yoklamak

y.-sam 15b/5

yoḳlıġ yokluk

y.+ıdın 22a/1

yol yol

y. 10b/12, 12a/18, 13b/9, 14b/18, 20b/22, 22b/5, 9b/1, 9b/1

y.+da 15b/9, 22b/6, 25a/3, 9b/10

y.+dın 10a/13, 11a/17, 11b/2, 7a/19, 8a/14

y.+dur 14b/19, 14b/4, 14b/5, 2b/5

y.+ġa 7a/17

y.+ı 20a/3

y.+ıda 16a/9, 18a/10, 30b/16, 6a/21, 9a/10

y.+ıdın 11b/4, 24a/13

y.+ıġa 20b/21, 8b/6

y.+ını 27b/18

y. körsetgüçidür 6a/20

y. ötküçi 7a/14, 7a/17, 7a/16

y.+umda 9b/16

yorı- yürümek

y.-maḳ 12b/8

yulduz yıldız

y.+lar 18b/23

yurt yurt

y. 25b/20

y.+ıda 20b/13

yut- yutmak

y.-ar 24a/19, 30a/11, 30b/8

y.-gey 29a/22

y.-tı 12a/20

yuv- yıkamak

y.-up 10a/14, 17b/22, 4b/23

yüber- bk. **yiber-**

yügür- koşmak

y.-di 16a/23

yük yük

y. 23a/1

yür- yürümek

y.-genleridin 14a/14

y.-er 9a/3

y.-mekni 26b/6

y.-üp 10a/4, 2b/4

yürü- yürümek bk. **yür-**

y.-mekligi 23a/4

y.-mekligidin 23a/4

y.-meydür 23a/3, 23a/5

y.-p 20b/22

y.-pdür 23a/1

y.-r 20a/23, 20b/8, 22b/12

y.-rler 11b/19, 27a/12, 28a/17, 28a/17, 29b/3, 7b/10

y.-r-sen 9b/16

yüz yüz, çehre

y. 20b/9, 29a/11, 24a/8, 24a/8, 27a/22

y.+i 19b/2, 20b/5, 25a/9

y.+idin 17b/8

y.+iġa 15b/18, 20b/22, 7b/16

y.+ige 12a/3, 19a/19

y.+ini 20b/19, 4b/20

y. kiltürüp 5a/19

y.+leri 29b/9

y.+lerini 3a/20

y.+lerni 3a/23

yüzlen- yüz çevirmek, dönmek

y.-se 12a/7

yüzlik yüzlük

y. 6b/23, 7b/4

yüz ming yüz bin

y. 11a/13, 14a/1, 14a/7, 28a/10, 3a/22, 7a/21

yüz on yüz on

y. 4a/21

yüz on tört yüz dört

y. 4a/20, 4a/21, 4a/22

yüz yigirmi tört yüz yiğirmi dört

y. 4a/23

yüz yigirmi tört ming yüz yiğirmi dört bin

y. 4b/1, 5a/6

y.+dür 4a/23

Z

ẓafer Ar. zafer

ẓ. 9a/22

zāhid Ar. dindar, takva sahibi

z. 25b/14

ẓahīr Ar. yardım eden, yardımcı

ẓ. 16b/4, 2a/10, 2a/14, 2a/19, 2a/23, 2a/8, 2b/2, 7b/17, 8a/12

ẓ.+dür 19b/3

ẓ.+i 24b/10

ẓ.+leri 25b/13

żaʿīf Ar. güçsüz, zayıf

ż. 14a/10, 21a/18, 28a/14

żaʿīfe Ar. güçsüz kadın

ż. 14b/10, 14b/10, 14b/13, 14b/6

ż.+ġa 14b/14

ẕākir Ar. zikreden kimse

ẕ.+lerni 22b/17

ẓālim Ar. zalim, zülm eden

ẓ. 25a/15

ẓ.+idin 24b/5

ẓ.+lerni 24b/5

zamān Ar. zaman

z. 10b/16, 10b/17, 14b/21, 29a/15, 5a/8

z.+larıda 30b/4, 4b/21, 5a/21

z.+larıngda 8a/14

zamāne Ar. devir, zaman

z.+ning 5a/14

ẓann Ar. şüphe, kuruntu

ẓ. 10b/19

zār Far. ağlayan, inleyen

z. 10a/15, 3b/11, 3b/11

z.+ı 8b/23

z.+ı kılurlar 17b/4

żarar Ar. zarar

ż. 11a/1, 26b/14

zār zār Far. çok ağlayan

z. yığlap 23b/22

ẕāt Ar. zat

ẕ. 29b/5, 30a/22, 3a/12

ẕ.+ı 18a/16

ẕ.+ıda 12b/17

zāviye Ar. köşe

z.+side 20a/14

zebān Far. dil, lisan, konuşma

z. 22b/7

zebūn Far. güçsüz, zayıf, aciz

z. 25a/19, 25a/7

zebūr Ar. Davut peygambere indirilen ve münacatları ihtiva edilen ilahi kitap

z. 17a/9, 19b/2

zehr Far. zehir

z. 14a/3, 28a/3

z.+ini 11a/10

zekāt Ar. zekat

z. 27b/1, 27b/2

zemīn Far. zemin, yer, mahal, taban, döşeme

z. 27b/12, 2b/17, 2b/18, 2b/9, 4b/21, 5a/3, 5a/3, 6a/10, 6a/11, 6a/12, 6a/6, 6a/9, 6b/15

z.+de 20b/20, 30b/6

z.+deki 2b/16

z.+i 5b/1

z.+ni 14a/16, 18b/4, 6a/15

z.+ning 6a/14

zen Far. kadın

z. 12a/22

zengār Far. altın işiyle uğraşan

z.+ınıng 6a/22

zer Far. altın

z. 24a/13

zerdār Far.+Far. altın sahibi

z.+larnıng 24a/13

ẕerre Ar. çok küçük parçacık

ẕ. 21b/23, 30b/15

zevāl Ar. yok olma, yok edilme, ortadan kalkma

z. 2a/21

z.+i 13b/18

ẕevḳ Ar. zevk

ẕ. 11a/20, 16b/19

zındīḳ Ar. Allah'a ve ahrete inanmayan kimse

z.+lar 22b/21, 22b/22, 22b/23, 23a/2, 23a/8

z.+larnı 29b/1

z.+alarnı 29b/1

zırh Far. zırh

z.+larını 27a/5

zīb Far. süs, bezek, ziynet

z. 26a/2

ẕikr Ar. zikir

ẕ. 14b/22, 20a/3, 20b/6, 22b/15, 7a/5, 7a/6

ẕ.+ini 18b/4

ẕ.+ni 22b/16

zinā' Ar. zina

z. 27b/15

z.+ġa 26b/18, 27b/14

zincīr Far. zencir

z. 7b/16

zindān Far. zindan

z. 7b/6, 8a/3, 8a/4, 8a/5, 8a/5

z.+da 20a/4

z.+dın 20a/16, 20a/5, 8a/3

z.+ġa 19b/14, 7b/16, 8a/3

z.+ı 7b/2

z.+ığa 7b/7

z.+nıng 7b/12

zīnet Ar. süs

z. 18b/23, 18b/23, 19a/1, 19a/1, 19a/2, 19a/2, 21a/21, 26a/2, 7b/3

z.+leri 21a/10, 21a/2

zīnetlik Ar.+T. süslü

z. 7b/12

zinhār Far. zinhar, asla, katiyen

z. 11a/13

zīrā Far. zira, çünkü, şundan dolayı

z. 4b/11

zirāʿat Ar. ziraat

z. 27b/3, 30b/14

z.+larda 27a/23

z.+nıng 27b/1

zīrek Far. zirek, akıllı, çevik

z. 14b/16, 14b/22

zīver Far. süs

z.+lerige 24a/13

ziyāde Ar. ziyade

z. 11a/21, 20a/15, 20a/17, 20a/8, 21a/14, 24b/19, 25a/1, 26b/6, 30a/16, 3a/20, 5b/9, 7a/8

z.+si 4b/11

ziyān Far. ziyan, zarar

z. 10b/21, 25a/22

z.+larıdın 9b/3

ẓuhūr Ar. meydana çıkma, baş gösterme, görünme

ẓ. 29a/19, 30b/10

ẕū'lfeḳār Ar. Hz. Ali'nin ucu çatallı, ortası yivli olan çok meşhur kılıcı

ẕ. 30a/7

ẓulm Ar. zulüm

ẓ. 24b/16

zunnār Ar. keşişlerin bellerine bağladıkları kıldan uzun kuşak

z.+larnı 15b/20

zunnārdār Ar.+Far. zunnār bağlanmış kimse

z. 14b/15, 14b/19, 15b/14, 15b/15, 15b/3, 15b/7

z.+nı 15b/19

zühd Ar. dünyaya rağbet etmeyip kendini ibadete verme, nefsini her türlü zevkten alıkoyup ibadet yolunu seçme, perhizkarlık, takva

z. 11b/22, 25b/16, 25b/17

zümre Ar. topluluk, grup, camia, sınıf, tür

z.+sidin 22b/17

Toplam kelime: 16275

Alt madde: 5134

Madde başı: 2390

ÖZEL ADLAR DİZİNİ

A

ʿ**Abdu'llāh** Hz. Muhammed'in babası
A.+dur 29a/18

ʿ**Abdu'llāhibn-i zāhid**hadis ve fıkıh alimi
A. 22b/5

Ādem Adem peygamber
A. 10a/12, 10a/18, 10a/8, 10a/9, 11b/2, 14a/1, 14a/3, 14a/6, 18b/3, 21a/23, 21a/7, 22a/11, 4b/12
A.+ge 10b/13, 14a/4
A.+ni 11a/17

ʿ**Ali şāh-ı merdān ve şīr-i Yezdān** Hz. Ali, mertlerin şahı ve Allah'ın aslanı
A. 28a/22, 28b/1, 29a/7

ʿ**Ali ibn-i Mūsa Riża** sekizinci imam
A. 30a/1

ʿ**Arabistān** Arabistan
A.+nıng 30b/6

Āzerbeycān Azerbaycan
A.+nı 28b/7

ʿ**Azrā'īl** Azrail
A. 12b/2, 13a/13, 1b/14, 23a/16, 23a/17, 28b/16, 2a/1

B

Baġdād Bağdat

B. 14b/5

Başra Basra

B.+da 3a/2

B.+nı 28b/9

Bāyazīd Besṭāmi IX. yy'ın en meşhur sûfîlerinden biri.

B. 15b/23, 16a/2, 16a/1, 16a/5

Bedaḫşān Bedahşan

B.+nı 28b/4

Belḫ Belh

B.+ni 28b/17

B.+ning 29a/6

Belḳıs günümüz Habeşistan ve Yemen'in olduğu topraklarda hüküm sürdüğü farzedilen, tarih öncesi Saba Krallığı'nın hükümdarı

B.+nıng 22a/4

Buḫāra Buhara

B. 28b/23

C

Cāʿfer-i Sādıḳ Ebû Abdillâh Caʿfer bin Muhammed er-Bâkır bin

C. 8b/12

Cebra'il Cebrâ'il

C. 13a/11, 13b/8, 18a/11, 19a/1, 19a/5, 1b/12, 1b/13, 24a/3, 24a/4, 24a/5, 2a/19, 30b/3, 3a/21, 5a/17, 6b/7, 6b/7, 8b/12, 9b/8

Cüneyd-i Baġdādî Ebu'l-Kâsım Cüneyd bin Muhammed el-Hazzâz el-Kavârîrî. İlk devir sûfîliğinin en güçlü temsilcisi

C. 9a/2, 9a/12, 9a/12, 9a/15, 9a/17, 9a/18, 9a/21, 9a/7

Ç

Çin Türkleri Çinde yaşayan Türkler

Ç. +leri 28b/22

D

Dāvud Dâvud peygamber

D. 12b/10, 12b/9, 16b/18, 16b/19, 16b/20, 16b/22, 16b/23, 4b/15

Deylem Deylem. Hazar Denizi'nin batısındaki dağlık bölgenin tarihî adı.

D.+ni 28b/10

E

Ebābekir-i ṣıddıḳ Hz. Ebu Bekir

E. 16a/10, 16a/10, 16a/9, 5a/9, 5a/10

Ebūbekir-i ṣıddıḳ bk. **Ebābekir-i ṣıddıḳ**

Ebu'l-ḥasan şeyh Hasan

E. 20b/15, 20b/12, 20b/16, 20b/5

Ebu'l-Ḳāsım Hz. Muhammed

E.+dur 29a/18

Ebu Saʿīd Tekke âdâbını tesbit eden ve düzenlediği semâ meclislerinde okuduğu âşıkane rubâîlerle tanınan Horasanlı mutasavvıf.

E. 14a/17, 14a/18, 14a/20

Ebū Şucāʿ Semerḳandî Zahîruddin Muhammed b. Ahmed'in hocası, İmam Hasen Mâtûrîdî ve Ali b. Huseyn Suğdî'nin muâsırı olan Ebu Şücâ bir hanefi fakîhtir.

E. 1b/10

Enes ibnü Mālik Ebû Hamza Enes bin Mâlik bin Nadr el-Ensârî. Hz. Peygamber'e hizmetiyle tanınan ve en çok hadis rivayet eden sahabelerden biri

E. 18b/11

Ermeni Ermenistan

E.+ni 28b/8

F

Fārs Fars

F.+nı 28b/7

Ferġāna Fergana

F. 28b/21

H

Ḥabeş Habeş

ḥ. 28b/6

ḥ.+ning 28b/2

Ḫarezm Harezm

ḫ. 28b/21

Harūnu'r-Reşīd Abbasî halifelerinin beşincisi

H. 23b/18, 23b/22

Ḥasan Başrî Hasan bin Ebi'l-Hasan el-Basrî. Pek çok hadis nakl ve rivayet etmiş sahabe-i kiramla görüşmüş kişi

ḥ. 14a/15

Ḥasan ibn-i ʿAli Hz. Ali'nin oğlu

ḥ. 29a/3, 29a/17

Herāt Herat

H.+nı 28b/18

Ḫıżır Hz. Mûsâ döneminde yaşayan, kendisine ilâhî bilgi ve hikmet öğretilen kişi.

ḫ. 12b/11, 12b/18, 12b/22, 12b/4, 12b/5, 12b/6, 12b/7, 12b/8, 12b/9, 13a/1, 13a/3, 13a/5, 16b/10, 16b/15, 16b/18

Hindūstān Hindistan

H. 28b/11

H.+nı 28b/20

Ḥoḳānyān Hokant

ḥ.+nı 29a/1

Ḫorāsān Horasan

ḫ.+nı 28b/10

Ḥüseyn ibn-i ʿAli Hz. Ali'nin oğlu

ḥ.+ni 14b/7

I

ʿIrāḳ Irak

I.+nı 28b/5

İ

İbnü ʿAbbās Hz. Muhammed'in amcasının oğlu ve büyük sahabelerden biri
İ. 18a/20, 29a/12

İbrāhim İbrahim peygamber
İ. 21b/20, 22a/14

İmām-ı Aʿẓam Ebu Ḥanīfe Kūfî Hanefi mezhebinin kurucusu
İ. 22b/20, 22b/21
İ.+nıng 23a/21

ʿİsa İsa peygamber
İ. 29b/22, 3a/15, 3a/15, 3a/16, 4b/15

İṣfahān İsfahan
İ.+nı 28b/19

İsmāʿīl İsmail peygamber
İ. 22a/16

İsrāfīl İsrafil
İ. 10a/23, 13a/12, 1b/14, 2a/23
İ.+din 1b/14

K

Kaʿbe Kabe
K. 14b/3, 14b/4, 21a/4
K.+siġa 21a/6

Kāşġar Kaşgar
K.+nı 28b/11

Kirmān Kirman
K.+nı 28b/14

Ḳosṭanṭiniyye İstanbul'un eski adı
ḳ. 29a/1
ḳ.+ni 29a/22, 29a/23, 30b/10

M

Manṣūr halife

M. 14b/12, 14b/5, 14b/9

Medā'in Arap orta çağında Bağdad'ın 30 km. kadar güneyinde Dicle nehrinin her iki kıyısında yer alan şehir veya şehirler topluluğu

M.+ni 28b/14

Mehdi ulu imam

M. 29a/4, 29a/14, 29b/4, 29b/20, 29b/21, 29b/8, 30a/2, 30b/10

M.+ġa 29b/5

M.+ning 30b/7, 29a/12, 29a/15

Mekke Mekke

M. 14a/22, 14b/1, 14b/1, 14b/3, 20b/17, 28b/2, 29a/19

M.+din 29a/19

M.+ke 14a/23

M.+ning 14b/2

Merv Merv

M.+ni 28b/11

Mışır Mısır

M.+nı 28b/9

Mikā'il Mikail

M. 13a/12, 1b/13, 1b/13, 2a/11, 30b/3

M.+ni 2a/12

Muḥammed Hz. Muhammed

M. 13b/10, 13b/11, 13b/12, 13b/14, 16a/17, 17a/4, 17a/5, 17a/6, 17a/9, 18a/16, 18a/7, 18a/8, 22a/22, 22a/7, 23a/11, 24a/14, 29a/12, 29a/18, 29a/4, 2a/20, 2b/17, 30b/10, 3a/19, 6b/12, 6b/7, 6b/9, 7b/20, 7b/20, 8a/19

Muḳātil ibn-i Süleymān et-Tefsîrü'l-kebîr'in yazarı, hadis alimi

M. 23a/10, s. 13b/5, 13b/5,

Mūsa Musa peygamber

M. 12a/16, 12a/18, 17a/3, 17a/4, 17a/6, 17a/8, 22a/18, 3a/11, 3a/12

M.+ġadur 12a/16

M.+nı 12a/14

M.+nıng 12a/15

Mūşul Musul

M.+nı 28b/13

N

Nemrūd Nemrut

N. 21b/21

N.+nı 22a/2

N.+nıng 22a/15

Nīl Nil

N. 28b/9

Nişābūr Nişabur

N. 28b/12

Nūḥ Nuh peygamber

N. 17b/23, 21b/10, 21b/11, 21b/12, 21b/13, 21b/15, 21b/4, 21b/6, 21b/7, 22a/12, 24a/1, 24a/3, 24a/6, 4b/13

R

Rāy Rey şehri

R.+nı 28b/6

riyāżü'l-muḳaddes tefsir adı

r. 15a/15

Rūm Anadolu

R.+nı 28b/10

Rūm Ermenileri Anadolu Ermenileri

R. 28b/5

S

Saʿd Sad

S.+nı 28b/12

Saʿdu's-Sādāt eser adı

S. 28a/21

Şaliḥ ibn-i Şuʿayb Şuʿayb on dördüncü peygamber.

ş.+dur 29a/6

Sayrām Sayram

S. 28b/21

Şemerḳand Semerkant

s. 28b/21

Serḫas Serhas

S.+nı 28b/22

Sistān Sistan

S.+nı 28b/15

Süfyān Süfyan, hadislerde ahir zamanda Mehdi'den önce çıkıp Müslümanlara zulmedeceği ileri sürülen bir tirandır. Kendisini Mehdi'nin öldüreceğine inanılmaktadır.

S.+nı 28b/5

Süleymān Süleyman peygamber

S. 22a/5

Ş

Şām Şam

Ş. 29a/20, 30b/8

Ş.+nı 28b/5

Şiblî Hanefî fakihi

Ş. 16a/14, 16a/16, 16a/18, 16a/18, 16a/19, 16a/6, 16a/7

Ş.+ġa 16a/19

Ş.+ni 16b/4

Ş.+ning 16b/3

T

Ṭaberistān Taberistan

ṭ. 28b/14

Taşkend Taşkent

T. 28b/21

Tīrmīz Tirmiz

T. 29a/1

Türkistān Türkistan

T. 20a/20, 20b/13

V

Vehb ibn-i münebbih Hz. Peygambere nispet edilen iki kişiden biri

V. 3a/2

Y

Yemen Yemen

Y. 29b/2

Y.+ni 28b/19

Y.+ning 29b/2

Yūnus Yunus peygamber

Y. 22a/20

Yūsuf Yusuf peygamber

Y. 19a/14, 19a/15, 19a/15, 19a/16

Z

Zühretü'r-riyāḍ eser adı

Z.+da 13a/8

Züleyḫā Züleyha (Zeliha)

Z. 19a/14, 19a/15

Ẕü'n-nūn-ı Mışrî Ebu'l-Feyz Sevbân bin İbrahim. IX. yy. meşhur sûfîlerinden biri.

ẕ. 10a/7, 10a/4

KAYNAKÇA

ABUSKA LÛGATİ VEYA ÇAĞATAY SÖZLÜĞÜ. (1970). (B. Atalay, Haz.) Ankara: Ayyıldız Matbaası.

AKAR, A. (2012). *Türk Dili Tarihi*. İstanbul: Ötüken Yayınları.

ʿALÎ ŞÎR NEVĀYÎ. (1996). *Muḥākemetü'l-Luġateyn.* (B.Özönder, Haz.) Ankara: Türk Dili Kurumu Yayınları.

ARGUNŞAH, M. (2013). "*Çağatay Türkçesi*". İstanbul: Kesit Yayınları.

ATA, A. (1998). *Nehcül'-Ferādīs III***.** Ankara: Türk Dili Kurumu Yayınları.

AYVERDİ, İ. (2005). *Kubbealtı Lugatı Misalli Büyük Türkçe* Sözlük I, II, III İstanbul.

BAŞDAŞ, C. (2014, Winter I). "Türkçede Üçüncü Şahıs İyelik Eki ve Zamir n'si", *The Journal of Academic Social Science Studies (JASSS),* Number: 30, p.147-161. Adıyaman University Department of Turkish Language and Literature Faculty of Arts and Sciences, Adıyaman.

BAŞDAŞ, C. ve KUTLU, A. (2016). "*Kırgız Türkçesi*". Çanakkale: Paradigma Akademi.

BİRIŞIK, A. (2011). "Tefsir" *Türkiye Diyanet Vakfi İslâm Ansiklopedisi*, (ss.281-290) İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı.

CLAUSON, Sir Gerard. (1972). *An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish*, Oxford: At The Clarendon Press.

COŞKUN, V. (2000). *Özbek Türkçesi Grameri*. Ankara: Türk Dili Kurumu Yayınları.

COURTEİLLE, P (1870). *Dictionnaire Turc-Oriental.* Paris.

ÇELİK, Ü. (2011). *Ali Şir Nevayi Leylī vü Mecnūn*. Ankara: Türk Dili Kurumu Yayınları.

DEVELLİOĞLU, F. (2007). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*. Ankara: Aydın Kitapevi.

DİLÂÇAR, A. (2016). *Kutadgu Bilig İncelemesi*. Ankara: Türk Dili Kurumu Yayınları.

EBU'L-GAZİ BAHADIR HAN. (1996). *Şecere-i Terākime.* (Z. Ölmez, Haz.) Ankara: Simurg Yayınları.

ECKMANN, János. (1996). *Harezm, Kıpçak ve Çağatay Türkçesi Üzerine Araştırmalar* (F. Sertkaya, Haz.) Ankara: Türk Dili Kurumu Yayınları.

ECKMANN, János. (2017). *Çagatayca El Kitabı*. (G. Karaağaç, Çev.) Ankara: Türk Dili Kurumu Yayınları.

ERASLAN, K. (1993). "Çağatay Edebiyatı". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, (ss.168-176) İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı.

ERASLAN, K. (2012). *Eski Uygur Türkçesi Grameri*. Ankara: Türk Dili Kurumu Yayınları.

ERCİLASUN, Ahmet B. vd., (1991). *Karşılaştırmalı Türk Lehçeleri Sözlüğü I*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

ERCİLASUN, Ahmet B. vd., (2006). *Karşılaştırmalı Türk Lehçeleri Grameri I –Fiil Basit Çekim*. Ankara: Türk Dili Kurumu Yayınları.

ERCİLASUN, Ahmet B. ve AKKOYUNLU, Z. (2015). Kâşgarlı Mahmud *Dîvânu Lugâti't-Türk*. Ankara: Türk Dili Kurumu Yayınları.

ERDAL, M. (1991). *Old Turkıc Word Formation*, Otto Harrassowitz Wiesbaden.

ERDAL, M. (2004). *A Grammer Of Old Turkıc*. Brill Publications. Handbook of Oriental Studies, Leiden-Boston.

EREN, H. (1999). *Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü*. Ankara.

ERGİN, M. (1993). *Türk Dil Bilgisi* (*yirminci baskı*). İstanbul: Bayrak Yayınları.

ERGİN, M. (2013). *Orhun Abideleri* (*kırk yedinci baskı*). İstanbul: Boğaziçi Yayınları.

ESED, M. (2002). *Kur'an Mesajı Meâl-Tefsir* (C. Koytak ve A. Ertürk, Çev.) İstanbul: İşaret Yayınları.

GABAYIN, A. von (1988). *Eski Türkçenin Grameri* (M. Akalin, Çev.) Ankara: Türk Dili Kurumu Yayınları.

GÖLPINARLI, A. (1987). "*Tarih Boyunca İslâm Mezhebleri ve Şîîlik*", İstanbul: DER Yayınları.

GÖLPINARLI, A. (1991). "*Sosyal Açıdan İslam Tarihî - Hz. Muhammed (S.M.) İslâm'ın İlk Devri*" İstanbul: DER Yayınları.

GÜLSEVİN, G. (1990, Ekim). "Eski Anadolu (Türkiye) Türkçesinde 3. Kişi İyelik Ekinin Özel Kullanılışı", *Türk Dili*, 466 s. 187-190.

GÜNAY, A. (2017). *Türkiye'de Bir Ağız Adacığı: Karaçay-Malkar Türkçesi Ağzı*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *MSKÜ. Sosyal Bilimler Enstitüsü,* Muğla.

İLKER, A. (1998). *Çağatay Türkçesinden Osmanlı Türkçesine Küçük Bir Sözlük* 'İmes Sözlügü' (Metin-Değerlendirme-Dizin). Manisa.

İNAN, A. (1998). *Makaleler ve İncelemeler II CİLT*. Ankara: Türk Tarih KurumuYayınları.

KAÇALİN, M. (2011). *Nevayî'nin Sözleri ve Çağatayca Tanıklar*. Ankara: Türk Dili Kurumu Yayınları.

KARAHAN, L. (2011). "Yükleme (accusative) ve İlgi (genetive) Hâli Ekleri Üzerine Bazı Düşünceler", *Türk Dili Üzerine İncelemeler*, s. 211-218.

KARAHAN, L. (2014). *Anadolu Ağızlarının Sınıflandırması.* Ankara: Türk Dili Kurumu Yayınları.

KORKMAZ, Z. (2009). *Türkiye Türkçesi Grameri - Şekil Bilgisi.* Ankara: Türk Dili Kurumu Yayınları.

KÖPRÜLÜ, F. (1945). "Çağatay Edebiyatı" *İslâm Ansiklopedisi*, (ss. 270-323) İstanbul.

KRİMSKİY, A. (1902). "*Tureskiya narečiya i literaturi*", Ensiklopedičeskiy Slovar, (F.A. Brokgauz ve I. A. Efron, Yay.) XXXIV s. 161. Sanktpeterburg.

KUR'AN-I KERÎM ve Türkçe Anlamı (Meâl). (1986). Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.

LESSING D. F. (2003). *Moğolca-Türkçe Sözlük I, II*. (G.Karaağaç, Çev.) Ankara:Türk Dili Kurumu Yayınları.

MERTOĞLU, M. S. (2011). "*Tefsir Klasik Dönem*" Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, cilt: 40, sayfa: 290-294 İstanbul.

MUTÇALI, S. (1995). *Arapça-Türkçe Sözlük*. İstanbul: Dağarcık Yayınları.

NALBANT, B. (2009, Temmuz), "Türkistan, İran, Anadolu Sahası Doğu Türkçesi Sözlük ve Gramerleri", *Tarihselden Moderne Özbekistan: Timur Dönemi ve Sonrası Kaynak Araştırmaları Sempozyumu*, Ankara.

ORKUN, H. N. (2011). *Eski Türk Yazıtları*, Ankara: Türk Dili Kurumu Yayınları.

ÖZKAN, F. (1996). "Nevayi Eserleri İçin Yazılmış Bir Lügat: Der Beyan-ı Istılahat-ı Emlahu'ş-Şuara Mevlana Nevayi", *Bilig, Bilim ve Kültür Dergisi*, Sayı: 1, Bahar, s. 198-243, Ankara.

PEKAÇAR, Çetin (2012). "Kumuk Türkçesi", *Türk Lehçeleri Grameri* (ed. A.B.Ercilasun), 2. Basım-Akçağ Yayınları, Ankara, s. 939-1008.

SAĞOL, G. (1997). "Kur'an'ın Türkçe Tercüme ve Tefsirleri Üzerinde Yapılan Çalışmalar", *Türklük Araştırmaları Dergisi 8*, İstanbul.

SARICA, B.(2014). *Çağatayca-Farsça Manzûm Bir Lügat Nisâb-i Türkî,* Ankara: Grafiker Yayınları.

ŞEMSEDDİN, SAMİ. (2011), (R. Gündoğdu, N. Adıgüzel ve E. F. Önal, Haz.), *Kâmûs-ı Türkî* (Latin Harfleriyle). İstanbul: İDEAL Sözlük Ansiklopedi.

ŞEMSEDDİN, SAMİ. (2015). *Kamus-i Türkî*, Ankara: Türk Dili Kurumu Yayınları.

ŞEYH SÜLEYMAN EFENDİ-İ BUHARÎ. (1881). *Lugat-i Çagatay ve Türkî-i Osmanî*, İstanbul.

ŞİRİN, H. (2016). *Eski Türk Yazıtları Söz Varlığı İncelemesi*, Ankara: Türk Dili Kurumu Yayınları.

ŞÜKUN, Z. (1996). *Farsça-Türkçe Lûgat*, İstanbul: MEB Yayınları.

TAŞ, İ.(2015).*Kutadgu Bilig'de Söz Yapımı*, Ankara: Türk Dili Kurumu Yayınları.

TEKİN, T. (2013). Makaleler 1 Altayistik, (E. Yılmaz ve N. Demir, Haz.) Ankara: Türk Dili Kurumu Yayınları.

TOGAN, Zeki Velidî. (1960). "Londra ve Tahran'daki İslâmî Yazmalardan Bazılarına Dair", *İslâm Tetkikleri Enstitüsü Dergisi*, III, İstanbul.

TOPARLI, R. VURAL, H. ve KARAATLI, R. (2003). *Kıpçak Türkçesi Sözlüğü*, Ankara: Türk Dili Kurumu Yayınları.

TUNA, O. N. (1986). *Türk Dilbilgisi* (Fonetik, Morfoloji), Malatya.

UĞURLU, M. (1987). *Münyetü'l-Guzât*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

USTA, H. İ. (2011). "*Orta Asya Ku'ān Tefsiri*", Ankara.

YAZIR, M. B. (1981). *Medeniyet Âleminde Yazı ve İslam Medeniyetinde Kalem Güzeli,* Ankara: Ayyıldız Matbaası.

YILDIZ, O. (2008). *Yūsuf u Zelīḫā* (Şeyyād Hamza) Ankara: Akçağ Yayınları.

YILMAZ, M. (1992)."Edebiyatımızda İslamî Kaynaklı Sözler", İstanbul: Enderun Kitabevi.

http://www.isa-sari.com

http://www.islamansiklopedisi.info/

http://www.kamusiosmani.net

http://www.kamusiturki.net

http://www.kubbealtilugati.com/

http://www.kuranmeali.org

http://www.lehceiosmani.com

http://www.lexiqamus.com/

http://www.lugatiremzi.com

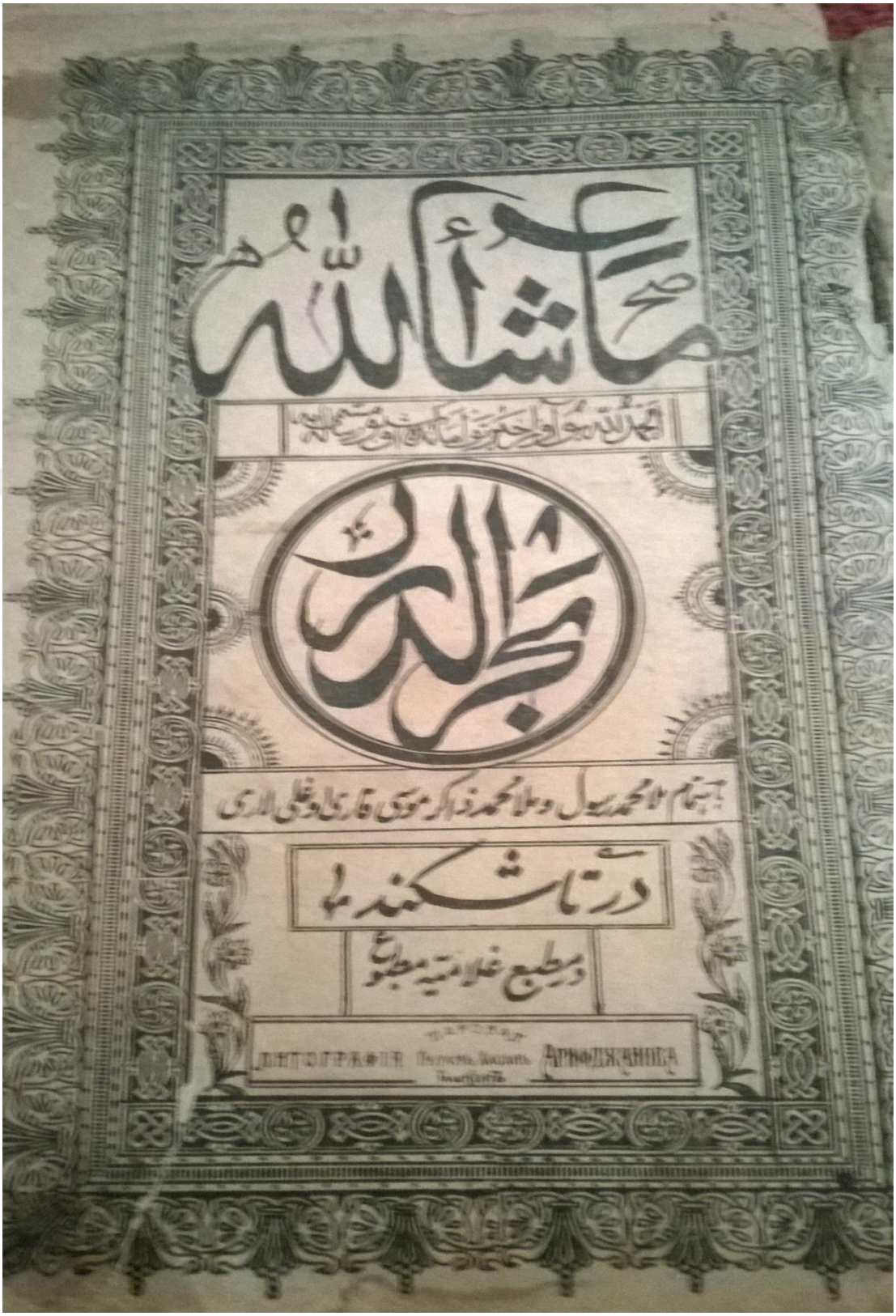
http://www.mkutup.gov.tr

http://www.osmanlicasozlukler.com

http://www.tdk.gov.tr

https://kuran.diyanet.gov.tr

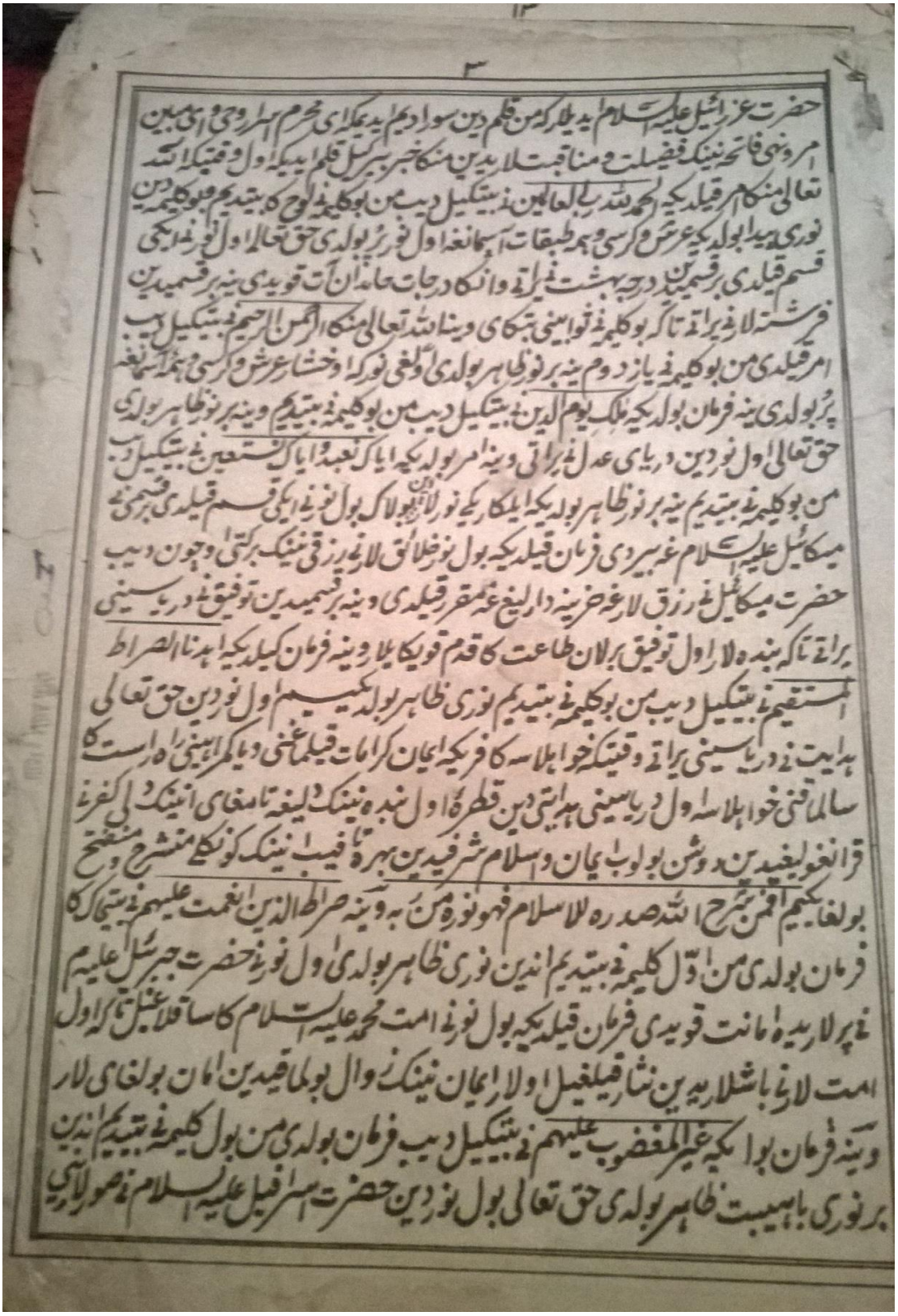
ORİJİNAL METNİN KOPYASI


ماشاء الله
بحر الدرر
باهتمام ملا محمد رسول و ملا محمد ذاکر موسی قاری و ظلی الهی
در تاشکند
در مطبع غلامیه مطبوع

1b


بسم الله الرحمن الرحيم

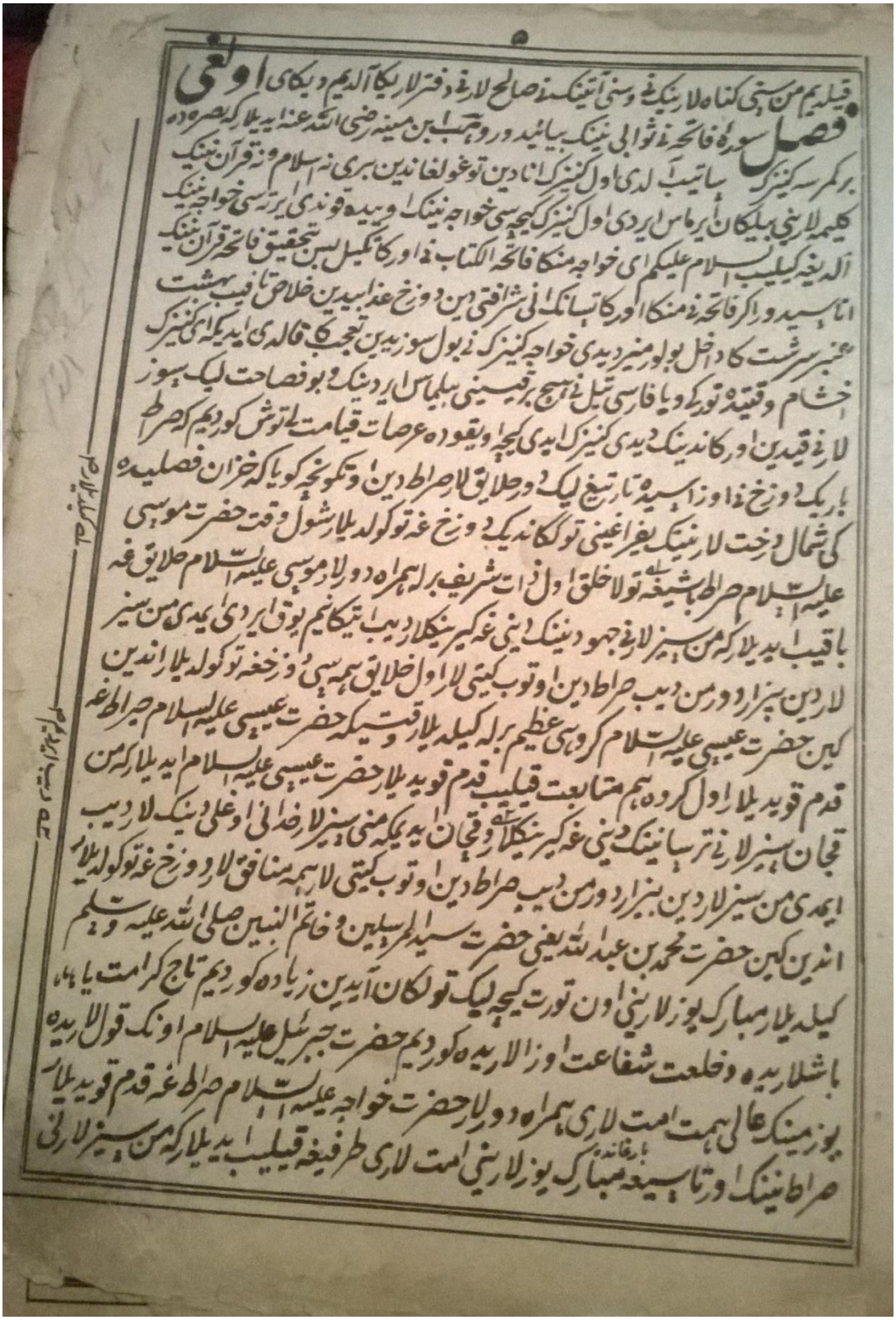
افتحت بالله وعلى الله توكلت وفوضت امري الى الله ان الله بصير بالعباد الحمد لله نحمده
ونستعينه ونؤمن به ونتوكل عليه ونشهد ان لا اله الا الله ونشهد ان محمدا عبده ورسوله **مقدمه**
اول فاتحة الكتاب نيك فضيلت لاري بيانيده **حديث** في الكتاب لا انوار من ابي
هريرة رضي الله تعالى عنه ان رسول الله صلى الله عليه وسلم قال لابي هريرة رضي الله عنه
الا اخبرك بسورة لم ينزل في التوراة ولا الانجيل ولا الزبور ولا الفرقان مثلها قال بلى يا رسول الله
صلى الله عليه وسلم قال فاتحة الكتاب انها سبع المثاني القرآن العظيم الذي اوتيته حديث ابي
در دار رضي الله عنه قال رسول الله صلى الله عليه وسلم فاتحة الكتاب تجري مالا يجري سورة
البقرة وآل عمران الى ان قال لو وزن فاتحة الكتاب ووضعه في كفة الميزان ووضع القرآن
في كفة لرجحت الفاتحة القرآن سبع مرات حديث قال رسول الله صلى الله عليه وسلم من قرء فاتحة
الكتاب فكانما قرء التوراة والانجيل والزبور والفرقان **حكايت** تفسير امام ابو شجاع
ثم قندي ديكلتو دب دولاركيم رسول عليه الصلوة والسلام دين صحابه لار سوال قيلدي بلار كه سوره
فاتحه نه بيانيدر ديدي بلار حضرت سيد المرسلين ايديلار كه من برادريم حضرت جبرئيل امين
دين سوال قيلديم جبرئيل عليه السلام حضرت ميكائيل دين سوال قيلدي بلار حضرت ميكائيل
حضرت اسرافيل دين سوردي بلار حضرت اسرافيل عليه السلام حضرت عزرائيل دين سوال قيلديلار



2b

صور لارینی یراتدینه فرمان بولدیکه ولا الضالین دیتکیل دیب من بو کلیمه نی بتیدیم برقرانغو
لیق ظاهر بولدی حق تعالی بول قرانغولیق دین برفرشته نی یراتدی انداغ کته کیم یتی طبقه آسمان نی
وبیر نی برلقمه قیلغای بوفرشته کافرمان بولدیکه دوزخ نینگ درکه لارینی کوتاریب تورغیل دیب
اول فرشته یتمیش مینگ یل قوی یوروب تحت الثری کا یتی وینه برفرشته نی یراتدی اوزون لیغی
یتمیش مینگ یل لیق یولدور وینه برفرشته نی یراتی اولکی فرشته دین یتمیش درجه کته دور
اندین کین براوت یراتی اول اوت بول فرشته طرفیکا حمله قیلدی اول فرشته باشنی سجده کا قویو
الامان الامان دیدی حق تعالی برتاش نی یراتی اول تاش نی کته لیکی یتی قت آسمان ویتی قت یرنی
نیچه برابریده دوربول تاش نی اول اوت نی وبستیکا قویدی تاکه اول اوت نینگ حرارتیدین
آسمان وزمین کویمکای دیب بس ای بنده مومن هر کیم الحمد لله رب العالمین دیسه درجات حاصل
نی تا یارالرحمن الرحیم دیسه رحمت تا یارو اکرمالک یوم الدین دیسه حق تعالی نینگ عدلی برلان امان
لیق تا یارو اکرایاک نعبد وایاک نستعین دیسه رزق نینگ برکتینی وطاعت واحسان نینگ توفیقی نی
تا یارو اکرا هدنا الصراط المستقیم دیسه راه راست نی تا یارو اکرصراط الذین انعمت علیهم دیسه ایمان نی
ثابت ومحکم بولمقینی تا یارو اکرغیر المغضوب علیهم دیسه صورنینگ قورقونچی بیدین وقیامت
هیبتیدین امان لیق تا یارو اکرولا الضالین دیسه دوزخ عذابیدین خلاص تا یار ابن عباس
رضی الله تعالی عنه روایت قیلدیلار کیم شیطان اوچ مرتبه انداغ دردبرله یغلادی کیم آسمان
وزمین دا کی تمامی لائکه لار نی انکارحمی کیلدی اولکی حق تعالی شیطان نی مهجور قیلیب همه اهل
آسمان وزمین انی لعنت اوقیغه نشانه قیلدی وینه بری بول کیم اول کیچه حضرت محمد مصطفی
صلی الله علیه وسلم وجودغه کیلدیلار مبارک قدم لاری نینگ شرافتی دین بساط زمین راسته
بولدی وینه بری اول کیم قیتیکه سوره فاتحه نازل بولدی شیطانیدین تابع لاری سوراری بول
سوره نی نازل بولغانیدین سنی نالله قیلمغینگ نی وجهی نیمه دوردیدی شیطان ایدی من لوح
المحفوظ ده کوردیم کیم هر بنده همه عمریده کناه قیلغان بولسه کون حقیقتیدین
الیکاری طهارت قیلیب قبول سوره نی اوچ مرتبه صدق اخلاص برلان اوقوسه حق تعالی انینگ
کناه لارینی تماما عفو قیلیب عرش دین بر واسطه ندا کیلور کیم ای بنده م بتحقیق مغفرت قیلدیم

3a



قیلیب ایم من سنی کناه لارنیک نه وسنی آتینک نه صالح لارنه دفتر لاریکا آلدیم دیکای اولغی

فصل سوره فاتحه نه ثوابی اینک بیایید وروهب ابن منبه رضی الله عنه ایدیلار که بصره ده

برکمسه کینرک بساتیب آلدی اول کینرک انا دین تو غولغاندین بری نه اسلام ونه قرآن اینک

کلیمه لارنی بیلکان ایرماس ایردی اول کینرک کیجه سی خواجه اینک اویده قوندی ایرته سی خواجه اینک

آله یغه کیلیب السلام علیکم ای خواجه منکا فاتحة الکتاب نه اوکا تکیل لیسن تحقیق فاتحه قرآن اینک

اناسیده وار کر فاتحه نه منکا اوکا تباسانک انی شرافتی دین دوزخ عذابیدین خلاص تا قیب بهشت

عنبر سرشت کا داخل بولورمیز دیدی خواجه کینرک نه بول سوزیدین تعجب کا قالدی ایدیکه ای کینرک

اخشام وقتیده تورکه دیا فارسی تیل نه هیچ برقیسینی بیلماس ایردینک دبو فصاحت لیک سوز

لارنه قیدین اوکاندینک دیدی کینرک ایدی کیجه اویقوده عرصات قیامت لیتوشکو دیم که صراط

باریک دوزخ نه اوزاسیده تار تیغ لیک دوجلایق لا صراط دین اوتکونچه کویا که خزان فصلیده

کی شمال دخت لارینک یفراغینی توکاندیک دوزخ غه توکولدیلار شول وقت حضرت موسی

علیه السلام صراط باشیغه تولا خلق اول ذات شریف برله همراه دولادموسی علیه السلام جلایق غه

باقیب ایدیلار که من سیز لارنه جهود دینک دینی غه کیرینکلار دیب اتیکا نیم یوق ایردی ایمدی من سیز

لار دین بیزار دورمن دیب صراط دین اوتوب کیتی لار اول خلایق همه سی دوزخ غه توکولدیلار اندین

کین حضرت عیسی علیه السلام کروهی عظیم برله کیلدیلار قیسیکه حضرت عیسی علیه السلام صراط غه

قدم قویدیلار اول کروه هم متابعت قیلیب قدم قویدیلار حضرت عیسی علیه السلام ایدیلار که من

قجان سیز لارنه ترسا دینک دینی غه کیرینکلار دیب ایدیکه منی سیز لار خدای اوعلی دینک لار دیب

ایمدی من سیز لار دین بیزار دورمن دیب صراط دین اوتوب کیتی لار همه منافق لار دوزخ غه توکولدیلار

اندین کین حضرت محمد بن عبدالله یعنی حضرت سید المرسلین وخاتم النبیین صلی الله علیه وسلم

کیلدیلار مبارک یوزلارینی اون تورت کیجه لیک تولکان آیدین زیاده کوردیم تاج کرامت یاها

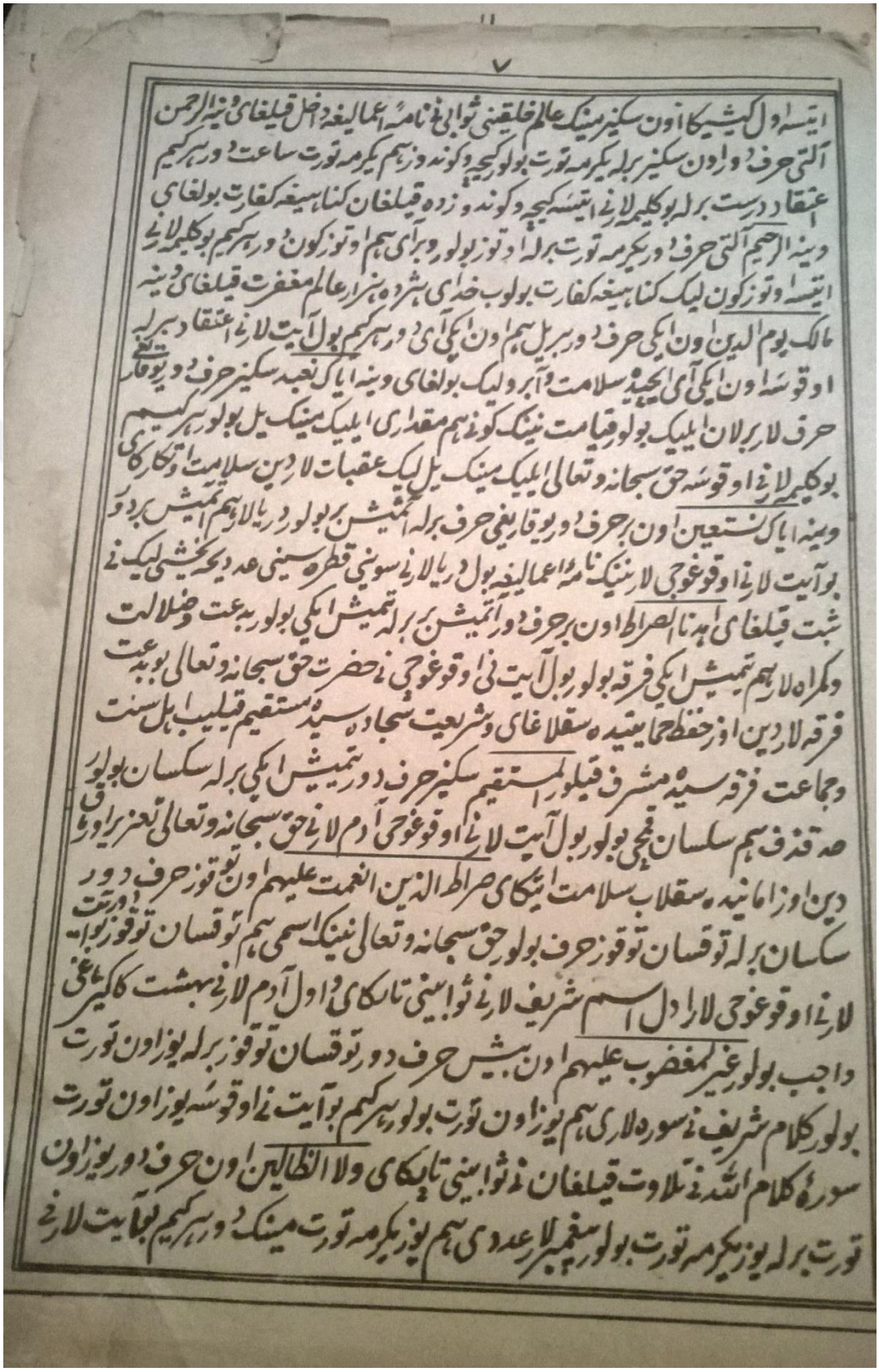
باشلاریده وخلعت شفاعت اوزلاریده کوردیم حضرت جبرئیل علیه السلام اونک قولاریده

یوزمینک عالی همت امت لاری همراه دولادحضرت خواجه علیه السلام صراط غه قدم قویدیلار

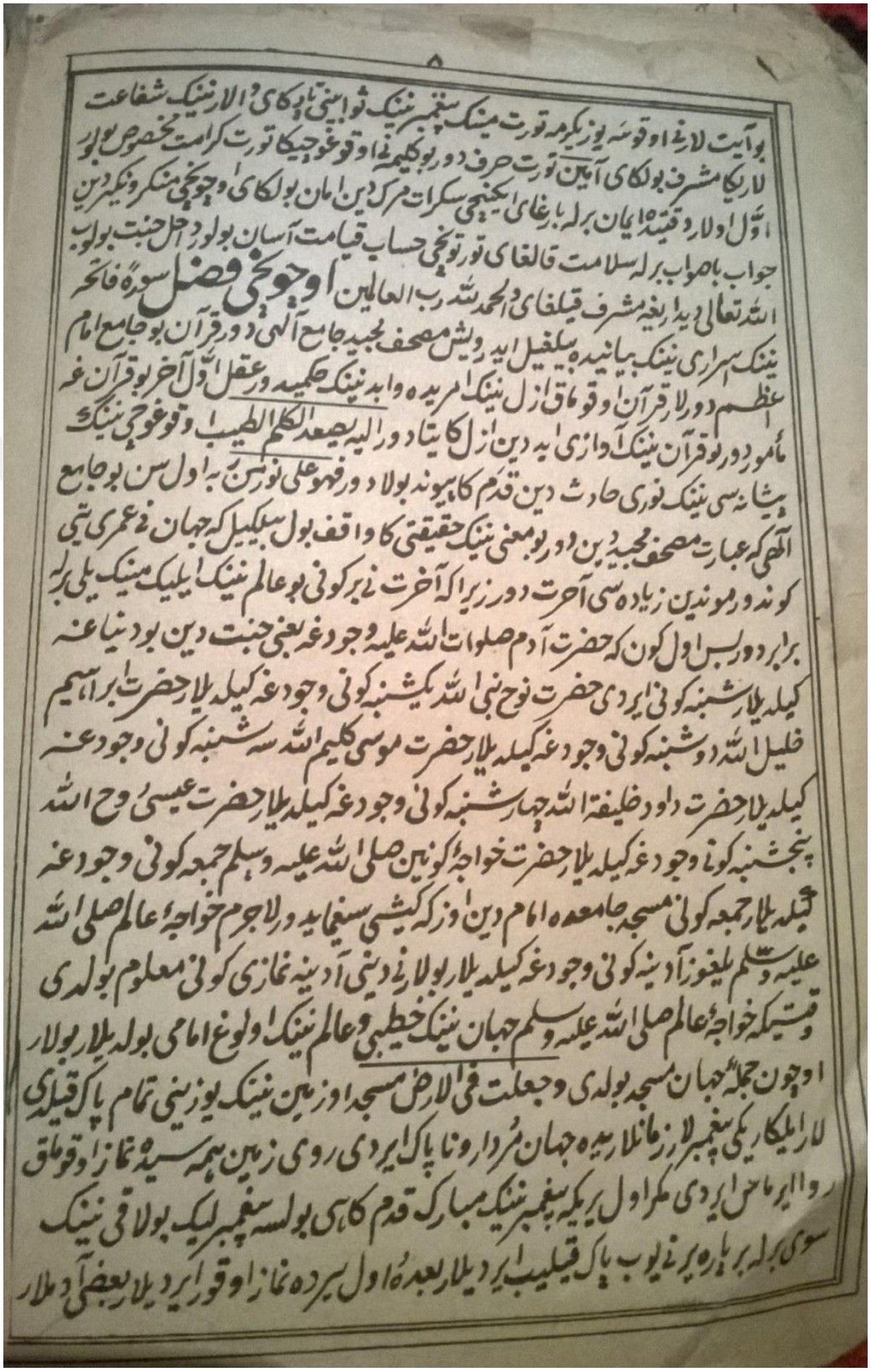
صراط اینک اورتاسیده مبارک یوزلارینی امت لاری طرفیغه قیلیب ایدیلار که من سیز لارنی

3b

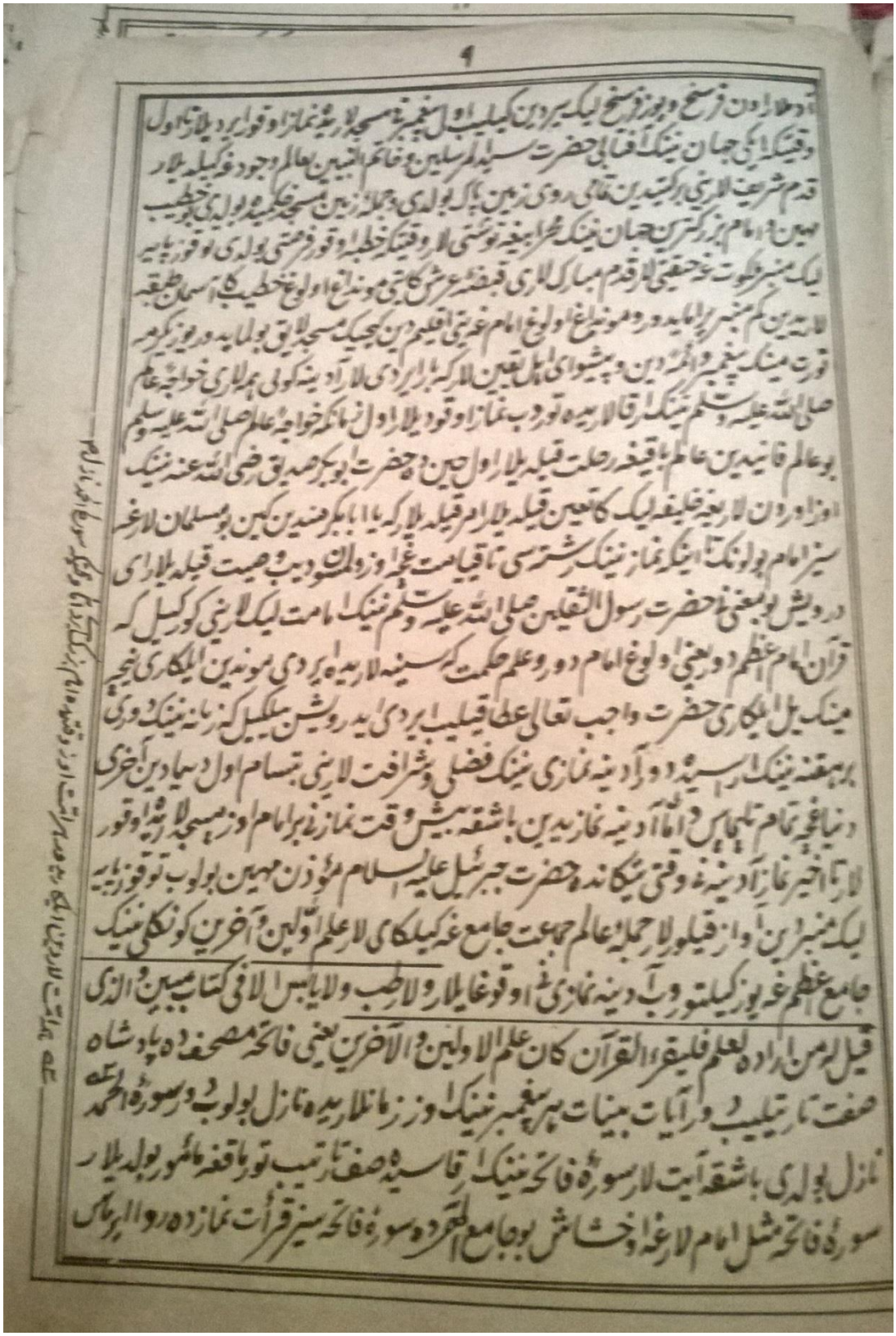
خدای تعالی غه ایمان کیلتوروب نکلاروبنی پیغمبر لیکیمغه تصدیق قیلینگ لازیم بولدیم سیزلار
بو نصیحت نی صدق دل اخلاص لا رینگ بر له قبول قیلیب نکلا ایمدی سیزلار ولا تخافوا ولا تحزنوا
ولا تشبروا بالجنة التی کنتم توعدون مضمونی بر له بهشت کا داخل بولونکلار دیب صراط دین اوتی لار
اول وقت منادی قیلیب ایدیلار که بهشت نینگ اشیکی نی آچینگ لازیم بندا قیلیب ایلار دیب نلار
ایشیک آچتی لار خواجه علیه الصلوة والسلام هیبت لاری بر له بهشت کا کیرمیلار اول یرده مین یلغوز
قالدیم دینه اون خاتون هم قالدی رضوان غه ندا کیلدیکه ای رضوان اول خاتونلار غه سورهٔ فاتحه نی
او قوتگیل اکرا دقوسه لار اولار هم بهشت کیرسون لار دیوا کرا او قویالمسه لار دوزخ غه یباریغیل دیب فرمان
بولدی اول رضوان بول خاتونلار دین سورهٔ فاتحه نی بیلدوروب سوراب دیب هر اون خاتون سورهٔ
فاتحه نی او قودیلار رضوان لار اول خاتون لار نی همه سینی بهشت کا آلیب کیردیلار من سورهٔ فاتحه نی
بیلماکا نیم سببی دین غم واندوه ده ایردیم که توشوندین ویغاندیم ای خواجم منکا ابرتسه اق سورهٔ
فاتحه نی او رکاتکای سیزکه من هم سورهٔ فاتحه نی بیلیب جنت کا داخل بولسام دیب زار زار یغلاب
کوب تولا لار قیلدیکه هر کیم بول سورهٔ فاتحه نی او قوسه البته اینگ جایی بهشت عنبر سرشت بولور
ایکانی مقرر ایکان وبالله التوفیق **ایکنجی فصل** سورهٔ فاتحه نی خاصیت و اشارت لاری
بیانیه و بر یلگیل کسورهٔ فاتحه ده یتی حرف یوق قنوار اول **ت** یوق ثور یعنی ویل جهنم یوق ایکنجی
خ یوق یعنی خوف قورقماق یوق اوچونچی **ش** یعنی شقاوت یوق بشینچی **ظ** یوق
یعنی قرانغولیق یوق آلتینچی **ف** یوق یعنی جدالیغ یوق یتینچی **ج** یوق یعنی جبر یوق هر کیم بول
سوره نی جین اخلاص بر له او قوسه و تعظیم و اکرام لازمی و شرائط لازمی کما کان بر جا کیلتورسه لار
اول کیشیکا یتی مرتبه حاصل بولغای و هر کیشیکیم سورهٔ فاتحه نی تیلی بر له ایتسه امادلی او زحالی ده بولسه
هیچ بر فایده سی بولماس امّا اهل بشارت لار بول سوره نی حرف لاری نینگ بناغه مونداغ
روایت قیلیب در کیم الحمد بیش حرف در اشارت بیش وقت نماز غه در هر کیشی کیم الحمد لله
دیسه بیش وقت نماز دا غی بولکان سهو و تقصیرات نی غه دفع بولغای و بسم الله الرحمن الرحیم اوچ حرف در
بیش بر له سکیز بولور الحمد لله دیسه مستحق سکیز بهشت بولور و بنه رب العالمین اون حرف
در سکیز بر له اون سکیز بولور عالم هم اون سکیز منینگ در هر کیم بو کلیمه لار نی ایتسه اول



4b



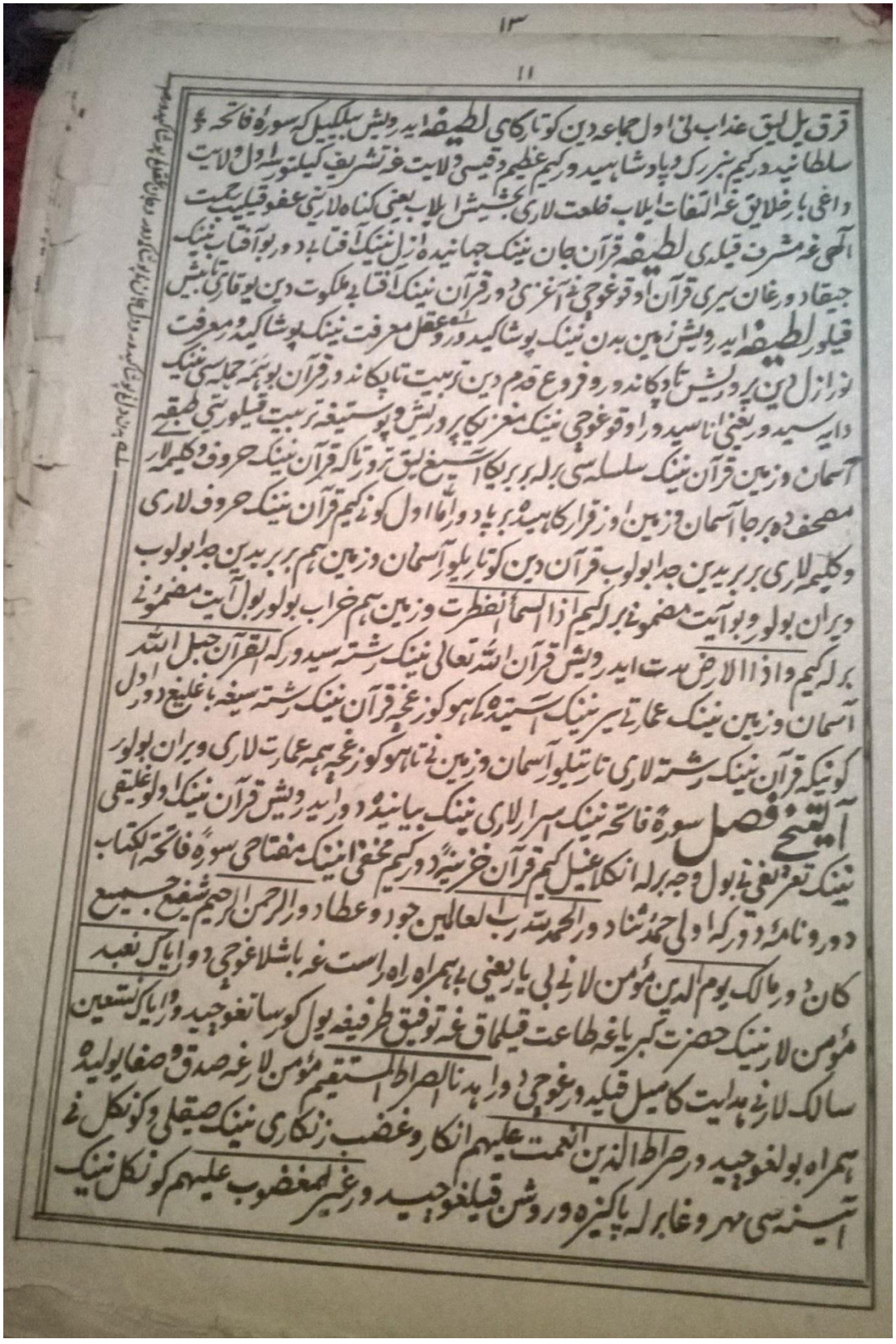
5a



5b

لاجرم سورهٔ فاتحه خلاصهٔ قرآن دور که جملهٔ قرآن نینک نوری اینینک ذمنی کراخته دورانداعلیم جمیع
انبیا علیهم السلام نینک نورلاری سید انبیا نینک صلی الله علیه وسلم نورلاریدین روشن لیک
تا پادور جمیع پیغمبرلارنینک دانش لاری وعلم لاری آنحضرت صلی الله علیه وسلم دین میراث
قالکاندور مونکا اوحشاش سورهٔ فاتحه نینک فضیلتی وشرافتی جمیع سورهٔ قرآنکا قالکاندور
حضرت رسول صلی الله علیه وسلم معنی جمیع پیغمبرلاردین ایلکایدورلار سبب اولدورکیم
اون سکیز مینک عالم نی بطفیل آن سلطان انبیا علیه الصلوة والسلام خلق قیلدی حتی که
خدای هژده هزار عالم خدای لیغی نی آشکارا قیلدی ولیکن مبعوث لاری همه پیغمبرلاردین کین بولدیلار
کنت اول الانبیا الخلقا و آخرهم بعثا شونکا اوخشه سورهٔ فاتحه هم همه سوره لاردین ایلکایدور
واماکین نازل بولدی الحمد احمد دین برلام زیاده کیلیب دور یعنی احمد جمیع پیغمبرلارنینک سیدی دور
الحمد جمیع آیت لارنی سروری دور هر آیت پادشاه ازلی وسلطان ابدی دور آما سورهٔ فاتحه همه
پادشاه لارنی پادشاهی دور وهمه آیت لاردین ایلکایدور وذلک تقدیر العزیز العلیم **نور نوحی**

فصل سورهٔ فاتحه نینک نزولی بیانیده حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم ایدیلار قال النبی
علیه السلام نزلت فاتحة الکتاب بمکة من کنز تحت العرش یعنی پیغمبر صلی الله علیه وسلم ایدیلار که نازل
بولدی سورهٔ فاتحه مکه کا عرش نینک توبیده کی خزینه دین اول بیلیا که لازم دور که قرآن نقدی دور
ازلی وبهشت ملکی ابدی دور بو ملک ابدینی نقد ازلی برله آلماق لازم دور یعنی معنی سی قرآن اوقوماق دور
اول ملک ابدی یعنی بهشت عرش نینک توبیده دور بو نقد ازلی که قرآن ایردی قرآن هم اول یرین
کیلکاندور سورهٔ فاتحه عرش نینک توبیده کی خزینه دین ایردی پادشاه جل وعلا اوزیکا اوزی
خزینه دار ایردی که کنت کنزا مخفیا فاردت ان اعرف یعنی بار ایدیم من خزینه مخفی بس خواهلادیم
من اوزومنی تا نو تقای من بو سورهٔ فاتحه کنج الهی دین ایردی القرآن کلام الله بو کنج آلهی ازلی
یعنی قرآن اوقوماق برله محتشم بولوب پادشاه حقیقی غه یتکیل **بینیخ فصل** سورهٔ
فاتحه نینک لطیفه لاریدور حدیث حضرت حذیفه رضی الله تعالی عنه حضرت رسول صلی الله
علیه وسلم دین نقل قیلیب ایدیلار کیم بر قومنی عذاب الهی واجب بولغان بولسه بر کیشیک بلاغه
مکتب غه بارمیب سورهٔ فاتحه نی اوقوسه حضرت حق سبحانه وتعالی بو سوره نینک برکاتیدین



قرق بل ایق عذاب لی اول جماعه دین کو تارکای لطیفه ایدر ویش بیلکیل کیسوره فاتحه ۴
سلطانیدر کیم بزرک دپادشاهیدر کیم عظیم دقیسی ولایت غه تشریف کیلتورسه اول ولایت
داغی بارخلایق غه التفات ایلاب ظلعت لاری بخشیش ایلاب یعنی کناه لارنی عفو قیلیب رحمت
الهی غه مشرف قیلدی لطیفه قرآن جان نینک جهانیده انزل نینک آفتابدور بو آفتاب نینک
جیقادورغان سیری قرآن اوقوغوچی نینک آخرتی دور قرآن نینک آفتابی ملکوت دین یوقاری تابش
قیلور لطیفه ایدرویش زمین بدن نینک پوشاکیدور وعقل معرفت نینک پوشاکیدور معرفت
نورازل دین پرورویش تاپکاندور وفروع قدم دین تربیت تاپکاندور قرآن بوهمه جمله سی نینک
دایه سیدور یعنی اناسیدور اوقوغوچی نینک مغزیکا پرورویش وپوستیغه تربیت قیلور تی طبقه
آسمان وزمین قرآن نینک سلسله سی برله بربریکا آسیغ لیق تورتاکه قرآن نینک حروف وکلمه لار
مصحف ده برجا آسمان وزمین اوزقارکاهیدر بربادور اما اول کونکیم قرآن نینک حروف لاری
وکلمه لاری بربریدین جدا بولوب قرآن دین کوتاریلوب آسمان وزمین هم بربریدین جدا بولوب
ویران بولور بو آیت مضمونی برله کیم اذا السماء انفطرت وزمین هم خراب بولور بول آیت مضمونی
برله کیم واذا الارض مدت ایدرویش قرآن الله تعالی نینک رشته سیدور که اعتصموا بحبل الله
آسمان وزمین نینک عمارتی سیر نینک آسیدور که هو کورنجه قرآن نینک رشته سیغه باغلیغ دور اول
کونیکه قرآن نینک رشته لاری تارتیلوب آسمان وزمین نی تاهو کورنجه همه عمارت لاری ویران بولور
آیتینچی فصل سوره فاتحه نینک سرارلاری نینک بیانیدور ایدرویش قرآن نینک اولوغلیقی
نینک تعریفی نی بول وجه برله انکلاغیل کیم قرآن خزینه دور کیم مخفی اینک مفتاحی سوره فاتحه الکتاب
دورونامه دورکه اولی حمد ثنادور الحمد لله رب العالمین جود وعطادور الرحمن الرحیم شفیع جمیع
کاندورمالک یوم الدین مؤمن لارنی بی یاریعنی باهمراه راه راست غه باشلاغوچی دور ایاک نعبد
مؤمن لارنینک حضرت کبریا غه طاعت قیلماق غه توفیق طرفیغه یول کورساتغوچیدور وایاک نستعین
سالک لارنی هدایت کامیل قیلغه دعوت چی دور اهدنا الصراط المستقیم مؤمن لارغه صدق وصفا یولیدور
همراه بولغوچیدور صراط الذین انعمت علیهم انکار وغضب زنکاری نینک صقلی وکونکل نی
آیینه سی مهر وغابر له پاکیزه وروشن قیلغوچیدور وغیر المغضوب علیهم کونکل نینک

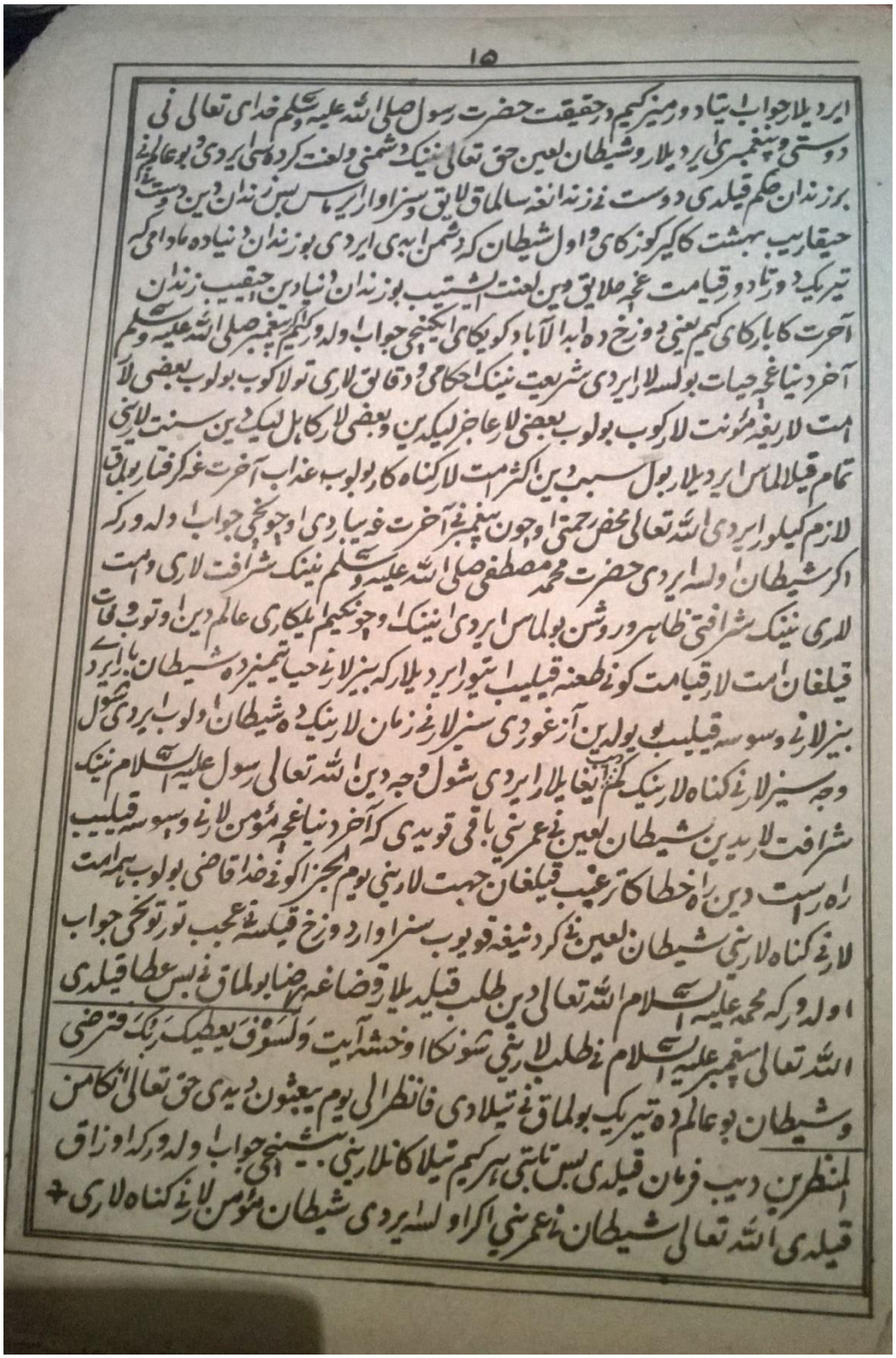
جامیدین قرانغولوق کہ ورت لارنڈ پاک ومصفا قیلغوچیدور ولا الضالین بزمزہ روشن جبین
بادعیب دور آمین اول کیشی نینگ اسمی لاریدور کیم امانت کا حیانت قیلمای دیانت نڈ بجا کیلتور کا
ایکی جہان نڈ آفتابی وخواجہ سی رسول صلی اللہ علیہ وسلم نڈ اول وجہ دین آمین اتادیلار کہ ازلدہ
ابد نینگ امانتی نڈ آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم کا سپارش قیلدیلار تاکہ اول امانت نڈ مستحق لاری کا
یتکور کا یلار ان اللہ یامرکم ان تودوا الامانات الی اہلہا واول امانت ایمان وقرآن دور مستحق
لاری امت لاریدور تاکہ اول امانت لارنڈ امت لاریکا یتکور کا یلار اما قرآن کہ ازل وابد نینگ امانتی
دور اول حضرت جبرئیل علیہ السلام کا امانت قویولدی حضرت جبرئیل علیہ السلام حضرت محمد
امین صلی اللہ علیہ وسلم کا کیلتور وب امانت نڈ تابشور دیلار نزل بالروح الامین علی قلبک اول
وقت دہ پروردکار عالم دین خطاب کیلدیکہ ای محمد امین بوخزینۂ رب العالمین نڈ امت لارینگیز غہ
تسلیم قیلغای سیز دیب فرمان بولدی بلغ ما انزل الیک پیغمبر صلی اللہ علیہ وسلم بعضی امت
لاری نینگ خیانتینی سیلیب بوگنج ازلینی برامت لاریکا امانت لارنڈ بیریش لاریدین قورقتی لار
خطاب کیلدیکہ ای محمد خاطر نیکینی جمع تونغیل بوامانت نڈ سلامت ساقلاماق امانت یکا یکا
لازم وخاص دورکہ انا نحن نزلنا الذکر وانا لہ لحافظون لاجرم حضرت احدیت بوگنج نامۂ قرآن غہ
امین برلہ مہر باسیب تمام قیلدی واول امانت ازلی یعنی قرآن نڈ آمین برلہ امت لاریکا یتکور
دیلار آسمان وزمین بوامانت نڈ کوتارشدین عاجز کیلدی بول آمین کہ سورۂ فاتحہ نڈ آخریدہ
دور خدای ہژدہ ہزار عالم نڈ بارکاہیدہ امینی دور نماز کہ امانت مہین دور قرآن برلان اول
یقدہ مہین بو کلمۂ آمین بارگاہ خدای عزوجل کا سلامت یتکورادور ودار السلام غہ ایلتادور

پینجے فصل

کلمۂ آمین نڈ ہمراری نڈ بیانیدہ اوّل سنکا بیلماک لازم دورکہ دعا خدای
تعالی نینگ لشکریدور دعا قضا نینگ قولاب یاندور ورد القضا لایرد الا بالہ عاد عا قضا
نینگ پردہ لاری نینگ کوتارور وکلمۂ آمین بندہ کا وکیل دور وہم کلمۂ آمین خدا نینگ درگاہیدہ
یسا ول دور بندہ نینگ دعا سینی ومقصودینی حضرت رب العزۃ جنابیغہ یتکورادور امّا دعا یی کہ
نیاز نینگ یعنی عاجز لیک وشکستہ لیک نڈ اغزیدین بے نیاز یعنی اللہ تعالی نینگ درگاہیغہ
یتادور وبرد عاغہ یوز لیک حضرت جل وعلا دین اجابت ایشتادور بلکہ ہر بندۂ مؤمن اندہ

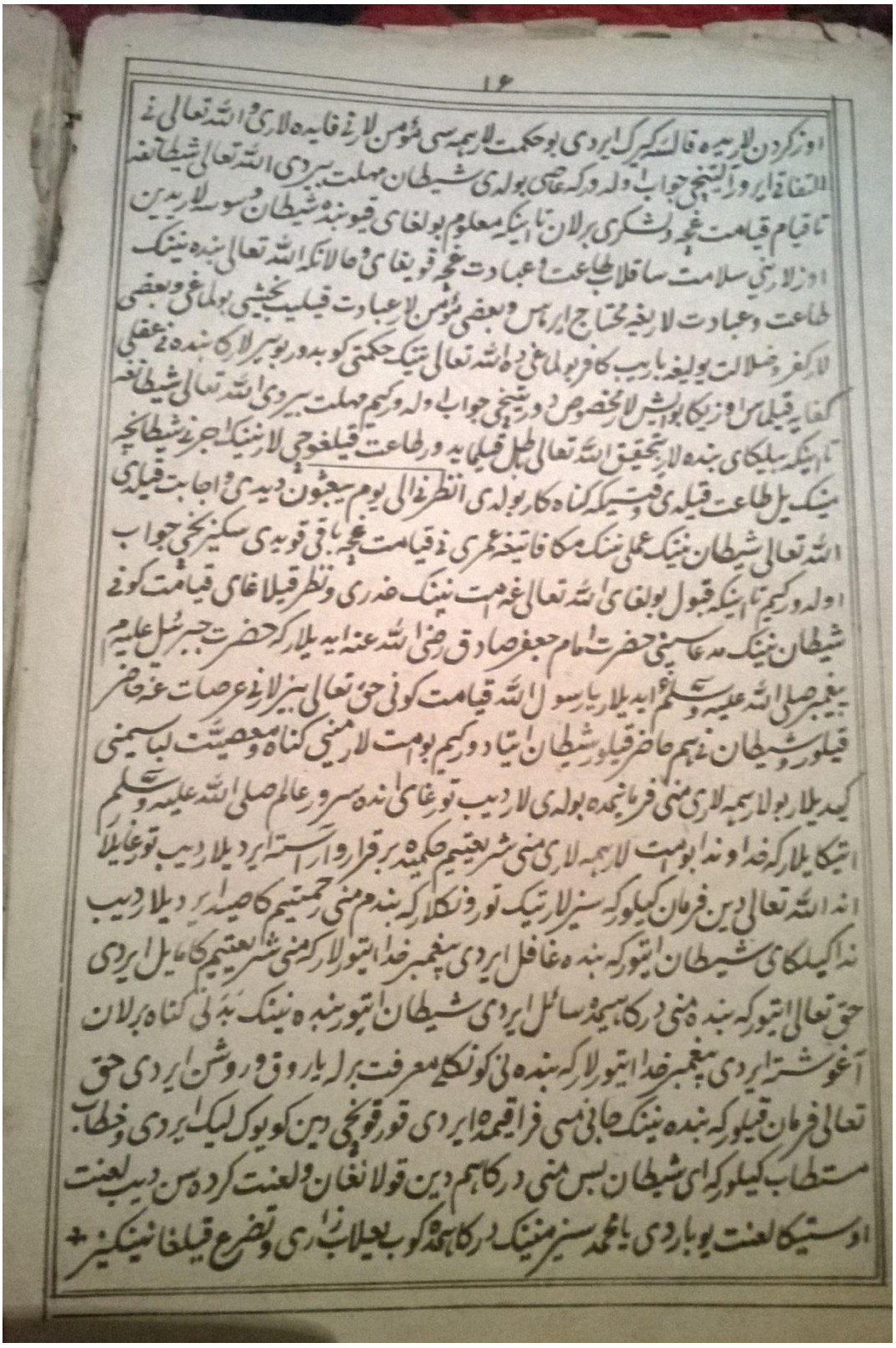
اندوه دآلوده لیک کونکلیده یارب دیسه پروردکار عالم درکاهیدین لبیک شوق آمیز قولاغیغه
یتادور اینیک وچون کیم بنده نینگ جان وقولاقیغه آواز لبیک یتماید درسبب اولدورکیم هربنده
کراینیک آغزی وتیلی وکونکلی دعاوثناغه کویا ایماسدورحق تعالی هیچ وقت دعاغه محتاج ایرماس
وهمه حاجات لارنی اوزی بیلادورهیچ سراری انکا مخفی وپوشیده ایرماس امادعادین مقصود
اولدورکیم اینیک حمدوثناسینی نفس کا آلما غلیغ یعنی ذکر وتسبیح ایماغلیق شونکا اوخشایدورکه
مس کا کیمیا اوروب آلتون وجواهر قیلغاندیک پاکیزه بولوب نینگ براربنده اول ذکر تسبیح
ایتکوچی لارنی حقی کا سکیزیهشت عطا بولورومنه حق سبحانه وتعالی اول بنده لارنی اوزدیدارینه
مشرف قیلغای الذین احسنوا الحسنی وزیاده سکیزنجی **فصل** اعوذ باالله من الشیطان الرجیم
بکرمه تورت حرف دورهرکیشی کیم ایرته واخشام بوکلیمه لارنی ایتسه برکیچه کوندوزبکرمه تورت ساعتده
کیچه دکوندوزآفت لاردین الله تعالی اوزحمایتیده ساقلاغای ودینه امرقیلدی الله تعالی حضرت
رسول اکرم صلی الله علیه وسلم که پناه تیلاماکنی قرآنده بیش جایده خبربیریب درقولرتعالی فاذا
قرأت القران فاستعذ بالله من الشیطان الرجیم ایکنجی وامانیزغنک من الشیطان فاستعذ بالله
اوچونچی وقل رب اعوذبک من همزات الشیاطین تورتونچی قل اعوذ برب الفلق بیشینچی قل اعوذ
برب الناس ایدروبشبیلکیل کیم مؤمن لارکا شیطان اندغ دورکیم بول اتکوچی مسافرآدم لارکا بیکه
یمان ایت حربه قیلیب کرقوتا یتسه بدن لارنی جراحت دارقیلیب لباس لارنی پاره پاره قلیب
اونکانی قویمای قیتاردوا کرایکاسی اول یرده حاضربولسه ایتینی اوروب هیداب اول بول اتکوچی
نینگ سلامت بولغه سالیب اونکاردرشونکا اوخشه بوعالم ده مؤمن قل لارهم مثل بول اتکوچی
مسافردورشیطان الله تعالی نیمان ایت لاردین دورهرقتا کراول شیطان وسوسه قلیب
اول ایت کبی مؤمن لارنی یولدین آزغورسه اول مؤمن لارخدای شرده ینزارعالم درکاهینه توبه قلیب
التجا قیلسه وپناه تیلاسه الله تعالی اول مؤمن نی الله تعالی شیطان نینگ شریدین سلامت ساقلاسه
نی عجب تمثیلی دورکه مثلاً بربوستانی ویابرسرای بویزمینک نقش نکاربرلاراراسته وبخشی میوه لیک
درخت لاربرلابیراراسته اما بوسرای وبوبوستان نینگ استیده تیکان لاری باردورکیم ایاغ
لارنی خسته وجکرلارنی شکسته قیلورلیکن اول بیرده برعاقل کاکی عاقل توروب اتیادورکه ای مؤمن

ای مؤمن بو تیکانلار دین اندیشه قیلما غیل و بول باغ ایچیکا کیر کیل دولت سرمدی و عشرت ابدی
برله بو لغیل دیرو نیه بو سرای نینگ و بو بوستان نینگ یانیده بر زندانی بار دور کیم انی ایشیکی نی
مکر و فریب نقش لاری برله زینت بیریب یساغان دلربا و خوش صورت لار انی نینگ ایو انیغه
تارتیلغان بر قرا یوز لیک حبشی جولیده موی و بد بوی و بد خوی اول پیرده تور ور ایتور کیم
بو گلستانغه قدم قویوب کیر غیل و هر نیمه مقصودینگ بو لسه حاصل قیلغیلیک ایتور هر کیم
بو حبشی نی سوزی برله اول گلستان سارغه قدم قویسه زندان مقصودیغه گرفتار بو لوب قول اباغی
وگردن لاری نی باغلاب شقاوت نینگ قرازندانیغه تاشلار یعنی معنی سی اول در کیم اول
سرای و بوستان ایشیکیده گی تیکانلار فقیر لار دور و داد و بیداد لیق لار قیلادور و اول عالم و کامل
ذاقیلغوچی حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم دور لار کی امت لار نی حق تعالی نینگ امری
و پیغامی برله بهشت گاهیدا یدور لار و الله یدعوا الی دار السلام هر کیم انحضرت صلی الله
علیه وسلم نینگ دعوت لار نی اجابت تو تسه دولت و سعادت بی نهایت حاصل بو لور ذلک
فضل الله یؤتیه من یشا اول زندان نینگ ایشیکی نقش و نگار برله زینت لیک ایردی دوزخ دین
بول دنیا ده بو لکان عمارت لار و آرزو لار و حرص و هوا لار و نفسانیت لار ایردی و انینگ
نقش لاری دوزخ او تیدین رنگ بیر لیکان ایردی و اول قرا یوز لیک حبشی شیطان لعین ایردی
هر کیم مو نینگ سوزی برله اول نقش نگار و آرزو و هوس طرفیغه قدم قویسه انداغ آدم نینگ
یوزیغه سعادت ایشیکی نی بند قیلیب زنجیر برله باغلاب اول قرازندانغه تاشلاغایلار کی خفت الغبار
بالشهوات و ذلک هو الخسران المبین حاصل کلام بو معنی نینگ حقیقی عاقل کیشیگا ظاهر و روشن
بو لغایکه بو عالم ده سید عالم صلی الله علیه وسلم نی متابعت لاریده بو لوب سنت لار نی قولدین
بیر مای شیطان نامری دین ایتاگینگ نی او زوب انحضرت صلی الله علیه وسلم کا تینمای صلوة
تحفه سینی بیاریب اللهم صلی علی محمد و علی آل محمد و بارک وسلم علیهم دیب شیطان لعین غه
نفرین و لعنت قیلغیل کی اعوذ بالله من الشیطان الرجیم و الحمد لله رب العالمین سوال بس اگر کیشی
بحث قیلسه کی نیمه اوچون باقی قالدی شیطان آخر دنیا غه باوجود شیطان یعنی بر لان و نیمه
اوچون رحلت قیلدیلار جناب سرور عالم صلی الله علیه وسلم باوجود خدائی دوستی بو حبشی نی دیلار



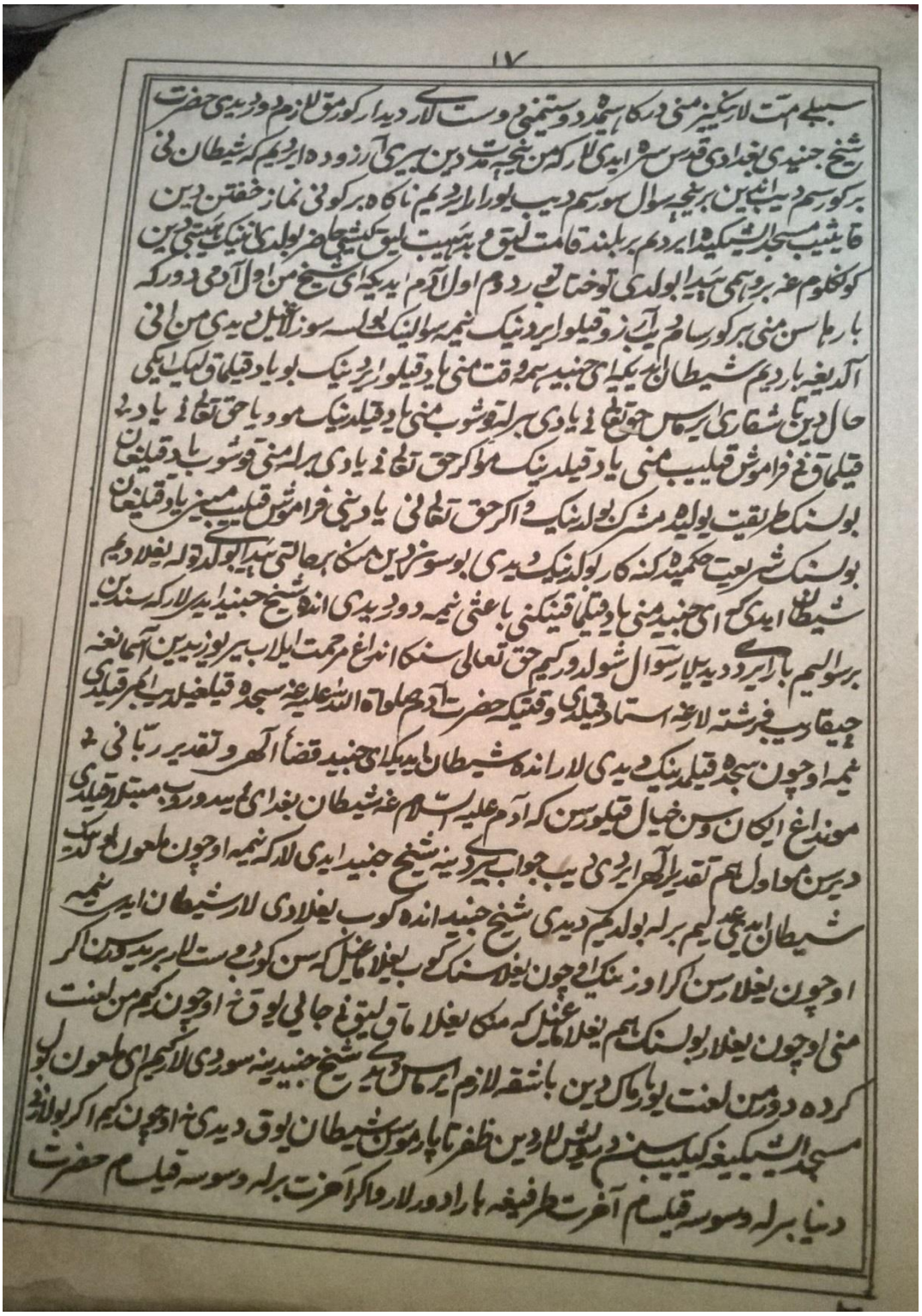
۱۵

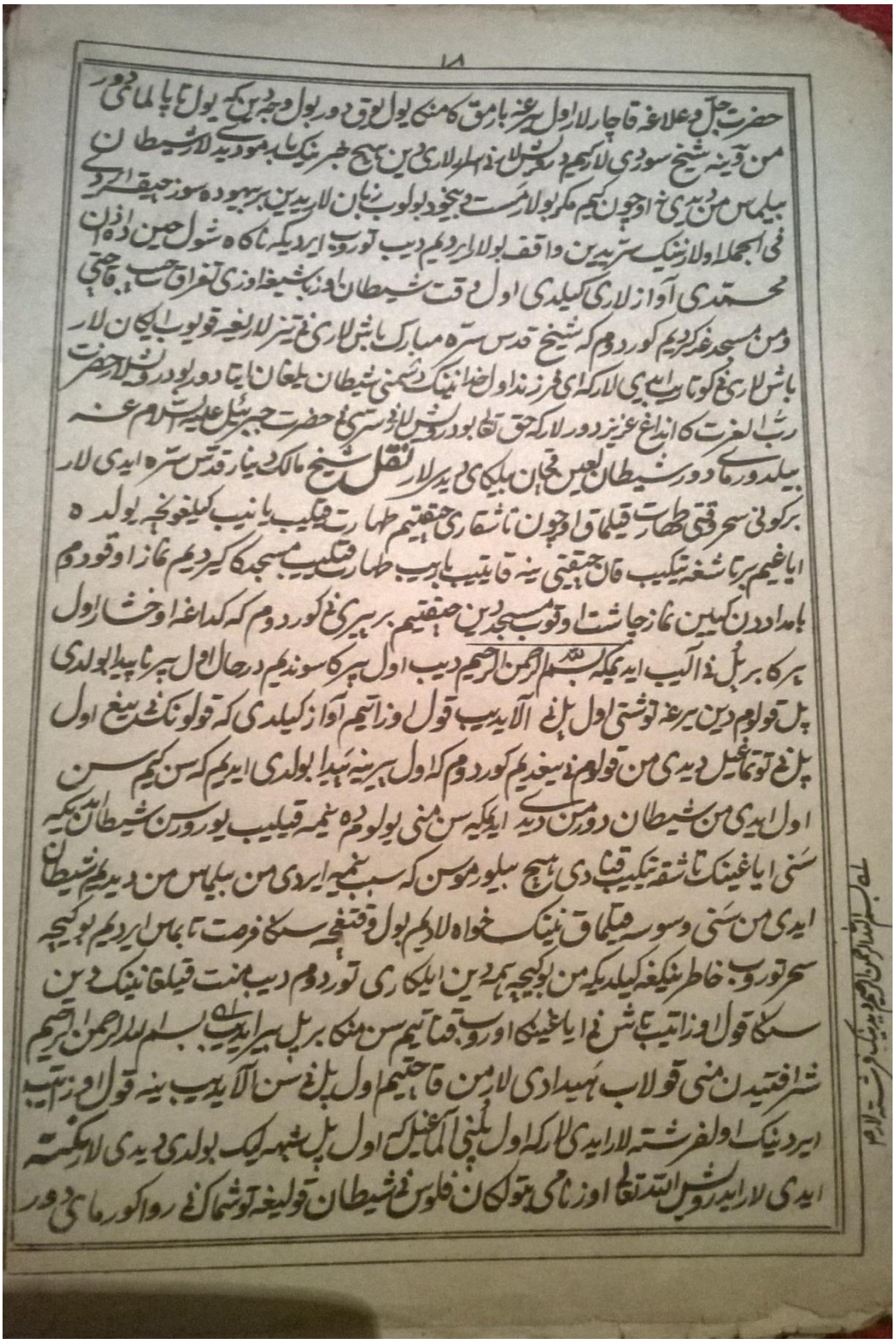
ایردیلار جواب بیتادور میز کیم درحقیقت حضرت رسول صلی الله علیه وسلم خدای تعالی نی
دوستی و پیغمبری ایردیلار و شیطان لعین حق تعالی نینگ دشمنی ولعنت کرده سی ایردی بو عالم نی
برزندان حکم قیلدی دوست نی زندانغه سالماق لایق وسزاوار ایرماس بس زندان دین دوست
حیقاریب بهشت کا کیرکوزکای و اول شیطان کرد شمن ایدی ایردی بو زندان دنیاده ماوای کیر
تیریک دور تادور قیامت عجه حلایق دین لعنت ایشتیب بو زندان دنیادین حیقیب زندان
آخرت کا بارکای کیم یعنی دوزخ ده ابدالآباد کویکای ایکنچی جواب ولد درکیم پیغمبر صلی الله علیه وسلم
آخر دنیا عجه حیات بولسه لار ایردی شریعت نینگ احکامی و دقایق لاری تولا کوب بولوب بعضی لار
امت لار یغه مئونت لار کوب بولوب بعضی لار عاجز لیکدین و بعضی لار کاهل لیکدین سنت لار نی
تمام قیلالماس ایردیلار بول سبب دین اکثر امت لار کناه کار بولوب عذاب آخرت غه کرفتار بولماق
لازم کیلور ایردی الله تعالی محض رحمتی اوچون پیغمبر نی آخرت غه یبارمای اوچونچی جواب ولد درکه
اکر شیطان اولسه ایردی حضرت محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم نینگ شرافت لاری و همت
لاری نینگ شرافتی ظاهر و روشن بولماس ایردی نینگ اوچونکیم ایکاری عالم دین اوتوب قالغان
قیلغان امت لار قیامت کونی طعنه قیلیب ایتور ایردیلار که بیزلار نی حیا تیمیز ده شیطان بارایدی
بیزلار نی وسوسه قیلیب بولدین آزغودی بیزلار نی زمان لار نینگ ده شیطان اولوب ایردی شول
وجه بیزلار نی کناه لار نینگ کم بولماق یغا یلار ایردی شول وجه دین الله تعالی رسول علیه السلام نینگ
شرافت لاریدین شیطان لعین نی عمر نی باقی قویدی که آخر دنیا عجه مئومن لار نی وسوسه قیلیب
راه راست دین راه خطا کا ترغیب قیلغان جهت لار نی یوم الجزا کون خدا قاضی بولوب همه امت
لار نی کناه لار نی شیطان لعین نی کردنیغه قویوب سزاوار دوزخ قیلسه نی عجب تور تونجی جواب
اولد ورکه محمد علیه السلام الله تعالی دین طلب قیلیدیلار و ضاغه رضا بولماق نی بس عطا قیلدی
الله تعالی پیغمبر علیه السلام نی طلب لار نی شونکا اوخشه آیت ولسوف یعطیک ربک فترضی
و شیطان بو عالم ده تیریک بولماق نی تیلادی فانظرالی یوم یبعثون دیدی حق تعالی انکا من
المنظرین دیب فرمان قیلدی بس ثابتی هر کیم تیلاکا نلار نی بیشنچی جواب ولد ورکه اوزاق
قیلدی الله تعالی شیطان نی عمر نی اکر اولسه ایردی شیطان مئومن لار نی کناه لاری +



۱۶

اوزکردن لاریده فالسه کیرک ایردی بوحکمت لاریمه سی مؤمن لارنی فایده لاری و الله تعالی نی
التفاتی ایرور آلتنجی جواب اوله درکه عاصی بولدی شیطان مهلت بیردی الله تعالی شیطانغه
تا قیام قیامت غجه دشمنی برلان تا اینکه معلوم بولغای قیلونبدی شیطان وسوسه لاریدین
اوزلارنی سلامت ساقلاب طاعت و عبادت غجه قیلغای و حالانکه الله تعالی بنده نینگ
طاعت و عبادت لارغه محتاج ایرمس و بعضی مؤمن لار عبادت قیلیب بخشی بولماغی و بعضی
لارکفر و ضلالت بولغه باریب کافر بولماغی ده الله تعالی نینگ حکمتی کوبدور بو سیرلارکا بنده نی عقلی
کفایه قیلماس اوزیکا بوایش لارمخصوص دور تنجی جواب اوله درکیم مهلت بیردی الله تعالی شیطانغه
تا اینکه سیلکای بنده لار تحقیق الله تعالی طلبل قیلیایه ور طاعت قیلغوچی لارنینگ اجرنی شیطانچه
مینگ یل طاعت قیلغای و قسیکه گناه کار بولدی انظرنی الی یوم یبعثون دیدی و اجابت قیلدی
الله تعالی شیطان نینگ عملی ننگ مکافاتیغه عمری نی قیامت غجه باقی قویدی سکنزنجی جواب
اوله درکیم تا اینکه قبول بولغای الله تعالی غه همت نینگ خدری و نظر قیلاغای قیامت کونی
شیطان نینگ مدعاسینی حضرت امام جعفر صادق رضی الله عنه ایدیلارکه حضرت جبرئیل علیه
پیغمبر صلی الله علیه وسلم غه ایدیلار یارسول الله قیامت کونی حق تعالی بیرلارنی عرصات غه حاضر
قیلور و شیطان نی هم حاضر قیلور شیطان ایتادورکیم یومت لارمنی گناه و معصیت لباسینی
کیدیلار بولارسه لاری منی فرمانبرده بولدی لاردیب تورغای اندی سرور عالم صلی الله علیه وسلم
ایتکایلارکه خداوندا بومت لارسه لاری منی شر یعتیم حکمینه برقرار و آراسته ایردیلار دیب تورغایلار
اندالله تعالی دین فرمان کیلورکه سیزلارنینگ تورونگلارکه بندم منی رحمتیم کا صیدیردیلار دیب
ندا کیلکای شیطان ایتورکه بنده غافل ایردی پیغمبر خدا ایتورلارکه منی شر یعتیم کا مایل ایردی
حق تعالی ایتورکه بنده منی درکاهیمده سائل ایردی شیطان ایتورکه بنده نینگ بدنی گناه برلان
آغوشتره ایردی پیغمبر خدا ایتورلارکه بنده نی کونگلی معرفت برلر یارو ق و روشن ایردی حق
تعالی فرمان قیلورکه بنده نینگ جانی منی فراقیمده ایردی تورقونچی دین کویوک لیک ایردی و خطاب
مستطاب کیلورکه ای شیطان بس منی درکاهیم دین قولانغان و لعنت کرده سن دیب لعنت
اوستیکا لعنت یوباردی یا محمد سیز منینگ درکاهیمده کوب یعلاب زاری و تضرع قیلغانینگیز +





10a

روا کو ماید و مؤمن لار کو تکیفه اوزی نی آنی نی علم قدرت بیرله تبدیل و کیم اولنک کتب نی قلوبهم الایمان
و بول آیت مضمونی بیرله آخردم ده شیطان نی وسوسه قولینی مؤمن لاذ بقاسیدن قایتاریب
بنده مؤمن نی اوز حمایتی ده سقلاب ایمانی نی شیطان نی شریدین سلامت قیلسه نی عجب شیخ
ذوالنون مصری رحمة الله علیه ایدی لار که من صحرا ده یورو ب ایرکم کوردوم که شیطان قمرق کیچه
و کوندوز دورکه تاشینی سجده دین کوتا ماید ورمن ایدیم که یاکین خدای تعالی سندین بیزار بولدی
ولعنت کرده ابدی قیلدی با وجود مونچه عبادت لار قیلورسن و بو بیفائده عبادت دین نیمه منفعت تاپار
سن دیه یم دیدیلار انده شیطان لعین جواب بیرکیم ای ذوالنون اکر من بنده لیکدن معزول بولسم هم خدای
تعالی خدای لیغی دن معزول ایرمس دیدی لفصل اول وقتیکه حضرت آدم علیه الصلوة والسلام نی
توبه لاری قبول بولوب لباس مغفرت تاتی لار برکونی شیطان حضرت آدم علیه السلام نی حضرتلار یده حاضر بولدی حضرت آدم علیه السلام شیطان غه علامت تیل لاینی اجیب ایدی لار که ای ملعون
یا اوزینکغه قیلمه نیکه یا منکا سن اوزونکنی لعین و رجیم قیلدینک و منی بهشت دین جیقارمق کا
سبب بولدونک دیدی لار شیطان ایدی که ای آدم منی ملامت قیلما غیل اکر سیزکا من شیطان بولوب
وسوسه قیلیب بولدین جیقارغان بولسام منکا کیم شیطان بولوب وسوسه قیلدی بول سمه سی
ازل نینک خواهشی ایردیکه بازسیزکا نوازش لار ایلاب کناه لارینکیزنی کیچیب مغفرت سوی برلان یوب
پاکیزه قیلدی و منی بیچاره نی خوار و زار قیلماق برله دوزخ اوتیغه کویدوروشنی لازم کوردی بفعل
الله مایشاء و یحکم مایرید و بول شیوه لار همه سی اوزی نینک خواهشی دور و حکم انینک حکمی دور
دیدی نقل اول وقتی که ابلیس مردود بولدی الله تعالی نی درکاهیدین رانده بولدی قهر و غضب
داغی نی آنی بیشانه سیغه باستیلار و حضرت آدم علیه السلام نی بهشت دین بیرو زغه جیقاردیلار
اول وقت شیطان آسمان غه جیقار ایردی برکونی آسمانغه جیقیب عرش ساقیغه چنک اوردی حال
عرش کا ایدی ای ملائکه لار منی یتی سو لیم یا رخواه لایمین کیم حضرت رب العزت کا عرض
قیلغای من سیز لارحاضر بولونک لار تا اول سوال نی عرض کا کیلتورارمن و جوابی الله تعالی
دین انکلارمن دیه ملائکه لار بو وحشت لیکدن سونره ین قاچیب برقه لمنتهی غه کیلدی لار حضرت
اسرافیل علیه السلام باشلاری نی سجده کا تو یوب ایدی لار که خداوندا حکیم دین حکمت نی سورمق

رواد ور لیکن من بو سوال دین بیزارد و سمن او زونک بیلور سندیسیجه قیلدیلار الله تعالی
دین ندا کیلدیکه ای ملعون سوال قیل دیب انده ابلیس ایدیکه او تخی سویلیم اولدورکه خداوندا نی
یراتدینک یا منی خواهشیچه یراتدینک مو یا اوز خواهشینک له یراتدینک مو منکا بو باب ده اختیار
یوق ایردی منی موجود بولما قیم سنینک اختیارینک برلا ایردی اگر منی خواه لاماس لو سنک نیمه اوچون
منی یراتدینک ایکنیچی سوال اولدورکه اول وقتیکه منی ا تدین یراتدینک انده ین کیین آدم نخ تغر آفدین
خلق قیلدینک اوت بیرله تفراق ارا سیده هیچ عداوت یوق ایردی آدم نینک مکانیده منی
هیچ حقیم یوق ایردی و منی مکانیم ده آدم نه هم هیچ طعم یوق ایردی ایکینچی تی ارمیزده نیمه اوچون
عداوت نی پیدا قیلدینک اوچونچی سوال اولدورکیم آدم برله منکا عداوت نه پیدا قیلدینک آدم کا بهشت
ایچره آرام بیرد ینک و منی دنیاده سرگردان قیلدینک و من بهشت ایچینه بارد یم قصدیم اول ایردیکه
بهشت عنه کیرکا یمن آدم نه وسوسه قیلیب کمراه قیلغای من تا دشمن لیکمینی کا غه کیلتورکا یمن
با وجود سن منی یتیم نه یمان لیکی نی بیلور ایردینک منی مقصود یمنی بیلور ایردینک منی بهشت کا
کیرکا نیمه اوچون یول بیردینک تورتونچی سوال اولدورکیم اول وقتیکه منی بهشت کا کیرکوزدونک
من آدم کا روبرو بولدوم و هیچ وسوسه دین سوز ایتمادیم غایبانه منی سوزومغه آدم نه دلیده
نیمه اوچون جای بیردینک آنی وسویم کا نیمه اوچون فریفته قیلدینک آدم نه تخمی هر بیر غه
بارسه تخت نینک آستیده بغدای نیمه اوچون نیمه کا حاضر قیلدینک بیشنچی سوال اولدورکه
سنینک حضرتینکدن زمان تیلاب ب انظرنی الی یوم یبعثون دیدیم سن آنی جوابیغه من
المنظرین دیب امان و مهلت بیردینک اگر منی کمراه لیک قیلماقیم نه خواه لاماسنکا ای شال وقتده نیمه کا
منی اولدورمه دینک تا این که فرزند آدم منی وسوسه لاردین امان بولوراید لار دیمنم اولاد
طعن و لعن لاردین خلاص بولوراید یم التنچی سوال اولدورکیم وقتیکه منکا مهلت بیردینک
دمن فرزند آدم نه کنه کار بولوشیغه جد جهد کو کوزدیم الار نه کبیره و صغیره گناه لارغه مبتلا قیلدیم
دامتحان قیلدیم که اولارنینک گناه لاریدن سنکا هیچ زیان یوق و طاعت لاریدن هیچ
برفائده یوق نیمه اوچون همه نه گناهی نه او عمای بعضی نه بهشت کا و بعضی لارنه دوزخغه نامزد
قیلدینک یتنچی سوال اولدورکیم گناه کار لارنه گناه لاریدن سنی اولوغ بارکا هینکغه هیچ

بارگاہینگا ہیچ ضرر تیماید و دوزخ ذیرا تاقدہ حکمت بنیمہ ایردی م آدمیزادنی دوزخ دہ اسیر قیلیب
عذاب قیلماقدہ مقصود بنیمہ دوو قتیکہ شیطان سوال نی تماماً عرض قیلدی اللہ تعالیٰ دین فرمان کیلدی
کہ ای ملعون ابدی سوال لارینگ تمام بولدیمو بو مقدار بلیماس سن کیم منینگ خداوندگاریم
نینگ ومنی درگاہیدہ چون و چرا بولماس سن منی خدا العظیم نی حقیقتینی وبی حاجت لیکیم نی
تعنی بلیماس سن ہر حکمر کہ من قیلسام ہیچکیدہ مجال یوقدور کہ ایچدا خطا قیلدینگ و یانیماوچون
مونداغ قیلدینگ دیگای لار لا یسئل عما یفعل منی صفات برکمالیدور یفعل اللہ ما یشاء و یحکم ما یرید
حکمیدہ ارادہ سنگا خاص دور نقل و قتیکہ ابلیس لعین مردود بولدی لعنت تاشنی نی آنی باشیغہ
یاغدوردی آسمان دین یر یوزیغہ تاشلادی کمراہ ضلالت علمی نی آنی باشیغہ تیکتی لار دنیا شیطان نی
تعزیتی غہ کیلدی شیطان لعین نی خوار و ذلیل کوردی خدا تعالیٰ نی قہر و ضرنی نی یکان و دردمند لیک
زہر یلی و شربتی نی ایچکان فرشتہ سیمی شیطان غہ مبدل بولغان آسمان نی یولدارین یغہ یکیک
باشیغہ تیکان توشکان شیطان غہ دنیا یر لہ ہوا دلدا لیق بیرکان دنیا یر لہ ہوا ایکی سی شیطانغہ ایدیکہ
ای ابلیس اکرسن آدم منینگ جہتی دین آزردہ بولوب یر یوزیغہ توشتونگ امّا بول اشلارغہ سن
نینہار کو نکلونگنی آغرتیماغینگ کہ بیز سنی بیلان اتفاق بولساق اولاد آدم نی کفر و نفاق یر لہ یوز
مینگ بلاغہ مبتلا قیلوب مزہ و سنگا موافق اشلارکا ہمراہ بولالوک ہرگز شندین بویزاو کورماس
میز دیب دنیا یر لہ ہوا و عدہ بیردی آن لار دین شیطان بو وعدہ کو روب خاطری جمع بولدی لقصہ
شیطان و دنیا و ہوا ہر اوچولان ہر بریغہ دست بیعت بیریب عہد قیلدی لار کہ فرزند آدم نی
یولدین آزغوروب کنہ کار قیلماقغہ وعدہ و اتفاق قیلیشتی لار ابلیس علیہ اللعنہ من آدمیزاد نینگ
طاعت دین معصیت کا و عبادت نی ضلالت کا دلالت قیلور من دیدی انده دنیا ایدیس من
اوزوم نی اللہ نی نظر لاریغہ یساتیب و آرا بیریب یوز نیمغہ لار نی خوشنار قیلیب و عاشق ایلاب
آخرت اشلاری نی لار نظریغہ سہل کورساتیب دنیا اشلاریدین غافل قیلیب ذوق شوق یر لہ
دنیا اشیغہ مشغول قیلور من دیدی انده ہوا ایدی کہ من لارغہ شہوت نی زیادہ قیلیب بنجہ
آرزو ہوس لارنی کو نکلیغہ جای قیلیب عیش و عشرت لارنی تیریک لیکغہ لازم بلیدورو طاعت و عبادات
دین توخاتوب کاہل قیلغای من دیدی اندین کیین ہر اوچولان ایدیس لارکہ ایمدی

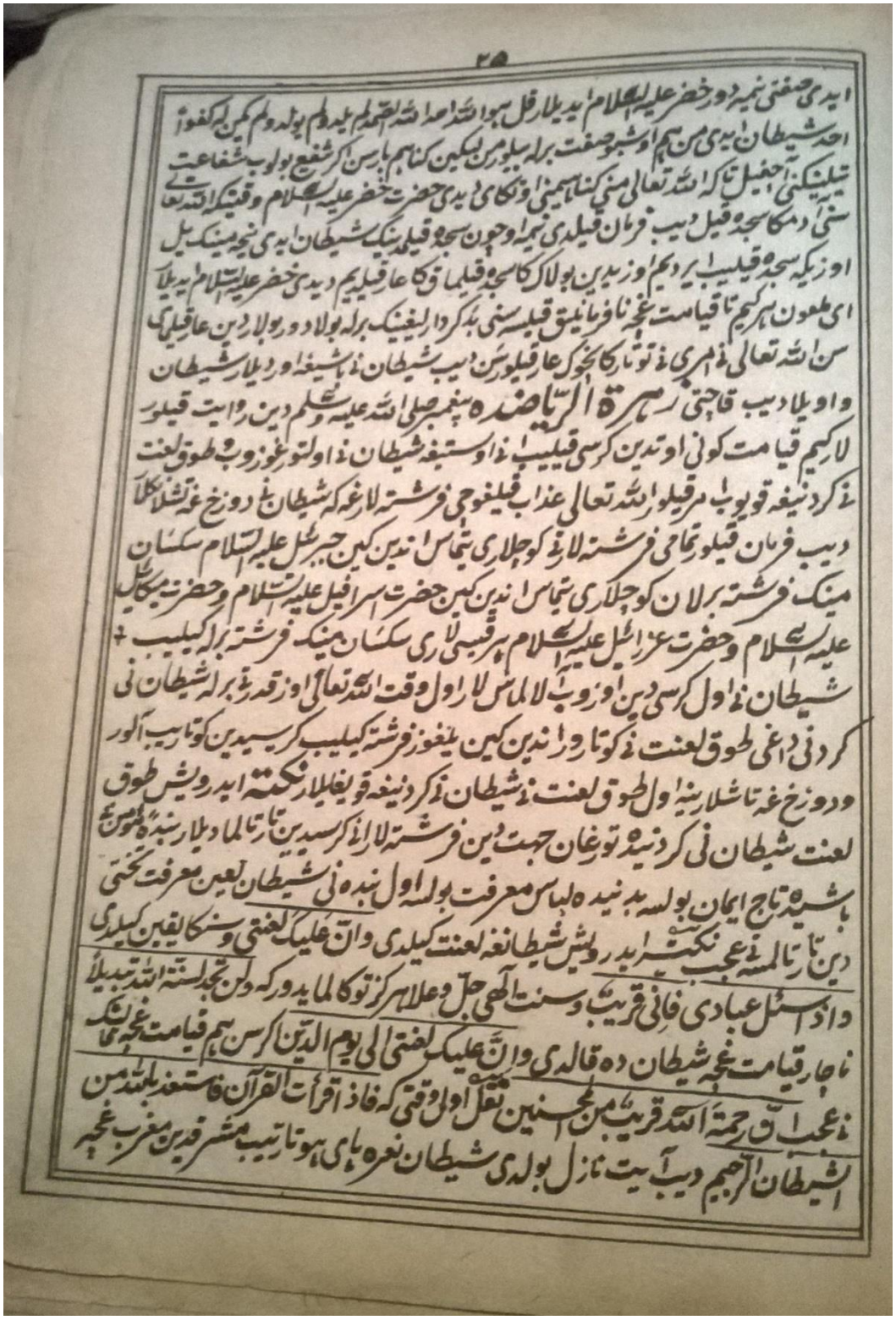
کلمہ اشلاردین نقدم کورساتیب آغرتیم

ایدیلار کہ ایمدی بیرلارغہ برنیچہ عدد قائم مقام بولغودیک خلیفہ کیرک نہ اوچون کہ بیرلار بولغان
جایدہ آدم اولادینی ترغیب قیلیب بولارین آزغو غودیک بولالار دیدی اندہ شیطان ایدیکہ من
اوزاورنوم عزکبرنی خلیفہ قیلدیم اگر من بولسام کبر منی ایشیم عزعزکت قیلیب آدم فرزندینی
بولدین حیقارسون دیدی اندہ دنیا ایدی کہ من اوزاورنومغہ حرص نی خلیفہ قیلدیم اگر من
بولسام اولارنی حرص قیلیب ایشلاتیب دنیا ایدی اندہ ہوا ایدی من اوزاورنومغہ حسد
خلیفہ قیلدیم اگر من بولسام حسد آدم فرزندینی ہلاک قیلسہ کیرک دیدی وینہ ہراوچولان اقاوق
بولوب ایدیلار کہ ایمدی بیرلارکا کوب لشکر کیرک دیدی اندہ شیطان ایدیکہ کافرلار منی لشکریم دنیا
ایدی منی لشکریم شہوات دور دیدی اندہ ہوا ایدی راحت وعزت منی لشکریم دور دیدی وینہ
ہراوچولان ایدیلار کہ ایمدی بیرلارغہ برنیچہ علم یعنی بیداق کیرک دور دیدی شیطان ایدی کفر منی
علیم دور دیب کفر علمینی کوتاردی اندہ دنیا علم غفلت نی کوتاردی وہوا معصیت علمینی کوتاردی
وینہ اوچولان ایدیلار کیم ایمدی بیرلارغہ برنیچہ نقارہ کیرک بولغای درحال شیطان ایدی عداوت
دین نقارہ قیلدی دنیا غیبت دین نقارہ قیلدی ہوا خطا دین نقارہ قیلدی اندین کین
شیطان عجب نقارہ نی چوبنی عداوت نی نقارہ سیکاردی کہ تمامی شک وشبہ وشرک ونفاق
نی اوازہ سی جہانغہ تولدی حق تعالی فرمان قیلدیکہ انما یرید الشیطان ان یوقع بینکم العداوۃ
والبغضاء دنیا طلب نینک نقارہ چوبنی رغبت نقارہ سیکاردی کہ بخیل لیک ومانع لیک وطمع نی
دروازہ سی عالم کا یایلدی حق تعالی فرمان قیلدیکہ فلا یغرنکم الحیوۃ الدنیا ہوا وضلالت نی
نقارہ سینی چوبنی خطا نقارہ سیکاردی لذت وراحت ومراد وشہوت نینک آوازی
دنیاغہ تولدی حق تعالی فرمان قیلدیکہ ولا تتبع الھوی ہرکونی بولاوچ لشکر اوچ خلیفہ براہ علم
لارنی کوتاریب ونقارہ لارنی چالیب صحرای باطن دہ بندۂ مؤمن لارنی ولایتی نینک قصدیدہ یورور
لار بندہ ہم کونکلی نی پادشاہ قیلیب ایمان علمینی قولینغہ آلیب معرفت دین سپاہ یساب توحید
وتوفیق لشکرینی اونک وسونکا نگاہبان قیلیب وعقل نی وزیر قیلیب وعلم عمل نی لشکر بیکی قیلیب وفا
وحلم وزہد وتقوی وشرع وفتوی ورغبت وتوکل وشفقت ونصیحت وامانت واستقامت
وجرأت وقناعت وخیر وسخاوت وخوف ورجا بولارنینک ہربرشجاعت صیدیدیکانہ

بیراق یینہ

یکانه دور بو بهادر پهلوانلار برله انهم لهم منصورون و قوت و نصرت تو لیغه آلیب و تیغ جوهر دار
وان جندنا لهم الغالبون نی حمایل قیلیب ساوت و کان حقا علینا نصر المومنین او حایغه
کیب لاحول ولا قوة الا بالله سپر نی یوزیکا تو توب بخمان ارا سته و پیراسته علم ایمان تینک
توبیده شیطان اورو شیکاروان بولدیلار ایکی لشکر روبرو بولوب صف توزار لار بولا رتینک
میدانیغه قراسانک مثل سینه دورکه یوسوس فی صدور الناس و فتیکه بنده تینک عمر آخریغه یتسه
بو ایکی لشکر بربرلیغه مقابل بولوب اندغ جنگ قیلغایلار که اگر حضرت جل و علا تینک بنده سی لشکر
ایمانغه یوز لانسه فروح و ریحان و جنة نعیم مضمونی برله شیطان لعین نینک لشکری قاچادور
و اگر نعوذ بالله که خذلان حق سبحانه و تعالی یتیب کیلیب لشکر کفر ایمان لشکرینی برهم بیرور فتیلر
من جهنم و تصلیه جهیم هر بنده مؤمن شیطان لشکرینی قاحورمق و ایمان لشکری غالب بولمغه
آرزو قیلیب کیچه و کوندوز وجود تینک شهر یده کلیمه اعوذ بالله من الشیطان الرجیم تینک اوزده سینی
تلاوت برلان تولدورغای نقل اول وقتیکه حضرت موسی علیه السلام بنی اسرائیل لار برله
فرعون دین قاچیب دریا تینک لبی کا کیلیب یردیلار اول حالده شیطان نهایتی خوش حال
لیق دین برنعره شادلیق تارتا خدای ثروه هزار عالم دین فرمان یتی که ای ملعون بو نیمه شادلیق
دور شیطان ایدی انی اوچون شادلیق قیلورمن که موسی نی آلدیدی دریا یارا قاسیده تسمشیر یار
موسی تینک اهلی برله هلاک بولماغی یار فرمان یتی که بولار کا منینک عصمتیم یار دولار کر عصمت و نصرتیم
بولمسه بو آفت لار یار دولیکن نصرتیم و رحمتیم موسی غه دور دیدی بولار نی وجودی یوق ای موسی
عصانی دریاغه سال فانجیناه و الذین معه برحمة منا و قطعنا دابر القوم الذین کذبوا بآیاتنا
کناک بس دریا نی سوی بولونوب یول بیردی موسی علیه السلام قوم لاری برلان سلامت دریا
دین اوتی لار اول دریا دین فرعون هم اونا مندیب غرق بولوب ولدی اولوقت شیطان علیه
اللعنه غم و غصه برله قرالیق بولوب قانلاریوتی نقلی دورکه قیسی بر بنده مؤمن تینک عمری آخریغه
یتسه ابلیس شادلیق دین نعره تارتو خدا دین فرمان کیلورکه بو نیمه شادلیق شیطان اتیورکا شاد
لیق اذا وجو نکیم بو بنده نی کناهی بار آغر توغه شدة بار و بو دردنی بلاسی و کلفتی بار زن و فرزند
لاری دخولیش اقربالاری دین جدا بولماقی بار و دنیه ملک اموت نی هیبتی بار کبیره و صغیره کناهلاری

بار بنده نا امید بولوب کافر بولماقی بار اول وقت خدای هژده هزار عالم ایدیکه بوتیکی ملا
ینک همه سی بار ولیکن منی نظر عنایتیم هم بار انبور من کرای عزرائیل بنده جانی دایمانی تینک
نوری برله وعرفان سروری برله الغیل کریم رحیم رحمه منه ورضوان پرمس نقل ۴
حضرت خضر علیه السلام برکونی ابلیس علیه اللعنه غه ملاقات بولدیلار ابلیس نی مرادی
بول ایردی که تا خضر علیه السلام نی بیلکای یلار وسوال قیلغای یلار انداء ابلیس ایدی ای مرد
غریب آتینک نیمه در حضرت خضر علیه السلام ایدیلار نیمه دیچون آتیم نی سورارسن ایتیم سودغنیل
دیدیلار ابلیس ایدی ایشینک نیمه در حضرت خضر علیه السلام دیدیلار برنینک امری برلان بلغیوز
یورمق دیدیلار ابلیس ایدی برنینک مکانی بار موخضر ایدیلار یوق مردود ایدی مکانی بولمسه یرین
تاپارسن خضر علیه السلام دیدیلار که داود علیه السلام نی مناجاتیغه انکلادیم که الهی سنی یرین
تاپارمن فرمان کیلدی یا داود منیدین قورقوب شکسته بولکان کونکل لارنی منی تابغیل دیدی
ابلیس ایدی اول برنی بوک تانورسن حضرت خضر ایدیلار آلتی نمرسه نی انینکدا اثبات قیلورمن
وآلتی نمرسه نی یوق قیلورمن اول آلتی نمرسه سولیکیم اثبات قیلور ایردی بری بولکیم جمیع اوللر ینک
اولی دور ایکینچی اولدورکه جمیع آخرینک آخریدور اوچونچی جمیع پادشاهلار ینک پادشاهی دور
تورتونچی اولدورکه هر الشیقه بی اسباب وزاراده سی برله قادر دور بیشینچی هر سرارنی اذری بیلکوچیدور
التینچی اولدورکه جمیع غنی لارنی غنی سیدور دینه اول آلتی نمرسه کی انده یوقدور اول یکی ایچمک
یوق ایکینچی اوخلاماق اوچونچی کسل بولماق یوق تورتونچی توغولماق توغماق یوق بیشینچی
شریک لیک یوق ومصلحت یوق التینچی شبهه وخطا یوق دور بو آلتی نمرسه الله تعالی نی ذاتیده
یوق دور دیدیلار اندء شیطان ایدی خدای تعالی نیمه قیلادور حضرت خضر علیه السلام ایدیلار
کل یوم هو فی شان یعنی تیرکوزادور واولدادور بعضی نی عزیز قیلور وبعضی نی خار قیلور وقتیکه
الله تعالی هر نمرسه نی خواهلاسه که بولدیب فرمان قیلسه شول ساعت بیدا بولور خواهلاسه برنی
غنی وبرنی نامراد ومشغول وبرنی گناه کار قیلیب عذاب عقوبت کا گرفتار قیلادور دیدیلار نیه
شیطان ایدیکه الله تعالی نی آنی نیمه دور حضرت خضر علیه السلام ایدیلار هوالذی لا اله الا
هو عالم الغیب والشهادة هوالرحمن الرحیم دیب سوره نی آخرینجه اوقودیلار نیه شیطان



13b

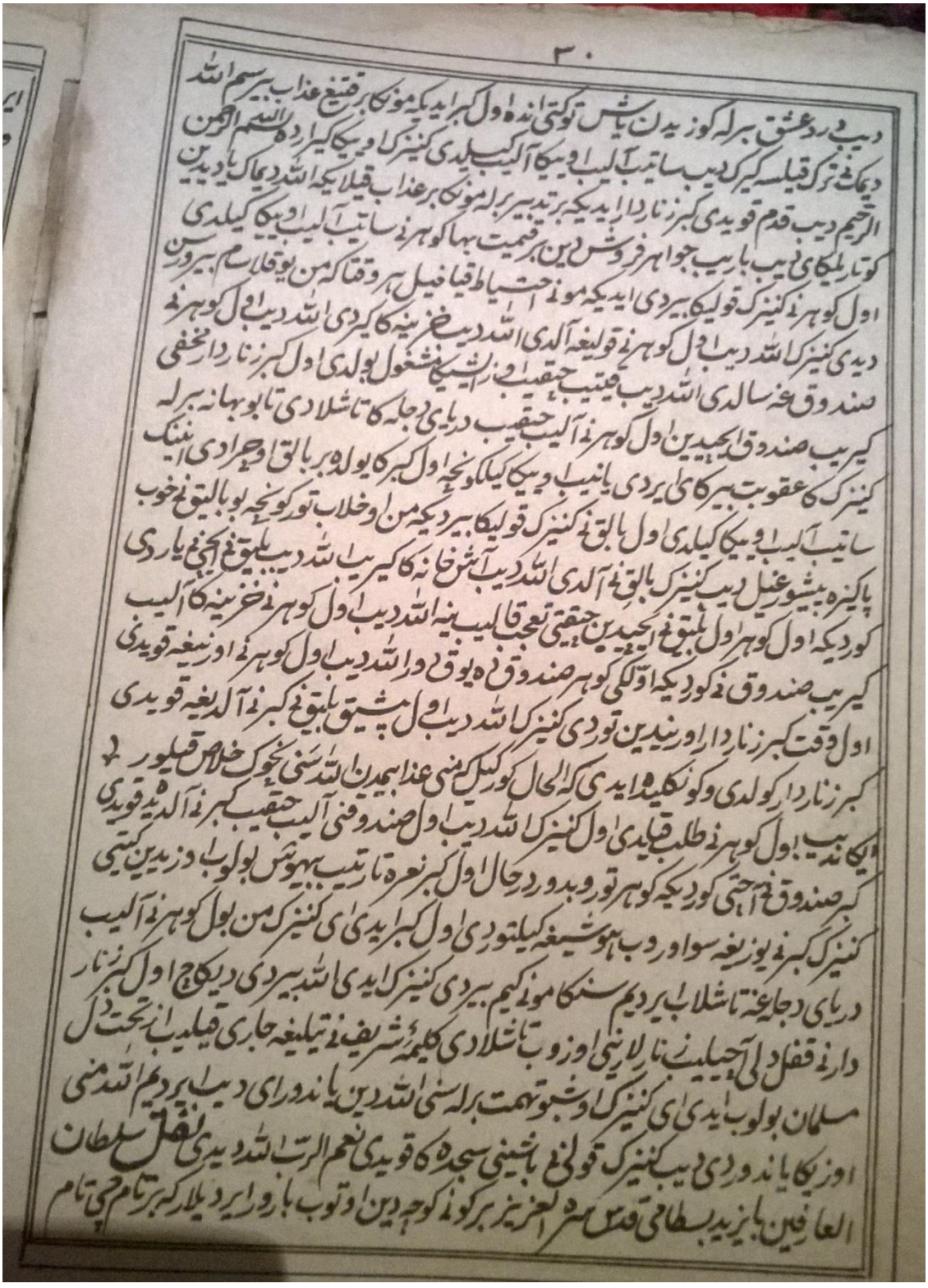
مغرب دین مشرق کا بار یب شادلیق قیلدی سور دیلار کہ ای ملعون بونیمہ شادلیغ دور سنکا دیدیلار اندہ
شیطان جواب بیر دیکیم اگرچہ بول آیت ہمہ سی قہر و غضب دع ولیکن منکا شرف دور دیدی اوچونچم
تاقیامت بیچہ قرآن ادقوغوچی لارمنی آتیم ذالیکاری اتیمای قرآن اوقوبالماس لار شول منکا بس دور دیدی
نقل بر کونی ایردیکہ شیطان لعین حضرت رسول اکرم صلی اللہ علیہ وسلم ذ ایشیک لاریغہ کیلدی
سلمان رضی اللہ عنہ ذکوردی ایدیکہ ای سلمان حضرت رسالت پناہی علیہ السلام کا کیرب انغیل
کہ منی کیرماغیم غہ اجازت بارمو یا یوق مودیدی حضرت رسول علیہ السلام اجازت بیرمدی لار
بیرمدیلار اندین کین حضرت علی کرم اللہ وجہہ غہ عرض قیلدی حضرت علی رضی اللہ عنہ کیرب عرض
قیلدیلار اجازت بیرمادیلار اول وقت حضرت جبرئیل علیہ السلام کیلدیلار ایدیلار یا محمد حق تعالی
فرمان قیلدیکہ اول شیطانغہ یول بیریب ایتکان سوزینی انگلاغای سنیر دیب خصت بیردیلار
اندین کین شیطانغہ اجازت بولدی کیردی ایدیکہ یا محمد حق تعالی سنینک حقینکدہ وما ارسلناک
الا رحمۃ للعالمین دیدی ینہ ایدیکہ یا محمد کیچہ آسمانغہ چیقدینک مورسول علیہ السلام ایدیلار چیقدیم
دیدیلار بہشت ذکوردینک موکور دوم دیدیلار ایدی ای محمد عرش نی ساقیدہ صخرہ ذکوردینک مو
کور دوم دیدیلار اول صخرہ ادا کی سنوق منبر ذکوردینک موکوردیم دیدیلار اول سرنکون بولغان علم
کوردینک موکور دوم دیدیلار ایدیکہ یا محمد اول صخرہ منی مقامیم ایردی اول منبر ہم منی منبریم ایردی اول
علم ہم منی علیم ایردی تمیش منینک یل اول صخرہ دہ واول منبر اوزرہ سیدہ واول علم ذ توبیدہ فرشتہ
لار کا درس ایتیم بو کلیمہ کہ لغتی بیش حرف دور بو طوق ذاوزکردیمدہ کورامن و کلیمہ لعمرک ہم بیش حرف
دور بو تاج ذسنی ہمایون باشینکدہ مشاہدہ قیلامن دیدی اندہ خواجہ عالم صلی اللہ علیہ وسلم
ایدیلار ای ابلیس دولت بینک کمالینی اندلغ زوالی بار دور بیمہ اوچون تیلینک غہ کیلتورسن دیدیلار
شیطان ایدیکہ یا سید المرسلین شعر ارید وصالہ ویرید ہجری ہا فاترک ما ارید لما یرید یعنی
ارادہ قیلدیم اللہ تعالی غہ وصل بولماقنی وخواہلایدور اللہ تعالی منی یراتق بولما غیم ذ و مقدم لار
ایتیب دولا کیم شیطان بینک بولوشیغہ سبب ولدور کہ شیطان یمان ایشلدین ہرگز پشیمان
قیلمادی یمان قیلدیم دیب ہم بیلمادی بو سبب دین ابدالآباد تقی و بدبخت بولدی خبردہ
اندلغ کیلتور و بدو لا کیم و قتیکہ اہل بہشت بہشتنی ہ آرام آلادور لار و اہل دوزخ دوزخدہ

دوزخده ساکن بولادولار بوز مینگ یل دین کین حضرت آدم علیه السلام نی بهشت دین آلیب
چقیب برتخت اوستیده اولتورغوزوب اندین کین شیطان نی آلیب چقیب اولتورلار که دوزخ نی
عذابی نی کوردینگ موزهر شربت لار نی اچتینگ موبو عذابلار همه سی حضرت آدم علیه السلام غه
سجده قیلمغانینگ دین اردی ایمدی آدم کا سجده قیلغیل بو عذاب دین خلاص بولورسن دیرلار
انده شیطان ایتور که منگ بول عذاب تخشی دورکه خدادین بولاک نیمرکاسجده قیلغانیمدین دیب
قبول قیلماس اردی حضرت آدم علیه السلام کا سجده قیلغانلی اونا ماس یه یلیس نی دوزخ غه آلیب
بارب تاشلار لاوهر بوز مینگ یلده بوواقعه ذکورساتورلار شیطان بوسوزیدین هرگز قیتماس
یه دوزخغه تاشلار لار علی هذا القیاس **توقوزونجی** فصل اعوذ بالله من الشیطان الرجیم نی
دیماک نی فضیلت لاریده وفائده سینی بیانیده حضرت پیغمبر صلی الله علیه وسلم ایدیلار برکون کوردم
من شیطان نی عجب غم لیک وضعیف لاغر بولوبدور اندین کین من سوال قیلدیم که نیمه اوچون موڅه
لاغر بولدینگ اول ایدیکه هرکیشی اعوذ بالله من الشیطان الرجیم دیسه ویه بری اذان و اقامت آوازینی
اشیتسام ویه بری غازی لار نی آتلاریني تویاقینی آوازینی اشیتسام ویه بری مؤمن لار
نماز بامداد دین کین نماز چاشت نی اوقوسه لار یه بری کاسب لار حرام دین پرهیز قیلیب حلال
دین مال تاپیب بیچاره لار غه صیله و رحم و شفقت قیلیب یورکانلاریدین کوب غم لیک بولورمن
دیدی شیخ حسن بصری رحمة الله علیه ایدیلار که هرکیشی کیم اعوذ بالله من الشیطان الرجیم نی وظیفه
قیلسه الله تعالی اول کیشیکا دوزخنی ارسیده اوچ یوز حجاب یراتور هرحجاب نی ارسی آسمان زمین نی
ارسیده دور و روایت قیلیب دورلار ابوسعید بر کیچه یوشلاریده شیطانی عصالاری برلان
اوریلار شیطان ایدی من بوعصادین قورقماس من دیدی ابوسعید ایدیلار ای لعین نیمه دین
قورقارسن دیدیلار شیطان ایدی اعوذ بالله من الشیطان الرجیم دیکاندین قورقامن دیدی اندین
کین ابی سعید همه وقت اعوذ بالله نی تیل لاریدین قویماد یلار **اوچونجی فصل**
بسم الله الرحمن الرحیم نی بیانیده دورایدرلرکیم بلکیل که یتی سبعه مصحف الله تعالی نی یتی قلمیدور
الحمد سدبوینه قایم قرآن ینگ اولیدور ومکه بوجهان مینگ یتی قلمی نی اولی دورکه ان اول بیت
بیت وضع للناس للذی ببکة الحمد سدکه قرآن نی اولی اردی مکه کا نازل بولدی اول نازلت

بمکه فاتحة الکتاب مکه بو جهانده یتی اقلیم نینگ اولی ایردیکه ام القری تا لدی الحمد لله یتی اقلیم قرآن
نینگ اولی ایردیکه ام الکتاب تا لدی بو جهان نینگ یتی اقلیمی مکه نینگ نوریدین روشن بولدی
بو یتی سبعه قرآن الحمد لله بلا منور بولدی مکه کی ام القری ایردی کعبه بنا بولدی الحمد لله کی ام الکتاب
ایردی بسم الله بنیاد بولدی بو جهانده یتی اقلیم نه اولیکا کعبه مصور بولدی عالم روحانیده
یتی اقلیم قرآن نینگ اولیکا بسم الله الرحمن الرحیم مقرر بولدی نقل خلیفه منصور برکونی بغداد
شهریده عظمتی تمام وشوکت مالا کلام برله رسته بازارده اوتوب بارور ایردی ناگاه بر ضعیفه سیده
پادشاه غه عرض قیلدیکه ای پادشاه پلکیل که من حسین ابن علی نی اولادلاریدین اورمن منی ایرم
منینگ ایکی برادری حالم وعمک لارم نه اولد ودیلار وفرزند جگر گوشه لارم نه هم آلیب کیتی لار فرزندلارم نه
جدالبقی غه طاقیم قالمادی فرمان قیلغیل که فرزندلارم نه جیقاریب بیرغایلار منصور پادشاه
اول ضعیفه سیده غه غضب برله قیغ سوزلیب وتوبخ کیتی لار اول ضعیفه سیده نا امید بولوب
جناب الهی غه ناله قیلیب ایدیکه خداوندا اول کیشیکا فریاد قیلدیم منی نا امید قیلدی سن الهی منی
فریادیمغه یتکیل نا امید قیلمه غیلدیب هنوز سوزی تمام بولمغونچه یوق ایردیکیم منصور پادشاه نی
هجری آلیب برکا اوردی بونی سینیب وزولماک کا کیلدی در حال اول سیده ضعیفه سیده نه
فرزندلارینی بندین جیقارتوروب بیردی قینه اون مینگ تنکه اول ضعیفه غه هدیه بیریب دعا
لارینی آلدی حضرت کعب الاخبار رضی الله عنه ایدیلار پادشاهی بارایردی مسند سلطنت ده
متمکن ایردی دانینگ بر وزیری بارایردی بغایت زیرک ودانشمند ایردی هر وقتکه پادشاه بغه
برمشکلی روبیرسه وزیر عاقل نینگ مصلحتی برله اول مشکل آسان بولور ایردی برکونی پادشاه وزیر
دین اوچ سوال سورادی بری بول که منی قاشیم دین خدای تعالی نی درکاهیغه نه چاغلیغ یول بار
دور وینه بری بول که مشرقدین مغرب غچه قانچه یول دور وینه بری بول که خدای تعالی حالا نیمه
ایش قیلادور ایکان دیدی وزیر اگرچه دانا وعاقل ایردی بو سوال نه جوابیغه عاجز بولوب
توقف قیلدی پادشاه هرچند مبالغه قیلدی وزیر متحیر بولدی آخر الامر وزیر مهلت تیلاب
غمگین بولوب ویکا کیلدی وزیر نینگ بر غلامی بارایردی هر ایش نی تدبیر یده نهایتی زیرک
ایردی وزیرنی غمناک وانده ده کوروب نیمه وجه دین غمگین بولدینگ دیدی وزیر صورت حال نی

غلام غه تقریر قیلدی غلام ایدی ای خواجه خاطر بنگنی جمع توتغیل کرمنی بو اوچ سوالدین خبردار
بارجوابینه قادرمن پادشاه قاشیغه منی آلیب بارغیل اوزوم انگا جواب بیرگا یمن ایدی القصه
وزیر غلام نی پادشاه قاشیغه آلیب بارادی پادشاه غلام دین بو اوچ سوال نی سوالادی غلام
ایدیکه ای پادشاه بول بیردین خدای تعالی درگاهینه چه کلمه لا الٰه الا الله نی اتیقو نچه لیک بولدور
چنانچه یصعد الیه الکلم الطیب و نیه مشرقدین مغربه یتگوچه لیک بولدور اندغ کیم آفتاب مشرق
دین چیقیب مغربه یتگوچه لیک بولدور اندغ کیم آفتاب مغربه باتارو اما او چونچی سوالینگ نی جوابینی موقوف دور سن او چونچی کیم بول
اوزی اولوغ سوالدور تا اینکه پادشاه تخت دین یرگا توشوب سوال قیلسه دمن نی تخت گه چیقیب
جواب بیرسام گیرا گه یدی درحال پادشاه تختی دین توشوب غلامنی چیقادی غلام جلا چیقیب
پادشاه نی باشینی گیستوردی اندین گین ایدیکه خدای ثروه هزار عالم بو باشنی قیلادور که گدانینگ
پادشاه قیلادور و پادشاه نی باشیدین جدا قیلیب مونداغ جزاغه مبتلا قیلادور دیب اول
غلام اول مملکت گه پادشاه عادل بولدی امام زاهد اوز تفسیرلاریده گیلتوروب دولاکیم خدای
تعالی نی اسمی نی اعظمی هیچ اسم الله دیگان سم دین اولوغ ایرماس و بنده مؤمن نی آتلاریغی ایکیده
هیچ آت مؤمن دیگاندین اولوغ ایرماس سم کریم الله تعالی نی الله سی برله یاد قیلسه اندغ دور ضمیع
اسمی برله یاد قیلغاندیک بولغای هر کیم بنده نی مؤمن آتی برله یاد قیلسه همه اسم برله حاضر غاندیک
بولغای ریاض المقدس تفسیریده گیلتوروبدورکیم بغداد شهریده بر گبر زنار دار بار ایردی
کنیزک آلغالی نخاس یعنی بنده ساتقوچی نی اوگا بارادی برنچه کنیزک لارنی کورساتی هیچ برقیسی
پسند بولمادی نخاس ایدی برکنیزکیم بار بولار دین پاکیزه و خوش وی و با ادب دور ولیکن الله
دیمای هیچ ایش قیلمایدور و سوز هم ایتمایدور الله دیمای برقدم هم قویمایدور هر نفس آلگانده
یا الله نفس قویمایدور دیدی اندگبر زنار دار ایدی مونده گیلتور غیل کورای نخاس کنیزک نی
آلیب گیلدی کنیزک کوب خوش وی ایردی و صاحب جمال اول گبر اول کنیزک نی یخشی کوردی و
اول کنیزک هر زمان لبی نی تبر اتورایردی اول گبر سوراردیکه ای کنیزک نی اوچون لبینگ نی تبر اتورسن
دیدی کنیزک ایدی منی برخواجم بارکه من انی همیشه دوست توتارمن دیم انی آتی نی ذکر قیلارمن یا
همیشه نی یادی برله خوش دورمن دیدی گبر ایدی خواجنگ کیمدور دیدی کنیزک ایدی خواجم الله

جواب



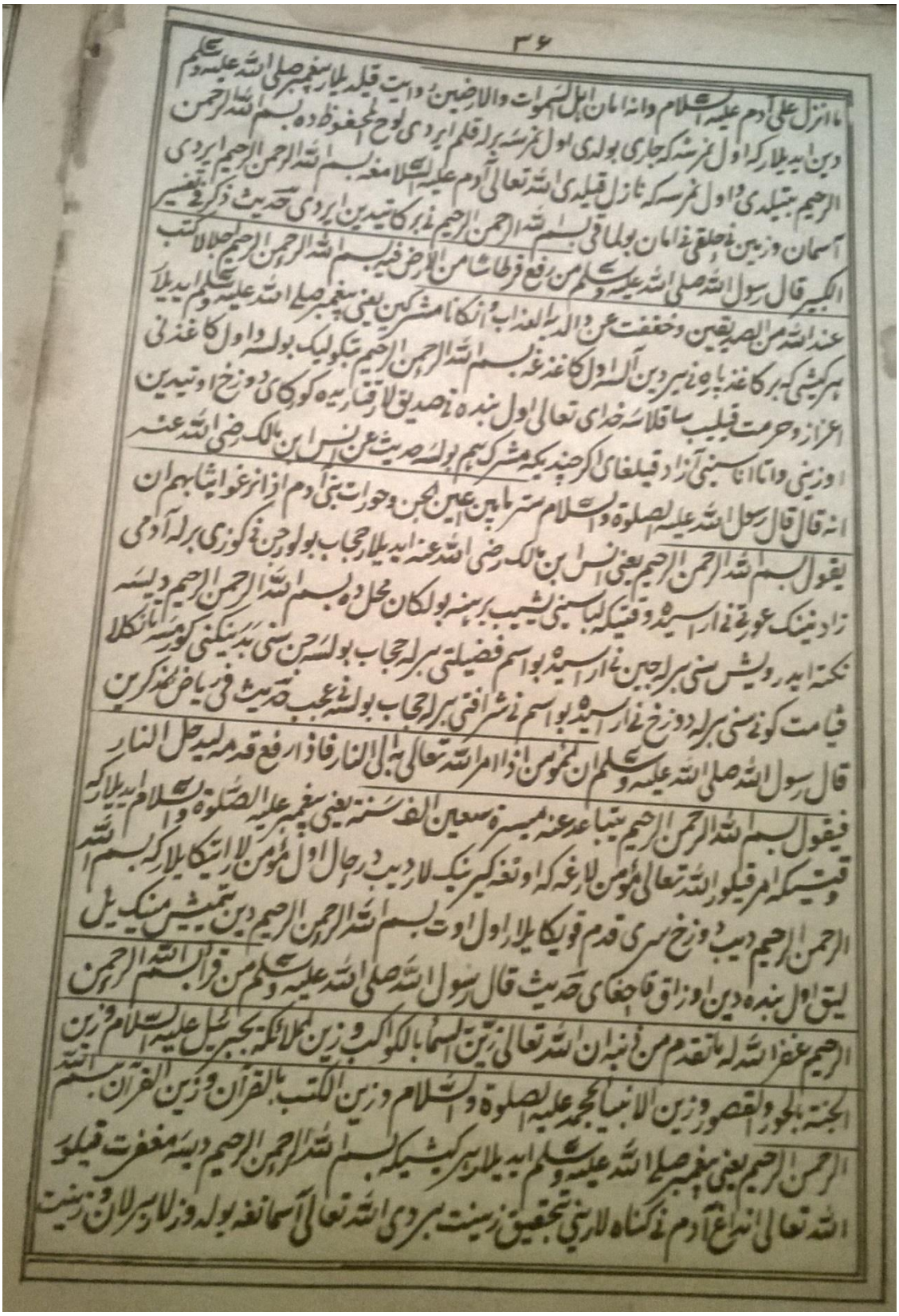
ایر دیلار که برتمام حق ام کوجورمرد کار اللہ دیب خشت تاشلایدور بایزید کا حالتی بیدا بولدی سنک
وردی لاری متغیر بولدی بنہ اللہ دیب خشت تاشلادی بایزید بسطامی یقیلدیلار او جونجی مرتبہ
اللہ دیب خشت تاشلادی بیهوش بولدیلار بنہ هوشلار یغہ کیلدیلار ایدیلار که الهی من اول عارت
بنا سینی اللہ دیمک برلہ معمور بولور دیب ایردیم کوردیم که تمام بنیک عمارتی هم اللہ دیمک برلہ تمام بولور
ایکان دیدیلار ندا کیلدیکه ای بایزید نام اللہ برلہ اسمی دورکه غم نی قرا نغو لیغیدہ قالغان دوست دشمن و
آشنا و بیکانه لارا ندین رشوتلیق تا یادور نقل شیخ شبلی قدس اللہ روحہ بغداد ولایتی ده اصحاب طریقت
و ارباب حقیقت لار سبرلہ اولتورب ایردی لار وقتی شیخ شبلی نفس کرم برلہ اللہ دیدی انده بر
جوان پاکیزه ایدیکه ای شیخ نیمه اوچون لا الہ الا اللہ دیمای سن دیدی شیخ ایدی تحقیق حضرت
ابابکر صدیق رضی اللہ عنہ جمیع مال لارینی خدا یولیدہ تصدق قیلدی لار هیچ نیمه فرزندلارینه قالمدی
حضرت رسول علیه السلام ایدی لار یا ابابکر اهل و عیالینکیزغه نیمه قالدی ابابکر صدیق ایدی
لار اللہ منکا بس دوردیدی لار شوکا من هم اللہ دیرمن دیدیلار اول جوان بوجواب دین بلبند
راق جواب خواهلار من دیدی شیخ ایدیلار حیا قیلور من اللہ تعالی نینک حضرتیدہ کلیمہ لاکه نفر دور
یعنی یوق دیماق دین حیا قیلور من دیدیلار اول جوان موندین هم بلبند راق جواب خواهلار من
دیدی شبلی ایدیلار قورقار من اویالکا یمین انکار حالتیدہ واصل بولمای اقرارغه یعنی لا امکان حالتیده
قضایتیب دلسام الا اللہ نداایتمای قالورمن دیب قورقوب اللہ دیرمن دیدیلار جوان ایدی
موندین هم بلبند راق جواب خواهلایدورمن دیدی شبلی ایدی اللہ تعالی فرمان قیلدی پیغمبر صلی اللہ
علیه وسلم کا قل یعنی ایتغیل ای محمد اللہ ثم ذرهم فرخوضهم یلعبون بو آیت اول جوانغه اثر قیلدی نعره
تارتدی شبلی بنہ اللہ دیدی جوان بنہ نعره اوردی شبلی بنہ اللہ دیدی جوان بنہ نعره تارتدی جان
بیردی اول جوان ندا اورغ توغکان لاری شبلی غه دعوی خون قیلدی شبلی نی مست و مستغرق
لیک حالتیده پادشاه غه آیب باردی پادشاه دعوی نی جوابی نی سوراندی انده شیخ ایدی بوسر
عاشق ایردی معشوق نینک اوتیده کویکان شوق نینک تیغی برلہ اولکان وقتیکه دوست لی
آتی نی آشنادین ایشیتی نالان بولدی محبت میدانیده مست بولدی و اشتیاق المیده بریان
بولدی طلب بادیه سیده حیران بولوب یوکوردی ناگاه مقصود کعبه سیکا تی وحدت نینک

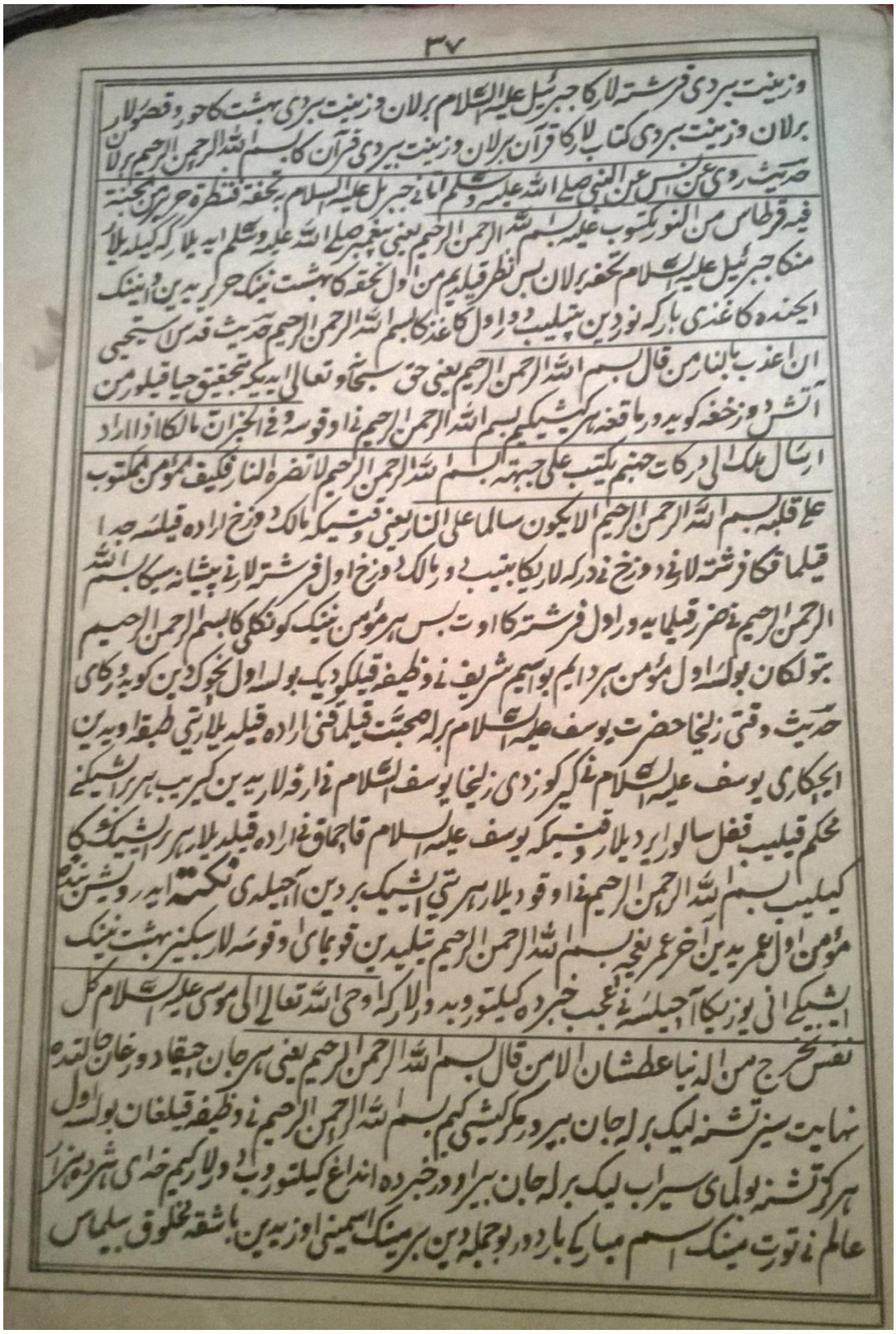
وحدت نینک سرا پرده سینی وینچه حجاب نه اینیک آلدیدین کوتاردیلار وانی معشوقی اوزدیدارینه
مشرف قیلدی بو عاشق بیچاره دوست نینک جمالینی کوردی طاقتی طاق بولدی تحمل قیلالمدی
عزیز جانینی دوست نینک جمالینه نثار قیلدی اولدی بیچاره شبلی نینک نیمه گناهی بارده دیدی پادشاه
بوسوزنه انکلاب شبلی نی ایرتراق اوز جایینه آلیب بارینک لارکم موندکلامی دین منکر جمالینی ظاهر
بولدی قورقارمن تحت دخمتدین تصلیغای من دیب شیخ نه اوز جایینه قیتاردی نقل پیر طریقت
ایدیلارکه من بربادیده بارو ایردیم بر پیر جنده پوش نه کوردوم السلام قیلدیم اول دسوئیش الله
دیدی من ایدیم قیان بارورلار دیدیم نیه الله دیدی هر سوال کرقیلدیم انه جوابینه الله دیدی
ناگاه بو درویش نه ایاغی تاشکا تیکیب یقیلدی باشی یارلیب قان آقتی نیچه قطره قان یرگا تامدی
همه سی کلیمة الله نینک خطی تاریلدی من اول حالدین حیران قالدیم هاتف دین آواز کیلدیکه اکر اول
بنده نینک یتی عضاسینی پاره پاره قیلسه هر پاره دین الله الله دیب آواز چیقار حضرت خضر
علیه السلام ایدیلارکه من برکونی خواجه عمار قدس الله روحه مجلس لاریکا کیردیم کوردیم که بر جوان
مرده سی یاتا دور خواجه عمار دین مونی حوالینی سوراردیم ایدیلارکه بوجوان مجلس کل کیریب کیلدی بو
مجلسدا کی درویش لار الله دیدی بوجوان الله سمی نه اشیتیب جان بیردی دیدیلار اول کیچه کوزیم
اویقوغه بارادی توشومده اول جوان نه کوردوم حالینک بوکه دیب سوال قیلدیم جوان ایدی
یاخضر الله تعالی منکا شهیدلار نه درجه سیدین اولوغ راق درجه بیردی دیدی نیه سوال قیلدیم نیمه
سبب برلان دیدیم جوان ایدیکه شهیدلارکا فرلار نینک تیغی برلان شهید لیک تاپارایکان لار
من خدای تهرده هزار عالمنی وجبار اعظم نه تیغی برله شهید بولدوم دیب جواب بیردی حضرت
خضر علیه السلام ایدیلار من برکونه حضرت داود علیه السلام نینک مجلس لاریغه کیردیم حضرت
داود علیه السلام منبر اوستیده وعظ ایتیب تورکان حالت لاریده ذوق بیدایلوب نعره
تارتیب الله دیدیلار برجوان مونداشتیب نعره تارتیب جان بیردی حضرت داود علیه السلام
اول مرده نه آلیب بر یاغه تاشلانک دیدیلار درحال اول دریاده بر قطره سواثر بدین قالمدی
اول آدملار بول حادثه نه کوروب قورقوب کیلیب حضرت داود علیه السلامغه بیان قیلدیلار حضرت
داود علیه السلام نعره تارتیب اوزلاری نی منبر دین یرگا تاشلادیلار ایدیلارکه بول دنیاده نام

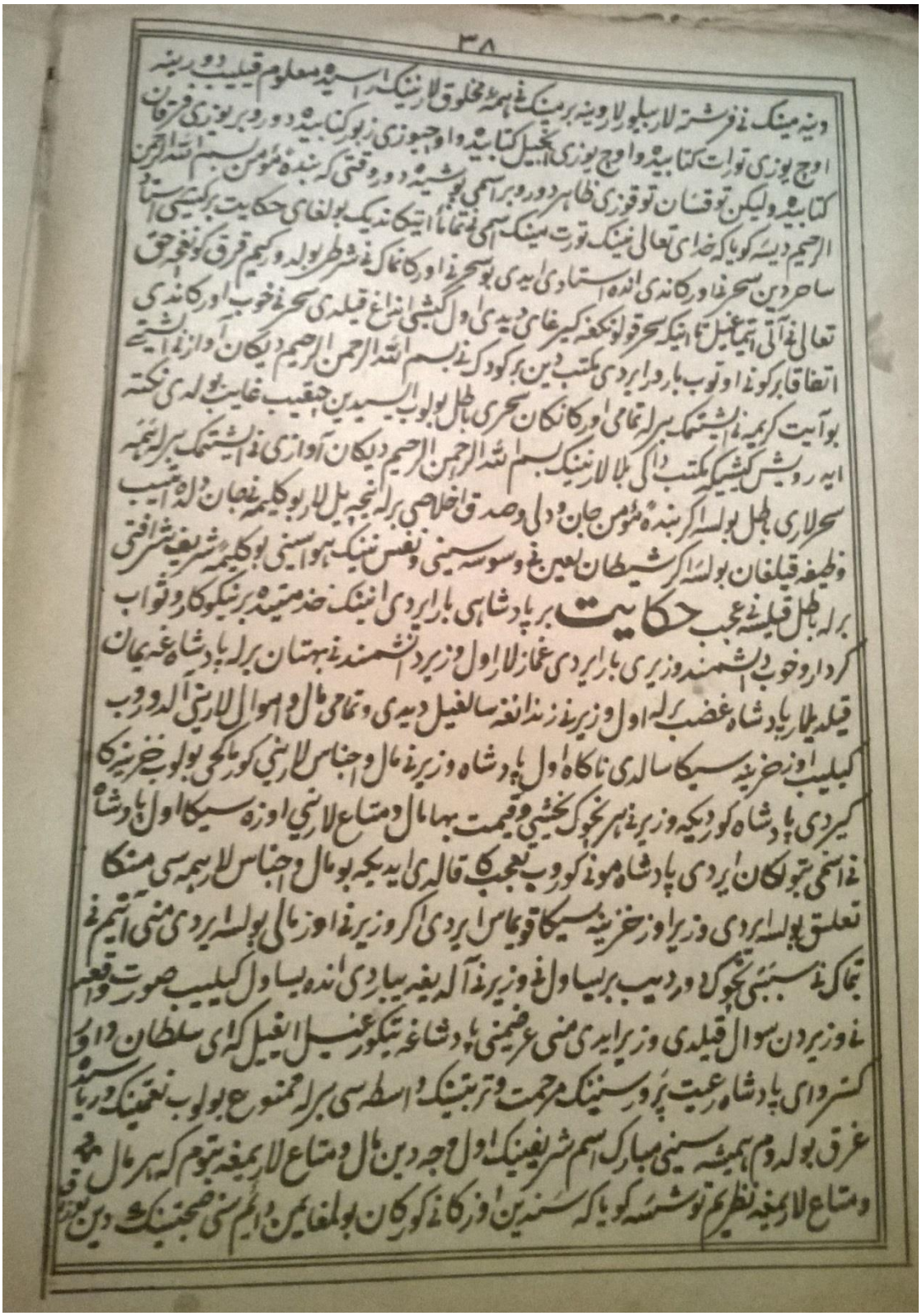
نام الله ذ ایشتکوچی نینگ آلدیده دریا نینگ سوی قالمسه تانکلا قیامت کونی بونام مبارک ذ
ایتیقوچی نینگ آلدیده دوزخ اوتی یوق بولماقی ذ عجب نقل حضرت خضر علیه السلام ایدیلار که
برکونی موسی علیه السلام خدای ثمرده هزار عالم درکاهیغه مناجات قیلدیلار کرای بارخدایا منی هم
محمد علیه السلام مغه امت قیلسنگ دیب دعا قیلدیلار من موسی علیه السلام دین سوال قیلدیم که
محمد علیه السلام نینگ حقیده وامت لاری حقیده نیمه کو دونکیز که مونجه آرزو می امت لیک قیلور
سیز دیدیم حضرت موسی علیه السلام ایدیلار توریت ایکیده محمد علیه السلام نینگ نعت لاری ذ
وامت لاری ذ فضیلتی ذ بیعه دوبه حساب کو دیم دیدیلار اول خاصیت لار دین بری ایتینگ
دیدیلار انده حضرت موسی علیه السلام ایدیلار که توراة ایکینده کو دیم که اوزکا پیغمبر لار ذ امت
لاریدین هر کیم تورات وانجیل وزبور ومصحف ذ اوقوسه وپیغمبر مرسل ذ عملی ذ قیلسه واگر محمد علیه السلام
ذ امت لاریدین بر امت بریم اخشام ده اویغانیب بر مرتبه الله دیسه خدای تبارک وتعالی اثیب دور که
منکه خدای ثمرده هزار عالم دور من همه سیدین منی درکاهیغه بول افضل دور **اون برنجی فصل**
رحمن الرحیم نینگ اشارت ولطیفه لاری نینگ بیانیده کلیمه رحمن ده بر نقط بار کلیمه رحیم ده ایکی نقط
بار دور انینگ اوچونکیم حق تعالی نینگ رحمتی ایکی حصه سی اخرت کا مقرر بولدی بر حصه سی بو دنیا غه
مقرر بولدی رحمن دنیا ذ تربیت قیلغوچیدور واسم رحیم جان ذ پرورش قیلغوچیدور ربّ ن قیز
مرتبه سیده دور میراث دین بر حصه آلور وجان اوغول مرتبه سیده دور که ایکی حصه آلور بس رحمت نی
بر حصه سینی بدن کا وایکی حصه سینی جانغه تقسیم قیلونادور ان ذ هذا البلاغا لقوم عابدین اشارت
بو ایکی کلیمه ده آلتی حرف معجمه دور یعنی نقطه سی یوق دور انینگ اوچونکیم بو آیت پرورش قیلغوچیدور
عالم نینگ آلتی طرفینی رحمتی برله وسعت کل شئ الله تعالی نینگ رحمتی بول آلتی حرف نینگ رحمه سی
سیدین جهان نینگ آلتی طرفیکا قویلدی وانینگ لطفی بو آلتی حرف نینگ واسطه سی بر له جهان
نینگ آلتی طرفیکا احاطه بولدی تابیلکیل که حق تعالی نینگ لطفی نینگ نهایتی یوق ورحمتی نینگ غایتی
یوق **نقل** ایدرویش بو نقل ذ همه دین بخبر اق اشیتکیل که تانکلا قیامت کونی جمیع خلایق ذ برمیدانده
حاضر قیلور لار فرمان بتارکه بهشت دین قبه کیلتورونکلار دیب فرشته لار نور دین قبه کیلتورکا یلار
ینه فرمان کیلور که کرسی کیلتورونکلار قبه ذ ایکینده قویونکلار دیکای فرشته لار آلیب کیلیب قویکا یلار

کیلیب قویکا یلار خطاب کیلور کیای بنده بوقبه کا کیریب کرسیده اولتور غیل دیب فرمان بردار
بولوب کرسی اوزره جیقیب اولتور غایلار دینه خطاب کیلور کرای بندهٔ مؤمن نامهٔ اعمالینگ نی کورکیل
دیب نامهٔ نی بیرکای بنده لار نامه لاریکا نظر قیلور لار کرا اوّلدین تا آخر نیچه یمه کناه دو معصیت دین
باشقه نی کورماس لار بنده لار یغلاب زاری قیلور لار فرمان کیلور کرای بنده نیمه اوچون یغلارسن بیکانه
لار نی دومنافق لار نی وکافرلار نی عذاب غه مشغول قیلیدیم پیغمبر لار نی شفاعت غه مشغول قیلیدیم فرشته
لار نی بنده لار ینگ حسابی اوچون یانه وردیم سیز لار نی بوقبهٔ نوزده کرسی اوزاسیکا عزاز اکرام برله اولتوز
دیم سن مندین قورقارسن ای بنده قورقما غیل کرمن رحیم کارساز وکریم بنده نواز دورمن بنده حجالت
یوزیدین باشلاری نی قوی سالیب کونلاریدین یاش روان قیلیب یغلاکا یلار خطاب کیلور کرا
ای بنده باشینگنی کوتار غیل کرمن سیز لاربرلان دوست لیک قیلورمن بنده نیه شرمسار بولوب یرکا
قراب باشلاری نی کوتار الماس لار نیه خطاب کیلور کرای بنده باشینگنی کوتار غیل دنیاده سن لامنی
برله آشنا بولماب ایردینگ لار بوکون بوسای عقبی ده من سیز لارکا آشنا بولامن اکرچند یکه
دنیاده سیز لامنی اینکان وبویورکان ایشلاریمنی قیلماب ایردینگ لار ایمدی رحیم اسمیمنی حاصیتی فضیلتی
برلان سن لارمنکا بویورغیل کرمن انی قیلامن اکرچه سن لار دنیاده جفاقیلدینگ لار من انی مکافاتیغه
وفاکورکوزورمن بنده بونینگ عتاب دوستانه وکرم لطف خداوندانه نی مشاهده قیلورایتورکرای
کاشکی نامهٔ اعمالیمه کناه دین بولک نیمرسه بتولماسه ایردی بربرکناه خطاب نینگ لذتی کاوعتاب
نینگ دولتی کاایرماکای ایردی دینه خطاب کیلور کرای بنده اکرسنی کناهینگ بولماسه ایردی بورحمت
خلعتی نی کیمکا کیدورکای ایردیم وبولطف عنایت شارنی کیمکا ساچرایردیم دیب کمال لطف
وکرمی برلان اول وقت شراب قدسی دین بر جام تولدوروب قولیغه بیرورلار تا بوشراب قدس نی
ایچیب سرمست بولوب عرصات قیامت دین جیقیب بوانبطاداترنم کورکای لار لطیفه رحمن
مؤمن لارکا وکافرلارکا رزق بیرکوچیه ورحیم کناه کارلارنی کناهی نی اوتکوچیه ورسن باوجود
کافرنی کفرینی تولا لیغی برله اول کافرنی رزقینی توختاتمایه ورشونکا اوخشه کنه کارلارنی کناهلارینی
کوب لیغی برلان اول کنه کارلارغه هم رحمتی نی توختاتمایه ورحمت دریاسیغه یوب کناه لاریدین پاک
قیلور لطیفه حضرت نوح علیه السّلام ایدیلارکه الله تعالی منینگ قومیم غه غرق بولوب

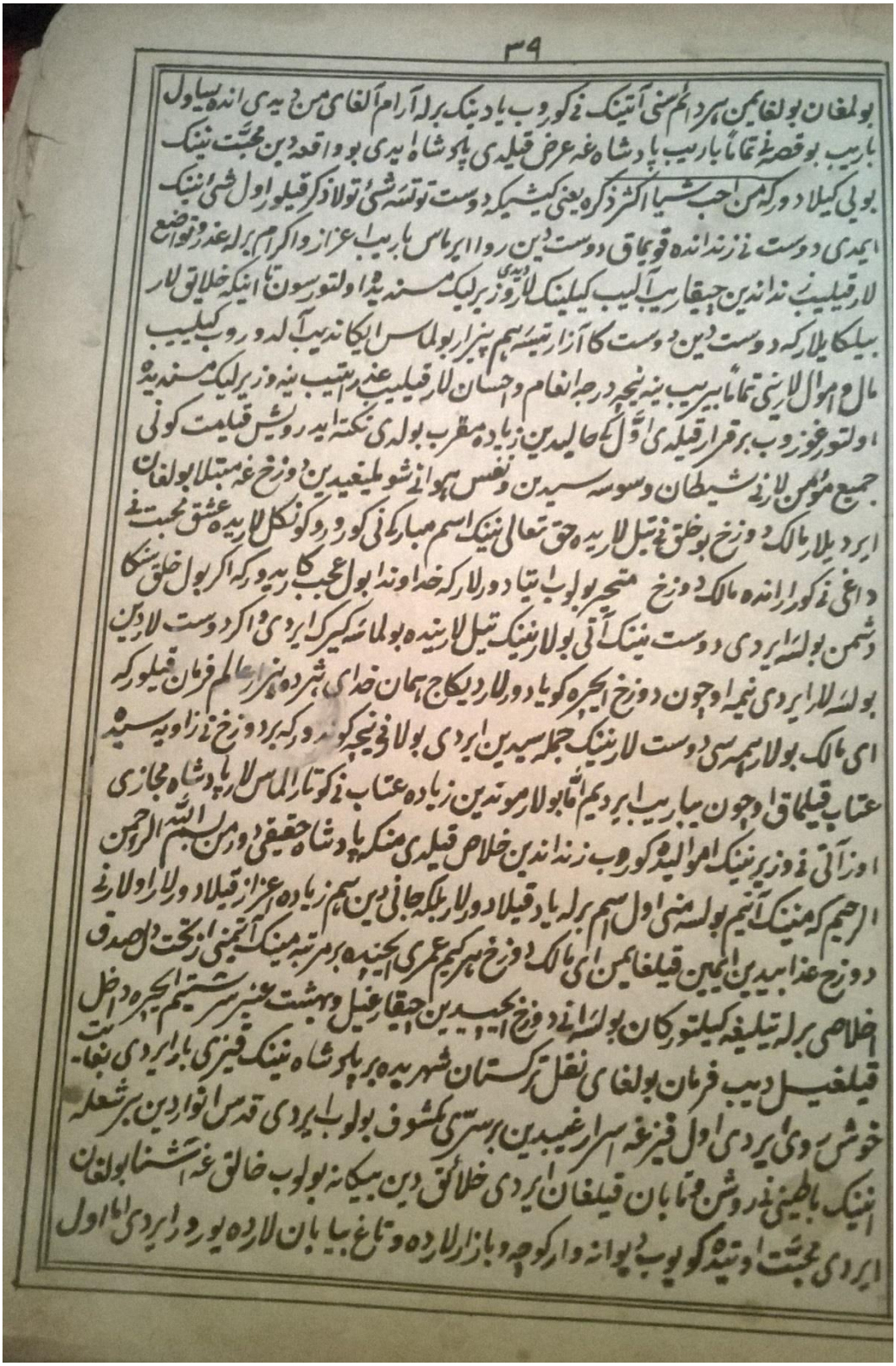
بولوب ولماک ذ ارادہ قیلدی اول وقت من کیمہ کا بسم اللہ الرحمن الرحیم ذ بتماک جی بولہ یم تفاقا
بسم اللہ ذ یازدیم الرحمن الرحیم ذ بتمادیم اکرالرحمن الرحیم ذ بتلم ایردی قوم لایم ہمہ سی ہلاک
بولوب ولماس ایردیلار بس شونکا اوخشہ بندہ مومن ذ بسم اللہ الرحمن الرحیم ذ عاجیتی بر لہ
اونکا کو بمایہ ور تقاضا قیلمکو یدور ماسہ ذ عجب **لطیفہ** عارف لار بنکہ روایت لاری تحقیق
اللہ تعالی پیغمبر صلی اللہ علیہ وسلم ذ رحمانا دی معراج کیچہ سی دوزخ سر یغہ بار یب کور دیلار کہ ایکی
نفر آدم ذ عذاب قیلور لار پیغمبر صلی اللہ علیہ وسلم سوراد یلار کہ سیز لار دوزخ ایچرہ کو یوب تورکان
سیز لار الار ایدیلار کہ ای محمد سیز ذ اتا وانا لار بنکیز بولور میز دیب جواب بیر دیلار جناب
پیغمبر صلی اللہ علیہ وسلم محزون بولہ یلار ند اکیلدیکیہ یا محمد اکر اتا بر لہ انا بنکیز ذ شفاعت قیلسنکیز
قبول قیلور من ولیکن قیامت کونی ذ امت لار بنکیز بارہ سیدہ شفاعت قبول بولمایہ ور دیدی
اندہ پیغمبر صلی اللہ علیہ وسلم ایدیلار کہ خداوندا اتا بر لہ انام ذ امت یولیدہ فدا قیلدیم امت لاریم ذ
کناہ لاریني بغیشلاغیل دیب مناجات قیلدیلار در حال حضرت جبرئیل علیہ السلام خبر بیر دیلار کہ
یا رسول اللہ یقین دورکہ اولاد لار بنکنی امت لار بنکنی وجیدین شہید لیک درجہ سیغہ تیکوزور لار
اکر اولاد لار بنک ذ خون لاری ذ بغیشلاسنک خلاص بولور لار ولیکن عاصی امت لار اوچون قبول
بولماس دیدیلار اندہ پیغمبر علیہ السلام یغلاد یلار ایدیلار کہ خداوندا عاصی امت لار ذ شفاعت قیلماق ذ
اختیار قیلدیم دیدیلار ایدروشبو کاہ بو یغیل کہ رسول علیہ السلام رحیما اتا ندیلار امت لار کا
بخوک مرحمت لار قیلدیلار سن نیمہ کمان قیلورسن ذ اتیکہ رحمن ورحیم دور محمد علیہ السلام ذ عاصی امت
لاریني کناہی مغفرت قیلسہ ذ عجب **اون ایکنچی فصل** بسم اللہ الرحمن الرحیم ذ فضیلت
لاریني بیانیدہ حدیث وعن ابن عباس رضی اللہ عنہ عن النبی صلی اللہ علیہ وسلم انہ قال ان المعلم
اذا قال للصبی قل بسم اللہ الرحمن الرحیم فقال الصبی بسم اللہ الرحمن الرحیم کتب اللہ تعالی براۃ للصبی
وبراءۃ لابویہ وبراۃ للمعلم یعنی ابن عباس رضی اللہ عنہ روایت قیلدیلار پیغمبر صلی اللہ علیہ وسلم ایدیلار
بہ تحقیق معلم یعنی علم اورکانکوچی کتب ا وقوغوچی لارغہ بسم اللہ الرحمن الرحیم دیسہ اولکہ انا وانا ینی
دا ستادنی دیکہ ذ دوزخ اوتیدین آزاد قیلیب کتابت قیلغا یلار حدیث حضرت رسول صلی اللہ
علیہ وسلم ایدیلار کہ انہ قال اول ما جری بہ القلم فی اللوح المحفوظ بسم اللہ الرحمن الرحیم وانہ اول



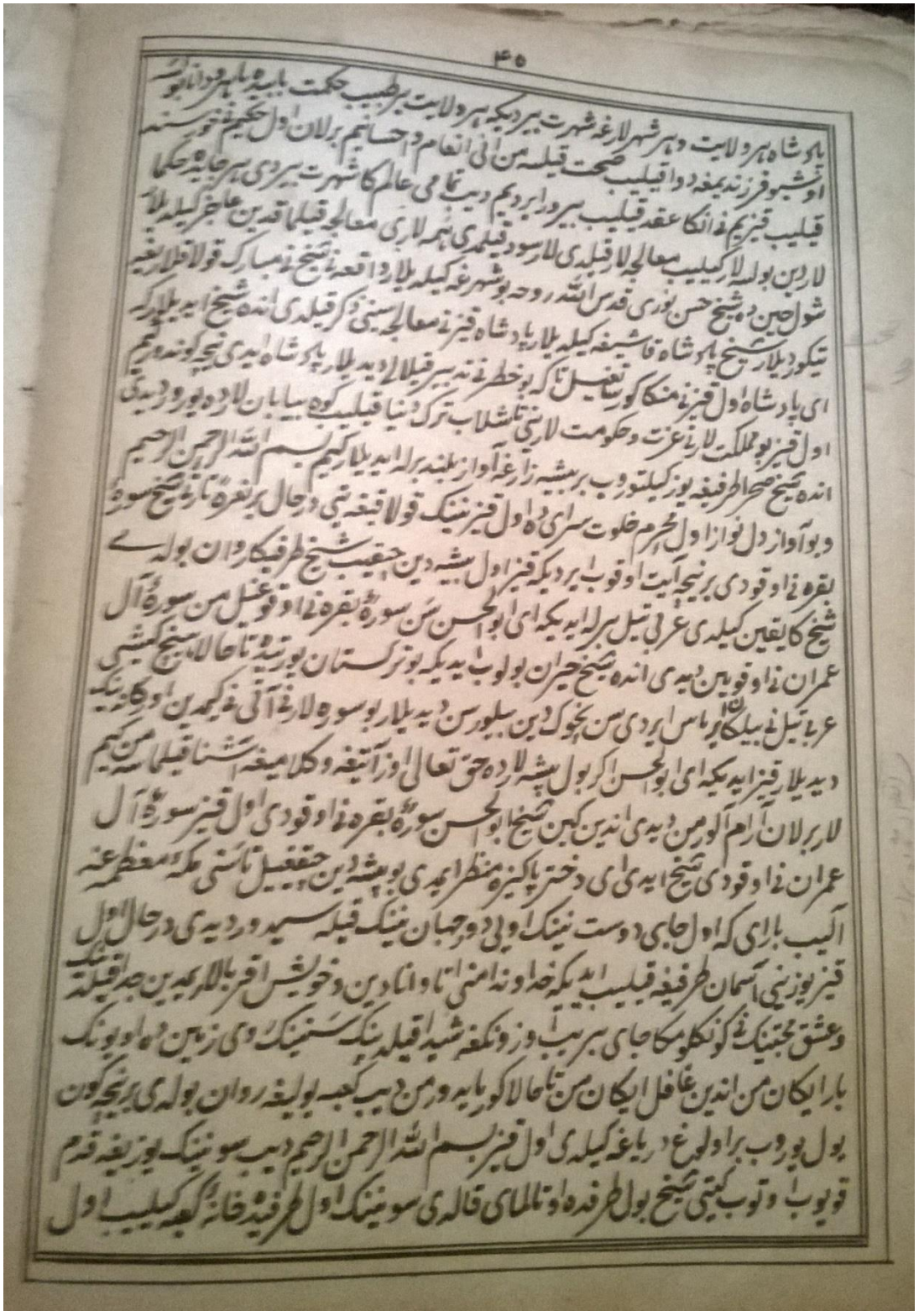




20a



20b



قیز نی طواف قیلدی نکته ایدر ویش آکاه بولغیل کی بسم الله الرحمن الرحیم تورت کلیمه دور کی خداوند
عزوجل نینک نزدیدین کیلدیلار بهشت نینک تمامی زینت لاری بو تورت کلیمه دین پیدا بولدی
بهشت نینک تورت اریق لاری بو کلیمه نی دائره سیدین حاصل بولدی شریف نی برکتیدین اول قیز نی
ایاغی نم بولمای دریادین او توب کیتی نیمه کمان قیلور سن کیم بو کلیمه نی دائم او قوغوچی نی خانه کعبه
کیلیب طواف قیلدی تا نکلا قیامت کونی پل صراط کیم اوت نی اوزا سیدور بونام مبارک نی
برکاتیدین اول صراط دین سلامت او توب مراد نینک کعبه سیغه و مقصود نینک قبله سیغه یعنی پادشاه
معبود نینک بارگاهیغه منظور حق جل و علا بولسه نی عجب **حکایت** وقتی کی حضرت آدم
علیه السلام بهشت دین تورت یفراغ آلیب جقیب اردیلار بر بنی کاوشتی یدی اندین عنبر پیدا
بولدی بنه بر بنی کیک یدی اندین ابغار پیدا بولدی بنه بر بنی آری یدی اندین عسل پیدا بولدی
بنه بر بنی قورت یدی اندین ابریشیم پیدا بولدی القصه دنیا نینک تمامی یمک و ایچمک لاری و زینت
لاری و خوشبوی بولماق لاری اندین حاصل بولدی نکته ایدر ویش آکاه بولغیل کی بسم الله الرحمن
الرحیم نی تورت حرفیدین پیدا بولکان شرافت لاریدین شمه بیان بولوب اوتی و قتیکه بنده
مؤمین لار کوردین باش لاری نی کوتاروب لار عرصات صحراسیده آفتاب نی حراتیدین اولار نینک باطن
لاریده شنه لیک حرصیدین اشه زیاده بولوب اوّل اولاغه بسم الله الرحمن الرحیم نی میم چشمه سیدین
بر اریق سو پیدا بولوب اول بنده کاوشال اریقدین سو بیروب تا اینکه سیراب و اعضالاری تازه
بولغای لار اول سو نی برکاتیدین دائم حیات لیک درجه سیده بولوب هر کیز اول مغایلار و بول آیت
مضمونی برله کیم وجعلنا من الماء کل شی حی اندین کین الله تعالی نینک چشمه سیدین سو تو بیروب
لار تا اینکه برله پرورش تپا لار که هرگز ضعیف و ناتوان و بی قوت بولماس لار اندین کین رحمن نی
میم چشمه سیدین بهشت شرابیدین سو بیروب لار که اینک کونکلیغه هر کیز غم و اندوه یقین
کیلماس اندین کین رحیم میمینی چشمه سیدین عسل مصفا بیروب لار که هر کیز آغرتی بولماس لار
بهشت نینک زینت و ارایش لاری بو معنی برله روشن بولغه یکه بول اسم سه لار یمه سی حق تعالی
نینک اسمی مبارکی بسم الله الرحمن الرحیم نی برکاتیدین حاصل بولدی خبر ده اینداغ کیلتوروب
دور لار کیم اول انجیر نینک یفراغی ایردی بهشت دین حضرت آدم علیه السلام نی قول لاریده

حبیب ایردی ای جوان یکه برله قیامت غچه اول جوان لارکا که بوحاجتلت لارکتماسه نجه کمان
قیلورسن که حق تعالی نی نزد بدین بولکلیمه کیلیب دور همه انبیا و اولیا لارینگ تیل لاریده ودل لاریده
انچه مرتبه تکرار بولوب دور شیطان نی تصرف قیلماغیدین خدای تعالی اوزخط حمایتیده امان سقلاسه

حکایت اول قیسه که حضرت نوح علیه السلام فرمان الهی برله کیمه اینکالی تخته
جافتی لارنی حضرت الهی دین فرمان بولدیکه هر بر تخته کا بر پیغمبر لارنی اسم مبارک لارینی بشکیل دیب حضرت
نوح علیه السلام ایدیلار الهی من پیغمبر لارنی عدد لارینی وآت لارینی بیلماس من نیه فرمان کیلدی که
سن تخته لارنی راست قیلغیل پیغمبر لارنی آتلاری تعین قیلماق مندین دیدی القصه حضرت نوح
علیه السلام نیچه کون الیکیدیر نیچه تخته راست قیلیه بلار و هر بر تخته لارغه فرمان الهی برله بر پیغمبر نی نام مبارک
لارینی یازدی بلار ایرته برلان کوره سلار اول تخته لارنی اکی خط لاریوق دور نیه بیتی لارایرته سی نیه یوق
بولدی نیه بیتی لارایرته سی نیه یوق بولدی اندین کین نوح علیه السلام خدای تبارک وتعالی غه مناجات
قیلیه بلار حق تعالی دین فرمان بولدیکه ای نوح اول شیطان لعین دور که پیغمبر لارنی آتلاری اوغولاب
تخته لارنی دین وجود ودیدی اندین حضرت نوح علیه السلام ایه بلار خداوندا بول اشنی تدبیری علاج نی
منکا بیله در عقل دیب مناجات قیلیه بلار حق تعالی دین فرمان بولدیکه ای نوح تخته لارغه اقل منی
اسیم نی بشکیل اندین کین پیغمبر لارنی آت لارینی بشکیل تا اینکه شیطان تصرف قیلالمای دیدی
حضرت نوح علیه السلام انداغ قیلیه بلار اندین کین اول خط لار جا بیدین نیچه لدی نکته ایه دیش مخلوق
قیلغان تخته غه خدای تعالی بشنگ اسمی نی پیغمبر لارنینگ آتلاری برله بتولکان خطی شیطان لعین الامه
نیمکمان قیلورسن کیم حق تعالی اوزی بنده مؤمن لارینگ دلیغه اولیک فی قلوبهم الایمان نی بیتیو دور
بسم الله الرحمن الرحیم نینگ برکاتیدین بنده مؤمن دین بولایجان نی ابلیس علیه اللعنه آلالمای کیدی

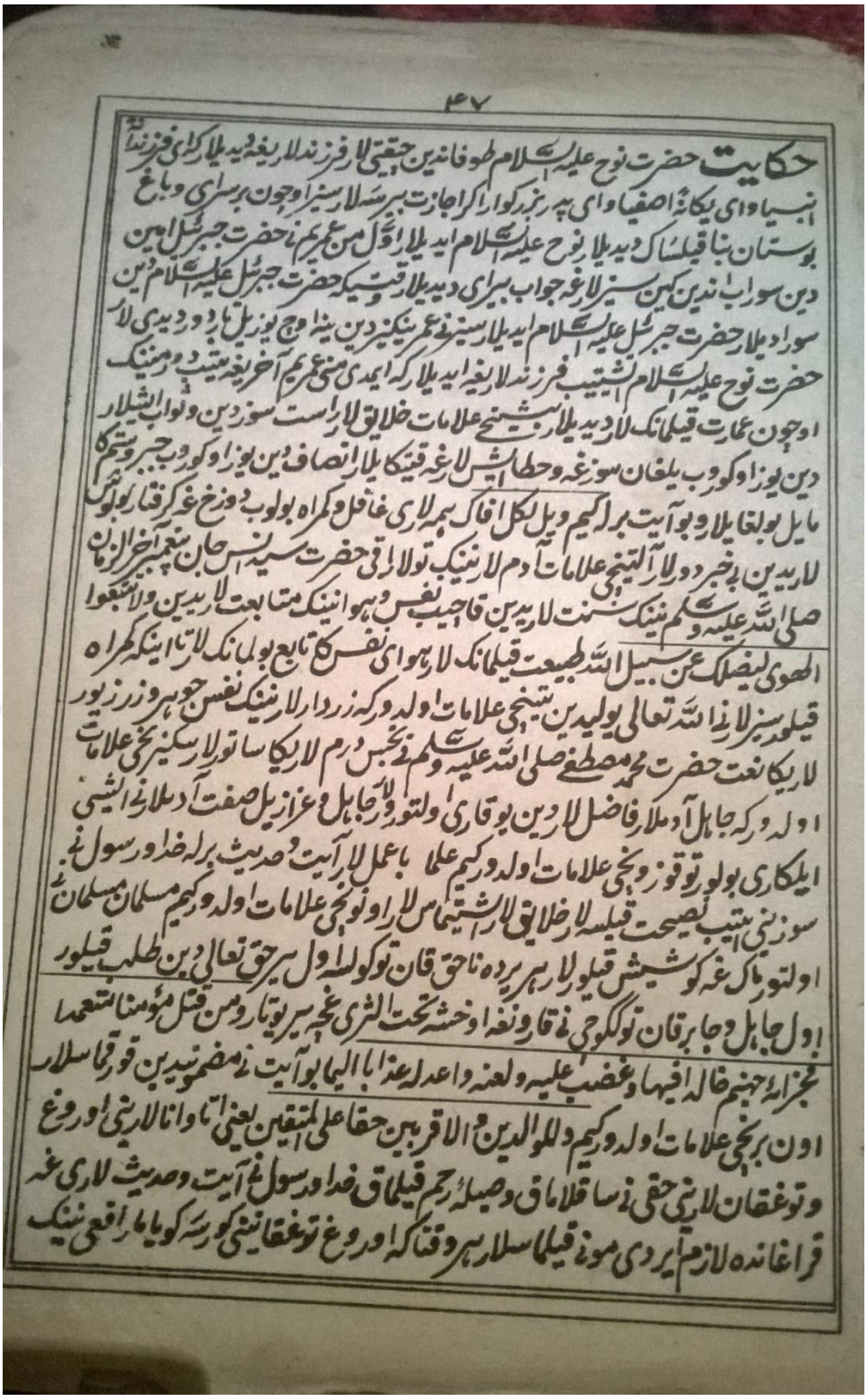
حکایت قیسه که حضرت ابراهیم علیه السلام نی منجنیق دین ایچوغه تاشلاد یلار اوقته توشوب
کیلورحالت ده حضرت ابراهیم علیه السلام بسم الله الرحمن الرحیم دیدیلار بو اسم نی اوچ نوع ایتی لارین
نمرود علیه اللعنه نی یانیب تورکان اوتی تاراج بولوب دوزخ طرفیکا قی چیب بلند کو یاک دین
شراره سی پست بولوب کول لار اسیغه کیریب فرق کیچه و کوندوز سیر استینده جلاد لتوردی اوسبو
فرق کیچه و کوندوز ایکیدنیا ی جهانده سیر لویندیه برذره اوت قالمدی طعام بیشورماق دین

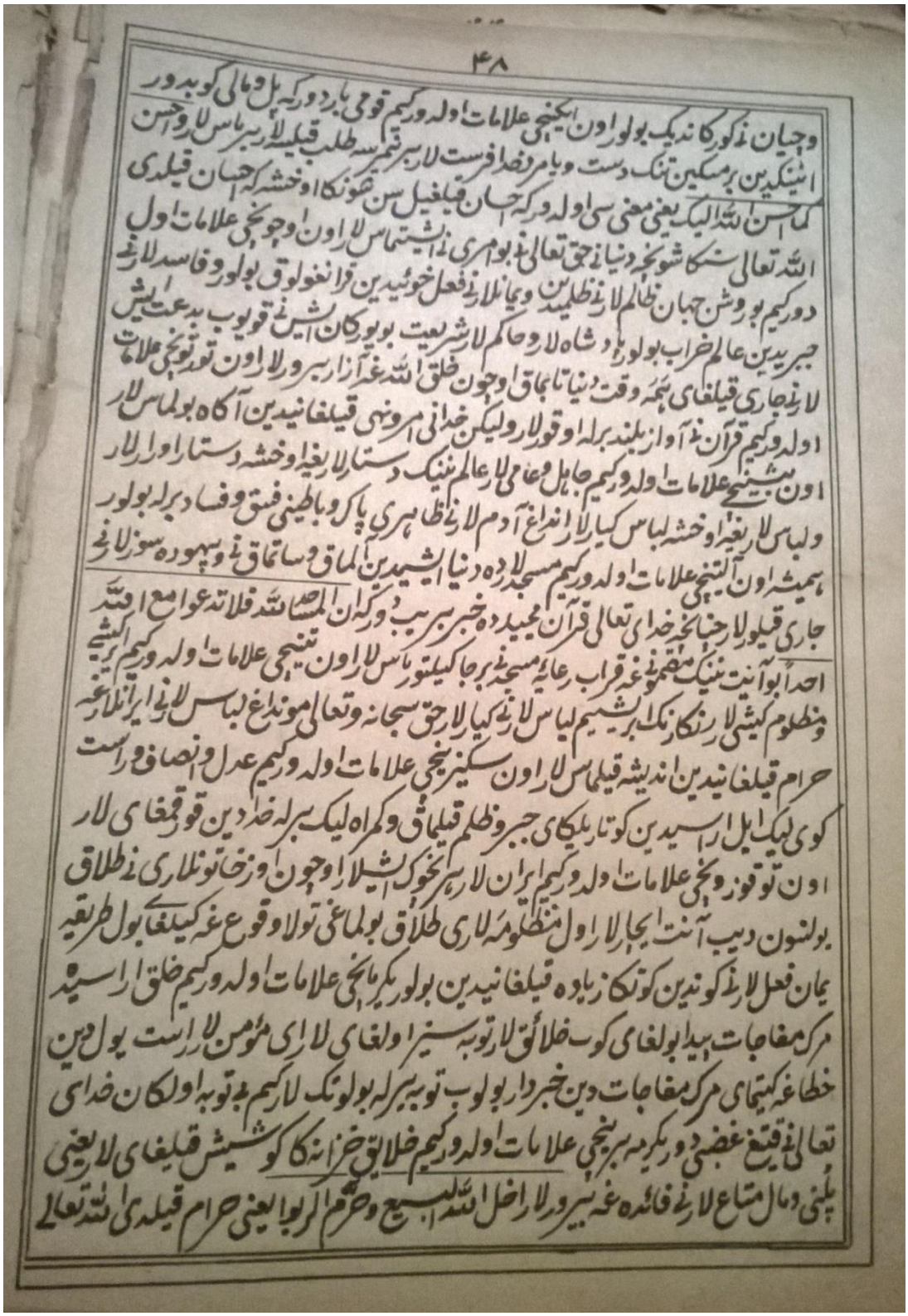
جسیع خلایق اوت یوق لیغی دین عاجز بولہ یلار بو اسم شریف اولوغلوقینی شرافتی وسیاستی دین قورقوب
دوزخ نینگ اوتی سیر یوزیکا چیقالمدی رضوان بہشت دین آکیب کیلیب نمرود نی اوتیدہ قویدی
بو ہمہ دولت وشرافت لا بسم اللہ الرحمن الرحیم نینگ خاصیت لاریدین بولدی **حکایت**
بلقیس نینگ اون ایکی مینگ تیر انداز لی لاباریدی دیر بری ہوا دا کی اوچوب بارا دورکان جانورلار
نی آتیب آلوا یردی لار وقتیکہ حضرت سلیمان علیہ السلام نی بہ بہ لاری ہوا دا اوچوب بارو
یردی بو اون ایکی مینگ تیر انداز لار ہمہ لاری بیکبارہ اوق آتی لار حق تعالی بو اسم نی برکاتیدین اول
بدبہ نی اون ایکی مینگ اوق دین سلامت ساقلادی اصلا یقینی غم اوق یتمادی امت محمد
علیہ السلام نی ہم قیامت کونی دہ دوزخ نی اوسینہ تار تیلکان صراط دین سلامت اوتکار
بہشت عنبر سرشت کا یتکورسہ نی عجب **نکتہ** ایدر ویش آکا بو لغیل کیم بتی پیغمبر بتی کلیمہ نی ایدی لار
ہر بر لاری بو کلیمہ نی شرافتی دین برسعادت تاپتی لار حق تعالی مونی امت لار کا کرامت قیلدی
اول حضرت آدم علیہ السلام الحمد للہ دیدیلار رحال فرمان کیلدی برحمک بیک ہر بندہ مؤمن
الحمد للہ دیسہ منجی جنت بولور ایکنجی حضرت نوح علیہ السلام بسم اللہ الرحمن الرحیم دیدیلار حق تعالی
طوفان بلا سیدین سلامت ساقلادی ہر بندہ مؤمن بسم اللہ الرحمن الرحیم دیسہ حق تعالی
اول بندہ نینگ قیامت کونی طوفانیدین ساقلاغای اوچونجی حضرت ابراہیم علیہ السلام حسبی اللہ
دیدیلار حق تعالی نمرود نینگ اوتیدین سلامت قیلدی ہر بندہ مؤمن بو کلیمہ نی ایتسہ حق تعالی اول بندہ
نی دوزخ اوتیدین سلامت قیلغای تورتونجی حضرت اسمٰعیل علیہ السلام انشاء اللہ دیدیلار حق
تعالی اولوم دین امان ساقلادی ہر بندہ مؤمن بو کلیمہ نی ایتسہ مرگ مفاجاتدین حق تعالی امان قیلغای
بیشنجی حضرت موسی علیہ السلام لاحول ولا قوۃ الا باللہ دیدیلار حق تعالی فرعون نینگ
شریدین نجات بیردی ہر بندہ مؤمن بو کلیمہ نی ایتسہ نفس نینگ وشیطان نینگ شریدین حق تعالی
امان بیرگای التنجی حضرت یونس علیہ السلام لا الہ الا انت سبحانک انی کنت من الظالمین دیدیلار
حق تعالی بلیق نی قرنیدین روشن لیک بر لہ سلامت جیقاردی ہر بندہ مؤمن بو کلیمہ نی ایتسہ قبری
ایچندہ حق تعالی نی مغفرت ورحمتی نینگ روشن لیغی نی تاپکای یتنجی حضرت محمد مصطفی صلی اللہ
علیہ وسلم التحیات للہ والصلوات والطیبات دیدیلار حق تعالی دین رحمت نینگ برکتینی تاتی لار ہر بندہ

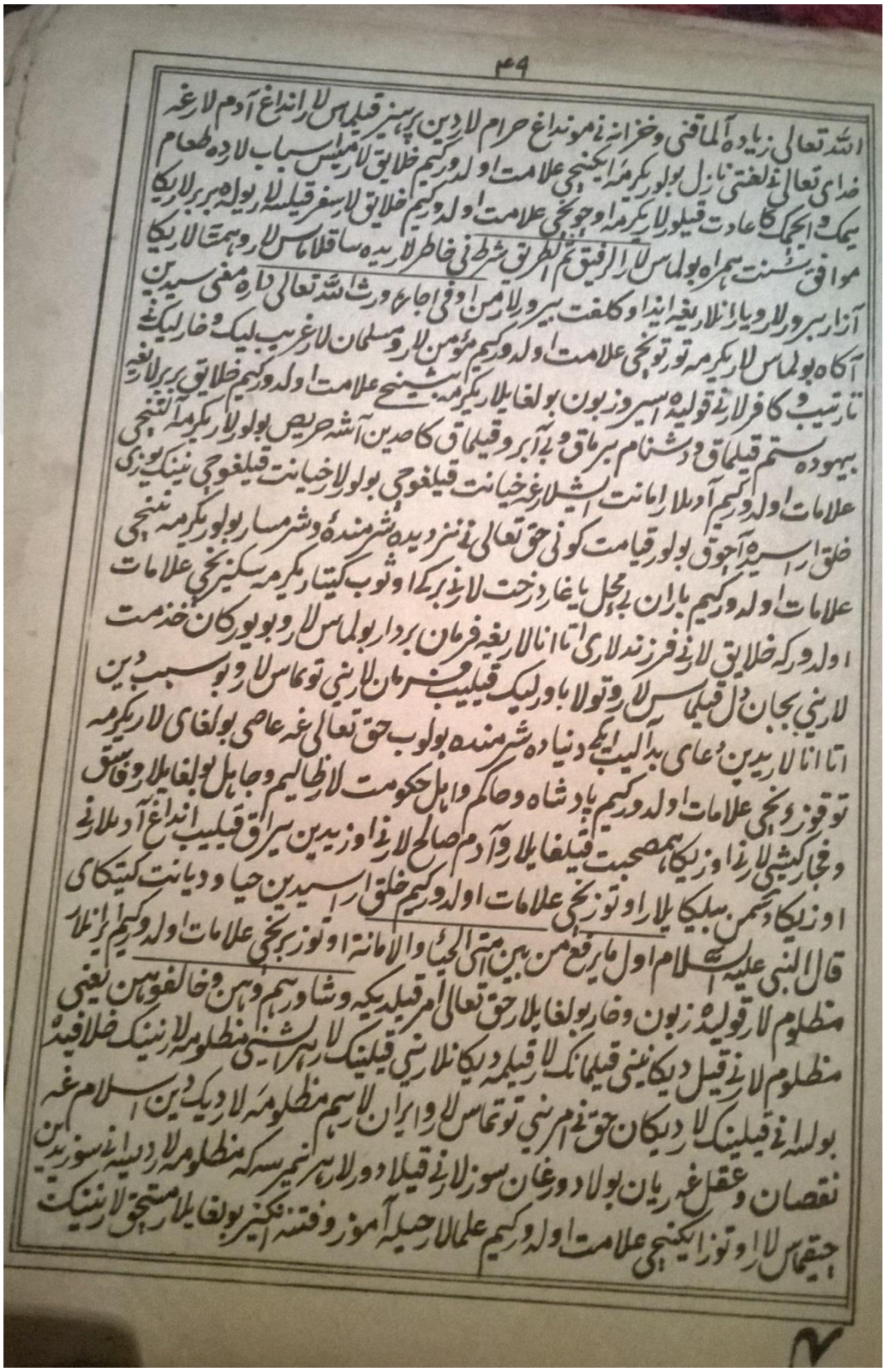
هر بندهٔ مؤمن بو کلیمه نی ایتیه جان بیرور وقت ده حق تعالی نینگ رحمتی نی تابغای ابد دیشن سلکیل کیه بوتی
کلیمه کیه بی پیغمبر دین یاخی کار فالدی هر بندهٔ مؤمن دائم الاوقات ورد قیلسه تا نکلا قیامت کونی بوتی
پیغمبر نی شفاعت لاری برله بوتی کلیمه نی برکاتیدین حق تعالی تیی دوزخ دین آزاد قیلیب سکیز بهشت کا
داخل قیلسه عجب اون اوچونجی فصل الله تعالی غه حمد و شکر ایتماق فضیلت لاری نی
بیانیده ریاض مقدس تفسیر یده کیلتوروب دور لاکیم عبد الله ابن زاهد دیدیلار کیه برکونی بیر بول بیرله
اوتوب بارور ایردیم بر فقیر نی کوردوم کیه یوله یتا دور ایکی کوزی یوق ایکی ایاغی وایکی قولاغی مطلقا یوق
باوجود زبان فصیح برله ایتا دور کیه الحمد لله دیب شکر ایتا دور کیه الله تعالی منکا کوب نعمت لار نی عطا
قیلدی دیه دور من انی قاشیغه باریب سوزلادیم آوازبلند برله ایدیمکه ای شیخ سنی وجود دینگ ده شکر
ایتیگودیک اعضای سلیم نی کورمادیم قیسی نعمت کا شکر ایتا دور سن دیدیم اول ایدیکه ای باطل من سنینگ
جاغلار منیکیم حقیقت ده خدای تعالی نی سنی هیچ خبر یوق ایکان ای کمراه آگاه بولغیل کیه حق تعالی
نعمت لاریکه منکا عطا قیلیب دور ینه برکیشیکا بیرمابدور هر ایشنه الله تعالی منکا قول بیرله ایردی
حرام و شبهه لیک نمرسه لار نی آلوار ایردیم واگر ایاغیم بولسه ایردی شهوت طرفیکا یورار ایردیم واگر کوزیم
بولسه ایردی نامحرم لار سریکا قرار ایردیم واگر قولاغیم بولسه ایردی غیبت و شکایت مالا یعنی سوزلاشیتور
ایردیم هر طریقه کناه قیلماقده بولار سبب بولور ایردیلار اول اعضالار نی الله تعالی لطف کرمی برله
مندین آلیب دور دل کیه خدای تعالی نی مهر محبت نی جایدور دیتیل کیه الله تعالی غه ذکر ایتغوچی لادور
بول ایکی سینی منکا عطا قیلیب دور تاکونکلوم ده اینیک مهر نی ساقلار من و تیلیمه اینیک ذکر ایتور من
قیامت کونی هم ذاکر لار نی جمله سیدین و شاکر لار نی زمره سیدین بولغای من ان شاء الله تعالی
دیدی اون تورتونجی فصل رب نینگ فضیلتی نینگ بیان قیلور یعنی رب نینگ
لغت معنی سی پرورش اصطلاح معنی سی تیگور مالک بولور هر شی نی کما لیغه درجهٔ نوبت برله حکایت
برکونی حضرت امام اعظم ابو حنیفه کوفی رحمة الله علیه مسجد اچره اولتوروب ار دبلار جماعهٔ
زندیق لار حضرت امام اعظم ابو حنیفه رحمة الله علیه نی اولتورمالکا قصد قیلیب مسجد کا کیردی لار
حضرت امام ایدیلار کیه ای زندیق لار اول مندین بر مسئله ایشیتیب اندین کین فیلسافلار دیدیلار
اول زندیق لار ایدی مسئله نی اینیک دیدی حضرت امام ایدیلار کیه من بر کیمه نی کوردوم کیه ایکنده

تولا آغیر بو کیمه بار اول کیمه دریا اچیندہ راست بوروب دورسون تنگ بوغاری قوی سیکاہیر کنیر میل
قیلمایه دور لیکن اول کیمه اچیندہ کی کیمه چی یوق دیه یلار زندیق لار ایه ای امام بو محال دوا کر کیمه دکی
بولسه کیمه راست یورمایه دریلکه آقیب کیمه سی غرق بولسه کیرک دیه ی حضرت امام اعظم ایه یلار که
سبحان الله بو همه صفات آسمان وکواکب لارنی یورمک لیکی وبو کیمه نی یورمک لیکی دین عجب راق دور
عقل لارینگ قبول قیلمایه دور که کیمه چی بولماسه کیمه راست یورمایه دریر سیز طبقات آسمانلارینگ
حرکتی وعناصر ننگ ترکیبی بو عالم ننگ برقرار بولماقی اینگ دین بولور اکر پروردیش چی بولماسه
نجوک دین بر پا بولغای شونکا اوخشه حضرت خلاق علی الاطلاق منی پروردیش قیلیب ساقلاغوچی
اوزی بولسه سیز لارنجوک دین منی اولتورکای سیز لار دیه یلار انه دین کین زندیق لار همه سی راست
ایدینگیز یا امام المسلمین دیب کلیمه عرضه قیلیب تماماً مسلمان بوله یلار **اون بیشنچی فصل**
علامات قیامت ننگ بیانیده مقاتل ابن سلمان رضی الله عنه ایه یلار که بر کون قعده ده اوتماد
عالم وقبله اولاد آدم یعنی حضرت محمد مصطفی صلی الله علیه وعلی آله وزریاته وسلم دین صحابه کرام
رضوان الله تعالی علیهم اجمعین همه لاری اتفاق برلان قیامت قچان قائم بولور دیب عرض
قیلد یلار انده اول دریای نبوت ودر آسمان فتوت ایه یلار که قیامت ننگ قائم بولادور
غان وقتی نی حضرت علام الغیوب جل وعلا دین اوزکا کیشی بیلماس حق تعالی قرآن مجیده
خبر بیریب دورکیم یسئلک الناس عن الساعة قل انما علمها عند الله قیامت ننگ قائم بولادوغان
وقتی نی بیلماک الله تعالی غه خاص دور نقل خلفاء راشدین لاردین بر خلیفه نوشیده حضرت عزرائیل
علیه السلام نی کوروب منی عمریم دین قنچه قالدی دیب سوراد یلار حضرت عزرائیل علیه السلام پیش
قول لاری نی کورساتی لار خلیفه هیبت برلان ویغانه یلار در حال تنگ دل بولوب معبر لارنی حاضر
قیلیب تعبیر خواب نی سوراد یلار معبر لار ننگ بعضی لاری بر قول اون غه اشارت دوراییک یل
عمر لاری بولغای دیه یلار وبعضی لاری بر قول قرق غه اشارت دوردیه یلار بیش قرق عمر لاری
بولور دیه یلار بو تعبیر بر له خلیفه ننگ کونکلی قرار تاپمادی اخر الامر حضرت امام اعظم ننگ
خدمت لاریغه بارد یلار وبو واقعه نی سوال قیلد یلار حضرت امام اعظم رحمة الله علیه در حال
جواب بیرد یلار که بول نمرسه اشارت بیش قول اولدورکه یعنی دنیا یوزیده بیش نمرسه الله تعالی

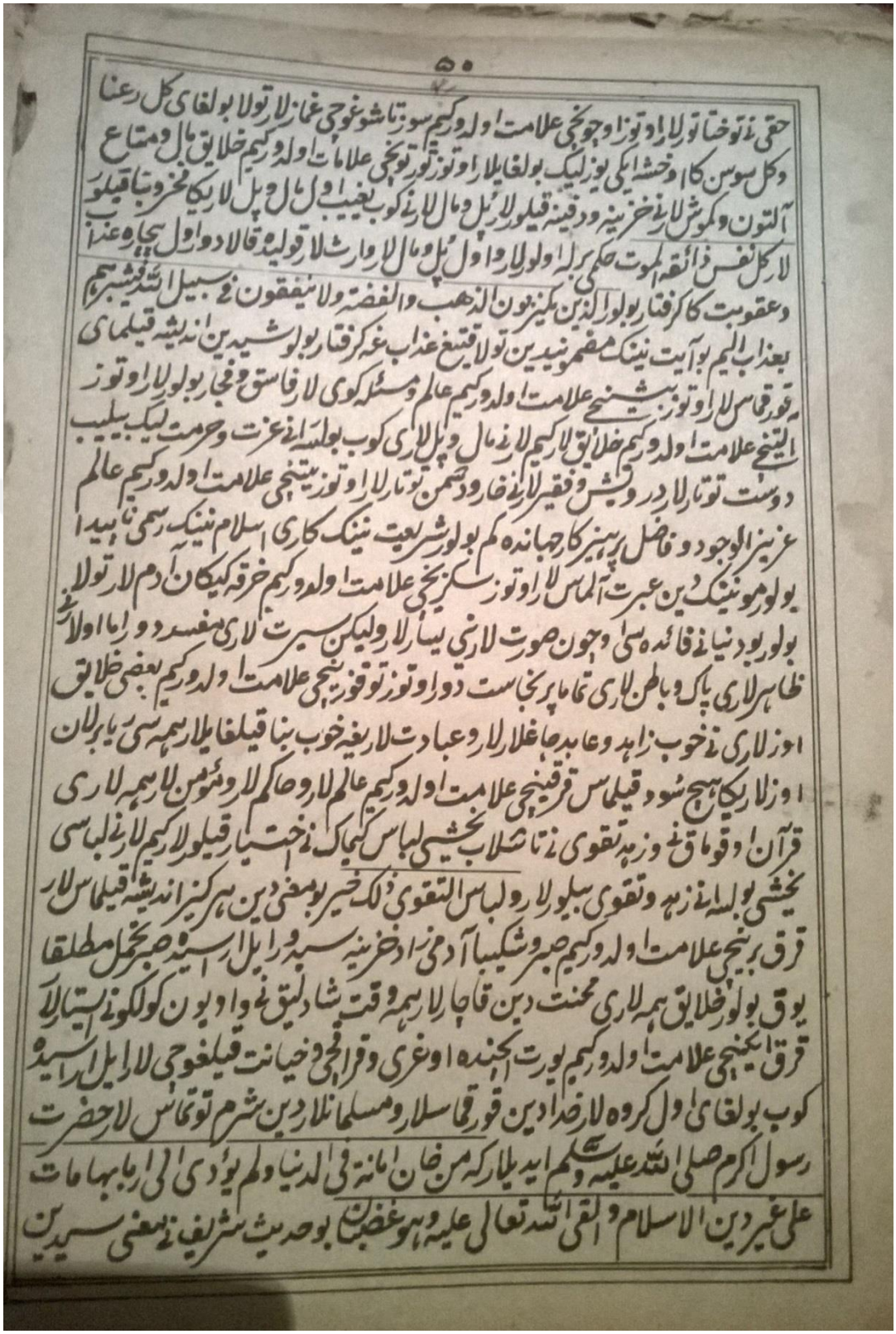
الله تعالی دین بولاک شئی بیلماس دیکانلاری بولور چنانچه قرآن ده خدای تعالی خبر بیرب دور کیم
ان الله عنده علم الساعة یعنی معنی سی اولدور کیم قیامت قائم بولادور غان وقتنی الله تعالی اوزی
بیلور انکیچی ونتنزل الغیث یعنی معنی سی یامغور یاردین یغادور انا خدای تعالی دین بولاک کیشی
بیلماس اوچونچی وبعلم ما فی الارحام یعنی مظلوم لارنی قارنیدا غی اوغول یا قیز انکان لیکنی خدای تعالی
دین بولاک کیشی بیلماس تورتونچی وما تدری نفس ماذا تکسب غدا یعنی قیامت ده بهشتی دیا دوزخی لیکنی
هیچ کیشی بیلماس بشنچی وما تدری بای ارض تموت یعنی اولادوغان یرنی هیچ کیشی بیلماس
بولبیش نرسه الله تعالی غه خاص دوردیدیلار علامات الیمه دین وپیشوایان اهل یقین
انداغ روایت قیلیب دورلار کیم قیامت نینگ علامات لاریدین اوّل بولادوغان علامات اول
دورکه آدم لار امانت غه خیانت قیلور لار ان الله یامرکم ان تؤدوا الامانات الی اهلها امر نا شنیماس لار
ایکنچی علامات اولدورکه سودا کر آلغوچی وساتقوچی غبن فاحش نی لازم تونا لار خدای تعالی دین
قورقماس لار اوچونچی علامات اولدورکه قاضی لار حاکم لار دعوا ده رشوه آلیب عرض سور الامتیم لار نی
حقیدین قورقماس لار ان الذین یاکلون اموال الیتامی ظلما یاکلون فی بطونهم نارا ویصلون سعیرا
یعنی یتیم لار نینگ مالی نی یکان کیشی نینگ قارنیده قیامت کونی اوت بولوب یب حق تعالی خبر بیرکانیدین
برهیز قیلماس لار تورتونچی علامات اولدورکه عمارت قیلما قده اوی ایوان لار نی نقش نگار لرلا رنگ
بیرب بلند قیلور لار یعنی دین واقف بولماس لار که ایوان طاق عمارت لار یا بولوب بلند قیلغوچی
لار نی الله تعالی دوزخ غه مرقیلور نعوذ بالله بول آیت مضمونی برله که ومن بنی بناء ریاء وسمعة یوضع
علیه یوم القیامة من سبعین ارضین طوقا یوقدنی غفلة ثم یومر بالنار حکایت وقتیکه سلمة الاحمر
علیه الرحمه هارون الرشید خلیفه نینگ قاشیغه بارد یلار بارگاه نی طاق ورواق لار نی کوروب
بو بیت نی وقود یلار بیت اما بیوتنا فی الدنیا وسعتها فلیت قبرک بعد الموت فاوسعها
یعنی معنی سی اولدورکه ای خلیفه سنی بول دنیاده کی اوی ایوان لار نینگ دن طاق ورواق لار نینگ خوب
بخشی وکنکره دور کاشکی سن اولکا نینگدین کین قبر نینگ هم بخشی وکنکره بولغای ایردی دیدیلار
هارون الرشید بو بیت نی مضمونیدین آگاه بولوب زار زار یغلاب توبه واستغفار لار قیلیب
من بعد تا اخیر عمر یغچه اول عمارت لار غه وطاق ورواق لار غه هرگز قرار مدی وکونکلیغه کیلتورمدی

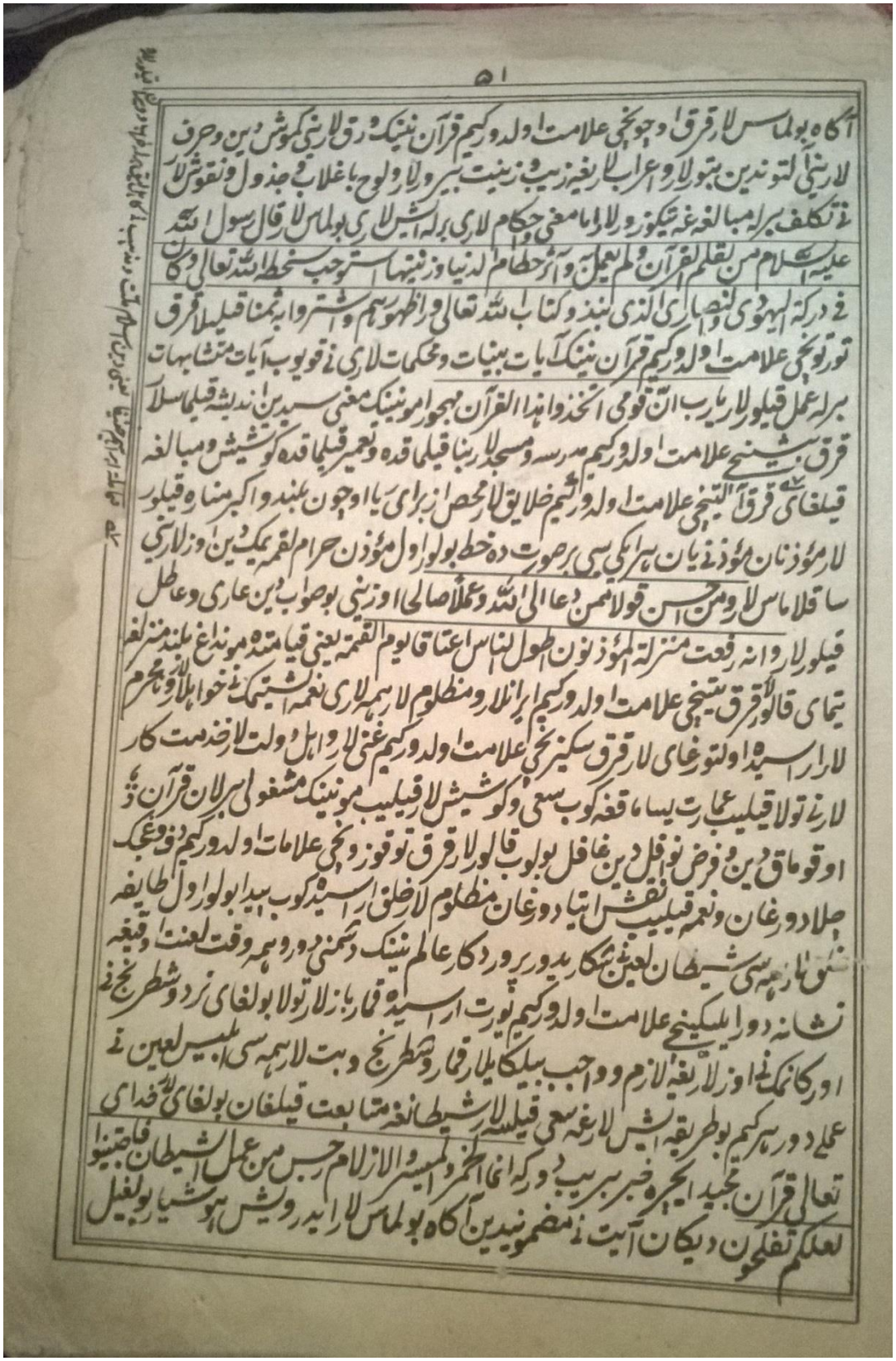






25b



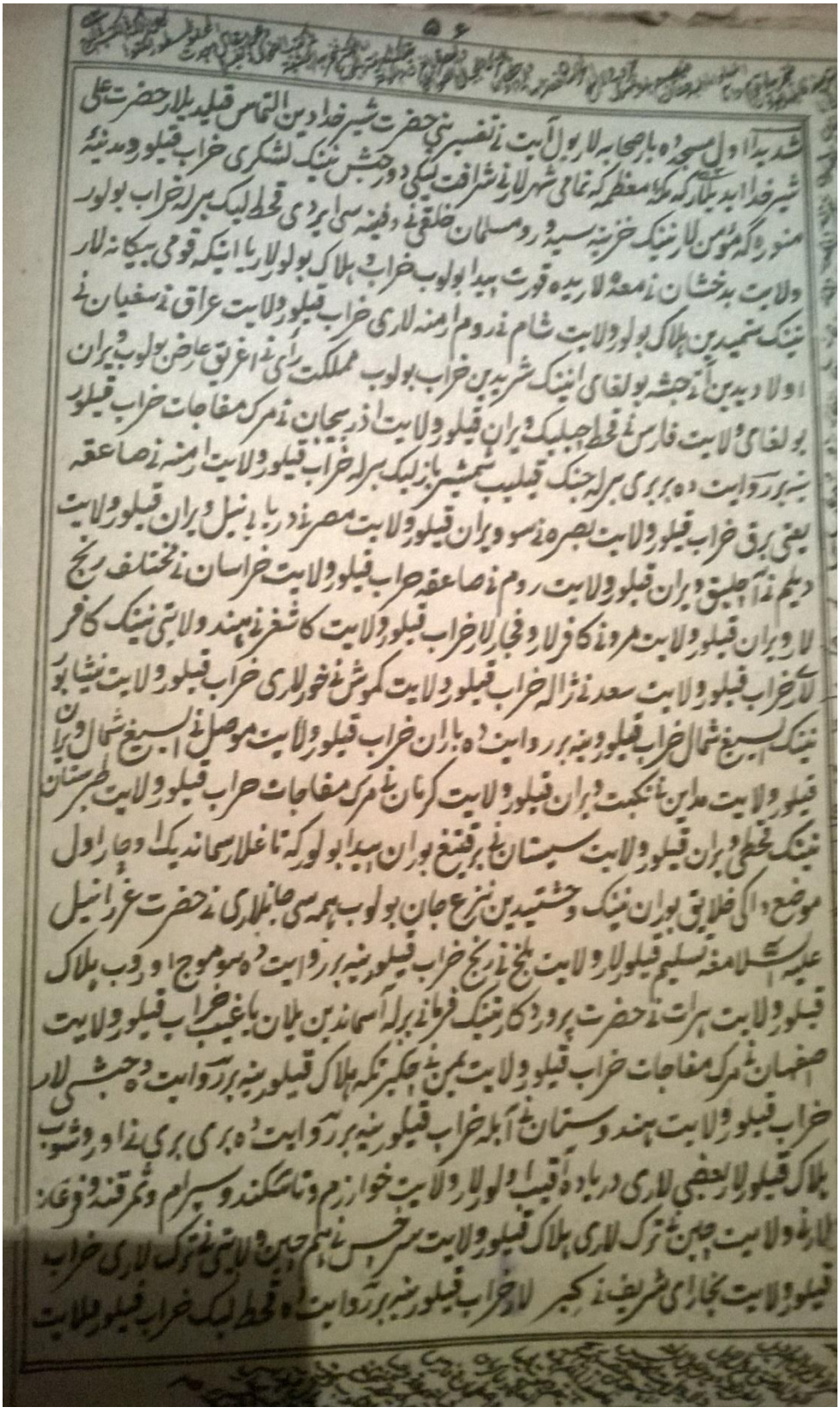


بولغیل موندا غ یمان فعل لاردین بیراق بولغیل کہ مونینگ غذابی وحسابی ہمہ غذاب لاردین
تولا قتیغ دورکہ سہل شمارید قیلمانگ لار ایلیک برنجی علامت اولہ وکیم خلایق لار اللہ تعالی
نینگ بیرکان نعمت لاریکا از تحت دل شکر قیلمس لار وان تعد وا نعمت اللہ لا تحصوھا حق تعالی
بندہ لاریکا تولا دین تولا بیجد و نعمت بریب دور مینگ دین بریغہ ہم شکر قیلمای سلار ہر نعمتی کہ
اندہ شکر خداوندی یوقدور ایدروبش ہر نعمتی کہ حق تعالی عطا قیلسہ جان دلینگ بیرلہ شکر ینی
ایتیب یورماگ نے عادت قیلغیل ایلیک ایکنجی علامت اولہ وکیم آلوردہ ترازو و پیمانہ دہ زیادہ
آلورلار وساتوردہ کم بیرورلار دیل للمطففین الذین اذا اکتالوا علی الناس بو آیت مضمونے بیرلہ
ویل دیکان دوزخقہ گرفتار بولوشیدین قورقماس لار و بو طائفہ خلق کافر بت پرست لار
دین ہم یمان راق دور نقل بر کافر قصاب بار ایردی آز پل آلیب تو لاکوشت بیرور ایردی بر کیمسہ
بوا حالدین واقف بولوب تعجب کا قالیب بول اشنی نے باعثی نے بیلماک اوچون اول قصاب دین
سوال قیلدی قصاب اول کمرشہ نے شلاب کناره تیہ سیغہ قرا غیل دیدی اول کمرشہ قراب کوردیکہ
اول کناره اوزسندہ بر بت تورادور قصاب یدیکہ بول بت کوروب تورغان جہتیدین آز
پل آلیب تو لاکوشت بیرورمن دیدی ایدروبش آگاہ بولغیل کہ کافر اوزی بیاغان کوزی
کورماس و قولاغی اشیتماس و ہیچ فائدہ وضرر اندین حاصل بولماس اول بت دین قورقوب آز پل
آلیب تو لاکوشت بیرور بولسہ سن کہ مسلمان لیگ دعوا سینی قیلورسن خدای ہزده ہزار عالم حاضر
وناظر دور اول بت پرست کافرچہ انصاف قیلمای سن دایم شیطان لعین نے سوزیدین جنغی
تولا پل آلیب آز مال بیرورسن وعذاب آخرت نے قتیغ نار تیب آتش دوزخ غہ گرفتار بولوشدین اندیشہ
قیلمای سن ایلیک اوچونجی علامت اولہ وکیم ایرکک و مظلومہ لار زنا غہ مبتلا بولورلار اذ لا یرضی
ولہ عبادہ الکفر یعنی قتیغ لیق بیرلہ آفت و کلفت لار نے تار تیب اولادورغان اولوم غہ اوزلارینی
گرفتار قیلورلار حق تعالی انداغ آدم لار نے قحط جیلیک بلاسیغہ مبتلا قیلغای ایلیک تورتونجی
علامت اولہ وکیم مظلوم لار ینگ کوزلاری وکونگل لاردین شرم وحیا کوتاریلورلار وہ شفقت
ومہر ومحبت قالماس ایلیک بیشنجی علامت اولہ وکیم خلایق ینگ کونگلیدین مہر وشفقت
کوتاریلکای یار برادر لار کا مروت قیلمس لار ایلیک آلتینجی علامت اولہ وکیم خلایق نے سینہ لاریدہ

جد و عداوت نینگ اوتی شعله اولار مرحمت نینگ سوی قوپه دور انینگکه دین پناه تیلاگمکلار
ایلیگ تینچی علامت اولدوکیم ایرو خاتون للار بر بر لاری برله سودا و ساتوق قیلورلار بر قیسی لاری
اوز مال لارینی بولاک توتارلار ایلیگ سکیزنچی علامات اولدوکیم برمسلمان نی صید قیلماق اوچون
مکر و توزاقینی قویارلار تا برمؤمن نی جانوغه اوخشه جیله برله ایلدوغا یلارایلیگ توقوزنچی علامات
اولدوکیم مظلوم لارایرانلارکا اوخشه اوزانکوغه یاغلای نی قویوب فرج لارینی ایرکه قویوب آنکا
مینارلار لعن الله الفروج علی السروج یعنی لعنت قیلور الله تعالی اول مظلوم لارکا که فرجینی ایرکه غه
قویوب آت مینارلار بو لعنت دین اوزلارینی یراق توتماس لار آتمیش اونچی علامت اولدوکه اکثر ایرانلار
جنگ قیلغالی کوچی و قوتی بار توروب عاجز و مظلوم لاردیک غزات کا بارمای و یلارنی اولتورور
آتمیش بر بنجی علامات اولدوکیم اهل بازارلار سودا اوستیده خدای تعالی دین بیزار بولایه یب آنت
ایجارلار رست توروب یلغانغه کواه لیک بیرورلار آتمیش اکینچی علامت اولدوکیم حق سبحانه
وتعالی نی ناحق و بهتان اشلارغه شفیع کیلتوروب کواه تارتارلار آتمیش اوچونچی علامت اولدوکیم
خاتون لارکوچه و بازارلارده یورورلار بو اشلارنی شریعت مصطفی صلی الله علیه وسلم حرام قیلغان
دین قورقماس لار آتمیش تورتونچی علامت اولدوکه ایرانلار حریر متاع لاردین لباس قیلیب یب
اوزلاریکا آرایر یب من فلان کیشی مندیب بنا و تمنا قیلورلار آتمیش بشنچی علامت اولدوکه
آدمی بولغاکیم انینگ عهدی و قولی رست بولغای انکا هیچ کیشی اعتماد و اعتقاد قیلمغای اول
آدمی رست قول هیچ بول طائفه لارغه اعتماد قیلمغای آتمیش التنچی علامات اولدوکه خلایق شریعت
دین ناشقاری یان فعل ناپسند لارنی تولا قیلورلار مؤمن لارغه رحم و سلامتلارغه شفقت قیلمک
لار آتمیش یتنچی علامت اولدوکیم انواع فسق و فجور برله خلایق نینگ کونگل آینه سی تیره و قراقیلورلار
و قراتاش دین هم قتیغ راق بولور آتمیش سکیزنچی علامت اولدوکیم عالم لار علم نی دنیا اوچون
اوچون اوقورلار و دین اسلام نی آلتون و کموش نی قولغه کیلتورماق اوچون اورکانورلار آتمیش
توقوزنچی علامت اولدوکیم آدملار بخیل بولورلار سخاوت نینگ بنیج و بنیادی اول جماعه دین کیتار
یتمیشنچی علامت اولدوکه حاکم و قاضی لار رست حکم دین بوزاد کورو ب رشوه آلیب حکم قیلغای
یتمیش بر بنجی علامت اولدوکیم زراعت لارده برکت بولماس و درخت لارنینگ میوه سیکا

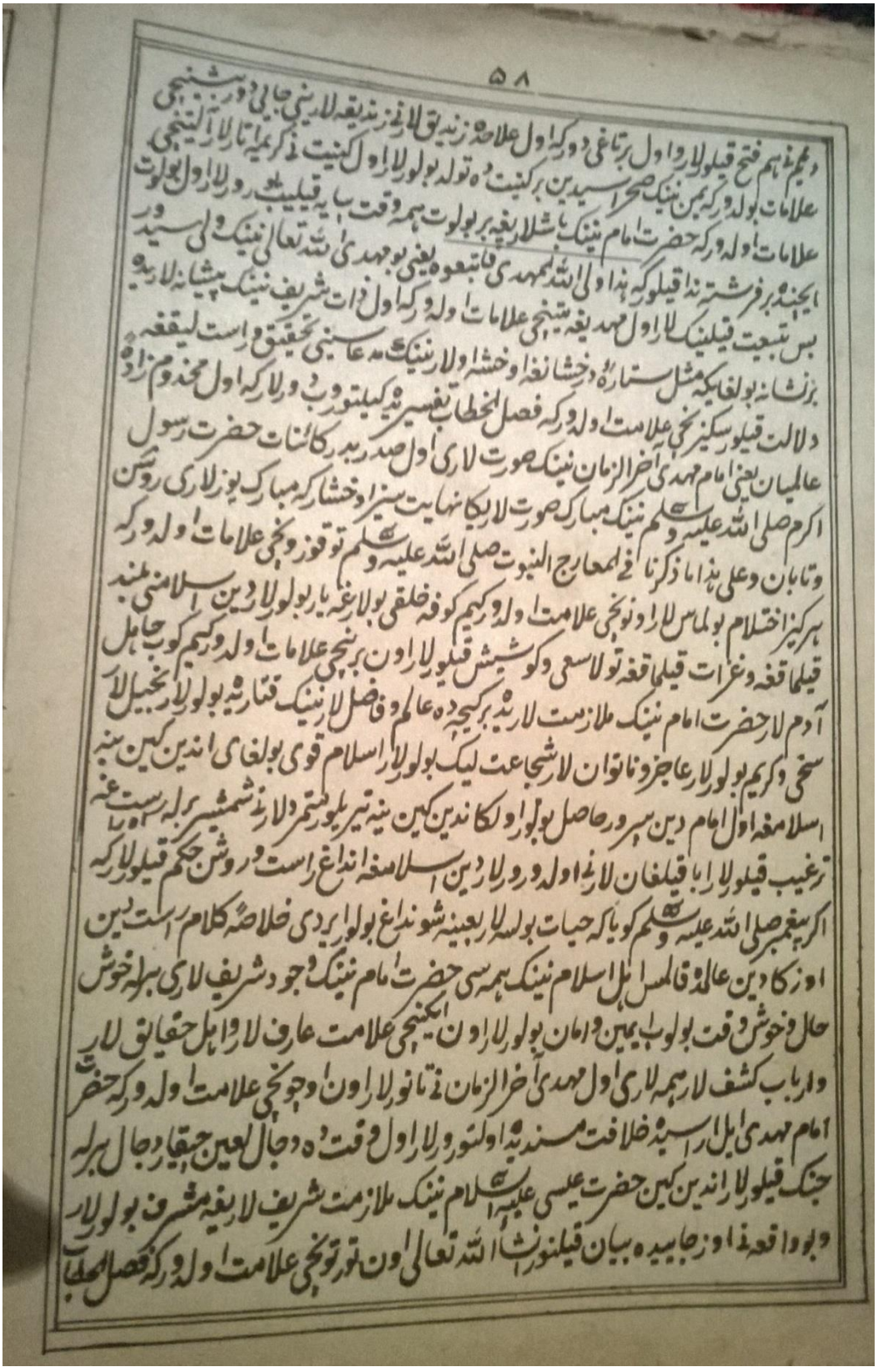
قصور یتار مونلاغ بولماغی سببی اولدور کہ زکوۃ بیرمک وصدقہ قیلماق زراعت نینگ یخشی بولماغی
ومال پل نینگ حلال بولوب تولا بولماغیغہ سبب ایردی خلایق لار زکوۃ مال بیرمسلار وصدقہ
قیلمسلار ناچار اولار دین زراعت ومیوہ ومال دنیا ومتاع لار دین برکت کوتارلیغای تیمیش
ایکنجی علامت اولدور کیم ہمہ خلایق شراب ایچماک کا مایل بولکا بلار اوز فہم قصور لاریدا اول شراب
دفع غم داندوہ بولور دیب چاغلار لار قال النبی علیہ السلام من شرب الخمر لم یشبر لم یجنبہ یعنی کشی کہ
بولدیناده شراب ایچسہ قیامت کون بہشت شرابیدین ایچالماس دیکان حدیث نا خبر بیر کانیدین
آگاہ بولماس لار تیمیش اوچنجی علامت اولدور کیم کیچہ وکوندوز آنچنان قسقہ بولور کہ یل آیغہ
اوخشاماس ہفتہ کا اوخشہ وہفتہ بر کونکا اوخشہ بیر برکت بولور تیمیش تورتونجی علامت اول
دورکہ سوداگر لار نہ بازاری کساد بولور آلماق وساتماقدہ برکت قالماس دیبول تیمیش لار بیمہ سی حرلنہ
شوملیغدین بیدا بولور تیمیش بشنجی علامت اولدورکہ ایرانلار لوالحہ قیلماق کا راغب بولور لار یعنی
لوالحہ ایرکک بینہ بر ایرکک کیشی برلان جماع قیلغان بولور اکر ایرکک برلہ ایرکک مجامعت قیلسہ نعوذ ا
باللہ کہ عرش عظیم وطبقات روی زمین قورقوب لرزہ غہ کیلغای اللہ اللہ ای عزیز بو جہان الشدین
دائم خدر قیلماق کیرک ہر تورلوک بلا وآفت شول سبب دین آسمان دین نازل بولور تیمیش آلتنجی علامت
اولدورکیم خاتونلار بے شرم وبی حیا بولور ہمہ وقت طبعی نا غہ مایل بولور اکر اوزی ینگ ایری ہر فانجہ
یخشی وخوش روی وخوش فعل بولسہ لار ہم اوز ایریدین قاچیب نامحرم لار برلہ زنا قیلور لار تیمیش
یتنجی علامت اولدورکہ خلایق امر معروف ونہی منکر دین قاچار لار صالح وپرہیزکار آدم لار غہ باور لیک
قیلماس لار بلکہ شوندا غ یخشی لار نہ خار کورار لار تیمیش سکیزنجی علامت اولدورکیم عالم خلقینی تولا راغی
توکل نہ بولینی بندقیلور لار نہ اوخونکیم خساست لباسینی اوستی لار یکا کیب ومکار لیک عصا سینی
قول لار یغہ آلیب مثل سایل لار دیک طمع قیلور لار حضرت رب العزۃ دین شرم تو تماس لار وحقیقت دین
اندیشہ قیلماس لار تیمیش توقوزنجی علامت اولدورکہ باشلار ہمہ سی مکار بولور اوزیدین کتہ موی
سفید کا پندوفریب بیرکا بلار وقری اولار اکثری فاسق وفجار آدملار ینگ صحبت لاری نہ اختیار
قیلغا بلار جہان سوزدیمان فعل اولار غہ معقول کورونور اولار ینگ بوستانی مرحمت نہ کلیدین
خالی بولور اولار ینگ کونکلینی مرحمت نہ آفتابی بولماس سکسان لانجی علامت اولدورکیم ہر بیرده

هر یرده غریب و مسافر لارنی خار کورلار مثلا اگر بر غریب رست لیک صندقیدین حقیقت نینگ
حقه سیدین قل الحق و ان کان مرّ مقتضاسی بر لار کوهر غه و خشه رست سوزنی ایتسه اول
غریب نی رنجور قیلور لار اچیغ لیغدین زهر قاتل نی آزار نینگ قدحیغه قویوب اول غریب کا رنجور و لار
سکسان بر نجی علامت اولدور کیم خلایق لار غیبت قیلماق نی و کیشی غه آزار بر ماکنی و کیشی نی عیبی نی
ایتماق نی عادت قیلور لار الله تعالی نهی قیلیب ولا تغتب بعضکم بعضا یعنی غیبت قیلمانگلار
بعضی لار نینگ بعضی لار ینگ نی دیکان بولور بونهی نی اشتیب عمل قیلماس لار سکسان ایکنجی علامت
اولدور کیم مردم کناه نی تولا قیلور لار طاعت نی آز قیلور لار هر بر ده فاسق و فجار لار عمر لار ینی خوش لوق
بر له فراغت ده و تکاور لار و هر بر ده فقیر مؤمن لار محنت نینگ و بیده غم نینگ کنجیده باشینی بر یغه
قویوب حسرت و تفکر بر له عمر او تکاور لار فلاس دین اوزکا لباس کیماس لار دردین اوزکا نمرسیه عاسلار
یوز مینگ غم غصه بر له آغیز لار یغه بر لقمه نان سالولار سکسان اوچونجی علامت اولدور کیم کناه نی آشکارا
قیلور لار یلغان و بهتان سوز لار نی بر ابا ایتور لار یو سبب دین الله تعالی نی عذابیغه کرفتار بولولار
سکسان تورتونجی علامت اولدور کیم خلایق لار ینگ عمر لاری کوتاه بولو آدم دانا و فاضل لار ینگ
تیریکلیکی قتیغ بولو راخت نی خوش کورماس لار کافر لار و منافق لار و فاجر لار دولت ده و راخت ده بولولار
راست لیک بر له یورکان آدم لار نی ارقه سی ضعیف و قولی قسقه بولو و باطل لار نی قولی اوزون بولو
و اوزی قوت لیک بولو سکسان بشینجی علامات اولدور کیم ایر انلار آز و مظلوم لار کوب لغای
انداغ کر ایر کا ایلیک خاتون طالب و طلب کار بولو ایر ینگ آز لیقیدین خاتونلار ایر لار ینی استاب
یورو لار ایر یکلار قاجیب تاغ و بیابان لار ده یورو لار سکسان آلتنجی علامت اولدور کیم قومی پیدا
بولو کیه اوتکان آدم لار نی قیلکان ایشلار ینی پسند قیلماس لار اولار غه لعنت و نفرین یو بارو لار
و حالانکه اوزلاری نینگ ایشلاری شریعت کا موافق ایر ماس سکسان یتینجی علامت اولدور کیم
نماز و روزه نی کاهل لیک بر له اوقیلور لار کو یا کیمیاب بولو و خلایقده مهر و فا قالماس سکسان
سکیزنجی علامت اولدور کیم شهر لار خراب بولو سعد السادات دیکان تفسیر نده کیلتور وب دور
لار کیم بر کونی نور دیده اصفیا و برکزیده ٔ زمره اولیا یعنی حضرت علی شیر خدا تلاوت قرآن قیلیب
اولتور وب ایر دیلار قرأت بول جایکا نی کیه وان من قریة الا نحن مهلکوها قبل یوم القیمة معذبوها عذابا



29a

ولایت تیرمیذ وخفانیان ذطاعون هلاک قیلور ولایت قسطنطنیه کهمر شهرلارنینگ بیکراقی
وهمه مکانلارنینگ بخشیراقیدور بر مردی نینگ قولیده کشاده بولور که حضرت رسالت پناهی
صلی الله علیه وسلم نینگ اهل بیت لاریدین حسن ابن علی رضی الله عنه نینگ اولادلاریدین دور
مبارک اسم شریف لاری امام محمد باقی مهدی آخرالزمان دورلار رضوان الله تعالی علیهم اجمعین
چنانچه بولارنینگ اوصاف لاریدین شمه بیان قیلساک کیرک ان شاء الله رب العالمین بفضیر ریاض
المقدس ده مبسوط دورلار کیم بولارنینگ سرپسالارلاری صلاح ابن شعیب دورلر نینگ نوحیه سیدین
بولور آنچه که عالم نینگ خراب بولماقی قدوة الاقطاب والاوتاد حضرت علی شاه مردان وشیر
یزدان رضی الله تعالی عنه دین بیان بولدی اوشبو بردی تحقیق الحال الیه یرجع ولحال قیامت
نینگ علامت لاریکه بیان بولوب بردی کوبراقی وقوعغه کیلدی وقالغانلاری هم یقین دورکه بیتار
خدای تبارک وتعالی قرآنده خبر بریب دورکه اقترب حسابهم وهم فی غفلة معرضون اون آلتینجی
فصل معروف ومشهوراون بر علامت نی بیانی اولکان سکسان توقوز بر له یوز علامت کامل
بولور واول اون بر علامت نینگ اولی امام محمد باقی مهدی نینگ خروج لاریدور ابن عباس
رضی الله عنه روایت قیلیب دورلار کیم حضرت پیغمبر صلی الله علیه وسلم ایدیلار که کیف امتی اذا ولها
عیسی فی آخرها والمهدی من اهل بیتی فی وسطها اولغی علامت خروج امام مهدی آخرالزمان دور
رضی الله تعالی عنه واکچه اول صاحب زمان ومنظور نظر رحمن حضرت امام مهدی نینگ علامت
لاری یعین ومقرر دوراوتوزتی علامت برلان اولغی علامت لاری حضرت پیغمبر صلی الله
علیه وسلم نینگ اهل بیت لاریدین دورلار نیه بر روایت ده تخصیص حسن ابن علی رضی الله عنهما
دورلار که نام مبارک لاری محمد باقی دورتالاری عبد الله دور وکنیت لاری ابو القاسم دور ایکنجی
علامات لاری بولدورکیم مکه معظمه ده ظهور قیلور لار عدالت لاری نی نوری نی اثری مکه دین اطراف
عالمغه انتشار تاپار اوچونچی علامات لاری بولدورکه شام طرفیدین بولار بر له جنگ قیلغالی لشکر
بسیار جمع بولوب تیغ تارتیب کیلکای بیت دیکان بیرکا کیلغانده اول جماعت نی تماما هم سینی
بیرتوکای توتونچی علامات بولدورکه قسطنطنیه نی فتح قیلور لار انداغ که تمیش سنگ مسلمان
ومرد کامل انده حاضر بولولار تکبیر الهی بر له تیغ وتبر بر له اول قسطنطنیه نی مسخر قیلور لار جبل دیلم نی



فصل الخطاب تفسیر بیده کیلتور وبده ولارکیم امام علی ابن موسی رضا رضی الله عنه ایدیلارکه حضرت امام
مهدی همه اهل دین پرهیزکار عابد بنجی وشجاعت لیک بولولاراون بشینجی علامات اولدورکه اتا
لاریدین توغولغانلاریده اولتوروب بلند آواز برله کلیمه ایتولاراو قولاراون التنجی علامت
اولدورکه اناالاریدین خطبه لیغ توغولدیلاراون بشنجی علامت اولدورکه ارقالاریده کی توکان
هر نیمرسه نی آلدیلاریده کیدیک کورلاراون سکزنجی علامت اولدورکه کوزی اویقوده بولسه
لارهم دل لاری همه وقت بیدار اولاراون توقوزنجی علامت لاری اولدورکه حضرت رسول اکرم
صلی الله علیه وسلم نی سلاح لاری یعنی شمشیر ذوالفقار وجبه لاری اولاربرله همراه بولوریکرمانجی
علامت اولدورکه پیغمبر صلی الله علیه وسلم نی ساوت لاری حضرت امام نینک مبارک قدوقامت
لاریغه راست کیلوریکرمه برنجی علامت اولدورکه ایکی دفتر لاری بولوربریده اولارنینک متابعت لاریغه
کیرادوغان طائفه لارنی آتی بتوک لیک بولوربیده بریده اولارغه مخالف کیشی لارنی آتی بتوک لیک بولور
یکرمه اوچونجی علامت اولدورکیم هیچ کیشی بول غایلی لارنی کورماس بریوتاریکرمه تورتونجی علامت
اولدورکیم حضرت امام ده برخوش بوی لیک بولورکه ایفاردین همخوشبوی راق ورکرمه بشینجی
علامت اولدورکیم مؤمن لارنی اتاناسیدین مهربان راق بلکه اوزجانلاریدین اولارغه دوست
ومشفق راق بولولارکرمه التنجی علامت اولدورکیم همه کیشیدین متواضع لیغ بولولارکرمه یتینجی
علامت اولدورکه خدای تعالی نی امروفرمانینی همه خلق دین آرتوق ومحکم توتارلارخدای تعالی نی نهی دین
همه اولیدین زیاده اجتناب قیلولارکرمه سکزنجی علامت اولدورکه مستجاب الدعوة بولولاراکر
تاشقه دعا قیلسه لاردحال اول تاش پارچلوریکرمه توقوزنجی علامت اولدورکیم حضرت شه دانشمند
دولاراوتوزنجی علامت اولدورکه الله تعالی نینک وحضرت امام نینک السید نوردین برعمود
بولوربنده لارنینک هر نیمه یارعملی نی اول عمودده کوراولاراوتوزبرنجی علامت اولدورکه جمیع حیوانات
لارنی تسلیمی بیلولاراوتوزایکنجی علامت اولدورکیم اولارنینک عدالت لاریدین آدم لارکاوجن لارغه
خوش وقت لیک یتاراوتوزاوچونجی علامت اولدورکه حضرت امام تهامه دین چیقارلارحق تعالی
اوج یوزاولیانی اول ذات بابرکات غه ملازم قیلولاراوتوزتورتونجی علامت اولدورکه حضرت
امام نینک بر علم لاری بولورخروج وقیام منتشر بولورحق تعالی اول علم نی سوزلاتوراول علم ایتورکه

اخرج یاولی اللہ یعنی خروج قیل ای خدا نینگ اولیاسی دیرلار اوتور بشینجی علامت اولدورکیم حضرت
امام نینگ برجمبشر لاری بولوکہ خروج قیلسہ غلافیدین جیقیب اخرج یاولی اللہ دیراوتور آلتینجی
علامت اولدورکیم حضرت جبرئیل علیہ السلام اونگ قول لاریدہ حضرت میکائیل علیہ السلام سولگ
قول لاریدہ بولولار اوتور بینجی علامت اولدورکیم حضرت امام نینگ زمانلاریدہ ہرگز فساد بولغای
شریعت قاعدہ سی رواج تاپقای قیامت نینگ علامتلاریدین ایکینجی واوچونجی اوتور تونجی علامت
اوچ مرتبہ کون تولور برمرتبہ مشرق زمین دہ بینہ برمرتبہ مغرب دہ بینہ برمرتبہ عربستان نینگ
جزیرہ سیدہ اندغ کہ اوچونجی مرتبہ کون تولماغی حضرت امام مہدی نینگ خروج لاریدین کین
واقع بولور شام لشکری حضرت امام برلہ جنگ قیلغالی کیلور اول لشکر نی تمامی سینی بیرتونارینہ ایکی
خسوف نی وقتی تعین ارماس دیب دولار تونجی علامت دجال لعین دوبیلکیل کہ دجال نینگ جیقماغی
حضرت امام محمد باقی مہدی ظہور قیلیب دولایت قسطنطنیہ نی فتح قیلغانلاریدین کین بوعلامات
غریبہ وعجیبہ لار پیدا بولور **روایت** قیلیب دولارکہ دجال لعین نی جیقیشیدین اوچ یل
ایلکاری قحط لیک بولور اندغ کہ اولغی یلدہ آسماندین بہر یل یاغادورغان باران نی اوچ حصہ سیدین
ایکی حصہ سی یغار یردا کی کیاہ لار ہم اوچ حصہ دین ایکی حصہ سی اونار ایکنجی یلدہ آسماندین اوچ حصہ
سیدین ایکی حصہ سی کم بولوب برحصہ باران یغار یردا کی زراعت لار ہم برحصہ اونار اوچونجی
یلدہ حق تعالی نی امری برلہ آسماندین برقطرہ باران توشماس یردین ہم برارزدہ کیاہ اونماس الاماشاء
اللہ آدم لار محنت ومشقت نی پولیدہ معتکف بولوب غم وغصہ برلہ آجلیق نی شدتیدہ باشلاری نی
حسرت وتفکر نینگ تیرغہ توبار لار افلاس نینگ فلاسیدین بولوک یمرسہ کیماس لار ودراندہ
دین بولوک یمرسہ جاسلار قحط لیک درجہ سی شوندغ بولوکہ تمامی حیوانات لار ہلاک بولوآدملار نی
تولاراقی اولولار آجلیق جہتی دین اوشبو حالغہ تیکانندہ دجال باضلال جیقار اول بہ بخت لعین نی
طعامی وشرابی وعیشی وآلاتی ومغنی لاری صدین آشہ تولابولوب خلایق نی اکثر لاری آجلیق وخارلیق
توغریسیدین اول لعین عقب تابع بولوب کینار لارینہ واقعہ سی وزمحلیدہ بیان تاپیلور حکایت دجالنی
تولہ تابکاندہ پیغمبر علیہ السلام انکا دوچار بولوب اول ملعون نی یوق بولماقیغہ دعا قیلغانلاری نی
واقعہ سینی بیان قیلور خبر دہ اندغ روایت قیلیب دورکیم سید عالم صلی اللہ علیہ وسلم نینگ

ÖZ GEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı: Zhamila ARZYBAEVA
Doğum Yeri: KIRGIZİSTAN
Doğum Tarihi: 09.10.1987
Medeni Hali: Bekar

EĞİTİM BİLGİLERİ

Lisans 2005-2010 : ULUSLARARASI EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ
Lisans 2010-2015 : KIRGIZİSTAN-TÜRKİYE MANAS ÜNİVERSİTESİ
Yabancı Dil : RUSÇA